

శ్రీరస్తు

శ్రీ శ్రీవివాసపరబ్రహ్మణేనమః

108 వ శ్రీరామ మహాకృతుస్మారకముగా

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీమన్నారాయణ రామానుజజీయర్ స్వామివారి
ఆదేశానుసారముగా

శ్రీ తూ. వెం. చూడామణిచే
ఆంధ్రీకరించబడిన

శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యము
(మూడవ భాగము)

గోపాలాచార్యస్వామివారిచే
పరిశోధించబడినది

ప్రకాశకులు :

శ్రీ శ్రీ శ్రీ త్రిదండి శ్రీమన్నారాయణరామానుజజీయర్ స్వామివారు

1973

మూలము

వేజ్క-తేశస్యమాహాత్మ్యం యస్యగేహేఽవతిష్ఠతే ।

ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం సోఽస్తేవిష్ణువదంలభేత్ ॥

(బ్రహ్మజ్ఞపురాణే దశమాధ్యాయే 45 శ్లోకః)

శ్రీ వెంకటాచలమాహాత్మ్య గ్రంథ మెవ్వరియింట నుండునో
వారాయురారోగ్యైశ్వర్యాదులను బడసి చివరకు పరమపదమునుబడయుదురు.

అవంతీ ప్రెస్,

రాజమండ్రి - 1.

శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణాంతర్గత శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్య

విషయానుక్రమణిక

	పుట
జనక మాహారాజు దుఃఖోద్రేకము ననుభవించిన విధము	2
జనక చక్రవర్తి తన విచారము పోవుటకు ఉపాయమును చెప్పమని శతానన్దుని ప్రార్థించుట	6
శతానన్దుడు జనకునకు శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్యమును నెఱింగించుట	8
వృషభాచలమని పేరు వచ్చుట	10
త్రేతాయుగమున అంజనాచలమని పేరు కలిగిన విధము	14
ద్వాపరయుగమున శేషాచలమను పేరు కలుగుట	18
కలియుగమున వేంకటాచలమను పేరు కలిగిన విధము	26
భగవంతుడు వైకుంఠమునుండి వేంకటాచలమున కేతెంచుట	46
దేవతలలో సత్వగుణ ప్రధానులగు దేవత లెవరని పరీక్షించుటకై భృగుమహర్షి సత్వలోకాదుల కేగుట	46
భృగుమహర్షితో శ్రీమన్నారాయణుడు వినయోక్తులనాడుట	50
శ్రీమన్నారాయణుడే సత్వగుణ ప్రధాన దైవమని భృగుమహర్షి సమర్పించుట	53
లక్ష్మిని వెదకుటకై శ్రీ వేంకటాచలమునకు శ్రీమన్నారాయణుడు వచ్చుట	53
శ్రీ స్వామి పుష్కరిణీ మాహాత్యము	56
శ్రీనివాసుడు శ్రీ స్వామి పుష్కరిణీకి వడమటి తీరముననున్న పుట్టలో ప్రవేశించుట	58
అకాశరాజ గృహమున బ్రహ్మాది దేవతలు అమ మొదలగు రూపములతో సవరించుట	60
ఆపుసారి నారగించుచున్న శ్రీనివాసులను గొల్లవాడు దండించుట	63
చరిపోయిన గొల్లవానిని గాంచుటకు శ్రీ వేంకటాచలమునకు రాజేగుట	64
పుట్టనుండి వచ్చిన శ్రీనివాసుడు రాజును శనించుట	68
రాజుతో శ్రీనివాసుడు కావకారణమును వచించుట	68
శ్రీనివాసుని గాయము మానుటకు గురు వాసరించిన చికిత్సా విధానము	72
శ్రీ వేంకటాచలమును అయోధ్య మధురాపట్టణములతో పోల్చుట	72
వద్మావతి వివాహమునకు కారణము	74
శ్రీనవాహస్వామి యనుమతితో శ్రీనివాసుడు శేషాద్రియందు వసించుట	78
మకళమాలిక యను శ్రీనివాసుని పరిచారికయొక్క పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	82
వేటకొడుకు వేంచేయు శ్రీనివాసుని యలంకారమును వర్ణించుట	87
వేట సమయమున శ్రీనివాసుడు కన్నియను గాంచుట	88
పుత్రులు లేకుండుటచే అకాశరాజునుభవించిన విచారమును వర్ణించుట	90
భూమినుండి వచ్చావతి అవిర్యావమును వర్ణించుట	96
అకాశరాజునకు వసుదాసుడను పుత్రుడు కలుగుట	98

నారదుడు పద్మావతీ శరీర కుభలక్షణములను వర్ణించుట	101
పద్మావతి పూజకోయితున్న సమయమున శ్రీనివాసుని గాంచుట	108
పద్మావతీ శ్రీనివాసుల సంవాదము	108
పద్మావతిచే పరాభవింపబడిన శ్రీనివాసుని వకుళమాలిక ఊరడించుట	116
వకుళమాలికతో శ్రీనివాసుడు తన మనస్సునందలి దుఃఖకారణములను తెలుపుట	120
శ్రీనివాసుడు వకుళాదేవికి పద్మావతీ పూర్వజన్మ వృత్తాంతము నెఱింగించుట	124
శ్రీనివాసుని యాజ్ఞచే వకుళ నారాయణపురమున కేగుట	128
పద్మావతి చెలికత్తెలు తమ సఖి చరితమును వకుళమాలిక తెఱింగించుట	130
పద్మావతి చెలికత్తెలతో వకుళాదేవి తన రాకకుగల కారణము నెఱింగించుట	136
నారాయణుని విడచి యితర దేవతలను భజించరాదని చెప్పుట	133
శ్రీనివాసుడు శోధికత్తె వేషమున నారాయణపురమున కేగుట	138
శోధికత్తియ వేషముననున్న శ్రీనివాసునితో పద్మావతి తల్లి సంభాషించుట	140
శోధికత్తియ ధర్మజీదేవికి పద్మావతీ శరీరము కృశించుటను మాన్పు ఉపాయమును చెప్పుట	143
పద్మావతి భగవంతుని చిహ్నములను ఆతని భక్తుల చిహ్నములను నెఱింగించుట	156
భగవద్భక్తుల లక్షణములను జెప్పుట	158
ఆకాశరాజు వద్దకు పద్మావతీ చెలికత్తెలతో వకుళాదేవి వచ్చుట	160
ధర్మజీదేవితో వకుళాదేవి తన రాకకుగల కారణములను తెలుపుట	162
ధర్మజీదేవి తెలుపగా ఆకాశరాజు పద్మావతి నూరడించుట	164
ఆకాశ రాజుజ్జచే బృహస్పతి భూమిపైకి వచ్చుట	168
బృహస్పతి చెప్పగా ఆకాశరాజు శ్రీ కుకయోగీంద్రుని పిలచుట	170
బృహస్పతి పద్మావతీ శ్రీనివాసుల వివాహమునకు అనుకూలతను విచారించుట	176
ఆకాశరాజు శ్రీనివాసునకు లగ్నవత్రికను వ్రాసిన విధమును వర్ణించుట	180
శ్రీనివాసున కాకాశరాజు పంపిన వివాహ వృత్తాంతమును కుకుడు తెలుపుట	186
శ్రీశ్రీనివాసుడు ఆకాశరాజునకు కుభలేఖను వ్రాయుట	188
శ్రీనివాసుని యాజ్ఞచే శ్రీ కుకయోగీంద్రుడు ఆకాశరాజునగరమునకు తిరిగి వచ్చుట	190
శ్రీనివాసుని యాజ్ఞచే బ్రహ్మదులను తోడితెచ్చుటకు కేపుడు గరుడుడు వెళ్లుట	192
శ్రీనివాసుని వివాహమును గాంచుటకై శ్రీవేంకటాచలమునకు బ్రహ్మదు లేతెంచుట	198
శ్రీనివాసునకు చారులు బ్రహ్మరాక నెఱింగించుట	204

బ్రహ్మ, శ్రీనివాసులు ఒకరి నొకరు స్నేహముతో వీక్షించుకొనుట, భాషించుకొనుట	288
చతురాననునకు శ్రీనివాసుడు తన కల్యాణ వృత్తాంతము నెఱింగించుట	210
శ్రీనివాసుని వివాహమునకై రుద్రుడు శేషాచలమునకు వచ్చుట	211
చతుర్ముఖుని యజ్ఞచే విశ్వకర్మ కల్యాణమునకు యోగ్యమగు పట్టణమును నిర్మించుట	218
దేవతలు శ్రీనివాసుని కల్యాణమునకై యంగీకరించుట	220
వివాహమునకై కరవీరపురమునుండి శ్రీ రమాదేవిని పిలిపించుట	224
భగవదాజ్ఞచే రమాదేవిని తోడ్చెచ్చుటకు కరవీరపురమునకు సూర్యు డేగుట	226
కరవీరపురమునుండి లక్ష్మీదేవి వేంకటాచలమునకు విచ్చేయుట	230
శ్రీనివాసునకు పద్మావతీ మున్నగువారు వివాహమునకు తగిన మంగళ స్థానాది క్రమమును నిర్దించుట	234
శ్రీనివాసుడు వివాహమున కంగముగా కులదేవతను ప్రతిష్ఠించుట	246
శ్రీనివాసుడు కుబేరునియొద్ద తన వివాహమునకై ఋణమొనర్చుట	250
శ్రీనివాసుని యజ్ఞప్రకారము కుబేరుడు శ్రీనివాసుని వివాహమునకై పదార్థము లను నిర్దపరచుట	258
భగవంతుని యజ్ఞచే నగ్నిహోత్రుడు దివ్యమగు అన్నములను నిర్దపరచుట	260
శేషాచలమున కళ్యాపాదులకు బ్రహ్మ మున్నగువారు ఉపచారముల నొనర్చుట	262
శ్రీనివాసుని యజ్ఞచే బ్రహ్మపై న్యమును నిర్దమొనరించుట	268
శ్రీనివాసుడు సేనానమేతుడై ఆకాశనగరమున కేగుట	270
శ్రీనివాసునకు శుకయోగి ఉపచారముల నొనర్చుట	274
ఆకాశరాజు పరివారముతో తన పట్టణమునుండి శ్రీనివాసున కెదురేగుట	278
శ్రీనివాసుడు పద్మావతితో దుర్గను దర్శించి నగరమున ప్రవేశించుట	282
శ్రీనివాసుని యజ్ఞచే తొండమానుడు దివ్యమగు అన్నమును నిర్దపరచుట	284
వివాహమునకై శ్రీనివాసుని గొలితెచ్చుటకు రాజు శ్రీనివాసుని మందిరమున కేగుట	290
ఆకాశరాజుడిగిన పిమ్మట వసిష్ఠుడు ధరణీదేవిని ప్రేరేపింపగా ధరణీదేవి శ్రీని వాసున కుపచారము లొనర్చుట	292
శ్రీనివాసుడు దివ్యములగు భూషణముల నలంకరించుకొని తన పరివారముతో నాకాశ రాజునిమున కేగుట	294
ఆకాశరాజు పెండ్లి కుమారుని పాదములను కడుగుట	296
ఆకాశరాజు పెండ్లికుమారునకు వివాహసమయమున నీయవలసిన భూషణాదులనొనంగుట	298

గురునగు వశిష్ఠుడు వహువరుల ప్రవరను చదువుట	300
శ్రీనివాసునకును, వద్మావతికిని వసిష్ఠాదులు వివాహము నొనరించుట	300
వద్మావతిని శ్రీనివాసునితో శేషాచలమున కంపించుట	306
వద్మావతి, శ్రీనివాసుల కాకాళరాజు పెండ్లి బహుమతుల నంపుట	312
శ్రీనివాసు దాకాళరాజునకు తనయం దచంచలభక్తి స్థిరముగా నుండునట్టి వరము నొనంగుట	314
బ్రహ్మాది దేవతలను తమకమ స్థానములకు పంపించుట	316
కల్యాణ చరితముగల నీ యధ్యాయమును వినుటవలన కలుగు ఫలితము	318
శ్రీనివాసున కాకాళరాజు వృత్తాంతమును తెలుపుటకై దూత వచ్చుట	318
శ్రీనివాసు దగన్వృనితోకూడి యాకాళరాజును జూచుట కేగుట	322
చనిపోవుటకు సిద్ధముగానున్న ఆకాళరాజునుగూర్చి శ్రీనివాసాదులు దుఃఖించుట	322
చనిపోయిన ఆకాళరాజునకు వసుదాసు డంత్యక్రియల నొనర్చుట	326
తొండమానునకును వసుదాసునకును రాజ్యమునకై కలహము సంభవించుట	328
శ్రీనివాసుని సహాయమును కోరుటకై తొండమానుడును, వసుదాసుడును వచ్చుట	328
వద్మావతి కోరికపై వసుదాసునకు సహాయ మొనరించుటకై శ్రీనివాసుడు వచ్చుట	330
శ్రీనివాస వసుదాస తొండమానుల యుద్ధమును వర్ణించుట	332
యుద్ధరంగమున మూర్ఛను చెందియున్న శ్రీనివాసుని గాంచి వద్మావతి దుఃఖించుట	334
శ్రీనివాసుడు కోపింపగా అగన్వృడు వద్మావతియొక్క అభిప్రాయము నెఱింగించుట	338
వద్మావతి ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడు తొండమాను వసుదాసులకు సందిని గూర్చుట	340
తొండమానుడు శ్రీనివాసుని దివ్యస్వరూపమును తెలుపును నాతనిని స్తుతించుట	346
శ్రీనివాసుడు తొండమానుని తనకు చక్కని మందిరమును కట్టించమని ప్రేరేపించుట	350
శ్రీనివాసుడు తొండమానుని పూర్వజన్మ వృత్తాంతమును తెలుపుట	352
తొండమానుడు ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడు నూతన భవనమున ప్రవేశించుట	358
బ్రహ్మ యొనరించిన దీపారోపణమును శ్రీనివాసోత్సవమును వర్ణించుట	362
శ్రీనివాసుని మహోత్సవమును సేవించుటకై వేంకటాచలమున కనేక దేశముల నుండి రాజులు వచ్చుట	364
శ్రీనివాసుని యజ్ఞచే చతుర్ముఖుడు భగవద్విగ్రహములను నాల్గింటిని నిర్మించుట	366
బ్రహ్మాచే నొనరింపబడిన శ్రీనివాస మహోత్సవ విశేషములను వర్ణించుట	370
రంగాస్నానమున కరుగు కూర్మద్విజుని వృత్తాంతము	376

తొండమానుడు ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడు కూర్మద్విజుని సంతానమును భార్యను బ్రతికించిన విషము -	పుట 388
తొండమానుని యజ్ఞనుగొని కూర్మద్విజుడు సకుటుంబముగా తన నివాసమున కరుగుట	390
అంగిరస మహర్షి చెప్పగా శ్రీనివాసునకు తులసీ దళముల నర్పించుచున్న తొండ మానునితో శ్రీనివాసుడు మాట్లాడుట	394
కర్వ గ్రామముననున్న భీముడను కుమ్మరి వృత్తాంతము	398
శ్రీనివాసుడు తొండమానునకు భీముడను కుమ్మరి వృత్తాంతము నెఱింగించుట	398
భీముడను కుమ్మరి వాని పురమునకు తొండమానుడు వెళ్ళుట	400
కుమ్మరి తన యెదుట సాక్షాత్కరించిన శ్రీనివాసుని స్తుతించుట	402
భగవంతుని యనుగ్రహమున కుమ్మరి దంపతులకు సారూప్యము సిద్ధించుట	405
శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమునందలి రహస్యాధ్యాయము	410
పద్మపురాణాంతర్గత శ్రీ వేంకటేశ్వర మాహాత్మ్యము	448
మేరు శిఖరమునుండి శుకయోగిండుడు వేంకటాచలమునకు వచ్చుట	448
శ్రీ వేంకటాచలమును వర్ణించుట	452
శ్రీ శుకమహర్షి తిరుపతి కొండపైనున్న పుణ్యనదులలో స్నానమాచరించుట	454
కుమారస్వామికి కుమారధారలో స్నానమాచరించుటచే శక్తియను ఆయుధములభించుట	456
ఇంద్రునకు పాపనాశవియందు స్నానమాచరించుటచే వృత్తానురువి చంపిన పాపము పోవుట	458
అకాశగంగ మాహాత్మ్యము	458
వ్రతతీవర్తనీ తీర్థమున స్నానమాచరించునపుడు బ్రహ్మర్షినిగూర్చి యశరీరవాణి పలుకుట	458
అశరీరవాణి చెప్పగా శుకయోగిండుడు పద్మసరోవరము కేగుట	460
పద్మసరోవరవర్ణనము	460
శుకుడు పద్మసరోవరమున శ్రీనివాసుని ధ్యానించుటద్వారా స్నానాదుల నొనరించుట	462
పద్మ సరోవర తీరముననున్న సుందరోద్ధానమును వర్ణించుట	464
దివ్యోద్ధానమున శుకమహర్షి గొప్ప వియమములతో కవం బొనరించుట	467
శుకమహర్షియొక్క తపోగ్ని జ్వాలలచే లోకమున కుపద్రవము కలుగుట	468
శుకయోగిండుని తపోవిష్ణుమునకై రంభాదులతో దేవేంద్రు డూరటతో పలుకుట	470

దేవేంద్రుని పన్నిదానమున రంభాడు లొనరించిన వ్రతిజ్ఞ	పుట 470
శ్రీ కుకయోగీంద్రుని తపోవనమునకు వచ్చి రంభాడులు విలాస చేవల నొనరించుట	472
శ్రీనివాసుని ధ్యానముచే కాముని జయించిన శ్రీ కుకుని రంభాడులు పరిహసించుట	474
రంభాడుల దుష్టచేష్టితములను చూచి శ్రీ కుకయోగీంద్రుడు పరితపించుట	478
రంభాది అష్టరస సమూహమువలన భయపడిన శ్రీ కుకయోగీంద్రుడు శ్రీనివాసుని గురించి గావించిన స్తోత్రము	480
శ్రీ కుకమహర్షి యొనరించిన దశావతార స్తోత్రము	481
శ్రీనివాసుని గూర్చి కుకమహర్షి యొనరించిన ప్రార్థన	488
రంభాడులు తమ సౌందర్యమును నిందించుకొనుచు వచ్చిన దారినే వెడలిపోవుట	488
శ్రీ కుకయోగీంద్రుని వద్దకు తపస్సుచే సంతసించిన శ్రీనివాసు డరుదెంచుట	490
శ్రీచున్నారాయణుని గాంచి కుకముని యొనరించిన సటనము మొదలగునవి	492
శ్రీనివాసానుగ్రహమున శ్రీ కుకయోగీంద్రునకు మోక్షము సిద్ధించుట	496
కుకయోగీంద్రుడు కుకపురమునందు నూట యెనిమిది బ్రాహ్మణ గృహములను నిర్మించుట	500
శ్రీ కుకుడు నిర్మించిన పట్టణమున జలరామునితో శ్రీకృష్ణుని ప్రతిష్ఠించుట	500
శ్రీ కుకయోగీంద్రుడు తన పురమునుండి శేషాచలమున కేగుట	502
స్వామి పుష్కరిణీతీరమును వర్ణించుట	504
స్వామి పుష్కరిణీ వర్ణనము	506
శ్రీనివాసుని యవతారము	508
శ్రీ కుకయోగీంద్రు డొనరించిన శ్రీనివాస స్తుతి	512
శ్రీ వరాహస్వామి యవతారము	516
పాతాళమునందలి భూదేవి, వరాహ స్వాముల కేళీవిలాసములు	518
వరాహ స్వామితో భూదేవి సంభాషణము	520
భూదేవితో పాతాళమునుండి వరాహస్వామి శేషాద్రి కేటెంచుట	522
కిరాతదంపతులకు శేషాద్రియందు పుత్రులు కలుగుట ప్రియంగు ధ్యానమును పండించుట మొదలగునవి	524
కొఱ్ఱధాన్యమును సంరక్షించుచున్న కిరాతుని యొద్దకు వరాహస్వామి వచ్చుట	526
వరాహస్వామి దర్శనమునకై రాజు శేషాద్రి కేగుట	528
రాజు పుట్టకన్నమునుండి వెలువడిన వరాహమును జూచుట	530
రాజు వినిన ఆకాశవాణి	532
పాలిస్తానముచే వరాహస్వామి పుట్టనుండి యావిర్భవించుట	534
రాజునకు భగవంతుని శ్రీ సూక్తి	536
శ్రీనివాసు డాస్వామి పుష్కరిణీకి దక్షిణ తీరమున నివసించుట	538
నృసింహాద్రియందు సింహంతును తనం బొనరించుట	540

నీలకంఠాశ్రమమునందున్న పుణ్యపుష్కరిణీ వర్ణనము	548
అశ్వన్య గ్రోదములమునందున్న నీలకంఠుని ఆశ్రమవర్ణనము	548
నరసింహస్వామి నారాదించుటకు రుద్రుడు గావించిన సంకల్పము	550
రుద్రుడు చేసిన నరసింహాధన వర్ణతి	554
శివునిచే ప్రతిష్ఠింపబడిన నరసింహుని వర్ణనము	556
శ్రీ నరసింహుని పాన్నిధ్యముచే కలిగిన మహాత్వముగల నీలకంఠాశ్రమ వర్ణనము	560
పాండవ తీర్థమహిమ	562
నారాయణ వర్వక మహిమ	564
నారాయణ వర్వకముననున్న భైరవుడు మొదలగు క్షేత్రరక్షక వృత్తాంతము	564
నారాయణాదియందు తనమ్ముచేసి పార్వతి దుర్గయై శివుని యర్థాంగి యగుట	566
అతి మొదలగు ఏడదివంది మహర్షులు ప్రశంసించిన స్వామి పుష్కరిణీ మాహాత్మ్యము	568
రాక్షసులు గావించు ఉపద్రవముల నెఱిగించుటకై బ్రహ్మాది దేవతలు క్షీరసాగరమున కేగుట	582
బ్రహ్మాదులు గావించిన క్షీరాబ్ధినాధుని స్తోత్రము	584
బ్రహ్మాదుల యెగుట పాలనముద్రమునుండి లక్ష్మీదేవి సహచరి యావిర్భవించుట	586
లక్ష్మీనఖ భగవంతుని స్థానమును చెప్పుచు దేవతల కథయును నొనంగుట	588
బ్రహ్మాదులు క్షీరసాగరమునుండి నారాయణాది కేతెంచుట	590
స్వామి పుష్కరిణీ వర్ణనము	590
కమలాని చెప్పినట్లు బ్రహ్మాదులు గావించిన శ్రీనివాసుని సాక్షాత్కార ప్రయత్నము	594
శేషాద్రిపై శ్రీనివాసుని దర్శింపగోరిన బ్రహ్మాదులు గావించిన స్తోత్రము	596
ఇట్టి స్తోత్రముచే సంతుష్టిని చెందిన శ్రీనివాసుడా పుష్కరిణీ తటమున తన విమానమును బుట్టించుట	598
విమాన మవ్యవందున్న శ్రీనివాసుని బ్రహ్మాదులు స్తుతించుట	598
శ్రీ శ్రీనివాసులు సాక్షాత్కరించుట	598
భగవానుడు బ్రహ్మాదులను కుకలప్రశ్న గావించుట	600
బ్రహ్మ నారాయణునకు లోకమునకు ముప్పుల నాపాదించు రాక్షసుల చరిత్ర వివేదించుట	602
బ్రహ్మాదులు ప్రార్థించగా భగవాను డభయ మిచ్చుట	604
రాక్షసుల నాశనము చేయుటకై భగవంతుడు కుముదాక్ష నాదేించుట	606
పరమాత్మ బ్రహ్మాది దేవతలను పంపివేసి యంతర్ధానమగుట	608
శ్రీనివాసుని యవతార దేశకాలములను నిర్ణయించుట	608
వద్దు సరోవరమాహాత్మ్యము	610

భృగుమహర్షి పాదముతో తన్నుటచే కోపగించిన లక్ష్మీదేవి కపిలుని ఆలయమున కేగుట	పుట 610
లక్ష్మీదేవిని వెడకుటకై శ్రీవివాసుడు భూమి కేతెంచుట	612
కొల్లాపురమునందున్న లక్ష్మీదేవిని పూజించుచున్న భగవంతుని గూర్చి ఆశరీరవాణి వచుట	612
శేషాచల మార్గమున రాజరూపమును ధరించి వేంచేసియున్న భగవంతుడు సువర్ణ నదీ తీరమున కేతెంచుట	614
భగవానుడు పద్మసరోవరమును నిర్మించుట	616
పద్మములు సర్వదా వికసించియే యుండుటకు భగవాను డత్తుట సూర్యనారా యణుని ప్రతిష్ఠించుట	616
లక్ష్మీమంత్రమును జపించుచు భగవానుడు తపం బొనరించుట	618
అదియొక రాజుచేయు తపస్సని భ్రమించి చెడగొట్టుటకై ఇంద్రాదులు రంభాదుల నంపించుట	618
తన యాశ్రమమునకు వచ్చిన అప్పరసలను మోసగించుటకై నారాయణుడు నిర్మించిన మాయలు	620
పద్మ సరోవరమునుండి లక్ష్మి అవిర్భవించుట	622
లక్ష్మీదేవి యవతారమును సందర్శించుటకై పద్మసర స్తీరమునకు బ్రహ్మాదులు వచ్చుట	624
లక్ష్మి భగవంతుని కంతమున పుష్పమాల వర్పించి వరించుట	626
భగవానుడా పద్మసరోవరమునకు వరము లొసంగి శేషాచలమున కేగుట	628
నారదాది ఎనమండ్రు ఋషులచే కొనియాడబడిన పద్మ సరస్సుయొక్క మహిమ	628
శుకుని చరిత్రను చెప్పుట	630
ఛాయాశుకుడు పుట్టుట	630

- శ్రీ వేంకటేశ స్తవః -

శ్లో॥ శ్రీయః కాంతాయ కల్యాణ । నిధయే నిధయే ఓర్థినామ్ ।

శ్రీవేంకటనివాసాయ । శ్రీనివాసాయ మజ్గళమ్ ॥

లక్ష్మీదేవికి భర్తయు, సమస్త వస్తుంగళములకు గనియైనవాడును, పేదలపాలిటి పెన్నిరియైనవాడును, శ్రీ వేంకటాచలమున నివసించు శ్రీనివాసునకు మంగళమగుగాక :

శ్లో॥ శ్రీవేంకటాచలాధీశం । శ్రియా ఓఽధ్యాసిత వక్షసమ్ ।

శ్రీతచేతనమద్వారం । శ్రీనివాస మహం భజే ॥

శ్రీవేంకటాద్రియందు నివసించునట్టియు, లక్ష్మీదేవిచే నలంకరింపబడిన పక్షిస్థలము కలిగినట్టియు, ఆశ్రతులపాలిటి కల్పవృక్షమగు శ్రీనివాసుని సేవించుకొనుచున్నాను.

హరిః ఓమ్

అథ ప్రథమోఽధ్యాయః

శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణా నర్గత వేంకటేశ్వర మాహాత్మ్యమ్

జనకనృపానుభూతశోకాతిరేకప్రకారః

శ్లోకః —

సూత ! సూత ! మహాభాగ ! , సర్వశాస్త్రవిశారద ! !
త్వత్తేఽహం శ్రోతు మిచ్ఛామి । మాహాత్మ్యం పుణ్యవర్ధనమ్ ॥ 1
చరితం రక్షమాహాత్మ్యం । త్వయా హ స్తిగిరీశితుః ।
జగన్నాథస్య వై విష్ణోః । మాహాత్మ్య మతులం మునే ! ।
ఇదానీం శ్రోతు మిచ్ఛామి । మాహాత్మ్యం వేక్ష్యచేశితుః ॥ 2

శ్రీసూతః —

సాధు పృష్టం త్వయా బ్రహ్మన్ ! । చరితం వేక్ష్యచేశితుః ।
యథాశ్రుతం మయా పూర్వం । వ్యాసా దమితతేజసః ॥ 3
త త్తథాఽహం సమాచక్షే । సావధానమనా శ్రుణు ।
పురా తు జనకో నామ । రాజా పరమధార్మికః ॥ 4
సత్యవాక్ సర్వశాస్త్రేషు । కోవిదః కోపవర్జితః ।
వాసుదేవప్రసాదస్య । ముఖ్యపాత్ర మభూ స్సృపః ॥ 5
నిర్మమో నిత్యతృప్త శ్చ । నిరహజ్జుతి రాత్మదృక్ ।
తస్య బ్రాతాఽభవ త్పుర్వం । కుశకేతు రితి స్మృతః ॥ 6
కుశద్వజస్య తనయాః । త్రయ ప్రైలోక్యసుందరాః ।
దుహితృజాం త్రయం తస్య । కుశకేతో ర్మహాత్మనః ॥ 7
జనకస్యా భవ త్పుత్రీ । జానకీ నామ సా రమా ।
బ్రాతా చ కారయామాన । రాజ్యం జనకభూషణిః ॥ 8

హరి: ౬౫

మొదటి అధ్యాయము

(శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమునందలిది)

జనకమహారాజు దుఃఖోద్రేకము ననుభవించిన విభము

శౌనకుడు —

“సూతా! పుణ్యపురుషాః సకలశాస్త్రపారంగతాః పుణ్యము నభివృద్ధిచెందించు మాహాత్మ్యమును నీవలన వినగోరుచున్నాను. 1

నీవలన కరిగిరినిలయుడగు వరదరాజునియొక్కయు, జగన్నాథునియొక్కయు సాటిలేని మాహాత్మ్యమును వింటిని. ఇప్పుడు శ్రీ వేంకటాచలపతి మాహాత్మ్యమును వినగోరుచున్నాను తెలుపుమ”ని శౌనకమహర్షి సూతు నడుగగా 2

శ్రీ సూతుడు —

సూతుడు “మహర్షీ! వేంకటాచలపతి చరితమును చక్కగా నడిగితివి. మహా తేజశ్శాలియగు వ్యాసునివలన పూర్వము నేను వినినదానిని 3

వినెనట్లే బాగుగా తెలిపెదను. శ్రద్ధతో నాలకింపుము. పూర్వము మహా ధర్మాత్ముడును. 4

సత్యసంధుడును, సకలశాస్త్రపరిజ్ఞాతయు, కోపము లేనివాడును, శ్రీమన్నారాయణ కృపకు ముఖ్యపాత్రుడును నగు జనకమహారాజు కలడు. 5

అతనికి మమకారరహితుడును, పొందినదానితో తృప్తిపొందువాడును, అహంకారము లేనివాడును, అత్మధ్యానము కలవాడునగు కుశకేతు డను సోదరుడు కలడు. 6

అతనికిముల్లోకములయందును సౌందర్యవతులగు ముగ్గురు కుమారులును, అట్టి ముగ్గురు కుమార్తెలును నుండిరి. 7

జనకమహారాజునకు లక్ష్మియే “జానకి” యను కుమార్తెగా జన్మించెను. జనక మహారాజు సోదరునిచే రాజ్యపాలన మొనరింపుమందెను. 8

- స వ్రాత రాజ్యయా రాజ్యం । చకరా ర్యేషు భక్తిమాన్ ।
కదాచిత్ జనకో రాజా । మనసీ ధృ మచి న్తయత్ ॥ 9
- “సుఖ మేవ సదా మే స్యాత్ । దుఃఖం మాభూత్ కదాచన ।
దుఃఖం న వీక్ష్యే నేత్రాభ్యాం । సుఖం వీక్షే సదా లలత్మనః ॥ 10
- ఆసాధుసమ్మతం వాక్యం । శ్రుత్వే త్త ముదితం హరిః ।
దుఃఖం ప్రదర్శయామాన । రాజ్యమ త్తస్య భూపతేః ॥ 11
- కదాచి దైవయోగేన । కుశకేతు రగా న్మృతిమ్ ।
హతే లనుజే చ తద్భార్యా । తేన సాకం మమార చ ॥ 12
- రాజ్యం పుత్రాం స్తత స్త్యక్త్వా । త్వగా త్పృతిసలోకతామ్ ।
లౌ దమ్నతీ నృపో దృష్ట్వా । త్యక్తపుత్రౌ సుఖోచితౌ ॥ 13
- విలలాప మహారాజో । భ్రాతరం భ్రాతృవత్సలః ।
“హృద్రేః బాలకాం స్త్యక్త్వా । వృద్ధం మాం జానకీం తథా ॥ 14
- క్వ గచ్ఛసి వరారోహేః । పతి మాలిఙ్గ్య మగ్గశేః ।
ఆశీతివర్ష సాహస్రం । సమ్ప్రప్తం మమ భామిని ॥ 15
- ఏతావత్కాలపర్యంతం । న దృష్టో దుఃఖసంఘయః ।
అద్య దృష్టో వరారోహేః । త్వద్వియోగేన కేవలమ్ ॥ 16
- ఇతి సజ్జిన్త్య మనసి । వారం వారం మహీపతిః ।
చకార ప్రేతకార్యాణి । పుత్రాణా శ్చైవ శైశవాత్ ॥ 17
- మాతృహీనాం స్తతో బాలాన్ । ఆలిక్ష్ణ్యజ్జే నిధాయ చ ।
దోః పుత్రాః బాలధావే తు । మాతృహీనా శ్చ కర్షితాః ॥ 18
- కథం పశ్యామి నేత్రాభ్యాం । మాతృహీనా శ్చ బాలకాన్ ।
ఇతి చి న్తాపర సో లలత్ ॥ త్యక్తరాజ్యో లలిదుఃఖితః ॥ 19

కుశకేతుడును అన్నగారి యజ్ఞానుసారము పెద్దలయందు భక్తికలిగి రాజ్యపాలన మావరించెను. ఒకప్పుడు జనకమహారాజు తన మనస్సులో

9

నా కెప్పుడును సుఖమే కలుగవలెను. కాని దుఃఖ మెన్నడును సంభవింపరాదు. నేను నా కన్మలతో దుఃఖమును దర్శింపజాలను; ఎల్లప్పుడును సుఖమునే గాంచెదన"ని తలచుకొనినాడు.

10

అంత శ్రీమత్సారాయణుడు నజ్జన సమ్మతముకాని వాక్యమును విని రాజ్యసంపద లచే ముడించిన జనకచక్రవర్తికి దుఃఖమునే చూపింపదలచెను.

11

ఒకానొకతరి దురదృష్టవశమున కుశకేతుడు మరణించెను. అతనితో నాతని భార్యయు రాజ్యమును పుత్రులను విడిచి సహగమనము నాదరించి పతిసాలోక్యమును బడసెను.

12

సుఖింపదగినవారై యుండియు పుత్రులను వీడి మరణించిన యా దంపతులను గాంచి

13

సోదరునియం దధికమైన ప్రేమగల జనకచక్రవర్తి "మంగళరూపిణీ! పిల్లలను ముసలివాని నగు నన్ను, జానకిని విడచి

14

నీ భర్త ననుగమించి ఎచటి కేగితివి? నా కెనుబిచిచేల సంవత్సరము లేతెంచినవి.

15

ఇంత కాలమువరకు దుఃఖ మనదానిని గాంచలేదు. నీ వియోగముచే మాత్రమే నేడు దుఃఖము ప్రాప్తించినది.

16

అని మాటిమాటికి తలంచుచు బిడ్డలు పసివారగుటవలన వారికి శ్రాద్ధాధికర్యులను తానే నిర్వర్తింపి పసివయస్సుననే

17

తల్లిని కోల్పోయిన బాలురను కాగలించుకొని ఒడిలో కూర్చుండబెట్టుకొని బిడ్డలారా! చిన్నతనముననే తల్లిలేక కృశించియున్నారే

18

ఈ తల్లిలేని పిల్లలను నే నెట్లు నా కన్మలతో వీక్షించగలన"ని విచారించుచు రాజ్యమును వీడి దుఃఖపరవశుడై

19

త్యక్తౌ న్నుః త్యక్తభోగ శ్చ । త్యక్తనిద్రో లతికర్మికః ।
తస్య దుఃఖోపశాన్త్యర్థం । శతానన్దః పురోహితః ॥

20

సమ్రూప్తో దైవయోగేన । వాసుదేవానుజో మునిః ।
ప్రాప్తం పురోహితం దృష్ట్వా । రాజా పూజా మకల్పయత్ ॥

21

స పూజితో మునివరో । నివిష్టో మృగచర్మణి ।
తతః కాలోచితం వార్తాం । కథయా మాన గౌతమిమ్ ॥

22

శతానన్దప్రతి జనకకృతస్వశోక నివృత్త్యుపాయ ప్రార్థనా
జనకః —

శతానన్దః మహాప్రాజ్ఞః । కా గతిః స్యా దితో మమ
మృగ్ధత్వా దాత్మన శ్చైచివ । పుత్రాణా శ్చైచివ శ్చైశవాత్ ॥

23

కన్యకారత్నబాహుళ్యాత్ । హతబన్ధో ర్మహామునేః ।
జపావః శత్రవ స్సన్తి । రావణేన్ద్రజిదాదయః ॥

24

తేభ్యో యుద్ధం కథం దాస్యే । హ్యసహాయో లతిజీర్ణవాన్ ।
దివా సత్తం సమాయాతి । రావణః కేన హేతునా ॥

25

స జానే మునివర్యాః హం । ప్రజ్ఞా చక్షు ర్న విద్యతే ।
నిమిత్త మేకం కథితం । ద్వితీయం ప్రవదామి తే ॥

26

సీతాయా శ్చ సు రూపాయాః । సరూపః పురుషః కథమ్ ।
లభ్యతేః వద విప్రేన్ద్ర । తృతీయం ప్రవదామి తే ॥

27

దీర్ఘాయుష శ్చ మే పుత్రాః । పుత్ర్య శ్చాపి సభర్తృకాః ।
ఏక దేవాధిపత్యై వ । స్నుషా స్తా శ్చభవన్తు మే ॥

28

జామాతర శ్చ చత్వారః । ఏకరాజసుతా స్తథా ।
వర్జిత శ్చైచివ మే రాజ్యం । స్వయ మేవ పురోహితః ।
తేనోపాయేనవై భూయాత్ । తదేతత్కారణంవద ॥

29

ఆహారమును, భోగములను, నిద్రనువీడి కృశించుచుండగా నాతని దుఃఖమును పోగొట్టుటకై

20

వసుదేవుని సోదరుడగు శతానందు డను పురోహితు డవృష్టశమున నేతెంచెను. అట్లు వచ్చిన ఆ పురోహితుని జూచి యా రాజు పూజించిన పిమ్మట

21

కృష్ణాజినమున కూర్చుండెను. పిమ్మట జనకచక్రవర్తి సహయానుసారముగా భాషించుచు

22

జనకచక్రవర్తి తన విచారము పోవుట కుపాయమును చెప్పుమని శతానందుని ప్రార్థించుట

జనకుడు —

శతానందా ! విద్వన్మణి ! నేను ముసలివాడనైతిని. బాలకు వనివారు.

23

కన్నియలు చాలమది కలరు. బంధుగులు మృతించెదిరి. రావణ ఇంద్రజిత్తు మొదలగు శత్రువులు మిక్కుటముగా నున్నారు.

24

మిక్కిలి వృద్ధుడను. నిస్సహాయుడ నగు నేనెట్లు వారితో యుద్ధమొనరింతును. రావణు డెందులకో రాత్రింబవలులు వచ్చుచున్నాడు.

25

నాకు జ్ఞాననేత్రము లేకుండుటంజేసి కారణ మారయజాలకున్నాను. నా కిదియొక చింతాకారణమై యున్నది.

26

మిక్కిలి రూపవతియగు సీతకు సౌందర్యశాలియగు పురుషుడు లభించు నుపాయ మేమి ? యని రెండవ విచారము.

27

నా పుత్రులు దీర్ఘాయుష్షుంతులు కావలెను. పుత్రికలును వారి భర్తలును దీర్ఘాయుష్షుంతులు కావలెను. ఒకే దేశాధిపతికి మాత్రమే వారు కోడంద్రు కావలెను.

28

మా నలుగురు పుత్రికలకును ఒకే రాజునకు జనించిన నలుగురు పుత్రులును భర్తలుగా లభింపవలెను. నా రాజ్య మే యుపాయముచే వృద్ధిపొందు ననునది మూడవ విచారము. పురోహితా ! నా కిట్టి వ్యాకులపాలు నశించునుపాయమును తెలుపుమని ప్రార్థించెను.

జనకాయ శతానందోక్తః శ్రీవేంకటాచల ప్రభావః

శతానందః —

అస్తి కశ్చి ద్విశేషో ఓస్మిన్ । భూలోకే భూమిపాలకః ।
దుహితు స్తవ కల్యాణ- । సుఖదం శత్రునాశనమ్ ॥ 30

వైకుణ్ఠగిరి మాహాత్మ్యం । న భవిష్యం న హోత్తరమ్ ।
కలౌ తత్కీర్తనం పుణ్యం । నర్వదుఃఖహరం శివమ్ ॥ 31

ధనకామస్య ధనదం । పుత్రకామస్య పుత్రదమ్ ।
రోగార్తస్య చ రోగఘ్నం । జ్ఞానినాం జ్ఞానసాధనమ్ ॥ 32

య చ్చుత్వా సర్వరోకేశో । బ్రహ్మ బ్రహ్మపదం గతః ।
నీలకణ్ఠ స్తు య చ్చుత్వా । నిర్విషః సుఖ మాప్తవాన్ ॥ 33

వజ్రీ నాకపదం ప్రాప్తో । యత్కథా శ్రవణాదరాత్ ।
పదాన్యాపుర్లోకపాలాః । యత్కథాశ్రవణేనవై ॥ 34

కిముక్తేన విశేషేణ । తదనంతఫలం శ్రుణు ।
ఇత్యుక్తో మునినాతేన । జనకోవాక్య మబ్రవీత్ ॥ 35

జనకః —

వద వైకుణ్ఠమాహాత్మ్యం । కలౌ త చ్చరితం కథమ్ ।

శతానందః —

కృతే వృషాద్రిం వక్ష్యన్తి । త్రేతాయా మజ్జనాచలమ్ ॥ 36

ద్వాపరే శేషశైలేతి । కలౌ శ్రీవేంకటాచలమ్ ।
నామావి యుగభేదేన । శైలస్యా స్య భవన్తి హి ॥ 37

జనకః —

చతుర్ముగే త్వయా ప్రోక్తం । నామ యద్యద్గిరే ర్మునే ।
తస్య తస్య చ వై హేతుం । విస్తరా ద్వద మే గురోః ।
కృతే వృషాచల ఇతి । కథం నామ గిరే రభూత్ ॥ 38

శతానందుడు జనకునకు శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యము నెఱింగించుట.

శతానందుడు —

ఆ మాటలను విని శతానందుడు “రాజా : భూలోకమున నొక విశేషము కలదు. అది నీ పుత్రులకు కల్యాణసంపద నొసగూర్చును, శత్రువుల నశింపజేయును. 30

వైకుంఠపర్వత మాహాత్మ్యము ముందెన్నడు జరుగనిది. పూర్వకాలమున జరుగనిది. కలియుగమున దాని మాహాత్మ్యమును కీర్తించినంతనే పుణ్యము కలుగును. నమస్త దుఃఖములు నశించును. 31

మంగళముల విచ్చును. ధనమును కోరువారికి ధనము నొసంగును. పుత్రులను కాంక్షించువారికి పుత్రుల నిచ్చును. రోగముచే. పీడింపబడువారికి రోగమును పోగొట్టును. జ్ఞానులకు జ్ఞానము నభివృద్ధి నొందించు సాధనమగును. 32

దీని మాహాత్మ్యమును వినుటవలననే సకలలోకాధిపతియగు బ్రహ్మ బ్రహ్మ లోకమున కధిపతియాయెను. గరళకంఠుడీ మాహాత్మ్యమును వినుటవలననే విషమును త్రాచియు సుఖముగా నుండెను. 33

దేవేంద్రుడీ మాహాత్మ్యశ్రవణముననే స్వర్గలోకాధిపత్యము నందెను. లోక పాలరందరు నీ మాహాత్మ్య శ్రవణముననే తమతమ నెలవుల కాధిపత్యమును వహించిరి.

పెక్కు మాటలేలే : శ్రీ వేంకటాచలకీర్తన పెక్కు ఫలితములను నొసంగును. దానిని వినుము అవి శతానందుడు తెలుపగా జనకచక్రవర్తి జనకుడు — 35

శ్రీ వైకుంఠమాహాత్మ్యమును, కలియుగమున దానిచరిత్ర విధము నెఱింగింపు మని కోరినంతనే శతానందుడు మరల తెలుపుట కారంభించెను.

శతానందుడు —

ఈ పర్వతమును కృతయుగమున వృషాద్రి అనియు త్రేతాయుగమున అంజనా చలమనియు 36

ద్వాపరయుగమున శేషాద్రియనియు, కలియుగమున శ్రీ వేంకటాచలమనియు యుగములమార్పు ననుసరించి వ్యవహరింతురు. 37

జనకుడు —

దానిని విని జనకమహారాజా శతానందునితో “ మునివర్యా : ఈ పర్వతమునకు నాల్గయుగములయందు కలుగు నామములను తెలిపితిరి. ఆ యా నామములు వచ్చుటకు కారణమును విస్తారముగా తెనుపుదు కృతయుగమున వృషాచల మను పే రెట్లు కలిగెనో వక్కాణింపుమని యడిగెను. 38

వృషభాచలనామనిష్పత్తిః

పురా తు వృషభో నామ । రాక్షసో రూక్షకర్మకృత్ ।
ఆక్రమ్య శేషశైల ఇన్ధ్రు । తాపసా నవ్యబాధత ॥

39

తేన సక్లేష్టతపసః । తదర్థం శరణం గతాః ।
శ్రీనివాసం హృషీకేశం । భక్తానా మభయజ్జ్వరమ్ ॥

40

తుష్టువు ర్హృష్టమనసః । స్రష్టారం సర్వచేతసామ్ ।
ప్రాదుర్భూత భగవాన్ । మునీనాం పురతో హరిః ।
వృక్షాపయ స్మృనిశ్రేష్ఠాః । అసకృత్కృతసంస్తవాః ॥

41

మునయః —

భగవః స్మరవిన్దాక్షః । వృషభోనామ రాక్షసః ।
సమ్బాధతే నదా క్రూరః । తపోభజ్జకరః ఖలః ॥

42

తస్మా ద్రక్ష క్షరాతీతః । భయా ద్రాక్షస కల్పితాత్ ।
బాధ మిత్యు క్రవాన్ కృష్ణో । దుష్ట మభ్యద్రవ ద్రుషా ॥

43

స రాక్షసో మహావీర్యః । తీర్థే తుమ్బురుసంజ్ఞకే ।
స్నాత్వా త్రిషవణం పుణ్యాం । సాలగ్రామశిలాం నృపః ॥

44

నారసింహాత్మికాం దివ్యాం । సకరాలా మధోముఖామ్ ।
“ నిత్య మారాధయేయా హ ” । మితి నిశ్చిత్య పూజయన్ ॥

45

పూజాన్తే స్వశిరఃపుష్పం । ఖగ్ధేనా హృత్య భూపతేః ।
సమర్పయామాస తతః । తచ్చిరః పునరాగతమ్ ॥

46

ఏనం పశ్య సహస్రాణి । వర్షాణి విగతాని చ ।
తస్మిన్ కాలే లరవిన్దాక్షః । ప్రత్యక్షః సమజాయత ॥

47

లలాన్తర్యామిభగవాన్ । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ।
త మాలోక్య హృషీకేశం । వృషభో దండ్రివ ద్భువి ॥

48

వృషభాచల మను పేరు వచ్చుట

పూర్వము దారుణకృత్యముల నొనరించుచు వృషభు డను రాక్షసుడు కేషాద్రి నాక్రమించుకొని మునీంద్రులను బాధింపసాగెను. 39

ఆతని బాధలచే తపోభంగము కలుగుటంజేసి భక్తుల కభయము నొనంగు వాడును. 40

సకలప్రాణికోటి ఉత్పత్తికి కారణభూతుడును నగు శ్రీనివాసుని సంతోషాంతరంగములతో స్తుతించగా వారి యెదుట భగవంతుడు ప్రత్యక్షమాయెను. మునీంద్రు లాతనిని పరిపరివిధముల స్తుతించుచు నిట్లు విన్నవించిరి. 41

మహర్షి —

సద్వృషతేక్షణా : వృషభాసురుడు కఠినాత్ముడై దుష్టుడై మా తపస్సునకు విఘ్నము నొనరించుచు బాధించుచున్నాడు. 42

కావున ఆ రాక్షసునివలన సంభవించిన భయమును తొలగించి కాపాడుమని ప్రార్థించగా భగవంతు డందుల కంగీకరించి రాక్షసుని కోపముతో తరిమివేసెను. 43

ఆ పరాక్రమశాలి యగు రాక్షసుడు తుంబురుతీర్థమున మూడువేళలయందు స్నానమాచరించి పవిత్రమును 44

దివ్యమును, భయంకరమైనదియు క్రిందబిలముగల పాలగ్రామశిలను “ నేను నిత్యమారాధింతున”ని నిశ్చయించి పూజించుచు 45

పూజను పూర్తిగా నొనరించినపిమ్మట తన శిరమనెడు పుష్పమును ఖడ్గముతో ఖండించి భగవంతుని కర్పించెను. ఆ శిర మటులనే మరలవచ్చి నిలచెను. 46

ఈ విధముగా నయిదువేల సంవత్సరము లతిక్రమించగా 47

శిలలో నంతర్యామిగా నున్నట్టియు సత్పురుషులకు పొందఁగినవాడునగు శ్రీనివాసుడు ప్రత్యక్షమాయెను. వృషభాసురు డాతనిని గాంచినంతనే కర్రవలె భూమిపైబడి 48

పహత రాజశార్దూల : । స విసంజ్ఞా ముపేయివాన్ ।
ముహూర్తాస్తే సముత్థాయ । ప్రత్యభాషత కేశవమ్ ॥

49

వృషభః —

కేశవా నన్త : గోవిన్ద : । శ్రీనివాస : సురోత్తమ : ।
న చ మోక్షం న చ స్వర్గం । పారమేష్ఠ్యవదం హరే : ॥

50

న యాచే జగతాం నాథ : యుద్ధభిక్షం చ దేహి మే ।
దశావతారవిభవే । శ్రుతస్తేవిక్రమోహరే ॥

51

ఆద్య తం సత్య మాధత్స్వ । విక్రమం పురుషోత్తమ : ।
దేవ స్తద్భారతీం శ్రుత్వా । కింఞ్చిద్ధాస్యముఖో హరిః ॥

52

ఉవాచ వననం తం హి । రాక్షసం యుద్ధదుర్మదమ్ ।
శ్రుత్వా తదుక్తవాన్ కృష్ణః । 'తథా లిప్తి' త్యరిమర్దనః ॥

53

తయో ర్యుద్ధ-మభూ త్తత్ర । వృషభశ్రీనివాసయోః ।
యత్కృతం శ్రీనివాసేన । తత్కృతం వృషభేణ చ ॥

54

త దద్భుత మభూ త్తత్ర । దేవానాం పశ్యతా మపి ।
త ద్యుద్ధకౌశలం దృష్ట్వా । భగవాన్ పర్యపూజయత్ ॥

55

భో రాక్షసకురోత్పన్న : । పశ్య మే పౌరుషం బలమ్ ।
ఇ త్యుక్త్వా దర్శయామాస । గరుడం వికృతాకృతిమ్ ॥

56

తత్రస్థం వాసుదేవ ఇచ్చ । విశ్వరూపిణ మవ్యయమ్ ।
సహస్రభుజసంయు క్తం । సహస్రాయుధభూషితమ్ ॥

57

తస్మాయాం రాక్షసో దృష్ట్వా । స్వయ ఇచ్చ గరుడం హరిమ్ ।
దర్శయన్ వ్యజ్ఞాయామాస । స్వమాయాం సురమోహినీమ్ ॥

58

స క్తఇచ్చరస్య చరిత । మతిక్రాన్తుం క్షమో లిప్యయమ్ ।
వ్రేశంసన్ రాక్షసం వీరం । 'సాధు సాధ్య' త్యభాషత ॥

59

చైతన్యము లేకయుండెను. కొద్దిసమయము గడచినంతనే లేచి శ్రీమన్నారాయణునితో
49

వృషభాసురుడు —

కేశవా ! అనంతా ! గోవిందా ! శ్రీనివాసా ! దేవాధిదేవా ! నేను మోక్షమును
స్వర్గమును, బ్రహ్మలోకము
50

నభిలషింపను. నాకు యుద్ధమును ప్రసాదించుము. నీ పరాక్రమమును దశావతార
వైభవమున వింటిని.
51

నే దా పరాక్రమమును సత్యమొనరింపుమ'ని కోరగా శ్రీమన్నారాయణు డావాక్య
మును విని మందస్మితవదనారవిందుడై
52

యుద్ధమునందు దుష్టవ్యామోహముచే గర్వించిన రాక్షసునితో నట్లే యగుగాక
యని పలికెను.
53

శ్రీనివాసుడును, వృషభాసురుడును ఒకరినొక రనుకరించుచు యుద్ధము
నొనర్చిరి.
54

ఆ యుద్ధ మత్యంతాశ్చర్యకరమాయెను. దేవత లందరును చూచుచుండిరి. అప్పు
డా యుద్ధమునందలి నేర్పరితనమునుగాంచి శ్రీనివాసుడు ఆతని నాదరించుచు
55

రాక్షసవంశసంజాతుడవగు వృషభాసురా ! నా బలమును, పౌరుషమును గాంచు
మ'ని భయంకరాకారముగల గరుడుని
56

విశ్వరూపధారియు, నాశరహితుడును పేయభుజియును, వాటియందు పేయ
ఆయుధములచే నలంకరింపబడిన వాసుదేవుని చూపించెను.
57

రాక్షసు డా మాయను గరుడుని, హరినిగాంచి దేవతలను గూడ మోహపరచు
తన మాయను ప్రయోగించెను.
58

రాక్షసుని మాయను జయింపజాలియు శ్రీనివాసు డాతనిని “చాల బాగున్నది,
చాల బాగున్నద'ని స్తుతించుచు
59

రే రే రాక్షసవర్యా ద్య । చక్రేణ శతనేమినా ।
హరిష్యే తే శిరః కాయాత్ । యథా పక్వఫలం ద్రుమాత్ ॥ 60

ఇ త్యుక్తో దేవరాజేన । వృషభో దణ్ణవద్భువి ।
ప్రణిపత్యా హ విశ్వేశం । ఆస్తువ ద్రాక్షనేశ్వరః ॥ 61

వృథాః —

చక్రపాణే నమ స్తుభ్యం । చక్రస్య చరితం శ్రుతమ్ ।
య చ్చక్రేణ ప్రతప్తస్తు । ముక్తి మేతి న సంశయః ॥ 62

య చ్చక్రేణ పురా రాజా । కీర్తిమాన్ కీర్తి మాప్తవాన్ ।
త్వచ్ఛక్రేణ హతో రాజన్ । గచ్ఛామి తవ మద్గిరమ్ ॥ 63

ఏవ ముక్త్యా హరేః పాదౌ । పస్పర్శ వృషభాసురః ।
వరం యయాచే వృషభః । “శైలో మదభిధో లైస్త్వి తి” ॥ 64

సమర్థిభ్య “భవే దేవ” । మి త్యుక్త్వా హరిణా లభ సః ।
విస్ఫుష్టచక్ర సఞ్చిన్నః । త్యక్తవాన్ న కలేవరమ్ ॥ 65

తస్మా ద్విష్వభక్తై లో లయం । కృతే ఖ్యాతి ముపేయివాన్ ।

జనకః —

కథ మజ్ఞనశైలే తి । త్రేతాయాం నామ మే వద ॥ 66

త్రేతాయుగే ల్లజ్జనాచలనామనిష్పత్తిః

శతానందః —

పురా కేసరిణః పత్నీ । హ్యజ్ఞానా క్షణలోచనా ।
అనపత్యత్వదుఃఖేన । మతక్గముని మాగమత్ ॥ 67

అనమ్య మునిశార్దూల । అనపత్యా తికర్షితా ।
ఉవాచ వచనం నేత్ర । నిరసి క్తకలేవరా ॥ 68

అజ్ఞానా —

రాక్షసా : నీ శిరమును నీ శరీరమునుండి పండిన ఫలమును చెట్టునుండి రాల్చు
నటుల నా మారంచులుగల చక్రాయుధముచే సంహరింతున'ని పడకగా 60

వృషభాసురు డాతనికి సాష్టాంగముగ నమస్కరించి 61

వృషభాసురుడు —

శ్రీమన్నారాయణా : నీ చక్రమాహాత్యము నిదివరలో వినియుంటిని. నీ చక్ర
ముచే తపింపబడినవానికి ముక్తి లభించు ననుటలో సందేయములేదు. 62

కీర్తిమంతుడను రాజు నీ చక్రముచే దునుమబడి కీర్తిని గాంచెను. నీ చక్ర
ముచే దునుమబడిన నేనును మోక్షసామ్రాజ్యము నలంకరింతున'ని 63

పలికి శ్రీమన్నారాయణుని పాదములను స్పృశించెను. మరియు “ప్రభూ :
ఈ పర్వతము నా పేరున బరగునుగాక !” యని ప్రార్థించెను. 64

శ్రీనివాసుడాతని నాలింగన మొనర్చుకొని చక్రముతో నాతని శిరమును ఖండిం
చగా వృషభాసురుడు మృతినొందెను. 65

జనకుడు —

కాపున నీ పర్వతము కృతయుగమున వృషభాద్రియను నామముతో, వ్యవహా
రింపబడున'ని శతానందుడు తెలుపగా జనకుడు త్రేతాయుగమున “అంజనకైలమను”
పేరెట్లు కలిగెనో తెలుపుమని యడుగగా శతానందుడిట్లు తెలిపెను. 66

త్రేతాయుగమున అంజనాచలమను పేరు కలిగిన విధము

శతానందుడు —

పూర్వము కేసరి భార్యయు పద్మనేత్రయగు అంజనాదేవి సంతానము లేక
దుఃఖించుచు మతంగముని సమీపమునకు వచ్చెను. 67

ఆ మునిపుంగవునకు నమస్కరించి కంటినిరు శరీరమును తడుపుచుండ 68

అంజనాదేవి —

అహో తాపసశార్దులః । అపుత్రాయా మమ కా గతిః ? ।
ఏవ ముక్తే ఒజ్జనా దేవ్యా । మతజ్ఞో వాక్య మబ్రవీత్ ॥

69

మతజ్ఞః —

పమ్పయాః పూర్వదిగ్భాగే । పశ్చాశద్యోజనాన్తరే ।
నారసింహాశ్రమం దేవిః । వర్తతే వసుధాతలే ॥

70

తస్య దక్షిణదిగ్భాగే । నారాయణగిరే స్తపే ।
ఉత్తరే స్వామితీర్థస్య । వర్తతే క్రోశమాత్రకే ॥

71

వియద్గజే తి విఖ్యాతా । తత్ర గచ్ఛ యథాసుఖమ్ ।
తత్ర స్నాత్వా ఒభ కల్యాణీ । ద్వాదశాబ్దం తప శ్చర ॥

72

తేన పుణ్యేన తే పుత్రో । భవిష్యతి గుణాధికః ।
మతజ్ఞే నైవ ముక్తా సా । నారాయణగిరిం యయా ॥

73

కృత్వా స్వామినరః స్నానం । అశ్వత్థస్య ప్రదక్షిణమ్ ।
వరాహరూపిణం నత్వా । పీత్వా తత్ఫలం శుభమ్ ॥

74

ఆకాశగంగా మాసాద్య । తపః కర్తుం ప్రచక్రమే ।
మునిం శ్చ మస్త్ర్య భర్తారం । వ్రతార్థం భక్ష్యవర్జితా ॥

75

ఉపవాసరతా బాలా । బాహ్యభోగవివర్జితా ।
కాష్ఠవత్ పర్యవస్థాప్య శరీరం స్వాత్మనఃకుచి ॥

76

పూర్ణే సంవత్సరే జాతే । వాయుదేవో మహాబలః ।
ఫల మాహృత్య భక్ష్యార్థం । ప్రత్యహం హ్య దదా న్మరుత్ ॥

77

అధై కస్మిన్ దినే వాయుః । ఫలే వీర్య మపూరయత్ ।
వీర్యగర్భం ఫలం తస్యాః । ప్రాక్షిప త్కరసమ్ముపే ॥

78

ఫలం సా మన్యమానా హి । ఊదార్తా తదబక్షయత్ ।
తతో గర్భ్య సముదభూత్ । అజ్ఞానాయా శ్చ భూమిపః ॥

79

ముసింద్రా : సంతానహీనురాలనగు నా గతియేమి : యని విలపింపగా మతంగ
మహర్షి
మతంగుడు —

69

“పంపానదికి తూర్పుదిశలో నైదువందల యోజనముల దూరమున భూమిపై
నారసింహోశ్రమము కలదు.

70

దానికి దక్షిణదిశలో నారాయణాద్రి తీరమున స్వామిత్వమున కుత్తరభాగమున
క్రోశమాత్రదూరమున

71

ఆకాశగంగ ప్రసిద్ధమై యలరారుచున్నది. అచ్చటికి సుఖముగా జేరి అందు
స్నానమాచరించి పండెందు సంవత్సరములు తపమొనరింపుము.

72

ఆ పుణ్యముచే నీకు నద్గుణవంతుడగు వృత్రుడు కలుగునని పలుకగా నామె
నారాయణగిరికేగి

73

స్వామిత్వమున స్నానమాచరించి రావివృక్షమునకు ప్రదక్షిణము నాచరించి
వరాహస్వామికి నమస్కరించి స్వామిపుష్కరిణీ తీరమును త్రావి

74

మతంగమునియొద్దను తన భర్తయొద్దను అనుజ్ఞను బడసి ఆకాశగంగనుజేరి
వ్రతమునకై యాహారమును వీడి

75

ఉపవాసమొనరింపట యందాన క్తి కలదై శారీరక భోగముల నన్నిటిని వీడి
పవిత్రమైన తన శరీరమును కట్టవలె దృఢముగా నిలిపి తపమొనర్చుట కారంభించెను.

76

అట్లు సంవత్సరము గడచినంతనే మహా బలవంతుడగు వాయుదేవు డామె
భుజింపటకై ఫలము ననుదినమొసంగుచుండెను.

77

అంత నొక దినమున వాయువు ఫలములో తన వీర్యమునుంచి యా ఫలము
వంజనాదేవి దోసిలియందుంచెను.

78

ఆమె యాకలిగొన్నదై దానిని సామాన్యఫలమని తలచి భుజించెను. అనంతర
మామెకు గర్భము కలిగెను.

79

మునీనా మథవ ద్ధర్మో । వాయో ర్గర్భసముద్భవః ।

ఆభ సా దశమాసాన్తే । సుషువే పుత్ర ముత్తమమ్ ॥

80

హనూమంత మిమం ప్రాహుః । మునయో వీతకల్మషాః ।

అజ్ఞానా వ్రత మాస్థాయ । పుత్రం ప్రాప గిరీశ్వరే ।

తస్మా దజ్ఞానతైలో ఒయం । లోకే విఖ్యాతకీర్తిమాన్ ॥

81

ద్వాపరేయుగేశేషాచలనామనిష్పత్తిః

జనకః —

నందోషో హ్య భవ న్మహ్యం । శ్రుత్వా తన్నామకారణమ్ ।

ద్వాపరే శేషతైలేతి । కథం ఖ్యాతి ర్భవిష్యతి ॥

82

శతానందః —

పురా వై కుంజనగరే । ద్వారి శేషం సమాదిశత్ ।

జానన్ భగవతో భావం । సో ఒతిష్ఠత్ భావికర్మణి ॥

83

చిక్కిరితే మారుతేన । ద్వారి జాగ్ర త్కుతూహలీ ।

దేవాభిదేవో భగవాన్ । రేమే చ రమయా సహ ॥

84

తస్మి న్కారే మహారాజః । మారుత స్తు కదాచన ।

అకస్మాత్కారణాత్ ప్రాప్తో । భగవంతం జనార్దనమ్ ॥

85

ద్వారే తం రోధయామాస । రుక్మదణ్డేన సర్పరాట్ ।

“కి మర్థం రుద్ధ్యతే మూర్ధః । కార్యస్య మహతీ త్వరా ।

ఇత్యుత్తే వాయునా శేష । ఉవాచ వచనం పునః ॥

86

శేషః —

“అహ న్మాజ్ఞాధరో విష్ణో । రామ త్వ మంత్రఃపురం గమః ” ।

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా । జగత్ప్రాణో ఒబ్రవీ దిదమ్ ॥

87

వాయుః —

వాయుపువలన గర్భము కలిగెనని మును లందరును సంతసించిరి. అనంతర
నూమేకు పదినెలలు నిడినంతనే పుత్రరత్న మావిర్భవించెను. 80

ఆ బాలనకు పాపదూరులగు మునీంద్రులు హనుమంతుడను నామము నుంచిరి.
అంజనాదేవి వ్రతము నాచరించి పర్వతరాజమున పుత్రుని గనియుండుటచే నీ పర్వత
"మంజనాది" యను ప్రఖ్యాత నామమును గాంచెను. 81

ద్వాపరయుగమున శేషాచల మను పేరు కలుగుట

జనకుడు —

జనకచక్రవర్తి యా చరిత్రమును విని "మునీంద్రా! అంజనాది యను పేరు
కలుగుటకు గల కారణమును విని చాల సంతసము కలిగెను. ద్వాపరయుగమున "శేషవై"ల
మను పేరెట్లు ప్రసిద్ధి కెక్కెనో తెలుపుడ"ని యడిగెను. 82

శతానందుడు —

పూర్వము వైకుంఠనగర ద్వారరక్షణకై శ్రీమన్నారాయణుడు శేషుని నియో
గించెను. 83

అతడును వాయువుచే నాచరింపబడు కాగలకార్యమునందు భగవంతుని మనో
గతము నెఱిగినవాడై జాగరూకతతో సంతోషముగా ద్వారరక్షణమొనర్చుచుండగా సర్వ
దేవవంద్యుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు లక్ష్మీదేవితో క్రీడించుచుండెను. 84

ఆ సమయమున వాయువు హఠాత్తుగా ప్రాప్తించిన కారణముచే శ్రీమన్నారాయ
ణుని సన్నిధికేతెంచెను. 85

దారిలో నాదిశేషుడాతనిని బంగారుదండముతో నడ్డగించెను. వాయువంతట
"మూర్ఖా! ఎందులకు నన్నడ్డగించుచున్నావు? నాకు చాల తొందరపనియున్నద"ని పలుకగా
నాదిశేషుడు — 86

శేషుడు —

నేను శ్రీమన్నారాయణుని యాజ్ఞాపరిపాలకుడను. నీ పంతఃపురమున ప్రవే
శింపజనద"ని నుడువగా వాయువు — 87

వాయువు —

జయ స్తు విజయ స్తైవ । సంకప్తా మునిభిః పురా ।
అహహ్కారేణ తౌ జాతౌ । కుమ్భకర్ణదశాననౌ ॥

88

విస్మృతా కిం త్వయా మూర్ఖః । ద్వారపత్యే నియోజితౌ ।
తద్వాక్యాన్తే చ రాజేన్ద్రః । ప్రజన్వాల విషోల్బణః ।
గర్హయన్ వచనై స్తీక్షణైః । జగత్ప్రాణ మహీశ్వరః ॥

89

శేషః —

కిం గరిష్ఠం వచః ప్రోక్తం । జీవనేచ్ఛా న విద్యతే ? ।
కారేనా నుగతో లోకో । నైవ జానాతి మోహితః ॥

90

త్వం తాదృ జ్ఞురవ ద్దణ్డ్యోః । వృథా మోహో తృభాషనే ।
జలే జ్ఞానే విరాగే చ । విష్ణుభక్తో న మత్సమః ॥

91

సదా మే లస్తఃపురే వాసః । పుత్రా దప్యధికో హరేః ।
లోకానా ఇన్ద్ర హితార్థాయ । హితార్థం జగదీశతః ।
స్థాపితో లస్మి ద్వారపత్యే । లక్ష్మ్యో నారాయణేన చ ॥

92

వాయుః —

బిడాలో లస్తఃస్థితో వా పి । బహిష్కేభసమో న హి ।
శయానం రత్నపర్యజ్ఞే । రాజాన మపి నేవతే ॥

93

కల్పి ద్దూతో నియుక్త స్తు । పర్యజ్ఞాధిపిత స్స్వయమ్ ।
కి మాధిక్యం తస్య శేషః । పుత్రే కాన్యూనతా వద ॥

94

తయో ర్వివాదో హ్యభవత్ । శేషవాన్యో ర్మహాత్మనోః ।
లక్ష్మ్యో లవబోధిత శ్రీమాన్ । ఉత్తస్థా గరుడధ్వజః ॥

95

కిమర్థం క్రోశనే శేషః । కః పుమా నాగతః పరః ।
ఇత్యుక్తో దేవదేవేన । ఫణిరాజో లభ్యభాషత ॥

96

శేషః —

బుద్ధిహీనుడా ! ద్వారపాలకులుగా నియమించబడిన జయవిజయు లహంకారముతో ప్రవర్తించుటవలననేగదా మునులచే శపింపబడి రావణ కుంభకర్ణులై రను వృత్తాంతమును మరచితివా ? యని పరిహాసంపగా నాదిశేషుడు సరుషవాక్కులతో వాయువును నింపించుచు విషమును క్రక్కుచు మండిపడసాగెను.

౧౮-౧౯

శేషుడు —

మరియు వాయువుతో — పెద్దమాటల నాడుచుంటివే ? సీకు బ్రతుకునం దాశలేనటులున్నదే : ప్రాణికోటి మృత్యువు వెన్నంటి వచ్చుచున్నను మోహంధ్రులై తెలియజాలకున్నారు.

౨౦

సీవు నట్టి వివేకహీనుడగు మనుజునివలెనే దండింపబడదగినవాడవు. సీ వజ్రానముచే నదరుచున్నావు. ఏ విష్ణుభక్తుడును బలమునందు జ్ఞానమునందు వైరాగ్యమునందు నాకు సాటిగా జాలడు.

౨౧

నే నెల్లవేళలయును సంతకపురమున వసించుటంజేసి శ్రీమన్నారాయణునకు నాయందు పుత్రునికంటె ప్రీతి యత్కదికముగా నున్నది. లోకమునకును శ్రీమన్నారాయణునకును మేలుచేయు కోరికతో లక్ష్మీనారాయణులచే నేను ద్వారపాలకునిగా నియోగింపబడితి న'ని గర్వముగా పలికెను.

౨౨

వాయువు —

అంత వాయువు — పిల్లి ఇంటిలో నుండినను బయట నంచరించు మత్తగజము నకు సరిరాదు. రత్నములచే కూర్చబడిన మంచమున పవళించియున్న రాజును

౨౩

వేతనమునకై నియోగింపబడిన భృత్యుడు తానును (కాళ్లు పినుకుటకై) మంచమున కూర్చుండి సేవించినను రాజపుత్రునికంటె గొప్పవాడు కాజాలడ'ని వచించెను.

౨౪

ఇట్లు వారిరువురకును వాదవివాదములు జరుగుచుండగా శ్రీమన్నారాయణుడు లక్ష్మీచే మేల్కొలువబడి లేచి

౨౫

'అదిశేషా ! ఎందుల కట్లరచుచున్నావు ? పరపురుషు డెవ్వడైన నరుదెంచెనా ? యని యడుగగా నాదిశేషుడు

౨౬

శేషుడు —

- మలయాచలవాస స్తు । వాయు రత్యస్తగర్వితః ।
అకాలే లస్తాపురం శీఘ్రం । ప్రవేష్టు ఇన్ద్ర సముద్యతః ॥ 97
- అవాచ్యవచనం ప్రోక్తం । అనేన త్యస్తమానినా ।
ఇత్యా హూతః ఫణిస్త్రేణ । భావజ్ఞేన తదా హరిః ॥ 98
- సంజ్ఞాపయన్నిజం భావం । ఇగ్గితైః ద్వార మాయయా ।
వీతస్మిన్నేవ కాలే తు । సాష్టాంగం ప్రణివత్య తమ్ ॥ 99
- వాయు స్తుష్టావ పురుషం । పూణం వేదగోచరమ్ ।
వాయు మారోక్య వచనం । వారిజాక్షో లబ్రవీ తస్య తమ్ ॥ 100

భగవాన్ —

- తిమర్ధం కలహః పుత్రః । శేషేణా త్యస్తమానినా ।
ఇత్థం హరే ర్వాగమృతం । పీత్వా కర్ణపుటద్వయాత్ ।
తూష్టిం బభూవ నృపతేః । వాయు రత్యస్తశక్తిమాన్ ॥ 101

శేషః —

- అహం సమర్థో భగవాన్ : । బరే జ్ఞానే తవ ప్రియే ।
మత్సమో నాస్తి భూలోకే । నాకే వా బ్రహ్మసదృసి ॥ 102
- సరీసృపవచః శ్రుత్వా । ప్రహసన్ ఫణినం హరిః ।
'సాధు సాధ్వీ' తి సమ్భావ్య । చో వాచ ఫణినాం పతిమ్ ॥ 103

శ్రీ భగవాన్ —

- స వాఙ్మత్రేణ పౌరుష్యం । క్రియా కేవల ముత్తరమ్ ।
బలాబరే పరీక్ష్యంతాం । దేవా శ్చే స్త్రిపురోగమాః ॥ 104
- ఆత్మై వో త్తరదిగ్భాగే । పర్వతం మేరునన్దనమ్ ।
స్వకాయరజ్జనా బద్ధ్వా । బలం తే యావ దస్తి హి ॥ 105
- తావత్తై వ బరేన త్వం । సంయుక్తః సుస్థిరాల్పతనా ।
తిష భద్రః మహాభాగః । విషపూర్తార్కరజృమ్భితః ॥ 106

మలయాచలమున నివసించు వాయువత్సంత గర్వము కలవాడై వేళకానివేళ
యందంతపురమున ప్రవేశించుటకు ప్రయత్నించుచున్నాడు. 97

దూరహంకారుడై యీతడు పలుకరాని మాటలనాడుచున్నాడ'ని మనోభిప్రాయము నెఱుంగగల ఆచీశేషుడు శ్రీమన్నారాయణుని పిలువగా 98

తన యభిప్రాయమును చేష్టలచే తెలుపుచు శ్రీమన్నారాయణుడు ద్వారమువద్దకు
చనుదెంచెను. ఈ సమయముననే వాయువు శ్రీమన్నారాయణునకు సాష్టాంగముగా
నమస్కరించి 99

వేదములచేతనే సాక్షాత్కరింపదగిన పురాణపురుషుడగు పరమాత్ముని స్తుతిం
చెను. అంత శ్రీమన్నారాయణుడు వాయువుతో — 100
భగవానుడు —

నాయనా : నిరవధికాహంకారయగు శేషునితో కలహించుటకు హేతువేమ'ని
యడుగగా భగవంతునియందపార భక్తియుక్తుడగు వాయువు శ్రీమన్నారాయణుని యమృత
తుల్యములగు మాటలను పీనులవిందుగా నాలకించి మిన్నకుండెను. 101
శేషుడు —

శేషుడు శ్రీమన్నారాయణునితో - కల్యాణగుణధామా : నేనత్యంత బలశాలిని.
బలమున జ్ఞానమున నీ యనురాగమున నాతో సమానులు భూలోకమునకాని, స్వర్గలోకమున
కాని, బ్రహ్మలోకమునగాని యుండజాలడ'ని పలుకగా 102

శ్రీమన్నారాయణుడు నవ్వుచు "బాగున్నది, బాగున్నది, యీతనిని గౌరవించి
యాతనితో 103

శ్రీభగవానుడు —

మాటలతో మాత్రమే పొరుషము చూపుటకన్న చేష్టలతో పొరుషమును చూపు
టయే సరియగు సమాధానమగును కాన వింద్రుడు మున్నగు దేవతలందరును మీ శౌర్య
పరాక్రమముల పెరిగింతురుగాక : 104

ఇచ్చటనుండి యుత్తరదిక్కున మేరుపుత్రుడగు ఆనందాద్రి కలదు. నీ
బలమునంతను ఉపయోగించి నీ శరీరమనెడు త్రాటితో బంధించి 105

కదలక విలచి విషమును వెదజల్లెడు బునలతో గర్వించుచు విలచియుండు
మ'ని యాజ్ఞాపించెను. 106

హృషీకేశవచః శ్రుత్వా । హృష్టపుష్టాజవిగ్రహః ।

స్వతాయరజ్జునాబధ్నన్ । ఆనన్దాద్రిమహీశ్వరః ॥

107

స్థిరో బభూవ చామస్త్ర్య । వాయుం వేగవతాం వరమ్ ।

త మాలోక్యా గ్నిదయితః । పర్వతం తము పాగతః ॥

108

ఆజ్ఞయా వాసుదేవస్య । దేవానాం పశ్యతాం సతామ్ ।

స్వస్మిన్ భగవతః ప్రీతిం । మత్వా లలిశయితాం మరుత్ ॥

109

మదోద్ధతో మహావేగం । చక్రే పర్వతచాలనే ।

న చకమ్పే గిరిః కిఞ్చిత్ । అపి శేషేణ వేష్టితః ॥

110

తతో లపి సుమహావేగం । చక్రే వాయుః ప్రకోపనః ।

సంస్పర్థమానయో రిత్తం । శేషవాయో ర్మహాత్మనోః ॥

111

హాహాకారో జగత్్యా సీత్ । అధరోత్తరితే తథా ।

తతో బ్రహ్మాదిభి ర్దేవైః । యాచితో లపి యదా మరుత్ ॥

112

ప్రవేదే న శమం కిఞ్చిత్ । తదా లసౌ ఫణినాం పతిః ।

జానన్ భగవత శ్చాపి । భావం దేవాం శ్చ తోషయన్ ॥

113

క్వచి త్పుణా న్తరం కిఞ్చిత్ । శ్లథయామాస వై విభుః ।

తతః ప్రకుర్వతో వేగం । మారుతస్య మహాత్మనః ॥

114

కవిష్టాఙ్గళిమాత్రే తు । ప్రదేశే శ్లథబద్ధనే ।

మహావేగస్య సమ్పూర్ణత్ । పర్వతో భోగిసంయుతః ॥

115

యోజనా న్యతిలఙ్కణి । దక్షిణాభిముఖో యయౌ ।

మేరు స్తుష్టావ నృపతేః । బలదేవం మహాబలమ్ ॥

116

“త్రాయతాం త్రాయతాం స్వామిన్ । పుత్రం బాలం భవా న్మమ ।

ఏవ ముక్తౌ మేరుణా లయం । తత్పుత్రం పర్యపాలయత్ ॥

117

ఆ మాటల కాదిశేషానంతాతిశయముచే శరీరముప్పొంగగా తన శరీరమనెడు
త్రాటితో నా పర్వతమును బంధించి 107

కదలక నిలచియుండి వేగవంతులతో నగ్రగణ్యుడగు వాయుదేవుని రమ్మని
పిలిచెను. అంత నా వాయువాతవిని జూచి యా పర్వతప్రాంతమున కేగెను. 108

శ్రీమన్నారాయణుని యజ్ఞచే దేవతలందరు చూచుచుండగా - తనయందు భగ
వంతునకు, కలయత్యంతానురాగమును తలంచి 109

బలగర్వితుడై పర్వతమును కదలింపవలెనని గొప్ప వేగమును చూపెను. కాని
అదిశేషునిచే చుట్టబడియుండుటచే కొంచె మైనను పర్వతము కదలకుండెను. 110

అందులకు మిక్కిలి కోపించి వాయువు మునుపటికంటె యధికవేగముతో
విజృంభించెను. ఈ విధముగా వాయువు నాదిశేషుడును తగవులాడుచుండ 111

జగత్తంతయు తారుమారగుచుండగా హాహాకారములున్నతిల్లెను. అనంతరము
బ్రహ్మాదిదేవతలచే వేడుకొనబడియు వాయువుపశమింపకపోవుటచే 112

నాదిశేషుడు భగవంతుని సంకల్పము నెఱింగి యుండుటచేతను, దేవతలను
సంతనపరచు నుద్దేశ్యమునను 113

పర్వతమున నొక ప్రదేశమున తన పడగను సడలించెను. అమితవేగమును
కనుపరచుచున్న వాయుదేవుని 114

వేగాతిశయము, చిటికెనప్రేలుమాత్ర ప్రదేశమున పడగ వదులుగా నుండుటం
జేసి యపట తాకినంతనే అదిశేషునితో గూడ నా పర్వతము 115

దక్షిణదిశగా ననేక లక్షల యోజనముల దూరమున కెరిగిపోయెను. మేఘ
వంతట వాయుదేవుని స్తుతించి 116

స్వామీ : నా పుత్రుని సీపు రక్షింపవలెనని ప్రార్థింపగా వాయు వానందాద్రిని
రక్షించెను. 117

స్వర్ణముఖ్యాః మహానద్యాః । ప్రతిరే చ తథో త్తరే ।
స్థాపయామాస రాజేంద్రః । గిరిరాజం సపన్నగమ్ ॥ 118

తతో వాయుం సురగణాః । బోధయామాసురాదరాత్ ।
అయం శేషాంశజో వాయో । శైలః శైలాత్మజేశ్వరః ॥ 119

హరేః సజ్జోదనేనై వ । జాతః స్వావాసహేతవే ।
వ్యాజేనై వ త్వయా నీతః । తేన స్వర్ణముఖీతటమ్ ॥ 120

త్వత్సంవాదచ్ఛలే నైషః । స్వస్థానోద్ధానితో లహినా ।
మాయావీ భగవా నిత్యం । కేవలంత్యాం వృషోహయత్ ॥ 121

త దద్యు ఘణిరాజం త్వం । అస్తరక్లం హరే రిమమ్ ।
ప్రసాదయా పరాధో లసి । వృధా తస్మిన్ మహాత్మని ॥ 122

ఇతి సమ్పూర్ణితో దేవైః । హితకాఙ్క్షిభి రాదరాత్ ।
శేషం గతమదః పశ్చాత్ । తుష్టావ మరుతాం పతిః ॥ 123

క్షమస్వ మమ దౌరాత్మ్యం । అజ్ఞానే నాల్గతం విభోః ।
త్వయా హ భగవాన్ సాక్షత్ । అగమిష్యతి వై హరిః ॥ 124

మయా లపవరితం మౌర్ఖ్యాత్ । మహాభాగే వృధా త్వయి ।
ఇత్థం ప్రసాదయామాస । ఘణిరాజం తదా మరుత్ ॥ 125

నిర్వైరత్వాత్ ప్రసాదం స । చకార మరుతి స్వయమ్ ।
ఇత్థం శేషాంశజం శైలం । శేషేణపరివేష్టితమ్ ॥ 126

స్వావాసహేతో ర్హరిణా । వాహితం వాయునా ఛలాత్ ।
రాజన్ ! శేషనిమిత్తేన । శేషాచల మిమం విదుః ॥ 127

కలియుగే శ్రీవేంకటాచలనామనిష్పత్తిప్రకారః

జనకః

కటా వేంకటశైలేతి । కథం నామ మహామునే ॥

స్వర్ణమణీనది కు త్తరతీరమున నాదిశేషునితో కూడిన పర్వతమును విలపెను. 118

శ్రేయోలిలాషులగు దేవతలాదరముగా వాయువుతో - మేరుపర్వతపుత్రుడగు నీ యానందాద్రి అదిశేషుని యంశమున పుట్టినది. 119

శ్రీమన్నారాయణుని ప్రేరణముచేత వివాసయోగ్యముగా వీట్లు కల్పింపబడినది. నీ విందు విమితమాత్రుడవే. 120

మీ వాదోపవాద వ్యాజముచే నీ పర్వతము తనవివాసమునుండి శేషునిచే పెకలింప బడినది. మాయాస్వరూపుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు విన్ను కేవలము బ్రమింపజేసెను. 121

కావున నీవిపుడు శ్రీమన్నారాయణున కత్యంత ప్రీతిపాత్రుడగు నాదిశేషుని అనుగ్రహింపజేసికొనుము. అపసరముగా నా సజ్జనునియం దపరాధము నొనర్చియున్నా వని యాతని హితమునుగోరి ఆదరముతో తెలువగా 122

వాయువు గర్వమును వీడి యాదిశేషుని స్తుతించెను. 123

ప్రభూ : అజ్ఞానముచే నేకానర్శిత దుష్కృత్యమును క్షమింపుము. సాక్షి శ్రీమన్నారాయణుడు నీ యం దధిపపించును. 124

పూజ్యుడవగు నీ విషయమున సకారణముగా సవరాధము నోనరించితివని ధూదిశేషుని కోపమును పోగొట్టి యనుగ్రహించునటుల నొనర్చెను. 125

ఒందొరులయందు తగవులు లేకుండుటంజేసి యాదిశేషుడును వాయువునందు ప్రీతికలిగియుండెను. ఇట్లాదిశేషుని నంశచే బుట్టి యాతనిచే చుట్టబడిన శేషావలము 126

తన వివాసమునకై శ్రీమన్నారాయణుడే వాయువుచే వ్యాజముగా తెప్పించు కొనెను. శేషుని యంశమగుటచే నీ పర్వతము శేషావలమును సుసనిధ్ద నామము నందెను.

కలియుగమున శ్రీ వేంకటాచలమును పేరుకలిగిన విధము

జనకుడు —

ఇట్లు శతానందుడు తెలుపగా జనక చక్రవర్తి “వేంకటాచలముని కలియుగ మున పేరెట్లు కలిగిన”ని ప్రశ్నించెను. శతానందుడిట్లు తెలుపుట కారంభించెను. 128

శతావస్థః —

పురా పురన్దరో నామ । సోమయాజీ దృఢవ్రతః ।
కాలహస్త్యాఖ్యనగరే । సత్యవాక్ బ్రాహ్మణో లభవత్ 129

ఆపుత్రస్యా పి విప్రస్య । నా భూ ద్దుఃఖం సుతాప్తయే ।
దైవేన పూర్వపుణ్యేన । వృద్ధస్యా స్య సుతో లభవత్ ॥ 130

చకార నామ్నా స సుతం । మాధవం విప్రసంసది ।
పిత్రో పనీతో బాల స్తు । వవృధే చన్ద్రవన్న్మవ ॥ 131

వేదవేదాఙ్గత త్త్వజ్ఞః । సర్వవిద్యావిశారదః ।
తతః కాలాన్తరే పుత్రం । సదారం తం చకార హ ॥ 132

స చన్ద్రలేఖయా రేమే । బహుకాల ఇచ్చ మాధవః ।
పచ్చాయజ్ఞపరో నిత్యం । పచ్చాననసమద్యుతిః 133

త్రిఃసప్తవర్షో రేజే స । ద్వితీయ ఇవ బాస్కరః ।
స్తా కన్యా పాణ్డ్యదేశీయా । పాణ్డ్యానా ఇచ్చ తథా ప్రియా ॥ 134

పత్యౌ సుప్తే స్వయం శిష్యే । పత్యౌ భుక్తే త్వ భుక్తచ ।
కదాచి ద్విప్రపుత్ర స్తు । దివా సజమతత్పరః ॥ 135

రాజపుత్రీం సమాసాద్య । రాజన్ ! కామాతురో లబ్రవీత్ ।
మమే చ్చా వర్తతే భద్రదేః । సజ్గమే తవ భామినిః ।
పతివాక్య ముపాకర్ణ్య । పతిం ప్రాహ ప్రజాపతేః । 136

చన్ద్రలేఖా —

శరీర మస్థిమాంసాద్వైః । పూరితం పురుషర్షభః ।
శరీరేణ శరీరస్య । సజ్గమః సాధ్వ సమ్మతః ॥ 137

తత్రా పి దివసక్రీడాం । అయుక్తాం మునయో విదుః ।
నికేతనే పితా మాతా । చాగ్నిహోత్ర ఇచ్చ దేవరాట్ ॥ 138

శతానందుడు —

పూర్వము కాలహస్తి నగరమున సత్యవచనముకలవాడు, వేదోక్తకర్మల నాచరించుటలో గట్టి వజ్రుడని గలవాడును, పెక్కు యాగముల నొనరించిన పురందరుడను బ్రాహ్మణుడు కలడు. 129

అతనికి సంతానము లేకున్నను పుత్రులకై విలపింపక తన కర్తవ్యమును నిర్వహించుచుండగా పూర్వజన్మ పుణ్యవిపాకమున నాపృథ్విక పుత్రుడు కలిగెను. 130

అతడు బ్రాహ్మణులను రావించి వారినదస్సున నాబాదనకు మాధవుడను పేరుంచెను. తండ్రిచే నుపనయన మాచరింపబడి యాబాదకు చంద్రునివలె వృద్ధి పొందెను. 131

వేదముల నాచూలాగ్రముగ పఠించెను, వేదాంగముల సకలశాస్త్రముల యందసమానపాండితి సలవరచుకొని యౌవనవంతుడైనపిమ్మట తండ్రి యాతనికి వివాహము నొనరించెను. 132

మాధవుడనుదినము యజ్ఞముల నైదింటి నొనర్చుచు (దైవయజ్ఞము, పితృయజ్ఞము, భూతయజ్ఞము, ఋషియజ్ఞము, సృయజ్ఞము) బ్రహ్మతేజోవిరాజితుడగుచుండెను. 133

ముప్పదియేడు సంవత్సరము లా మాధవుడు రెండవ సూర్యునివలె ప్రకాశించెను. మాధవుని భార్యయగు చంద్రలేఖయు పాండ్యదేశమున బుట్టి పాండ్యదేశీయుల కధిమానవతియై 134

భర్త విడురించిననే తాను విచరించుచు భర్త భుజించిననే తాను భుజించుచు పాతివ్రత్యము నెరవేర్చుచుండెను. ఒకప్పుడు మాధవుడు పగటిపూటయందు రమింపగోరి 135

మదనార్తుడై చంద్రలేఖను సమీపించి “నేను నీతో రమింపగోరుచున్నానని పలుకగనే చంద్రలేఖ యాతనితో — 136

చంద్రలేఖ —

శరీరము ఎముకలు, మాంసము మున్నగువాటిచే నిండియుండునుకదా : ఒక శరీరముతో మరియొక శరీరము కలియుటను నజ్ఞులు గర్హింతురు. 137

అదియునుగాక పగటి సంగమము కూడదని మునులు వచింతురు. మన గృహమున తల్లి, తండ్రి, అగ్నిహోత్రుడు, పరమేశ్వరుడు 138

ప్రభాకరప్రభాం పశ్య । త్యజ కామం ద్విజాత్యజ ! ”

వహువచనమాకర్ణ్య । మాధవో వాక్య మబ్రవీత్ ॥

139

మార్దవః —

భవ భామిని : సౌఖ్యే మే । పూరయా ద్య మనోరథమ్ ।

తవ స్యాత్ పుత్రసౌభాగ్యం । వరం పతిసలోకతా ॥

140

భర్తు ర్వచన మాకర్ణ్య । భర్తారం వాక్య మబ్రవీత్ ॥

141

చన్ద్రలేఖ —

గచ్ఛామి జలహేతో స్తు । గచ్ఛ త్వం పురతో మమ ।

తదా జగను రాజేన్ద్ర ! । కుశార్థం న స్వభావతః ॥

142

సా జగమా భ పానీయ । పాత్ర మాదాయ భామిని ।

తామస్యగా న్మాధవో ఒపి । వటకూట మభీద్రుతః ॥

143

కత్రా న్తరే విప్రపుత్రో । దదన్మా న్యాం త్రియం పునః ।

వనా న్తరే వసన్తేవ । వసన్తిం ద్రుమమూలగామ్ ॥

144

ధవలామ్బురసమ్పద్ధాం । కటిమేఖలయాః ఉన్వితామ్ ।

సునాసాంసుభగాంసుభ్రూం । నీలాలకవిరాజితామ్ ॥

145

ముమోహ విప్ర స్తాం దృష్ట్వా । సువర్ణం సుపయోధరామ్

స్నిగ్ధకల్పకసమ్పద్ధాం । కోకిలస్వరరజ్జితామ్ ॥

146

అజ్ఞానా లిప్తపయనాం । అన్యజాం నామకు న్తరామ్ ।

పాదేన విలిఖన్తిం గాం । జానుస్థితఃరోరుహామ్ ॥

147

దృష్ట్వా విన్నమనా భూత్వా । చిన్తయన్ బ్రహ్మనిర్మితమ్

న భార్యాం ప్రత్యువాచే ధం । గచ్ఛ ప్రాజప్రియే : గృహమ్

ఇచ్ఛా మే పూర్ణతాం ప్రాప్తా । త్వద్భక్త్యా పరిభుష్యతః ॥

148

చన్ద్రలేఖ —

సూర్యకాంతియు కలవు. కనుగొనుము. కామమును వీడుమ'ని పలుకగా మాధవుడు దానిని విని యిట్లనెను

139

మాధవుడు —

‘సుందరీ! నాకు సౌఖ్యము నొనంగుము. నా కోరికను తీర్చుము. నీకు పుత్రుడు కలుగును. నీకు భర్తతో సమానమగు లోకము లభింపగలద’ని చెప్పినంతనే

140

చంద్రలేఖ —

చంద్రలేఖ యాతనితో నేను నీటిని తెచ్చుటకై పోవుచున్నాను. నీవు నామందుగా నడచుచుండుమ’ని తెలిపెను. మాధవుడు తన యలవాటు ప్రకారము కుశలకై బయలుదేరెను.

141-142

చంద్రలేఖ నీటికై ఘటము తీసికొని బయలుదేరెను. ఆమెను జూచి మాధవుడును మజ్జిచెట్ల గుబురువై పు తొందర తొందరగా పరిగిడెను.

143

ఇంతలో మాధవుడు వసంతఋతువులో వనమధ్యమున నొక వృక్షము మొదట నిలచియున్నట్టియు

144

తెల్లని వస్త్రమును దరించి మొలనూలు దాల్చి చక్కని ముక్కు కలిగి, సౌందర్య వతియై, చక్కని కనుబొమలు కలిగి, నల్లని ముంగురులు కలిగి ప్రకాశించుచున్న ఒక స్త్రీని గాంచెను.

145

చక్కని రంగుకలిగి చక్కని పాలిండ్లు కలిగి నునుపగు రవికను ధరించి కోకిలస్వరమువలె మధురస్వరము కలిగి

146

కాటుకచే కండ్ల నంగకరించుకొని మోకాటిపై తలవెంట్రుకలను విరియబోసు కుని కాలితో భూమిపై వ్రాయుచు కూర్చువియున్న కంఠలయను చండాలకన్యను

147

గాంచి చతురాననుని సృష్టివిగూర్చి విచారించుచు మనమున భేదమునందును తన భార్యతో - “ప్రియతమా! ఇంటికేగుము. నీ భక్తిచే సంతసించుచున్న నా కోరిక నెరవేరినద’ని నుడువగా

148

చంద్రలేఖ —

యుక్త ముక్తం త్వయా భద్ర : । గచ్ఛామి భవనం స్వకమ్ ।
భర్తు రాజ్ఞా ముపాసీయ । చస్త్రలేఖా గృహం గతా ॥

149

యావద్గచ్ఛతి సా ధార్యా । తావత్తత్ర స్థితో లభవత్ ।
గతాయాం స్వప్రియాయాస్తు । తాం జాలాం పరిచిన్తయన్ ॥

150

శనైర్జగామ రాజేంద్ర : । స్మరేణ హృతచేతనః ।
సమీపస్థం మునిం ప్రేక్ష్య । సా రాజన్ పృథులోచనా ।
స్వరభేదం ప్రకర్వన్తి । వాక్య మూచే లభ మాధవమ్ ॥

151

కుస్తలా —

మా యాహి మునిశార్దులః । మత్సమీపం మహామతే ।
న చ తద్వచనం శ్రుత్వా । సహసా వాక్య మబ్రవీత్ ॥

152

మార్దవః —

తా త్వం కల్యాణి : భద్రం తే । జననీ జనకశ్చ చ కః ।
అవాస స్తవ భద్రం తే । కస్మిన్ రాష్ట్రే వరాననే ।
సా చేత్త ముక్తా మునినా । జాతి మాహ మునస్విని ॥

153

కుస్తలా —

కిం మాం పృచ్ఛసి పాపిష్ఠాం । వభిచారకులోద్భవామ్ ।
అస్యజ్ఞాన్త్యజయోర్జాతాం । ఘరామాంసాశినిం ఖలామ్ ॥

154

మధ్యదేశే నివాసో మే । కిం త్వం పృచ్ఛసి భూసురః ।
వేదవేదాన్తవేదిం స్త్వం । న మాం ద్రష్టు మిహార్హసి ॥

155

మాం ప్రస్థం క్రిడికుం వాసి । కథ మిచ్ఛసి మూఢధీః ।
ఏవ మాది ప్రజల్పన్తిం । మార్దవ స్తా మధాబ్రవీత్ ॥

156

మార్దవః —

వృధా నారాయణా జ్ఞాతో । బ్రహ్మ లోకపితామహః ।
అన్యమేనం మహారాజం । మన్యతే మే మతి స్సదా ॥

157

చంద్రలేఖ "స్వామీ : చక్కగా పలికితిరి. నేను నా యింటికేగుడు"నని భర్త
యాజ్ఞనుకొని వెడలిపోయెను. 149

మాధవుడామె వెడలునంతవర కచ్చటనే యుండి యామె చనినంతనే తాను
కనిన బాలికనే తలంచుచు 150

మన్మథావిష్టచిత్తుడై మెల్లగా నామెవద్దకు వెళ్ళగనే విశంసేత్రముచగల యామె
తన సమీపముననున్న మాధవుని జూచి తొట్రువడుచు 151

కుంతల —

మునీంద్రా : బుద్ధిశాలి : నావద్దకు రావలద"ని హెచ్చరించగా నాతడామెను 152

మాధవుడు —

కల్యాణి : నీ వెవతెవు : నీ తలిదండ్రులెవరు : నీ నివాస మేరాష్ట్రమున
నున్నది : " అని ప్రశ్నించెను. మాధవుడిట్లు ప్రశ్నింపగా నామె తన జాతి నీ విధముగా
జెప్పెను. 153

కుంతల —

వేశ్యాకులమున జనించిన పాపాత్మురాలనగు నన్నెందులకు ప్రశ్నింతువు :
నా తలిదండ్రులు చందాల జాతివారు. నేను కల్లు మాంసములను తిను దుష్టురాలను. 154

నా నివాసము మధ్యదేశమున కలదు. వేదములను వేదాంతముల నెఱిగిన నీవు
నన్ను చూచుటకై న తగవు. 155

అట్టితరి నన్ను తాకుటకు నాతో విహరించుటకు వజ్రానివై యేల కోరుచున్నా
వ"ని యనేక విధముల పలుకుచుండగా, 156

మాధవుడు —

లోకములకు పితామహుడగు బ్రహ్మ శ్రీమన్నారాయణునుండి జనించుట విరుష
యోగము. నే నాతనిని గ్రుడ్డివాడనియే తలంచును. 157

మృదా యజ్ఞనయామాస । వనితాం వనహేతవే ।
తథా ఓపి మమ బుద్ధి స్తు । త్వయ్యే వ రమతే సదా ॥ 158

యత స్త్వయ్యేవ నిరతం । మనో మే కృతవా నజః ।
అతో మనో మే సమూర్ధ్య । జీవయా ద్య కుచిస్మితే : ॥ 159

కుస్తలా —

కులాటినం ప్రకుర్వాణాః । కుల మాశత మాకులమ్ ।
దహంతీతి వదన్తి స్మ । కులజాః పరమానినః ॥ 160

మాధవః —

లవణోదకజాతాని । రత్నాని వివిధాని చ ।
అగ్గీకుర్వన్తి దేవా శ్చ । తేజఃప్రధాన్యకారణాత్ ॥ 161

తస్మా దిహం సురూపత్వాత్ । త్వయి భోగం కరోమి చ ।
సరకం వా మృతో యాన్యే । పితృభి స్సహ సుస్మితే ॥ 162

ఇత్యే వ ముక్తా ద్విజబాలకేన । రురోద కన్యా తరుణా రుణాభా ।

కుస్తలా —

దివాకపో విప్రవరో విమోచ్యో । దోషా దముష్మా దసతీప్రసజ్గాత్ ॥ 163

దిగ్దేవతాయా శ్చ గణాధిపాయే । పాన్విష్టపూర్వాశ్చననగ్రహాయే ।
శృణ్వన్తు వాక్యం మమ తే వృథాఽ యః । విప్రో మృతిం సాన్యతి పాపసజ్గాత్ ॥

విలలాప మహారాజః । బ్రాహ్మణార్థం సుమధ్యమా ।
మా స్పృశా ద్య మహీదేవః । పాపినీం వ్యభిచారిణీమ్ ॥ 165

కః స్పృశే దగ్ని మార్త స్సన్ । సర్పం వ్యాఘ్రం గజం ద్విజః ।
పరవత్స్యో హి తత్తుల్యః । కిము చణ్డాలకన్యకా ॥ 166

ఉత్తమం వద మాస్థాయ । నీచా ఇచ్చన్త్య దోగతిమ్ ।
క్షానినో న తథా విప్రాః । తవ బుద్ధి స్తు తాదృశీ ॥ 167

నీ వంటి సౌందర్యవతిని యడవి పాలొనరించిన బ్రహ్మ గ్రుడ్డివాడేకదా :
అయినను నా బుద్ధి నీ యందే క్రికించుచున్నది. 158

బ్రహ్మ నా మనసును నీ యందే లగ్నమగునట్లునర్చుటంజేసి నా మనో
రథము నీ దేర్చి నన్ను బ్రతికింపుమని యనునయ వాక్యముల వచుచుండగా. 159
కుంతల —

కుంతల యాతనితో - కుల విపర్యయముల నొనరించువారు నూరు తరముల
వరకు కులనాశకు లగుదురని సద్వంశ సంజాతులగు వంశికులు వక్కాణింతురని
తెలిపెను. 160

మాధవుడు —

ఆ మాటను విని మాధవుడు - తేజమే ప్రధాన మగుటంజేసి ఉప్పు సముద్ర
మున పుట్టిన పలువిధ రత్నములను దేవతలుపైత మాదరించుటలేదా : 161

కావున నీవు సౌందర్యరాజ వగుటచే నిన్నునుభవించును. నేను చనిపోయిన
పిమ్మట పితృదేవతలతోగూడ నరకమున కేగినను సమ్మతమే. 162

కుంతల —

అని మాధవుడు పలికినంతనే బాలసూర్యునివంటి కాంతిగల కుంతల గట్టిగా
ఓ దేవతలారా : వేశ్యాంగనతో బ్రాహ్మణుడు మాటలాడరాదు, 163

ఓ దిక్పాలకులారా : గణాధిపతులారా : ఈ దోషమునుండి యీ బ్రాహ్మణుని
కొపాడుడు. చంద్రుని నవగ్రహములారా : నా మాటను వినుడు. ఈ బ్రాహ్మణు డనావశ్య
కముగా పాపాత్ములాలనగు నన్ను కూడుటంజేసి మృతి నొందనున్నాడు. ఈతనిని రక్షిం
పుడు అనెను. 164

బ్రాహ్మణుని గూర్చి మిక్కిలి దుఃఖించుచు విప్రోత్తమా : వేశ్యాంగనను
పాపాత్ములాలనగు నన్ను తాకకుము. 165

ఆర్తుడగు నెవ్వడైన నగ్నిని ముట్టుకొనునా : సర్పము చెంత కేగునా : పులిని
సమీపించునా : మత్తగజము నెదుర్కొనునా : పరశ్రీలు నల్లే సమీపింపరానివారు. ఇక
మాతంగ కన్పియనుగూర్చి వేరుగ చెప్పున దేమున్నది : 166

మూఢులు గొప్ప పదవిలో నుండియు సభోగతి నందగోరుదురు. జ్ఞానులట్లు
కోరుకొనరు. కాని, నీ బుద్ధి యధోగతినే కోరుచున్నది కదా : 167

- శాతీ ద్వే విర్మితే పూర్వం । విష్ణునా ద్విజసత్తమః ।
 త్రితన్వం పుంస్తన్వం యథా తద్వత్ । చాతుర్వర్ణ్య ఇన్చ భూసురః ॥ 168
- బ్రాహ్మణస్య బ్రహ్మయోన్యాం । రస్తు మిచ్ఛా ప్రళస్యతే ।
 తథా ఓన్యేషా ఇన్చ వర్ణానాం । స్వస్వజాత్యౌ ప్రళస్యతే ॥ 169
- విపరీత మిమం మన్యే । ధర్మత్యాగం ద్విజస్మనామ్ ।
 శరీరం తవ విప్రేస్త్యైః । వేదపూతం వికేషతః ॥ 170
- ముతుకారే చ య న్మాతుః । తవ పిత్రా సమాగమే ।
 రేతః సృష్టం వేదపూతం । గర్భాధాన మిదం విదుః ॥ 171
- సీమన్తం కల్పయామాసుః । మన్తైః వేదమయై ద్విజః ।
 దశమే మాసి సమ్ప్రాప్తే । ప్రామాత జననీ తవ ॥ 172
- తదా పిత్రా జాతకర్మ । కృతం నామ చ మన్తవత్ ।
 అన్నప్రాశనచౌలాది । బ్రహ్మవాచసపూర్వకమ్ ॥ 173
- అగ్నిసాక్షివిదానేన । ప్రాప్తదారః కృతో భవాన్ ।
 అధీతవేదశాస్త్రస్సన్ । ఆహితాగ్నివ్రతే స్థితః ॥ 174
- విశాద్యుశస్య దేహస్య । మయా సజ్గః కథం భవేత్ ।
 కర్ణౌ హరికథాః శ్రుత్వా । పావితౌ నాసికా తవ ॥ 175
- హర్యర్చితసుగంధేన । పావితా జతరం తవ ।
 నాసుదేవార్చితాన్నేన । పవిత్రం పురుషర్షభః ॥ 176
- కృష్ణార్చనప్రసక్తేన । కరౌ పావనతాం గతౌ ।
 హరినామకలాపేన । జిహ్వౌ తే పావనాత్మికా ॥ 177
- పుణ్యక్షేత్రానుచారేణ । పాదౌ తే పావనీకృతౌ ।
 విశాద్యుశేన దేహేన । కథం సజ్గం ప్రళంససి ॥ 178
- మయా వి శ్రుణు మాహాత్మ్యం । దేహస్యా మితదోషిణః ।
 తవాచ్యవచనైః కృతైః । జిహ్వౌ మే దహ్యతే సదా ॥ 179

పూర్వము శ్రీజాతి యనియు, పురుషజాతియనియు, రెండేజాతులు. విష్ణువుచే నిర్మింపబడినవి. అట్లే వర్ణములును నాలుగేగదా ! 168

బ్రాహ్మణునకు బ్రాహ్మణజాతి కన్యయు వితర వర్ణముల కితరవర్ణ కన్యలును తమ తమ జాతికి తగివట్లా కన్యలతో రమింపవలెనని కోరుట యుక్తమైనది. 169

బ్రాహ్మణులు తమ వర్ణాశ్రమ ధర్మములను వీడుట విపరీతమని తలంతును. అదియునుగాక నీ శరీరము వేదమంత్రములచే పవిత్రమైనది. 170

నీ తల్లి ఋతుకాలమున నీ తండ్రితో సంగమించగా వేదపఠనముచే పవిత్రుడగు నీ తండ్రి రేతము నీ తల్లియందు ప్రవేశింప జేయబడినది, దీనినే గర్భాధానమని యందురు. 171

అనంతరము వేదమంత్రములతో సీమంతము నొనరించిరి. పదియవ మాసము రాగానే నీ తల్లి విన్ను కనెను. 172

అప్పుడు నీ తండ్రి నీకు జాతకర్మము నాచరించి మంత్రమువలె పవిత్రమగు నామకరణము నొనరించెను. మంత్రోచ్ఛారణ పూర్వకముగా అన్నప్రాశనము, పుట్టువెంట్రుకలు, చెవులు కుట్టుట మొదలగు విధులను నిర్వర్తించెను. 173

అగ్నిహోత్రుని సాక్షిగా నుంచుకొని అగ్నిహోత్రవిధానముతో నీకు వివాహము జరిగెను. నీవు వేదశాస్త్రములను చదివి విత్వాగ్నిహోత్రముల నొనరించుచు పవిత్ర మొనరించుకొనియున్న 174

నీ దేహమునకు నాతో సంగమించుచెట్లు పొసగును : నీ చెవులు విష్ణుకథలను వినుటచేతను, నీ ముక్కు 175

విష్ణునకు సమర్పించి తీసిన తులసీదళ పరిమళము నాశ్రూణించియు, నీ గర్భము శ్రీమన్నారాయణునకు నివేదించిన యన్నమును భుజించుటచేతను. 176

నీ చేతులు శ్రీమన్నారాయణ పూజాతత్పరతచేతను, నీ నాలుక హరినామ సంకతస్మరణాభ్యాసముచేతను. 177

నీ పాదములు పుణ్యక్షేత్రముల కేగుటచేతను పవిత్రత నొందియుండగా హేయమగు నా శరీరముతో పొందెట్లు పొసగును. 178

వచింప నలవికాని దోషములకు తానగు నా శరీర మాహత్మ్యమునుకూడ వినుము, నా నాలుకెల్లప్పుడును పలుకరాని వరుష భాషణముచే దహింపబడుచున్నది. 179

- సురామాంసాశనే నైర . జరరే గుల్మ మాగతమ్ ।
వ్యభిచారకథా లలాపాత్ । కర్ణా మే శిథిలీ కృతా ॥ 180
- పాదౌ జారగృహం గత్వా । పాషాణసదృశౌ మమ ।
గోవదా స్మే కరా క్రూరా । యమదణ్డనమప్రథా ॥ 181
- ఏతాదృశస్య దేహస్య । త్వయా సజ్జః కథం భవేత్ ।
ఉత్తమో నీవతాం ప్రాప్య । కథం స్వర్గం గమిష్యతి ॥ 182
- పరశ్రీసజ్గదోషేణ । బహవో నరకాన్ గతాః ।
తస్మా దుత్తిష్ట భద్రః నై । తవ దాసీ భవామి భోః : ।
వనితా వచనం శ్రుత్వా । వాక్య మూచే ద్విజాత్మజః ॥ 183
- త్వదీయసజ్గో బహుకాలపుణ్య । ప్రభావజో ముక్తికరః శుభావహః ।
దైవేన యోగేన హరేః ప్రసాదాత్ । పుణ్యేన లబ్ధః పురుషార్థహేతుః ॥ 184
- తస్మా దృజస్వా నుగతో లస్మి ధామిని : ।
త్యజా ద్య లజ్జాం కురు మే మనోగతమ్ ॥ 185
- గచ్ఛన్త్యద్య మమప్రాణాః । త్వ ద్వియోగేన కేవలమ్ ।
తస్మా జ్ఞీవయ భద్రం తే । మరణాభిముఖ ఇచ్చ మామ్ ॥ 186
- ఏవ ముక్తా ద్విజేంద్రీణ । పృథుశ్రోణీ నముత్థితా ।
పలాయనాయా లకు మతిం । చక్రే చక్షాలకన్యకా ॥ 187
- ధావమానా మనుద్రుత్య । మాధవ స్తా ముపాస్పృశత్ ।
రౌరవం జనకస్యా లపి । జనన్యాః కులయోః ద్రువమ్ ॥ 188
- స్యా దితి క్రోశమానాం తాం । మాధవో మన్మథా లహతః ।
బలాత్కరేణ నజ్ఞుహ్య । బుభుజే భోగ ముత్తమమ్ ।
భోగత్యయే ద్విజం బాలా । వాక్య మూచే మనస్వినీ ॥ 189

మద్యమాంసముల భుజించుటవలననే గర్భమున దుష్టరక్తమువలన కలుగు వ్రణముద్భవించినది. అనవరత జ్వరకథా ప్రసంగమున నా చెవులు జీర్ణించియున్నవి. 180

జారుని యింటికేగి యేగి నా పాదములు సౌకుమార్యమును వీడి కఠినములై నవి. గోహత్యలచే చేతులు యముని దండమువలె క్రూరములై కన్నట్టుచున్నవి. 181

ఇట్టి వికృతశరీరముతో నీకు పొందెట్లు పొసగును : ఉత్తముదధఃపతితుడై స్వర్గము నెట్లు పొందును ? 182

పరాంగనా సంవర్కదోషమున ననేకులు నరకమున కేగిరికదా : కావున నీవు జాగరూకుడవగుము. నీకు శుభమగుగాక : నేను నీకు దాన్యము నొనరింతు” నని పలుకగా మాధవుడు — 183

నీతో చెలిమి నా కనాదికాలపుణ్యముచే సంప్రాప్తమైనది. మోక్షహేతువు. శుభకరము. అదృష్టవశమున, శ్రీమన్నారాయణుని యనుగ్రహమున పురుషార్థప్రదాయుడై లభించినది. 184

కావున నో సుందరీ : నన్ను ఆదరింపుము. విన్ననునరింతును. సిగ్గునువీడి నా కోరికను తీర్పుము. 185

నీ వియోగమాత్రముననే నా ప్రాణములు పోవుచున్నవి. కావున మృత్యు వాతబడనున్న నన్ను బ్రతికింపు” మని 186

పలుకుచుండగా చండాల బాలికయగు కుంతల లేచి పరుగెత్తుట కుద్యక్తురాలాయెను. 187

మాధవుడు పరుగిడుచున్న కుంతల వెంట పరుగిడి “మాధవా : నీ తలిదండ్రుల వంశములు రెంటికీని రౌరవనరకము తప్పక సంప్రాప్తించు” నని కుంతల 188

మొర పెట్టుచున్నను మదనావిష్టుడై బలాత్కారముగ నామెను పట్టుకొని రమించెను. అనంతర మా యువతి మాధవునితో — 189

- అన్య ప్రభృతి ఛో విప్రః । పతి స్త్వం మమ భూసురః ।
త్యజ యజ్ఞోపవీతం త్వం । ముష్ణయిత్వా శిర స్తథా ॥ 190
- అద్రాహ్మణ్య ముపాగమ్య । భుజ్జ్వ గోమాంస ముత్తమమ్ ।
పిబ మద్యోదకం శీఘ్రం । చణ్డాలత్వ ముపాశ్రితః ॥ 191
- తద్వాక్య మాకర్ణ్య తదా । తయో క్తం సర్వ మాచరన్ ।
చణ్డాలాచరితాచారం । జగమ విధిచోదితః ॥ 192
- విప్ర స్తయా సమేత స్తు । కృష్ణవేణీ నదీతటమ్ ।
ద్వాదశాబ్దం వసన్ విప్రః । తత్సజ్గ పరిమోహితః ॥ 193
- అనిత్యత్వా చ్చరీరాణాం । కాలపాశేన యన్త్రితా ।
జగమ మరణం రాజన్ । కు స్తలా నీలకు స్తలా ॥ 194
- తయా విరహితః శ్రీమాన్ । మాధవో దుఃఖకాతరః ।
అచర ద్భువనం సర్వం । ఉన్మాదేనో ద్రుమ న్నివ ॥ 195
- అకస్మా దైవయోగేన । రాజాన శ్చౌత్తరా స్తదా ।
యాత్రార్థం సముపాజగ్ముః । వరాహస్య చ పర్వతమ్ ॥ 196
- మార్గమధ్యే దదర్శా సౌ । మాధవ స్తా నృహీపతీన్ ।
గచ్ఛ స్నేవ చ తై స్సార్థం । తదుచ్చిష్టాన్నభోజనః ॥ 197
- ప్రాప సర్వగిరిం రాజన్ । దైవయోగేన కర్మణా ।
తే రాజాన స్తత్ర గత్వా । తీర్థే కపిలసంజీకే ॥ 198
- స్నాత్వా భక్తిభరోపేతాః । వసనం చక్ర రాదరాత్ ।
మాధవః స్వయ మప్యే త్య । వాపయామాస వై శిరః ॥ 199
- పార్వత్యాని ప్రకుర్వంతః తత్ర రాజన్ । షీతీశ్వరాః ।
పిష్టాని చ మనంహృష్టాః । శ్రాద్ధీయాని దదు స్తదా ॥ 200

ద్విజోత్తమా : నేటినుండి నీవు నా భర్తవైతివి. యజ్ఞోపవీతము నావల
పొరవేయుము తలను గొరిగించుకొనుము. 190

నీవు బ్రాహ్మణ్యమునుండి భ్రష్టుడవైతివి. చందాడుడవైతివి. చక్కని
గోమాంసమును భుజింపుము. కల్లత్రాగు"మని తెలుపగా 191

నాతదామె చెప్పినదానినెల్ల ఆచరించుచు దైవమోగమున చందాలవర్తను
దామెను. 192

కుంతలా స్నేహసత్తవిత్తుడై ఒడలెఱుంగక మాధవు దామెతో కృష్ణవేణి నదీ
తీరమున పండ్రెండు సంవత్సరములు వసించెను. 193

నల్లని ముంగురులుకల కుంతల, శరీరము లనిత్యములగుటంజేసి కాలగతి
విబద్ధమై మరణించెను. 194

ఆమె విరహముచే కఠిగిన దుఃఖమనుభవించజాలక మాధవుడు పిచ్చిపట్టినవాని
వలె భూమియందంతటను సంచరించెను. 195

తలననితలంపుగా విధివశమున ఉత్తరదేశీయులగు రాజులు యాత్రకొరకు
వరాహపర్వతము వద్దకు వనుదెంచిరి. 196

మాధవుడు కొంతదమ్యేగిన పిమ్మట వారివిగాంచి వారు భుజింపగా మిగినదానిని
భుజించుచు వారి వెనుకనే పయనించుచు 197

శేషాచలమునకేగెను. రాజులును శేషాచలమునకేగి కపిలతీర్థమున స్నాన
మాచరించి 198

అతిశయిక భక్తిభావముతో శ్రద్ధాశురై తలలను గొరిగించుకొనిరి. మాధవుడును
వారితోగూడ నేగి తన తలనున్ను గొరిగించుకొనెను. 199

రాజులందరును సంతనమున శ్రాద్ధమునకు సంబంధించిన పిండప్రదానముల
నొనరించుపంధగా 200

- మాధవో ఒపి కుభే తీర్థే । స్నాత్వా తద్వ చ్చ పారణమ్ ।
కుర్వన్ పిఠాన్ మృదా కృత్వా । పితృభ్యః శ్రద్ధయా దదా ॥ 201
- దైవా త్తర్కిర్యదై వా సౌ । తదా ఒభా గ్గతకల్మషః ।
తస్మా ద్యో మానవో భక్త్యా । కుర్యా త్తీర్థావగాహనమ్ ॥ 202
- పితృశ్రాద్ధం పిఠ్ఠదానం । ముక్తి స్తస్య న సంశయః ।
మృత్పిఠ్ఠం కృతవాన్ విప్రః । పుణ్యక్షేత్రే పురాతనే ॥ 203
- రిం వర్ణయామః పురుషోత్తమస్య । క్షేత్రస్య తీర్థస్య చ పుణ్యశక్తిమ్ ।
మృత్పిఠ్ఠదానా త్పతర శ్చ తస్య । ముక్తిం ప్రపన్నాః మురవైరిశాసనాత్ ॥ 204
- ప్రసాదే విమలేకాతే । రాజానో రాజసత్తమః ।
సమారోహన్ గిరిశ్రేష్ఠం । సప్తతా శ్చ సభాన్ధవాః ॥ 205
- తేషా మనుపదం రాజన్ । ప్రాస తేషగిరి జ్ఞానః ।
విశ్రామ్యంతః సర్వ ఏవ । తే తస్థః తత్ర తత్ర చ ॥ 206
- సో ఒపి తస్థా మహారాజః । మాధవో గిరి మస్తకే ।
ఘోరరస్పర్శమాత్రేణ । త దమం పర్యకమ్పిత ॥ 207
- మాధవస్యా భవ త్కష్టం । యథా వై మక్షికాశనః ।
వమస్త మేనం స్వం పాపం । సమావృణ్వన్ సమస్తతః ॥ 208
- తదగ్లజాతః కో ఒస్య గ్నిః । అద్రిమాహాత్యత స్తదా ।
ప్రజ్ఞాన్ దహన్ పాపం । సురామాంసాశనోద్భవమ్ ॥ 209
- తస్య దుర్గన్ధధూమేన । వాసితాః సర్వదేవతాః ।
తద్భావం వేదితుం దేవాః । బ్రహ్మరుద్రపురోగమాః ॥ 210
- విమానాని విచిత్రాణి । భాసయంతః సమాగతాః ।
ఋషార్గే సన్ధితా స్సర్వే । దృష్ట్వా తచ్ఛరితం నృప ॥ 211
- వపుషుః పుష్పవర్షాణి । మాధవస్యోత్తమాగ్లకే ।
దృష్ట్వా పితామహః శ్రీమాన్ । విమానా దవరుహ్య సః ॥ 212

మాధవుడును పవిత్ర తీర్థమున స్నానము నాచరించి వారివలెనే పిండప్రదానమునకై చుట్టితో పిండముల నొనరించి పితృదేవతలకు శ్రద్ధతో నొసంగెను. 201

భాగ్యవశమున ఆమాత్ర కార్యముచే నాతడు పాపవిముక్తుడాయెను. కావున నీ పుణ్యతీర్థమున ఛిక్తితో స్నానము నాచరించి 202

పితృశ్రాద్ధమును పిండప్రదానము నొనరించిన మనుజుడు మోక్షమునందు ననుటలో సందియములేదు. అయ్యో! పితరులకు విప్రుడే చుట్టిపిండముల నొసంగి తరించెనే. ఆహా! 203

శేషాచలము నందవతరించిన శ్రీనివాసుని యొక్కయు, నా పుణ్యక్షేత్రము యొక్కయు, నా పుష్కరిణి యొక్కయు మహిమ నెంతని వర్ణింతుము? ఆ చుట్టితో నొనరించిన పిండప్రదానముననే మాధవుని పితృదేవతలను శ్రీ మన్నారాయణుని యాజ్ఞచే మోక్షమును బడసిరి. 204

సుప్రభాతమయినంతనే రాజులందరును తమ తమ పుత్రమిత్ర కళత్రములతో పర్వతము నధిరోహించిరి. 205

మాధవుడును వారి వెనువెంట నేగుచు వేంకటాచలమును నమీపించెను. అందరు నచ్చటచ్చట విశ్రమించిరి. 206

మాధవుడును పర్వతశిఖరమున విశ్రమించెను. పర్వతమును తాకినంతనే మాధవుని పాపమంతయు గణ గణ వడంతెను. 207

సాలిపురుగువలె మాధవుని పాపమంతయు బయటకేతెంచి యాతనిని చుట్టివై చుటచే నాతడు చాల కష్టపడెను. 208

శేషాచలమాహాత్మ్యమున మాధవుని శరీరమునుండి యావిర్భవించిన యగ్ని, మధ్యపానము మాంసభక్షణములచే సంభవించిన పాపమును దహించివేయుచు ప్రజ్వరిల్లెను. 209

ఆ సమయమునందలి దుర్గంధ మన్నిదిక్కులయందు వ్యాపింపగా బ్రహ్మరుద్రాది దేవతలందరును కావి కారణము నెఱుంగగోరి 210

కాంతివంతములగు విచిత్ర విమానములతో విచ్చేసి యాకాశముననుండి యాచరిత్ర వవలోకించి 211

మాధవుని శరీరమున పుష్పవర్షమును కురిపించిరి. బ్రహ్మ దానిని జూచి విమానమునుండి దిగివచ్చి 212

- మాచవం గతపాపానం । యథా హరి రజామిలమ్ ।
కృపయో ద్ధృతవా నేనం । కృపాలు ద్విజపుణ్యవమ్ ॥ 213
- ఇతి సజ్జన్తయం స్తస్య । నికటం ప్రాప సాదరమ్ ।
తిప్రసం శ్చ తద్విరః శ్రీమాన్ । బ్రహ్మ వాణీ మదా బ్రవీత్ ॥ 214
- భో భో మాచవ విప్రేంద్రః । గతపాపో ఽసి కేవలమ్ ।
స్వామిత్వీర్థ స్య నికటం । గత్వా స్నాత్వా చ తజ్జలే ॥ 215
- వరాహవదనం నత్వా । త్యజ దేహం మహీసురః ।
మహీపాలో ఽథ భూత్వా ఽత్ర । కురు రాజ్య మకణ్ఠకమ్ ॥ 216
- పాణ్డవానా ఇచ్చ దౌహిత్ర । కులే జాతో ఽసి కీర్తిమాన్ ।
సుఖిర్మస్య సుతో భూత్వా । ఽలకాశనామా థ దక్షిణే ॥ 217
- నారాయణపురే వీరః । తొణ్ణదేశాధిపో భవ ।
తవపుత్రీజగన్మాతా । జామాతా చ జగత్పతిః ॥ 218
- భవిష్యతి మహారాజః । వశ్చా ద్వైకుణ్ఠ మాప్పుహి ।
ఇతి తస్య వరం దత్వా । చతుర శ్చతురాననః ॥ 219
- తదా నామ చకారా ద్రేః । “వేంకటాచల” ఇత్య పి ।
సర్వపాపాని “వేం” ప్రాహుః । “కటః” తద్దాహ ఉచ్యతే ॥ 220
- తస్మా ద్వేంకటైలో ఽయం । లోకే విఖ్యాతకీర్తిమాన్ ।
ప్రభాతకాలే రాజేంద్రః । యః కీర్తయతి భూధరమ్ ॥ 221
- తస్య పుణ్య ఫలం వక్ష్యే । శృణు రాజన్ యథా స్థితమ్ ।
ఫలం భవే ద్ధృవం గజ్ఞా । నేకు యాత్రాసహస్రజమ్ ॥ 222
- ఇతిహాస మిదం ప్రోక్తం । గౌతమేనో దితం హి మే ।
పుణ్యం పరమకల్యాణం । శ్రవణా ద్భద్రదాయకమ్ ॥ 223
- ఇతి శ్రీ భవిష్యోత్తరపురాణే తీర్థఖండే శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యే భగవత్ప్రీతిశ్రీదే
త్యుగళేదేవ వ్యవధానినామభేదవర్ణనం నామ ప్రథమో ఽధ్యాయః.

“శ్రీమన్నారాయణు డకామీశుని బ్రోచినటులనే శ్రీనివాసుడు మాధవుని
దయతో నుద్ధరించెనుకదా : ” యని 213

మనమున నారోచించుడు పావవిదూరుడగు మాధవుని సమీపించి వాని శిరము
నాఘ్రాణించుచు మాధవునితో — 214

బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుడనగు మాధవా : నీ పాపమంతయు నమనిపోయినది. స్వామి
పుష్కరిణీకేగి యా తీర్థమున స్నానము నొనరించి 215

వరాహస్వామిని సేవించి నీ శరీరమును వదలివేయుము. అనంతరము క్షత్రి
యుడవై నిరాటంకముగ రాజ్యపాలన మొనరింపుము. 216

పాండవులకు మనుమడగు పరీక్షిన్నహారాజు కులమున నావిర్భవించితివి.
దక్షిణదేశమున నారాయణపురమున నుభరర్ముని పుత్రుడవై యాకాశరాజును పేరుతో కీర్తి
మంతుడవై తొండదేశమున కదిసతివి కమ్ము. 217

లోకమోతయగు లక్ష్మి నీ కుమార్తెయు, సకలలోక ప్రభువగు శ్రీమన్నారా
యణు డల్లుడును కాగలరు. 218

అనంతరము నీవు వైకుంఠమున కేగెద ” వని వరము నొసంగి 219

పర్వతమునకు “వేంకటాచల ” మను నామము నుంచెను. “వేం ” అనగా
పాపములు. “కటః ” అనగా దహంపజేయున ”దనియు శబ్దార్థముకదా : 220

కావున నీ పర్వతము ప్రపంచమున వేంకటాద్రియని ఖ్యాతిని గడించెను.
వేకువజామున పేల్కొనినంతనే యీ పర్వత నామము ననునందించువానికి 221

గంగ, పేతు స్నానములు చేలకొలిది పర్యాయము లాచరించిన కడుగు ఫలిత
మును తప్పక పొందకలుగుదురని యదార్థముగా తెలుపుచున్నాను, వినుము. 222

ఈ చెప్పబడిన ఇతిహాసమును (చరితమును) గౌరముడు నాకు తెలిపెను. ఈ
చరితము మిక్కిలి శుభదాయకము. వినుటవలన మంగళప్రదమునై వెలయుచున్నది 223

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున తీర్థబంధమున శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యమున భగవంతుని
క్రీడాచలమునకు యుగముల తారతమ్యముచే వృషభాద్రి మొదలగు పేరులుకలుగు వృత్తాంతమును
వర్ణించుట యనెడు మొదటి అధ్యాయము.

అథ ద్వితీయో ఽధ్యాయః

భగవతః శ్రీవైకుంఠాత్ వేంకటాచలాగమనమ్

జనకః —

- మరు త్ప్రాహో హిరాజం తం । భగవానా గమిష్యతి ।
ఇతి త్వయో దితం పూర్వం । త స్మమా చక్ష్య విస్తరాత్ ॥ 1
- కథం నారాయణః ప్రాప్తః । కేన వా కారణేన థోః ।
తత్రా గత్య కృతం కిం తు । త స్మమా చక్ష్య విస్తరాత్ ॥ 2
- కథం వైకుంఠలోక స్తు । త్యక్తవాన్ పురుషోత్తమః ।
చరితం తస్య మాహాత్మ్యం । తీర్థానాం పర్వతస్య చ ॥ 3
- వరాహరూపిణో విష్ణోః । మాహాత్మ్యం వద విస్తరాత్ ।
ఆకాశనామ్నః చరితం । రాజ్య స్తస్య మహాత్మనః ॥ 4
- యస్య పుత్రీ రమాదేవీ । జామాతా చ జగత్పతిః ।
దేవానా ఇన్ద్ర ఋషీణా ఇన్ద్ర । దేవస్త్రీణాం సమాగమమ్ ॥ 5

సౌత్త్వికదేవతాత్వపరీక్షార్థం భృగోః సత్యలోకాదిగమనమ్

శతానన్దః —

- పురా తు ఋషయ స్సర్వే । కశ్యపాద్యా మునిశ్వరాః ।
సన్మఖం జాహ్నువీతీరే । సన్తోషాత్ చక్రిరే ద్విజాః ॥ 6
- తస్మి న్కాలే మునిశ్రేష్ఠో । నారదో మునిసత్తమః ।
ఉచాచ వచనం విప్రాన్ । కిమర్థో ఽయం క్రతుత్తమః ॥ 7
- కో వా భుక్త్యై యజ్ఞఫలం । కో వా ధ్యేయః సురోత్తమః ।
కృతయజ్ఞఫలం కస్య । చార్ప్యతే మునిసత్తమా ॥ 8
- ఇతి నారదవాక్య స్తు । క్రతుత్వా తే మునిష్యజ్ఞవాః ।
సంశయార్థం సమాపన్నాః । కథ మత్ర విచార్యతామ్ ॥ 9

రెండవ అధ్యాయము

భగవంతుడు శ్రీవైకుంఠమునుండి వేంకటాచలమున కేతెంచుట

జనకుడు —

జనకుడు శతానందునితో — భగవంతుడు వేంకటాచలమున కేతెంచునని యాచీశేషునితో నాయువు వచించెనని నీవు తెలియజేయుము. 1

ఏ కారణమున నెట్లు శ్రీమన్నారాయణుడు వేంకటాచలమున కేతెంచెను : అచ్చటనేమి యొనరించెనో దానిని కూడ నాకు నవిస్తరముగ వివరింపుము. 2

శ్రీమన్నారాయణుడు వైకుంఠమును వడలుట కేమి హేతువు : ఆ చరిత్రను, వేంకటాచలమున విలసిల్లు తీర్థమాహాత్మ్యమును, పర్వత వైభవమును 3

పరాహరూపధారియగు శ్రీమన్నారాయణుని వైభవమును, మహాత్మ్యదగు ఆకాశరాజు చరిత్రమును. 4

లక్ష్మీ యాకాశరాజునకు కుమార్తెయై, శ్రీమన్నారాయణు డల్లుడునయిన విధమును, ఆ కొండకు దేవతలు, ఋషులు, దేవస్త్రీలరుదెంచిన వృత్తాంతమును విస్తారముగా నా తెలింగింపు " మని యడిగెను. 5

దేవతలలో సత్యగుణప్రధానులగు దేవతలెవరని పరీక్షించుటకై
భృగుమహర్షి సత్యలోకాదులకేగుట

శతానందుడు —

శతానందుడిట్లు చెప్పనారంభించెను. మున్నొకానొక సమయమున కశ్యపాది మహామునులందరును గంగాతీరమున నొక మంచియాగము నానందముగా నొనరించిరి. 6

ఆ సమయమున నారదముసింద్రు డేతెంచి " ఈ క్రతువు నెందుల కొనరించుచున్నారు : 7

ఈ యజ్ఞఫలము నందుకొనువాడును, ధ్యానింపఁగినవాడునగు దైవమెవ్వరు : చేసిన యజ్ఞముయొక్క ఫలము నెవ్వరికర్పించవలెనని 8

ప్రశ్నింపగా ముసింద్రులందరును సంశయాచోకమనస్కులై దీనినెట్లు నిర్ధారించు " మని యాలోచించి 9

- సమ్మిలిత్వా తదా సర్వే । భృగుం బ్రహ్మవిదాం వరమ్ ।
త మూచు ర్చక్రినమ్రాజ్ఞః । కృతాజ్ఞలిపుటాః స్థితాః ॥ 10
- గచ్ఛ శీఘ్రం మహాబుధే । పరీక్షార్థం సురోత్తమాన్ ।
ఇతి తేషాం వచః శ్రుత్వా । యయౌ కజ్జజమన్దిరమ్ ॥ 11
- తత్ర దృష్ట్వా ఒష్ఠబాహుం తం । సాక్షే ద్భ్రీహ్మాణ మగ్రజమ్ ।
చతుర్ముఖ ముదారాజం । సరస్వత్యా సునేవితమ్ ॥ 12
- చతురాస్య సముద్భూత । వేదఘోషవిరాజితమ్ ।
దిక్పాలకగణై స్సార్ధం । కిరీటమకుదోజ్జ్వలమ్ ॥ 13
- స్తువంతం జగదీశానం । నారాయణ మనామయమ్ ।
ప్రణమన్ భక్తిభావేన । మదదీ ప్తివిరాజితమ్ ॥ 14
- పాతయామాస కాయం స్వం : పురతః కజ్జజన్మనః ।
పతితం స భృగుం దృష్ట్వా । నో వాచ వచనం విధిః ॥ 15
- తం మత్వా కిచ్ఛే దజ్ఞానాత్ । అపూజ్యం మునిపుంగవః ।
అలంబ్య స్వాత్మనః కార్యం । కైలాసం స ఋషి ర్యయా ॥ 16
- కైలాసగిరి మాసాద్య । తత్రా ద్రాక్షీత్ త్రిలోచనమ్ ।
కాముకం పార్వతీదేవ్యా । క్రీడంతం విజమన్దిరే ॥ 17
- తస్మిన్ కాలే త మాయాతం । నా జ్ఞానా త్కాముకో హరః ।
అగతం సా మునిం దృష్ట్వా । పార్వతీ లజ్జయా ఒవదత్ ॥ 18
- “త్యజ శీఘ్రం మహాబాహో : । హ్య గతో మునిపుంగవః ” ।
ఇతి తస్యా వచః శ్రుత్వా । క్రోధా త్తామవిలోచనః ॥ 19
- తం హస్త మద్రవ చ్చీఘ్రం । ఋషిః శాశాన్నిరాకరోత్ ।
శకాప స ఋషిః శమ్భుం । “లోకే త్వం నైవ పూజ్యనే ॥ 20

అందరును గుమిగూడి బ్రహ్మజ్ఞానులలో మిన్నయగు భృగుమహర్షిని సమీ
పించి భక్తిచే వినయవినమితగా తులై చేతులుజోడించి 10

“మహాత్మా! దేవతలను సరీక్షించుటకు నీవే సమర్థుడవు. వెంటనే బయలు
దేరు” మని ప్రార్థింపగా భృగుమహర్షి చతుర్ముఖుని మందిరమున కేగెను, 11

అచ్చట నెదిమిది బుజుములచే ప్రకాశించును నృప్తికాద్యుడై సుదృఢావయవ
ములు కలిగినవాడై సరస్వతీదేవిచే నారాధింపబడుచున్నట్టియు 12

నాల్గు ముఖములనుండియు వేదఘోషలు వెలువడుచు, అష్టదిక్పాలరతో గూడి 13

జగత్ప్రభువగు శ్రీమన్నారాయణుని కీర్తించుచున్నట్టియు, ఉజ్జ్వల కిరీటముచే
నొప్పారుచు శ్రీమన్నారాయణుని భక్తిపూర్వకముగ నమస్కరించుచు రజోగుణజన్మిత
యహంకారముచే ప్రకాశించెడు చతుర్ముఖునకు 14

సాష్టాంగముగ నమస్కరించెను. కాని చతురానను దాతనిని పలుకరింప
కుండెను. 15

భృగుమహర్షి బ్రహ్మమగాంచి “ఈతనికి గల యజ్ఞానలేశమున నీతడు పూజ్యా
దుకాడని” తలంచి తన పని పూర్తికాకుండుటచే కైలాసమున కేగెను. 16

అచ్చటకేగి కామకుడై పార్వతీదేవితో క్రీడించుచున్న ముక్కంటిని
గించెను. 17

మన్మథావిప్లవగు రుద్రుడు భృగుమహర్షి రాకను గుర్తించకుండెను. పార్వతి
మాత్రమే మహర్షిని గాంచి సిగ్గుపడుచు కివునితో - 18

“మహేశ్వరా! భృగుమహర్షి వేంచేసియున్నాడు. నన్ను విడుపు” మని
వీటుకగా యామె మాటలను విని శంకరుడు కోపముచే కనురెఱ్ఱబారగా 19

భృగుమహర్షిని చంపుటకై యాతనిని సమీపించెను. భృగుమహర్షి శంకరుని
“లోకమున నీవు పూజింపబడకుండువు గాక! 20

- త్వం రేః పూజనే నైవ । లోకే ఖ్యాతిం గమిష్యసి ।”
 ఇత్యుక్త్వా స ఋషి శ్చాగత్ । వైకుంఠం హరిమన్దిరమ్ ॥ 21
- ప్రాకారగోపురద్వార । నవతోరణభూషితమ్ ।
 చతుర్దిక్ష చతుర్ద్వార । పాలకై రుపశోభితమ్ ॥ 22
- తత్ర శయ్యాగృహే రమ్యే । శేషమశ్చాకళాయినమ్ ।
 లక్ష్మ్యో నమేతం దేవేశం । దదర్శ స భృగు స్తదా ॥ 23
- తథావో రసి గోవిందం । భృగుః పాదతలేన తమ్ ।
 తావ్యమానో హరిః సాక్షత్ । ఉత్థాయ వినయాన్వితః ॥ 24
- పపాత భగవాన్ భక్త్యా । ఋషిపాదసరోరుహే ।
 అంబిజ్ఞో ఒభ భక్త్యై వ । చో వాచ ఋషిపుజనమ్ ॥ 25

భృగుం ప్రతి శ్రీవైకుంఠనాథోక్తవిసీతవచనమ్

శ్రీ భగవాన్ —

- కిమర్థం త్వం ఋషిశ్రేష్ఠః । మచ్ఛరీరం కఠోరకమ్ ।
 అతాదయో ఒజరాయుక్తం । అభేద్యం దేవమానవైః ॥ 26
- వక్షా దష్టగుణాం విద్ధి । మచ్ఛరీరే కఠోరతామ్ ।
 కిమర్థం తాడితం విప్రః కోమలాఙ్ఘ్రితలేన తత్ ॥ 27
- పాదా తే కోమలా దివ్యా । మచ్ఛరీరసమాగమాత్ ।
 కియ ద్దుఃఖం సమాపన్నైః । న జానామి ద్విజోత్తమ ॥ 28
- ఇత్యుక్త్వా ద్విజపాదౌ తౌ । ప్రజ్ఞశ్శోష్టోదకేన వై ।
 దదార్ శిరసా భక్త్యా । విప్రపాదోదకం శుభమ్ ॥ 29
- జగృహే సకటుమ్న శ్చ । సర్వలోకం విడమ్నయన్ ।
 “విబుధా దర్శనే నైవ । పునన్తి చ జగ త్రయమ్ ।”
 ఇత్యుక్తో దేవదేవేన । ఋషి శ్చాగా ద్ధరాళమ్ ॥ 30

“పిమ్మ లింగాతారముననే పూజింపబడుదు” వని శపించి శ్రీమన్నారాయణుని
నివాస భూమియు, 21

ప్రాకారములును, గోపురములును, ద్వారములు కలిగి కొంగ్రొక్క తోరణము
లచే నలంకరింపబడి నాల్గు దిశలయందును నలుగురు ద్వారపాలరచే విరాజిల్లుచుండు 22

పైకుంతమున వింపగు వడకటింటిలో నాదిశేషునిచే నమర్పబడిన పాస్సుపై
పడకించి శ్రీదేవితో కూడియున్న శ్రీమన్నారాయణుని గాంచెను. 23

వెంటనే భృగుమహర్షి తన యరికాలితో శ్రీమన్నారాయణుని వక్షస్థలమున
తన్నెను. అంతట అట్లాతనిచే తన్నబడిన శ్రీమహావిష్ణువు పాస్సునుండిరేచి వినయముతో? 24

భృగుముసీంద్రుని పాదసదృశములకు ప్రణమిల్లి భక్తితో నాతని నాలింగన
మొనర్చుకొనెను. 25

భృగుమహర్షితో శ్రీమన్నారాయణుడు వినయోక్తులనాడుట

శ్రీ భగవానుడు —

మరియు భృగుమహర్షితో — మునిసత్తమా : మిక్కిలి కఠినమును, యౌవన
ముచే సుదృఢమును భేదింపశక్యముగానిదియు 26

వజ్రముకంటె నెనిమిది రెట్లధిక కఠోరమగు నా శరీరమును నీ మృదువగు
పాదముచే నేల తన్నితివి : 27

విప్రోత్తమా : మృదువగు మీ దివ్యపాదములు నా శరీరమును తాకుటచే నెంత
నొచ్చినవో యెఱుంగజాలను కదా : 28

అవి వలకి భృగుమహర్షి పాదములను గోరువెచ్చని యుదకముచే కడిగి ఆ
సవిశ్రాంతపాదకమును శరమున భక్తితో జల్లుకొనెను. 29

సకలలోక వివాసులు నాశ్చర్యమును చెందునటుల తన వారందరిపై నా యుద
కమును జల్లి “నజ్జనులు దర్శనముచేతచే ముల్లోకములను సమీత్రతనొందింతు” రని
స్తుతింపగా భృగుమహర్షి భూలోకమునకు మరలిపోయెను. 30

భగవతో భృగుకృతసాత్త్వికదేవతాత్వసమర్థనమ్

ఋషీణా మగ్రజాతీనాం । సభాయాం స ఋషి స్తదా ।
బోధయామాస తాన్ సర్వాన్ । హరిః సర్వోత్తమః స్వయమ్ ॥ 31

హరిః సర్వోత్తమః సాక్షత్ । రమాదేవీ తదస్తరా ।
తదభో విధివాఙ్మౌ చ । తదభః శర్వపూర్వకాః ॥ 32

ఏవం తరతమా జ్ఞేయాః । సురదైత్యనరేషు చ ।
ఇత్యేవం బోధితా విప్రాః । భృగుణా తత్త్వవేదినా ।
హరిం నిశ్చిత్య సర్వేశం । చక్రం స్తస్మై మఘార్పరణమ్ ॥ 33

భృగుపాదాహతికుపితాయాః లక్ష్మ్యైః కరవీరపురగమనమ్

తత స్తు భగవాన్ దేవః । ఏకాన్తే నిజమన్దిరే ।
సార్థం చ రమయా లతిష్ఠత్ । తదో వాచ రమా హరిమ్ ॥ 34

శ్రీరమా —

గచ్ఛామి దేవదేవేశః । త్యక్త్వా త్వాం జగదీశ్వరః ।
తాడితో లసి జగన్నాథః । ఋషీణా త్వం జగన్మయః ॥ 35

మదాలిక్లస్థరే దేవః । పాదేనై వ జగత్పతేః ।
కరవీరపురం దివ్యం । గచ్ఛామి గరుడధ్వజః ॥ 36

ఇతి ప్రేక్షా చ కలహం । కృత్వా తు హరిణా సహ ।
రమా జగామ తత్తేత్రం । కరవీరపురాహ్వాయమ్ ॥ 37

లక్ష్మ్యన్వేషణార్థం శ్రీవేంకటాచలం వ్రతి భగవదాగమనమ్

యదా గతా మహాలక్ష్మీః । తదా నారాయణో హరిః ।
అస్తావింశతిమే ప్రాప్తే । ద్వాపరాన్తే కలేర్ముగే ।
యస్మిన్ దేవే యదా ప్రేమ । కలహో లస్యః ప్రదామ్యుతి ॥ 38

శ్రీమన్నారాయణుడే సత్సగుణప్రధాన దైవమని భృగుమహర్షి
సమర్థించుట

బ్రాహ్మణోత్తములగు మునీంద్రులచే నమరియిండు సభలో భృగుమహర్షి
“శ్రీమన్నారాయణుడే సకల దేవతాశ్రేష్ఠుడనియు, 31

శ్రీ లక్ష్మీనమేత శ్రీమన్నారాయణుడే సర్వశ్రేష్ఠుడనియు, బ్రహ్మ సరస్వతులు
వారి క్రిందవారనియు, దుద్రాదులందరు వారి క్రిందవారనియు 32

సృష్టి దేవతలలోను, రాక్షసులలోను, మనుష్యులలోను నొకరికంటె నొకరు
తక్కువ వారుండరునియు, తెలుపగా మహర్షులందరును జగదీశ్వరుడు శ్రీమన్నారాయ
ణుడేయని నిశ్చయించి యాతనికే యజ్ఞఫలము నిర్పించిరి. 33

భృగుమహర్షి తన్నుటచే శ్రీ మహాలక్ష్మి కోపించి
కరవీరపురమున కేగుట

భృగుమహర్షి వెడలిసపిమ్మట శ్రీమన్నారాయణుడు లక్ష్మీదేవితో వైకుంఠమున
సేతాంతముగ నుండగా నాతనితో లక్ష్మి 34

శ్రీ రమాదేవి —

దేవాదిదేవా : జగన్నియన్తా : సకల చరాచర ప్రపంచవ్యాప్తుడవగు 35

నీ వక్షస్థలముపై నేను నిత్యనివాసము నొనరించు స్థానమున భృగుమహర్షి
తన పాదముచే తన్నుటంజేసి నేను విన్ను విడచి దివ్యమగు కరవీరపురి కేగెద ననెను 36

శ్రీమన్నారాయణునితో ప్రణయకలహము సాచరించి కరవీరపురి కేగెను. 37

లక్ష్మిని వెదకుటకై శ్రీ వేంకటాచలమునకు
శ్రీమన్నారాయణుడు వచ్చుట

అంతట శ్రీమన్నారాయణుడు ద్వాపరయుగము గతించిన పిమ్మట యరువది
యొనిమిదవ కలియుగమున లక్ష్మీదేవితో తనకు కలిగిన ప్రణయకలహ మేదేశమున
సంపశమించునో 38

- కర్మణా యేన చ యథా । త త్తథా చ కరోమి తత్ ।
ఇతి సజ్జల్ప్య గోవిన్దో । లీలామానుషవిగ్రహః ॥ 39
- మాయావీ పరమానందం । త్యర్హిష్టై వై కుణ్ఠ ముత్తమమ్ ।
గణ్గాయా దక్షిణే దేశే । యోజనానాం శతత్రయే ॥ 40
- సువర్ణముఖరీ నామ । నదీనాం ప్రవరా నదీ ।
కుకన్య వరదా పుణ్యా । హ్యగస్త్యమునిపూజితా ॥ 41
- తస్యా ఏవో త్తరే తీరే । క్రోశార్థద్యయమాత్రతే ।
శ్రీవేంకటగిరి ర్నామ । వర్తతే పుణ్యకాననః ॥ 42
- సువర్ణగిరిపుత్రస్తు । సర్వతీర్థసమన్వితః ।
సాక్షాచ్ఛేషావతారోఽసౌ । సర్వధాతువిరాజితః ॥ 43
- వై కుణ్ఠసప్తకో దివ్యో । నారాయణసమాశ్రయః ।
శేషమారుతసంవాదత్ । అగతఃపుణ్యకాననః ॥ 44
- యోజనత్రయవిస్తీర్ణః । త్రింశ ద్యోజన మాయతః ।
వదనం వేంకటగిరిః । నృసింహాద్రి శ్చ మధ్యమః ॥ 45
- శ్రీశైలః పుచ్చభాగస్థః । సర్వక్షేత్రమయో గిరిః ।
సర్వవృక్షసమాకీర్ణః । సర్వధాతువిభూషితః ॥ 46
- కున్దమన్దారపనస ప్లక్షీదుమ్బరకింకుతైః ।
పిచుమన్దైః పారిజాతైః । తిన్ద్రిణీజమ్బుమణ్డలైః ॥ 47
- సరలై శ్చ మహావృక్షైః । కృష్ణాగరుభి రఞ్జితః ।
తాలహిన్తాలపుష్పగైః । దేవదారుభి రాశ్రితః ॥ 48
- హంసకారణవాకీర్ణః । బకకోకకుత్తెర్యుతః ।
కపోతైః క్షీరహంసాద్యైః । మృగషణ్డై శ్చ భూషితః ॥ 49
- సింహశార్థూలశరద । క్రోడమాశక్లవానరైః ।
జమ్బుకైశ్చైవభల్లూకైః । కస్తూరీమృగమాహిషైః ॥ 50

యే కృత్యమైనదిని నే దేశమున ప్రణయకలహమువీడి లక్ష్మి ప్రసన్ను
రాలగునో యట్లునదింతు' నని తలంచి విలాసముగా మనుష్య శరీరమును ధరించి విచిత్ర
సృష్టికర్తయగు 39

శ్రీయఃపతి పరిపూర్ణానందనిలయమగు పరమపదమును వీడి దక్షిణదేశమున
గంగకు మూడువందల యోజనముల దూరమున 40

నదీశ్వరమును, శుకమహర్షికి వరమునొసంగినదియు, ఆగస్త్యమౌనీంద్రునిచే
పూజింపబడిన సువర్ణముఖి యను నదికి 41

ఉత్తరతీరమున రెండున్నర క్రోశుల దూరమున పవిత్రములగు వివినములచే
కూడి 42

సువర్ణగిరికి (మేరువునకు) పుత్రుడై సకలతీర్థరాజ్ఞోజ్వలమై సాక్షాత్తు అది
శేషుని యనతః మై సకల రాతుసంకలితమై, 43

వైకుంఠమునలి విలసిల్లుచు, విలక్షమైనదై శ్రీమన్నారాయణుని నివాస ప్రదే
శమై అచిశేష వాయు సంవాదమువలన భూలోకమునకు కొనిరాబడినదై 44

మూడు యోజనముల వెడల్పుకలిగి ముప్పది యోజనముల పొడవుకలిగి వేంక
టాచలము ముఖముగను, నృసింహవర్చసము నడుముగను 45

శ్రీశైలము వెనుక భాగముగాగలిగి, సకల పుణ్యక్షేత్రవిరాజితమై, నానావిధ
తరుమండితమై, సకల రాతుసంకలితమై 46

మల్లి, మందార, పనస, జువ్వ, మేడి, మోడుగ, వేప, పారిజాత, చింత,
నేరేడు తరునముదాయములచే నలంకృతమై 47

విరివిగా పెరిగిన పేకు వృక్షములు, వీలివందన వృక్షములచేతను, తాటి,
గిరకతాటి, కొండమల్లి వృక్షములచేతను, దేవదారు తరువులచే నలరారుచున్నదై 48

హంసలు, కన్నెలేడి పక్షులచే విండినదియు, కొంగలు వక్రవాకములు చిలు
కలు మొదలగువానిచే కూడినదియు, పావురములు, పాలపిట్టలు, జింకలు మున్నగు
గుంపులచే నలంకరింపబడినదియు 49

సింహములు, పెద్దపులులు, ఖడ్గమృగములు, అడవిపందులు, ఏనుగులు,
కోతులు, నక్కలు, ఎలుగుగొడ్డులు, కస్తూరి మృగములు, అడవి దున్నలు 50

- ఉరగై ర్వాంలఖదై శ్చ । గోమాయుధి రపి త్రితః ।
 మర్రికామాలతీజాతి । నన్ద్యవరై ర్విరాజితః ॥ 51
- చమ్పకాశోకపున్నాగ । కేతకైః స్వర్ణకేతకైః ।
 ఏవం మనోహరః శ్రీమాన్ । పర్వతః పుణ్యకాననః ॥ 52
- తరవో దై వతగణాః । మృగా శ్చ ఋషిపుంగవాః ।
 పితరః పక్షిణ స్సర్వే । పాషాణా యక్షకిన్నరాః ॥ 53
- ఏవం ప్రభావో లస్య గిరీన్ద్రజన్మనః । శ్రీవేంకటాదే స్తు హరేష్ట ధైవ ।
 జానన్తి సద్రహ్మశివేన్ద్రపూర్వకాః । అత్యల్పవీర్యా మనుజా స్తు కిం పునః ॥ 54
- ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే తీర్థశ్లే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే భగవతః శ్రీవైకుంఠాత్
 వేంకటాచలాగమనవర్ణనం నామ ద్వితీయో లఽధ్యాయః

అథ తృతీయో లఽధ్యాయః

శ్రీస్వామిపుష్కరిణీమాహాత్మ్యమ్

కథావస్తా —

- తస్యో పరి వరా దివ్యా । స్వామిపుష్కరిణీ కథా ।
 మత్స్యకచ్ఛపసమ్పాదా । జలకుక్కుటభూషిత ॥ 1
- శింశుమారగణాక్షిణా । మట్టూకస్వరహుజ్జుతా ।
 తీరజై ర్స్వక్షురజై శ్చ । తుజ్జై రాచుమ్మితామ్పరా ॥ 2
- గణాదిసర్వతీర్థానాం । జన్మభూమి ర్విరాజతీ ।
 తస్యాం యే స్నాన్తి మనుజాః । తేదధ్యాః పుణ్యవర్ధనాః ॥ 3
- ధనుర్మాసే సితే పక్షే । ద్వాదశ్యా మరుణోదయే ।
 కౌంభిన్తి విబుధశ్రేష్ఠాః । మజ్జనం కజ్జతే కుటే ॥ 4

కొండచిలువలు మున్నగు పెద్దపాములచేతను, నాగుబాములచేతను, ఖడ్గమృగములచేత నాశ్రయింపబడినదియు, మల్లె మాలతీ జాతి నందవర్తన మొదలగు పుష్పతరు మండితమును, 51

సంపంగి, ఆశోక, నాగకేసర, పచ్చపూమొగలి బంగారు రంగుకల మొగలి పొలచే నలంకృతమై హృద్యమగు వేంకటాచలము కలదు. 52

ఆ కొండపై వృక్షములు, దేవతాసమూహములు, మృగములు, మునీంద్రులు, పితృదేవతలు, పక్షులు, వివిధశీలలు, యక్షులు, కిన్నరులు నెవసెందురు. 53

ఇట్టి మాహాశ్శ్యోపేతమగు నీ వేంకటాచలవైభవమును, ఇచ్చట వేంచేసి యుండి శ్రీనివాసుని వైభవమును, బ్రహ్మ, శివ, ఇంద్రాది దేవతలైన నెఱుంగజాలరు. ఇక మందబుద్ధులగు మనుజులెఱుంగజాలరవి చెప్పవలెనా : 54

ఇది

శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున తీర్థఖండమున శ్రీ వేంకటాచల హాహాశ్శ్యమున శ్రీమన్నారాయణుడు వైకుంఠమునుండి వేంకటాచలమునకు విచ్చేయుట యనెడు రెండవ అధ్యాయము సంపూర్ణము.

మూడవ అధ్యాయము

శ్రీ స్వామిపుష్కరిణీ మాహాత్మ్యము

శతానందుడు —

ఆ శ్రీ వేంకటాచలముపై చేపలు తాబేళ్ళచే నలరునదియు, నీటికోళ్ళచే నొప్పారునదియు, 1

అసంఖ్యాకములగు మొనకల్లచే వ్యాపింపబడినదియు, కప్పల బెకబెకలచే ప్రతి ఘ్నించునదియు, ఆకనమునందుకొను నంతటి నిడివిగల వృక్షసముదాయములచే తీరము నిండియున్నదియు 2

గంగ మొదలగు నకల తీర్థరాజముల యాచిర్యానమునకు కారణమై విలసిల్లు స్వామిపుష్కరిణీయును నవిత్ర పుష్కరిణీ రాజిల్లుచుండెను. ఆ స్వామిపుష్కరిణీలో 3

ధనుర్మానమున శుక్లవక్షమున ద్వాదశిరోజున సూర్యోదయమునకు ముందగా స్నానము నాచరించిన మనుజులు ధన్యులు పుణ్యశీలురు నగుదురు. దేవవరులు సీ పుష్కరిణీ స్నానము నభిలషింతురనిన నిక 4

- కాజ్జన్తి మనుజాః స్నానం । ఇతి భోః కిం వదామి తే ।
యే ఒత్ర శ్రాద్ధాది కర్మాణి । పితృజాం కుర్వతే ద్విజాః ॥ 5
- తేషాం ఇన్ద్ర పితర స్తుష్టాః । నృత్యన్తి హరిమన్దిరే ।
జన్మనా కి మనేనేహ । వ్యర్థేన భవతా మహా ॥ 6
- స్నానదానేన తత్తీర్థే । మనుజా భాగ్యశాలినః ।
శబ్దోనామ నృపః కశ్చిత్ । స్నానమాత్రేణ రాజ్యగః ॥ 7
- పురా నారాయణో నామ । బ్రాహ్మణో ఒజ్జీరసః సుతః ।
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థే । మహిమ్నా స్నానజేన హి ॥ 8
- వరం లభ్యా హరిం దృష్ట్వా । జగమ హరి మన్దిరమ్ ।
రామోఒపి తత్ర స్నానేన । హృతాం సీతా మగాత్పురా ॥ 9
- ఏవం తీర్థవరా తత్ర । స్వామిపుష్కరిణీ కుభా ।
తస్యాః పశ్చిమదిగ్భాగే । వరాహవదనో హరిః ॥ 10
- ధరా మాలిన్య వశ్మికే । అస్తే పిప్పల రాజితే ।
త్రికోటితీర్థ జాతానాం । జన్మస్థానం స భూధరః ॥ 11
- ఏవం గిరివరం ప్రాప్య । భగవాన్ నేంజ్కటాచలమ్ ।
వైకుంఠా దధికం మత్వా । విచచార తత స్తతః ।
స ప్రాప కిష్కీదా స్థానం । గూహనార్థం రమాపతిః ॥ 12

శ్రీనివాసస్య స్వామిత్వీర్థ పశ్చిమ తీరస్థ వశ్మిక ప్రవేశ ప్రకారః

- ఇత్థం విచార్యమాణే తు । స్వామిపుష్కరిణీతపే ।
దక్షిణే విమలం దివ్యం । వశ్మికం దృష్టవాన్ ముదా ॥ 13
- తిన్దిలి వృషమూలస్థం । భగవాన్ జగదీశ్వరః ।
మత్స్వే దం పరమం స్థానం । తత్ర లీనో ఒభవ ద్ధరిః ।
ఏవం దేవే స్థితే తత్ర । విగతం వత్సరాయుతమ్ ॥ 14

మనుజులారీతమున మునుంగగోడుమరని ప్రత్యేకముగ చెప్పవలసినదిలేదుకదా!
ఈ స్వామి పుష్కరిణీతీరమున క్రాద్వాపి తర్కలను సితరులనుద్దేశించి యాచరించుచుంది 6

పితృదేవతలు సంతసించి పరమపదమున నాట్యమొనరింతురు. శ్రీ వేంకటా
చలక్షేత్రమున నావిర్భవించని మీ జన్మవ్యర్థము. 6

ఆ పుష్కరిణిలో స్నానమొనరించిన, దానమాచరించిన మనుష్యు లదృష్టవం
తులు. శంఖుదను నొక రాజు పుష్కరిణీ స్నానమాత్రముననే రాజ్యమును పొందెను 7

అంగిరస పుత్రుడగు నారాయణుడను బ్రాహ్మణుడు స్వామిపుష్కరిణి స్నాన
మహిమచే 8

వరమునుబడపి శ్రీనివాసుని దర్శించి వైకుంఠభామమునకు చేరెను. శ్రీరామ
చంద్రుడును పుష్కరిణి స్నానముచే రావణునిచే నపహరింపబడిన సీతను పొందెను. 9

ఇట్లు స్వామిపుష్కరిణినదీశ్రేష్ఠమై యలిరాడుచున్నది. ఆ నదికి పశ్చిమదిక్కున
ఋరాహుపుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు 10

టూదేవికో గూడి రావెచ్చెట్టుక్రింది పుట్టిలో ప్రకాశించుచున్నాడు. శ్రీ వేంకటా
చలము మూడుకోట్ల నదీమతల్లుల కవతార కారణమైయున్నది. 11

ఇట్టి శ్రీ వేంకటాచలమునుజేరి శ్రీమన్నారాయణు డావర్వతమునే వైకుంఠము
కంటె నధికముగా తలించి యిటునటు సంచరించుచు తాను తలదాచుకొనుటకొక ప్రదేశ
మును చూచుచుండ 12

శ్రీనివాసుడు స్వామిపుష్కరిణికి పడమటి తీరముననున్న పుట్టిలో ప్రవేశించుట

నా పుష్కరిణికి దక్షిణమున నొక విర్మలమైన గొప్ప పుట్టిను 13

చింతెట్టు క్రింద సంతోషముతో గాంచి యదియే తన కనువగు ప్రదేశమని
తలించి యందు దాగియుండెను. ఆ పుట్టిలో శ్రీమన్నారాయణునకు పదివేల సంవత్సర
ములు గడచెను. 14

- అతీరే ద్వాపరే చైవ । త్వష్టావింశతిమే కలా ।
 అతీరే వత్సరే కళ్యాణే । చోళరాజో నృపోత్తమః ॥ 15
- అవతారం సమావన్నో । నాగకన్యోదరే తథా ।
 తస్మి ఛానతి భూఖణ్డం । బహుపుణ్యా ఫలప్రదమ్ ॥ 16
- బహుకీరప్రదా గవః । పుత్రా వై పితృవత్సలాః ।
 కాలే వవర్ష పర్జన్యః । సస్యా వై బహుధాన్యదాః ॥ 17
- నార్యః పతివ్రతాః సర్వాః । పురుషా శ్చ సతీవ్రతాః ।
 క్షత్రిం కాసతి రాజ్యస్మిన్ । జనా ఆనన్ద తత్పరాః ॥ 18

- ఆకాశ నృపగృహే బ్రహ్మాదీనాం ధీన్వాది రూపేణ స్థితిః
 తస్మి న్కారే విధిః సాక్షాత్ । దేనురూపం సమాశ్రితః ।
 బ్రహ్మధేవోః పాలికా లభాత్ । గోపాలీ కమలా లలయా ॥ 19
- సాక్షా ద్రుద్రో వత్సరూపీ । తాభ్యా ఇచ్చేయం సమాగతా ।
 పశ్యంతీ పతిమార్గ స్తు । చోళరాజం సమభ్యగత్ ॥ 20
- చోళరాజ గృహం ప్రాప్య । సమాల్మేన సవత్సకామ్ ।
 విక్రీయ గం మహాలక్ష్మీః । జగమ విజధామ చ ॥ 21
- గృహీత్వా తాం మహీపాలో । ముద మాప ప్రియాన్వితః ।
 బహుకీరప్రదాం తాం సః । పుత్రార్థ మకరో త్తదా ॥ 22
- తతో దేనుసహవ్రేణ । సాకం శ్రీవేంకటాచరే ।
 సా గౌ ర్జగమ నిత్యన్తు । రమానాథం విచిన్వతీ ॥ 23
- తత్ర తత్ర సమాజిఘ్నన్ । భూధరేష్టే వృషాకపిమ్
 విచిన్వతీన్మ సర్వత్రః । దేనురూపీ విధి స్తదా ॥ 24
- తతః కాలేన మహతా । స్వామి పుష్కరిణీతపే ।
 వర్మకన్ఠం హరిం జ్ఞాత్వా । కుతోష మనసా విధిః ॥ 25

ద్వాపరయుగము పూర్తిగాగడచి కలియుగమున విరువది యెనిమిది సంవత్సరములు గడువగా నొకానొక

15

చోళరాజేంద్రుడు నాగకన్య గర్భమునుండి యవతరించి అనేక పుణ్యపలముల నొసంగు భూషండలమును పాలించుచుండెను.

16

ఆతని పరిపాలనమున గోవులు మిక్కుటముగా పాలనొసంగుచుండెడివి. బిడ్డలు తల్లిదండ్రుల కత్యంత ప్రీతిపాత్రులై యుండిరి. నరియగు సమయమునకు వర్షములు వర్షించుచుండెను. పొలములలో మిక్కిలిగా ధాన్యము పండుచుండెను.

17

శ్రీలు పతివ్రతలై మెలగుచుండిరి. పురుషు లేకపక్షిప్రతులై యుండిరి. ఇట్లా రాజయొక్క రాజ్యపాలనమున జనులొనందపరసకులై యుండిరి.

18

అకాళరాజ గృహమున బ్రహ్మాదిదేవతలు ఆవు మొదలగు

రూపములతో నవతరించుట

ఆ సమయమున బ్రహ్మ ఆవుగను, లక్ష్మీదేవి ఆ యావును గాపాడు గొల్లదానిగను

19

వేపుడు దూడగను రూపునొందిరి. లక్ష్మీ గొల్లభామ రూపమున ఆవును దూడను వెంటబెట్టుకొని తన భర్త మార్గము నెన్నేపించుచు చోళరాజును సమీపించి

20

ఆవును దూడను మూల్యమున కాతనికమ్మివేసి తన గృహమున కేగెను.

21

చోళరాజు వాటిని గొని నంతపించి చాల పాలనొసంగు నా యావును తన పుత్రుని పాలకై యుపయోగించెను.

22

ఆ గోవు రూపముననున్న బ్రహ్మ చోళరాజు వేయి గోవులతోకలసి శ్రీ వేంకటాచలమున ప్రతివిత్వము శ్రీనివాసుని వెదకుచు తిరుగుచుండెను.

23

శ్రీ వేంకటాచలమున శ్రీయశతికై యచ్చటచ్చట స్థలమును వాసన చూచుచు వెదకుచు

24

చాల కాలమునకు స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున పుట్టలోనున్నట్లుగా నెఱింగి బ్రహ్మ మనమున నంతపించుచు

25

- సమసింహు చ్చ వర్మికం । సమస్తాత్ కీరభారయా ।
తదా ప్రభృతి నిత్యం తు । రాజధేనుగజై స్సహా ॥ 26
- తత్ర గత్వా చ భక్త్యై వ । వర్మికే కీరనేచనమ్ ।
జగన్నాథస్య సప్రీత్యై । ధేనురూపీ పితామహః ॥ 27
- చకారా నుదినం గేహే । నైవ కీరం దదౌ తదా ।
చిర మేవం గతే కాలే । చోళరాజసతీ స్వయమ్ ॥ 28
- ధేనుపాలం సమాహూయ । వచనం చే ద మబ్రవీత్ ।
గవాం పాలకః దుర్బుధ్దేః పయో లస్యాః కిం కరోషి రేః ॥ 29
- కిం త్వం భుక్ష్యే లభవా వత్సో । భుక్ష్యే త ద్వద మే ద్రుతమ్ ।
ఇతి తస్యాః వచః శ్రుత్వా । గోపాలో భయవిహ్వలః ।
ఉవాచ వచనం మన్దం । రాజభార్యాం సగద్గదమ్ ॥ 30

గోకీరపాయిసం శ్రీనివాసం ప్రతి గోపాలకృతతాడనమ్

- వ జానే లహా ఇ త త్కర్మ । న మయా పీయతేపయః ।
స్వయం పిబతి వా ధేనుః । వత్సో వేతి న విద్యుహే ॥ 31
- సత్యం వచన మేత ద్ధి । విచారం కురు భామినిః ।
ఇతి గోపవచః శ్రుత్వా । సా సతీ విహ్వలేక్షణా ॥ 32
- తాడయామాస తం గోపం । రజ్జుభిః చర్మనిర్మితైః ।
తతః పరదినే ప్రాప్తే । తాడితో రాజభార్యయా ॥ 33
- కణ్ఠాఙ్ఘ్రిబద్ధరజ్జుం తాం । త్యక్త్వా తక్పుష్పతో యయా ।
ధేనుః ప్రాప్యా త వర్మికం । దివ్యం తద్ధరిమన్దిరమ్ ॥ 34
- అభ్యసింహు త్పయోభి శ్చ । స్వపయోధరసమ్యునైః ।
తాం దృష్ట్వా ధేనుసః కోపాత్ । కుతారం హస్తమాత్రకమ్ ॥ 35

ఆ పుట్టనంతను పాలతో తడిపివై చెను. ఆ దినము మొదలకొని యా గోరూపి బ్రహ్మ ప్రతినిత్యము చోళరాజునుని ఆలమందతో

26

ఆ కొండపై కేగి భక్తితో శ్రీమన్నారాయణుడు సంతసించుటకై పుట్టను పాలతో తడపుడు

27

గృహమునకేగిన పిమ్మట పాలనీయకుండెను. ఇట్లు చాలకాలము గడచిన పిమ్మట చోళనరేంద్రుని భార్య

28

గొల్లవానిని పిలిచి “గోపాలా : దురాత్మా : ఈ ఆవుపాల నేమిచేయుచున్నావురా :

29

నీవు త్రాగుచున్నావా : చూడ త్రాగుతున్నదా : నాకు వెంటనే బదులు పలుకు” మని యడుగగా గొల్లవాడు భయముచే వడంకుడు నామెతో

30

ఆవుపాల నారగించుచున్న శ్రీనివాసుని గొల్లవాడు దండించుట

అమ్మా : నేనేమియు నెఱుంగను. నేను పాలను త్రాగుటలేదు. ఆవు తానే త్రాగివేయుచున్నదో యెఱుంగజాలను.

31

నేను విజమునే పలుకుచున్నాను. నీవు పరీక్షింపును” వి పలుకగా నా రాజీ కోపముచే కనులు చలించుచుండ

32

తోలుచే చేయబడిన త్రాళ్ళతో నా గొల్లవానిని దండించెను. ఇట్లు రాజభార్యచే కొట్టబడిన నా గొల్ల మరునటి దినమున

33

గొల్లవాడా యావునకు మెడకును కాలికిని యొకే త్రాటితో బంధమువైచి విడచి దాని వెనువెంట నేగెను. ఆవు తిన్నగా శ్రీనివాస విరియమగు పుట్టచెంతకేగి

34

తన పొడుగునుండి కారుచున్న పాలనా పుట్టపై స్రవించజేసెను. దానిని గవి గొల్లవాడు కోపముతో చేతిపొడవుననున్న గండ్రగొడ్డలి నెత్తి

35

- ఉన్మత్త తరసా తస్యాః । వదోదోగ్ధం సమావరత్ ।
తదా వర్మికగః స్వామీ । వాత్సల్యం దర్శయన్ హరిః ॥ 36
- “స్వభక్తహననం లోకే । స్వాత్మార్థం సహతే తు యః ।
స ఏవ సరకం భుజ్జే । యావ దాచన్ద్రితారకమ్ ” ॥ 37
- మదర్థే చ కుతారేణ । హనిష్యతి చ గాం ఖిలః ।
ఇతి మత్వా రమాకాన్తః శ్రీనివాసో నిరామయః ॥ 38
- “తుళసీదళమాత్రేణ । మామకే నైవ యః పుమాన్ ।
పూజయే ద్భక్తిభావేన । తం రక్షమీ తి మత్పణః ” ॥ 39
- ఇయం తు భక్త్వా మాం నిత్యం । సింహతి క్షీరధారయా ।
ఇత్థం విచార్య గోవిన్దః । తత్ప్రహరం నిగృహ్య చ ॥ 40
- స్వయం జగ్రహ తం ఘాతం । మౌలా న్వే చ జగత్పతిః ।
క్షరారేణా తిత్తిక్షేన । తాడితే వేంకటేశ్వరే ॥ 41
- శిరఃస్పృటం సమాపన్నే । కుతారేణ తదోత్థితా ।
సప్తతాళప్రమాణేన । రక్తవృద్ధి రభూ తదా ॥ 42
- స తం కోలాహలం దృష్ట్వా । గోపాలో మరణం యయా ।
హతే గోపే తదా సా గౌః । అవరుహ్య గిరే స్తటాత్ ॥ 43
- రాజానం సమనుప్రాప్య । వత్సహినేన దుఃఖితా ।
బుద్ధునం పరిచక్రే లత । రాజాగ్రే రాజమన్దిరే ॥ 44

మృతగోపవిలోకనార్థం శ్రీవేంకటాచలప్రతి నృపాగమనమ్

- తాం దృష్ట్వా విహ్వలాం గాం । యత స్తీం చార మబ్రవీత్ ।
కిమర్థం యతతీయం గౌః । త్యక్త్వా గోసన్తతిః కుతః ॥ 45
- గవా పార్థం గవృచారః । మేల యైనాం గవాం గణే ।
ఇతి రాజ్ఞా సమాజ్ఞప్తః । చారః తత్సృష్టతో యయా ॥ 46

వెంటనే దానిని చంప ప్రయత్నించెను. అప్పుడు పుట్టలోనున్న శ్రీనివాసుడు
“తమను రక్షించుకొనుటకై తమ భక్తులను హింసించుటను గాంచియు మిన్నకున్నవారు
సక్షతాదులుండునంత కాలము వరకను ననుభవించు”రను నార్యోక్తి ననుసరించి 38.37

నా కొఱకై పొందెనట్లుండు నీ గోవును దుర్మార్గుడు పరశువుతో చంపబోవ
నున్నాడగదా యని తలంచి. 38

“తులసిఁగము మాత్రముచే భక్తితో నన్ను పూజించువానిని సైతము రక్షిం
తునను” తన ప్రతిజ్ఞను స్మరించి 39

ఈ గోవు ప్రతినిత్యము భక్తితో పాలవార నొనంగుచున్నది కదా : దీనిని
రిక్షింపవలెనని యాలోచించి యా గండ్రగొడ్డలి వేటునట్టి 40

తన తలపై వేసికొనెను. అట్లా పదునుగల గండ్రగొడ్డలి తగులుటచే 41

శ్రీనివాసుని తలపగిలి యేడు శాటిచెట్ల ప్రమాణమున రక్తము ప్రవహిం
నారంభించెను. 42

ఆ భయంకర దృశ్యమును గాంచి గొల్లవాడు మరణింపగా నా గోవు వేంకటా
చలమునుండి వంటరిగనే దిగి 43

రాజును నమీపించి రాజునకెదురుగా రాజమందిరమున తన దూడ కనిపొయెనో
యన్నట్లు భూమిపైబడి దుఃఖముతో పొరలసాగెను. 44

చనిపోయిన గొల్లవానిని గాంచుటకు శ్రీ వేంకటాచలమునకు
రాజేగుట

అట్లు పొరలుచున్న గోవును గాంచి రాజు చాచునో “ఈ అనిట్లు పొరలుట
కేమి హేతువు : గోమందనే విడచినచ్చినది : 45

నీవీ గోవు వెంటజని దీని నాలమందలో కలుపును”ని యాజ్ఞాపించగా నా
చాచు దావు వెంటజని 46

- ఆరుహ్య వేంకటగిరిం । వల్మీకాగ్ర ముపాశ్రితః ।
 పతికం ధేనుపం దృష్ట్వా । వల్మీకాగ్రాత్ సముద్ధితామ్ ॥ 47
- రక్తవృద్ధి హేరతరాం । సస్తతాశ్చ సమాజితామ్ ।
 సంవీక్ష్య ధావన్ చారో ఒసౌ । జిగమ నృపమంద్రిమ్ ॥ 48
- చార స్త మానమ్య నరేంద్రసన్నిధౌ । గోపాలకృత్యం సకలం జగదా ।
 గోపాలఘాతేనకృతంసరక్తం । వల్మీకరన్ద్రాంతమువాచధీరః ॥ 49
- రక్తవృద్ధిం తతః శ్రుత్వా । రాజా విస్మితమానసః ।
 ఆరుహ్య నరయాన ఇన్ధ్ర । శీఘ్రమాగాత్ వృషాచలమ్ ॥ 50
- వల్మీకస్యా ద్ధితే స్థిత్యా । స ఇదం వాక్య మబ్రవీత్ ।
 కి మిదం ధోః మహర్కష్టం । కేన పాపేన వైకృతమ్ ॥ 51
- ధేనుపాలస్య మతః । వల్మీకం రక్తపూరితమ్ ।
 గవా వృత్తాంతకథనం । కి మిదం వేంకటాచలే ।
 ఇతి రాజవచో ఒశ్రావీత్ । వల్మీకస్తో జగత్పతిః ॥ 52
- ఉద్విద్య వల్మీక మనస్తవీర్యవాన్ । అనస్తతైరేంద్రతలం సమాశ్రితః ।
 శ్రీస్వామితీర్థస్య చ దక్షిణే తపే । వల్మీకగః శ్రీవగవా నువాచ ॥ 53
- సగద్గదోక్తజ్ఞానమాకులానసః సరక్తబాష్పోదకపూర్ణలోచనః ।
 చోశం నృపేంద్రం బహునిష్కరం గిరా । సశబ్దచక్రప్రతిమాం మమాశ్రితః ॥ 54

నృపం ప్రతి వల్మీకనిర్గతశ్రీనివాసశాపః

శ్రీ జగవాన్ —

- పాపిష్ఠో ఒసి దురాచారః । రాజ్యగర్వమదోన్నతః ।
 అనాదం తక్తహీనం మాం । దరిద్రం వనచారిణమ్ ॥ 55
- విశ్వమాత్మవిహీన ఇన్ధ్ర । తార్యాబస్థవివర్జితమ్ ।
 సుద్రాతృహీనం కుటిలః । కుతారేణా నీ ధారిణా ॥ 56

శ్రీ వేంకటాచలముపై కెక్కి పుట్టదరిజేరి పడియన్న గొల్లవానిని పుట్టలోనుండి వచ్చిన 47

ఏడు తాటిచెట్ల ప్రమాణమున ప్రవహించుచున్న గొప్ప రక్తప్రవాహమును గాంచి యా రాజకింకరుడు పరుగు పరుగున రాజమంజిరమున కేగి 48

రాజునకు ప్రణమిల్లి యా గోపాలుని సమాచారమునంతను తెలిపెను. గొల్లవాడు కొట్టుటచే పుట్ట ప్రవేశద్వారమంతయును రక్తముతో తళసెయుండుటను కూడ రాజునకు జెప్పెను. 49

రాజును యా వృత్తాంతము నెఱింగి యాశ్చర్య చకితచిత్తుడై వెంటనే శ్రీ వేంకటాచలమునకు పల్లకిపై జని 50

పుట్టదరిజేరి "ఇట్టి హెరకృత్యము నొనరించిన దుర్మార్గుడెవడు?" 51

గొల్లవాడు చనిపోవుటకు హేతువేమి? పుట్ట రక్తమయమెట్లయ్యెను? గోవు వలన నీ వృత్తాంతము తెలియుట యెట్లు? శ్రీ వేంకటాచలమున విట్లు జరుగనే? యని పలుకగా 52

శ్రీ స్వామిపుష్కరిణికి దక్షిణతీరమునందలి పుట్టలో వేంచేసియున్న మహా సరాక్రమవంతుడగు శ్రీనివాసుడు పుట్టను భేదించుకొని శేషశైలికిఁగిరిమున శంఖచక్ర వారముగు మూర్తితో ప్రత్యక్షమగుచు కంఠము వణకుచుండ బాధచే ముఖము ముకుళించి యుండ కనులనుండి రక్తాశ్రువులు ప్రవించుచుండ చోళరాజుతో సతితీక్షణముగా 53, 54

పుట్టనుండి వచ్చిన శ్రీనివాసుడు రాజును శపించుట

శ్రీ భగవానుడు —

"దురాత్మా! నీవు పాపాత్ముడవు. రాజ్యగర్వమూర్తుడవు. ఆనాడుకన్నె, భక్త శ్వాందములేనివాడనై, దరిద్రుడనై, వనమున సంచరించువాడనై 55

తల్లిదండ్రులు లేనివాడనై, భార్యచేతను బంధువులచేతను విడువబడినవాడనై, మంచి సోదరులు లేనివాడనై యున్న నన్ను కత్తివలె పడునుగలిగిన గండ్రగొడ్డలితో 56

- ఆతాదయక్ నృపశ్రేష్ఠః । తద్దుఃఖ మతులం హ్యభూత్ ।
 దేనుపాలాయుధాఘాతాః । జ్ఞాతం దుఃఖం మహాద్భుతమ్ ॥ 57
- శరోభిన్నం దేనుపేన । దయాహీనేన దుర్మతేః ।
 యజమానో గృహే య స్తు । న విచారః శరో భవేత్ ॥ 58
- ప్రీపుత్రాద్యైః కృతం కర్మ । తస్యా నిష్ఠకరం విదుః ।
 ఇత్యుత్వాభగవాన్ దేవః । శశాపనృపపుజవమ్ ॥ 59
- పిశాచో భవ దుర్బుధైః ॥ మద్దుఃఖాదానకర్మణా ।
 జ్ఞాతం శప్తో నృపశ్రేష్ఠః । పతితః శాపమూర్ఛితః ।
 ముహూర్తాస్తే సముత్థాయ । ప్రోవాచజగదీశ్వరమ్ ॥ 60
- ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే తీర్థజ్ఞే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే స్వామిత్వీర్థపశ్చిమతీర్థ
 పర్మికాత్ శ్రీనివాసవిర్భావవర్ణనం నామ తృతీయో ౭ ధ్యాయః

అథ చతుర్థో ౭ధ్యాయః

సృపం వ్రతి శ్రీనివాసకృతశాపహేతుపన్యాసః

రాజా —

- కి మర్థ మశపో దేవః । మా ౭వరాధవివర్జితమ్ ।
 అవిచార్య జగన్నాథః । కిం మయా ౭౭చరితం తవ ॥ 1
- న జానే హం కిచ్చి దపి । దుఃఖదం తే రమావతేః ।
 మా కష్ట మతులం ప్రాప్తం । కథ మత్ర జగత్పతే ॥ 2
- ఇతి తేన స విజ్ఞప్తః । శ్రీనివాసో ౭తిదుఃఖితః ।
 ఉవాచ మన్వం దవనం । రాజానం శాపమూర్ఛితమ్ ॥ 3

శ్రీనివాసః —

భవిష్యోత్తర పురాణము - నాల్గవ అధ్యాయము

69

దురాత్ముడు, విర్యుడునగు గొల్లవాడు కొట్టిన దెబ్బచే గొప్పదుఃఖము నంజ
వింపినది. వాని గొడ్డలిదెబ్బ సామాన్యమైనదికాదు గొప్పది. 57

ఆ దెబ్బచే నా తల పగిలినది, అనాలోచితముగ కర్మల వాచరించు యజమాని
ఇంటనుండగా 58

ఆతని భార్యపుత్రులు, భృత్యులొనరించు పనులవలన కలిగిన ఫలితము యజ
మానికే చెందునని పలికి 59

నాకు దుఃఖము నొనగూర్చుపనికి నీవే కారణమగుటంజేసి నీవు పితృహితుడ
వగుమని శపింపగా నా రాజా శాపమును విని మూర్ఛియై ఒక్కక్షణకాలము పిమ్మటలేచి
శ్రీమన్నారాయణునితో విట్లు పలికెను. 60

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున తీర్థఖండమున శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యమున స్వామి పుష్క
రిణి పశ్చిమ సీరముననున్న పుట్టనుండి శ్రీనివాసు డవతరించుటను
వర్ణించుట యనెడు మూడవ అధ్యాయము.

నాల్గవ అధ్యాయము

రాజుతో శ్రీనివాసుడు శాపకారణమును వచించుట

రాజు —

నకల లోకై కనాథా! శ్రీనివాసా! అపరాధము నొనరింపని నన్నేం అనాలోచి
తముగా శపించితివి? నేను నీకేమి ఎగ్గొనరించితివి? 1

నీకు దుఃఖమును కలిగించు కృత్యమును నే నెఱుంగను. ఇట్టి హేరశాపము
నొనంగితివి. ఇది తీరు నుపాయమెద్ది? 2

అని రాజు ప్రార్థింపగా - శ్రీనివాసుడు మిక్కిలి దుఃఖించి శాపమును విని
మూర్ఛ నొందిన రాజుతో - 3

శ్రీనివాసుడు —

- పీఠిష్టోఽహం దురాచారోఽ . స్య్య విచారి సృపోత్తమః ।
అజ్ఞానేనా తిమఃభేన । పృథా శాపో మయాఽర్చితః ॥ 4
- తథాఽపి మాం విదుర్దేవాః । భగవన్తం సనాతనమ్ ।
యతోఽతో మద్భవః సత్యం । మద్భక్తా మా ముపాసతే ॥ 5
- మచ్చాపో హ్యసృతో న స్యాత్ । ఇతి వేదవిదో విదుః ।
భక్తవాత్సల్యదోషేణ । దుఃఖితోఽహం భవామి చ ॥ 6
- మావ త్కలియుగం తిష్ఠేత్ । తావ ద్దుఃఖీ భవాన్ నృపః ।
తథో దుఃఖం సమాపన్నా । సత్యసజ్జల్పదోషతః ॥ 7
- భవిష్యతి నృపశ్రేష్ఠః । ఆకాశ ఇతి నామవాన్ ।
సోఽపి మే దాస్యతే కన్యాం । నామ్నా పద్మావతీం శుభామ్ ॥ 8
- కన్యాదానస్య కాలే చ । దదాతి వరదక్షిణామ్ ।
కిరీటం కశధార ఇన్ధ్ర । రత్నవజ్రసమాకులమ్ ॥ 9
- శుక్రవారే తు సాయాహ్నే । కిరీటం ధారయా మ్యహమ్ ।
కిరీటధారణే స్యాతాం । నేత్రే మే జలపూరితే ॥ 10
- మఖికాషట్కమాత్రం తే । ముఖం తత్ర భవిష్యతి ।
ఇతి కాలావధిం కృత్వా । రాజ్ఞః స్వస్య చ మాధవః ॥ 11
- ముఖస్య కాలం సంసూచ్య । స్వావతారప్రయోజనమ్ ।
స్వావతారస్య చరితం । కథా కన్యాపరిగ్రహమ్ ॥ 12
- ఇతి సమూష్య రాజానం । తత్రాఽన్తే భగవాన్ హరిః ।
క్షతశ్యాన్తర్థ మాకాక్షన్ । వైద్యశాస్త్రవిశారదమ్ ॥ 13
- గురుం సురపతీనా ఇన్ధ్ర । సస్మార జగదీశ్వరః ।
అగత ఇన్ధ్ర గురుం దృష్ట్వా । స్వాషధం వద మే ద్రుతమ్ । 14

రాజా : నేను పాపాత్ముడను. దుర్మార్గప్రవర్తనకీడుడను. మంచి చెడ్డల నరయ
జాలనివాడను. మండబద్ధితో మహాదుఃఖముతో ననవసరముగా విన్ను శపించితిని, 4

ఐన్ను దేవతలు. వేదవేత్తలు. నా భక్తులు భగవంతుడనియు, పురాణ పురుషు
డనియు ధ్యానింతురు. అందుచే నా మాట తిరుగజాలదు. 5

నా శాప మనత్యమును కాజాలదు. భక్తుడవగు నీ యందు నాకుగల వాత్సల్య
మనెడు దోషముచే నేమను దుఃఖింతును. 6

కలియుగాంతమువరకు నీవును దుఃఖింతువు. నేను తలచినది జరిగియే తీరును
గాన నీకును నాకును దుఃఖింతు టనివార్యము. 7

కొంతకాలము పిమ్మట ఆకాశరా జావిర్భవించును. ఆతడు పద్మావతీయను
కన్వియను నా కొనంగును. 8

కన్యాదాన కాలమున వరదక్షిణగా రత్నవజ్ర ఖచితమగు సూర్యకౌండి బరువుగల
కరీటమును నా కొనంగును. 9

శుక్రవారము రోజున సాయంసమయమున నే నా కరీటమును ధరింతును.
అప్పుడు నా కన్నులలో నీరు విడును. 10

ఆ సమయమున నారు ఘడియల కాలము నీవు సుఖింతువు అని యిట్లు రాజు
నకును, తనకును సుఖసమయ పరిమితి నేర్పాటు గావించి 11

తన అవతార ప్రయోజనమును, కలియుగమున తన అవతారచరితమును,
కన్యను పరిజయపూర్వకమును 12

రాజుతో సంభాషించెను. అనంతరము శ్రీయఃపతి యచ్చటనే యుండి తన
గాయము మానుటకై వైద్యశాస్త్ర నిపుణుడగు 13

దేవేంద్రుడల కావార్యుడగు బృహస్పతిని తలంచెను. గురువు వచ్చినంతనే
తన ప్రజమున కౌషధము త్వరలో తెలుపుమని యాజ్ఞాపింపగా 14

భగవత్తతాపనోదాయగురుకృతచికిత్సాప్రకారః

ఇతి తేన సమాజ్ఞప్తోః జీవో జీవవతాం వరః ।

" జీర మౌదుమ్మరం దేవః । తథా కార్పాస మర్కజమ్ ॥

15

మేళయిత్వా రమాకాంతః । తత్తో పరి ధార్యతామ్ ।

ఇత్యే వం గురుణా ల్లజ్జప్తః । త చ్చకార యథోదితమ్ ॥

16

శ్రీవేంకటాచలస్య అయోధ్యామధురాదితాల్యవర్ణనమ్

ఏవం కుర్వన్ రమానాథః । తత్ర లీనో లభవ ద్ధరిః ।

కౌసల్యా కీటకగృహం । తిన్త్రిణీ దళదిగ్రథః ॥

17

గిరిరూపో లనుజః సాక్షాత్ । అయోధ్యా లభూదధిత్యకా ।

ఇత్థం రామావతారేణ । సమాం క్రీడా మకల్పయత్ ॥

18

వర్మికం దేవకీ సాక్షాత్ । వసుదేవో లభ తిన్త్రిణీ ।

బలభ్రదః శేషశైలో । మధురా లభూ దధిత్యకా ॥

19

స్వామిపుష్కరిణీ తత్ర । యమునా చ వ్యరాజిత ।

యాదవా శ్చ మృగా స్సర్వే । ఖగా వై గోపికాదయః ॥

20

ఏవం శ్రీకృష్ణరూపేణ । క్రీడితో వేంకటాచరే ।

ఆరాయితాజేవికతే । గిరింగచ్ఛే తితంవిదుః ॥

21

ఏవం వేదమయః సాక్షాత్ । గిరీస్త్రిః పన్నగచలః ।

చన్నవర్మికదేహాద్యో । వైకుంఠా దధికో హ్యభూత్ ॥

22

సువర్ణముఖరీ వామ । సదీ సావిరజానదీ ।

వైకుంఠో వేంకటగిరిః । వసుదేవో రమాపతిః ॥

23

ముక్తా ఆజాః పక్షిగణాః । ముక్తా రుద్రా మృగోత్తమాః ।

సనత్కుమారప్రముఖాః । వాసరాద్యాః ద్వితోత్తమాః ॥

24

శ్రీనివాసుని గాయము మానుటకు గురు వొనరించిన చికిత్సా విధానము
ప్రాణము కలవారలలో శ్రేష్ఠుడగు నా బృహస్పతి. “దేవా ! మేడిచెట్టు పాలతో
జిల్లేడు ప్రత్తిని

15

కలిపి ఆ గాయముపై నుంచిన గాయము మానును. అట్లు చేయుచువి యాజ్ఞా
పింపగా నాతడు చెప్పినట్లే యొనర్చుడు

16

శ్రీ వేంకటాచలమును అయోధ్య మధురా పట్టణములతో పోల్చుట
అప్పటనే ఎవరికిని కానరాకుండ ఉండెను. పుట్టనే తొనర్చగను. చింతచెట్టునే
దళరథుడుగను

17

శ్రీ వేంకటాచలమునే తమ్మునిగను, పర్వత ప్రదేశమునే అయోధ్యగను తననే
శ్రీరామచంద్రునిగను భావించి క్రీడించెను.

18

మరికొన్ని దినములు సాక్షిత్తు పుట్టయే దేవకిగను, చింతచెట్టే వసుదేవుడుగను,
వేంకటాచలమే బలభద్రుడుగను, శ్రీ వేంకటాచల శిఖర ప్రదేశమే మధురగను,

19

స్వామి పుష్కరిణియే యమునానదిగను, మృగములే యాదవులుగను, పక్షలే
గోపికలుగను,

20

తాను శ్రీకృష్ణుడుగను వేంకటాచలమున విహరించెను,

21

ఈ విధముగా వేదస్వరూపమై శేషశైల మలరారుచున్నది. ఆ పర్వతమున
పుట్టయందు తనను దామకొని వైకుంఠములో నుండుకంటె యధికానందముతో నుండెను.

సువర్ణముఖనదియే విరళానది. శ్రీ వేంకటాచలమే వైకుంఠము; శ్రీనివాసుడే
శ్రీమన్నారాయణుడు.

23

ఆ పర్వతమునందలి పక్షలే ముక్తులైన చతుర్ముఖులు. మృగరాజములే ముక్తు
లైన రుద్రులు. వానరులే సనత్కుమారుడు మున్నగు బ్రాహ్మణ పుంగవులు,

24

మానుషం జన్మ చా ఒస్థాయ । యః పుమాన్ వేంకటాచలమ్ ।

గన్తు మిచ్ఛతి ధర్మిష్ఠః । తేన సర్వ మనుష్ఠితమ్ ।

ప్రీతో భవే ద్రమానాథః । సర్వదేవనమస్కృతః ॥

25

శ్రీవేంకటాద్రే ర్మహిమాన ముత్తమం । జానన్తి స బ్రహ్మశివేంద్రపూర్వకాః ।

కి మల్బవీర్యా మనుజా స్తమోగతాః । జానన్తి విష్ణోః స్థల మద్భుతం హి తత్ ॥

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే తీర్థక్షణ్డే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే నృపతిం ప్రతి

శ్రీనివాసకృతకాసహేతూపన్యాసాదివర్ణనం నామ చతుర్థో ఽధ్యాయః

అథ పంచమో ఽధ్యాయః

పద్మావతీపరిణయోపోద్ఘాతః

ఋషయః —

సూతః సూతః మహాభాగః । సర్వశాస్త్రవిశారదః ।

శ్రుతం శ్రీవేంకటేశస్య । మాహాత్మ్యం పాపనాశనమ్ ॥

1

అవతారప్రభావ శ్చ । చోళరాజవిబంధనమ్ ।

వైకుంఠా చైచి వా గమనం । చరితం లోకికం పరమ్ ॥

2

కృపాలో ఒసి దయాసారః । శిష్యప్రీతిపరాయణః ।

తత్కల్యాణవిధిం బ్రూహి । కో వా ఒకాశస్సపోత్తమః ॥

3

కథం పుత్ర్య భవ త్సూర్యం । కథం జామాతృతాం గతః ।

యోగినాం మనసా ఒచిన్త్యః । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥

4

తత్త్యేన బ్రూహి భగవన్ । సాక్షం వైవాహికం శుభమ్ ।

యః పుమాన్ వేంకటేశస్య మహిమక్షీరసాగరే ।

స్నానాచారపరో విశ్వం । సర్వస్యః పుణ్యవర్ధనః ॥

5

మనుష్య శరీరమును ధరించి శ్రీ వేంకటాచలమున కేగగోరు పుణ్యపురుషుడు సకల ధర్మముల ననుష్ఠించిన ధర్మమూర్తి. సకల దేవతారాధ్యుడగు శ్రీమన్నారాయణు డాశనియం దధిక ప్రీతి కలిగియుండును. 25

గొప్పదైన ఈ శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యమును బ్రహ్మరుద్రేంద్రాది దేవతలు పైతము తెలియజాలకున్నారు. ఇక అజ్ఞానావృతులై ఆశక్తులగు మనుష్యులు తెలియజాల కున్నారనుట సహజమేకదా : (తెలియ జాలదురా ?) 26

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున తీర్థబంధమున శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యమున చోళరాజును శ్రీనివాసుడు శపించుటకు గల హేతువును వివరించుట యనెడు నాల్గవ అధ్యాయము.

అయిదవ అధ్యాయము

పద్మావతి వివాహమునకు కారణము

మహర్షులు —

శౌనకాది మహామునులందరును సూతునితో సూతా : పుణ్యచరితా : సకల శాస్త్రవిశేషజ్ఞా : పాపముల నశింపజేయునట్టియు, 1

శ్రీ వేంకటాచలవసతియవతార మాహాత్మ్యమును, చోళరాజుతో జరిగిన యేర్పాటులను, వైకుంఠమునుండి స్వామి వెడలివచ్చుటయు మొదలగు నాశ్చర్యకరమగు శ్రీ వేంకటాచలవసతి చరితమును వింటిమి. 2

కరుణాసాగరా : శిష్యులయందనురాగముకల సూతా : శ్రీనివాసుని కల్యాణ ప్రకారమును తెలుపుము. అకాశరాజెవరు ? 3

లక్ష్మీయాతని పుత్రికగా నెట్లాయెను : సాధుజన సంరక్షకుడును యోగులైన మనసుననైన సూహింపనశక్యుడగు శ్రీనివాసు డల్లుడగుటకు కారణమేమి : 4

శ్రీనివాసుని వివాహ విధానమునంతను మాకు చక్కగా నెఱింగింపుము. శ్రీ వేంకటేశుని మహిమయనెడు పాలకడలిలో విత్తము స్నానమొనరించు (శ్రీ వేంకటేశుని మహిమ ననవరత మనునంధించు) మనుజుడు పుణ్యము నధికముగా పొందుననుచు శిథ్యము ఆతడే ధన్యజీవి. 5

ఏవం మునీనాం వచనం నిశమ్య । సూతో నితాంతం నిజశిష్యసజ్ఞాన్ ।
ఉవాచ భక్త్యా హ్యతినమ్రదేహః । సాధ్వి త్య సౌ తాన్ కృపయా లభినన్దన్ ॥ 6

శ్రీసూతః —

శృణ్వస్తు మునయ స్సర్వే । భక్తిభావేన సంయుతాః ।
పన్నగాచలనాథస్య । కన్యాసజ్గృహణం శుభమ్ ॥ 7

కదాచి ద్వేష్కఁచేత స్తు । స్వాషదార్థం స్వయం హరిః ।
గమనాభిముఖో భూత్వా । నిర్జగామా రుణోదయే ॥ 8

తస్మి న్కాలే వరాహ స్తు । మృగయాయాం స సూకరః ।
శ్యామాకహారిణం చిత్వా । దైత్యం వృషభనాయకమ్ ॥ 9

సమాగచ్ఛ త్తదా దేవో । వేష్కఁచేతం దదర్శ సః ।
గర్జంతః కోల సి కోలసీ తి । సూకరా స్తత్ర చా లయయుః ॥ 10

తాన్ దృష్ట్వా జగదీశ స్తు । తత్ర లీనో లభవ ద్ధరిః ।
లీనం తం వేష్కఁచే దృష్ట్వా । వరాహవదనో హరిః ॥ 11

వైకుంఠా దాగతం మత్వా । వేష్కఁచేతం శ్రియఃపతిమ్ ।
ఉవాచ వచనం దేవం । దైర్య మాలమ్భ్య బుద్ధిమాన్ ॥ 12

సో లపి శ్వేతవరాహం తం । జానన్ వత్మికత స్తదా ।
నిరీక్షమాణః సోత్కణ్ఠం । నిర్గత్యో త్తర మభ్యుదాత్ ॥ 13

తతో లన్యోన్యవిలోకోత్థ । బాష్పసన్నిగ్ధలోచనా ।
క్రోధనారాయణో సాక్షత్ । రూపద్వంద్వవిరాజితౌ ॥ 14

ఉచతు ర్భాషణ ఛోభౌ । కృతలోకవిడమ్పనౌ ।
తయో స్తదద్భుతం కర్మ । దృష్ట్వా బ్రహ్మపురోగమాః ।

వవృషుః పుష్పవర్షాణి । క్రోధ నారాయణోపరి ॥ 15

యథా యుగం యథా దేశం । యథా కాలం యథా వయః ।
తథా లవతార మాకాజ్ఞన్ । రమతే ప్రాకృతో యథా ॥ 16

అని మునింద్రులడుగగా సూతుడు తన శిష్యులనందరగాంచి మిక్కిలి భక్తికల
వాడై “చక్కగా నడిగితిర ” ని వారిని దయతో ప్రశంసించుచు 6

శ్రీ సూతుడు —

మునింద్రులారా : భక్తితో శ్రీ వేంకటేశుని మంగళకరమైన పరిణయగాథను
వినుడు. 7

ఒకానొకతరి శ్రీ వేంకటాచలపతి తన గాయము మాను నౌషధము నన్నేషిం
చుటకై ప్రాతఃకాలముననే బయలుదేరెను. 8

ఆ సమయమున శ్వేతవరాహరూపధారియగు శ్రీమన్నారాయణుడును వేటలో
శ్యామాకదాన్యము (చామల) నవహరించు వృషభాసురుని జయించి 9

వచ్చుచు వేంకటాచలపతిని చూచెను. అంతలో అనేక అడవిపండులు “ నీవు
ఎవడవు, ఎవడవ ” ని గర్జించుచు నచ్చటికి వచ్చినదెను. 10

ఆ సూకరములను గాంచి వేంకటేశుడు పుట్టలో దాగెను. అంతట శ్వేతవరాహ
రూపియగు శ్రీమన్నారాయణుడు పుట్టలో దాగియున్న శ్రీనివాసుని గాంచి 11

వైకుంఠమునుండి చనుదెంచిన శ్రీయఃపతినిగా నెఱింగి దైర్యముతో నా బుద్ధి
మంతుడు పఠకరింపగా 12

పుట్టలోనుండి సంతనమున గాంచి యాతవిని శ్వేతవరాహరూపునిగా తెలిసికొని
బయటకు చనుదెంచి 13

ఒకరి నొకరు గాంచుటచే నానందాశ్రువులు కనులనిండియుండ వరాహ
శ్రీనివాస రూపములతో ప్రకాశించుచున్న వా రిరువురును 14

లోకమున మనుష్యుల ననుకరింపగోరి పరస్పరము సంభాషించుకొనసాగిరి.
వారి యా ఆలోచిక కృత్యమునుగాంచి బ్రహ్మాదిదేవత లా యిరువురిపై పుష్పవర్షములను
కురిపించిరి. 15

మరియు యుగానుసారముగా, నుచితదేశమున, కాలము ననుసరించి, వయో
భేదములచే నవతరింపగోరుచు కర్మానుసారము జనించి కర్మఫలము ననుభవించు మనుజుని
వలె సంపదించునుకదా : 16

ఏవం వదంతః సురపుష్కవాస్తే । విచిత్రమాయాం జగదీశచేష్టామ్ ।
స్తువంతః ఊహంతః మనస్తవీర్యం । అనంతశైల ఇచ్చ రమాపతి ఇచ్చ ॥ 17

శ్రీవరాహానుజ్ఞయా శ్రీనివాసస్య శేషాచలప్రాప్తిః

ఇత్య న్యోన్యం ఛాషమాణౌ । సాక్షి న్నారాయణా వృథౌ ।
సకౌతుక ఇచ్చ సంవీక్ష్య । స్తుత్యా స్వం స్వం పదం తతః ॥ 18
గతే దేవగణే తత్ర । వరాహో హరి మబ్రవీత్ ।

శ్రీవరాహః —

త్యక్త్వా వైకుణ్ఠలోకం ను । కిమర్థం త్వ మిహాగతః ? ॥ 19

త ద్వదస్య మహాభాగః । జగదానందకారణః ।
ఇతి తేన సమాజ్ఞప్తో । న్యగద త్కొలయాపిణా ॥ 20

శ్రీనివాసః —

భృగో రక్షిప్రపాతా చ్చ । రమా కౌల్వాపురం గతా ।
తేన దుఃఖేన నంతప్తః । త్యక్త్వా వైకుణ్ఠ ముత్తమమ్ ॥ 21

అగతోఽస్మి ధరాకాంతః । వర్మికే తవ దక్షిణే ।
నివసంత ఇచ్చ మాం దేవః । ధేనుపాలో హ్యతాడయత్ ॥ 22

కుతారేణా సిధారేణ । తత్క్షతం మాం ప్రబాధతే ।
ఔషధార్థం వరాహాత్మనః । గచ్ఛామీ హ నిరంతరమ్ ॥ 23

దైవేన దృష్టవా నస్మి । త్వా మద్యే హ ధరాధరమ్ ।
అత్రైవ నివసామీతి । సజ్కుల్పో మమ వర్తతే ॥ 24

స్థలం దేహ్యా వసీస్తః । యావ త్కలియుగం భవేత్ ।
ఇతి తేన స విజ్ఞప్తో । వరాహవదనో హరిః ॥ 25

ఉవాచ వచనం దేవః । స్థలం మౌల్యేన గృహ్యతామ్ ।
ఇతి వాక్యం తతః కుత్ర । ప్రోవాచ మధురం వచః ॥ 26

యని శ్రీమన్నారాయణుని ఆద్యుతకృత్యములను. ఆపార వరాక్రమశాలియు.
శేషావలంబియగు శ్రీనివాసుని ఆ సర్వతమును వరాహరూపుడగు శ్రీమన్నారాయణుని
స్తుతించుచు 17

శ్రీ వరాహస్వామి యనుమతితో శ్రీనివాసుడు శేషాద్రియందు
నివసించుట

తమలో తాము మాటలాడకొనుచున్న సాక్షెన్నారాయణ స్వరూపులగు వరాహ
శ్రీనివాసులను కుతూహలముతో దర్శించుచు స్తుతించి తమతమ నిలయములకు జినిరి. 18

శ్రీ వరాహస్వామి —

అంత వరాహస్వామి - శ్రీనివాసా : నీవు నై కుంతమును వీడి యివటి కెందు
లకు వచ్చితివని యడుగగా 19

శ్రీయఃపతి యాతనితో - భృగుమహర్షి పాదప్రహరముచే లక్ష్మీదేవి కోల్లా
పురమునకు వెడలిపోయినది. ఆ దుఃఖపీడితుడనై వై కుంతమును వీడి 20, 21

శ్రీనివాసుడు —

వచ్చి, నీకు దక్షిణ దిశయందున్న పుట్టయందు నివసించుచున్న నన్ను పకుల
కావరి 22

కత్తివలె పడునగు గండ్రగొడ్డలిచే కొట్టెను. ఆ దెబ్బనన్ను మిక్కిలి బాధించు
చుండటచే భౌషధమునకై అనవరతము సంచరించుచున్నాను. 23

అదృష్టవశమున వరాహరూపివగు నిన్ను దర్శింప గలిగితిని. ఇచ్చటనే నివ
సింపవలెనని నాకు కోర్కెగా నున్నది. 24

కలియుగము గడుచునంతవరకు నాకు స్థలమునిమ్ము " ని యడుగగా 25

వరాహస్వామి మూల్యమిచ్చిన స్థలము నిచ్చెదనని పలికెను. ఆ మాటలకు
శ్రీయఃపతి 26

- ప్రథమం దర్శన ఇన్ద్ర స్యాత్ । నైవేద్యం క్షీరసేవనమ్ ।
ఇద మేవ పరం ద్రవ్యం । దదామి కరుణానిధేః ॥ 27
- దాస్యామి య త్తే భూకాంతః । త దక్షికురు మాధవః ।
వరం ద్రవ్య మిదం తాతః । కృపాం కురు కృపానిధేః ॥ 28
- ఇత్యుక్తో హరిణా పోత్రీ । హరయే స్థానకాఙ్క్షిణే ।
తదా దదౌ స్థలం పాద- । శతమాత్రం రమాపతేః ॥ 29
- పరస్పరం వినోదేన । కుర్వాణా వేకరూపిణౌ ।
మోహనార్థ మథక్తానాం । భక్తానాం భక్తిసిద్ధయే ॥ 30
- సజ్జీడాతే వేంకటేశ- । క్రోడరూపా సురోత్తమా ।
తదా రభ్య ధరాకాన్తో । వకుళాం పాకకారిణీమ్ ॥ 31
- అర్చయామాస దేవస్య । వేవార్థం వేంకటేశశతుః ।
భోజనార్థం రమేశస్య । శ్యామాకాన్తం నిరస్తరమ్ ॥ 32
- సమధు ప్రేషయన్నిత్యం । తయా వకుళమాలయా ।
పా బాలా భక్తినిరతా । శ్రీనివాసస్య సన్నిధౌ ॥ 33
- అన్నపానోషదాద్యై శ్చ । పాదసంవాహనాదిభిః ।
పూజయామాస గోవిందం । శ్రీనివాసం నిరామయమ్ ॥ 34
- ముషయః —
- శ్రుతం సూతః మహాభాగః । దేవాగమన ముత్తమమ్ ।
న శ్రుతం శ్రీవరాహస్య । ప్రథమం దర్శనే ఫలమ్ ॥ 35
- శ్రీనివాసస్య కృష్ణస్య । కల్యాణం శుభదం మహత్ ।
పునః శ్రీవేంకటాగిరౌ । వానః శ్రీశార్ఙ్గదారిణః ।
వకుళా వేవికా ప్రోక్తా । కా సా పూర్వం వదస్య నః ॥ 36

భవిష్యోత్తర పురాణము - అయిదవ అధ్యాయము

81

జనులు నన్ను దర్శించుటకంటె ముందు నీ దర్శనమొనరించుటయు, నిత్యము నీకు పాలతో శబ్దపేకమును, నైవేద్యమును ముందుగావించుటయు మహద్దనముగా నొసంగెదను.

27

నేనిచ్చు నీ శ్రేష్ఠుడు ద్రవ్యము నంగీకరించుము. దయ చూపును 'ని

28

తన నివాసమునకు భూమినడుగుచున్న శ్రీయఃపతికి వరాహస్వామి నూరడుగుల స్థలము నొసంగెను.

29

వారిరువురు నొకే స్వరూపులైనను భక్తిలేనివారలను మోసించజేయుటకును, భక్తులకు భక్తివభివృద్ధిపరచుట కన్యోన్యము సరసాలాపక్రీడల నొనరించుచుండిరి.

30

ఆ నాటినుండియు వరాహస్వామి “నకుళ” యను పంటకత్తెను శ్రీనివాసునకు

31

ఉపవారముల నొనర్చుటకై నియమించి శ్రీనివాసునకు భోజనమునకై నిత్యము శ్యామాకదాన్యమును

32

తేనెను నకుళమాల ద్వారా సంపించుచుండెను. ఆ నకుళమాలయు నత్యంత భక్తితో శ్రీనివాసుని సన్నిధానమున మెలంగుచు

33

అన్నపానాదులచేతను, ఔషధము నొసంగుటచేతను, పాదమునొత్తుట మొదలగు కుశ్రూషలచేతను పూజించుచుండెను.

34

మహర్షులు —

అవి సూతుడు తెలుపగా శౌనకాది మునీంద్రులు సూతా : నీవు తెలిపిన శ్రీయః పతి వైకుంఠమునుండి భూలోకమునకు వచ్చిన కారణమును వింటిమి. శ్రీ వరాహస్వామిని మొదట చూచుటవలన కలుగు ఫలితమును

35

సంవత్సరమగు శ్రీనివాసుని కల్యాణమును శ్రీ వేంకటాచలమున శ్రీనివాస నివాసమును, ఆతనికి సేవలొనరించుచున్న వకుళాదేవి పూర్వవరితమును మేము వినలేదు. వానిని మాకెఱింగింపును ”ని యడిగిరి.

36

వకుళమాలికాఖ్య భగవత్పరిచారికా పూర్వజన్మవృత్తాంతః

శ్రీసూతః —

పూ యశోదా వకుళా । కృష్ణస్య జననీ హ్య భూత్ ।
అదృష్ట్యాఽనన్తరూపస్య । కృష్ణస్య తనయస్య సా ॥
కల్యాణం సుఖదం స్వస్య । త దయాచత తం హరిమ్ ॥

37

యశోదా —

మనః సీదతి మే కృష్ణః । తవ కల్యాణవిక్షణే ।
దిగ్భయస్వ రమానాథః । యశోదానన్త వర్ధన ॥
కల్యాణాది మహాపుణ్యం : పాఠనం చరితం తవ ।
తయే త్యక్త రమానాథః । సోఽవద న్మధురం వచః ॥

38

39

శ్రీ భగవాన్ —

జన్మన్య నన్తరే దేవి : । తావకీనం మనోరథమ్ ।
శ్రీతైరే పూరయిష్యామి । కిచ్చిత్కాలా దనన్తరమ్ ॥
దేవేనే త్తం రత్నవరా । సాఽత్యజ త్తేన హేతునా ।
కలేవరం తు కల్యాణీ । యశోదా నన్దవల్లభా ॥

40

41

తస్యాః ప్రీత్యై వాసుదేవో । హ్యష్టావింశే కలా యుగే ।
అవిద్యాయ యశోదాయాః । తోషకై ర్గుణకర్మభిః ॥

42

క్రీడ న్నాస్తే జగద్యోనిః । నిర్దోషోఽపీశ్వరోఽపి చ ।
దైత్యానాం వజ్రానోయై వ । సురాణాం ముక్తిహేతవే ॥

43

స్వరక్తానాం హితార్థాయ । విరక్తానాం విశేషతః ।
ముక్తి మాసాదయన్ దేవః । క్రీడతే ప్రాకృతాకృతిః

44

ఇత్యే వం కారణా దేవ । యశోదా వకుళాఽభవత్ ।
సా కరిష్యతి కల్యాణం । హరే ర్వేంకట వాసినిః ॥

45

వకుళమాలికయను శ్రీనివాసుని పరిచారికయొక్క
పూర్వజన్మ వృత్తాంతము

శ్రీ సూతుడు —

సూతుడు వారితో - పూర్వము శ్రీకృష్ణుని తల్లియగు యశోద తన పుత్రుడుగా
జన్మతరించిన శ్రీమన్నారాయణుని శుభకరము తన కానందదాయకమునగు కల్యాణమును
గాంచకుండుటచే నాతనితో — 37

యశోద —

కృష్ణా : నీ కల్యాణమును గాంచవలెనని నా మనసు శిధిలమగుచున్నది. 38

మహా పవిత్రమగు కల్యాణము మున్నగు నీ పవిత్ర చరితమును నాకు దర్శిం
పజేయును" వి ప్రార్థింపగా శ్రీయశవతి యామెతో - 39

శ్రీ భగవానుడు —

నీ కోర్కెను కొంతకాలము జరిగిన పిమ్మట మరియొక జన్మలో శ్రీకైలమున
తీర్చగలను. 40

అని యిట్లు శ్రీకృష్ణుడు వరము నొసంగగనే నందుని భార్యయగు యశోద
తన శరీరమును విడచెను. 41

ఆమెను సంతోషపెట్టుటకై శ్రీమన్నారాయణుడు యరువది యెనిమిదవ కలి
య గమున యశోదను సంతసింపజేయు గుణములచేతను కర్మలచేతను 42

నకల జగస్త్రియంతయైనను, హేయగుణరహితుడైనను రాక్షససంపన్నులను
పంపించుటకు, దైవీసంపన్నులకు మోక్షము నొసంగుటకును 43

తన భక్తులకు హితము నొనగూర్చుటకును, సంసార విముఖులగు వారికి
ముక్తినిొసంగుటకును, మనుష్యరూపధారియై విహరించుచున్నాడు. 44

ఈ కారణముచే యశోద వకుళమాలికయై యవతరించెను. శ్రీ వేంకటాచల
నివాసియగు శ్రీమన్నారాయణుని కామె కల్యాణము నొనరించును. 45

- కి మలద్యా హరౌ తుష్టే । జ్ఞాన విజ్ఞాన సమ్మదః ।
కల్పి దైవం పూజయతి । కల్పి దైవేన పూజ్యతే ॥ 46
- హనుమతా పూజితో లపి । స్వయ మర్జున మర్పతి
కో వర్ణయే ద్ధరేః క్రీడాం । విచిత్రాం జనపావనీమ్ ॥ 47
- నిత్య కుద్ధస్య వై విష్ణోః । యతో లముష్యా భివద్దనే ।
కృతే పుణ్య మృషీణా మ । ప్య కృతే దోషసంజ్ఞిహః ॥ 48
- తస్మా త్పుత్యో హరి స్సర్వైః । ఋషిభి స్తత్సకోవిదైః ।
పింపిభి ర్భూమిపై ర్విప్రైః । మానవైః రాక్షసై ర్జడైః ॥ 49
- కలౌ కలుషచిత్రానాం । పాపాచార రతాత్మనామ్ ।
రక్షణార్థం రమాకాంతో । రమతే ప్రాకృతో యథా ॥ 50
- దైత్యానాం మోహనార్థాయ । సురాణాం మోదనాయ చ ।
క్రీడతేదాలకై ర్పాలో । జగత్పాలకబాలకః ॥ 51
- జగన్మోహనసౌందర్య- । లీలామానుషవిగ్రహః ।
నై త ద్రూపం కృతం దేవైః । న కృతం విశ్వకర్మణా ॥ 52
- స్వేచ్ఛయా క్రీడతే తత్ర । స్వేచ్ఛారూపవిరాజితః ।
క్షేత్రస్య మహిమా దివ్యః । తథా తీర్థస్య వై భవమ్ ॥ 53
- తత్ర సాక్ష ద్రమాకాంతః । కిం తత్ర సుకృతంకృతమ్ ।
బహుజన్మార్జితైః పుణ్యైః । లభ్యతే క్షేత్రదర్శనమ్ ॥ 54
- తత్రా పి వేంకటగిరేః । దర్శనం ము క్తిదం పరమ్ ।
దుర్లభం దేవసంజ్ఞానం । మనుష్యాణా మ్మ కాకథా ॥ 55

ఇతి శ్రీఠవిష్ణోత్తరపురాణే తీర్థఖండే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే పద్మావతీపరిణయో
పోద్ఘాతాది వర్ణనం నామ పంచమో లద్వాయః

శ్రీమన్నారాయణుడు సంతసించిన జ్ఞానవిజ్ఞాన సంపదలు సుకరముగా సిద్ధించును. ఒకడు దేవునిచే పూజింపబడును. ఒకడు దేవుని పూజించును. 46

శ్రీరాముడు హనుమంతునిచే పూజింపబడినను తానర్జునుని పూజించెను. లోకమును పవిత్రము నొందింపజాల ఆశ్చర్యకరమగు శ్రీమన్నారాయణుని క్రీడనెవరు వర్ణింపగలరు? 47

ఋషిశ్రేష్ఠులైనను నిత్యశుద్ధుడగు శ్రీమన్నారాయణుని సేవించిననే పుణ్యము హస్తంగతమగును. సేవించనిచో పాపము పెరుగును. 48

కాపున శ్రీమన్నారాయణుడు సత్కగుణసంపన్నులగు మునీంద్రులచేతను, పితృదేవతలచేతను, రాజులచేతను, బ్రాహ్మణులచేతను, మనుజులచేతను. రాక్షసులచేతను, మూఢాత్ములచేతను పూజింపబడతగియున్నాడు. 49

కలియుగమున పాపపంకిలమనస్కులై పాపముల నొనరించుటయందే సరిగ్గు చిత్తులగు వాని రక్షించుటకు శ్రీమన్నారాయణుడు మనుష్యులవలెనే నటించును. 50

రాక్షసులను మోహపరచుటకును. దేవతలను సంతసింపజేయుటకును శ్రీమన్నారాయణుడు జగత్తును బ్రోచు బాబుదై బాబరతో క్రీడించును. 51

శ్రీమన్నారాయణుడు జగత్తును మోహింపజేయు సౌందర్యముకలిగి లీలకై ధరించిన మనుష్యకరీరము కలవాడగును. ఇట్టి రూపమును దేవతలుగాని, విశ్వకర్మగాని విర్మింపజాలరు. 52

ఆతడు భూలోకమున తన సంకల్పమున క్రీడించుచు, తన సంకల్పముతో రూపముల ధరించుచు ప్రకాశించుచుండును. శ్రీ వేంకటాచలమహిమ దివ్యమైనది. అట్లే నది మాహాత్మ్యమును దివ్యమైనది. 53

పాక్షిత్తు శ్రీయఃసతీయే యన్చట ఆవతరించుట కేమి పుణ్యమోగదా! అనేక జన్మంచే నార్జించిన పుణ్యములచే పుణ్యస్థల దర్శనము సిద్ధించును. 54

అందున శ్రీ వేంకటాచలమును దర్శించుట మోక్షహేతువు. ఈ వేంకటాచల దర్శనము దేవతాసమూహములకే సంభవించుట కష్టమనిన విక వసుజాలమాట చెప్పనేల?

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున తీర్థపంథమున శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యమున వద్మావతీ వివాహ కారణముల వర్ణించుట యనెడు అయిదవ అధ్యాయము సంపూర్ణము.

అథ షష్ఠో ఽధ్యాయః

మృగయావిహారోద్యుక్త శ్రీనివాసాలక్ష్మీర వర్ణనమ్

శ్రీ సూతః —

- స కదాచి ద్రమేశ స్తు । చిన్తయామాస వై హయమ్ ।
మనసా చిన్త్యమానే తు । హయః ప్రత్యక్షతాం గతః ॥ 1
- వాయు రశ్వత్స మాపన్నో । రజ్జు స్తత్వాభిమానినీ ।
ఉపాసర్ప త్వయం లక్ష్మీః । తతో ఒశ్వం తం స పూజయన్ ॥ 2
- తస్యో పరి సమాత్మిషత్ । సర్వాభరణభూషితః ।
శుభ్రవస్త్రం పఞ్చదశ హస్తం । బిభ్రత్ తథో పరి ॥ 3
- కాశ్చోం బద్ధ్వా రమాకాంతః । కాశ్చోదామవిభూషితః ।
శుభ్రవర్ణ ణ్చోత్తరీయం । పఞ్చహస్తం తథా దధత్ ॥ 4
- అదర్శాలోకితే వత్త్రే । ధృత్వా శుభ్రా ణ్చ మృత్తికామ్ ।
తన్మధ్యే కుక్కుమేనా పి । తిలకం సుమనోహరమ్ ॥ 5
- పూగీపంఞ్చ తామ్బూలం । చూర్ణ నిక్షేపపాత్రకమ్ ।
కర్పూరవాసితైః పూగ । కాచైరాత్తిఫలైః శుభైః ॥ 6
- లవడైః ప్రతసమ్మితైః । గర్భితాం రత్న పేటికామ్ ।
అదర్శమృత్తికాం శుభ్రాం । తథా కుక్కుమభాజనమ్ ॥ 7
- స్వర్ణ నిర్మితవస్త్రైః । బద్ధ్వా తుకటిమధ్యతః ।
స్వర్ణ యజ్ఞోపవీతాభ్యః । కణ్ఠాభరణభూషితః ॥ 8
- కంజకాఙ్కిరదోర్భ్యాం । సమ్పూర్ణ వరగాత్రకః ।
భుజీర్త్యై రత్నమయ్యైః । రాజమానో ఒజ్జలీయతైః ॥ 9

ఆరవ అధ్యాయము

వేటకొఱకు వేంచేయు శ్రీనివాసుని అలంకారమును వర్ణించుట

శ్రీ సూతుడు —

ఒకానొకతరి శ్రీనివాసుడు గుఱ్ఱము కావలెనని సంకల్పించగనే గుఱ్ఱము ప్రత్యక్షమాయెను. 1

వాయుదేవుడు గుఱ్ఱమయ్యెను. తత్త్వములకు అభిమానినియగు లక్ష్మీదేవి కన్నెమై నమీపించెను. శ్రీనివాసుడు గుఱ్ఱమును పూజించినవాడగుచు దానిపై నెక్కెను. 2

ఆతడు సమస్తాభరణముల నలంకరించుకొని పదునైదు మూరల పొడవైన తెల్లని వస్త్రమును ధరించి దానిపై 3

పటకానుగట్టి దానికింద బంగారు త్రాటిచే నలంకృతుడై ఆయిదు మూరల తెల్లని కండువను పై నవేసికొని 4

అద్దమును చూచుకొని తెల్లని మట్టిని (శిరుమణిని) ముఖమున ధరించి దాని మధ్యలో కుంకుమచే చక్కని బొట్టు నమర్చుకొని 5

చక్కలను, తాంబూలమును, సుగంధద్రవ్యములనుంచు భరిణను. పచ్చకర్పూరముతో పరిమళించు కాదును. మంచి జాజికాయలతోను, 6

ఆకుపత్రితో కలసిన రవంగములతో నిండియున్న రత్నములచే కూర్చబడిన పెద్దెలో తెల్లని మట్టిని (సున్నమును) కుంకుమపువ్వు భరిణిని 7

బంగారముచే నేసిన వస్త్రముతో మొలకుకట్టుకొని బంగారు యజ్ఞోపవీతమును ధరించి, మెడయందాభరణముల నలంకరరించుకొని 8

జాహు మూలములయందు రత్నజటిత భుజకీర్తులను సొంపుగా ధరించి, శరీరమునందంతట నింపగు నాభరణముల ధరించి, ఉంగరములచే ప్రకాశించుచు, 9

కుంజమాత్రసుగంధేన । లిప్తోరోబాహు రక్షాతః ।
కవికృతకేశేషు । రక్తవత్సం సువేష్ట్య చ ॥ 10

లమ్పితైః పుష్పజాలై శ్చ । స్కన్ధగైః పరిభూషితః ।
సువర్ణ రత్నసమ్పదైః । పాదుకాగూహితాఙ్ఘ్రికః ॥ 11

ధనుర్బాణధర శ్రీమాన్ । సాక్షా నృన్మధమన్మదః ।
ఏవం మనోహరం రూపం । దృశ్యా శ్రీవేంకటేశ్వరః ॥ 12

హయం రత్నసమాక్షిరైః । ఉపబర్హై ర్విభూషితమ్ ।
సువర్ణ తిలకోల్లాసి- । వక్త్రం వాయుమనోజవమ్ ॥
నీలవర్ణం పాణ్డుపాదం । హస్తపంచితశోన్నతమ్ ॥ 13

అరుహ్యదేవమణ్యాది । సర్వలక్షణసంయుతమ్ ।
అవరుహ్యగిరిశ్రేష్ఠాత్ । మృగయార్థంజగామసః ॥ 14

మృగయావిహారసమయే శ్రీనివాసస్య కన్యాదర్శనమ్

మృగాన్ బహువిధాకారాన్ । సింహశార్దూలజమ్బుకాన్ ।
మాతంగ్గాన్ శరభాన్ మోహన్ । తథా వై మహిషా నపి ॥ 15

జఘాన తాన్ వనే దేవః । సచ్చరన్ స ఇత స్తతః ।
తత్రై కం హస్తినం దృష్ట్వా । మదోన్మత్తం వనేవరమ్ ॥ 16

తం హస్త మగమ తృప్త్యం । అనుస్మత్య రమాపతిః ।
స జగామ వనే దూరం । భయా ద్భీతో వృషాకపిః ॥ 17

స యోజనార్థం గత్వా తు । తత్ర దేవం జనార్దనమ్ ।
దక్షిణ తృతితో భూత్వా । శుద్ధా ముద్భృత్య గర్జయన్ ।
యదా గత స్తదా కన్యా । దృష్టిమార్గ ముపాశ్రితా ॥ 18

భవిష్యోక్తర పురాణము - అరవ అధ్యాయము

89

కుంకుమముచే కూడి పరిమళిండు చందనమును వక్షస్థలమునను బాహువుల
యం దలముకొని, ముడిగా వేసికొనిన జుట్టునందెట్టుని వత్తమును చుట్టుకొని

10

మూపున వ్రేలాడుచున్న పుష్పనమూహములచే విరాజిల్లుచు, బంగారముచేత
కప్పబడిన పాదములుకలిగి

11

ధనుర్పాణముల ధరించి, శోభాయుక్తుడై మన్మథుని మించిన సోయగముకలిగి,
మనోహరమగు రూపమును ధరించి శ్రీవివాసుడు

12

రత్నములచేనిండిన దిండ్రతో నలంకరింపబడినట్టియు, బంగారు బొట్టుతో ప్రకా
శించు ముఖము కలిగినట్టియు, వాయువునలెను, మనస్సునలెను వేగము కలిగినట్టియు
నెల్లవి రంగుకలిగి, తెల్లని పాదములు కలిగి పడునైదుచేతుల ఎత్తుకలిగి

13

మెడయందు సుడికలిగియుండుట మొదలగు నకల లక్షణములచే నొప్పుచున్న
దగు గుట్టమునెక్కి కొండనుండి దిగి వేటకొరకేగెను.

14

వేటసమయమున శ్రీనివాసుడు కన్నియను గొంచుట

ఆ వేటలో అనేక విధములగు మృగములను, సింహములను, పులులను, నక్క
లను, ఏనుగులను, శరభమృగములను, అడవి దున్నలను

15

సంహరించి యిటునటు తిరుగుచు నచ్చట మదముచే మదించి అడవిలో
నంచరించుచున్న యేనుగును గాంచి

16

దానిని వేటాడుటకై వెంటించెను. ఆ మదిపుడేనగు మిక్కిలి ఖయసడి
యడవిలో

17

రెండున్నర పైళ్ళ దూరమేగి యేచటనున్న జనార్దనస్వామికి సాష్టాంగముగా
నమస్కరించి తొండమును పైకెత్తి గర్జించుచుండగా నొక కన్నియ దాని కంటి
కగుపడెను.

18

మహర్షులు —

సాకన్యా కన్య సమ్బుద్ధా । కి మర్థం వన మాగతా ।
కన్యే యం తనయా కన్యా । త ద్వదస్య మహామునే : ॥ 19

ఇతి తై శ్చ స విజ్ఞప్తః । సూతః పరమధార్మికః ।
ఉవాచ వచనం భక్త్యా । సన్తోషోద్యుక్తమానసః ॥ 20

శ్రీసూతః —

శృణ్వస్తు మునయ స్సర్వే । కన్యాయా జన్మపావనమ్ ।
పురా తు ద్వాపరస్యా నై । పాణ్డవానాం మహాత్మనామ్ ॥ 21

యుద్ధే తు భారతే లతీతే । త్వ స్థావింశే కలౌ యుగే ।
విక్రమార్కాదయో భూపాః । స్వర్గలోకం యదా యయుః ॥ 22

తత్కాలా నై వత్సరేషు । సాహస్రేషు గతేషు వై ।
చన్ద్రవంశే నృపఃకశ్చిత్ । సువీర ఇతి విశ్రుతః ॥ 23

జజ్ఞే సుధర్మ స్తత్పుత్రః । తత్పుతౌ నృపపుంగవౌ ।
అశతౌజ్ఞమానాభ్యా । జాతౌ లోకయశస్కరౌ ॥ 24

దర్శిష్టో దృఢభక్తౌ తు । నారాయణపరాయణౌ ।
జ్యేష్ఠో వియన్నృపః సాధుః । కనిష్ఠః తౌజ్ఞమాన్ నృపః ॥ 25

తౌజ్ఞదేశాధిపౌ భూత్వా । శశాన పృథివీ మిమామ్ ।
తస్మిన్ శాసతి భూచక్రం । ఇదం స్వర్గ ఇవా భవత్ ।
విరాతః మభూ త్స్వర్గం । జగత్ స్థావరజగ్గమమ్ ॥ 26

గావో బహువయోదా శ్చ । నార్యః పతిపరాయణాః ।
కదాచిత్ పుత్రకాఙ్క్షీ న । హ్యే కాన్తే భవనే స్థితః ॥
అపుత్రో నృపతి ర్దుఃఖాత్ । గురుం ప్రోవాచ భక్తితః ॥ 27

పుత్రాలాభేన వియన్నృపాసుభూత చిన్తాప్రకారః

అనుభూత మిదం రాజ్యం । హస్త్యశ్వరథసంక్రమమ్ ।
నానాదన మకార్ష యు । తీర్థయాత్రాం విశేషతః ॥ 28

ఇట్లు సూతుడు తెలిపినంతనే ఋషులాతనితో - ఆ కన్నీయ ఎవరు? ఎందు
అకు పనమున కేతెంచినది? ఎవరి పుత్రిక? మాకెఱింగింపుమ 'ని యడుగగా - 19

సరమదర్శాత్మకగు సూతుడు మిక్కిలి సంతుష్టాంతరంగుడై భక్తితో 20

శ్రీ సూతుడు —

మునీంద్రులారా! ఆ బాలికయొక్క పవిత్ర జన్మవృత్తాంతమును వినుడు.
పూర్వము ద్వాపరయుగము గడుచుచుండగా పాండవులకు కౌరవులకు జరిగిన 21

భారతయుద్ధమున కలియుగమున విరువదియెనిమిదవ సంవత్సరము గడువగా,
విక్రమార్కాది రాజులు స్వర్ణమునకేగగా 22

ఆ కాలము చివరి సంవత్సరములు వేయిగడువగా చంద్రవంశమున సువీరు
డను రాజు ప్రఖ్యాతినిబడసెను. 23

ఆతనికి సుధర్మకడను పుత్రుడును, ఆతనికి ఆకాశరాజు, తొండమానులను
యరువురు పుత్రులు కలిగి లోకమున విఖ్యాతినార్జించిరి. 24

వారిరువురును ధర్మనిష్ఠులై, దృఢమగు భక్తికలవారై శ్రీమన్నారాయణుని
యందత్యంతానక్తచిత్తులై యుండిరి, పెద్దకుమారుని పే రాకాశరాజు. చిన్నవాని పేరు
తొండమానుడనియు వ్యవహరించుచుండిరి. 25

ఆకాశరాజు తొండదేశాధిపతియై భూమండలమునంతను పాలించెను. ఆతడు
భూమిని పరిపాలించుచుండగా భూలోకము స్వర్గలోకమువలె భాసిల్లెను. చేకనాడేతన రూప
మగు ప్రపంచమునంతయు (విరంకుళమాయెను) నేకచ్ఛత్రాధిపత్యముగా నేలుచుండెను 26

ఆపులు మిక్కుటముగా పాలనొనంగుచుండెను. ప్రియ పతివ్రతలై యుండిరి.
ఒకానొకతరి రాజు సంతానవిలాపియై దుఃఖించుచు రహస్యముగా గురువుతో - 27

పుత్రులు లేకుండుటచే ఆకాశరాజునుభవించిన విచారమును వర్ణించుట

గుఱ్ఱములతోను, ఏనుగులతోను నిబిడముగానున్న రాజ్యము ననుభవించితిని.
ఆనేక దానముల నొసర్చితిని. పెక్కు తీర్థయాత్రల గావించితిని. 28

- ననుభూతం పుత్రసుఖం । పితృణాం ముక్తిదం ద్విజః ।
కిం మయా లలచరితం పాపం । కస్య పుత్రో హతః పురా ॥ 29
- కేన పాపేన విప్రేంద్రః । న ప్రాప్తం పుత్రజన్మ మే ।
నేత్రాభ్యాం నైవ దృష్ట ఇచ్చ । పుత్రస్య ముఖపజ్కజమ్ ॥ 30
- కర్ణాభ్యాం న శ్రుతః శబ్దః । పుత్రేణ రుదతా కృతః ।
ద్విజేంద్రః పితృబంధనాం । దుర్గతి శ్చ భవేత్తదా ॥ 31
- అపుత్రస్య గతి ర్నాస్తి । త్యే వం వేదవిదా వియః ।
పుత్రేణ రుక్మపాత్రే తు । నా న్నం భుక్తం మయా సహ ॥ 32
- కృతదోషేణ న మయా । కదాచి ల్లాభితః సుతః ।
భూషణా న్యాదరా త్కృత్వా । న పుత్రో లలజ్జుతో మయా ॥ 33
- న సజ్జాతో న మే యః స్యాత్ । పుత్రః పితృహితే రతః ।
సుతార్థం కవచం కృత్వా । త్వమేహీ తి నచోదితః ॥ 34
- పుత్రహీన ఇచ్చ మాం దృష్ట్వా । కర్షంతి యమకిజ్జరః ।
గచ్ఛ రాజన్ జవే నై వ । యమస్య భవన త్వి తి ॥ 35
- పాశకుణ్డితసర్వాజ్ఞః । కిము వక్ష్యే మ్యపుత్రవాన్ ।
చిత్రగుప్తేన లిఖితం । అపుత్రత్వం మహామతే ॥ 36
- మధ్యర్భుజేన సుకులం । మార్జితం తు కదా భవేత్ ।
దురాచారో లసి దుర్బుద్ధిః । అపుత్రే తి యమేన చ ॥ 37
- భాషితం వచనం శ్రుత్వా । కః పుమాన్ సుఖ మాప్నుయాత్ ।
సప్తదీపో లతివైష్టర్యః । కష్టోద్భూతకలేబరః ॥ 38
- వృథాజాతో లతిపాపాత్మా ల । స్మృత్యనోనరకావహః ।
తస్తుహీనంకులఇచ్చి । విగతామ్బు ఇచ్చ వాపికామ్ ॥ 39
- అజ్ఞానం భర్తృహీనా ఇచ్చ । సంతో నిష్టంతి సంసది ।
కిం కరోమి మహాదేవః । క్వ గచ్ఛామి హ కాగతిః ॥ 40

పితృదేవతలకు ముక్తికొనంగు పుత్రసుఖము ననుభవించనైతిని. నేనొనర్చిన పాపమేమి? క్రిందటి జన్మమున నేనెవరి పుత్రుని సంహరించితినోకదా : 29

నాకు సంతానము కలుగకుండుటకు కారణమేమి? పుత్రుని ముఖకమలమును గాంచు భాగ్యమునందనైతిని. 30

తనయుని ఆశ్రయన ద్వనిని పీనులార విసనైతిని. బ్రాహ్మణశ్రేణులకు, పితృదేవతలకు బంధువులకు నేను విన్నంతానుడనగుటచే నభోగతిప్రాప్తించును. 31

పుత్రులలేనివారి కుత్తమగతులు ప్రాప్తించవని వేదశాస్త్రము లెఱింగినవారందురు. నా పుత్రులతోగూడి బంగారు పాత్రమున భుజించు భాగ్యము నందనైతినికదా : 32

పాపాత్ముడనగు నాచే పుత్రుడు ప్రేమాశీషయముచే నాడింపబడలేదు. పలు విధాభరణములతో పుత్రునలంకరించు నదృష్టమును గాంచనైతిని. 33

తండ్రి మేలును కాంక్షించు పుత్రుని బడయనైతిని. పిల్లవానికై కవచమును (చొక్కాను) చేయించి నాయనా : రమ్మని పిలువజాలనైతిని. 34

పుత్రులలేని నన్ను యమకింకరులు " రాజా : శీఘ్రముగా నరకమునకు నడుపుము " ని పట్టిలాగుదురు. 35

అవయవములన్నియు పాశముచే నొప్పించబడుచుండగా పుత్రులలేని నే నేమని మారుపలుకుదును? నాకు చిత్రగుప్తుడు సంతానహీనతను వ్రాసియున్నాడు. 36

నా సంతానముచే నా పవిత్రమగు సంశయంతయు శుద్ధమగుట యెన్నడోకదా : చెడ్డనడతకలవాడవు, దుర్బుద్ధికలవాడవు. పుత్రులలేనివాడవ' ని యనుడు 37

పలుకు మాటలను వినుచు నే పురుషుడు సుఖమునందును? శేజోవిహీనుడై మిక్కిలి క్రూరుడై కష్టముల ననుభవించుటకే జనించిన దేహముకలవాడై 38

మిక్కిలి పాపముల నాచరించువాడై, తనకు నరకము నాపాదించుకొను ప్రవృత్తిగల మనుజుని జీవితము వ్యర్థము. నేనట్టివాడనైతినిగదా : సంతానములేని కులమును, వీరులేని దిగుడువానిని, 39

భర్తలేని స్త్రీని సత్పురుషులు బాహాటముగా నిందింతురు. బ్రాహ్మణోత్తమా : ఏమి చేయుదును? ఎవటికేగుదును? నా గతియేమి? 40

- కం దేవం శరణం గత్వా । భవాద్ధిం ప్రతరా మ్యహమ్ ।
దుడన్తం పుత్ర మాలోక్య । కదా ప్రేక్షా త మాహ్వాయే ॥ 41
- మద్యా ఇచ్చ ప్రతిమాం దత్త్వా । పుత్రస్య ఫలకస్తుకౌ ।
గజ మారోప్య మాం తాతః । కుర్వన్ గ్రామప్రవక్షీణమ్ ॥ 42
- సదాం గచ్ఛా త రాజేంద్ర । తథా తాలస్యనేన చ ।
ఇతి పుత్రేణ సోత్కణ్ఠం । కృతాం మజ్జలభాషితా ॥ 43
- కదాచిద పి నై వా హం । శ్రుతవాన్ ప్రార్థనా మితి ।
అజాతపుత్రః శోకేన । మూర్ఛా మాప మహీపతిః ॥ 44
- పునః సంజ్ఞా మవాప్యా త । విలలాప సుదుఃఖితః ।
కవచం కారయిత్వా తు । శిరోభూషణ మప్య త ॥ 45
- తేజభూషణ మత్యర్థం । రత్నవజ్రసమాకులమ్ ।
కదాచిదన్కమారోప్య । న మయా లంజ్కృతః సుతః ॥ 46
- నో పసితో లపి చ ప్రీత్యా । సుతో మే పన్నవార్షికః
అష్టమేవా లథ దశమే । న కృతో దారసన్గ్రహః ॥ 47
- బాలస్య జాతకర్మాల్పి । నాకార్షం నా పి చాభిధామ్ ।
పుత్రార్జితం దనం బ్రహ్మన్ః । నో పజీవిత మద్య మే ॥ 48
- అభిషిచ్య సుతం రాజ్యే । భార్యయా కృతభోజినా ।
న గత ఇచ్చ వనం విద్వన్ । పారమృర్యక్రమా న్మయా ॥ 49
- అహో దర్శిద్రస్య మహాసుభావః । మే । పుత్రేణ హీనస్య కథం గతి ర్భవేత్
మృతా శరీరం ఘటకుద్యసన్నిధం । జాతం సుధర్మస్య కులే సుపావనే ॥ 50
- మనుష్యాణా మనాథానాం । దుర్గతం పుత్రజన్మ చ ।
బహుపుణ్యవశా త్పుత్రో । జాయతే మానవోదరే ॥ 51
- కన్యకా లపి న సమ్మూతా । హ్యస్మాక మతిపాష్టనామ్ ।
నత్పుత్రాః క్వ ను జాయేరన్ । ధర్మసన్తాన సంక్షిపాః ॥ 52

ఏ దేవుని శరణువేడి యీ సంసారసాగరమును తరింతును ? ఏడ్పుచున్న
బిడ్డనుగాంచి ప్రేమతో పిలిచి 41

గంటను, చొమ్మలను, పండ్లను, బంతుల నొసంగి లాలించు భాగ్యమెన్నదో
గదా ! 'నన్ను ఏనుగుపై నెక్కించి గ్రామముచుట్టును ప్రదక్షిణమాచరించుచు 42

తాళవాయద్యములతో నభిషేకును 'ని మిక్కిలి తహతహతో మృదుమధురముగా
పలుకు 43

ప్రార్థన నెన్నటికి వినునట్టి భాగ్యమునకు నేను నోచుకొనలేదుకదా ! అని
యిట్లు విలపించుచు రాజు మూర్ఛాకొంతుడాయెను 44

మరల కొంతపేదటికి తెలివినొందినవాడై మిక్కిలి యేడ్చి కపటమును, తలను
ధరించు నాభరణములను, 45

జాట్లన నలంకరించు నగలను, రత్నములతోను, వజ్రములతోను సమకూర్చి
పుత్రునిపడిలో కూర్చుండబెట్టుకొని అలంకరించున దెన్నటికైన లభ్యమగునా ? 46

బిడ్డకయిదు సంవత్సరములు వచ్చినంతనే ఉపనయనము నాచరించుట, ఎనిమిది
లేక పదియవ సంవత్సర మురుదించినంతనే వివాహమొనరించుట 47

జాతకర్మ (బారసాల) నామకరణాదుల నొనర్చు నదృష్టము నాకు లభింపలేదు.
వయసు గడచుచున్న నాకు పుత్రుడు సంపాదించి యొసంగు ధనముతో కాలక్షేపము నొన
రించు భాగ్యమబ్బుకున్నది. 48

భోగముల ననుభవించిన పిమ్మట నా పుత్రుని రాజ్యమునందు పట్టాభిషిక్తు
నొనరించి మా వంశాచారముగవచ్చు "వృద్ధులు అడవులకేగి వానప్రస్థాశ్రమమును స్వీక
రింపవలెన" ను పద్దతి నవలంబింపనోచనైతిని, 49

మహాత్మా ! సంతానమును సంపదలేవి నాకు సద్గతి ఎట్లుకలుగును ? కుండవలె
గోడవలె నా శరీరము వ్యర్థము. పరమపవిత్రమగు సుధర్మవి కులమున జనించినను నా
జన్మ వ్యర్థము. 50

నానంటి దరిద్రులకు పుత్రులు కలుగుట యసంభవము. పెక్కు పుణ్యవిశేషము
లచే మనుజుని గర్భమున పుత్రుడు జనించును. 51

మిక్కిలి పాపాత్ములమగు మాకు కష్టమయైనను కలుగలేదు. పుణ్యసంతా
నము బుద్ధిమంతులునగు పుత్రులెవరు జన్మింతురోకదా ! 52

వరదా చ్యుత రక్తేక : జగన్నాథ : జగద్గురో :
సుబ్రహ్మణ్య : సురాధీశ : రామకృష్ణ : నమో ఒస్తు తే ॥ 53

వేంకటేశ : రమాకాన్త : వరాహవదనా చ్యుత :
నారాయణ : రమాధీశ : కృపాం కురు కృపానిధే : ॥ 54

సుపుత్రవన్తః ఖయ భాగ్యవన్తో హ్య పుత్రవన్తో భువి దుఃఖవన్తః ।
సుసారసిన్ధో స్తరజే ఒన్మ్య శక్తః కా మే గతిః కర్మఫలానుభోగినః ॥ 55

ఏవ ముక్త్వా మహీదేవం విరరామ మహీపతిః ।
పాపిష్ఠో ఒహం దురాచారః పుత్రేణా హం దరిద్రతః ॥ 56

హా కాన్ లోకాన్ గమిష్యామి కన్యారం వా నరకం గురో :
క ఉపాయో మహాప్రాజ్ఞః పుత్రలాభే ద్విజోత్తమ ? ।
ఇతి రాజవచః శ్రుత్వా గురు ర్వాక్య మువాచ హ ॥ 57

ధరణీ తలాత్ పద్మావత్యుత్పత్తి వర్ణనమ్

గురుః —

యజ్ఞం కురు నృపశ్రేష్ఠః పుత్ర స్తేన భవిష్యతి ।
గురో ర్వాక్యం సమాకర్ణ్య యజ్ఞాయా శోధయ ధరామ్ ॥ 58

స్వర్ణలాజలసజ్జై శ్చ ద్విజమన్త్రిగణై స్తథా ।
శోధ్యమానే ధరాపుష్పే తత్ర పద్మం దదర్శ సః ।
సహస్రపత్రం రాజేంద్రః కి మేత దితి విస్మితః ॥ 59

కన్యా ఇన్ ప్రతేషు రమాకృతిం కథాం దృష్ట్వా ఒతి సన్తుష్టమనా బభాషే
దేవేన దత్తా త్వియ మిద్ధిరాభా కన్యా కుమారి కమలాభనేత్రి ॥ 60

ఇత్థం సమాశాస్య నృపోత్తమో ఒసౌ హస్తే ప్రగృహ్యో ఒశు బభాణదీనః ।
మాయా మహేశస్య దురత్యయా హరేః కేయం తు యా సమృద్ధి గృహ్యతే
మయా ॥

వరములనొసంగు ప్రభూ : అమృతా : శ్రీరంగనాదా : జగత్ప్రభూ : జగదా
చాల్కా : చేతనాచేతనములకు సర్వావస్థలయందును సాతమై యుండువాడా : దేవాదిదేవా :
శ్రీరామా : శ్రీకృష్ణా : సీతు నమస్కారము. 53

శ్రీ వేంకటాచలాధీశా : త్రియఃపతే : వరాహాచారా : అమృతా : నారాయణా :
రమాపతే : దయాసముద్రా : దయయుంచుము. 54

భూలోకమున సత్సంతానము కలవారే అదృష్టవంతులు. సంతానరహితులే
దుఃఖభాజులు. నా కర్మఫలము ననుభవించుచు జీవించుచున్న నేను సంసారసాగరమును
దాటు సాధ్యము లేనివాడను. నాకు దిక్కెవ్వరు : 55

నేను పాపాత్ముడను. దుష్కర్మవిరతుడను. సంతానభాగ్యము లేనివాడనుగా
చేయబడితిని. 56

నే నేలోకముల కేగుదునోకదా : భయంకర వరకమే నాకు ప్రాప్తించునేమో :
నాకు సంతానముకలుగు నుపాయమును తెలుపుము ' వి విలపింపగా గురువాతనిని గాంచి 57

భూమినుండి పద్మావతి ఆవిర్భావమును వర్ణించుట

గురుడు —

రాజా : సీపు యజ్ఞము నాచరించిన పుత్రుని బడయగలవ' ని యూరడించగా
రాజు యజ్ఞమొనరించుటకై 58

బంగారు నాగళ్ళచే బ్రాహ్మణ మంత్రుల సంఘములతో భూమిని పావనమొన
రించుచుండగా నచ్చట రాజునకు వేయిదళములుగల పద్మము కనుపించినంతనే “ ఇది
యేమి ” యని ఆశ్చర్యమునంది 59

ఆ రేకులలో లక్ష్మీరూపమున నున్న కన్నియ నాలోకించి మిక్కిలి సంతోషాం
తరంగుడై “ కమలవత్రములవంటి కనులుగలిగి, లక్ష్మీవంటి కాంతిగల ఈ బాలికను
నాకు భగవంతుడే ప్రసాదించెన ” ని 60

సంతనముతో పలుకుచు నా బాలికనెత్తుకొని యీశ్వరుని మాయ చాటకకృము
కానిది. నాకిట్లు దొరికిన ఈ బాలిక యెవ్వరోకదా : అని యిట్లు 61

- ఇర్యే వం సంశయానం తం । ఆకాశాఖ్యం నరాధిపమ్ ।
 తివాచా కాశగా వాజీ । పుత్రీ యు తవ వల్లభా ॥ 62
- స.రక్షై నాం మహాభాగ । । ఐహికీ ర్తిఫలప్రదామ్ ।
 ఇన్య నస్తగతాం వాణీం । శ్రుత్వా రాజా లతిహర్షితః ॥ 63
- తాం కన్యాం ప్రతిగృహ్య లకు । స్వభార్యాం ప్రత్యు వాచ హ
 శృణు భద్రే మహాప్రాణైః । దేవదత్తా మిమాం శుభామ్ ॥ 64
- వంవర్తయ వరాం పుత్రీం । గర్భకాతాం సుతా మివ ।
 ఇన్య త్వా తక్కురే దత్వా । ఐహుదాన మథా కరోత్ ॥ 65

వియస్నోపస్య వసుదానాఖ్య సుతోత్పత్తిః

- కన్యా లలగమన పుజ్యేన । సా దేవీ గర్భమాదధే ।
 గర్భిణీం స్వసతీం దృష్ట్వా । చక్రే పుంసవనం పతిః ॥ 66
- పచ్చామానే తు సజ్జాతే । సీమన్తం నృపపుణ్యవః ।
 కారయామాస విధినా । బ్రాహ్మణై ర్యజుషాం గణైః ॥ 67
- తతః కాలేన సా సార్వీ । నవమాసే గతే సతీ ।
 మాసే తు దశమే ప్రాప్తే । సుషువే పుత్ర ముత్తమమ్ ॥ 68
- కన్యారాశిగతే భానౌ । దశమ్యాం రోహిణీయుజి ।
 పక్షే తు ప్రథమే దేవీ । సాయంకాలే గురో ర్ద్ధినే ॥ 69
- పుత్రోత్పత్తి ప్రవక్తృకాం । సర్వస్వం దత్తవాం స్తదా ।
 గవాం కోటిసహస్రాణి । చా శ్వనామయతం తథా ॥ 70
- నవధాన్యాది వస్త్రాణి । వివా స్వే చత్రచామరే ।
 దానం కృత్వా సృపశ్రేష్ఠః । స్వస్తివాచన మాచరత్ ॥ 71
- కారకర్మాధికం కర్మ । కృతవాం స్తక్షణం నృపః ।
 దినే చ ద్వాదశే ప్రాప్తే । కృత్వా పుత్రాభిదాం తథా ॥ 72

సంశయించుచున్న ఆకాశరాజుతో ఆకాశవాణి - ఈమె నీ ప్రియ పుత్రిక. 62

ఈమె వలన నీకు చాల కీర్తికలుగును. ఈమెను సంరక్షింపుము' వి పరుకగా ఆకాశరాజు మిక్కిలి సంతసించుచు 63

ఆ కన్యకను స్వీకరించి తన భార్యతో - "కల్యాణి! వినుము. భగవంతు ధౌసంగిన మంగళాదహారుగు 64

ఈ పుత్రికారత్నమును నీవు కన్నబిడ్డనువలె పోషింపుము" వి యామెకొనంగి పుత్రిక చొరికినదను సంతోషముతో షెక్కుదానముల నొసంగెను. 65

ఆకాశరాజునకు వసుదానుడను పుత్రుడు కలుగుట

కన్వియ చొరికిన వేణువిశేషమున నాకాశరాజు పత్ని గర్భమును దాల్చెను. రాజామెక పుంసవనమును గావించెను. 66

అయిదవ మాసము రాగానే శ్రేష్ఠులగు వేలాది ముత్తిక్కులచే యథావిధిగా సీమంతమును చేయించెను, 67

అంతట నా సతీతిలకమునకు తొమ్మిది మాసములునిండి పదియవమాసము వచ్చినంతనే 68

సూర్యుడు కన్యారాశియందుండగా రోహిణి నక్షత్రముతో కూడిన దశమి తిథియందు శుక్లపక్షమున సాయంసమయమున గురువారమున 69

పుత్రరత్నమును కనెను. పుత్రుని యావిర్భావ వృత్తాంతమును తెలిసినవారి కందఱకును రాజు, వేలకొలది కోట్లకొలది యాపులను, పదివేల గుఱ్ఱములను 70

సవదాన్యములను, తన భ్రత్రహమరములను దక్క తన కున్నదంతను దాన మొనరించి మంగళాచరణమును గావించెను. 71

బాలునకు వెంటనే జాతకర్మాదుల నాచరించి పండ్రెండవ దినమున "వసుదా నుడ" ను నామకరణమాచరించి 72

యన్నామ్నా వసుదాతే తి । లోకే ఘృతిం గమిష్యతి ।
తద్దినే జహువిప్రాభూన్ । అన్నాద్యైః పర్యతోషయత్ ॥ 73

ఋషయః —

శ్రుతం పుత్రస్య చరితం । న శ్రుతం వ్యాసవల్లభ ।
అయోనిజాయా స్తత్పుత్ర్యాః । కిం నామ చ తదా ఒకరోత్ ॥ 74

శ్రీసూతః —

పద్మోదరీం పద్మగర్భాం । పద్మజాతాం వరాననామ్ ।
పద్మాయా అవతారాం తాం । మత్వా తస్యా స్తదా ఒకరోత్ ॥ 75

అనురూపం నామకర్మ । నామ్నా పద్మావతీ తి చ ।
పద్ధమానౌ సుతౌ దృష్ట్వా । రాజా సంతోష మాగతః ॥ 76

అకలక్ష్మేస్తు సదృశౌ । రమాచన్ద్రమసా వివ ।
కిం తేన సుకృతం రాజ్ఞా । బహుజన్మసు సజ్చిత్తమ్ ॥ 77

అగ్రజాం పుత్రికాం దృష్ట్వా । తదన్తే పుత్ర ముత్తమమ్ ।
దృష్ట్వా తుతోష మనసా । సమ్పూర్ణానన్ద విభ్రమః ॥ 78

ఇత్థం కాలే గతే తస్మిన్ । సా బాలా యౌవనం గతా ।
యౌవనాధ్యాం విశాలాక్షీం । దృష్ట్వా రాజా ఒప్య చిన్తయత్ ॥ 79

విచారయన్ స నృపతిః । పుత్రత్యర్థం వర ముత్తమమ్ ।
సప్రాప దుఃఖనన్తప్తః । “కన్తై దేయా మయా సుతా” ॥ 80

ఇతి చిన్తాబ్ధిమగ్నో ఒసౌ । పుత్రీపరిణయే తదా ।
అసమ్మతో ఒకరో త్పుత్రం । పరం సంస్కార సంస్కృతమ్ ॥ 81

శ్రుత్వా రాజసుతా బాలా । బ్రాహ్మణై రనుజం వరమ్ ।
తదోపసీతం సద్యో ఒభూత్ । పుత్రీ యౌవన పీడితా ॥ 82

సా కదాచి ద్వనం బాలా । సఖీభిః పరివారితా ।
జగమ పుష్పాఢ్యా హర్తుం । కన్యా కమలలోచనా ॥ 83

ఆ దినమున చాలమంది బ్రాహ్మణులను అన్నము, వస్త్రము, రూప్యకాది దానములతో సంగసవరచెను.

73

మహర్షులు —

వ్యాసమహర్షి కిష్టుడవగు సూతమహర్షే : రాజపుత్రుని చరితమును వింటిమి. రాజ భూమినుండచ్చనించిన యా బాలిక కేమని నామకరణ మాచరించెను.

74

శ్రీ సూతుడు —

ఆకాశరాజా బాలికను పద్మమువంటి వర్ణముకలదియు, పద్మముయొక్క గర్భమున (మధ్య) నుండునదియు, పద్మమునుండి పుట్టినదియు, సుందరముఖాబ్జము కలిగి లక్ష్మీదేవి యవతామరాచగా నా కన్వియను తలంచి

75

ఆమెకు తగినవిధముగా పద్మావతి యను నామము నుంచెను. పుత్రుడును, పుత్రికయు దినదినాభివృద్ధిని గాంచుచుండగా రాజా మిక్కిలి సంతసించుచుండెను.

76

బాలబాలిక లిరువురును కళంకములేని చంద్రునివలెను, లక్ష్మీ బాలచంద్రులవలెను విరాజిల్లుచుండిరి, ఆ రాజిట్టి సంతానమును బడయుటకు పెక్కు జన్మలనుండియు నెంతపుజ్యము నార్జించెనోకదా :

77

ముందు జనించిన పుత్రికను ఆ వెంబడిని జనించిన పుత్రతత్వమునుగాంచి మహావానందవిర్భరుడై మనమున నతిమోదమునందెను.

78

ఇట్లు కాలము గడుచుచుండగా ఆ బాలిక యౌవనవతియు, విశాలనేత్రయు నగు పద్మావతిని గాంచి

79

“ఈమె నెవరికిచ్చి వివాహమొనరింతున ” ని యాలోచించుచు శ్రేష్ఠుడగు వరుని గానక మిక్కిలి దుఃఖించెను.

80

ఇట్లు పద్మావతి వివాహ చింతాక్రాంతమనస్కుడై తన కిష్టములేకున్నను బాలున కుపనయనాది సంస్కారముల నొనరించెను.

81

ఉత్తముడగు తన తమ్మున కుపనయనము జరిగెనను నార్తను బ్రాహ్మణులవలన నెఱింగినంతనే పద్మావతి యౌవనముచే పీడితురాలాయెను.

82

ఆ కమలాక్షి యొకానొక దినమున చెలికత్తెలంగూడి పుష్పములనుకోసి తెచ్చుటకై వనమున కేగెను.

83

వసంత మాగతం పీక్ష్య । వనే తాభి ర్భయాకులా ।
పుష్పా జ్యాహారయా మాస । తరుమూల ముపాశ్రితా ॥ 84

తదా ౭౭గతో నారద స్తు । వృద్ధో భూత్వా జటాధరః ।
ధూళిధూసరితాఙ్గ శ్చ । కర్పూర సదృశద్యుతిః ॥ 85

ఆగతం తం మునిం దృష్ట్వా । విస్మయా కులమానసా ।
పద్మావతీ సఖీః ప్రాహ । చటులా భృశకాతరా ॥ 86

కో ౭సౌ భయఙ్కరో బాలాః । క్వ యాత్య త్ర విచార్యతామ్ ।
ఇత్యుక్తా స్తా స్తదా కన్యాః । పప్రచ్ఛుః స్థవిరం ద్విజమ్ ॥ 87

కో ౭సి విప్రః మహాప్రాజ్ఞః । కి మర్థం త్వ మిహ ౭౭గతః ।
వాక్యం తాసాం సమాకర్త్వ । గురుః ప్రోవాచ సద్వచః ॥ 88

నారదః —

అహం కలగురు స్సాక్షత్ । యుష్మాకం వరయోషితామ్ ।
హస్తం దర్శయ మే పుత్రిః । లక్షణాని వదామి తే॥
ఉవాచ లజ్జయా దేవీ । కిం వదిష్యసి హేద్విజః ॥ 89

విద్ధి త్వం పితృతుల్యం మాం । మనసా నిర్మలేన చ
ఇత్యుక్తా మునినా మునినా తేన । రత్నా హస్తం వరాఙ్గనా ।
ప్రాహ భావి శుభం శ్రోతుం । నిజలక్షణ లక్షితమ్ ॥ 90

పద్మావతీ —

సత్యం వద మహాప్రాజ్ఞః । లక్షణాని విలోక్య మే
తతో దృష్ట్వా పాణితలం । ప్రాహ స్మాజ తనూభవః ॥ 91

నారదోక్త పద్మావతీ శరీర సల్లక్షణాని

నారదః —

పతి ర్భవతి ధర్మజ్ఞో । త్రిలోకేణ రమావతిః ।
పాణి సద్బుధకోపేతో । పాదౌ తే స్వస్తికాయుతౌ ॥ 92

ఆ పుష్పవనమున వసంతర్తునమాగమమును గాంచి యౌవనపీడితయగుచు నభియంతి భయపడుచు పుష్పములనుకొని యొక చెట్టునీడలో నిలచెను. 84

ఆ సమయమునకు నారదుడు జడలను ధరించి ఒడలంతయును భస్మమును రాచికొని తెల్లని కాంతికలిగి వృద్ధరూపమున చనుదెంచెను. 85

అతనిని గాంచి పద్మావతి ఆశ్చర్యచకితమానసమై చలించుచు మిక్కిలి భయ విహ్వలయగుచు చెలికత్తెలతో - 86

“నఖులారా : ఈ భయంకరమూర్తి యెవరు : ఎచ్చటకేగుచున్నాడో : కనగొనుడ ”ని పయికగా నా బాలిక లా మనసి బ్రాహ్మణునితో - 87

విదుషాగ్రేసరా : బ్రాహ్మణోత్తమా : నీ వెవరు : ఎందుల కిచ్చటికేతెంచితివ' ని యడిగిరి. వారిమాటలకా బ్రాహ్మణవేషధారియగు నారదుడు 88
నారదుడు —

మీనంటి నాఠిలకములకు నేను కులగురువును. అమ్మా : నీ చేయిచూపిన నీ శుభలక్షణములను తెలిపెదననగా పద్మావతి సిగ్గుతో “ బ్రాహ్మణోత్తమా : ఏమి తెలుపు దువ ”ని యడిగెను. 89

బ్రాహ్మణుడు “బాలా : పిల్ల నన్ను నీ తండ్రినివలెనే నిర్మలమైన మనస్సుతో తలంపు ” మనగా పద్మావతి యాతతికి తన చేతిని జూపి తన చేతిలోని రేఖల ననుసరించి తనకు రాబోవు శుభమును వినవలెనని 90

పద్మావతి —

“మునీంద్రా : నా రేఖలనుగాంచి నిజమును తెలుపుమ ”ని కోరిగా బ్రాహ్మ మానసపుత్రుడగు నారదు డామె యరచేతిని జూచి 91

నారదుడు పద్మావతీ శరీర శుభలక్షణముల వర్ణించుట

నారదుడు —

అమ్మా : ధర్మవేత్తయు, ముల్లోకనాథుడగు శ్రీయఃపతి నీకు భర్తకాగలడు. నీ యరచేతుల తాపరరేకులవలె యెఱ్ఱగను మృదువుగనున్నవి. నీ పాదములు స్వస్తిక చిహ్నములతో చక్కని వంపుకలిగియున్నవి. 92

- ముఖం చన్ద్రసమాకారం । చక్షుః కమలకుంభులమ్ ।
 తిలపుష్పసమాకారా । నాసికా తే విరాజితే ॥ 93
- కపోలా ముకురాభా తే । బ్రువా తే ధనుషా సమే ।
 దస్తా దాడిమబీజాభాః । ఆస్యం కర్పూరభాజనమ్ ॥ 94
- అధరం రక్తపద్మాభం । డిహ్యో మృదుకరా శుభా ।
 అరాలాలక సమ్మద్ధా । శ్యామలా భాతి వేణికా ॥ 95
- లలాటం రత్నపీతాభం । శ్రోత్రే శక్కులికాసమే
 తను నే మన్మథాకార । ప్రతిమా ఒప్రతిమప్రభా ॥ 96
- కణ్ఠః సూర్యాంశు సదృశ । తామ్బూలరస దర్శకః
 స్తనౌ పీనా ఘనా కుట్టా । శుభా తే మగ్నచూచుకౌ ॥ 97
- ఉదరం కదలిపర్ణ । సదృశం నిమ్ననాభికమ్ ।
 కటి స్తవ కరివ్హంసి । కటిసామ్యయుతా శుభా ॥ 98
- రమ్భాస్తమ్భ సమాకారం । తవోరు యుగళం రమే : ।
 పృష్ఠం తే వేదివ ద్భాతి । కిం త్వయా సుకృతం కృతమ్ ॥ 99
- గమనం కరిరాజస్య । సదృశం తే వరాననే : ।
 ఇతి సమ్భాష్య తాం దేవీం । దేవర్షిః పద్మసమ్భవామ్ ॥ 100
- అస్తర్దధే నారద స్తు । సర్వాసాం పురతో మునిః ।
 సంస్తత్య కమలాం దేవీం । మనసా చిన్తయన్ రమామ్ ॥
 మనసా వన్దనం కృత్వా । జగామా థ ఋషి స్తదా ॥ 101

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే మృగయావిహారోద్యుక్త
 శ్రీవివాసా లక్ష్మణరాది వర్ణనపూర్వకం ఆకాశనృపతేః కన్యాపుత్ర
 ప్రాప్తివర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః

మోము నిండుచంద్రునివలె నొప్పుచున్నది. నేత్రములు తామరమొగ్గవలె నున్నవి. నీ ముక్కు సూర్యపూవువలె విరిసియున్నది. 83

నీ చెక్కిలదడమువలె నున్నది. నీ కనుబొమలు ధనురాకారమున ప్రకాశించుచున్నవి. నీ పలువరిన దానివృగింజలవలె రాజిల్లుచున్నది. నీ నోరు కచ్చూర భరిణివలె యలరారుచున్నది. 94

నీ యక్షర్యోష్ఠమెరచి కాంతికలచై కలకల లాడుచున్నది. నాచిక మిక్కిలి మార్దవము, పవిత్రతకలిగి భాసిల్లుచున్నది. నీ జడ వంపుతిరిగిన ముంగురతో నల్లని వర్ణము కలిగియున్నది. 95

నీ పాలప్రదేశము రత్నపీఠమువలె నమరియున్నది. చెవులు చక్కిలములవలె నందగించుచున్నవి. నీ శరీరము మన్మథునివలె చక్కదనముకలిగి సాటిలేని కాంతిపుంజముతో నలరారుచున్నది. 96

నీ మెడ సూర్యకీరణమువలె మెరయుచు మ్రుంగిన తాబూబరస వర్ణమును పైకి జూపుచు నెఱ్ఱనిదై కాంతి నింపుచున్నది. స్తనములు బలసి పెద్దవై, అణగి లోనణగిన చనుమొనలుకలచై మంగళావహములై యున్నవి. 97

నీ కడుపు అరటియాకువలె సొంపుగనున్నది. నీ బొడ్డు మిక్కిలి చోతుగా నున్నది. నీ నడుము సింహపునదుమువలె మిక్కిలి సన్నముగ నొప్పుచున్నది. 98

నీ తొడలు ఆరటిబోదెలవలె తెల్లగ నునుపుగా వింపెనగుచున్నవి. నీ సృష్టభాగము యజ్ఞవేదికవలె విశాలమైయున్నది. నీ వొనర్చిన పుణ్యవిశేషమత్యధికమైనది. 99

ఓ సుందరమునీ : నీ నడక మదగజ గమనము బోలియున్నది. ఆని యట్లా పద్మమునబుట్టిన యామెను గారవించి పలికి 100

మాసింద్రుడు పద్మావతిని స్తుతించి లక్ష్మీదేవిని మనసున తలంచుచు మనసు లోనే నమస్కరించి అంగనామణులందరు గాంచుచుండగా నంతర్హితుడాయెను. 101

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచలమాహాశ్వాసమున వేదాదులకేగనున్న శ్రీనివాసుని యలంకారమును వర్ణించుచు ఆకాశరాజునకు పుత్రిక పుత్రుడు కలుగుటను వివరించుట యనెడు ఆరవ అధ్యాయము సంపూర్ణము.

అథ సప్తమో ఽధ్యాయః

పద్మావత్యాః పుష్పాపచయ సమయే శ్రీనివాస దర్శనమ్

శ్రీ సూతః —

కన్యాయా జననం ప్రోక్తం । కుమారస్యా పి వై తతః ।
తస్యా వదామి చారిత్రం । వైవాహం పుణ్యవర్ధనమ్ ॥ 1

శ్రీ సూతః —

కశీస్త్రానజేన సమాగతో హరిః । తురగ్గ మాస్థాయ వరాజ్గనామ్ ।
శ్రీ గన్ధలేపారుణచారువక్షః । బాలార్కభాః సోఽథ సమీప నూయయా ॥ 2

గర్జస్తం గజరాజం తం । దృష్ట్వా పద్మావతీముఖాః ।
వసస్పతి ముపాశ్రిత్య । తత్ర లీనా స్తదా ఽభవన్ ॥ 3

విమీర్య నేత్రవర్త్యాని । పూహం కృత్వా వరాజ్గనాః ।
పశ్యంత్యో ఽథ తరుచ్ఛన్నాః । పునః పున రవస్థితాః ॥ 4

తదంతరే ఽబలా స్పర్శాః । దదృశు ర్హయ ముత్తమమ్ ।
బాలార్కసదృశాకారం । స్వర్ణాభరణభూషితమ్ ॥ 5

పురుషేణ సమాయుక్తం । మన్మథాకారతేజసా ।
తం దృష్ట్వా గజరాజో ఽపి । హయస్థం పురుషోత్తమమ్ ॥ 6

సమస్కృత్య యథాన్యాయం । జగమ విపినం నదన్ ।
తం దృష్ట్వా యోషితః సర్వాః । విస్మయాఽకుంమానసాః ॥ 7

కరసముపిహ మాపన్నాః । చలితా స్తు భయాతురాః ।
వృక్షమూలం గతా బాలాః । అన్యోన్యం వాక్య మబ్రువన్ ॥ 8

కో ఽయ మత్ర వరారోహేః । సఖిః కణ్ణాయతేక్షణేః ।
కో ఽసౌ కిరాతరూపీ చ । కిం న దృష్ట స్త్వయా పురః ॥ 9

ఏడవ అధ్యాయము

పద్మావతి పూలుకోయుచున్న సమయమున శ్రీనివాసుని గాంచుట

శ్రీ సూతుడు —

పుత్రుడు పుత్రిక జనించుటను తెలిపితివి. పుణ్యము నభివృద్ధిపరచు పద్మావతి
కల్యాణ చరితము తెలిపెదను; 1

ఎఱ్ఱని శ్రీగంధము నలందిన చక్కని వక్షస్థలముతో బాలసూర్యునివలె బాపి
యచు శ్రీనివాసుడు గుఱ్ఱమునెక్కి మత్తగజమును వెండించుచు యువకులచేత కేతె
చేను. 2

పద్మావతి మున్నగు నంగనామణులు గర్జించుచున్న మదకరీంద్రమును గాంచి
యొక వృక్షము వెనుక దాగియుండి 3

గుంపుగగూడి కనుంను మాసికొనుచు తెరచుచు మాటిమాటికిని ఆ గజమును
గాంచుచుండగా 4

బాలసూర్యునివలె తేజరిల్లుచు బంగారు ఆభరణములచే నలంకరింపబడి నవ
మన్మథునివలె నున్న పురుషునిచే నధిష్ఠింపబడిన ఉత్తమాశ్వమును గాంచిరి. మదేభము
గుఱ్ఱమునై కూర్చునియున్న శ్రీనివాసుని గాంచి 5, 6

తన స్వభావానుసారముగ నచుక్కరించి గర్జించుచు నడవిలోనికి వెడలిపో
యెను, చెట్టుక్రిందనున్న అంగనామణులందరు నాశ్చర్యచకితమానసులై శ్రీనివాసునిగాంచి 7

భయముచే రెండు చేతులను కలిపికొనుచు వణకుచు చెట్టుమొదలునచేరి
తమలో తాము 8

పద్మావతి : సుందరీ : కోయవాని వేషమున విచ్చటికేతెంచిన ఈ పురుషుడెవరు :
గుఱ్ఱమునై నధిష్ఠించి వచ్చుచున్న నీ యెదుటనున్న పురుషుని నీవు చూచుటలేదా : 9

తురగ్గోపరి సంస్థాయ । య ఆగచ్ఛతి హే సఖి ! ”
ఏవం వదన్త్య స్తా న్తస్థః । సా చ పద్మావతీ కుచా ॥ 10

ఉవాచ మన్దం వచనం । సఖి స్తా స్తు తతో ద్విజాః ।
పృచ్ఛస్తు తస్య వృత్తాంతం । పితృమాతృస్వబాంధవాన్ ॥ 11

దేశం వృత్తం కులం శీలం । నామ గోత్రాదికం తథా ।
ఇతి సఖ్యా స్సమాజ్ఞప్తైః । తా ఊచు ర్వచనం ప్రియః ।
ఆగతం పురుషం వృష్ట్యా । కో లసి కో లసీ తి చా బ్రువన్ ॥ 12

కన్యాః —

ఓ మర్ద మాగతో లసి త్వం । కిం తే కార్యం వర ప్రభో ।
న సన్తి పురుషా హ్యత్ర । గచ్ఛ గచ్ఛే తి చా బ్రువన్ ।
తాసాం తద్వచనం శ్రుత్వా । హయస్థో వాచ మూచివాన్ ॥ 13

శ్రీ భగవాన్ —

అస్తి కార్యం వరారోహః । రాజపుత్రాః సమీపకే ॥ 14

ప్రియః —

ఁం కార్యం వద శీఘ్రం త్వం । య త్తే మనసి వర్తతే ।
క్వ తే వాన శ్చ కిం నామ । కా తే మాతా చ కః పితా ॥ 15

కో బ్రాతా కా చ భగినీ । కిం కులం గోత్ర మేవ చ ।
ఇతి తాసాం వచః శ్రుత్వా । న్యగద జ్జగదీశ్వరః ॥ 16

పద్మావతీశ్రీనివాసయోఃపరస్పరసంవాదః

శ్రీనివాసః —

కన్యా వేద ముఖ్యకార్యం । త దన్తే ప్రవదామి వః ।
ఇతి తాః ప్రోవ్య చో వాచ । దేవీం పద్మావతీ మథ ॥ 17

సింధుపుత్రకులంప్రాహుః । అస్మాకం కు పురావిదః ।
జనకో ననుదేవ స్తు । దేవకీ జననీ మమ ॥ 18

అని సంభాషించుచు విలచియుండగా పద్మావతి వారితో “సఖులారా :

10

ఆ వచ్చిన పురుషుని వృత్తాంతమును, ఆతని తలిదండ్రు లెవ్వరైనదియు, ఆతని బంధుగులను గూర్చియు,

11

ఆతని దేశమును వ్యాపారమును, కులమును, శీలమును, నామమును, గోత్రమును అడిగి తెలిసికొనుడ 'ని రహస్యముగా నాజ్ఞాపించగా నా సారీమణులు శ్రీనివాసుని చెంతకేగి నీ వెవడవు : నీ వెవడ 'పని యడిగిరి.

12

తస్యకలు —

ఎందులకు వచ్చితివి : నీ కివట పనియేమి : ఇచ్చట పురుషులులేరు. పొమ్ము పొమ్ము 'ని పలికిరి. వారి మాటలకు శ్రీనివాసుడు గుఱ్ఱముమీదనుండియే

13

శ్రీ భగవానుడు —

సుందరీమణులారా : మీ రాజపుత్రితోనే నాకు పనియున్నద ' నెను.

14

స్త్రీలు —

దానిని విని యా లలనామణులు “మా రాజపుత్రితో నీ కేమిపని : నీ మనసులోని మాటయేమి : నీ నివాసమెచ్చట : నీ పేరేమి : నీ తలిదండ్రులెవరు :

15

నీ సోదరసోదరీమణులెవరు : నీ కులగోత్రములేమి :” యని ప్రశ్నించగా శ్రీనివాసుడు

పద్మావతి శ్రీనివాసుల సంవాదము

శ్రీనివాసుడు —

కన్నియను కోరి యన్వేషించుట నా ప్రధానకృత్యము. దానిని మీకు నా పని గడచిన పిమ్మట తెలుపగలన 'ని వారితో పలికి పద్మావతితో -

17

మా పెద్దలు మాది యడువంశమందురు. తండ్రి పనుదేవుడు. నా తల్లి దేవకి.

18

అగ్రజః శ్వేతకేతు స్తు । సుభద్రా భగినీ మమ ।
పారో ఒపి మే సఖా దేవి : । పాణ్డవా మమ బాన్ధవాః ॥ 19

షణ్ణాం తు మృతపుత్రాణాం । కృతనామ్నాం మహాత్యనామ్ ।
వియోగతప్తౌ పితరౌ । సప్తమం రామ ఇత్యథ ॥ 20

చక్రతుః సంస్కృతం నామ్నా । పితృలింగ ముపాగతమ్ ।
జాతో ఒహ మష్టమౌ ఒష్టమ్యాం । సుభద్రా మదనన్తరమ్ ॥ 21

మాతృవర్ణ శ్చ మే దేవి । కృష్ణపక్షే జని ర్మమ ।
తస్మా త్కృష్ణేతి మాం దేవి : । చక్రతు ర్నామ సంస్కృతమ్ ॥ 22

వర్ణతో నామత శ్చా పి । కృష్ణం ప్రాహు ర్మనీషిణః ।
వృత్తాన్తో హ్యఖిలో మత్తో । జ్ఞాతః పణ్డితనన్దినీ : ॥ 23

యుష్మాద్ధి రుచ్యతాం వార్తా । గోత్రనామకులాదికమ్ ।
ఇతి తేన సమాజ్ఞప్తా । ప్రోవాచ నృపనన్దినీ ॥ 24

పద్మావతీ —

ఆకాశరాజతనయాం । విషాదాదిపః విద్ధిమాం ।
నామ్నా పద్మావతీం కృష్ణః । కులం శీతకరస్య చ ।
అతిగోత్రం కిరాతేన్ద్రీ : । శీఘ్రం గచ్ఛే తి చా బ్రవీత్ ॥ 25

శ్రీనివాసః —

కి మర్దం నిఘ్నరం వాక్య । మన్దంకిం న ప్రభాషనే ।
అన్నం కాణ్డన్తి వై లోకాః । యో దదాతి సరోత్తమః ॥ 26

స పుమాన్ పుణ్య మాప్నోతి । జందో ఒపి ఫలం లభేత్ ।
అదిశన్ మృదుదాషీ చ । న తు నిఘ్నరభాషణః ॥ 27

అథా హం కామ ముద్దిశ్య । పాత్రభూతో ఒస్మి సామ్రు తమ్ ।
సుఖ మేష్యసి దానేన । త్వన్తే స్వర్గం గమిష్యసి ॥ 28

నా అన్న క్షేత్రకేతువు (బలరాముడు) సుభద్ర నా సోదరి. అర్జునుడు నా స్నేహితుడు. పాండవులు నా బంధువులు.

19

నామకరణము లొనరింపబడిన మహాత్ములగు అర్జును పుత్రులు చనిపోయిన పియోగముచే తలిదండ్రులు పీడింపబడుచుండిరి.

20

తండ్రివలె రూపసాదృశ్యముగల ఏడవ బాలునకు బలరాముడను నామకరణము నొనరించిరి. నే నష్టమి దినమున నెనిమిదవవాడుగా జరిగితిని. నా తరువాత సుభద్ర జవించెను.

21

నేను నా తల్లిరంగులో కష్టపక్షమున జవించుటచే నాకు కృష్ణుడను పేరు నుండిరి

22

రంగు ననుసరించియు, పేరు ననుసరించియు నన్ను ప్రాజ్ఞులు కృష్ణుడందురు. పద్మావతీ : నా వలన నా వృత్తాంతము సంతయు వింటివికదా :

23

మీ కులమును గోత్రమును పేరును చెప్పుచు ' వి యడుగగా నామె -

24

పద్మావతి —

కోయరాజా : నన్నాకాళరాజ పుత్రివిగా నెఱుంగుము. నా పేరు పద్మావతి యందురు. మాది చంద్రవంశము. అత్రిగోత్రము. మా వార్త నెఱింగితివికదా : ఇక వెంటనే వెడలిపోమ్మ ' వి నుడువగా

25

శ్రీనివాసుడు —

రాజపుత్రీ : అంత విష్ణురవాక్కులేల : మెల్లగా వలుకరాదా ? ప్రజలన్నము నభిలషింతురు. అట్టివారి కన్న మొనంగువాడు

26

పుణ్యమును పొందును. దాహముగొన్నవారి కుదకమునిచ్చినను పుణ్యలోకము నొందును. అన్నమును, జలము నీయకున్నను మర్యాదగ మాటాడిన వారికి పుణ్యము లభించును, కాని విష్ణు రోక్తులనాడు వారికి పుణ్యము కలుగనేరదు.

27

నే నిపుడు కామార్తుడనైతిని. నా కోర్కెనుతీర్చి నుభమునుపొంది అంతమున స్వర్గమున కేగుము.

28

అత్మానం దిశ మహ్యం త్వం । కిం వృథా నిష్కరోక్తిభిః
సా రస్య వచనం శ్రుత్వా । క్రోధా త్తామవిలోచనా ॥

29

పద్యావతీ —

అవాచ్యం వదనే మూఢః । జీవనేచ్ఛా న విద్యతే ।
అకాశరాజ స్త్వాం దృష్ట్వా । హనిష్యతి న సంశయః ।
యావ న్నాయాతి తావ త్త్వం । గచ్ఛ శీఘ్రం స్వ మాలయమ్ ॥

30

శ్రీనివాసః —

కార్యాస్తే మరణం సోఖ్యం । కార్యహానౌ మృతిః కుతః ।
కథం హన్యాత్ న రాజేంద్ర । స్త్వధర్మాభిముఖో హి మామ్ ।
త్వం కన్యా లహం వరో దేవిః । కో లత్రా న్యాయో మహీపతేః ॥

31

పద్యావతీ —

శృణు మూఢః ! న జానాసి । బాలభావేన కిం వృథా ।
త్వాం దృష్ట్వా లల కాశరాజో లపి । కృత్వా తే గలబ్ధనమ్ ॥
బద్ధీయాన్నిగతై ర్మూర్ఖః ! భవిష్యత్ప్రవదామ్యహమ్ ॥

32

శ్రీనివాసః —

విశ్చిత్త్య మరణం దేవిః । రస్తుకామో లస్య హం త్వయా ।
జాతస్య మరణం నిత్యం । పూర్వకర్మఫలానుగమ్ ।
అకాశరాజో ధర్మాత్మా । కథం హన్యా దనాగనమ్ ॥

33

పద్యావతీ —

గౌరవం యన్నిషాదేంద్రః । నృపస్యా స్య హరే ర్యథా ।
వరదస్యా త రక్షస్య । వేంకటాచలవాసినః ॥

34

త ద్రక్ష త్వం మహాబాహూః । సుఖం గచ్ఛ స్వ మాలయమ్ ।
ఇత్యుక్తో లపితయా దేవ్యా । విషదేంద్రాకృతి ర్హరిః ॥

35

నిరాకృత్య చ త ద్వాక్యం । హయస్థః పున రావ తత్ ।
హయ ముగ్రాగతం వీక్ష్య । సా బాలా వాక్య మబ్రవీత్ ॥

36

నీవు విన్న నా యదీనము గావించుకొనుము, కఠినోక్తులనాడకును ' వి అను నయముగ పలుక పద్మావతి కోపముచే కనులైరవారగా

29

పద్మావతి —

“దురాత్మా : ఇట్టి దుర్భాషల నాడుచుంటివేల : నీకు ప్రాణములపై నాశ లేనటులన్నది. మా తండ్రియగు ఆకాశరాజు విన్ను గాంచిన తప్పక చంపివేయును. అతడు ఎచ్చునంతలో నీ ఇంటికిపోమ్మ ' వి గద్దించగా

30

శ్రీనివాసుడు —

నా పని పూర్తిఅయిన పిమ్మట పనిపోయిన నాకు సుఖముగనుండును గాని పని జరుగకుండ పనిపోయిన ఫలితమేమి : రాజు అధర్మశాలియై నన్నెందులకు వదిం చును : నీవు పెండ్లికావలసిన బాలికవు, నేను నీకు తగిన పెండ్లికుమారుడను. నేను విన్ను కోరుటలో నన్యాయమేమున్నద ” వి యనినంతనే పద్మావతి -

31

పద్మావతి —

మూఢాత్మా : నీవు చిన్నతనముచే నేమియు నెఱుంగజాలకున్నావు. ఆకాశరాజు విన్నుగాంచిన నీ కంఠమును బంపించి సంకెళ్ళతో నిన్ను బంధించును. ఇది తప్పక జరిగియే తీరున' వి పలుకగా శ్రీనివాసుడు -

32

శ్రీనివాసుడు —

నాకు మరణము సంభవించినను నీతో రమింపవలెనను నాశను వీడజాలను. దానిని విశ్వయించుకొనియే వచ్చితిని. పుట్టినవానికి గిట్టకతప్పదు. పూర్వకర్మ ఫలము ననుసరించి కుఱాకుఱము లనుభవించియే తీరవలెను. విరపరాధినగు నన్ను ధర్మాత్ముడగు ఆకాశరాజెట్లు చంపున ' వి తన విశ్వయమును తెలుపగా పద్మావతి -

33

పద్మావతి —

కిరాతరాజు : శ్రీమన్నారాయణుని యొక్కయు, వరదరాజుని యొక్కయు, శ్రీరంగనాథునియొక్కయు, శ్రీ వేంకటాచలపతియొక్క గౌరవమువలెనే యీ రాజునకును గొప్ప గౌరవమున్నది కావున నాతని యాజ్ఞనుసరించియే మనముదరము

34

మెలంగవలెను. కావున నీవు సుఖముగా నీ యింటికిగెను ' వి తెలిపినను కిరాతరాజు వేషముననున్న శ్రీనివాసుడు

35

పద్మావతి వదనముల తిరస్కరించి యామెకు దగ్గరగా గుఱ్ఱమును నడుపించగా తనతెమరుగా పమిపించిన గుఱ్ఱమును గాంచి పద్మావతి

36

శ్రీవేంకటాచల మాహాత్మ్యమ్

పద్యపతీ —

త్యక్త్వా చ పితరౌ బంధూన్ । ద్రాతృముఖ్యాన్ వనేచరన్ : ।
 అనాథో ద్రియసే వ్యర్థం । కిమర్థం కాకభాజనమ్ ।
 ఇతి తస్యాః పదః శ్రుత్వా । తా మూచే వారిజేక్షణః ॥ 37

శ్రీనివాసః —

విదినా లిఖితం య త్తు । న త ద్వ్యర్థం భవిష్యతి ।
 జయో వా లపజయో వా స్యాత్ । త్వయి భోగం కరోమ్య హమ్ ॥ 38

అత్యక్తా కోపతామ్రాక్షీ । సఖీభిః పరివారితా ।
 ల్లయన్తీ జగద్యోనిం । శిలాపాణిః సమాగమత్ ॥ 39

తాడయామాస గోవిందం । శిలాఘ్నేః శీఘ్రగత్వరైః ।
 తాడ్యమాసః శిలావర్షైః । న్యపతత్ ఘోటరాట్ న్యయమ్ ॥ 40

త్యక్తా సుం స హయం దృష్ట్వా । ముక్తకేశో ముహూ ర్ముహూః ।
 పశ్యన్ పశ్యన్ దిశ స్సర్వాః । అత్రమ ద్విభ్రమ న్నివ ॥ 41

హయో వై నజ్జుటంప్రాప్తో । మమా త్ర కృతసన్నిధేః ।
 ఇత్యు చ్చరన్ రమాకాంతో । జగామో త్తరదిజ్జుఖః ॥ 42

అరూఢసోపానగణో గిరేర్విభుః । విడమ్పయన్ లోక మవాప శయ్యాన్ ।
 ప్రాప్త్యా ధి మానస్తయుతో లపి మాధవో । యథా యుగాన్తే వటపత్రశాయీ ॥

ఇతి శ్రీవేంకటేశ్వరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే పద్యపతీశ్రీనివాసయోః
 పదస్పరం సంవాదః పర్వవం నామ సప్తమో లఽధ్యాయః సంపూర్ణః.

పద్మావతి —

“అయ్యో : కీరాతరాజా : తలిదండ్రులను, బంధువులను, ప్రియ సోదరులను విడచి అడవిలో సంచరించుడు కాకివలె దిక్కులేని మృతినందెదన” వి మందలించగా 37

శ్రీనివాసుడు —

“బ్రహ్మవాసిన దానినెవరును తప్పింపజాలరు. నాకు జయము కలిగినను, అపజయము కలిగినను విన్ననుభవించియే తీరుదున” వి తన విశ్వయము నెఱింగింపగా 38

పద్మావతి కోపముచే కనురెఱ్ఱవారగా చెలికత్తెలతోగూడి రాళ్ళను చేతగొని శ్రీనివాసుని కయపెట్టుదు 39

వెంటవెంటనే చాల రాళ్ళతో రాళ్ళవర్షమో యనునటుల కొద్దెను. ఆ రాతి దెబ్బలకు అశ్వరాజము నేలకూలెను. 40

శ్రీనివాసుడు చనిపోయిన గుఱ్ఱమునుగాంచి జుట్టువిప్పికొని మాటిమాటికి దిక్కులను జూచుచు పిచ్చిపట్టినవానివలె తిరుగుచు 41

నేను దగ్గరలో నుండగనే గుఱ్ఱము చనిపోయినదికదా : అని విలపించుచు నుత్తరదిక్కున కేగెను. 42

నిరవధికానందమయుడైనను లోకులు తనను సాచారణ మానవుడని తలంచ వలెనను సుద్దేశముతో మెట్లమీదుగా శ్రీ వేంకటాచలమున కేగి వ్యాధిని నటించుచు ప్రళయకాలమునందు మర్యాదకుపై పవళించు పరమాత్మవలె పక్కపై పవళించెను. 43

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యమున పద్మావతి శ్రీనివాసుల సంభాషణను పెద్దిండుట యనెడు ఏడవ అధ్యాయము.

అథ అష్టమో ఽధ్యాయః

పద్మావతీపరాజితశ్రీనివాసం ప్రతి వకుళమాలికా సాన్త్యవచనమ్

- శయనం ప్రాప పర్యజ్ఞే । శ్రీనివాసో వృషాకపిః ।
తదా గతా చ సా దేవీ । సేవార్థం వకుళా శుభా ॥ 1
- షడ్విధాన్నం సమాదాయ । సూపాపూపరసాన్వితమ్ ।
రమాపతే స్తు బహుళ । భక్తిభావేన సంయుతా ॥ 2
- శయనం శ్రీనివాస ఇచ్చ । వత్మీకస్థానసంస్థితమ్ ।
శ్వసంతం దీర్ఘనిశ్వాసం రుదంతం నేత్రబిస్తుభిః ।
అధాషమాణం శ్రీకాంతం । బభాషే వకుళా శుభా ॥ 3

వకుళా —

- ఉత్తిష్టో త్తిష్ట గోవిందః । కిం శేషే పురుషోత్తమః ।
న కదా ఽపి దివా ఽస్వాప్నీః । నా కార్షీః రోదనం హరేః ॥ 4
- కిమర్థం దుఃఖ మేణాక్షః । ఆర్తవత్ దృశ్యనే కుతః ।
మనోగతం వా కిం దేవ । త ద్వదస్య యథార్థతః ॥ 5
- పరమాన్నం కృతం దేవః । భోక్తు మాగచ్ఛ మాభవః ।
ఇత్యుక్తం వచనం శ్రుత్వా । నో వాచ వచనం హరిః ।
హరిం దృష్ట్వా హిరణ్యాక్షీ । పున ర్వాచ మువాచ హ ॥ 6
- కిం దృష్టం విపినే కృష్ణః । కిమర్థం దుఃఖముల్బణమ్ ।
ఆర్తిహీనో ఽపి దేవః త్వం । ఆర్తవ ద్దృశ్యనే కుతః ॥ 7
- మనోగతం వదా ఽదేశం । గౌరవం మయి మాకృధాః ।
గౌరవంబలరామేస్యాత్ । దేవకీవసుదేవయోః ॥ 8
- దుఃఖం భవతి దృష్ట్వా త్వం । అభుక్తం భూతధావనః ।
సర్వలోకార్తినంహర్తః । పుణ్యమూర్తేనమోఽస్తుతే ॥ 9

ఎనిమిదవ అధ్యాయము

పద్మావతిచే పరాభవింపబడిన శ్రీనివాసుని వకుళమాలిక ఊరడించుట

శ్రీనివాసు డట్లు వక్కుపై పరుండినంతనే వకుళమాలిక యాతని కుశ్రూషకై
యాతని చెంతకు 1

వక్కు అప్పుములు పులుసులతోగూడి కారము, ఉప్పు, పులుపు, వగరు, తీపి,
చేమ అనెడు అరు రకముల పదార్థములతోగూడిన అన్నమును మిక్కిలి భక్తినంభరితాంత
రంగమై తీసికొని వచ్చి 2

పుట్టకు దగ్గరగా పవళించి విడద విట్టూర్చులు విడచుచు కన్నుల నీరు కారు
చుండ నేడ్చుచు మాటలాడకయున్న శ్రీనివాసుని గాంచి వకుళ . 3

వకుళ —

గోవిందా ! లెమ్ము, లెమ్ము. పరుండి యుంటివేలనయ్యా ? నాయనా ! నీ
వెన్నడును పగటివేళ విడిచిచెడివాడవు కావుగదా ! ఎన్నడును నీవు విచారించుటను గాంచి
యెఱుంగను. 4

నీ దుఃఖకారణమేమి : నీ వెంచులకు దీనునివలె కనుపించుచున్నావు : నీ
మనస్సునం దున్నదానిని నాకు విజముగా నెఱింగింపుము. 5

నీకై పరమాన్నమును చేసి తెచ్చితిని. ఆరగించుటకు రమ్మని పిలువగా
నాతడు బడులు పలుకకుండుటచే మరల 6

కృష్ణా : అడవిలో నీకేమిగోచరించెను : నీకు మిక్కుటమగు దుఃఖము కలు
గుటకేమి హేతువు : నీ కనుమంత కష్టములేకున్నను పీడితునివలె కనుపించుట కేమి
హేతువు ? 7

నీ మనస్సునందలి యాదేశమును వినిపింపుము. నాయందు గౌరవభావముంచి
తెలియజేయుటకు సంకోచింపకుము, దేవకీ వసుదేవులందుగాని, బలరామునియందుగాని
నీకు గౌరవమున్న నుండుగాక. 8

సకలప్రాణి సృష్టికర్త : భోజనముచేయక శయనించుచున్న విన్నగాంచి
దుఃఖమును కలుగును, సకలలోక దుఃఖపరిహారకా : పుణ్యధరితా ! నీకు సమస్కారము. 9

- కా దృష్టా కన్యకా కృష్ణః । గాన్ధర్వీ వా సురోత్తమః ।
కస్యాః సజ్గం సమాపేక్ష్య । చిత్తవైకల్యే మద్య తే ॥ 10
- కా చ పుణ్యవతీ దాలా । బాలం భక్తవశం హరిమ్ ।
మోహయామాస కామర్తా । న జానామి జగద్గురోః ॥ 11
- వద గోవిందః । తే కార్యం । క్షణమాత్రా త్కరోమ్య హమ్ ।
మృగం దృష్ట్వా భయం వాప్తం । చోరం నా కృరరూపిణమ్ ॥ 12
- పిశాచభూతప్రేతాన్ వా । న జానామి రమావతేః ।
మన్తం వా మన్తపూగా న్వా । మూలికా ఔషధాన్య పి ॥ 13
- కారయిత్వా యథా శాస్త్రం । తత్సర్వం శమయా మ్యహమ్ ।
ఇత్యుక్తే ఒపి హరౌ తూష్టిం । స్థితే వకుళమాలికా ॥ 14
- అనీతం తత్ర నిక్షిప్య । తత్సమీప ముపాశ్రితా ।
పాదసంవాహనం కృత్వా । సాన్త్యయామాస చాసకృత్ ॥ 15
- సాన్త్యయన్త్యా తయాఒయాస । స్విన్నం దేహం సమస్తతః ।
అపాదమాలిపర్యన్తం । కరాభ్యాం పరిమృజ్య చ ॥ 16
- బోధితో ఒపి రమాకాన్తో । నోవాచ వచనం యదా ।
తదా సా వకుళాభేదాత్ । ఉవాచ వచనం హరిమ్ ॥ 17
- పృథక్కృత్వా చన్నవత్త్రం । హస్తేన పరిమృజ్య చ ।
దేవదేవః జగన్నాథః । పురాణపురుషోత్తమ ॥ 18
- మనోగతం కరిష్యామి । నా త్ర వార్యా విచారణా ।
సత్యం వద మనస్తం తే । మా లిజ్జాం మా భయం కృధాః ॥ 19
- పూరయా మ్యవిలమ్యేన । యావ న్మే వర్తతే బలమ్ ।
ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా । హరి రుష్టం సముచ్ఛ్వసన్ ।
ఉవాచ చా తిదుఃఖేన । మన్తం మన్తం మనోగతమ్ ॥ 20

నీ వేకన్నయను గాంచితివి : గంధర్వ కన్యనా : ఏ కన్నయను పొందగోరి
నీ మనస్సు కలతచెందుచున్నది : 10

అదృష్టశాలియగు నే బాలిక మదననంతపురాలై భక్తులకు వశుడగు శ్రీని
వాసుని మోహింపజేసినది : 11

నీవు చేయమనిన పనిని నిమిషమాత్రములో చేసివేయుదును. ఘోర మృగ
మును గాంచి గాని ఘోరకృత్యముల నొనరించు చొంగ కనువట్టినగాని నాకు భయము
కలుగనేరదు. 12

ఛాత్రపేత పితృదముల నే నెఱుగను. మంత్రములను జపించిగాని, మంత్రించి
యొసంగిన వస్తువులనుగాని, మూలికలనుగాని, బౌషధములనుగాని 13

శాస్త్రానుసారముగా చేయించి నీ బావనంతన తీర్చివైతున 'ని తెల్పినను
శ్రీనివాసుడు మాటాడకుండుటంజేసి 14

తెచ్చిన పదార్థముల నచ్చటనే యుంచి పాదములొత్తుచు మాటి మాటికి
నోదార్చసాగెను. 15

మిక్కిలి వెతచెందుచున్న దేహమునంతను చేతులతో విమురుచు లాలించినను
మాటలాడకుండుటచే వకుళాదేవి దుఃఖముతో 16, 17

శ్రీనివాసుని దుప్పటిని తొలగించి చేతితో నొడలు నిమిరి జగన్నాథా :
దేవదేవా : 18

నీ మనోరథమును తీర్చెదను. నీవీ విషయమున శంకించకుము. నీ మనస్సులో
నున్న దానిని నిజముగా తెలుపుము, సిగ్గుజెందకుము, భయపడకుము. 19

నా శక్త్యానుసార మాలసింపక పూర్తిచేసెదన 'ని పలుకగా శ్రీనివాసుడు వేడి
నిట్టూర్పులు విడచుచు దుఃఖించుచు మెల్లమెల్లగా 20

వకుళాంప్రతి శ్రీనివాసో క్తస్వమనోనిర్వేదహేతువర్ణనమ్

- నా మోహాయ న్మాం గన్ధర్వీ । న ర్దిపుత్రీ న రాక్షసీ ।
న పిశాచా భూతగణాః । ప్రేతా వా మే భయావహాః ॥ 21
- మృగా శ్చార్ణవ్యాకా శ్చోరాః । న క్రూరా మే కదాచన ।
మన్నామస్మరణా దేతే । విద్రవన్తి దిశోరశ ॥ 22
- తత స్తేహ్యో భయం నే హ । మృత్యుమృత్యో ర్మమానఘే ।
మయా దృష్టా వరా కన్యా । నమ్నా పద్మావతీ శుభా ॥ 23
- తాదృష్ట్వామేరునోద్రాన్తం । కామమోహావశంగతమ్ ।
సురూపాంసున్దరీంసుభూం । నీలాంకవిరాజితామ్ ॥ 24
- పూర్ణేస్తువదనాంశ్చా మాం । నీలమాణిక్యవిగ్రహమ్ ।
సాక్షి ద్రమా నమాం కన్యాం । ఘటయా ఒశు వరాననే ॥ 25
- బహుజన్మార్జితేనై వ । పుణ్యేనై షా హి లభ్యతే ।
మత్పుణ్యం పక్వతాం యాతుం । దర్శనేన సులోచనే ॥ 26
- మానుషం దేహ మాసాద్య । తాం కన్యాం కః పుమాం స్త్యజేత్ ।
లోకే వినా జడమతిం । అన్నపానవివర్జితమ్ ॥ 27
- జీవనేన కి మేతేన । కార్య హీనేన మే సఖి ।
ఘటయా ఒశు వరాక్షీం తాం । ఆకాశనృపనన్దినీమ్ ॥ 28
- తాం వినా న హి జీవామి । సత్య మిత్య వధారయ ।
తాదితో ఒహం శిలావర్షైః । హతా శ్చోస్మి ఒస్మివరాననే ॥ 29
- మణ్డవనం వృథా మాతః । జాతం నై వేంకటాచలే ।
యతో ఒభూ దవతారో ఒత్ర । పద్మావత్యర్థ మేవ మే ॥ 30
- పుత్రో మే వైర మాపన్నః । కిం కృతం పూర్వజన్మవి ।
దృష్టిహీనేన విధినా । నిర్మితా కన్యకా వరా ॥ 31

వకుళమాలికతో శ్రీనివాసుడు తన మనస్సునందలి
దుఃఖకారణమును తెలుపుట

వకుళమాలికా : నన్ను గంధర్వకన్యగాని, ఋషిపుత్రికగాని, రాక్షసాంగనకాని
మోహపరచలేదు. పితృవంశముగాని, దూతములుగాని, ప్రేతములుగాని నన్ను భయ
పెట్టజాలవు. 21

ఆదవి మృగములుగాని, దొంగలుగాని నా కెట్టి కీడునొనరింపజాలరు. నా పేరును
తలచినంతనే వారు వదిలిక్కులకును పారిపోదురు. 22

అంతకునకును అంతకుదనగు నాకు వాటివలన భయము కలుగజాలదు. 23

చక్కని రూపము కలదియు, సుందరియు, అందమగు కనుబొమలు కలదియు,
సిల్లవి ముంగురులతో నొప్పనదియు 24

పూర్వచంద్రునిబోలు మోముకలదియు, యౌవన మవ్యస్థురాలును, ఇంద్రసీల
మాణిక్యమువలె నిగ నిగ మెఱయుచున్న శరీరము కలదియు, నాకెత్తు లక్ష్మిదేవి వంటి
వద్యావతియను పేరుగల కన్నయను గాంచినంతనే నా మనసు వికారమును చెందినది,
నా కా కన్నయను శీఘ్రముగా చేకూర్చుము. 25

పలుజన్మలచే సంపాదించిన పుణ్యముచే నామె లభించును. ఆ కన్నయను
గాంచుటచే నా పుణ్యము ఫలించినది. 26

ఈ లోకమున అన్నసానాదులను వీడిన మందబుద్ధిగల పురుషుడు తక్కు
మనుష్య జన్మమునొందిన పురుషుడెవడు నా కన్నయను వీడజాలడు. 27

నా కోర్కె ఫలించనిచో నా కీ జీవితమే వలదు. ఆకాశరాజకుమార్తె యగు
పద్మావతిని నాకు శీఘ్రముగా చేకూర్చుము. 28

ఆమె లేనిదే నేను జీవింపజాలను. నా మాట నిజమని నమ్ముము. ఆ కన్నయలు
రాలవర్షముచే నిన్ను కొట్టిరి, నా గుఱ్ఱమును చంపినై చిరి. 29

నా అవతార మీ వెంకటాచలమున పద్మావతికొఱకే గాన అది లభించనిచో
నా జీవితము వ్యర్థము. 30

నా యిం దా పద్మావతి కనురాగము గలుగకుండుటకు నా పుత్రుడగు మదనుడు
నాతో శత్రుత్వమును వహించుటవలననేకదా : విదక్షజాజ్ఞానములేక తొలిజన్మమున నేమి
పాప మొనరించెనోకదా : అందుడగు బ్రహ్మచే నృప్తింపబడిన యా కన్నయ 31

అయేనేన మే సా స్యాత్ । ఇతిమే నిశ్చితా మతిః ।
కిం వృష్టం బ్రహ్మణా పూర్వం । మత్పాపం హేరదర్శనమ్ ॥ 32

యత్పాప మనుసృత్యే వం । ఘటనం నా కరో ద్విదిః ।
మద్భాగస్థో విది స్త్వం హి । సాహాయ్యం కురు మే లక్ష్మణేః ॥ 33

న కరోషి యదా బాలేః । తదా మే మరణం ధ్రువమ్ ।
మరణే జీవనోపాయం । యే కుర్వన్తి సరోత్తమాః ॥ 34

తే దీపం యాన్తి యానేన । పుణ్యమార్గేణ కన్యకేః ।
ఇత్తం ధర్మార్థకామా త్వం । ధర్మమార్గ ముపాశ్రయ ॥ 35

కి ముక్తేన విశేషేణ । విదితాశా లసి సజ్జమే ।
త్వం మే మాతా పితా దేవిః । బ్రాతా మాతుల ఏవ చ ॥ 36

త్వం ప్రహ్లాద స్త్వం మకూరః । త్వం ద్రువ స్త్వం గణేశ్వరః ।
త్వం ముద్ధతో లతిభక్తో మే । త్వం కిరీటీ బలి స్తథా ॥ 37

అణామిహో ద్రాపదీ చ । భక్తో మే త్వం విభీషణః ।
త్వాం దృష్ట్వా మే మనో హర్షం । గచ్ఛతీ హ నిరస్తరమ్ ॥ 38

మద్బుధ వ్యసనోదాయ । నిర్మితా విధినా లక్ష్మణా ।
గవాం కోటిసహస్రేణ । హయానా మయుతై స్తథా ॥ 39

సువర్ణతిలదానై శ్చ । సమం మాణ్డ్యవర్ధనమ్ ।
కన్యాం దృష్ట్వా తు సంతోషం । లభనే నా త్ర సంశయః ।
ఇతి తేన సమాజ్ఞప్తా । ఏకుళా వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 40

ఏకుళా —

కుత్రా లస్తే జగదాధారః । త్వయా యా లత్ర నిరీక్షితా ।
తస్మాగ్గం వన గోవిందః । గచ్ఛామి కరుణానిధే ॥ 41

తా సా పూర్వం కిమర్థ ఇచ్చి । కన్యకా జనితా భువి ।
తస్మైత్త మఖిలం బ్రూహి । సత్యేన మమ కేశవ ॥ 42

నాకు సులభముగ జ్ఞించునని నా నమ్మకము. భయంకరమగు పాప మేమి
మొనర్పితి నో ? బ్రహ్మ నాయం దే పాపమును జూచినోకిదా : 32

నా పాపమును దేవిననుసరించియో బ్రహ్మ మా కిరువురకును సందాన మొనరించ
జున్నాడు. నీవే నా భాగదేయము. నాకు నీవు సహాయము నొనరింపుము. 33

నీ సనుకూరించనిచో నాకు మరణము నిశ్చయము. చనిపోవనున్నవారిని
బ్రతికించు సుపాయము నొనరించు మానవులు 34

విమానములో పుణ్యమార్గమున స్వర్గము నలంకరింతుడు. ఇది ధర్మార్థకౌమముల
తత్వము. నీవు ధర్మమార్గ మనుసరించుము. 35

ఇంకను పెక్కు పజ్జనములే : నా కోర్కె నెఱింగించితివి. నీవే నాకు తల్లి.
నీవే తండ్రివి సోదరుడవు. మేనమామవు నీవే. 36

నీవు నా భక్తులై నా కత్యంతప్రియులగు ప్రహ్లాద, ఆకృర, ద్రువ, గదాది
పతుల కోటిలో జేరగనిదానవు. నీవు భక్తులలో శ్రేష్ఠురాలవు. నాయం దత్యంత భక్తి
కలదానవు. నీ పద్మసునివంటిదానవు. బలిచక్రవర్తితో సుపరిపరితగినదానవు. 37

అజామీకుడు. ద్రౌపది, విభీషణులతో పోల్చితగిన భక్తురాలవు. విన్ను గాంచి
నంతనే నా మనస్సత్యంతానందము నందుచున్నది. 38

నా దుఃఖమును పోగొట్టుటకై బ్రహ్మచే నా నారీరత్నముగా నిర్మింపఁడితివి.
కోటిగోవుల దానమొనర్చుటయు, పదివేల గుఱ్ఱముల దానమిచ్చుటయు. 39

బంగారము, సువర్ణం దానమొనర్చుటయు, నొక వివాహ మొనరించుటయు
సమాశముగా ఫలితము నొసంగు పుణ్యకర్మలు. నీవాకన్వియను గాంచిన సంతపింతువను
టలో నందియములేదని తన మనోరథమును వ్యక్తమొనరించినంతనే వకుళమాలిక — : 40
వకుళా —

జగత్సృష్టా : నీవు గాంచివ కన్నియ యెచ్చట నున్నది : ఆ మార్గమును
తెలుపుము. తప్పక వెళ్లగలను. 41

ఆమె పూర్వజన్మవృత్తాంత మేమి : ఎందులకు భూమిపై జనించినది : ఆ
కన్నియ వృత్తాంతమునంతను పూర్తిగా వివరింపును"ని యడుగగా — 42

ఇత్యా జ్ఞప్తా విరిచ్ఛేత్ | వినతాబ్జి సరోరుహః |

ఉవాచ మన్దం వచనం | వకుళాం ధరణీధరః ||

43

వకుళాం ప్రతి శ్రీనివాస వర్జిత పద్మావతీ పూర్వజన్మోదనః

శ్రీనివాసః —

శృణు బాలే పురావృత్తం | పద్మావత్యాః జనేః శుభమ్ |

త్రేతాయాం రామరూపేణ | త్వ వతార మహం గతః ||

44

పిశ్య మాతృ వచః శ్రుత్వా | దక్షిణారణ్య మాగతః |

లక్ష్మణేన సహ బ్రాతా | సీతయా వకుళేః శుభేః ||

45

తదా తు రావణో నామ | రాక్షసో లోకకణ్ఠకః |

లోకభద్రః సతీం హృత్వా | లక్ష్మణం గన్తు మవర్తత |

లక్ష్మణో వ్యగ్రజం ద్రష్టుం | సీతయా ప్రేషితో బలాత్ ||

46

తర్కాల మాలక్య స రాక్షసేన్ద్రో | విమాన మారోపయితుం హి సీతామ్ |

ప్రావర్తతైషా చ తదా రురావ | “హా రామః హా లక్ష్మణః రాఘవే”తి ||

తదార్త రావేణ తదా వనాకసో | విచుక్రశు స్తత్ర వనాన్తర స్థితః |

తద్వాక్య మాకర్ణ్య చ హవ్యవాహనః | పాతాళలోకా దుడగా ద్ధరాతలమ్ || 48

సమాయాన్తం దురాధర్షం | ఆకర్షన్త ఇన్ద్ర జానకీమ్ |

సమృష్య రావణం క్రూరం | పాతాళా దుపగమ్య చ ||

49

రావణేన చ పాపేన | సహితః సీతయా తయా |

రావణం బోధయామాస | నానావాక్యగణై స్తదా ||

50

ఇయం జనకపుత్రీ న | విప్రవత్సీ తు భేవర |

రాఘవ స్త్వదృయా ద్రక్షన్ | జానకీం మమ సన్నిధౌ ||

51

సన్ధ్యావ్య విపినే రామో | వ్యవర తృహాలక్ష్మణః |

శిష్యో లసి పరమోదారః | మమ కల్యాణః రావణః ||

52

బ్రహ్మద్రాక్షులచే నమస్కరింపబడు పాదపద్మములుగల శ్రీనివాసుడు — 43

శ్రీనివాసుడు వకుళాదేవికి పద్మావతీ పూర్వజన్మ వృత్తాంతము నెఱింగించుట శ్రీనివాసుడు —

పాపరహితురాలా : పుణ్యప్రదమగు పద్మావతీ పూర్వజన్మ వృత్తాంతమును వినుము, నేను శ్రీతాయుగమున శ్రీరామచంద్రునిగా నవతరించితిని. 44

కలిదండ్రులయాజ్ఞ ననుసరించి సీతతోను సోదరుడగు లక్ష్మణునితోను దండకారణ్యమునకు వచ్చితిని. 45

ఆ సమయమున లోకములను బాదించు రావణుడను రాక్షసుడు జగన్నాథుడగు శ్రీరామచంద్రుని భార్యయగు సీత నపహరించి లంకకు గొవిపోవ నుద్యుక్తుడాయెను. లక్ష్మణుడు సీతచే బలవంత పెట్టబడి సోదరుని చూచుటకు వెళ్లెను. 46

రావణు డా సమయమును చూచికొని సీతను విమోనముపై నెక్కించుకొనుట కారంభించగనే ఆమె “హా రామా ! హా లక్ష్మణా ! హా రామవా !” యని విడుచుట కారంభించెను. 47

ఆ రోదనధ్వని విని అడవియందు వివపించువా రందరు బిట్టుగా విలపించిరి. ఓనిని విని గొఱ్ఱవాహనముగా గల అగ్నిహోత్రుడు పాతాళలోకమునుండి భూమిపైకి వచ్చి 48

వారింప శక్యముకానవాడై జానకిని లాగికొనుచు వచ్చుచున్న క్రూరుడగు రావణుని కుశలప్రశ్నలచే నలుకరించి 49

సాపాత్ముడగు రావణునితోను సీతతోను కలిసినవాడై గగనచారివగు రావణా : ఈమె జనకపుత్రురాలు కుమార్తెకాదు. బ్రాహ్మణపుత్రిక. శ్రీరామచంద్రుడు నీ వలన భయపడి జానకిని నావద్దదాచి 50-51

లక్ష్మణునితో గూడ నడవిలో నందరించుచున్నాడు. ఈమె బ్రాహ్మణుని భార్య. కాని సీతకాదు. సద్గుణములుగల రావణా : ఔదార్యశాలీ : నా శిష్యుడవు. 52

- ప్రియో ఒసి మా గమో విప్ర । పత్న్యాం సీతాద్రుమం వృథా ।
ఇతి ప్రతారయన్ రక్షః । ఛన్దనా జనకాత్మజామ్ ॥ 53
- ఇత్థం స్వలోక మదాయ । తాం సమ్పూజయితుం ద్రుతమ్ ।
స్వాహాయాం సన్నివేశ్యా త । నామ్నా వేదవతీం శుభామ్ ॥ 54
- ప్రా గ్రావణాపచారేణ । ప్రతిశ్రుత్య చ తద్వధమ్ ।
కృతప్రవేశాం క్రోధేన । సమిధే జాతవేదసి ॥ 55
- తత ఆరభ్య సమయం । ఆకాంక్ష స్థీం స్థితాం సతీమ్ ।
సీతా ఒలకృతిభరాం కృత్వా । మాయయా మేషవాహనః ॥ 56
- ప్రదర్శయ స్ఫుదాచా త । రావణం ప్రీణయన్ని వ ।
“ఇమాం సీతాం సమాదాయ । గచ్ఛ శీఘ్రం నిశాచర” ॥ 57
- ఇత్యు క్తః పావకేన యం । తా మదాయా గమ ద్ద్రితమ్
హరే చా గ్నా విశేషేణ । భక్తి రైవ రావణస్యవ ॥ 58
- తస్మా దగ్నివచః శ్రుత్వా । త్వే వం తాం జానకీం తదా ।
అజ్ఞానా నృన్యమానో ఒసా । రావణో మోహదర్పితః ॥ 59
- రంజ్కం గత్వా ఒశోకవనే । శింశుపావృక్షమూలతః ।
సీతాకృతిం తాం సంస్థాప్య । విష్ణ్వవిష్టాం స రాక్షసః ॥ 60
- కృతకృత్యం తదా ఒలత్మానం । మేనే వై కాలచోదితః ।
రామో గత్వా తు తం హత్వా । రావణం సగణం ఖలమ్ ॥ 61
- సీతాం ప్రాప్య జగన్నారో । యుద్ధాన్తే పర్యచిన్తయత్ ।
తా న్తు లోకాపవాదేన । పావకేన విశోధితామ్ ॥ 62
- జిఘృక్షణా రాఘవేణ । సీతా చా గ్నా ప్రవేశితా ।
సీతా ద్వన్ద్యం తత్ర దృష్ట్వా । ప్రోవాచ నిజభామినీమ్ ॥ 63

అనన్తరముగా బ్రాహ్మణుని భార్యయందు సీతయను తలంపు నుంచకుమ'ని
మాయమాటలచే సీతను రావణునినుండి వందించి 53

అమెను పూజించుటకు శీఘ్రముగా తన లోకమునకు తోడ్కొని చని స్వాహా
దేవీయందు ప్రవేశపెట్టెను పవిత్రురాలై 54

మున్ను రావణు యోగించిన అపచారమువలన రావణుని చంపునటుల ప్రతిజ్ఞచేసి
కోపముతో మిక్కిలి ప్రజ్వలించుచున్న అగ్నిహోత్రమున ప్రవేశించినదై 55

అనాటినుండియు రావణునివధకై విరీక్షించుచున్న వేదవతికి సీతరూపమును
ధరింపజేసి 56

రావణునకు చూపించుచు ఆతనిని సంతోషపరచుచున్నటుల “రావణా : ఈ
సీతను తీసికొని శీఘ్రముగా నేగుమ'ని 57

పలుకగా రుద్రునియందును అగ్నియందును తనకు గల భక్తివిశేషముచే 58

ఆతని మాటలను విజమని నమ్మి మోహంబుడై అజ్ఞానముచే వేదవతిని
సీతవృత్తగా తలంచి 59

లంకకేగి ఆకోపవనమున ఇరుగుడుచెట్టుక్రింద విష్ణునియందే నలగ్నమై
యున్న ఆమెనుంచి 60

మృత్యువు నమీపించుటంజేసి తన కార్యభారము తీరినటుల తలంచెను. రాముడు
కొంతకాలముపిమ్మట బంధువుత్రమిత్రకళత్రనహితముగా రావణుని చంపి 61

యుద్ధము జరిగిన పిమ్మట లోకాపవాదముచే నగ్నిహోత్రమున దుమికి పవిత్రత
నొందింపబడిన సీతను 62

గ్రహింపగోరగా సీత అగ్నిలో ప్రవేశించెను రామవంధ్రు డగ్నిహోత్రమున
విరువురి సీతలను గాంచి తన భార్యతో

కా సా దేవీ తవ సమా । తవ రూప మన్వితా ।
 న జానే ఒహం వరాక్షం తాం । తవ దిమ్మనిధాం శుభామ్ ॥
 రామవేదై వముక్తాసా । జానకీవాక్యమబ్రవీత్ ॥

64

జానకీ —

మద్దుఃఖం హ్యే తయా భుక్తం । నిర్నిమిత్తం దయాశునా ।
 కా సా వేదవతీ దేవః । స్వాహాయాః సన్నిధౌ స్థితా ॥

65

తా మగ్గీకురు గోవిందః । వివాహం విదిపూర్వకమ్ ।
 ఇతి సీతావచః శ్రుత్వా । రామో వచన మబ్రవీత్ ॥

66

శ్రీరామః —

ఏకపత్నివ్రతం మే ఒద్యో । కృతం జానాసి భామినిః ।
 ద్వాపరే ఒక్లేఃరోమి తి । బహుశానాం వరదో యతః ॥

67

తవ వాక్యం కరిష్యామి । త్వష్టావింశే కలౌ యుగే ।
 తావ దేషా బ్రహ్మలోకే । బ్రహ్మణా పూజితా భవేత్ ॥

68

శ్రుత్వైవం రామవాక్యం సా । జగమ భవనం విధేః ।
 పద్మావత్యాః కారణం తు । భజితం తవ సువ్రతే ॥

69

న మే వాక్య మసత్యం స్యాత్ । ఇతి వేదవిదో విదుః ।
 శ్రుత్వా తజ్జననే హేతుం । వకుళా ఒఒనన్దవిర్భరా ।
 కౌతూహలసమావిష్టా । శ్రీనివాస మభాషత ॥

70

శ్రీనివాసానుజ్ఞయా నారాయణపురం ప్రతి వకుళాగమనమ్

గచ్ఛామిరాజేన్ద్రసభాం సభాసరో । యత్రఒనతేనర్వకళావిశారదాః ।
 ఆకాశరాజన్యపురీం సురోత్తమైః । సంస్తూయమానాశ్చరమాంవిగూహితామ్ ॥ 71
 ఇత్యేవ ముక్తో భగవాన్ జగద్గురుః । సమ్రోషయిష్యన్ వకుళాం స్వకారణాత్ ।
 ఉత్థాయ తల్పాత్స్థిమితాన్తరగ్గః । తస్మై తదానీం భృశహృష్టచేతాః ॥ 72

నీతో నమానముగా ఉన్న ఆ దేవి ఎవరు : నిన్ను బోలెయిండుట కేమి హేతువు : నీ పోలికగనున్న ఆమెను నే నెఱుంగన'ని పయకగా జానకి యాకనితో— 64

జానకి —

కారణ మేమియు లేకుండా నా కొఱకై నా దుఃఖమును తా ననుభవించిన యీ వేదవతి ఎవరు : స్వాహాదేవి నన్నిదితో ఎందుల కున్నది : 65

రామచంద్రా : యదాశాస్త్రముగా నామెను పరిణయమాడుమ'ని ప్రార్థించెను. దానికి శ్రీరాముడు ఆమెతో— 66

శ్రీరాముడు —

జానకి : నే నీ యవతారమున నొకే యువతిని పరిణయమాడి భార్యగా నంగీకరింతును. ఇది నావ్రతము, చాతిమండికి వరముల నొసంగియుండుటంజేసి వ్యాపరయుగమున తప్పక వేదవతిని భార్యగా నంగీకరింతును. 67

ఇరువది యెనిమిదవ కలియుగమున అంతవర కీమె బ్రహ్మలోకమున బ్రహ్మచే పూజింపబడును, 68

అని రామచంద్రుడు పయకగా విని వేదవతి బ్రహ్మలోకమున కేగెను. వకుళమాలికా : పద్మావతీ జన్మవృత్తాంతమును తెలిపితిని. 69

నామాట ఆబద్ధము కాజాలదని వేదశాస్త్రజ్ఞులు పయకుమర'ని తెలుపగా వకుళ ఆనందపరవశురాలై పద్మావతీ జన్మవృత్తాంతమును విని కుతూహలముకలదై యాకనితో 70

శ్రీనివాసుని యాజ్ఞచే వకుళ నారాయణపురమున కేగుట

శ్రీనివాసా : పదునాల్గు కళలయందు నిపుణులగు నభికులచే సంశోభితమును, దేవతోత్తములచే స్తుతింపబడునదియు, ధనదాన్యలసితమునగు ఆకాళరాజసభ కేగెదన'ని 71

చెప్పగా లోకనాథుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు తనకొఱకై వకుళమాలిక నాకాళ రాజావొద్దకు పంపి మిక్కిలి సంతసింపచుచు మనస్సు కుదుటబడగా ప్రక్కనుండి లేచి 72

భుక్త్వా లన్న ముత్తమ మసౌ వకుళావదత్తం ।

అనన్తపూర్ణసుమనాః సురబృన్దవన్ద్యః ।

తస్మా వలక్ష్మితవపు శ్చ విభూషణౌఘైః ।

ముక్తాఫరైః సురుచిరై రభ పుష్పనజ్జైః ॥

73

దివ్యం తురగ్గీ మారుహ్యః । విరితాం దేవమాయయా ।

మార్గం విజ్ఞాతు కామా తం । ఆపృచ్ఛ్య వకుళా వదత్ ॥

74

మార్గం వద రమాచీశః । గచ్ఛామి నృపనత్తమమ్ ॥

75

శ్రీనివాసః —

అస్మా దేవ వరా న్మార్గాత్ । ఆవరుహ్య గిరే స్తటాత్ ।

త్విం గచ్ఛా థః ప్రదేశే చ । కాపిలం తిజ్గ ముత్తమమ్ ॥

76

తత్ర లస్తే తీర్థరాజో యః । కపిలేశ్వరసన్నిధౌ ।

తత్ర స్నాత్వా యథా యోగ్యం । మదర్థం తీర్థపుజ్గవే ॥

77

కపిలేశ్వర మాసాద్యః । యావ్యతాం వర మవ్యయమ్ ।

శ్రీనివాసేన జాలేన । సదా కల్యాణకాక్షిణా ॥

78

ప్రేషితా లహం తదర్థం వై । కురు మే లభీప్సితం ప్రియమ్ ।

ఏవ ముక్త్యా శివం దేవిః । తతః పద్మతటం గతా ॥

79

తత్ర దృష్ట్వా కృష్ణరామౌ । నత్వా తౌ భక్తిభావతః ।

పద్మతీర్థసముద్భూతైః । కమరైః కమలాననే ॥

80

పూజాం కురు మదర్థం తౌ । భ్రాతృపూతౌ హి మే మతౌ ।

సువర్ణముఖరీం తీర్త్వా । తత్ర గచ్ఛ యథా సుఖమ్ ॥

81

ఉచితం కురు కల్యాణీః । కన్యా లర్ధే కమలాననేః ।

అజ్ఞప్తా దేవదేవేనః । త్వి త్థం వకుళమాలికా ॥

82

వక్రశూరిక యొసంగిన నరనభోజనము నారగించి ఆనందపరిపూరితాంతరంగుడై అభిరక్షణముచేతను ముత్యముచేతను మిక్కిలి అందమగు పువ్వులతోను శరీరము నలంకరించుకొనెను. 73

దేవమాయచే విట్టింపబడిన దివ్యమగు నాదగుట్టమునెక్కి దారి నెఱుంగుటకై శ్రీనివాసునితో— 74

నే నాకాశరాజ్యహమున కేగెదను. నా కా పట్టణమునకు మార్గము నెఱింగింపు మనగా నాతడు— 75

శ్రీనివాసుడు —

సుందరీ! ఈ మార్గముననే పర్వతపార్శ్వమునుండి దిగి క్రింద కపిలేశ్వరుని వద్దకేగుము. 76

ఆతని సన్నిధానముననున్న పుష్కరిణిలో నా కొఱకై యథాశాస్త్రముగా స్నాన మాచరించి 77

కపిలేశ్వరునితో “బాదగు శ్రీనివాసు దెల్లవేళలయందును కల్యాణమునే కోరుచు 78

ఆ ఫలసిద్ధికై నన్ను పంపినాడు. నా కోర్కెను నెరవేర్చుమని వరమునుకోరి పిమ్మట పద్మసరోవరతీర్థమున కేగి 79

ఆచట బలరామకృష్ణులను పద్మసరోవరమున వికసించిన తామరపుష్పములతో భక్తియుక్తముగా సేవించి 80

నాకు సోదరులగు వారిని నా కొఱకై పూజించి సువర్ణముఖరీనదిన దాటి సుఖముగా నేగి 81

కన్యకామణికై తగిరుటల ప్రసర్తింపుమని శ్రీనివాసునిచే అజ్ఞాపింపబడినదై 82

జగము శసక్తైః శేషః । శైలా దుత్తీర్య చా జ్ఞనా ।
యసుక్తం శ్రీనివాసేన । త చ్చకార తదాఽఽల ॥ 83

హయ మారుహ్యో వకుళా । సువర్ణముఖరీం తదా ।
తీర్త్వా గస్త్యాశ్రమం ప్రాప్య । సఖీ స్రస్యా వ్యలోకయత్ ॥ 84

శివాయే శివం ద్రష్టుం । ఆగతాయా స్తు తత్ర వై ।
తత్ర దృష్ట్వా పరాః కన్యాః । కా యాయ మితి చాబ్రవీత్ ।
తయా సమ్పాషితా బాలాః । ఊచురేనాం తథోత్తరమ్ ॥ 85

వకుళాంప్రతిపద్మావతీసఖీజ్ఞాపితపద్మావత్యుదంతః

కన్యాః —

వయ మాకాశరాజస్య । సన్నిధానగతాః సదా ।
ఇతః పూర్వదినే కచ్చి । త్పు రుషం తురగాస్థితమ్ ॥ 86

పద్మావత్యాః సమీప ఇచ్చి । సప్రమాప్తం మన్మథా ఒకృతిమ్ ।
దృష్టవతో వయం సర్వాః । కిరాతాకృతిశోభనమ్ ॥ 87

దృష్ట్వా పద్మావతీ భీత్యా । జ్వరతాపవిమూర్చితా ।
త త్తాపశోః పశాన్త్యర్థం । రాజ్ఞా ఒజ్జిప్తా వయ స్త్విహ ॥ 88

అగస్త్యేశాభిషేకార్థం । పసామో ఒద్య సమాగతాః ।
ఇదానీం కన్యకారూపాం । త్వాన్తు వీక్షమహే వయమ్ ।
ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా । వకుళా వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 89

వకుళా —

కో ఒసౌ కిరాతరూపీ చ । భవతీభి శ్చ సజ్గతః ।
వదన్యం కన్యకా స్సర్వాః । తద్వృత్త మఖిలం మమ ॥ 90

కన్యాః —

పద్మావత్యా శ్చ సహితాః । కదాచి ద్వయ మాగతాః ।
పుష్పావచయనం కర్తుం । ఆరభ్యా స్తు వనాన్తరే ॥ 91

భవిష్యోత్తర పురాణము - ఎనిమిదవ అధ్యాయము

131

శేషాచలమునుండి మెల్లగా దిగి శ్రీనివాసుడు చెప్పినట్లుగా వెళ్లి

83

గుట్టమును దిగి సువర్ణముఁగీనదిని దాటి అగస్త్యాశ్రమమున కేగి పద్మావతి
చెలిమికత్తియలు

84

కేవలదర్శనమునకై శివాలయమునకు రాగా వారిని గాంచి “మీ కెవర’ని ప్రశ్నిం
చెను. ఆ బాలిక లామెతో—

85

పద్మావతి చెలికత్తెలు తమ సఖి చరితమును వకుళమాలిక కెఱిగించుట
కన్యక —

మే మాకాశరాజా పోషణమున నున్నవారము. ఇంతకు ముందురోజున
గుట్టముపై నెక్కి

86

మన్మథునిబోలిన ఆకారముకలిగి, కిరాతవేషమున మిక్కిలి యందగాడైన మా
పద్మావతివద్ద కేతెంచిన యువకుని మే మందరము గాంచితిమి.

87

పద్మావతి యాతనిని గాంచినంతనే భయపడి జ్వరమువలనను దానివలన కలిగిన
తాపమువలనను మూర్ఛించెను. ఆ జ్వర ముపశమించుటకై మేము రాజుచే నాజ్ఞాపింపబడి

అగస్త్యేశున కభిషేకము నొనర్చుటకై వచ్చియున్నాము. కన్యకారూపమున
నున్న విప్పిపుడు గాంచితిమ’ని తెలుపగా విని - వకుళమాలిక వారితో—
వకుళ —

89

ఆ కిరాతరూపముననున్న పురుషు డెవడు ? మీతో నెట్లు కలసెను ? ఆ వృత్తాం
తము వంతయు నాకు తెలియజెప్పుడ’ని యడుగగా

90

కన్యక —

నా కప్పియ లామెతో . మే మొక దినమున పద్మావతితో కలసి యుద్వానవన
మున పువ్వులను కోయించుండగా

9

తత్ర కశ్చిత్ పుమాః ప్రాప్తః । విచిత్రతురగాన్నికః ।
అస్మాన్ ప్రత్యుదితం తేన । హ్య వాచ్యవచనం తదా ॥ 92

తచ్ఛ్రుత్వా తనయా రాజ్ఞోః । రుష్టా వచన మబ్రవీత్ ।
తయోః కలహ ఆసన్నః । కలహే తాడితో హయః ॥ 93

విపపాత తదా లక్ష్మ స్తు । శిలాభి ర్హతచేతసః ।
స ఘోరం సమృతిత్యజ్య । జగామో త్రరదిజ్ఞాభః ॥ 94

గతే కిరాతే కమలోద్భవా లభః । మూర్ఛా ముపాగమ్య పపాత భూమౌ ।
కన్యాం తత స్తాం ఉపనేశ్య యానే । వయం స్వకం రాజపురం గతాః స్మః ॥ 95

తా మాగతాం యానగతాం సుతాం నృపః । చింతా ముపాగమ్య రురోద దీనః ।
అజ్ఞే విదాయా లక్ష్మసుతా ఇచ్చ పశ్యన్ । ముఖం ముదా హీన మభాషణ ఇచ్చ ॥ 96

కా వా లభవ న్మే దుహితు ర్దురాసవా । విభీషికా విశ్వవినాశకారిణీ ।
తస్యా వినాశం న విజానతే నరాః । గురుం వినే తి ప్రసమీక్ష్య భూమిపః ॥ 97

తతః సురాజాం గురు మాత్తకమ్పః । సమానయ త్తత్ర సుతేన శీఘ్రమ్ ।
శీఘ్రం ప్రసన్నో విజమద్ధిర ఇచ్చ । త ద్వాక్య మాకర్ణ్య గురు ర్ధరాతలమ్ ॥ 98

ప్రాప్తం గురుం ప్రాణ మివా గతం తదా ।

ప్రాప్యే వ పుణ్యం పరిపక్వ మాగతమ్ ।

దత్త్వా లలసనం రత్నమయం సమర్పయన్ ।

సుసాధనైః సార్ఘ్యసుపుష్పభోజనైః ॥ 99

కృతా లతిథేయో ద్వీజ మాబధాషే । సుతా విమిత్తం గగనాభిదో నృపః ।

తద్వాక్య మాకర్ణ్య గురుః సతాం పతిః । సమ్ప్రీణయన్ వాక్య మువాచ భూపమ్ ॥

దుహితు న్నవ న్ద్యుష్ట । నిమిత్తం శ్రుణు భూమిపః ।

పుష్పార్ధ స్తు గతా బాలా । భీతా పురుషదర్శనాత్ ॥

అచటి కొక పురుషుడు మిక్కిలి సుందరమగు గుఱ్ఱముపై నధిష్ఠించివచ్చి
మాతో ననరావిమాటలనాడగా 92

మా రాజకుమార్తె మిక్కిలి కోపించెను. నా రిరువురకు జగదము సంభవింపగా
నా కలహమున నాతని గుఱ్ఱమును రాళ్ళతో గొట్టడచే 93

నది భూమిపై పడిపోయెను. దానిచే నాతడు చింతాకాంతచిత్తుడై గుఱ్ఱమును
వదలి ఉత్తరదిశగా వెదలిపోయెను. 94

ఆ కిరాతరూపియగు పురుషుడు వెదలిరంతనే మా సద్యావతి మూర్ఛాకాంతయై
నేలకొంగెను. మే మామెను పల్లకియం దిడుకొని రాజసౌధమున కేగితిమి. 95

అంత ఆకాశరాజు పల్లకియందుండి సంతనములేక మాటాడక వెలవెల
బారుచున్న ముఖమును జాలికను గాంచి యామెను తన యొడిలో పరుండబెట్టుకొని మిగుల
చింతించుచు దీనినై యేడ్వసాగెను. 96

నా కెమార్తెకు సంభవింపరానిదై భయంకరమయి, జగద్విలయము నొనరించు
నీ యవస్థ యెద్దియోకదా! దీనికి తగిన విధానమును బృహస్పతితక్కి యితరు లెవ్వరు
నెఱుంగజాలర'ని 97

కలవరపాటునంది తన పుత్రుని దేవగురువగు బృహస్పతిని తోడ్కొని రమ్మని
పంపెను. ఆ వార్తను వినినంతనే బృహస్పతి భూలోకమున కరుగుదెంచి రాజమందిరము
నకు చనుదెంచెను. 98

తన పుణ్యము ఫలించినటులను ప్రాణమువలె వచ్చి నిలచిర బృహస్పతినిగాంచి
రత్నసింహాసనమున నాసీను నొనరించి చక్కని యువకరణములతోడను ఆర్ఘ్యపాద్యముల
తోను పుష్పఫలాదులతోను 99

అతివ్యమును నెరవేర్చి తన పుత్రకునుగూర్చి యాకాశరాజుడిగెను. అంత సజ్జన
శ్రేష్ఠుడగు బృహస్పతి ఆకాశరాజును తన మాటలచే సంతసింపజేయుచు 100

రాజా! నీ కుమార్తె కాపదసంభవించిన కారణమును వినుము, నీ కుమార్తె
పుష్పములను కోసుకొనుటకై యేగి యొక పురుషుని దర్శించి భయపడినది. 101

- తస్య శాంతిం ప్రవక్ష్యమి । హ్రూయతా మవదానతః ।
కారయ స్త్వ ధనా విప్రాః । అభిషేకం శివస్య చ ॥ 101
- అగస్త్యేశస్య వై రుద్రైః । త్వ మేకాదశభిః ప్రభో ।
ఏవ ముక్తౌ లభ గురుణా । రాజా విప్రాన్ సమాదిశత్ ॥ 103
- సమ్పాద్య సర్వసమ్పారాన్ । వయం విప్రసమన్వితాః ।
తత్పుత్రీజ్వరతాపేన । కాయితా నిజమన్దిరే ॥ 104
- తచ్ఛాస్త్యర్థం వయం ప్రాప్తాః । అభిషేకార్థమగ్గనే ।
దిషణేన సమాజ్ఞప్తాః । ద్విజవర్యాః సమాగతాః ॥ 105
- తస్మాదేకాద్వయ ప్రాప్తా । కైలాసపతి మన్దిరమ్ ।
గచ్ఛసి త్వం కుత్ర బాలేః । కిమర్థం త్వమిహః ॥ 106
- వదా దేశ మితి శ్రీభిః । వకుళా చోదితా లబిష్త్ ॥

- పద్మావతీసఖీః ప్రతి వకుళా లవేదితస్వాగమన వృత్తాంతః
శృణ్వ స్తు కన్యకా స్సర్వాః । మద్వాక్య మవిచారతః ॥ 107

దేవతా స్తరభజననిరసనమ్

- ప్రభావ మాత్మానుభవస్య విష్ణోః । యూయం న జానీథ పురాణపుంసః ।
కృష్ణం ముకుందం తనయం విదన్త్యాః । వృథా శరీరం పున రాగతం మమ ॥ 108
- జగద్విధీకానమహేంద్రపూర్వం । సృజ స్మయం మానుషవ ద్విభాతి ।
యుష్మాన్ సహ స్మాభి రిహః న్యదైవతాన్ । సమ్రూర్ధయ స్త్రీ స్వకుభం
హరి రేవ బలం యస్మాత్ ॥ కరోత్య సౌ ॥ 109
- హరి రేవ బలం యస్మాత్ । సర్వాధానా మలం భవేత్ ।
ద్రువంతతో నృజాం మోహత్ । కుపథో లన్యసమాశ్రయః ॥ 110
- హరే రవమతం యస్మాత్ । కుపథ ఇచ్చ తదాశ్రయమ్ ।
లాలయామి తతో మాం వై । వకుళా మవగచ్ఛతామ్ ॥ 111

భవిష్యోత్తర పురాణము - ఎనిమిదవ అధ్యాయము 137

దానికి శాంతిని తెలిపెదను. జాగరూకుడవై వినుము. నీవు విప్రులను రావించి
శేషింతును. 102

పదకొండుగరు రుద్రులతో గూడ అగస్త్యేశుని కభిషేకమును చేయించుమ'ని
పదకగా రాజు బ్రాహ్మణుల కాజ్ఞాపించెను. 103

మేము బ్రాహ్మణులతో గూడ సకలవిధ పూజాద్రవ్యములను సంపాదించితిమి.
రాజపుత్రి జ్వరతీవ్రతచే తన మంత్రిమున పవళించియున్నది. 104

మే మామెజ్వర మునశమించుటకై వేలయమున కేగుచున్నాము. బృహస్పతి
చేత సంపాదించిన బ్రాహ్మణులకూడవచ్చిరి. 105

ఆ నారాయణపురిమునుండి వేలయమునుగూర్చి మేము వచ్చితిమి. ఓ బాలా !
నీవు యెచటి కేగుచున్నావు ? ఇచటికి యేల వచ్చితివి ? 106

నీ రాకకుగల కారణమును తెలుపుమ'ని యడిగిరి. అంత వకుళమాలిక వారితో

పద్మావతి చెలికొండ్రతో వకుళాదేవి తనరాకకుగల కారణము నెఱింగించుట

బాలికలారా ! నా మాటలయందు సందియములేక వినుడు. 107

నారాయణుని విడిచి ఇతర దేవతలను భజించరాదని చెప్పుట

అనాది పురుషుడును స్వయంప్రకాశమానుడగు శ్రీమన్నారాయణుని ప్రభావ
మును మీ రెఱుంగజాలరు. భగవంతుని పుత్రునిగా పొందగోరి నేను మరల జన్మించితిని. 108

బ్రహ్మరుద్రేంద్రులతో నారంభించి యీ జగత్తును సృజించిన పరమాత్మ
మనుష్యునివలె విరాజిల్లుచున్నాడు. అతనిని శరణువేడుచున్న మాతోపాటు ఇతర దేవతల
ప్రార్థించుచున్న మీకును శుభంకరు డాతడే. 109

సకలాభీష్టసిద్ధికిని శ్రీమన్నారాయణే సమర్థుడై యుండ, మనుష్యు లజ్ఞానముచే
నితర దేవతల నారాధించుట దుర్మార్గమనమేకదా ! 110

కావున నది నారాయణునిపట్ల అనాదరణమే కాగలదు. అందుచే నితర దేవతల
నారాధించుట దుర్మార్గమే. అందుచే మిమ్ముల మందలించుచున్నాను. నేను వకుళను, 111

- మా మాం లాలయతీ త్యేవం । మాలా మవ్య వగచ్ఛత ।
అహం శ్రీవేంకటాచీక । దాసీ భూతా ఒస్మి సామృతమ్ ॥ 112
- ఓరణ్యా శ్చ సమీపే మే । కిచ్చి త్కార్య స్తు వర్తతే ।
నారాయణపురం దివ్యం । ఆధేద్యం పరదేశిభిః ॥ 113
- భవతీ సజమాత్రేణ । కరిష్యన్తి ప్రవేశనమ్ ।
ఇత్థ ముత్తాన్తి స్థితా బాలా । కన్యాభిః సా చ సజ్జతా ॥ 114

శ్రీనివాసస్య పుల్కనీరూపేణ నారాయణపురగమనమ్

- ఏవం గతాయాం తస్యా స్తు : న విశ్వాస మగా ధ్ధరిః ।
“ ఏకపుత్రో హ్యపుత్రః స్యాత్ । ఏకనేత్రో హ్యనేత్రవాన్ ” ॥ 115
- త్రిభి స్తు యత్కృతం కర్మ । న త త్కార్యం ఫలప్రదమ్ ” ।
ఇతి సచ్చిన్త్య గోవిన్దో । లీలామానుషవిగ్రహః ॥ 116
- స్వయం శ్రీవేంకటాచీశో । వనితారూప మాయయా ।
చీరవస్త్రం తతో బద్ధ్వా । చిద్రకఞ్చకరఞ్చితా ॥ 117
- బ్రహ్మాణ ఞ్చ శకుం కృత్వా । యష్టిం కృత్వా మహేశ్వరమ్ ।
బ్రహ్మాణం జగదాధారం । త్రైగుణ్యం గుర్మ మేవచ ॥ 118
- ఆకీర్య కేశపుట్టాని । పఞ్చాశద్విర్జనంయుతా ।
గుఱ్ఱామణినిభూషాన్ల । శఙ్ఖబద్ధసుహారికా ॥ 119
- వేణుగుర్మం స్వశిరసి । దధానా ధాన్యపూరితమ్ ।
లమ్బోదరీ లమ్బకర్ణా । లమ్బితార్థపయోధరా ॥ 120
- అదస్తా కుష్కవదనా । తదా ఒభూ ధర్మదేవతా ।
బ్రహ్మాణం నాభిసంజ్ఞాతం । సప్తమాసవయోయుతమ్ ॥ 121
- రుదన్తం కుష్కవదనం । కృశాగ్లీ దీర్ఘబాహుకమ్ ।
శకుం బద్ధ్వా చీరవస్త్రే । సృత్యన్తి జగదీశ్వరీ ॥ 122

లక్ష్మీ నన్ను కాపాడుచున్నది కాన నా పేరు “మాల” యనియు నెఱుంగును.
నేనిపుడు శ్రీ వేంకటాచలపతికి దాసురాలనై యున్నాను. 112

నాకు ఆకాశరాజసత్వియగు ధరణీదేవివద్ద కొంచెము పనియున్నది. దివ్యమగు
నారాయణపుర మితరదేశీయులచే ప్రవేశింప శక్యముకానిది. 113

మీ సహాయమున మీరు నన్ను ప్రవేశపెట్టగలర'ని పలికి యా కన్నియలతో
స్నేహ మొనరించెను. 114

శ్రీనివాసుడు శోధిక త్రియ వేషమున నారాయణపురమున కేగుట

ఇట్లు పక్షశూలిక వెళ్లగనే శ్రీనివాసు డామె మాటలను నమ్మజాలక ఒక
పుత్రుడు కలవాడు నంతానము లేనివానితోనే నమానుడు. ఒక కన్ను కలిగినవాడు
గ్రుడ్డివాతో నమానుడు. 115

ఆడవా రొనరించిన పనులు సాఫల్యము నొందనేరవుకదా ! అని యాలోచించి
విలాసార్థముగా మనుష్యకరీరమును ధరించు 116

నా వేంకటాచలపతి నారబట్టను చివిగిన రవికను ధరించి 117

బ్రహ్మను చంటిపాపవిగను. ఈశ్వరుని మంత్రదండముగను, జగత్తునకాధారమై
సర్వరజస్తమోగుణాత్మకమగు బ్రహ్మాండమును బుట్టగా జేసికొని 118

జుట్టు విరయబోసికొని యేదిని సంవత్సరములు వయస్సు గలదియై గురివెంద
పూసల యాభరణముల నలంకరించుకొని శంఖములచే కూర్చిన చిన్నవాలలను ధరించి 119

దాన్యముతో నిండిన వెదురుబుట్టను తన తలపై నిడికొని పెద్దబొట్ట ప్రేలాడు
మండ చెవులు చేటలవలె నల్లాడుచుండ, స్తనములు దిగజారగా 120

పండ్లు ఊడిపోవుటచే బోసినోరు కలదై చూచుటకు సోధిక త్రియవలె నుండు
శ్రీరూపమును దాల్చెను. తన బొడ్డునుండి పుట్టిన బ్రహ్మ ఏడు మానముల విడ్డదై 121

పొడవగు చేతులకలిగి నోరెండునట్లు యేడ్చుచుండగా తన పమిటచెంగుతోకట్టి
చిక్కిన దేహముకలదై నాట్యమొనరించుచు 122

యష్టిం దృత్వా కరే చా ఓగాత్ । స బాలా ధర్మదేవతా ।

నారాయణపురం ప్రాప్తా । నరదాబ్జజవద్వితా ॥

123

పురీ సమాగత్య జగర్జ చే త్తం । పతీన్ సుతాన్ బంధుగణాన్ దదామి ।

శ్రుత్వా వచ స్తద్గదిరి పురాజ్ఞాః । ఊచు స్తదా తాం వృషవల్లభాం ప్రతి ॥ 124

పుల్కసీరూపహరిభగవతా పద్మావతీజనన్యా శ్చ అన్యోన్యసంవాదః

గ్రామికాః —

ధర్మదేవీ సమాయతా । నరనారాయణాశ్రమాత్ ।

బృహ్మ సా వర్తతే హ్యమ్ను । మితథాషే వ దృశ్యతే ॥

125

మనోగతం వదామి తి । వదతీ యం పునః పునః ।

రా మాహ్వాయ మహాభాగేః । ధర్మదేవీం పతివతామ్ ॥

126

రా మిత్త మావేదితచిత్తవేదితా । విద్యాం నిజగ్రామభవాజ్ఞానగణైః ।

ఆహ్వాపయ త్తత్ర సఖీభి రాదరాత్ । సప్రమాప్తభాగ్యా హ మితి స్మరన్త్య సౌ ॥

అజ్ఞప్తా ధరణీదేవ్యా । వశీభూతా వరాజ్ఞాః ।

ఊచు స్తా మగ్రగా స్సర్వాః । సబాలాం ధర్మదేవతామ్ ॥

128

గ్రామికాః —

యా హి మజ్గళదేః దేవి । రాజభార్యా మిమా మితి ।

సా శ్రుత్వా వచనం తాసాం । మన్త మాహ మనస్విని ॥

129

ధర్మదేవీ —

అహం దరిద్రా కుటిలా । సబాలా ఒభాగ్యసంయుతా ।

అహ్వనం కిం వినోదార్థం । హాస్యార్థం హసితాననాః ॥

130

మద్వత్త్రం పశ్యత చ్చిద్రం । మదాభరణమజ్జలమ్ ।

నవదాన్యసమాకీర్ణ । గుల్మం గుణ్ణావిభూషితమ్ ॥

131

జ్ఞాన చేతబాని నాదర, బ్రహ్మలు తనకు నమస్కరించుచుండగా నారాయణ
పురమున కేతెంచి 123

“అమ్మలారా! తల్లీను, చిత్తలను, బంధువులను మీకు నమకూర్చగలన’ని
గట్టిగా నలచెను. అమె మాటలను పురంధ్రీమణు లందఱును విని రాజితో— 124

సోదిక త్రియ దేవముననున్న శ్రీనివాసునితో పద్మావతితల్లి సంభాషించుట
గ్రామిక —

అమ్మా : నరనారాయణాశ్రమమునుండి ధర్మదేవి వచ్చినది. ముదుసలిది.
మితముగా మాట్లాడునిదివలె నున్నది. 125

అమె మన మనస్సునందలి విషయములను తెలుపగలనని మాటిమాటికి పలుకు
చున్నది. ఆ పరివ్రతను పిలవనంపుమ”నిరి, 126

తన గ్రామమునందలి నారీమణు లందఱును మనోగతసంకల్పముల నెఱుంగ
జాలెడు సోదిక త్రియను గురించి తెలుపగా ధరణీదేవి యాదరముతో “ నా అచ్యుష్టము
ఫలించె”నని తలంచుచు నా సోదిక త్రియను పిలుపుడి’ని 127

అజ్ఞాపింపగా నా సోదిక త్రియకు వశపడిన నారీమణు లందఱు ధర్మదేవతను
సమీపించి 128

గ్రామిక —

శుభప్రదురాలవగు నో దేవీ : రమ్మ. ఇదుగో, రాజపత్నివి సమీపించుమ’ని
యనగా నా ధర్మదేవత వారిమాటలను విని మెల్లగా 129

ధర్మదేవత —

అమ్మలారా! నేను దర్శిదురాలను. నాగరికత నెఱుంగనిదానను. పిల్లవానిని
వెంటనిడుకొని వచ్చినదానను. దురదృష్టవంతురాలను. మీరు నన్ను పిలుచుట మీ వినోద
మునకా? లేక నన్ను పరిహసించుటకా? 130

నా చిరిగిపోయిన చీరను చూడుడు, నా ఆభరణములను గాంచుడు. నవధాన్యము
లతో నిండిన నా బుట్ట . గుఱివిందగించితో తయారుచేయబడిన ఆభరణములచే నలంక
రింప బడిననన్ను— 131

అన్నహీను శిశుం మాఱుచు । దృష్టా దేవ్యేతి నో ద్రువమ్ ।
నా గచ్ఛామి విశాలాక్ష్యః । కిం కార్యం రాజమందిరే ॥ 132

ధర్మదేవీ వచః శ్రుత్వా । జగ్ము స్తా ధరణీం ప్రతి ।
యథోక్తం ధర్మదేవ్యా తు । త దాచఘ్న్య శ్చ తాం ప్రతి ॥ 133

తాసాం తద్వచనం శ్రుత్వా । ధరణీ తాం యయా స్వయమ్ ।
ఉవాచ ధర్మదేవీం తాం । ధరణీరాజసుందరీ ॥ 134

ధుణీ —

ఏహి భద్రే ! మహాభగే ! ! సాక్షాత్త్వం ధర్మదేతా ।
దైవయోగా దాగతా లసి । మమ కల్యాణవర్ధినీ ॥ 135

మనోరథో మనఃసంస్థః । తథ్యం మే కథ్యతా మితి ।
భాషితా రాజపత్న్యా సా । సత్య మాహ ధరాంప్రతి ॥ 136

ధర్మదేవీ —

కఠినం మమ వాక్య స్తు । శృణు రాజస్థు వల్లభే ।
మయా తు గదితం వాక్యం । అసత్య జ్ఞో నృనస్విని ! ॥ 137

పురాన్నిష్కాన్య మాం దేవి ! ! జిహ్వయా శ్చేదనం కురు ।
సరనారాయణః స్వామీ । మద్భర్తా రాజసుందరి ! ॥ 138

తద్వీర్యజాతపుత్ర స్తు । ప్రజాపతి మిమం విదుః ।
తేన లజ్జిస్తా త్వదర్థే చ సప్రమాప్తా తవ మందిరమ్ ॥ 139

భూతం భవ్యం భవిష్య చ్చ । జానామి జగదీశ్వరి ! !
ఇత్యుక్తా ధర్మదేవ్యా సా । రాజపత్నీ పతివ్రతా ॥ 140

సువచోభిః సాన్త్యయిత్వా । ధరణీ ధర్మదేవతామ్ ।
ప్రాసయ దృవనం స్వస్యాః । మన్దం మన్దం ముదా లన్వితా ॥ 141

తా మాదాయ గృహం ప్రాప్య । వరం సింహాసనం వదా ।
సింహాసనగతా సా చ । ధర్మదేవీ వచో లబ్ధవీత్ ॥ 142

అన్నములేక నల్లాడు నా దిడ్డనుచూచి తప్పక నామె సంతసించదు. ఓ
శ్రీలారా! రాజగృహముతో నా కేమిపని? నేను రాననెను. 132

ధర్మదేవి పలుకుల నాలకించి ఆ నాకీమణులు ప్రణీదేవిని నమిపించి ధర్మదేవి
పలికిన మాట లన్నింటిని తెలువగా 133

ధరణీదేవి తాను స్వయముగా ధర్మదేవిని కేగి యామెతో— 134
ధరణీదేవి —

పుణ్యశీలీ! నీవు సాక్షాత్తుగా ధర్మదేవతవు నాకు మంగళప్రవర్తకురాలవై
నా భాగ్యవశమున వచ్చితివి. 135

నా మనసుననున్న కోరికను నాకు యదార్థముగా నెఱింగింపుమని యడుగగా
ధర్మదేవత విస్సంకోచముగా— 136
ధర్మదేవత —

రాజపత్నీ! వినుటకు కఠినముగానుండు నా మాటను వినుము. నేను చెప్పిన
మాట యనత్యుచుగునేవి 137

నన్ను పట్టణమునుండి వెడలగొట్టి నా నాలుకను ఛేదింపుము. వరనారాయణుడు
నా ప్రభువు. (నరుని రూపమును ధరించిన నారాయణుడే నా భర్త) 138

అతనివలన పుట్టిన యీ బానినిపేరు ప్రజాపతి. ఆ నారాయణునిచే నాజ్ఞాపింప
బడి నీతో సంభాషించుటకై నీ యింటికి వచ్చితివి. 139

జరిగినదానిని జరుగుచున్నదానిని జరుగబోవుదాని నెఱుంగజాలుదునని తెలిపెను.
ఆ మాట లాలించి పతివ్రతయు రాజ భార్యయునగు ధరణీదేవి— 140

ధర్మదేవతను మృదుభాషణములచే ననునయించి మెల్లమెల్లగా తన భవనమునకు
తోడ్పొందినది 141

మంచి పీఠముపై నామెను కూర్చుండ జేసెను. అట్లా సింహాసనముపై
కూర్చున్న ఆ ధర్మదేవి యంతట ధరణీదేవితో 142

ధర్మదేవీ —

మజ్జనం కరు కల్యాణి : । వస్త్రాల్లజ్జారభూషితా ।
గురుదేవనమస్కారం । కురు దేవి : హరిప్రియమ్ ॥ 143

వీవ ముక్తా లభ కల్యాణి । తథా చక్రే యథోదితమ్ ।
తస్యా శ్చాభిముఖీ భూయ । పశ్యా ద్వాక్య మువాచ సా ॥ 144

కిం కార్యం వద భద్రం మే । కరోమి తవ శాసనాత్ ।

పులిస్తా —

వాయనం దేహి కల్యాణి : । దేవానాం ప్రీతిసాధకమ్ ॥ 145

ఇథం పులిస్తావచనం । శ్రుత్వా సాష్టాధరణీ తదా ।
స్వర్ణకూర్పం సమాదాయ । ముక్తాతణ్డలపూరితమ్ ।
విషిష్య పురతః శీఘ్రం । ధర్మదేవీం వచో లబ్రవీత్ ॥ 146

ధరణీ —

సత్యం వద మహాప్రాణ్ణే : । మమ దుఃఖం ప్రణోదయ ।
ధరణీవాక్య మాకర్ణ్య । ధర్మదేవీ వచో లబ్రవీత్ ॥ 147

ధర్మదేవీ —

సత్యం వదామి సుశ్రోణి : । శిశో రన్నం ప్రయచ్ఛ మే ।
అహః కృతం రాత్రికృతం । సుపక్వరససంయుతమ్ ॥ 148

శ్రుత్వా తద్వచనం రమ్యం । త్వరయా లలనీయ భామినీ
హీన్నం స్వర్ణపాత్రస్థం । అర్చకాయ దదౌ నృప ॥ 149

త ద్దృష్ట్యా స్వర్ణపాత్రస్థం । మానుషాన్నం న భుక్తవాన్ ।
దురోద చ శిశు స్తస్యాః । ధర్మదేవ్యాః స భూమిపః ॥ 150

రుదస్త మాత్మజం దృష్ట్వా । వినిష్ఠ్య చ తతాద సా ।
“ దరిద్రో లసి దురాచారః । కన్దమూలఫలాశనః ॥ 151

ధర్మదేవత —

కల్పాజీ : నీవు చక్కగా స్నానమొనరించి వస్త్రాలంకారముల నలంకరించుకొని శ్రీమహారాయణుని ఆశ్రయపాత్రురాల వగునట్లు గురువులకు దేవతలకు నమస్కరించి అమ్మ'ని పలికెను

143

ధరణీదేవి యశ్లే యొనర్చివచ్చి

144

యామె తెమరుగా కూర్చుని మరల నామెతో “వింకేమి చేయవలెనో తెలిపిన నీ చూడ్చి ననుచరించి యశ్లే చేయుదున'నగా ధర్మదేవత రాజపత్నితో — దేవతలకు ప్రీతి నొసంగునట్లు నాకు వాయనము ఏమ్మ'ని యడిగెను.

145

ఆ మాటల కంగీకరించి ధరణీదేవి బంగారుచేటయందు ముత్యములను దియ్యము నుంచి తెచ్చి ధర్మదేవత యొడుకనుంచి

146

ధరణీదేవి —

“నిజమును తెలిపి నా ముఖమును పోగొట్టును'ని యడుగగా ధర్మదేవత ఆమె మాటలను విని యామెతో—

147

ధర్మదేవత —

అమ్మా : నిజమునే తెలిపెదను. నా బాలనకు వగటివేళ చేసివట్టియు రాత్రివేళ యందు చేసినట్టియు, మంచి వంటకముల రుచులతో గూడిన యన్నము నొసంగును'ని యడుగగా

148

శ్రీమముగా ధరణీదేవి బంగారుపాత్రతో పాయసాన్నమును తెచ్చి బాలన కొనంగెను.

149

కాని ఓ రాజా : ఆ బాలకు బంగారు పాత్రముననున్న ఆ మనుష్యులు భుజించు నాహారమును భుజింపక ఏడ్వసాగెను.

150

అశ్లేధుచ్చుచున్న బాలనిగాంచి “చరిత్రుడా : దుష్టస్వభావము కలవాడా : అడవి లోని దుంపలను మూలములను భుజించువాడా :

151

- కళం న భోక్త్యనే మృష్టం । షీరాన్నం రాజనిర్మితమ్ ।
సదా ఒపి రోదనం మాతః । కిం కరోమి "తి భూమిపః ॥ 152
- శిశుం తం భర్త్యయిత్వా ఒథ । సమౌజ్ఞా న్న మసుత్తమమ్ ।
"మమోదరగతం చా న్నం । పుత్రస్య హితకారణమ్ ॥ 153
- ఇత్యుక్త్వా సా ధర్మదేవీ । శిరో ర్దత్తం నృపోత్తమః ।
షీరాన్నం స్వర్ణపాత్రస్థం । దుక్త్వా స్వస్థా తదా ఒబ్రవీత్ ॥ 154
- సత్యం వదామి కుశ్లోణిః । తామ్బూలం దేహి మే ఒజ్జనే ।"
ఇత్యుక్త్వా ధరణీదేవీ । ధర్మదేవ్యా పుళిస్తయా ॥ 155
- హిలవజ్గకర్పూర । నాగవర్గదళై ర్యుతమ్ ।
తామ్బూల మర్పయామాస । పుళిస్తయై పతివ్రతా ॥ 156
- తతః సా ప్రాజ్ఞాతీ భూత్వా । పుత్ర మజ్జే నిదాయ చ ।
ఏషిష్య పురతో గుల్మం । పాదా వాస్తీర్య సంస్థితా ॥ 157
- ఏవం రూపం గతం కృష్ణం । శ్రీనివాసం సురోత్తమాః ।
ద్రష్టుకామాః సమాయాతాః । వైఖరీం ప్రాకృతోచితామ్ ॥ 158
- సమృశ్యంత స్తస్య శిష్టాః । సవిమానగతాస్తథా ।
సల్లాపం చక్ర రన్యోన్యం । సమృమాత్ కొతుకాన్వితాః ॥ 159
- కిం తయా సుకృతం రాజ్ఞా । కృతం పూర్వం తయా ఒధునా ।
లక్ష్మీసహాయో భగవాన్ । క్రిడతే ప్రాకృతో యథా ॥ 160
- ఏవం హరే శ్చిత్రవిచితకర్మ । గాయన్తి కజ్జోద్భవశమ్భుశక్రాః ।
కలౌ యుగే పాపకృతాం నరాణాం । హ్యుద్ధారణార్థా జగదీశచేష్టాః ॥ 161

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే శ్రీనివాసస్య పుళిస్తతీరూప
వర్ణనం నామ అష్టమో ఒధ్యాయః సంపూర్ణః.

రాజులు నడిచిన రుచికరమగు పాయసాన్నమును భుజింపవేర : ఎప్పుడును
పిచ్చుమనే యుండును. అమ్మా : ఈ విడ్డ నేమి చేయుదును : 152

అని ఆ పిల్లవానిని భయపెట్టి ఆ యన్నమును తినుపించి “ నేను భుజించినను
బాఱనకే హితమును చేకూర్చునని 153

పరికి బాఱనకై యొసంగబడిన బంగరు పాత్రలోని పాయసాన్నమును తాను
తిని స్వస్థత చెంది 154

అమ్మా : నిజముగా చెప్పెదను నాకొక తాంబూలమును కూడ యొసంగుమని
ప్లేద్యజాతికి చెందిన ఆ ధర్మదేవి (సోదికత్తై) యడుగగా 155

ఎలకులు, లవంగములు, పచ్చకర్పూరము, తామలపాకులతో కూడిన తాంబూ
లము నా యెఱుకలదాని కొనంగెను. 156

సోదికత్తియ పిల్లవానిని తొడపై కూర్చుండబెట్టకొని తూర్పుదిశవైపు తిరిగి
ఎదురుగా గంప నుంచుకొని కాళ్లు జాపుకొని కూర్చుండెను. 157

ఇట్లు సోదికత్తియ వేషములోనున్న శ్రీనివాసుని చూచు కుతూహలముతో
దేవతల్లందరు వచ్చి 158

ఆకాశమునందు విమానములపైనుండి చూచుచు కుతూహలముతో కూడిన
సంక్రమముతో తమలో తాము మాటలాడుకొనసాగిరి. 159

శ్రీయోగతి సాధారణ మనుష్యునివలె ధరణీదేవితో ఆడుకొనుచుండటకు ఆమె
పూర్వజన్మమున నెంత పుణ్య మొనరించెనోకదా : 160

అని యిట్లు బ్రహ్మరుద్రేంద్రుడి దేవతలు శ్రీనివాసుని అద్భుతకృత్యములను
కీర్తింపసాగిరి. కలియుగమున పాపాత్ముల కీ శ్రీమన్నారాయణుని చేష్టలే పాపములను
పోగొట్టి ఉత్తమగతి నొనంగును. 161

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యమున శ్రీనివాసుడు యెఱుగలదాని
వేషమును ధరించట యనెడు ఎనిమిదవ అధ్యాయము.

అథ నవమో ఽధ్యాయః

ధర త్యై పుష్టో క్తపద్మావతీదేహశోషణనివృత్త్యపాయః

శతానంతః —

- 1 భోజనాంతే ఽస్మర దైవీ । దేవాన్ స్వకులహజితాన్ ।
అదా నారాయణం ధ్యాత్వా । పశ్చాత్త్యక్తిం పితామహమ్ ॥
- 2 సరస్వతీ ముమాతాంతం । ఉమా మిన్ద్ర మతః పరమ్ ।
శచి మగ్నియమాద్యాం శ్చ । సవరాన్ దిక్పతీ నభ ॥
- 3 దేవాన్ ఋషీన్ పితౄణాన్ రాజన్ : । గన్ధర్వాన్ రాజసత్తమాన్ ।
వాశీశం విశ్వనాథ ఇన్ధ్రాన్ । విష్ణుమాధవ మేవ చ ॥
- 4 విష్ణుపాదం ప్రయాగ ఇన్ధ్రాన్ । గోదాతీరనివాసినమ్ ।
నారసింహం జగన్నాథం । పాణ్డ్యురజ్జ మహాబలిమ్ ॥
- 5 పద్మాధ్యక్షం విరూపాక్షం । శ్రీశైలంపుణ్యకాననమ్ ।
శ్రీవేంకటగిరిశ ఇన్ధ్రాన్ । కాశహస్తీశ్వరం హరమ్ ॥
- 6 మణికాచలసంస్థానం । వృద్ధాచలనివాసినమ్ ।
ఋషంసర్వలోకేశం । శ్రీరంగేశ్వరరూపిణమ్ ॥
- 7 కుమ్భమౌజాలయం కృష్ణం । శార్ఙ్గపాణిం మహీపతే ।
నేతుంరామకృతంరాజన్ । పద్మనాభంజనార్దనమ్ ॥
- 8 ముద్రాహృద్యం కుమారాఖ్యం । మధుసూదనశక్తిరౌ ।
చంద్రేశ్వర ఇన్ధ్రాన్ గోకర్ణం । తథా హరిహరౌ నృప : ॥
- 9 గంగాం గోదావరీం కృష్ణాం । తుంగాభద్రాం మలాపహమ్ ।
కావేరీం కపిలాంక్షరాం । సువర్ణముఖరీతథా ॥

తొమ్మిదవ అధ్యాయము

సోదికత్తయ ధరణీదేవికి పద్మావతి శరీరము కృశించుట మాన్పు
నుపాయమును తెల్పుట

శతానందనుడు —

అన్నమును దుజించిన పిమ్మట ధర్మదేవి తన కలదేవతలను, ముందుముందుగా
శ్రీమన్నారాయణుని, పిమ్మట లక్ష్మిని, అశంతరము బ్రహ్మను 1

తదుపరి నరస్వతిని, అటుపిమ్మట రుద్రుని, పార్వతిని, ఇంద్రుని, శచీదేవిని
అగ్నిని, యముడు మున్నగువారిని, వారి భార్యలతో గూడ దిక్పాలకులు, 2

దేవతలను, ఋషులను, పితృదేవతలను, గురువులను, రాజేంద్రులను,
కాశీపురాధిపతియగు విశ్వనాథుని, బిందుమాధవుని 3

విష్ణుపాదమును, ప్రయాగను, గోదావరీ తీరముననున్న నరసింహస్వామిని,
జగన్నాథుని, పాండురంగని, అహోబిలమును 4

పంపాది నేతయగు విరూపాక్షుని శ్రీశైలమును, నైమిశారణ్యమును, శ్రీవేంకటా
చలవతిని, కాళహస్తీశ్వరుడగు రుద్రుని, 5

చోళంగిరిని, వృద్ధాచలవాసిని, సకలలోకప్రభునగు వరదరాజులను, శ్రీరంగ
మును, శ్వేతవరాహమూర్తిని, 6

కుంభమౌళిముననున్న కృష్ణును, శార్దూపాణిని, శ్రీరామచంద్రునిచే నిర్మింపబడిన
సేతువును, పద్మనాభుని, జనార్దనుని, 7

సుబ్రహ్మణ్యుని, కుమారస్వామిని, మధుమాదనుని, శంకరుని, చంద్రేశ్వరుని,
గోకర్ణుని, హరిహరులను, 8

గంగానదిని, గోదావరిని, కృష్ణానదిని, పానములను వశింపజేయు కుంగభద్రా
నదిని, కావేరీనదిని, కవిత్థీర్థమును, షీరనదిని, సువర్ణముఖినదిని, 9

మూకామ్మికాం ధైరవ ఇన్ద్ర । కాలధైరవ మేవ చ ।
కామాక్షీ ఇన్ద్ర వికలాక్షీం । మత్స్యక్షీ మపి సౌఖ్యదామ్ ॥ 10

సస్మార లోకదావేన । చో వాచ మధురం వచః ।
రమే కొల్హాపురాధ్యక్షే : । పాహి మాం పరదేశగామ్ ॥ 11

ఇతి స్వకీయ భావేన । స్మరన్తి ధర్మదేవతా ।
కృత్వా మౌక్తికరాశీం స్త్రీన్ । మధ్యరాశౌ విచిన్త్య తామ్ ॥ 12

హస్తే దత్త్వా పరాం యష్టిం । “ ఎష్వేక మనయా స్పృశ ।
ఇత్యుక్తయా తయా దేవ్యా । మధ్యరాశౌ విలోడితే ।
భావసామ్యం తతో జ్ఞాత్వా । ప్రహృష్టా వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 13

దర్శదేవీ —

వదేయం కారణం దేవి : । దుహితృ నై ల్లగ్నోషణే ।
ఆగతః పురుషేణా స్యాః । యేన కేనా ప్యుపద్రవః ॥ 14

ఇతః పూర్వదినే కశ్చిత్ । పురుషం తురగాఽస్థితమ్ ।
దృష్ట్వా మోహవశం యాతా । కామజ్వరసుపీడితా ॥ 15

శృణు మాతః సవిస్తారం । శపే గుల్మం సపుత్రకామ్ ।
భర్తారం బదరీవాసం । మాతరం పితరం గురుమ్ ॥ 16

పతిం శ్రీవేంకటాధీశం । కర్తు మిచ్ఛతి తే సుతా ।
తథా భవిష్యతి కుభం । వా గియం నా న్యథా భవేత్ ॥ 17

స్వాత్మానం తు శపే రాక్షః : । సత్య మిత్య వధారయ ।
సత్యం వదామి సుశ్రోణీ : । తామ్బూలం దేహి మే ల్లగ్నే ॥ 18

ఏలాంవన్లకర్పూర । జాతీపత్రైః సపూగతైః ।
నాగవల్లీదత్తై ర్యుక్తం । పున ర్దేహి పరాననే ॥ 19

ఇత్యుక్తా ధరణీదేవీ । తామ్బూలం పున రప్య రాత్ ।
పున రాలోచయన్తి సా । పులిన్దా వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 20

ముకాంబికను, ధైరవుని, కాలధైరవుని, కామాక్షిని, విశాలాక్షిని, సుఖప్రద
యగు మీనాక్షిని, 10

లోకరీతిగా తలంచి “ లక్ష్మీ : కోల్టాపురవాసిని : పరదేశముననున్న నన్ను
రక్షింపుమని 11

తన యెఱుకజాతికి తగినటుల లక్ష్మిని తలంచుచు చేటలోని ముత్తయములను
మూడు భాగములుగా విభజించి మధ్యవాళిలో ధరణీదేవి పేరును తలంచి 12

యామె చేతికి మంత్రకర్త నొసంగి యీ ప్రోగులలో నొక భాగమును ముట్టు
కొనుమనగా ధరణీదేవి మధ్యవాళిని కలియబెట్టగా తన అక్షిప్తాయమున కనుగుణముగా
నాపె మధ్యభాగమును స్పృశించుటకు సంతసించి 13
ధర్మదేవత —

దేవీ : నీ కుమార్తె శరీరము కృశించుటకు గల కారణమును తెలిపెదను.
ఒకానొక పురుషునిచే నీమె కీటి యుపద్రవము సంభవించినది. 14

ఇంతకు మున్నురోజుననే గుఱ్ఱముపై నధిష్ఠించివచ్చిన పురుషునిగాంచి మదన
తాపముచే పీడించబడుచు మోహమును చెందియున్నది. 15

అమ్మా : వివరముగా తెలిపెదను వినుము. నా బిడ్డనిమీదను, యీ వెదురు
బుట్టమీదను ఒట్టుపెట్టుకొనుచున్నాను. నకల ప్రాణికోటిని భరించువాడును, బదరికాశ్రమ
వివాసియు, నకల చరాశ్రమలకు తల్లి తండ్రి గురువును నగు 16

శ్రీ వేంకటాచలపతిని నీ కుమార్తె భర్తగా చేసికొనగోరుచున్నది. ఆమె కోరిక
తప్పక నెరవేరును. నా మాట అసత్యముకానేరదు. 17

నావై శపథమొనర్చి చెప్పుచున్నాను. దీనిని తప్పక విజమని నమ్ముము. 18

ఏలకలు, లవంగములు, కర్పూరము, జావత్రి, నక్కలతోగూడిన లేత తమల
పాకులతో తాంబూలమును మరల నొసంగుమని 19

సోదికత్తియ యడుగగా ధరణీదేవి తాంబూలము నొసంగెను. అటుపిమ్మట
ధర్మదేవత మరల నాలోచించుచు నా రాజపత్నితో 20

“యో ఓసౌ తురగ సారాధః । పురుషః పూర్వ మాగతః ।

కిరాతరూపభారీ స । సాక్షి స్మన్మథ మన్మథః ॥

21

తం దృష్ట్వా మోహ మాయాతా । కామజ్వరసుపీడితా ।

దుహితా తే లభవ ద్రాజ్ఞిః । తతో ఓస్యా అజ్గశోషణమ్ ॥

22

తచ్ఛాన్త్యర్థం వరారోహేః । తస్మై సా సమృద్ధీయతామ్ ।”

ఇత్యుక్తా ధరణీ దేవీ । ధర్మదేవీం వచో లబ్రవీత్ ॥

23

ధరణీ —

త్వా లస్తే కిరాతరూపే స । దుహితు ర్మే లజ్గశోషకః ।

వద తన్నామ కిం భద్రైః । వరం వాన్యే తవేష్పితమ్ ।

ఇతి పృష్టా ధర్మదేవీ । ధరణీం వాక్య మబ్రవీత్ ॥

24

“వైకుంఠస్థో హరిః సాక్షిత్ । వర్తతే వేంకటాచరే ” ।

“శ్రీనివాస ” ఇతి భ్యాతో । విద్యావాన్ ధనవాన్ బలీ ॥

25

తస్యా శ్వం త్వత్సుతా బాలా । తాడయామాస చాశ్మభిః ।

అరామద్వారనికటే । పతితః స హయోత్తమః ॥

26

అశ్మభి స్తాడితో లత్యన్తం । విహ్వలః పృచ్ఛ తత్సఖీః ।

గౌరవా ద్రాజపుత్ర్యా స్తు । క్షమేత పురుషః స తత్ ॥

27

ఇతి మే సత్యవచనం । దత్త్వా తాం సుఖ మేష్యసి ।

అదత్త్వా దుఃఖ మాప్నోషి । న మే వాణీ మృషా భవేత్ ॥

28

అదానే దినమాత్రేణ । సా మ్రియేత న సంశయః ।

ఇతి తస్యాః వచః శ్రుత్వా । ధరణీ పున రబ్రవీత్ ॥

29

ధరణీ —

కిం మాం వదసి దుర్వాక్యం । అసత్యం వామలోచనేః ।

ఇతి తస్యా వచః శ్రుత్వా । పున రాహ మనన్వసి ॥

30

"కిరాతవేషమును దరించి సాక్షెత్తుగా మన్నుతుని మించిన సుందరాకారుడై
గుట్టమునెక్కి పచ్చిన పురుషుని

21

గాంచి నీ కుమార్తె మదనజ్వరినంపిడితయై మోహమును గాంచినది, కావుననే
యామె శరీరము కృశించుచున్నది.

22

అది శమింపవలెనన్న నీ కుమార్తె నా పురుషునికే యొసంగి పరిణయ
మొనర్చుచు"ని తెలివినంతనే ధుఃఖిదేవి యా సోచెకత్తెతో
ధరణీదేవి

23

నా కుమార్తె శరీరమును కృశింపజేయు నా కిరాతరూపవారియగు పురుషుడెప్పుట
నున్నాడు? అతని పేరేమి? ఎఱింగించినచో నీ వడిగినదిత్తున"ని పలుకగా ధర్మదేవి

24

సాక్షెత్తు పరమపదవాసియగు శ్రీమన్నారాయణుడే శ్రీ వేంకటాచలమున నివ
సిండుచున్నాడు. అతని పేరు శ్రీనివాసుడందురు. విద్యలనేర్చినవాడు, ధనవంతుడు,
బలవాల్చి.

25

అతని గుట్టమును నీ పుత్రిక రాళ్ళతో కొట్టగా ఉవ్వానవన ద్వార ప్రదేశమున
నా గుట్టము చైతన్యరహితముగా పడియున్నది.

26

ఈ సంగతిని నీ పుత్రిక చెలిమికత్తియల నడుగుము. రాజపుత్రికయందలి
గౌరవముతో నా పురుషుడద్దానిని క్షమించియున్నాడు.

27

కావున నీవాతనికి నీ పుత్రిక నొసంగిననే సుఖపడుచువు. లేనిచో దుఃఖింతువు.
నామాటలెన్నటిక, ననత్యములు కాజాలవు.

28

ఈ దినముననే నీ వాతనికి నీ పుత్రికనిచ్చుటకు విశ్వయింపవలెనో నామె తప్పక
చనిపోవున'ని తెలుపగా
ధరణీదేవి

29

సోదికత్తియతో - ఎందుల కిట్లు నన్ను దుర్భాషలాడెదవు? అనత్యము లేం
వలెకదన'ని యడిగెను. అంత నా యెఱుకవనిత

30

ధర్మదేవీ —

నా సత్యం వచనం దేవి : మయో త్తం పూర్వ మేవ తత్ ।
తద్వాక్య ప్రవణా ద్భీతా । రాజ్ఞీ వాక్య మథా బ్రవీత్ ॥ 31

దండి —

“అయాచితా మయా కన్యా : కథం దేయా భవిష్యతి”
ఇతి చింతాసరా రాజ్ఞీ । ధర్మదేవీం వచో బ్రవీత్ ॥ 32

అద్యైవ ముటిరాస్తే త్వాం । అగమిష్యతి కావన ।
అదితా బహువృద్ధా చ । ధర్మార్థకుశలా భువి ॥ 33

మద్వాక్యం విశ్వసంతీ త్వం । రాజానం పరిచోదయ ।
అక్షిమాన ఛా తే భర్తుః । భ్రాతరం ససుహృద్గణమ్ ॥ 34

సమ్పాద్య సాధు మార్గం త్వం । సమాశ్రయ నృపప్రియే ।
సన్నిహిత మమ సజ్జల్పం । మరు కన్యానిమిత్తకమ్ ॥ 35

దండి —

యేన కేనా ప్యుపాయేన । జీవితా స్యాత్ సుతా మమ ।
సుతాం తస్యైవ దాస్యామి । గిరిగహ్వర వాసినః ॥ 36

ధర్మదేవీ —

ఏవం చేత్ తే సుతా రాజ్ఞీః । జీవిష్యతి న సంశయః ।
పతి ర్మే వర్తతే యత్ర । దేవి : తత్ర ప్రణామ్యహమ్ ॥ 37

ఇత్యుక్తా తద్వచః సత్యం । ద్రష్టుకామా ధరా బ్రవీత్ ।

దండి —

తదా తే వచనం సత్యం । యద్యే వం సమ్భవిష్యతి ॥ 38

ఇత్యుక్తా బసా జగమా శు । నిజధామ వరాజ్ఞనా ।
సా బి తాం “దాధ” మిత్యుక్తా । నిర్జగామ పురా దృహిః ॥ 39

కషీ బద్ధ్వా సుతం రాజన్ : స్వర్ణకూర్పం సగుల్మకమ్ ।
జగమా త్తర మధ్యేత్య । పులిన్దా మిధిలేశ్వరః ॥ 40

ధర్మదేవత —

అమ్మా ! నామాట లసత్వములు కాజాలవు. నేను ముందే చెప్పితినికదా !
అదెను. ఆ మాటలను విని భరిచేదేవి మిక్కిలి భయపడుచు

31

ధరించేది —

కన్వియనిమ్మని నర్పడుగకుండగనే నేనెట్లీయగలనని చింతించు ధరణీదేవితో

32

నే దిరువదినాడుగు విమిషముల కాలములో దుర్బలరాణును భర్తార్థములయందు
చాతుర్వముగల నొకవృద్ధురాలు నీవద్దకు వనుదెంచును.

33

నీవు నా మాటను నమ్మి నీ భర్తను, నీ భర్త సోదరుడగు తొండమానుని
సవరింపఁచుగా

34

పిరిచి నీవు సన్మార్గము నవలచిదింపుము ప్రస్తుతము నాతో “కన్యనిత్తున”ని
సంకల్పించుకొనుచు ‘ని చెప్పగా

35

ధరణీదేవి —

నా పుత్రి కేముపాయముచేనైనను బ్రతికినచో నా కొండగుహలయందు నివ
సింపు నా కిరాతరూపానికి నామె నొసంగెదన ‘ని తన సంకల్పము నెఱింగించెను

36

ధర్మదేవత —

అంత భర్మదేవి “రాణీ : నీ విట్లు సంకల్పించితివిగాన నీ పుత్రిక తప్పక
బ్రతుకును. నా భర్త నాకై వేచియున్నాడు. నే నేగెదన ‘ని చెప్పెను.

37

ధరణీదేవి యా సోదికత్తియ మాటలలోని యదార్థము నెఱుంగగోరి
యామెతో —

38

ధరణీదేవి —

“ఈ వృత్తాంతము జరిగినచో నీ మాట నత్యమే యగున ‘ని పలుకుచు తన
సౌభమున కేగెను. ఆ ఎఱుక వనితయు ‘అట్లే’ యని

39

ఆ సోదెకత్తై సంకలో పిల్లవానిని కట్టుకొని బంగరు చాటను, వెదురుబుట్టను
తీసికొని నగరము వెలుపలకువచ్చి ఉత్తరదిశగా నేగెను.

40

పురింద్రాయాం గతాయా స్తు । ధరణీ వామలోచనా ।

పుత్ర్యా నికేతనం ప్రాప్య । రుదన్తీ భృశదుఃఖితా ॥

41

కిం తే మనోగతం పుత్రి । యత్త్వ మిచ్ఛసి తద్వద ।

న చ మాత్మసమం మిత్రం । పుత్రీణా మస్తీ ననిని ॥

42

కిన్ను కార్య మకార్యం వా । త స్మమా చక్ష్య భామిని ।

పూరయామి మనఃస్థ ఇచ్చ । కిమర్థం తవ శోషణమ్ ॥

43

అథాగ్యా లహం మహాభగే । విషపానం కరోమి చ ।

ఇత్యుక్త్వా సా పరాధీనా । దుఃఖితా రుదితా లభవత్ ॥

44

దుఃఖితాం జననీం దృష్ట్వా । మన్ద మాహ మనోగతమ్ ।

పద్మావతీ —

కిం వదిష్యామి హేమాతః । సూతికా దుఃఖమాగతమ్ ।

45

అథవా పుత్రలాభం కిం । ప్రవదామి నిగూఢజమ్ ।

నా కృత్యం తాదృశం కిచ్ఛేత్ । జాతా క్వా పితు మే వరే ॥

46

కాఙ్క్షా సప్రసృతి తా మద్య । వక్తుం శక్నోమి న స్వయమ్ ।

తథా లపి తవ వక్ష్యామి । మాత్మత్వాత్ శృణు భామిని ॥

47

పద్మావతీ కథిత భగవల్లక్షణ తద్భక్త లక్షణాని

త్వయా లక్షప్రా లగమం మాతః । పుణ్యారామం సఖీయతా ।

తత్రా లయాతః పుమాన్ కశ్చిత్ । పురాణ పురుషోత్తమః ॥

48

మాతః । స్మరామి తన్వక్త్రం । పుణ్డరీక నిభేక్షణమ్ ।

తం వినా న హి జీవామి । సత్య మిత్య వదారయ ॥

49

చరితం తన్య కృష్ణన్య । జానన్తి విబుధేశ్వరాః ।

పాతాళజా శృ మసుజాః । న జానన్తి హరిం ధరమ్ ॥

50

సోమిక త్రియ యేగినంతనే భరణీదేవి కుమార్తె యంతఃపురమునకేగి మిక్కిలి దుఃఖించుచు

41

అమ్మా : నీ మనోరథమేమి : నీ కోరిక నెఱిగింపుము. తల్లివంటి స్నేహితురాలు బాలికలకింతెవరు నుండజోరు కదా :

42

చేయదగిన కృత్యమెద్దియో, చేయరాదెద్దియో నా తెలింగింపుము నీ కోరికను నఫలమొనరింతును. నీవు కృశించు కారణమేమి :

43

నీవు తెలుపనిచో మంత్రాగ్యురాలనగు నేను విషయమును మ్రింగెద ' నని తనను విలపించుకొనజాలనిదై బిట్టుగా నేడ్వసాగెను.

44

అంత పద్మావతి విలపించుచున్న తల్లికిగాంచి అమ్మా : ఏమని చెప్పుమందువు : నావలన బాలెంత దుఃఖముగాని.

45

అతి రహస్యముగా జనించిన పుత్రలాభమనెడు కూడని పని యెద్దియు జరుగలేదు.

46

నా కోర్కెను నేను స్వయముగా నెఱింగింపజాలకున్నాను. నీవు తల్లివగుటం జేసి తెలిపెదను వినుము.

47

పద్మావతి భగవంతుని చిహ్నములను ఆతని భక్తుల చిహ్నముల నెఱింగించుట

అమ్మా : నీ యాజ్ఞానుసారము చెలిమికత్తియలతో పుష్పీద్యానమున కేగితిని. అప్పటి కొక ఆదిమంధ్యాంతరహితుడగు నొక పురుషపుంగవు డేతెంచెను.

48

తామర రేకులవంటి నేత్రములుగల అతని ముఖము నెల్లపుడును నేను తలంచుచునేయున్నాను. అతడు లేచిచో నేను బ్రతుకజాలను. ఇది విక్కమవి నమ్ముము.

49

ఆ శ్రీకృష్ణుని చరిత్రమును విజ్ఞానవిధులెఱుంగుదురుగాని పాతాళలోక నివాసులుగాని, మానవులుగాని యెఱుంగజాలరు.

50

సత్యం సర్వోత్తమః సాక్షిః । స ఏవ పురుషోత్తమః
దక్షిణం పాణి మాశ్రిత్య । రాజతే చక్ర ముత్తమమ్ ॥ 51

తథా సవ్యే శఙ్ఖరాజో । రాజతే రాజవల్లభే ।
యత్కణ్ఠే కౌస్తుభం రత్నం । శ్రుత్యో ర్మకరకుణ్ఠలే ॥ 52

యస్య చక్ర ప్రదావేణ । దద్ధా వారాణసీ పురీ ।
యస్య శఙ్ఖస్వనిం శ్రుత్వా । విద్రవ స్త్య సురాదయః ॥ 53

భాగవత లక్షణ కథనమ్

తద్భుక్త లక్షణం వక్ష్యే । శృణు మాతః సవి స్తరమ్ ।
వేదశాస్త్రపరా యే చ । స్వధర్మాచరణే రతాః ॥ 54

వేదోక్తం కర్మ కుర్వన్తి । తద్భుక్తాన్ విద్ధి వైష్ణవాన్ ।
శఙ్ఖచక్రాక్షితా యే చా । పూర్వ ధ్వజపుష్కరినరా శ్చ యే ॥ 55

నా సత్య వచనా యే తు । పితృమాతృమతే స్థితాః ।
తద్భుక్త లక్షణం త్వే తత్ । తం వినా కో ను జీవతి ? ॥ 56

తనయా వచనం శ్రుత్వా । సా ఽనన్తా వాక్య మబ్రవీత్ ।
ధరణీ —

సత్యం వద మహాప్రాణే । భ్రమో వా జ్వరకారణమ్ ॥ 57
పద్మావతీ —

సత్యం వదామి మాత ర్యః । దృష్టపూర్వో మహాప్రభుః ।
తద్దర్శనధియా మే ఽద్యుః । జాయతే దేహశోషణమ్ ॥ 58

శతానన్తః —

సాన్త్యయిత్వా సుతాం భద్రా । భర్తు ర్భవన మభ్యగాత్ ।
పాకార్థం పరమానన్దా । భరితా భాగ్యసమ్పదా ॥ 59

పుత్ర్యుక్తగోష సంక్షిప్తా । కృచ్ఛ్రినన్తాపనంయుతమ్ ।
అవద త్వపతిం ప్రాప్య । పుత్రీకాయవిశోషణే ॥ 60

అతడే పురుషోత్తముడు. ఇది నిజము. అతని కుడిచేతిలో చక్రము మెరయుచున్నది. 51

విడమచేతియందు శంఖము, కలశమున శాస్త్రభ్రమణీయు, చెవులకు మకరకుండలములను ధరింపబడినట్లునున్నది. 52

అతని చక్రప్రధానముచే మున్ను వారజాని (కాకాపట్టణము) భర్మమాయెను. అతని శంఖధ్వనిని విని రాక్షసులు సర్వవైత్రుదురు. 53

భగవద్భక్తుల లక్షణములను జెప్పుట

ఆ భగవంతుని భక్తుల లక్షణములను తెలిపెనను వినుము. భగవంతుని భక్తులు వేదశాస్త్రములయందాసక్తి కలిగియుండురు. తమ ధర్మానుష్ఠానమున శ్రద్ధకలిగియుండురు.

విష్ణుభక్తులై వేదశాస్త్రములందు చెప్పబడిన కర్మలనాచరింతురు. శంఖచక్రములచే భజనములయందు చిహ్నితులై, ఊర్ధ్వస్థుండముల ధరింతురు. 55

అసత్యములాడజాలరు. తల్లివండ్రుల యభిప్రాయముల తెలిసి మనయింతురు. అట్టి లక్షణములు కలవారే విష్ణుభక్తులు. అట్టి భగవంతుని వీడి యెవరు బ్రతకజాలుదుర 'ని పద్మావతి తెలుపగా 56

ధరణీదేవి సంతసించి ' ఇది నిజమా : లేక నీవు భ్రమచే విట్టి సంతాపమును చెందుచుంటివా ' అని యడుగగా 57

పద్మావతి —

“అమ్మా : నా మాట నిజము ఆ పురుషోత్తముని చూచిననాటినుండియు నాతనిని మరల గాంచవలెనను కలంపుతో నా శరీరము కృశించుచున్నది ” ని తన మనోభీష్మమును తెలుపగా 58

శతానందనుడు —

ధరణీదేవి పద్మావతి నూరదించి అదృష్టవంపదతో నిండినదై మిక్కిలి సంతసించుచు కుమార్తె కోరికను సఫలతనొనరించుటకై తన పతి గృహమునకేగెను. 59

పుత్రిక శరీరము కృశించుటచే దుఃఖించుచున్నట్టియు, దానిని పోగొట్టు సుపాయనెఱుంగక మనస్తాపము చెందుచున్నట్టి తన భర్తతో కుమార్తె చిక్కిపోవుటకు కారణమును, 60

కారణం ధర్మదేవ్యుక్తం । అథ తచ్చాన్తికారణమ్ ।

సర్వం సమ్పాదయా మాస । పుత్ర్యా హృద్గత మాదరాత్ ॥

61

ధరణీశం ప్రతి పద్మావతీసఖీభిః సహ వకుళాగమనమ్

ఏతస్మి స్నేహ సమయే । కన్యా శ్చ వకుళాన్వితాః ।

అభిషి చ్యా వ్యగస్త్యేశం । శజ్జరం బ్రాహ్మణై స్సహ ॥

62

సమ్భరాన్ శిరసా ధృత్వా । బ్రాహ్మణై స్సపురోహితైః ।

రాజధానీం సమాసాద్య । ధర్తు ర్భవన మవ్యయః ॥

63

సమాగతాన్ ద్విజాన్ సర్వాన్ । సమ్పూజ్య విధిపూర్వకమ్ ।

గన్ధపుష్పాక్షతాద్యై శ్చ । వస్త్రాలంకారభూషణైః ॥

64

విప్రాశీర్వాదమస్త్రై శ్చ । మార్జయిత్వా స్వకాం సుతామ్ ।

అభుక్త చ స్వయం రాజా । బ్రాహ్మణానా మథా లంజయా ॥

65

సా భుక్త్యా లభ మహాభాగ । ధరణీ బహి రాగతా ।

దదర్శ తాం మహారాజ । వకుళాం నవరూపిణీమ్ ॥

66

ధర్మదేవ్యా వచః స్మృత్వా । తత్సమీప ముపాగమత్ ।

పప్రచ్ఛ తా స్తదా కన్యాః । ఏతద్వృత్తాంత కోవిదాః ॥

67

ధరణీ —

తై సా కస్మా దుపాయాతా । పూజ్యే వ ప్రతిభాతి మే ।

పుచ్చతాం కన్యకాః అస్యాః । కి ముగమనకారణమ్ ॥

68

ఏవ ముక్తాః కన్యకా స్తు । ధరణీ మబ్రువం స్తదా ।

కన్యకాః —

వాసః పన్నగతై రే లస్యాః । స్వామీ శ్రీవేంకటేశ్వరః ॥

69

త దాజ్ఞాకారికా కించిత్ । నామ్నా వకుళమాలికా ।

అనయా ధరణీదేవ్యాః । సన్నిధౌ మమ కిచ్చన ॥

70

దానికి చేయవలసిన శాంతిని ధర్మదేవి చెప్పినటుల సంతము నాతని కెఱింగించి పద్మావతి మనోభీష్టమును కూడ తెలియజేసెను. 61

అకాశరాజువద్దకు పద్మావతి చెలిక తైలతో వకుళాదేవి వచ్చుట

ఇంతలో పద్మావతి చెలిక తైలు వకుళాదేవితో గూడ అగస్త్యేకుడగు ఈశ్వరుని బ్రాహ్మణులతో గూడ నభిషేించి 62

పురోహితులతోను, బ్రాహ్మణులతో గూడినవారై పూజాద్రవ్యములను శిరస్సు లపై నుంచుకొని రాజధానిని ప్రవేశించి యందలి రాజభవనముకు వచ్చిరి. 63

రాజు వచ్చిన బ్రాహ్మణులనుందరను యథావిధిగ పూజించి గంధపుష్ప అక్షత లతోను, నూతన వస్త్రాలంకారములతోను 64

బ్రాహ్మణుల ఆశీర్వాద మంత్రములతో తన కుమార్తె శరీరమును తున్నది బ్రాహ్మణుల యాజ్ఞనుపొంది తాను భుజించెను. 65

అనంతరము ధరణీదేవియు భుజించి వెలువలకురాగా నూతన సౌందర్యవతి యగు వకుళమాలికను గాంచెను. 66

అంత ధరణీదేవి ధర్మదేవి మాటను తలంచుచు వకుళాదేవిని సమీపించి యాపె వృత్తాంతమును చక్కగా నెఱింగిన నా కన్నీయ నిట్లడిగెను. 67

ధరణీదేవి —

ఈమె ఎవరు ? ఎచునుండి వచ్చినది ? వచిత్రురాలువలె తోచుచున్నది. బాలిక లారా : ఈమె రాకకుగల్గి కారణమును తెలిసికొనుడ ' నిసంతనే 68

కన్నీయలందరు ధరణీదేవితో — ఈమె శేషశైలమున నివసించును. శ్రీ వేంకటాచలవతి యీమెకు ప్రభువు. 69

అతని ఆజ్ఞలనాచరించుచుండును. ఈమె పేరు వకుళమాలిక. ఈమె 'ధరణీ దేవితో కొంత మాట్లాడవలసియున్నద ' ని 70

కార్య మస్తీతి కథితం । తత స్తు సహితా స్తయా ।
వయం ప్రాప్తా మహాభాగేః । త్వత్సమీప మిహో ధునా ॥

71

పృచ్ఛ్యతాం నైవ వృత్తాంతం । తదాగమన కారణమ్ ।
ఏవ ముత్తా ఒభ తల్యాలే । వకుళాం సమభాషత ॥

72

తిష్ఠ భద్రే వరారోహే । రత్నపీఠే సునిర్మితే ।
ఇత్యుక్తా ఒలనన్దభరితా । వకుళా తత్ర సంస్థితా ॥

73

మేనే కృతార్థ మాత్మానం । సాఫల్యం జన్మనో ఒపి చ ।

ధరణీ —

స్వాగతం తే వరారోహేః । మమ పుణ్యసముచ్ఛయాత్ ॥

74

మన్యే కృతార్థ మాత్మానం । సఫలం సాధు సజ్జమాత్ ।
విద్దేష్టవ్యం భవత్కర్మ । త దిద్య విదకీమహి ॥

75

“కిమర్థ మాగమో మాతఃః । శీఘ్రం త త్కథ్యతా” మితి ।
బభాషే వకుళాం భార్యా । రాజ్ఞ స్తస్య మహాత్మనః ॥

76

ధరణీం ప్రతి వకుళోక్తస్వాగమన కారణమ్

కన్యాపేక్ష ముఖ్యకార్యం । పునః కార్యశతేన కిమ్ ।
ముఖ్యకార్యం తతః శ్రుత్వా । వకుళా మబ్రవీ దిదమ్ ॥

77

ధరణీ —

సమ్య గుత్తం త్వయా దేవిః । వరాపేక్ష ఒపి వర్తతే ।
కో వరః క శ్చ దేరో ఒస్య । గోత్రం నక్షత్రక శ్చా కిమ్ ॥

78

కిం నామ జనక శ్చా స్య । మాతా చా పి మహాత్మనః ।
కిం కులం కో ఒస్య చా ఒచారో । జాతి ర్వా తస్య కా వద ।
కులా ఒచారాదికం పృష్టా । వకుళా వాక్య మబ్రవీత్ ॥

79

వకుళా —

వలకుంటే నామెను తోడ్కొని మీ సమీపమున కిప్పుడు వచ్చితిమి.

71

మీరే యామె రాకకుగల కారణము నడిగి తెలిసికొనుడ 'ని పలికిరి. అంత ధరణీదేవి వకుళమాలికతో —

72

'కథాంగీ : ఈ విర్యముగల రత్నపీఠము నలంకరింపుము 'ని సంతనే వకుళమాలిక యా పీఠముపై నదిష్ఠించి

73

తనను కృతార్థురాలయినట్లును, తన జన్మ తరించినట్లును తలపోయసాగెను, అంతలో ధరణీదేవి — అమ్మా : నీకు స్వాగతము నా భాగ్యవశమున వస్తుదెంచితివి.

74

సజ్జనసాంగత్యమున నేను కృతార్థురాలనయినట్లును, నా జన్మ సఫలమయినట్లును తలంచెదను. నీ రాకకు కారణమును తెలుపుము. దానివిపుడే నెరవేర్తుము.

75

త్వరలో మీ రాకకుగల కారణమును తెలుపుడ 'ని యా రాజభార్యయగు ధరణీదేవి యడుగగా

76

ధరణీదేవితో వకుళాదేవి తన రాకకుగల కారణమును తెలుపుట

వకుళమాలిక వారితో — నే ననేక కార్యముల నాశించుచు వచ్చినను వధువు నన్నేషించుటయే నా ముఖ్యోద్దేశము 'ని తెలిపెను.

77

అంత ధరణీదేవి — దేవీ : బాగుగనే తెలిపితివి. నీవు వధువు నాశించినచో మేము వరుని కోరుచున్నాము. వరుడెవరు : ఈతని దేశమేమి : గోత్రమేమి : వక్షత్రమెద్ది :

ఈతని తల్లిదండ్రు లెవరు : కులమేమి : ప్రవర్తన ఎట్టిది : జాతి యేమి : అని ప్రశ్నింపగా వకుళమాలిక యాపెను

78

వకుళమాలిక —

శ్రుణు రాజ్ఞీ సవిస్తారం । గోత్రం బన్ధజనం తథా ।
దేవతీ జననీ తస్య । జనకః కూరనన్దనః ॥ 80

నిశాకరకులం తస్య । నామ కృష్ణ ఇతి స్మృతమ్ ।
ఽసిష్ఠగోత్రే చో త్పుత్తిః । నక్షత్రం శ్రవణం తథా ॥ 81

అవాసో వేంకటగిరిః । విద్యావాన్ ధనవాన్ బలీ ।
బిహుః ౭ చార సమ్మన్నో । వయసా పచ్చావిం శకః ॥ 82

పాణిగ్రహణకాలే తు । తం దృష్ట్వా తోష మేష్యసి ।
మిత్ర బహునో త్తేన । దర్శనా త్తే సుఖం భవేత్ ।
తద్వృత్త మఖిలం శ్రుత్వా । తా మాహా ౭నన్ద సీర్భరా ॥ 83
ధరణీ —

శక్త్యా జాతా వరారోహే । మమ తే వచనా త్సఖీ ।
సభాగ్యశ్చ కులీన శ్చ । బుద్ధిమాం శ్చ యువా బలీ ॥ 84

వాగ్మీ చోక్తో ౭స్య చై తావత్ । వివాహో న కృతః కుతః ।
సా తద్వచన మాకర్ణ్య । నపత్య మనుచిన్త్య తమ్ ।
దైర్యేణ వచనం ప్రాహ । ధరణీ రాజవల్లభామ్ ॥ 85
వజ్రా —

కృతవై వాహికో దేవి : । బార్యే భాగీరథీ పితా ।
తత్రా పత్య మనాలోక్య । ద్వితీయం కర్తు ముత్సుకః ॥ 86

న దోష మితరం విద్ధి । శ్రీనివాసే నిరామయే ।
తద్వృత్త మఖిలం శ్రుత్వా । సమాహూయ స్వకం సుతమ్ ॥ 87

స్వప మాహ్వపయామాస । ధరణీ పతి మాత్మనః ।
ఏకాన్తే రాజశార్దూలం । ఇదం వచన మబ్రవీత్ ॥ 88

ధరణ్యుక్త్యో వియన్నృపకృత పద్మావత్యాశ్వాసన ప్రకారః
ధరణీ —

విస్తారముగా గోత్రమును, బంధుజనమును తెలిపెదను. వినుము. వరుని తల్లి
దేవికి. భూనేనుని పుత్రుడగు పసుదేవుడు తండ్రి.

80

ఆతనిది చంద్రవంశము. పేరు శ్రీకృష్ణుడు వాసిష్ఠగోత్రము. శ్రవణ
నక్షత్రము.

81

శ్రీ వేంకటాచలము నివాసస్థానము. బాగుగా విద్యలనేర్చినవాడు. ధనవంతుడు.
బలవంతుడు. గొప్ప సదాచారసంపన్నుడు. ఇరుపదియైదు సంవత్సరముల ప్రాయమువాడు.

వివాహసమయమున నా వరుని గాంచిన సంతసించగలవు. పెక్కు మాటలేలే ?
ఆతనిని చూచినంతనే నీకు సుఖముచేకూడదనే ' ని తెలుపగా — దానినంతను విని
ఆనందపడవలె

82

ధరణీదేవి —

సఖీ : నీ పడుకులవలన నాకొక సందియము కలిగినది. భాగ్యశీలియై మంచి
కులమున పుట్టినవాడై, బుద్ధిమంతుడై, యువకుడై, బలవంతుడై

83

చక్కని వాక్కుగల వరున కింతకాలమునకును వివాహ మెందులకావరెనో
లేద ' ని యడుగగా వకుళాదేవి యా వరునకు సంతానములేకుండుట నాలోచించి దైర్యము
నూని రాజపత్నితో —

85

వకుళమాలిక —

గంగానది తండ్రియగు శ్రీనివాసునకు బాల్యముననే వివాహమాయెను. కాని
సంతానము లేకుండుటచే మరియొక వివాహము నొనర్చుకొనుట కాన క్రికలవాదాయెను. 86

ఆవికారుడగు శ్రీనివాసునిలో నింకే దోషమునులేద ' ని పడుకగా రాణి యా
వృత్తాంతమునంతను విని తన పుత్రుని పిలిచి

87

తన బిడ్డను పిలిపించి యాతనితో రహస్యముగా

88

ధరణీదేవి తెలుపగా ఆకాశరాజు పద్మావతి నూరడించుట
ధరణీదేవి —

- కన్యార్థ మాగతా రాజన్ : । వకుళా వేంకటాచలాత్ ।
 వరు (సుతం) సప్రేక్ష్య చా పి త్వం । స్వపురోహిత మన్త్రిభిః ॥ 89
- వరస్యా పి విచార్యా శు । కులవిద్యాబలాదికమ్ ।
 గోత్రఋజ్విద్యానుకూల్యం । బ్రాహ్మణై ర్వేదపారగైః ॥ 90
- సర్వం సమ్యక్ సమాలోచ్య । కన్యాదానం కురు ప్రభో ॥ 91
- కన్యార్థ మాగతా సాప్త్యే । దుహితు ర్విదితం మనః ।
 త మేవే చ్ఛతి తే పుత్రీ । వేంకటాచల వాసిసమ్ ॥ 92
- ధర్మదేవీవచః సత్యం । శుభం శ్రీఘ్రం విధీయతామ్ ।
 ఇతి పత్న్యః వచః శ్రుత్వా । సో ఒభూ దానన్దనిర్భరః ॥ 93

అకాశరాజః —

- “అహో మగ్గళ మస్మాక్కు । సమ్ప్రీప్తం పూర్వపుణ్యతః ।
 ఆస్మాకం పితరః సర్వే । కృతార్థా ముక్తిభాగినః ॥ 94
- త్వద్వాక్యామృతపానేన । రోమహర్షస్తు జాయతే ।
 కదా పశ్యామి కల్యాణం । వధూవరసమాగతమ్ ॥ 95
- సభర్తృకాం రాజపుత్రీం । రాజసింహాసనే స్థితామ్ ।
 కదా పశ్యామి నేత్రాభ్యాం । కన్ధమణ్డలమధ్యగామ్ ” ॥ 96
- ఇత్యుక్త్వా భవనం చాగాత్ । దుహితు ర్దుహితృప్రియః ।
 నృపః పద్మావతీం ప్రాహ । సాన్త్యయన్ వచసా సుతామ్ ॥ 97

నృపః —

- భద్రేః దుఃఖం మనస్తం తే । త్యజ శ్రీఘ్ర మతః పరమ్ ।
 హృదయే తవ కల్యాణి । కా ఒపేక్ష వర్తతే వద ॥ 98
- తా మద్యా హం కరిష్యామి । నా త్ర కార్యా విచారణా ।
 జనకస్య వచః శ్రుత్వా । జననీం వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 99

పద్మా —

వేంకటాచలము నుండి కన్యకౌటకై వకుళమాలిక వచ్చినది. మీరు పురోహితుల
తోను, మంత్రులతోను వరుని గాంచి

88

అలని కుల విద్య బలాదులను విచారించి గోత్రము నక్షత్రము మున్నగున
వినుకూలముగానున్న సంగతియు వేదశాస్త్రము నామూలాగ్రముగ నెఱింగిన బ్రాహ్మణులచే

చక్కగా నాలోచించి కన్యాదానము నొనరింపుము.

91

ఈమె మన కుమార్తెకౌటకే వచ్చియున్నది. మన పుత్రిక మనసు మనకు
తెలిసినది. మీ పుత్రికయు వేంకటాచల నివాసియగు నాతనిచే కోరుచున్నది.

92

ధర్మ చేవి తెలివిన మాట నక్కమైనది. శ్రీమముగా శుభమును జరిపింపుడ 'ని
పలికెను. భార్య మాటలకాకాశరాజు మిక్కిలి సంతసించి

93

అశాశరాజు —

మన పూర్వజన్మ పుణ్యవిశేషమున మనకు మంగళము చేహరినది. మన పితృ
దేవతలందరును కృతార్థులైరి. ఇక నందరకు మోక్షముచేహరినది.

94

నీ మధురములగు మాటలను వినినంతనే నాకు ఒడలు జలదరించుచున్నది.
పెండ్లికుమార్తె, పెండ్లికుమారులతో కూడిన కల్యాణము నెప్పుడు గాంతునోకదా !

95

రాజపుత్రిక తన భర్తతోగూడ రాజసింహాసనమున కూర్చుండి బంధుజనులు
చుట్టుముట్టియుండగా నా కనులతో నెప్పుడు గాంతునో గదా !

96

అని పలికి పుత్రికా వాత్సల్యముకలవాడై పుత్రిక భవనమునకు జని పుత్రిక
యగు పద్మావతిని మృదువచనములతో నూరడించుచు

97

రాజు —

కల్యాణీ : నీ మనస్సునందలి దుఃఖమును వీడుము, నీ హృదయమునందలి
కోర్కెను తెలుపుము.

98

దాని నిపుడే నేను సఫలమొనరింతును విచారించవలద 'ని పలికెను. తండ్రి
మాటలను విని పద్మావతి తన కల్గితో

99

పద్మావతి —

మాత నే కథితం సర్వం । జనకాయ వచో మమ ।
సమాచక్ష్య ద్య సజ్జోవాత్ । నా హం వక్తుం సముత్సహే ।
పుత్రగిరం విదిత్వా సా । భర్తారం వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 100

ధరణీ —

సాధయస్య మహాభాగ । వివాహం విధిపూర్వకమ్ ।
వింశ్చైవ నైవ కర్తవ్యః । శుభార్థ స్తు శుభాననః ॥ 101

రాజా —

తస్మై దాస్యామి కృష్ణాయ । శ్రీనివాసాయ వీమతే ।
ఇత్యా స్వాస్య సుతాం రాజా । పుత్ర మిన్ద్రనికేతనమ్ ॥ 102

ప్రేషయామాసరాజేన్ద్రే । గుర్వానయనకాజ్ఞయా ॥ 103

విరిభ్య ప్రికాం రాజా । పుత్రీ కల్యాణసూచికామ్ ।
సమ్ప్రేషయామాస తదా । స్వపుత్రేణ వియన్మృషః ॥ 104

వియన్మృషాజ్ఞయా ధరాతలం ప్రతి బృహస్పత్యాగమనమ్

స గత్వా వాయువేగేన । చన్ద్రాం శత్వా త్తు భూమిప ।
అవన్దతా ఒనపూర్ణో । గురు మిన్ద్రస్య చ క్షణాత్ ॥ 105

స పత్రం రాజపుత్ర ఇన్ । సమాలోక్యా గతం గురుః ।
ప్రతిష్ఠాప్యా సనే త ఇన్ । తేన నీతాం తదా శుభామ్ ॥ 106

సపాత చ మహారాజః । ప్రికాం శ్రుభసూచికామ్ ।
తత్క్షణా దాగమ ద్రాజన్ః । రాజానం స పురోహితః ॥ 107

ప్రాప్తం పురోహితం దృష్ట్వా । కృత్వా ఒర్చాం విధిపూర్వకమ్ ।
కాలోచితం వాచయిత్వా । వన్దమాన ఉవాచ సః ॥

రాజా —

తవా జ్ఞయా కరిష్యామి । వివాహం దుహితు ర్మమ ॥ 108

శ్రీనివాసస్య సమ్మన్తో । విదితస్య ప్రశస్యతే ।
కన్యార్థ మాగతా సాధ్వీ । విదితే గోత్రనామరీ ॥ 109

అమ్మ : నీతో నేను చెప్పినదానిని నీవు తండ్రికి తెలుపుము. నేను సిగ్గుచే
చెప్పుచున్నానని 'ని నుడువగా కుమరిక మాటలను తెలిసికొని భర్తతో — 110
భరణిదేవీ —

పూజ్యుడా : మనకు శుభము చేకూరవలెనన్న అలంకరింపక యథాశాస్త్రముగా
వివాహమును జరిపింపుమని 'ని యడుగగా 101
రాజు : —

“శ్రీకృష్ణస్వరూపుడగు శ్రీనివాసునకే తన నొసంగెదన “ని పుత్రికయగు
పద్మావతి సూరడించి యింద్రుని భవనమునకు తన పుత్రుని 102

బృహస్పతిని తోడైచ్చుటకై పంపించుచు 103

తన పుత్రిక కల్యాణమును సూచించు శుభలేఖను కూడ వ్రాసి పంపెను. 104

అకాశరాజాజ్ఞచే బృహస్పతి భూమిపైకి వచ్చుట

రాజపుత్రుడును చంద్రుని యంశమున నవతరించినవాడగుటజేసి వాయువేగ
ముతో నేగి దేవేంద్రునకును గురువగు బృహస్పతికి వందన మాచరించెను. 105

బృహస్పతి శుభలేఖను గొనివచ్చిన రాజపుత్రునిగాంచి యాతనిని అననమున
కూర్చుండజేసి ఆతడు తీసికొనివచ్చిన శుభమును సూచించు 106

శుభలేఖను చదివి వెంటనే పురోహితునితో గూడి అకాశరాజువద్దకు ఆరుగు
రెంచెను. 107

రాజు బృహస్పతికి యథావిధిగా పూజలనొనర్చి నమయానుసారముగా నాతిథ్యము
నొసంగి వత్తిను చదివించి నమస్కరించుచు తమ యాజ్ఞ అయినచో నా కుమార్తెకు
వివాహమును జరుపింతును. 108

నర్వలోకవిక్రమదైవ శ్రీనివాసుని సంబంధము చాల యత్కృష్టమైనదేకదా :
ఈ పకుళమాలిక కన్నియవరయుటకై వచ్చినది. గోత్రము పేరులు తెలిసినవి. 109

తథా ఓపి తవ వాక్యేన । వివాహం కర్తు ముత్సహే ।
స రాజ్ఞో వచనం శ్రుత్వా । రాజానాం ప్రత్యభాషత ॥ 110
గురుః —

సపరం వృక్ష మూశ్రిత్య । జీవన్తి జహవో భువి ।
తథా వయ ఇచ్చ జీవామః । తవ భాగ్యావలమ్మినః ॥ 111

అహం కదాచి దేవా శ్ర । సమాగచ్ఛామి భూతలమ్ ।
న జానామి తతస్సమ్యక్ । శుక ఆశ్రితవాన్ సదా ॥ 112

స జానాతి మహారాజ । స్థితి మేతస్య శార్కిణః ।
అత్రైవో త్తరదిగ్భాగే । పంచక్రోశమితే నృపః ॥ 113

శుకో ఓస్తి వ్యాసతనయః । శ్రీనివాస పరాయణః ।
తమాహ్వాయ మహారాజః । శీఘ్రం తే పృథివీపతేః ।
స వక్ష్య త్యాత్మనః సౌఖ్యం । వృత్తాంతం తస్య చాదితః ॥ 114

బృహస్పత్యుక్త్యా వియస్నృపకృత శుకాహ్వనమ్

ఏవముక్తో ఒథ గురుణా । భ్రాతరం బ్రాహ్మణ ప్రియమ్ ।
సన్దిదేశ మహారాజ । శుకాశ్రమ మరిస్తమః ॥ 115

స గత్వా వాయువేగేన । రథేన దిత్య వర్చసా ।
ద్యానయోగా దుత్థితం తం । దృష్ట్వా శుక మువాచహ ॥ 116

తొణ్ణమాన్ —

శృణు తాపనశార్దులః । వచనం రాజభాషితమ్ ।
పద్మావతీ వివాహార్హా । సమ్మన్నా గురుహజితా ॥ 117

శ్రీనివాసాయ తాం కన్యాం । ప్రదాతుం కాఙ్క్షతే నృపః ।
యుక్తాయుక్తనిచిన్తాయై । గురు మాహూతవా నపి ॥ 118

తదర్థ మేవ చాద్య త్వాం । సమాహ్వయతి భూమిపః ।
యుక్తాయుక్తే విచిన్త్యా త । లేఖితం శుభసత్రికామ్ ॥ 119

అయినను మీ ఆజ్ఞ అయిన నే వివాహముచేయుట కిష్టపడుదునని నవినయముగ పడుకగా

110

బృహస్పతి —

భామిపై ననేక ప్రాణులు పండ్లతోగూడిన వృక్షము నాశ్రయించి బ్రతుకుచున్నట్లే మేమును సీ భాగ్యముపై నాధారపడి బ్రతుకువారముకదా :

111

నే నపుడపుడుగనే భూతలమునకు వచ్చుచున్నాను గాన నాకీ విషయము బాగుగా తెలియును. శ్రీ కుకయోగీంద్రుడిటనే యుండుటంజేసి యాతడు శ్రీనివాసునిగూర్చి బాగుగా నెఱుంగును.

112

ఇచ్చటనుండి ఉత్తరదిక్కుగా నైదుకోతుల దూరమున

113

శ్రీనివాసునియం దమిత భక్తిగలిగి వ్యాసమూనీంద్రుని ప్రశ్నకుడు వివరించుచున్నాడు. అతనిని వెంటనే పిలువబంపుము. ఆతడు నీ శ్రేయస్సును శ్రీనివాసుని వృత్తాంతమునంతను నీకు మొదటినుండియు తెలుపునని పలికెను.

114

బృహస్పతి చెప్పగా ఆకాశరాజు శ్రీ కుకయోగీంద్రుని పిలిచుట

బృహస్పతి మాటలను శిరసావహించి బ్రాహ్మణులయందు గౌరవముగల సోదరుడగు తొండమానును కుకాశమమునకు పంపించెను.

115

అతడు సూర్యునివంటి తేజస్సుగల రథముపై వాయువేగముతో నేగి ధ్యానయోగమునుండి లేచియున్న కుకుని సేవించి

116

తొండమానుడు —

మునీంద్రా : ఆకాశరాజు మీతో చెప్పుచునిన వార్తను వినుము. నజ్జనులచే పూజింపబడు పద్మావతి వివాహమునకు తగిన వయస్సుకలదాయెను.

117

అమెను శ్రీనివాసున కొనంగవలెనని రాజభిలషించుచున్నాడు. మంచిచెడ్డల నారయుటకు బృహస్పతిని పిలిపించెను.

118

మిమ్ములనుకూడ నందులకే రాజు పిలుచుచున్నాడు. మీరు మంచిచెడ్డల నారసి కుభలేఖను వ్రాయవలెను గాన

119

అవకాశ ఇచ్చి కృత్వా ఒద్యుఁ గచ్చు తన్నుగరిం ప్రతి ।
ఏవ ముక్తా మహీదేవ । మహీపాలేన భూమిప ॥ 120

స సమృద్ధిమాత్ సముత్థాయ । వ్యభ్రమ ద్విభ్రమ నివ ।
భిన్నన్ కమణ్డలుం రాజన్ : । భిన్నన్ కృష్ణమృగత్వచమ్ ॥ 121

విచ్చిద్య మణిమాలా శ్చ । సననర్త మహామునిః ।
ముహూర్త మిత్థం రాజేంద్రః । తద్బుద్ధి రవశం గతా ।
ఉవాచ షణ్మా ద్రాణానం । కార్షదైస్వపాయని ర్మునిః ॥ 122

శ్రీశుకః —

పాహా దితం వాక్య ముదారవిక్రమః । త్వయా హరే ర్వేంకటశైలవాసినః ।
కన్యాప్రదానం పురుషార్థసాధనం । సమస్తలోకస్య పవిత్రకారకమ్ ॥ 123

అకాశరాజధిషణౌ । శ్రీనివాసకృపాబలాత్ ।
మహాదానపరా విత్థం । భూయాస్తా ఇచ్చ దినేదినే ॥ 124

ఇత్యా శిషా ప్రశస్యా థ । పవృతీర్థే ఒవగాహ్యా చ
కృత్వా మాధ్యాహ్నాకీం సన్ధ్యాం । త్యక్త్వా జీర్ణోపబర్హణమ్ ॥ 125

స నవాని కుశాగ్రాణి । నికృత్య మునిసత్తమః ।
కిరీటం బన్ధయిత్వా తైః । ఉత్తమాజ్ఞనిబన్ధనమ్ ॥ 126

కవచం కల్పయామాన । కుశాగ్రైః కుసుమై స్తదా ।
కులసీమణిమాలాభిః । కణ్ఠకర్ణవిభూషితః ॥ 127

అపాదలమృకృష్ణత్వ క్క । వచై స్సమలఙ్కృతః ।
అశ్వయానే ఒధిరోప్రేగ్నం । వినాయ స నృపానుజః ॥ 128

త మాయాస్తం మునిం దృష్ట్వా । చతుర్జగబలాన్వితః ।
పురోహితం పురస్కృత్య । కుశమూలఫలోదతైః ॥ 129

భవిష్యోత్తర పురాణము - తొమ్మిదవ అధ్యాయము 173

మీరవకాశమును కల్పించుకొని మా నగరమునకు రావలయునని వార్త
నందియగా 120

శ్రీ కుకయోగీంద్రుడు సంభ్రమముతో దిగ్గునలేచి గిరిగిరి తిరుగనారంభించెను.
కమండలమును బ్రద్యుక్తోపైను. కృష్ణాజినమును చింపివైచెను. 121

మణిమాలికలను తెంపివైచుచు నాట్యమొనరించుచు నొక క్షణకాలము తన
శరీరమును మరచి తదనంతరము రాజు సోదరునితో — 122

శ్రీ కుకుడు —

మహాబలాలి : నీవు మంచిమాటను తెలిపితివి. శ్రీ వేంకటాచల వివాసియగు
శ్రీనివాసునకు నీవు కన్నీయ నొనంగుట పురుషార్థప్రదము. సకలలోకములను పవిత్ర
మొనరింపజాలియున్నది. 123

శ్రీనివాసుని కృపావిశేషముచే ఆకాశరాజు, బృహస్పతు లిరువురును గొప్ప
దాతలై దినదిన ప్రవర్ధమానులై విలసిల్లుదురుగాక : 124

అవి ఆశీర్వదించి వద్యతీర్థమున స్నానమాచరించి మధ్యాహ్న సంద్యావందనము
నొనరించి చివిగిన పైపంచెను వీకి 125

క్రాంత దర్బలను కోసికొని వాటితో తలపాగను చేసికొని కలపైనిడికొని 126

దర్బలతోను, పూవులతోను కవచమును విర్మించుకొని, తులసీ పూసల మాలిక
లనుగూర్చి కంఠమును చెవులకు అలంకరించుకొని 127

పాదములవరకు వ్రేలాడు కృష్ణాజినము చెట్టుపట్ట మొదలగు కవచములచే
విభూషితుడై ప్రయాణమునకు సంసిద్ధుడుకాగా రాజు సోదరుడాతనిని గుఱ్ఱముపై నెక్కించు
కొని తీసికొనివెళ్ళెను. 128

వచ్చుచున్న మునివి గాంచి ఆకాశరాజు రథ, గజ, తురగ, పదాతి బలములతో
గూడి పురోహతుని ముందిడుకొని కుశమూలఫలములను నీటిని తీసికొని 129

అధియాత స్తవా రాజా । సన్తోషం ప్రాప సా పురీ ।
యానా దుత్తీర్య రాజేన్ద్రః । సాష్టాంగం ప్రణివత్య తమ్ ।
గజ మారోష్య నగరీం । స పురోహిత ఆనయత్ ॥

130

వికేతనా న్దర్శవనే వివేశ్య । నిధిం యునీనాం ప్రవరం స రాజా ।
సమ్పూజయామాస విధానవి త్తమో । విద్యాగురుం జ్ఞానగురుచ్ఛ నత్వా ॥ 131

రాజా —

తాపసం పరిప్రవచ్చ । కన్యార్థం దిషణాగ్రతః ।
పద్మావతీం ప్రదాస్యామి । భవద్భ్యా మనుమోచితః ।
శ్రీనివాసాయ కృష్ణాయ । నిశ్చితో హి మయా వరః ॥
స తద్వచన మాకర్ణ్య । రాజానం రాజసత్తమః ।
కుతో ఒబ్రవీ ద్గిరం పుత్రీ । కారణా త్కరుణాన్వితః ॥

132

133

శ్రీకుకః —

మాకురుష్వ మహారాజ । సన్దేహం దానకర్మణి ।
ధన్యో ఒసి త్వం మహీపాలః । కలం పావనతాం గతమ్ ॥
పితర స్తు దివం ప్రాప్తాః । నా త్ర కార్యా విచారణా ।
కిం త్వయా ఒచరితం పుణ్యం । పూర్వజన్మని భూమిప ॥

134

135

భగవా నరవిద్వాక్షః । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ।
జామాతృత్వం సమాపన్నః । తస్మా న్నాస్తి తవాధికః ॥

136

విలమ్బో నైవ కర్తవ్యః । కుభం శీఘ్రం విధీయతామ్ ।
వయం ధన్యాః కృతార్థాః స్మః । తవ సజ్జేన భూమిప ॥

137

వయ స్తు తపసా ఒచరాధ్య । కన్దమూల ఫలాశనాః ।
సర్వసంగం పరిత్యజ్య । న పశ్యామో ఒత్ర తం విభుమ్ ॥

138

సజ్జతేః ప్రవ పశ్యామః । శ్రీనివాసం శ్రియాయుకమ్ ।
సజ్జతి ువ భద్రా నోఒ । భూయా జ్ఞన్మని జన్మని ॥

139

ఎదురేగెను. పట్టణవాసులందరును సంతపించిరి. రాజు తన వాహనమునుండి దిగి శుకయోగీంద్రునకు సాష్టాంగముగా నమస్కరించి ఏనుగుపై నెక్కించుకొని తన పట్టణములోనికి తీసికొనివెళ్ళెను. 130

విద్యలకును, విజ్ఞానమునకును గురువును, మునిశ్రేష్ఠుడునగు శ్రీ శుక యోగీంద్రుని తన రాజభవనములోనికి గౌరవితో యథాశాస్త్రముగా పూజించెను. 131
రాజు —

అనంతరము బృహస్పతి యెదురుగా శ్రీ శుకయోగీంద్రునితో — తామంగీకరించినచో వద్దావతిని శ్రీకృష్ణస్వరూపుడగు శ్రీనివాసున కొనంగెదను, నేను వరుని నిశ్చయించుకొనియే యుంటిన' వి వరుకగా 132

శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు రాజుతో — రాజా : నీవు నీ పుత్రికయందలి వాత్సల్యముతో 133

శ్రీ శుకుడు —

శ్రీనివాసునకు నీ కన్నియ నొనంగు విషయమున సందేహింపవలదు. నీవిట్టి కృత్యముచే ధన్యుడవైతివి. నీ కులము పవిత్రమైనది. 134

నీ పితృదేవతలు స్వర్గమున కేగెదరు. నీ వీ విషయమున సందేహింపవలదు. నీవు పూర్వజన్మమున నెద్దియో మహా పుణ్యకార్యము నాచరించితివి. 135

పుండరీకాక్షుడగు శ్రీనివాసుడు నత్పురుషులకు ప్రాప్యమైనవాడు. నీ కట్టివాడల్లుడగుటంజేసి నిన్ను మించినవాడు కానరాదు. 136

అలంకారక వెంటనే శుభకార్యము నొనరింపుము. నీ స్నేహముచే మేము ధన్యులము, కృతార్థులమైతిమి. 137

మేము కందమూల ఫలముల భుజించుచు, నన్నిటియందు నాశనుపడి తపమాచరించియు భగవంతుని కానజాలకున్నాము. 138

నీ స్నేహముచే లక్ష్మీదేవితో గూడిన శ్రీనివాసుని గాంచగలుగుచున్నాము. నీ సాంగత్యము మాకన్ని జన్మలయందును మంగళప్రదమై యొప్పునుగాక : 139

- ఏవం త ముక్త్యా రాజన్తి । తూష్టి మాన స తాపనః ।
 కుశవాక్యం తతః శ్రుత్వా । స రాజా ౭౭నన్ద నిర్భరః ॥ 140
- వైయానకే ర్షవః శ్రుత్వా । ప్రళయం ప్రజాపతిః ।
 మన్యే కృతార్థ మాత్మానం । వ్యాసపుత్ర నమో ౭స్తు తే ॥ 141
- గ్రహాణా ఇన్ద్ర గతి స్తాత । తయో ర్యోగో విచిన్త్యతామ్ ।
 ఋక్షయోగం గోత్రయోగం । పశ్య విప్ర బలాబలమ్ ॥ 142
- ఇతి రాక్షో వచః శ్రుత్వా । సురాచార్యః ససమ్భ్రమమ్ ।
 చాయాశాస్త్ర విదానక్షో । వకుళాం వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 143

గురుకృత పద్మావతీ శ్రీనివాస వివాహ యోగాద్యానుకూల్య విచారః

బృహస్పతిః —

- గోత్రం శ్రీవేంకటేశస్య । తన్నామా ౭చక్ష్య చామినిః ।
 నక్షత్ర ఇన్ద్ర వరారోహే । కథ్యతా మితి చా బ్రవీత్ ।
 పా తస్య వచనం శ్రుత్వా । కిచ్చి త్కొపాన్వితా ౭బ్రవీత్ ॥ 144

పకుళా —

- బ్రాహ్మణా స్సత్యసమ్పన్నాః । కలౌ మిథ్యాప్రవాదినః ।
 జానన్తో ౭పి మహారాజః । న వదన్తి హితాహితమ్ ॥ 145

శ్రీకృకః —

- అవిశ్వాస శ్చ విప్రేషు । క్షత్రియాణాం వరాననేః ।
 ధర్మో ౭వ్యధర్మతా మేతి । హ్యధర్మో ధర్మతాం గతః ॥ 146
- తస్మా త్వయా మహాధాగేః । కథనీయం హితాహితమ్ ।

పకుళా —

- నక్షత్రం శ్రవణం తస్య । గోత్రం వాసిష్ఠ సంజ్ఞకమ్ ॥ 147
- ఊయః పురాతనా మత్యు । కూర్మకృష్ణాదిరూపిణః ।
 గోత్ర మత్రే ర్మహాధాగః । నక్షత్రం మృగశీర్షకమ్ ॥ 148

భవిష్యోత్తర పురాణము - తొమ్మిదవ అధ్యాయము

177

అని పలికి మిన్నకుండగా రాజు మిక్కిలి సంతపించుచు

140

శ్రీ కుకయోగిండుని ప్రతింబుచు మహాత్మా : నేను కృతార్థుడనైతిని. నీకు
నమస్కారము.

141

గ్రహముల సంచారమును, గ్రహయోగమును, నక్షత్రయోగమును, గోత్ర
ఆనుకూల్యతను, గోత్రముల బలాబలములను విచారించుడు.

142

అని పలికినంతనే జ్యోతిశ్శాస్త్రము నెఱింగిన బృహస్పతి తొట్రుపాటుతో
ఃకుళాదేవిని చూచి -

143

బృహస్పతి పద్మావతీ శ్రీనివాసుల వివాహమునకు అనుకూలతను
విచారించుట

బృహస్పతి —

వకుళాదేవి : శ్రీ వేంకటేశుని గోత్రమేమి : ఆతని పేరేమి : ఆతని
నక్షత్రమేమి : యని యడిగెను. వకుళ యాతని మాటలకు కొంచెము కోపించి

144

వకుళమాలిక —

“ కలియుగమున బ్రాహ్మణులు బలాధ్యులై అసత్యమునే యాడుచుందురు.
మంచిచెడ్డల నెఱింగియు మాటలాడర ” వి కఠినముగా పలికెను.

145

శ్రీ కుకుడు —

ఆ మాటలకు కుకయోగిండుడు — కలియుగమున రాజులు బ్రాహ్మణులను
నమ్మజాలరు. ధర్మ మధర్మముగాను, అధర్మము ధర్మముగను పరిణమించును.

146

కావున నీవు మంచిచెడ్డలను తెలుపవలెను. అనినంతనే వకుళమాలిక —
శ్రీనివాసుని నక్షత్రము శ్రవణము, గోత్రము వాసిష్ఠము.

147

శ్రీనివాసుని యవతారముకంటె ముందునుండు మత్స్య కూర్మ కృష్ణావతారము
లలో నత్ర గోత్రమును, మృగశిరా నక్షత్రమునై యున్నవని పూర్వులు చెప్పుదురు.

148

- సీతా సత్యాదిహాసాయాః । పద్మావత్యా విదు ర్బుధాః ।
 ఉభయో ర్వచనం శ్రుత్వా । గురు ర్యోగం విచిన్త్య సః ।
 హర్షోద్దిక్తమనా భూత్వా । సత్య మాహ మహామతిః ॥ 149
- సర్పం విచార్య భూపాలః । స్వార్థధావం సమాశ్రితః ।
 సమృద్ధ్య బంధుమిత్రాద్యైః । కన్యాదానం కరుప్రభో ॥ 150
- ఏవం గురువచః శ్రుతా । విచార్యా ఒకు విచక్షణాః ।
 భక్త్యై పరమయా రాజా । స్వార్థధావం సమాశ్రితః ॥ 151
- జ్ఞాతిబాంధవసమృద్ధి । సుహృన్నిత్రజనై ర్యుతః ।
 మస్త్రం చకార రాజేంద్రః । కన్యాదాన నిమిత్తకమ్ ॥ 152
- తే సర్వే బంధువర్గా శ్చ । రాజానం ప్రత్యపూజయన్ ।
 సభా ఇృ కారయామాస । రత్నసింహాసనే స్థితః ॥ 153
- వాచయిత్వా ఒభ పుణ్యాహం । కన్యానిశ్చయకారణాత్ ।
 తామ్నూలం దక్షిణాం చా దాత్ । పూజయిత్వా గణాధిపమ్ ।
 భుజ ముద్భృత్య రాజేంద్రః । సభామధ్యే వచో ఒబ్రవీత్ ॥ 154
- రాజా —
 పద్మావతీం ప్రదాస్యామి । శ్రీనివాసాయ శార్ణజే ।
 యాయం బంధుగణా శ్చా త్ర । దయాం కురుత మాం ప్రతి ॥ 155
- ప్రతిజ్ఞా మకరో దిత్తం । కన్యార్థే వేంకటేశేతుః ।
 స చోవాచ మహారాజో । గురుం గురుజనప్రియః ॥ 156
- కిం కార్యం వద విప్రేంద్రః । సజ్జల్పానన్తరం మయా ।
 రాజాన మ్రుణవీ ద్రాజన్ । అజ్గిరా దేవతా గురుః ॥ 157
- బృహస్పతిః —
 విరిణ్య ప్రతికాం రాజన్ । శ్రీనివాసాయ విష్టవే ।
 విప్రం ప్రేషయ రాజేంద్రః । తస్యా గమనకారణాత్ ।
 న్య గురో ర్వాక్య మాకర్ణ్య । రాజా గురు మభాషత ॥ 158

అట్లే సీత సత్యభామాది యవతామలములను దరించిన పద్మావతిని గూర్చియు నత్రి గోత్రమును, మృగశిరా నక్షత్రమునే చెప్పుదురు. అని పలుకగనే బృహస్పతి సంతుష్టాంతరంగుడై సత్యమునే వచించెను

149

రాజా : సీ వంతయును చక్కగా నాలోచించి సీ ముంచెడుగులను చక్కగా నెఱింగి సీ బంధుమిత్రులతో వివారించి కన్యాదానము నొనరింపుచు ' ని

150

తెలిపినంతనే రాజు వెంటనే ఆలోచించి మిక్కిలి భక్తిగలవాడై తనకు స్వాభావికమైన నద్వానముతో

151

జ్ఞాతులు, బంధువులు, భిన్నవయస్కులై హితమును కోరువారును, ననుచున్నులై మేలను కోరువారుగను జనులతో గూడి పద్మావతి కన్యాదానమునకై యాలోచన చేయసాగెను.

152

బంధుజనులందరును రాజును పూజించిరి. రాజు రత్నసింహాసనమున ముంచి నభయించెను.

153

కన్యాదానమును విశ్వయము నిమిత్తమై పుణ్యాహవచనమును గావించి గజాధిపతియగు వినాయకుని పూజించి దక్షిణతో గూడ తాంబూలమునొసంగి చేతినెత్తి సభా మధ్యమున నిట్లువల్కెను.

154

రాజు . —

శ్రీమన్నారాయణాంశ సంకీర్తనకు శ్రీవివాసునకు పద్మావతి నొసంగెదను. మీరందరును నాయందు దయయుంచుడ ' ని

155

శ్రీవివాసునకు కన్యక నొసంగుటకై ప్రతిజ్ఞ నొనరించి బృహస్పతితో పెద్దలకు ప్రിയమగు నా యాకాశరాజు —

156

బ్రాహ్మణోత్తమా : ఈ సంకల్పముచేసిన విష్ణుట నే నేమి చేయవలెన ' ని యడిగెను. అంత దేవగురువగు బృహస్పతి —

157

బృహస్పతి —

రాజా : విష్ణుస్వరూపుడగు శ్రీవివాసుని వేంచేయమని బ్రాహ్మణునకు కుభిలేని ప్రాసయిచ్చి పంపుచు ' ని చెప్పగా రాజు —

158

రాజా! —

కిం లేఖ్యం ప్రాకృతై ర్విద్వన్ । అప్రాకృతశరీరిణః ।
 తథా ఓపి లేఖనీయం యత్ । త ద్బ్రూహి గురుస త్తమః ॥ 159

అకాశరాజవచనం । శ్రుత్వా గీష్పతి రాదరాత్ ।
 లిఖిత్వా బోధయామాన । రాజ్ఞ స్తస్య మాహాత్యనః ॥ 160

గురూపదిష్టమార్గేణ । విలిలేఖ న పత్రికామ్ ।

శ్రీనివాసం ప్రతి వియన్నృపలిఖిత వివాహ పత్రికా ప్రకారః

అప్రాకృతాయ నిత్యాయ । సచ్చిదానందమూర్తయే ॥ 161

స్వతంత్రాయ ద్వితీయాయ । సంతరూపాయ శార్ఙ్గిణే ।
 భక్తి ప్రియాయ భక్త్యైక । వేద్యోపాదేయరూపిణే ॥ 162

దేవాధిదేవపూజ్యాయ । బ్రహ్మపూజ్యాయ విష్ణవే ।
 శ్రీనివాసాయ కృష్ణాయ । వేంకటాచలవాసినే ॥ 163

సాక్షైః సర్వై శ్చ వేదాద్యైః । ఆగమైః సపురాణకైః ।
 అవేదితానన్తగుణ । కర్మణే శ్రీధరాయ తే ॥ 164

అశీర్వాదం కరిష్యామి । బంధుత్వా తే సురోత్తమః ।
 త్వత్పాదపద్మసంవీక్షే- । కామ అకాశనామకః ॥ 165

త్వదాశ్రయం సమాకాంక్షన్ । లేఖయామ్య ద్య మాదవః ।
 ప్రీపుత్రద్రాతృభిః సాకం । సర్వే కుశలినోవయమ్ ॥ 166

త్వదనుగ్రహమాత్రేణ । వసామో అత్ర హరేః పురే ।
 సర్వేషాం భవతాం క్షేమం । పత్రద్వారా నిబోధయ ॥ 167

చైత్రశుక్లత్రయోదశ్యాం । ఏతత్పత్రం విలిఖ్యతే ।
 కన్యాం పద్మావతీం తుభ్యం । దాస్యామి తి మతి ర్మమ ॥ 168

రాజు —

గురువర్యా : దివ్యశరీరధారియగు శ్రీనివాసునకు నావంటి ప్రాకృత జనులేమని
వ్రాయఁలెను : అయినను వ్రాయఁలసినదాని నాజ్ఞాపింపుడ' ని ప్రార్థింపగా 159

ప్రాజ్ఞాదగు బృహస్పతి తాను వ్రాసి రాజునకు తెలుపగా 160

బృహస్పతి యుపదేశానుసార మాకాశరాజు పత్రిక విట్లు వ్రాసెను — 161

అకాశరాజు శ్రీనివాసునకు లగ్నపత్రికను వ్రాసిన విధమును వర్ణించుట

దివ్యచుంగళ విగ్రహస్వరూపుడును, సనాతనుడును, సచ్చిదానందస్వరూపుడును,
స్వతంత్రుడును, సాటిలేనివాడును, అనేక రూపములుఁగలవాడును, శార్దూమును ధరించిన
వాడును, భక్తికి వశమగువాడును, భక్తిచే మాత్రమే తెలియదగిన పొందిదగిన స్వరూపము
గలవాడును, 162

దేవార్ధిదేవులచేత పూజింపబడువాడును, బ్రహ్మచే పూజింపబడువాడును, సర్వ
వ్యాపియు, శ్రీనివాసుడును, కృష్ణుడును, శ్రీ వేంకటాచలమున నివసించువాడును, 163

అంగములతో గూడిన సకల వేదాదులచేతను, ఆగమములచేతను, పురాణముల
చేతను గూడ తెలియబడని యనంత్యాక గుణచేష్టితములు కలవాడును, శ్రీయఃపతియగు నీకు

మన బాంధవ్యముచే (తాను మామయు శ్రీనివాసు డల్లాడునగుటచే) నాశీర్వాదము
నొనరించుచున్నాను. నీ చరణకమల దర్శనోత్సుకుడనగు నా పేరు ఆకాశరాజుండును. 164

నీ బిందుత్వమును కోరుదు నే నిపుడీ లేఖను వ్రాయుచున్నాను. మేము మా
కళత్ర పుత్ర బ్రాత్రులతో క్షేమముగానున్నాము. 165

నీ యనుగ్రహముచే నీ నారాయణవట్టమున నివసించుచున్నాము. మీ అందరి
క్షేమమును లేఖములమున తెలుపఁగోరెదము 167

చైత్ర శుక్ల త్రయోదశి రోజున నీ లగ్నపత్రికను వ్రాయుచున్నాము.
వద్దావతి యను కన్యను నీ కీయవలెనని నా సంకల్పము. 168

- తా మణీకురు గోవింద : । వివాహవిధిపూర్వకమ్ ।
 శుకో వేత్తి గురు ర్వేత్తి । హృదయం మమ సర్వతః ॥ 169
- మా కురుష్వా త్ర సద్దేహం । కన్యార్థం పురుషోత్తమః ।
 వైశాఖశుక్లదశమీ । భృగువారే శుభే దినే ॥ 170
- జన్మభిః సహ సమ్రాప్య । మా ముద్ధృత్య గణైః సహ ।
 హర్షణ పాణిగ్రహణం । కర్తవ్యం మే మనోగతమ్ ॥ 171
- అధికం లేఖనీయం తే । కి మస్తి పురుషోత్తమః ।
 శుకో వదతి య త్సత్యం । త త్సర్వం చురు కేశవ ॥ 172
- ఇత్యాశిషః సస్తు మహానుభావః । తే । సమస్త కల్యాణ గుణార్ణవః ప్రభో ।
 విత్యాయ సత్యాయ సుఖస్వరూపిణే । సమస్తశోకప్రభవే మహాత్మనే ॥ 173
- ఇత్థం లిఖిత్వా వరపత్రికాం శుభాం । ఆకాశరాజో జగదీశసన్నిధిమ్ ।
 సప్రేక్షయామాస శుకం మహాన్తం । సపుత్రమిత్రః సహ బాన్ధవానుగః 174
- క్రోశమాత్ర ముపాగమ్య । శుకం వచన మబ్రవీత్ ।
- రాజా —
- యేన కేన ప్రకారేణ । తస్య చిత్తం వశీకురు ॥ 175
- అయుతం స్వర్ణలక్షం వా । కోటిం వార్బుద మేవ వా ।
 దాస్యామి ద్రవ్యవిచయం । నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ 176
- ఏవ ముక్తో మహీదేవో । గతః శేషాచలం ప్రతి ॥ 177
- మధ్యంగతే దీప్తకరే మహాత్మా । సమాగత స్తత్ర శుక స్సశిష్యః ।
 హరే ర్జనన్యా ఒనుగతో విరాగీ । తద్దర్శనాహ్లాద గతాధ్వశేషః ॥ 178
- అమ్నా మవీక్ష్య చా యాన్తిం । వేంకటాద్రి శిఖామణిః ।
 మాతా చ నా గతా కస్యా । దితి చిన్తాపరో హరిః ॥ 179

నా కన్యను పరిణయపూర్వకముగా సంకీర్తింపుము. నా మనస్సు నన్నివిధములుగా శ్రీ శుకయోగీంద్రుడును, బృహస్పతియు తెలియజాలదురు. 169

కన్వియను గుఱించి సందియమొందవలదు. వైశాఖ శుక్ల దశమి శుక్రవాహనమున 170

బంధపులతోను పరివారముతోను నరుడెంచి నన్ను తరింపజేసి సంతోషముతో పద్మావతిని పరిణయమాడి నా యభీష్టమును నెరవేర్చుము. 171

శ్రీనివాసా : నీ కదికముగా వ్రాయునదేమున్నది : శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు చెప్పినదానంత నాచరింపుము. 172

పరమ పూజ్యస్వభావా : నకం కల్పాణగుజనిదే : సరాతన పురుషుడవు. సత్య స్వరూపుడవు. సుఖరూపుడవు. సకల చరాచరాత్మక జగత్సృష్టికర్తవు. మహాత్ముడవగు నీ కివియే అనేకములగు నాశీర్వాదాలు. 173

అవి యిట్లు లగ్నవృత్తిను వ్రాసి పరమపూజ్యాడగు శ్రీ శుకయోగీంద్రుని శ్రీనివాసుని వద్దకు పంపుచు పుత్రులు స్నేహితులు బంధువులతో కూడి 174

క్రోశమాత దూరమువరకేగి శ్రీ శుకునితో “యే విదముననైనను శ్రీనివాసుని మనమును వశపరచుకొనుము. 175

పదిపేలు సూరుపేలు బంగారమునుకాని కోటి, పదికోట్ల ధనమునుగాని. యీయ గలను. ఈ విషయమున సందేహింపవలద 'ని చెప్పెను. 176

విరాగియగు శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు మహాత్ముడగు చండకిరణు డాకాశమధ్య భాగమునకు రాగా (ఆవరాహనమయమునకు) శిష్యులతో వేంకటాచలమునకేగి శ్రీనివాసుని జనవియగు వకుళాదేవి వెంటరాగా శ్రీనివాసుని గాంధుటచే మార్గాయాస ముపశమింపగా శ్రీనివాసుని చెంతకేతెంచెను. 177, 178

శ్రీనివాసుడును వచ్చుచున్న తన తల్లిరాకను గమనింపక “తల్లియెందులన రాలేద ”ని విచారించసాగెను. 179

ఏకస్మిన్నేవ కాలే తు । కృష్ణద్వైపాయ నాత్మజమ్ ।
 దవర్చ సరిః పాణిం । కృతకార్య వినిశ్చయమ్ ।
 కుకం ప్రాహ స్మ తక్త్యై వ । చాసనా దుద్ధితో హరిః ॥

180

శ్రీనివాసః —

కార్యం మదీయం విప్రేంద్ర! పక్వం వాఽపక్వమేవ వా ।
 కార్యం తవ కృపాసిన్ధో! పక్వమేవ న సంశయః ॥
 కుభం వాక్య మితి శ్రుత్వా । దణ్ణవ త్ప్రజితం భువి ।
 నమూర్జ్య కుకం కృష్ణో! । తక్త్యా హర్షవశం గతః ॥
 అతిచిత్ర చరిత్రాత్మా । కుక మాహ మహీపతే ।

181

182

శ్రీనివాసః —

పదన్తి లోకా అన్యతాన్ సహస్రాన్ । వివాహకామానరజన్మనోయే ।
 తేయాన్తి మద్దామ కిమప్రవాచ్యం । జగత్కుటుమ్బస్య వివాహకామే ॥ 183
 సరో విభర్తి స్వసుతం । స్వభార్యాం స్వజనం గృహమ్ ।
 బ్రహ్మాణ్డం భవనం విద్వన్ । బ్రహ్మ మే నాభిసమ్మవః ॥
 యా లక్ష్మీ ర్మమ కల్యాణీ । యే చా న్యే మమ చారసాః ॥ 184
 చతుర్నవతి లక్షణి । జీవా స్సన్తి హ్యసంఖ్యకాః ।
 ఏతేషాం రక్షణే బద్ధ । దీక్షోఽహం మునిసత్తమ ॥ 185
 మహాకుటుమ్బ యుక్తస్య । మమ కల్యాణ కారణాత్ ।
 య స్మిన్యాభాషితం స్వామిన్! । త్వయా ఽద్య మునిసత్తమ ॥ 186
 త్వత్కృతస్యోఽపకారస్య । ప్రతిదాతుం న విద్యతే ।
 తథాఽపి తవ దాస్యామి । శరీరాలిక్లనం మునే! ॥ 187
 మద్గురీరా ధరిష్ఠ స్తు । న విజానామి తే కుభమ్ ।
 ఏవ ముక్త్యాఽఽగ్ల సగ్లభా । తస్యాదాత్ పురుషోత్తమః ॥ 188
 త్వత్పుణ్య స్యా వది ర్నాన్తి । మత్సగ్ల స్తవ పుణ్యజః ।
 యథా త్వయా కృతం కర్మ । తథా పూర్వం కపిశ్వరః ॥ 189

ఇదే సమయమున తను వచ్చిన పనిని నిర్వహించుటలో విశ్వయమును
నూచించుటకు శరణున కిరమునిది వచ్చుచున్న శుకయోగీంద్రుని గాంచి భక్తితో తన
పీఠమునుండి లేచి

180

శ్రీనివాసుడు —

బ్రాహ్మజాతిమా : నా పని సఫలమగురా : కాదా : యని యడిగెను. అంత
శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు — చమవిధే : నీ పని సఫలమైనది నందియములేదని బదులుపలిక

టూమిపై చందమువలె పడియుండి నమస్కరించుచున్న శుకయోగీంద్రుని
శుభకరమగు వార్యమును విని యాతని గట్టిగా ఆలింగన మొనరించుకొని భక్తితో పరమా
నందము నందెను.

182

మఱియు మిక్కిలి విచిత్రమగు చరిత్రగల శ్రీనివాసుడు శ్రీ శుకునితో —
లోకులు ప్రవర్తించున నొక మనుష్యునకు వివాహమొనరించు కోరికతో వేలకొంది యగు
త్యములను పలికినను నా పరమపదమును పొందుచున్నారు. అట్టితరి జగత్సృష్టికర్తయగు
భగవంతుని వివాహము నాకాంక్షించు నిషయమున ననత్యములాడినను నెట్టి దుర్గతియొ
కలుగజాలదు.

183

మనుజుడు తన పుత్రుని తన భార్యను తన బంధుజనమును, గృహమును
మాత్రమే భరించును. నాకు బ్రహ్మాండమే ఇట్లు. బ్రహ్మ నా నాభికమలమునుండి పుట్టినవాడు.
నాకు శుభవ్రదురాలగు లక్ష్మి భార్య. మిగిలిన నా కడుపున పుట్టిన

184

తొందినాగు లక్షం జీవులు కలరు. అనంభ్యాకములగు జీవకోటిని రక్షిం
చుటకై నేను దీక్షను పూనియున్నాను.

185

ఇట్లు గొప్ప కుటుంబముతో కూడిన నాకు కల్యాణ మొనరించుటకై నీ విపుడు
పలికిన యసత్య భాషణలనాడి

186

ఉపకారమొనర్పితివో దానికి ప్రత్యుపకారమొనర్చ శక్యముకాదు. అయినను
నీకు దానికి ప్రతీకారముగా గాఢాలింగనము నొనంగెదను.

187

నా శరీరముకంటె విలువగలిగి నీకు శుభావహమగునదేదియును లేదని పలికి
శ్రీ శుకయోగీంద్రుని గాఢముగా నాలింగనమొనర్చుకొని

188

“మహాత్మా : నీ పుణ్యము విరవధికమైనది. నా ఆలింగనము నీకు పుణ్య
నదము. ఇట్లే మున్ను హనుమంతుడు

189

సీతానిమిత్తం యః కర్మ । కృతవాన్ మారుతాత్మజః ।

తస్మై ప్రాదాం మహీదేవః । సస్తుప్తః సహభోజనమ్ ॥

190

సత్యలోకాధిపత్య ఇన్ధ్ర । సీతావార్తావలమ్బినే ।

తస్మా ద్ద్వరిష్ఠం తే కర్మ । మునే తాపసపుంగవః ॥

191

ఏవ ముక్త్యా సుభద్రాణి । వాక్యాని వివిధాని చ ।

తతః ప్రోవాచ భగవాన్ । కక్షే కిం భాతి భానువత్ ॥

192

శ్రీనివాససన్నిధౌ వియన్నుపప్రేషితశుకో క్రవివాహోదంతః

శ్రీశుకః —

రాశరాజేన లిఖితా । పత్రికా పురుషోత్తమః ।

ప్రోక్తం తవ మహాభాగః । పూర్వ మేవా స్య కారణమ్ ॥

ఇత్యుక్త స్స రమారాంతః । పత్రికాం శిరసా దధా ॥

193

శ్రీనివాసః —

కుశరీ వర్తతే రాజా । ధార్యా తస్య పత్రివతా ।

ద్రాతా తస్య మహాభాగః । పుత్ర స్తస్య విశాంపతేః ॥

194

శ్రీశుకః —

సర్వ స్తు కుశలం తస్య । భగవన్ భూతభావన ॥

వియన్నుపం ప్రతి శ్రీనివాసవిలిఖిత శుభపత్రికా

ఏవ ముక్తః పపాతాథ । పత్రికాం పురుషోత్తమః ।

ఫణన్ హృష్టమనా భూత్వా । నాచ మూచే రమాపతిః ॥

195

పత్రికా లిఖ్యతే విప్రః । మయా ౭౭కాశ స్పృశాయ చ ।

త్యద్వాచ మనుస్మత్యై వ । రాజ్ఞః ప్రీతివిదాయికా ॥

196

తతః స పత్రం పురుహూతమిత్రం । స్వయం లిలేఖాథ మహార్థసంయుతమ్ ।

అత్యస్తసంహృష్టమనః ప్రసూచకం । కృష్ణావతారే ప్రతి రుక్మిణీ మివ ॥

197

సీతాస్వేషణకై చేసిన సహాయమునకై సంతసింది యాతవితో భుజించితిని. 180

సీతాదేవియొక్క కుభవార్త నెఱింగిండుటచే నాతనిని సత్యలోకమున కదిపతిని గావించితిని. అంతకంటె నీ వాసరించిన కృత్యముక్కుష్టమైనది. 181

ఆని యిట్లనేక మంగళాచనములను పలికి శుకయోగీంద్రా : నీ చంకలో సూర్యునివలె ప్రకాశించునదేమి ' యని యడిగెను. 192

శ్రీనివాసున కాకాశరాజు పంపిన వివాహ వృత్తాంతమును
శుకుడు తెలుపుట

శ్రీ శుకుడు —

భవిష్యోత్తమా : ఇది రాజేంద్రుడగు నాకాశరాజు పంపిన లగ్నపత్రిక. దీనికి కారణమును ముందే తెలిపితిని 'ని తెలుపగనే శ్రీనివాసుడా పత్రికను శరన్నుపై నుంచుకొనెను. 193

శ్రీనివాసుడు —

మరియు — ఆకాశరాజు క్షేమముగానున్నాడా : ఆతని సత్సవతయగు భార్య కుశలమేకదా : ఆ రాజవంధ్రుని సోదరుడును, పుత్రుడును సుఖముగనున్నారా : అని ప్రశ్నించెను. 194

శ్రీ శుకుడు —

జగదీశ్వరా : అందరును కుశలముగనే యున్నారని శ్రీ శుకుడు బయలిదెను. 195

శ్రీ శ్రీనివాసు డాకాశరాజునకు శుభలేఖను వ్రాయుట

అంత శ్రీనివాసుడు శుభపత్రికను చదివి సంతృప్తాంతరంగుడై

నే నాకాశరాజునకు లగ్నపత్రికను వ్రాయుచున్నాను. ఈ పత్రిక నీ మాటల ననుసరించియే రాజునకు ప్రీతినొనగూర్చునని పలికి 196

ఇంద్రుని మిత్రుడగు ఆకాశరాజునకు గొప్ప భావయుక్తముగా నొకలేఖను మున్ను కృష్ణావతారమున రుక్మిణీదేవికి వ్రాసినట్లు స్వయముగా తన సంకోషమును సూచించుచు విట్లు వ్రాసెను. 197

- రాజాదిరాజపూజ్యాయ । సుధర్మతనయాయ చ ।
నమో నమో లలితకైః వ । కృత్యే యం పత్రికా లభనా ॥ 198
- లిఖ్యతే శ్రీనివాసేన । శుభవిజ్ఞప్తిగర్భితే ।
శ్రీమద్రాజాధిరాజేంద్ర- । కిరీటాఘృష్టపాదుక ॥ 199
- అన్మద్భున్ధవరేణా ధ్య । గుణపూర్ణః సమృద్ధిమన్ : ।
సుధర్మతనయాకాశ । నామ్నాలైశాసు సుకీర్తిమన్ ॥ 200
- నమో నమో లస్తు తే రాజన్ । శ్రీనివాసస్య శార్ఙ్గిణః ।
శ్రీనివాసేన బాలేన । విజ్ఞప్తిః క్రియతే త్వియమ్ ॥ 201
- ఓవద్విర్లిఖితం దృష్ట్వా । సన్తోషో హ్యభవ న్నమః ।
వైశాఖశుద్ధదశమీ । భృగువారే మహాత్మవే ॥ 202
- అశ్రీకరోమి రాజేంద్రః । కన్యాం తవ విశాంపతేః ।
యథా పురా సాగరో మే । కన్యాదానసుకీర్తిమాన్ ॥ 203
- తథా దత్త్వా తు మే కన్యాం । భవే స్త్వం బహుకీర్తిమాన్ ।
యథా వై సాగరాన్ పూర్వాన్ । కపిలేన నిపాతితాన్ ॥ 204
- భగీరథో మహారాజో । గర్భా మాదాయ వై పురా ।
ఉద్భృత్యకీర్తిమాపేదే । తథా త్వం రాజన త్తమః ॥ 205
- దత్త్వా మే శుభగాం కన్యాం । తవ పూర్వోత్తరం కులమ్ ।
ఉద్భృత్య బహుశాం కీర్తిం । లభస్యేతరదుర్గభామ్ ॥ 206
- లిఖితవ్యం విశేషేణ । కిన్తే లస్తి నృపన త్తమః ।
ఓశేషజ్ఞో లసి ధర్మాత్మా । వేత్తి సర్వం శుకో మునిః ॥
ఇతి విజ్ఞాపనం క్షేయం । మమ ప్రణతి పూర్వకమ్ ॥ 207
- ఇత్థం లిఖిత్వా వరపత్రికాం శుభాం । శేషాద్రినాథో మునినా శుకేన ।
సమ్ప్రేషయామాన సురేంద్రపూజ్యం । పురం నృపేంద్రస్య వియన్నృపస్య ..

రాజాదిరాజులచే పూజింపబడునట్టియు, సుధర్మని తనయుడగు నాకాశరాజు
తి భక్తి భావముతో నమస్కరించి 198

శుభమును తెలుపు నీ వత్రికను వ్రాయుచున్నాను. శ్రీ రాజాదిరాజుల కీరిట
ములచే నొరిపిడిచేయబడు పాదసద్యములు కలిగినట్టియు. 199

నా కాత్మబంధువులగు భక్తబృందముతో కూడినట్టియు, సకల కల్యాణ
గుణములతో విండియున్నట్టియు, సకల సంపన్నుడైనట్టియు, సుధర్మని పుత్రుడునునగు
“ ఆకాశరాజు ” అను పేరుతో దిక్కులయందు వ్యాపించిన కీర్తి కలవాడవును నగు 200

నో రాజవంశము : దనుర్దారియగు శ్రీనివాసుడు నమస్కరించుచున్నాడు.
దానిడగు శ్రీనివాసుడు వ్రాసుకొన్న విన్నపము. 201

తమరు వ్రాసిన వత్రికను చూచి నాకు చాల సంతోషము కలిగినది. వైశాఖ
శుద్ధ దశమీ శుక్రవారమున మహోత్సవ నమయమున 202

నీ పుత్రికను పాణ్డ్రగహణ మొనర్చుట కంగీకరించుచున్నాను. పూర్వము
సముద్రుడు నాకు కన్యాదానము నొనరించి వత్కిర్తి నార్జించినట్లే 203

నీవును నాకు కన్నియ నొనంగి చాల కీర్తిగలవాడవు కాగలవు. కపిలమహర్షిచే
శపింపబడి భస్మముకాబడిన నగర పుత్రులను 204

భగీరథ చక్రవర్తి గంగను తీసికొనివచ్చి తరింపజేసి కీర్తినిపొందెను. అట్లే
నీవును 205

నా కందమగు నీ కన్నియ నొనంగి మీ పూర్వీకుల నందరిని పునీతులనుగావించి
యితరులు పొందలేని గొప్ప కీర్తిని పొందుము. 206

రాజేంద్రా : నీకు విస్తరించి వ్రాయనవసరములేదు. నీవు పెక్కుధర్మముల
నెఱింగినవాడవు. శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు సర్వమును నెఱింగిన ధర్మాత్ముడు. ఇట్లు నా
నమస్కారపూర్వకముగ నీ జ్ఞానము నెఱుంగునది. 207

ఇట్లు శుభవత్రికను వ్రాసి శ్రీ శుకయోగీంద్రునిచే వింద్రాదులకును, పేరింప
దగినదియు ఆకాశరాజు పట్టణముగు నారాయణపురమునకు పంపించెను. మరియు శ్రీ శుక
యోగీంద్రునితో - 208

శ్రీనివాసః —

అవిదిత్వా కులం గోత్రం । నామ సంస్థాన మద్విరమ్ ।
కథం దాస్యతి రాజేంద్రః । కన్యాం మమ మహీసురః ॥ 209

శ్రీకుకః —

న కులం న చ గోత్రం తే । న జన్మ మరణే హరే ।
న జరా న చ వృద్ధి శ్చ । న చ స్థానం న చాశ్రయః ॥ 210

విదమ్మమాత్రం గోవిందః । కురుషే పురుషోత్తమః ।
న తే లవేక్ష్యం కులం గోత్రం । విదితస్య జగత్పతేః ॥ 211

మమ వాక్యా ద్వియ ద్రాజః । కన్యాం తే సమ్ప్రదాస్యతి ।
మమ వాక్యా జ్జగన్నాథః । దయాం కృత్వా ఏయశ్చుపే ॥
ఇయ ఇచ్చ కన్యా గోవిందః । స్వీకార్యా కృపాయా త్వయా ॥ 212

శ్రీనివాసాజ్ఞయా కుకస్య విమిస్నుపనగరం ప్రత్యాగమనమ్

ఇతి స్తుత్వా కుక స్తీవ్రం । విస్మృష్టో హరిణా పునః ।
హరిస్తర్కనా ల్లబ్ధి । హర్షో రాజపురం యయా ॥ 213

గతే తు మునిశార్దూరే । భగవాన్ భక్తవత్సలః ।
మాతరం సందదర్శా త । మార్గశ్రాంతాం వయోగతామ్ ॥
వకుళాం ప్రణిపత్యా త । మాధవో వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 214

శ్రీనివాసాయ వకుళాకథితపద్మావతీ పరిణయోదస్తః

శ్రీనివాసః —

అమ్మః కాలవిలమ్బు నై । కిమర్థం కమలాననే ।
కాత శ్ర వార్తా నగరే । త స్మమా చక్ష్య దామివి ॥ 215

వకుళా —

సాదితా బహుయత్నేన । కన్నా తే పురుషోత్తమః ।
రైవ మేవ పరం మన్యే । పౌరుషం నైవ కారణమ్ ॥ 216

శ్రీనివాసుడు —

మోక్షిందా ! నా కులమును, గోత్రమును, పేరును, దేశమును, భవనము నెఱుంగక రాజు నాకు కన్నీయ నెట్లానంగున ' వి యడుగగా 209

శ్రీ కులము —

“ శ్రీమన్నారాయణా ! నీకు కులములేదు. గోత్రములేదు. జన్మమరణములు లేవు ముగియనము, వృద్ధిక్షయములు లేవు. ఒక వివారము. ఒకేస్థలమున నివసించుట యనునది నీకు లేకున్నను 210

శ్రీనివాసా ! మనుష్యునివలె నజించుచున్నావు. సుప్రసిద్ధుడవగు నీకు కుల గోత్రము లవసరములేవు. 211

నేను చెప్పుటచే నాకాశరాజు నీకు కన్నీయ నొనంగును. శ్రీనివాసా ! నా ప్రార్థనానుసార మాకాశరాజునందు దయముంచి కన్నీయను స్వీకరింపును ' వి 212

శ్రీనివాసుని యాజ్ఞచే శ్రీ కుకయోగీంద్రుడు ఆకాశరాజు నగరమునకు తిరిగివచ్చుట

స్తుతించి బలవంతపరచి శ్రీనివాసుని యనుమతిని బడసి శ్రీనివాస దర్శనముచే నంతసించుడు రాజనగరమునకు బయలుదేరెను. 213

భక్తులయందధిక వాత్సల్యముగల శ్రీనివాసుడు శ్రీ కుకయోగీంద్రుడు వెడలి నంతనే ప్రయాణముచే నలసియున్న వృద్ధులగు తల్లియగు వకుళకు నమస్కరించి 214

శ్రీనివాసునకు వకుళాదేవి పద్మావతీ కల్యాణ వృత్తాంతము నెఱింగించుట శ్రీనివాసుడు —

అమ్మా ! ఇంత అలశ్యుడుగుటకు కారణమేమి ? ఆ నగరమునందలి వార్తను నా తెఱింగింపును ' వి యడుగగా 215

వకుళమాలిక —

యౌతనితో — శ్రీనివాసా ! మిక్కిలి ప్రయాసతో నీకు కన్నీయను విశ్చయించితిని. ప్రతి కార్యమునకును దైవమే అనుకూలించవలెనేకాని పౌరుషము కారణము కాబోదు. 216

నారాయణాశ్రమా త్కృష్ణ : : ధర్మదేవీ : సమాగతా ।
దైవయోగేన సా భద్రా । సమప్రిప్తా రాజమందిరమ్ ॥ 217

ఉవాచ తాం భవద్దాన- । యోగ్యాం కన్యాం నృపాత్మజామ్ ।
కన్యా లపి త్వద్భుతే లన్యం సా । నైవా కాఙ్క్షతి లోకీకమ్ ॥ 218

తయో ర్వాక్యం సమాకర్ణ్య । దాతుం తే సో లన్వహన్యత ।
ఇమాం దాస్యామహే పుత్రీం । వేంకటాద్రినివాసినే ॥ 219

ఇత్థం సజ్కల్పయామాస । సభామధ్యే ముదా నృపః ।
త్వయై వ జాత మేతద్ధి । న దైవం భవతః పరమ్ ॥ 220

ఇతి మాత్మివః శ్రుత్వా । కింఞ్చిద్ధాన్యముభో హరిః ।
మాతరం ప్రతినన్ద్య త । చిన్తయన్ వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 221

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే పద్మావతిపరిణయనిశ్చయో
నామ సప్తమో లధ్యాయః సమాప్తః

అథ దశమో లధ్యాయః

శ్రీనివాసాజ్ఞయా బ్రహ్మోద్ధానయనార్థం శేషగరుడగమనమ్

జనకః —

మాతు ర్వచన మాకర్ణ్య । కృతవాన్ కిం రమాపతిః ।
త న్మమా చక్ష్య భగవన్ : । సవిస్తారం సతాం ప్రియః ॥ 1

శతానన్దః

త్వం హరే రసి భక్తేషు । ప్రథమో లత్రిప్రియః సదా ।
తస్మాద్ధరికథాన క్త- । మనా నై తు వదామి తత్ ॥ 2

స్వయ మ్మానన్దహర్షో లపి । కర్మభు జ్జురవ ధ్ధరిః ।
మాత్రా చోదిత మాకర్ణ్య । తా మూచే మధురం వచః ॥ 3

నారాయణాశ్రమమునుండి ధర్మదేవి అపృష్టవశమున రాజమంధిరమునకు
వచ్చి 217

ఆ రాజపుత్రిక నీ కొనంగదగినదని తెలిపినది. ఆ కన్నియ విన్నుతప్ప
సామాన్య మానవుని కోరకున్నది. 218

ధర్మదేవి, తన కుమార్తెల మాటలను విని రాజు నీకా కన్నియ నొసంగుటకే
తలంచి “ఈనా పుత్రికను వేంకటాచల వివాసునకే యొసంగెదన”ని 219

సభమధ్యలో నానందముతో సంకల్పించియున్నాడు. ఇదియంతయు నీ సంకల్ప
ప్రభావమే. విన్ను మించిన దైవము లేద”ని 220

తల్లి చెప్పగా విని శ్రీనివాసుడు మందస్మితవదనారవిందుడై తల్లి నభినందిం
చుచు సాలోచనగా నిట్లు పలికెను. 221

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచల మాహాశ్యమున పంచవతికి కల్యాణమును
విశ్వయించుట యనెడు తొమ్మిదవ అధ్యాయము సంపూర్ణము

పదియవ అధ్యాయము

శ్రీనివాసుని యాజ్ఞచే బ్రహ్మాదులను తోడైచ్చుటకు
శేషుడు, గరుడుడు వెళ్లుట

ఈ చరిత్రమును వినుచున్న జనకుడు శతానందునితో — తల్లిమాటలను విని
శ్రీనివాసుడేమి చేసెనో నాకు విస్తరముగా నెఱింగింపును”ని యడిగెను. 1

శతానందుడు —

ఇట్లు చెప్పుట కారంభించెను — జనకచక్రవర్తి : నీవు విష్ణురక్తులలో నగ్ర
గణ్యుడవు, భగవంతునకు మిక్కిలి యిష్టుడవు. నీవు విష్ణు కథలయందాసక్తిని కలిగి
యుండుటంజేసి నీకా చరిత్రమును తెలిపెదను. 2

భగవంతుడగు శ్రీనివాసుడు చిదానంద స్వరూపుడైనను కర్మఫలము ననుభ
వింపు మనుజునివలె తల్లి మాటలను విని యామెతో — 3

శ్రీనివాసః —

- మహాత్మవం విధారుం హి । మమ బుద్ధి ర్న జాయతే ।
అబద్ధో ర్బుద్ధయుక్తస్య । సమ్బద్ధో న ప్రశస్యతే ॥ 4
- యయో రేవ సమం విత్తం । యయో రేవ సమం కులమ్ ।
తయో ర్వివాహో మైత్రీ చ । నో త్రమాధమయోః క్వచిత్ ॥ 5
- వివాద శ్చ వివాహ శ్చ । సమయో రేవ శోభతే ।
లహ మేకః సో ఒపి బుద్ధ- । సమేతో ధరణీపతిః ॥ 6
- కథం నృపస్యా స్య మయో చితః స్యాత్ । అబుద్ధనాబుద్ధయుతస్య సజ్జః ।
దవే త్సుఖం నేతి వదన్తి సన్తః । ఇ త్యద్య చిన్తా ఖలు బాధతే మామ్ ॥ 7
- బుద్ధహీనస్య మే రాజా । కథం కన్యాం ప్రదాస్యతి ।
వాసుదేవవచః శ్రుత్వా । వకుళా వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 8

వకుళా —

- త్వాదృశః పురుషో లోకే । నా సత్యం వదతి క్వచిత్ ।
సత్య మేవ ప్రశంసన్తి । మునయో వీతకల్మషాః ॥ 9
- కుక స్త్వత్కార్యనిష్ఠ స్తు । దేవానాం గురు రజ్గిరాః ।
సద్ధర్మిణో మహీశస్య । తస్యా ఒశాం మా వృధా కురు ॥ 10
- స్మర బుద్ధాన్ సురాన్ సర్వాన్ । బ్రహ్మరుద్రపురోగమాన్ ।
పుత్రాన్ పౌత్రాం స్తథా బ్రాతృన్ । స్మృషా శ్చ పురుషోత్తమః ॥ 11
- తదా ఒఒగతి స్తు గోవిందః । దుర్లభా చ కలౌ యుగే ।
సో ఒపి పశ్య తు రాజ్ఞిః । త్వత్సమ్బుద్ధిజనాని హ ॥ 12
- మాతు ర్వచన మాకర్ణ్య । మనసా శేషపక్షిణౌ ।
సస్మార పృథివీపాలః । శ్రీనివాసః సతాంగతిః ॥ 13
- తా నాగతౌ శేషవియచ్చురౌ తదా । క్షణేన శేహీచలవల్లభాన్తికమ్ ।
దదర్శ తత్త్వా పురతః స్థితా విమా । నిదేశయామాస పురాణపూరుషః ॥ 14

శ్రీనివాసుడు —

అమ్మా ! ఈ కల్యాణోత్సవమును జరుపుకొనుటకు నా మనస్సు సమ్యక్తమై యున్నది. బంధుజనులతో కూడిన వారి సందంధము మెప్పుకొనినది. బంధుజనులు లేక యేకాకిగా నుండువారికి

4

సమానమైన సంపదకలవారికి సమానమైనజాతి కలవారికి పరస్పర వివాహములు స్నేహములు రాజీయము గాని గొప్పవారితో ఓడలకును, ఓడలతో గొప్పవారికిని సంబంధ బంధవ్యములు తగినవికావు.

5

కలహమైనను, కల్యాణమైనను తమతో సరితూగగల మనుష్యులతోనే ఇంపుగా నుండును. నేను బంధురీవాడను. ఆకాశరాజు బంధుజనులతో నలరారువాడు.

6

అట్టివానికి నాతో బాంధవ్య మెట్లు తగును. ఇట్లు బంధువులు లేనివానితో బంధువులుకలవానికి బాంధవ్యము వలన నుభయముచేకూరచిని సజ్జనులు వచ్చాడంటారు. ఈ విచారమే నన్నిపుడు బాధించుచున్నది.

7

బంధువులలేని నాకు రాజు కన్నియ నెట్లానంగు ' నని విచారించు శ్రీనివాసునితో

8

వకుళమాలిక —

శ్రీనివాసా ! నీవంటి పురుషుడు లోకమున నసత్యము లాడజాలడు. పాప విచారులగు ముసీంద్రులు సత్యమునే ప్రస్తుతించుదు.

9

శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు నీ కల్యాణమొనర్చు కృత్యములో చీక్షనుగొని యున్నాడు. దేవగురువగు బృహస్పతియు నీ కల్యాణమును నెరవేర్చు సంసిద్ధుడైయున్నాడు. మంచి ధర్మశీలుడగు రాజు కోరికను నీవు వ్యర్థపుచ్చవలదు.

10

నీకు పుత్రులు, మనుషులు, సోదరులు, కోడండ్రునగు బ్రహ్మరుద్రుని దేవతా స్వజనములను తలంచుకొనుము.

11

కలియుగమున బంధుజనులు ఎచ్చట ఆరుదు; కాబట్టి నీ బంధుజనులనందరును రాజు చూడనిమ్ము.

12

అని చెప్పినంతనే సజ్జనులకు ప్రావ్యస్తానమగు శ్రీనివాసు దాచివేయని. గరు తృంతుని మనస్సులో సంకల్పించుకొనెను.

13

అదివేళుడును, గరుత్మంతుడును శ్రీనివాసుని సంకల్పమాత్రముననే చిటిక మాత్ర వ్యవధానములో నాతడవద్దకు వచ్చిరి. శ్రీనివాసుడు భక్తితో తన ముందు నిలచిన వారిరువురను గాంచి

14

శ్రీనివాసః —

పక్షిరాట్ గచ్చ మే పుత్రం । సత్యలోకేశ్వరం నృప ! ।
గచ్చా హి భూషణం శేషః । మమ పౌత్ర ముమాపతిమ్ ॥ 15

ఇత్యుక్తౌ పత్రికాం తాభ్యాం । విలిఖ్యా దా చుభాత్మికామ్ ।
ప్రణిపత్యా ధ విశ్వేశం । భగమార్గేణ జగ్ముతః ॥ 16

సత్యలోకం తతో గత్వా । బ్రహ్మాణం భాస్కరోపమమ్ ।
దృష్త్వా నత్వా ఒభ భక్త్యైవ । పక్షిరాట్ పత్రికా మదాత్ ॥
హిమహ స్తు తం దృష్త్వా । గరుడం ప్రత్యభాషత ॥ 17

బ్రహ్మ —

చిరకాలేన సమ్ప్రీప్తః । పక్షిరాట్ కళ్యపాత్మజః ।
కుత్రా స్థి శ్రీనివాసః సః । వాసుదేవః పితా మమ ,
పితామహవచః శ్రుత్వా । పక్షిరాట్ వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 18

గరుడః —

వాసుదేవో వసత్య జ్ఞః । వైకుంఠగిరి మూర్ధని ।
తద్వివాహార్థ మాయాంతం । మాంవిద్ధిచతురాననః ॥ 19

సారాయణేన లిఖితం । పత్రికా మవలోకయ ।
పపాత పత్రికా మిత్థం । చోదితో ఒనేక వై విధిః ॥ 20

“చిరజ్ఞేవాయ పుత్రాయ । బ్రహ్మణే నాభిజన్మనే ।
శ్రీవేంకటాద్రినాథస్య । శ్రీనివాసస్య మజ్జితమ్ ॥ 21

వైదిక్య ఆశిష స్సర్వాః । సర్వదా సస్తు పుష్కలాః ।
కలా వాకాశరాణో మే । కన్యాదానం కరిష్యతి ॥ 22

పత్రికాదర్శనా దేవ । సపుత్రః సపరిగ్రహః ।
సలోకపాలః సప్రీకః । సగన్ధర్వః సహారగః ॥ 23

శ్రీనివాసుడు —

గరుత్మంతా : నీవు సత్యలోకాధిపతియు. నా పుత్రుడనగు బ్రహ్మదేవుని వద్ద
జేగుము. అచిశేషా : నీవు పన్నగాభరణుడును, నా మనుషుడునగు శివునివద్దకు వెళ్లుము.

అవి పలికి కుభలేఖను వ్రాసి వారికిచ్చెను. వారిరువురును శ్రీ వేంకటాచలపతికి
నమస్కరించి ఆకాశమార్గమున వెడలిరి. 16

గరుత్మంతుడును సత్యలోకమునకు జని సూర్యనమానతేజుడగు బ్రహ్మను
దర్శించి భక్తితో నమస్కరించి కుభలేఖ నొసంగెను. బ్రహ్మ ఆ లేఖను గాంచి
గరుడునితో — 17

బ్రహ్మ —

కళ్యపపుత్రా : గరుత్మంతా : చారికాలమునకు వచ్చితివి. నా తండ్రియగు
శ్రీనివాసుడు దెచ్చటనున్నాడ 'ని యడుగగా — గరుడుడా బ్రహ్మ మాట నాకించి
యాతనితో — 18

గరుత్మంతుడు —

శ్రీనివాసుడు శ్రీ వేంకటాచల శిఖరమున నివసిండుచున్నాడు. అతని వివాహ
కుభ పందేశమును నీకు తెచ్చుటకై నేను వచ్చితినివి యెఱుంగుము. 19

నారాయణుడు వ్రాసిఇచ్చిన కుభలేఖను చూడుమ 'ని యొసగగా బ్రహ్మ ఆ
కుభలేఖలో నీ క్రింది విధముగా చదివెను. 20

ఉత్కృష్ట నాభీవద్భమునుండి జన్మగల పుత్రుడగు చిరంజీవి బ్రహ్మకు శ్రీ
వేంకటాచల నివాసియగు శ్రీనివాసుని యనేక మంగళాశాసనములు. 21

వేదవిహిత మంగళాశాసనము లెల్లప్పుడు విందుగా విలసిల్లునుగాక : కలియుగ
మున నాకాశరాజ నాకు కవ్వియ నొసంగును. 22

కుభలేఖను జూచినంతనే పుత్రులతోడను, బంధుజనముతోడను, లోకపాలక
తోను, భార్యతోను, గంధర్వులతోను, నాగలోక నివాసులతోను 23

సమాగత్యా కు కల్యాణం । దృష్ట్వా గచ్ఛ యథాసుఖమ్ ।

పత్నిార్థ మితి జ్ఞాత్వా । కిచ్చి ధ్యాన ముపాగతః ॥

24

సంతోష మతులం లేథే । విధిః కల్యాణకౌతుకీ ।

శ్రీనివాస వివాహదర్శనార్థం శేషాచలం ప్రతి బ్రహ్మాద్యాగమనమ్

చతుర్ముఖః —

ద్వారపాలాన్ సమాహూయ । చే దం వచన మబ్రవీత్ ॥

25

ధేరీదుష్టశయ ఛా ద్య । వాద్యంతాం సర్వతోముఖమ్ ।

భవద్వి ర్మే ధ్యాపయద్భిః । గమనం ధరణీ తలమ్ ॥

26

ఇత్యుక్తా ద్వారపాలా నై । వాద్యాని సమవాదయన్ ।

బ్రహ్మాణం ప్రణీపత్యాభ । సిదేశజ్ఞో వచో బ్రవీత్ ॥

27

ప్రయాణభేరీనినదః సుమంజశః । సంశ్రూయతే సర్వజనైః కుతూహలాత్ ।

కం దేశ ముద్దిశ్య పితామహో ద్య । సంతాడ్యతే వాద్యగణో వదా ద్య ॥

28

ధారతే లస్మిన్ మహావర్షే । జమ్బూద్వీపస్య దక్షిణే ।

శేషాచలం సముద్దిశ్య । నియుజ్ఞ్వ చతురగ్గణీమ్ ॥

29

సేనాం పరాం మమే త్యుక్త్వా । సేనాపతి మథా బ్రవీత్ ।

స్కన్ధా ల్లహ్యాయ సురాన్ సర్వాన్ । సర్వాన్ దిక్పాలకా నితిః ॥

30

సత్యలోకజనాన్ సర్వాన్ । స్వయ మాహ పితామహః ।

“ భవన్తో రసికాః సర్వే । కల్యాణార్థ కలౌ యుగే ॥

31

శ్రీనివాసస్య కృష్ణస్య । పితు ర్మే పురుషోత్తమాః ।

సమాగచ్ఛన్తు సర్వే మే । సేనాధీశాః మయా సహ ।

ఇతి బ్రహ్మవచః శ్రుత్వా । సేనానాథాస్త మబ్రువన్ ॥

32

సేనాపతయః —

విచ్చేసి కల్యాణమును గాంచి సుఖముగా వెళ్లును 'ని చదవుకొని కొంచెము
నేపు వ్యానించి 24

కల్యాణమును గాంచవలెనను కుతూహలముతో మిక్కిలి సంతసించి 25

శ్రీనివాసుని వివాహమును గాంచుటకై శ్రీ వేంకటాచలమునకు
బ్రహ్మయలు వచ్చుట

బ్రహ్మ —

ద్వారపాలకులను పిలిచి “ భేరిడుండులి వాఙ్ములను భూలోకమునకు నేను
వెళ్లుచుండునట్లు సూచించుటకై గట్టిగా మ్రోగిండుడ ” ని 26

అజ్ఞాపింపగా ద్వారపాలకు వాద్యములను మ్రోగించిరి. అంత నాజ్ఞాపాలకు
వచ్చి బ్రహ్మకు నమస్కరించి — 27

పితామహా : ప్రయాణసూచకముగా మంగళప్రదమగు భేరి స్వరమును జను
లందరును కుతూహలముగా వినుచున్నారు. ఏదేశమున కేగుట కీ భేరినార మొనరింప
బిడెనో తెలుపుడ ' ని యడిగెను. 28

అంత బ్రహ్మ “ ఈ మహాభారత వర్షమున జంబూద్వీపమున దక్షిణదేశమున
శేషాద్రికేగుటకై చతురంగబల సమేతమగు నా గొప్ప సేనను నిర్దేశరువును ' ని చెప్పి 29

సేనావతిని దేవతలనందరను, సకల దిక్పాలకులను పిలువవలసినదిగా
నాజ్ఞాపించి 30

సత్యలోక వివాసులనందరను బ్రహ్మస్వయముగనే పిలిచి “ రసజ్ఞులగు
మీరందరును కలియుగమున జరుగుచున్న 31

నా తండ్రియు శ్రీకృష్ణాపరావతారుడగు శ్రీనివాసుని కల్యాణము నవలోకించు
టకై నాతో సేనాధిపతులందరును రావలయున ' ని యాజ్ఞాపింపగా సేనాపతులు ఆ
బ్రహ్మ మాటను విని 32

వాన్నికం దేహి నో బ్రహ్మన్ : । ఆగచ్ఛామ స్త్వయా సహ ।

ఏవ ముక్తో ధనం తేషాం । దత్తవాన్ స పితామహాః ॥

వాహనాని విచిత్రాణి । రథాం శ్చ వివిధాన పి ॥

33

భూషణాని చ వస్త్రాణి । రత్నాని వివిధాని చ ।

పత్నీః సన్దేశయామాస । వివాహార్థం పితామహాః ॥

34

స్వయ మస్తరకః శ్రీమాన్ । అత్మానం సమభూషయత్ ।

దధార శిరసా శీఘ్రం । కిరీటం పశ్యమేన తు ॥

35

అన్యేన శిరసా ధాతా । రక్తోష్ణిష మధారయత్ ।

దక్షిణేనో త్రమాణ్యేన । శిరోవేష్టమబధయత్ ॥

36

కుశకేతుం కుశశ్రేష్ఠేః । ధృతవా నన్య మూర్ధని ।

నీలమౌక్తికవైడూర్య । యుతే మకరకుణ్డలే ॥

కర్ణయో ర్భూషయామాస । కర్ణౌ కనకకజ్జలైః ॥

37

కవచం ధారయామాస । నవరత్న సమాకులమ్ ।

కాశ్చీదామసమాబధ్తాం । ముక్తామణివిభూషితామ్ ॥

సరస్వతీ ఞ్చ సావిత్రిం । గాయత్రీం వై తతః పరమ్ ॥

38

పుత్రాన్ పౌత్రాన్ తథా సర్వాన్ । సవాజిరథకుణ్డరాన్ ।

మహాపుత్రాన్ వీర్యపుత్రాన్ । సమాహూయ పితామహాః ॥

39

అలంకారయుతాన్ కృత్వా । గమనాభిముఖో ఒభవత్ ।

స్వసేనాం పురకః కృత్వా । నాభిణో విర్యయౌ పురాత్ ॥

40

హంసం చన్ద్రప్రతికాశం । అరురోహ పితామహాః ।

విమానాని విచిత్రాణి । వహ్య ఆరురుహ స్తథా ॥

41

మణ్డవామగనిర్హోష్ఠైః । సహితా నృపః రేణరేః ।

మూరీ వీరాసనా ధీరాః । గజాశ్వరథసంస్థితాః ॥

42

నేనాపతులు —

మాకు సంవత్సర జీతము నొసంగిన మేము నీతో రాగలను ' వి పలికినంతనే
వారికి కనమును. విచిత్రములగు నాహనములను, అనేక రథములను 33

భూషణములను, వస్త్రములను, రత్నముల నొసంగి తన భార్యలకును వివాహ
ప్రయాణమునకై సిద్ధముగానుండుడని కబురువంపి 34

తాను లోనివేగి తనను చక్కగ నలంకరించుకొని వెనుకనుండు తలకు కిరీట
మును సింగారించి 35

మరియొక కిరమునకు ఎఱ్ఱని తలపాగను, దక్షిణమునందలి తలకు తలపాగను
చుట్టెను. 36

మరియొక తలకు మంచి దర్పణతో కట్టిన ద్వజము నలంకరించెను. సీరి
మాణిక్యములతోను ముత్యములతోను వైడూర్యములతో కూడిన మకరకుండనములను
చెవులయందును, బంగారు కంకణములను చేతులయందును దరించెను. 37

నవరత్నములతో కూడిన కవచమును తొడుగుకొనెను, బంగారు మొలనూలుచే
నలంకరింపబడినట్టియు, ముత్యములు, మణులచే నమకూర్చిన భూషణములను దరించిన
సరస్వతి, సావిత్రి, గాయత్రి యను భార్యలను 38

పుత్రులను, మనుమలను అటులనే గుఱ్ఱములతోను, రథములతోను, ఏనుగుల
తోను, రథములతోను, కూడిన జనులందరను, మనసునుండి పుట్టినట్టియు, తన స్వంత
పుత్రులైనట్టివారిని పిలిచి 39

అలంకరించి తన సేనను ముందు నడిపించుకొనుచు గమనాభిముఖుడై
బ్రహ్మ బయలుదేరెను. 40

చతుర్ముఖుడు చంద్రునివలె తెల్లని కొంతిగల హంసపై నధిష్ఠించెను. భార్యలు
విచిత్రములగు విమానములపై నాసీనులైరి. 41

రాజా : అందరును ఘంట చామర ద్వమలచే ప్రకాశించిరి. వరాక్రమశాఖరును
ధీరులును, ఏనుగులపైనను గుఱ్ఱములపైనను, రథములపైన నధిపనించి 42

సముచ్చితై ర్ధ్వజై ర్దీర్ఘ - పతాకైఃసమలంకృతాః ।
నానాయథధరావీరాః । తేషాం మధ్యే పితామహాః ॥

43

రరాజ చన్ద్రమా రాజన్ : । తారాభి ర్గగనేయథా ।
శ్వేతచ్ఛత్రం హేమదండుం । రత్నకుమ్భయుతం ధృతమ్ ॥

44

యోజనత్రయవి స్తీర్ణం । దశలక్షజనై ర్వృతమ్ ।
నభః ప్రకాశయామాస । దేవదేవస్యవై తదా ॥

45

అవాదయన్ మహారాజః । వాద్యాని వివిధాని చ ।
దేరీ శ్చ నవసాహస్రం । దుస్థభీనాం శతత్రయమ్ ॥

46

మృదంగపణవాన్ ధక్కా - మణ్ణునిస్సాణడిణ్ణీమాన్ ।
గోముఖాన్ మురజాన్ వీణాః । తథా వై యుర్ఘరాదికాన్ ॥

47

బర్హతైః శతశ్శక్తై శ్చ । దీర్ఘశ్శక్తై శ్చ సుస్వరైః ।
సప్తస్వరైః సప్తరాగైః । సర్వాణా మపి మోహకైః ॥

48

పూత్కారై శ్చ వషట్కారైః । ధ్వనయద్భి శ్చ వారిజాన్ ।
గన్ధరైః గానవిపుజైః । సర్వభేదవిచక్షణైః ॥

49

వీణాదణ్డస్తసూత్రై శ్చ । వాదయద్భిః సుఖావహైః ।
సర్తకై ర్నుటకై శ్చైవ । హాహాహూహూముఖై ర్వృతమ్ ॥

50

స్తూయమానా స్తుమ్భురుణా । సూతమాగధవన్ద్రిభిః ।
మరా స్సర్వే శ్రీనివాస - మహోత్సవదిదృక్షవః ॥

51

అనుజగ్ము ర్మహారాజం । బ్రహ్మాణం యాన్త మగ్రతః ।
సత్యలోకే తపోలోకే । జనో లోకే తతః పరమ్ ॥

52

మహర్లోకే సువర్లోకే । స్వర్గలోకే మహీతరే ।
ఏవం క్రమా స్మహాభాగం । బ్రహ్మాణం దదృశు ర్జనాః ॥

53

విక్రీలి యైర్తగు ద్వజములతోను, పొడవగు చెక్కెములతోను నలంకరింప బడి యనేక ఆయుధములతో వీరులు చుట్టుముట్టియుండ వారి మధ్యలో బ్రహ్మ 43

ఆకాశమున నక్షత్రములతో కూడిన చంద్రునివలె ప్రకాశించెను. బంగారు దండముకలిగి పైన రత్నకుంభము కలిగియున్న తెల్లగొడుగు పట్టబడెను. 44

మూడు యోజనముల వరకు వ్యాపించిన వైశాల్యము గలిగి. పది లక్షల జనులతో గూడి చతుర్ముఖుని పరివారము ఆకాశమును ప్రకాశింపజేసెను. 45

అనేక వాయుద్యములను తొమ్మిది వేల భేరిలను, మూడు వందల దుందుభులను 46

మద్దెలలను, తప్పెటలను, ధత్తాలను, ఖంజరలను, అనేక చర్మవాద్య విశేషము లను, వాద్య విశేషములను, బూరాలను, మృదంగములను, వీణలను, కయిముడి యు వాద్య విశేషములను వాయించిరి. 47

నూర్లకొడి కొమ్ము బూరలతోను, మంచి స్వరముకల దీర్ఘములగు కొమ్ము బూరలతోను, సప్తస్వరములతోను, పాములను గూడ మోహింపజేయు సప్తరాగములతోను

పూర్ణాకారములతోను, వషట్కారములతోను, మేఘములను ప్రతిధ్వనింప చేయుచు పాడుటయందు నేర్చుకలిగి స్వరములయందు భేదములను చక్కగా నెఱుంగ జాలినట్టియు 49

వీణలయందలి తంత్రులను వీనుల విందుగా మీటుచు సర్తకులతోను, నాట్య మొనరించువారితో హాహా, హూహూ, మొదలగు వారితోగూడి పాడుచున్న గంధర్వం చేతను 50

తుంబురునిచేతను, స్తోత్రపాఠకులచేతను, భట్రాజులచేతను స్తుతించబడుచు దేవతలందరును శ్రీనివాసుని ఉత్సవమును జూచు వేడ్కతో 51

ముందేగుచున్న ప్రభువగు బ్రహ్మను వెంబడించి జనుదుండిరి. సత్యలోకమున తపోలోకమున, జనలోకమున 52

మహర్లోకమున, సువర్లోకమున, స్వర్గలోకమున చివరకు భూలోకమున వరుసగా వెదలుచున్న చతుర్ముఖుని జనులు దర్శించిరి. 53

ఋషయ స్సత్వసంపన్నాః । తదా ఒత్యద్భుతదర్శనమ్ ।
వాసుదేవసమాకారం । వై శ్వానరసమాననమ్ ॥ 54

దదృశుః సర్వలోకేశం । సాక్షి ద్భ్రహ్మణ మగ్రజమ్ ।
తేచిన్నారాయణం తం హి । గామీర్భార్య దబ్రువం స్తతః ॥ 55

తేచిన్నారాయణో నా యం । వదనానాం విపర్యయాత్ ।
ఇత్య బ్రువం స్తత స్సర్వే । మత్వా తం చతురాననమ్ ॥ 56

హంసస్థం భూషణై ర్యుక్తం । కవచాడమ్బరాన్వితమ్ ।
అస్పృచ్ఛం స్తే మహీదేవాః । బ్రహ్మణో ఒనుచరాన్ జనాన్ ॥ 57

మహీదేవాః —

కం వా దేశం ప్రతి జనాః । కుతో వా గమనం విధేః ।

జనాః —

గచ్ఛామో ఒద్య వివాహార్థం । శ్రీనివాసస్య భూతలమ్ ॥ 58

తేనై వా కారితా స్సర్వే । సత్యలోకా నృహీసురాః ।
త చ్చుత్వా వచనం తేషాం । అనుజగ్ము ర్మహర్షయః ॥ 59

సాగ్నిహోత్రా స్సపుత్రా శ్చ । సశిష్యాః సపరిగ్రహాః ।
ఏవం విభవ మాస్థాయ । బ్రహ్మ ఒగా ద్వేంకటాచలమ్ ॥ 60

వాదిత్రాణాం స్వనేనైవ । దుందుభీనా ఇచ్చ నిస్వనైః ।
అపూరితం జగ ద్దిదం । సశైలవనకాననమ్ ॥ 61

శ్రీనివాసం ప్రతి చారాదిజ్ఞాపితబ్రహ్మగమనమ్

ఏతస్మి న్నేవ కాలే తు । భగవాన్ లొక్తికై స్సమః ।
అదృష్ట్యా ఐగరాజ స్తం । మాతరం వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 62

శ్రీనివాసః —

కిం నా గతో ఒచ్చుః ఐగరాజ్ । పుత్రార్థం ప్రేషితో మయా ।
మార్గే విరోధితః కేన । కిం వా స్యాత్ కారణం వద ॥ 63

సత్వగుణ సంపన్నులైన మౌషింద్రులు ఆశ్చర్యభూవుదును. శ్రీమన్నారాయణుని జోలిన యాకారముకలిగి, యగ్నిహోత్రునివంటి దివ్యతేజముగల ముఖవర్చస్సుతో గూడిన

54

నకల లోకాధిపతియు, సృష్టికి మూలపురుషుడునునగు ప్రథమోత్పన్నుడైన సాక్షిత్ వతుర్ముఖుని గంచి కొందరా గాంభీర్యమును జూచి శ్రీమన్నారాయణుడనిరి. 55

ముఖములు నల్గు కలిగియుండుటచే శ్రీమన్నారాయణుడు కాకాలదని కొందరు వక్కాణించిరి. తుదకాకనిని

56

హంస వాహనముచేతను, భూషణములచేతను, కవచము మొదలగు ఆదంబరములచేతను చతుర్ముఖుడని తలంచి బ్రాహ్మణులు బ్రహ్మను వెంబడించి వసుచున్న జనులను —

57

ఓ ప్రజలారా : కతురానను దేదేశమున కేగుచున్నాడు : ఎచటనుండి వచ్చుచున్నాడ'ని యడిగిరి. బ్రహ్మ ననుసరించి పోవుచున్న జనులు వారితో — శ్రీనివాసుని వివాహము నవలోకింపటకై భూలోకమున కేగుచున్నాము. శ్రీనివాసుడే సత్యలోకము నుండి రావలసినదిగా మమ్ముల నాహ్వానించెన'ని తెలుపగా వారును

58,59

అగ్నిహోత్రములతోను, పుత్రులతోను, కిష్కులతోను, పరివారములతోను వెంబడించిరి. ఇట్లు బ్రహ్మ గొప్ప వైభవముతో శ్రీ వేంకటాచలమున కేగెను.

60

నాయద్యముల ధ్వమలతోను, దుందుభిద్వానములతోను, పర్వత వన విపిసములతో కూడిన జగమంతయు నిండిపోయెను.

61

శ్రీనివాసునకు చారులు బ్రహ్మ రాక నెఱింగించుట

ఈ సమయమున శ్రీనివాసుడు మామూలు మానవునివలె నటించుచు గరుత్మంతుడింతకు రాకుండుటచే తల్లియగు వకుళమాలికతో —

62

శ్రీనివాసుడు —

అమ్మా : పుత్రుడగు బ్రహ్మ కొఱకు గరుత్మంతుని పంపితినికదా : ఇంత క్రమము రాలేదు. దారిలో నెవరితోనైనను కలహించుచుండెనా : కారణమేమైయుండునని

ఏవం వదతి గోవిందే : । చారో దృష్టిపథం గతః ।
చారం దృష్ట్వా లలిసంతోషం । స రేఖే పురుషోత్తమః ॥ 64

నారః —

ఆగమిష్యతి గోవిందః । గంగా తరతి తే సుతః : ॥ 65

ద్వితీయః —

గోదావరీం తరతి తే । పుత్రః పౌరజనై స్సహ ॥ 66

స మాతవచనం శ్రుత్వా । కిచ్చి ద్ధాన్యముఖో లభవత్ ।
తదా లజ్జగామ గరుడః । పక్షిరాట్ బ్రహ్మచోదితః ॥ 67

ప్రణీపత్య శ్రీనివాసం । ప్రోవాచ చ వచ స్తదా ।

గరుడః —

కృష్ణాం తీర్త్వా తు తే పుత్రః । శ్రీశైల ముపగమ్య చ ॥ 68

ఆహోదిలం చా ససాద । తత్రా లజ్జప్రో లహ మాగతః ।
ఇత్యేవ మువ్యమానే తు । గరుడేన మహాత్మనా ॥ 69

తత్తడేనై వ రాజేంద్రః । విష్వక్సేనో లభివన్ద్య చ ।
ఏనీతో వాచ మూచేలభ । శ్రీనివాసం పరాత్పరమ్ ॥ 70

విష్వక్సేనః —

తుమ్బురో స్తీర్థ మాసాద్య । హరేః తత్రా వగాహతే ।
పుత్ర స్తవ మహారాజః । పరమాత్మా చతుర్ముఖః ॥ 71

పుత్ర స్తవా గచ్ఛతీ హ । భవద్ధ ర్భనకౌతుకీ ।
సేవాపతౌ వదత్యేవం । భగవా నుద్ధితో ముదా ॥ 72

గరుడస్కన్ధ మారూఢః । ప్రయాణాభిముఖో హరిః ।

ఉత్తరాభిముఖః ప్రాయాత్ । పుత్రస్మే హేన భూమిపః ॥ 73

వలుకుచుండగనే చారుడు కనుపించుటంజేసి విక్కిలి సంతసించెను. 64

చారుడా : నా కుమారు డెప్పుటనున్నాడు : నీ వెవరిచే పంపబడితివా : ' వి
ప్రశ్నింపగా నాతడు శ్రీనివాసునితో - గోవిందా : నీ పుత్రుడు త్వరలోనే రాగలడు.
గంగను దాటుచున్నాడ ' వి 65

డెప్పుడున్నంతలో మరియొకడు వచ్చి - ' స్వామీ : మీ పుత్రుడు పురజనులతో
గూడ గోదావరిని దాటుచున్నాడ ' వి తెలిపెను. 66

శ్రీనివాసుడా మాటలకు కొంచెము సంతోషించుచుండగా గరుత్మంతుడు
బ్రహ్మచే ఘుండుగా పంపబడి వచ్చి 67

గరుత్మంతుడు —

శ్రీనివాసునకు నమస్కరించి " నీ పుత్రుడు కృష్ణానదిని దాటి శ్రీశైలమును
నమీపించి 68

అహోబిలమునకు విచ్చేసెను, నేనాతని యజ్ఞచేయుండుగా నివటకు వచ్చితిని " వి
తెలుపునంతలో 69

సేనాపతియగు విష్వక్సేనుడు వచ్చి నమస్కరించి వినయముతో — 70

విష్వక్సేనుడు —

మీ పుత్రుడగు చతుర్ముఖుడు తుంబురు తీర్థమున స్నానమొనరించుచున్నాడు. 71

మిమ్ముల దర్శించవలెనను కుతూహలముతో నిచ్చటకు వచ్చుచున్నాడ " వి
డెప్పినంతనే శ్రీనివాసుడు సంతనముతో లేచి 72

గరుత్మంతునిపై నెక్కి పుత్రుని చూడవలెనను కోర్కెతో ఉత్తర దిశగా
వయనించెను. 73

విష్వక్సేనోఽతివేగేః । బ్రహ్మణ ముపగమ్య చ ।
అనమ్య శిరసా భక్త్యా । ప్రోవాచ వచనం విధిమ్ ॥

74

చతుర్ముఖ శ్రీనివాసయోః పరస్పర ప్రణయావలోకన సంవాదః

విష్వక్సేనః —

భగవా నరవిదాక్షః । తవ దర్శనలాలసః ।

గరుడస్కన్ధ మారుహ్య । నమాగచ్ఛతి తేఽన్తికమ్ ॥

75

త చ్ఛ్రిత్వా వచనం తస్య । విష్వక్సేనస్య ధీమతః ।

చన్ద్రదిమ్బునిభా ద్దంసాత్ । అవరుహ్య పితామహః ॥

76

పాదాభ్యా మాగమ చ్ఛీఘ్రం । యత్రాఽగచ్ఛతి తేజవః ।

స దదర్శ మహారాజః । జనకం చతురాననః ॥

77

దక్షవ త్ప్రజీపత్యా భ । చా గ్రే బద్ధ్వ కరౌ స్థితః ।

స చా వరుహ్య గరుడాత్ । ఆనసాద పితామహమ్ ॥

78

ఉత్తాప్యాఽలిక్య చా ప్యే నం । ఉవాచ మధుసూదనః ।

శ్రీనివాసః —

ఉత్తిష్ఠ తాతః భద్రంః తే । పశ్య మా మాతురం కృశమ్ ॥

79

బహుకాలేన తే బుద్ధిః । మమ దర్శనలాలసా ।

త దేవ పరమం మన్యే । త్వద్బుద్ధి ర్మమదర్శనే ॥

80

కౌతూహలం నో వసితా । కదాచి దపి యేన వై ।

స కశ్చి ద్ధ్రియతే క్వాపి । త్వాం వినా చతురాననః ॥

81

వదత్యే వం హృషీకేశే । నో వాచ చతురాననః ।

ముహూర్తద్వయమాత్రం తు । శ్రీనివాసోఽపి నో చివాన్ ॥

82

అనన్తబాష్పనమ్పూర్ణ - । నయనౌ తౌ పరస్పరమ్ ।

స్నేహోఽగ్ని పుల్లవదనౌ । ముఖం దదృశతు ర్ముదా ॥

83

విష్యక్తేను దత్తంత వేగముతో బ్రహ్మవద్దకేగి శిరస్సును వంచి భక్తితో
నమస్కరించి యాశనితో — 74

బ్రహ్మ శ్రీనివాసుడు ఒకరినొకరు స్నేహముతో
వీక్షించుకొనుట, భాషించుకొనుట

విష్యక్తేనుడు —

పూజ్యుడగు పుండరీకాక్షుడు నిన్ను గాంచవలెనని కుతూహలపడుచున్నాడు.
గరుత్మంతునిపై నెక్కి నీ చర్దకు వనుదెందుచున్నాడ' వి 75

పూజ్యులగు విష్యక్తేనులు తెలుపగనే చతుర్ముఖుడు చంద్రవివండి తెల్లని
కాంతిని గల హంసనుండి దిగి 76

శ్రీనివాసుడు వచ్చు దారిలో నడచి యెదురేగి తన తండ్రియగు శ్రీనివాసుని
గాంచి 77

సాష్టాంగముగ నమస్కరించి లేచి చేతులు జోడించి నిలచెను. శ్రీమన్నా.
రాయణుడును గరుత్మంతుని నుండి దిగి బ్రహ్మవద్దకేగి 78

ఆతనిని లేవదీసి ఆలింగనమొనర్చుకొని నాయనా : చతుర్ముఖా : రెమ్ము.
నీకు శుభమగుగాక : వ్యాధిగ్రస్తుడనై కృశించుచున్న నన్ను చూడుము. 79

చాలకాలమునకు నీకు నన్ను చూడవలెనను కోర్కె కలుగుటయే నా మహా
ద్భాగ్యముగా తలంతును. 80

నీ చేతనే తప్ప ఒకప్పుడు నెవరిచేతను నాకు సంతోషము కలుగజాలదు. నీవు
తప్ప నా ప్రాణాధారమేదియును లేదు. 81

ఇట్లు శ్రీనివాసుడు చెప్పుచుండగా బ్రహ్మ రెండు క్షణములవరకేమియు
మాటాడజాలకపోయెను. శ్రీనివాసుడును పలుకజాలకుండెను. 82

వారిరువురును ఆనందాక్రమణలచే కనులునిండి స్నేహముచే వికసించిన మోములు
కలిగి యొకరి ముఖము నొకరు సంతనమున నవరోకించుచు 83

ఏతు ర్ముఖం సుతో ఒపశ్యత్ । సుతవక్త్రం హరి స్తథా ।
తతః సస్తుష్టమనసౌ । లేభాతే పరమాం ముదమ్ ॥ 84

తా క్రిడన్తౌ శ్రీనివాస- । బ్రహ్మణౌ దేవసంసది ।
ఏతాపుత్రౌ తదా దృష్ట్యా । సత్యలోకనివాసినః ॥ 85

లేభిరే పరమానందం । త న్మాయామోహితా స్సురాః ।

దేవాః —

న తేన సదృశః పుత్రౌ । న తేన జనకో భువి ॥ 86

ఇత్యే వం ప్రశశంసు స్తే । భక్తిన్నేహవశం గతాః ।
లరః సుతం సమాస్వాశ్య । పరిమృణ్యా షీజం జలమ్ ॥ 87

బ్రహ్మణః పాణి ముద్భృత్య । స్వనేత్రజల మున్మృషన్ ।
వర్మకస్థాన మాశ్రిత్య । పుత్రేణ సహ తస్థివాన్ ।
తత్ర చ శ్రీనివాస స్తం । ఉవాచ పురుషోత్తమః ॥ 88

శ్రీ భగవాన్ —

కచ్చి తే కుశలం తాతః । స్నుషాయా మమ సమ్ప్రీతి ।
పుత్రపౌత్రప్రపౌత్రాణాం । క్షేమం ప్రబ్రూహి మే సుతః ॥ 89

బ్రహ్మ —

సర్వమణ్గళ మస్మాకం । త్వత్ప్రసాదేన కేశవః ।
తాతః మే వద తే క్షేమం । పురాణపురుషోత్తమః ॥ 90

చతుర్ముఖం ప్రతి శ్రీనివాసజ్ఞాపిత స్వపరిణయోద న్తః

శ్రీ భగవాన్ —

దాస్యమాన్తే కృతం కర్మ । శృణు పుత్ర సమాధినా ।
వైకుణ్ఠే శేషతల్పస్థం । భృగుః పాదతలేన మామ్ ।
ఉత్తాదో రసి తే మాతుః । అస్పదే తమలావనః ॥ 91

తదా తే జననీ పుత్రః । కరవీరపురం గతా ।
తేన దుఃఖేన స న్నస్తః । త్యక్త్వా వైకుణ్ఠ ముత్తమమ్ ॥ 92

సంతపించిన మనస్సుకలవారై చెప్పనలవిగాని సంతోషమును పొందిరి. 84

దేవతల నడుమ క్రీడించుచున్న శ్రీనివాస చతుర్ముఖులను గాంచి సత్యలోకమున వసించువారందరును 85

శ్రీమన్నారాయణుని మాయచే మోహింపబడిన దేవతలందరును మహదా నందము ననుభవించిరి. ఇట్టి పుత్రుడుగాని, యిట్టి తండ్రిగాని భూలోకమున మందజాలర 'వి

భక్తి స్నేహములతో స్తుతింపసాగిరి. అంత శ్రీనివాసుడు బ్రహ్మను సూర డించి కనుల నీరును తుడచి 87

చతుర్ముఖుని చేతినెత్తి తన కంటిసీరును తుడుచుకొనుచు తాను మున్ను విసించిన పుట్టయొద్ద నాతనితో విలచి ఇట్లనెను. 88

శ్రీ భగవానుడు —

నాయనా : చతురాననా : నీవును కోదండ్రును కుశలముగా నున్నారకదా : పుత్రులు, మనుమలు, మునిమనుమల క్షేమవార్తను నా తెలింగింపుమ ' వి యడిగెను. 89
బ్రహ్మ —

శ్రీనివాసా : నీ యనుగ్రహముచే మేమందరము క్షేమముగనే యున్నాము. నీ క్షేమమును మాకు తెలియజేయుమ ' వి బ్రహ్మ యడిగెను. 90

చతురాననునకు శ్రీనివాసుడు తన కల్యాణవృత్తాంతము నెఱింగించుట

శ్రీ భగవానుడు —

శ్రీనివాసు డాతనితో — ద్వాపరయుగము ముగియునపుడు జరిగిన కృత్యమును తెలిపెదను. సాధనముగా వినుము. వైకుంఠమున నేను శేషునిపై పడఁబించియుండగా భృగుమహర్షి వచ్చి నీ తల్లియగు లక్ష్మికి నివాసస్థానమగు నా వక్షస్థలమున తన కాలితో తన్నెను. 91

అప్పుడు నీ తల్లి కరవీరపురమునకు వెడలిపోయెను. ఆ దుఃఖముతో నేను పీడింపబడుచు వైకుంఠమును వీడి 92

ఇహా గతో వేంకటాద్రిం । నా త్రా పశ్యం వికేతనమ్ ।
అత్ర వర్చికగం నిత్యం । చోళభృత్యః కుఠారకః ॥ 93

ప్రాహర న్మాం రాజభార్యా । తాడితో ధేనుకోపతః ।
బృహస్పతేః ప్రసాదేన । జీవామి కరుణానిధేః ॥ 94

అభివాదయ కల్యాణీం । మాతరం మమ నన్దనః ।
ఇత్యుక్తో వకుళాం బ్రహ్మ । వవన్దే హరిమాతరమ్ ॥ 95

బ్రహ్మ —

జనీతవ గోవిన్దః । కుత్రేయం జనితా పురా ।
ఏత దాభ్యాహి భగవన్ । శ్రోతుం కౌతుహలం హి మే ॥ 96

శ్రీ భగవాన్ —

యగోదా వకుళా భూత్వా । వర్తతే వేంకటాచరే ।
రక్షితో లహం తయా భద్రః । బహుకాలం పితామహః ॥ 97

ఆపత్కారే కు యో రక్షేత్ । తం విద్యా త్పితరం గురుమ్ ।
కదాచి స్మృగయా లలసక్తః । పద్మతీర్థనమీపతః ॥ 98

ఆగా మహం తత్ర పుష్ప- । వనే కన్యా ఉపాగమన్ ।
తాసాం మధ్యే విరాజన్తీ । కన్యా కాచి దుపాగమత్ ॥ 99

యా మాకాశప్రభోః పుత్రీం । నామ్నా పద్మావతీం విదుః ।
తా మవేక్ష్య తిమోహా స్మే । మన స్తా మేవ కాక్షతే ॥ 100

తా మేవ ఘటయా లకు త్వం । పుత్రో లసి పరమో మమ ।
వదత్యే వం హృషీకేశేః । కుశ్రవే దుందుభిస్సవనః ॥ 101

శ్రీనివాస పరిణయార్థం శేషాచలం ప్రతి రుద్రాద్యాగమనమ్

శ్రీ భగవాన్ —

కన్య వాద్య మిదం బ్రహ్మన్ । క శ్చ మా మువగచ్ఛతి ।
వదత్యే వం పరే ధామ్ని । నీలకంఠో లన్వపద్యత ॥ 102

వేంకటాచలమునకు వచ్చి ఇచట నాకు వివసిండుటకు స్థానమును కనుగొన
జాలక ఈ పట్టయందు నివసించితిని. ఒకతరి చోళరాజుని భృత్యుడు గొడ్డలితో 93

అవుపాలకై రాజ భార్య కోపించి తనను కొట్టిగా నాకు పాలనాసంగుచున్నదని
అవుపై కోపించి నన్ను గండ్రగొడ్డలితో కొట్టెను. బృహస్పతి యనుగ్రహముచే బ్రతుకు
చున్నాను. 94

నాయనా : కుభప్రదురాయను, నా తల్లియగు వకుళాదేవికి నమస్కరింపుమనగా
బ్రహ్మ యామెకు నమస్కరించి 95
బ్రహ్మ —

శ్రీనివాసా : నీ తల్లి మున్నెచ్చట జనించినది : ఆపె జన్మవృత్తాంతము విన
కుకూహలమగుచున్నది తెలుపుమ ' వి యడిగెను 96
శ్రీ భగవానుడు —

చతురాననా : యశోద వకుళాదేవియై వేంకటాచలమున వివసిండుచున్నది.
చాలకాల మామెచేతనే నేను సంరక్షింపబడితిని. 97

అవర నమయమున రక్షించువారే తండ్రి. గురువు నగుచున్నారు. ఒకప్పుడు
నేను వేటాడుచు పద్మతీర్థ సమీపమునకు వచ్చితిని. 98

ఆ తీరమునందలి పుష్పిద్వానమునకు కొందరు కిన్నియలు వచ్చిరి. వారి
మధ్యలో నొక కన్నియ మిక్కిలి ప్రకాశించుచుండెను. 99

ఆమె ఆకాళరాజ పుత్రిక. పేరు పద్మావతి. ఆమెను చూచి మోహించి నా
మనస్సామెనే కోరుచున్నది. 100

నీవు త్వరలో నా కామెను చేకూర్చుము. నాకు హితము నొనగూర్చు పుత్రు
డవు నీవే' యని శ్రీనివాసుడు పలుకుచున్నంతలో దుందుభిర్దవి వినవచ్చెను. 101

శ్రీనివాసుని వివాహమునకై రుద్రుడు శేషాచలమునకు వచ్చుట
శ్రీ భగవానుడు —

శ్రీనివాసుడా శబ్దమును విని పితామహా : ఈ వాయుద్య మెవరిది : నావద్ద
తెవరు వచ్చుచున్నారు ' వి అడుగుచుండగనే ఈశ్వరుడు వచ్చి 102

- పితామహ ఇచ్చ పితరం । వవన్దే వసుధా ధిపః ।
పార్వత్యా షణ్ముఖేనా పి । ప్రమథాధిపనేవకైః ॥ 103
- త మాలిక్య హృషీకేశః । ప్రాహ శజ్జర మాగతమ్ ।
“వత్సా త్రా యాహి నికటం । తిష్ఠ భద్ర వరాననః ॥ 104
- ఏవం సమ్మాషమాణే తు । నీలకణ్ఠేన కేశవే ।
తతః సమాగమ త్సద్యః । కుబేరో నరవాహనః ॥ 105
- యక్షేంద్రః పుత్రభృత్యై శ్చ । భార్యాబిస్తుభి రన్వితః ।
త మాయాన్త ముపాలక్ష్య । భగవా నాహ భూమిప ॥ 106
- ధనాధిపః మహాప్రాజ్ఞః । ధనవాన్ భవ సర్వదా ।
ఇత్యా శిషా యనన్దయతి । హృషీకేశే ధనేశ్వరమ్ ॥ 107
- స్వాహా స్వదాభ్యాం సహితః । ఆరూఢో మేషవాహనమ్ ।
అగ్ని శ్చ గాత్ సపుత్ర శ్చ । సబిన్దుర్వేంకటాచలే ॥ 108
- స జాతవేదసం దృష్ట్వా । జాతా యుగ్లోదో జగత్పతిః ।
త మాలిక్య తివేగేన । “తిష్ఠ తిష్ఠే ” తి చా బ్రవీత్ ॥ 109
- తతః ప్రేతపతి శ్చాపి । స్వదూతై శ్చ స్వభార్యయా ।
స్వవాహనం సమారుహ్య । ప్రాప కేషగిరిం స్వయమ్ ॥ 110
- చిత్రగుప్తో మహాప్రాజ్ఞః । సమ్ప్రీప్తో రాజసత్తమమ్ ।
తతో జలపతి శ్చాగాత్ । నక్ర మారుహ్య భక్తిమాన్ ॥ 111
- భార్యయా బహురత్నాఢ్యో । నారాయణగిరిం ప్రతి ।
అరుహ్య గజరాజం స్వం । ఇన్ద్రః సాక్ష చ్చచీపతిః ॥ 112
- భోగిరాజగిరిం రాజన్ । సర్వభోగా యో మహాన్ ।
పౌలోమ్యా సహ పుత్రేణ । సమ్ప్రీప్త త్రిదశేశ్వరః ।
యథార్హం శ్రీనివాసేన । సత్కృతో నిషసాద చ ॥ 113

చతురాననకకు, కండ్రియగు శ్రీనివాసునకు పార్వతి, కుమారస్వామి ప్రమథ
గణములతో గూడ నమస్కరించెను. 103

శ్రీనివాసుడు శంకరుని కౌగలించుకొని నాయనా : సుందరముభారవిందా :
నా దగ్గరగా రమ్మ. నావద్ద కూర్చుండుమ ' వి 104

మాటలాడుచుండగనే మనుష్యుని వాహనముగాజేసికొని కుబేరుడు 105

పుత్రులు, భృత్యులు, భార్య, బంధువులతోగూడ వచ్చెను. అతనిని గాంచి
శ్రీనివాసుడు 106

కుబేరా : నకల సంపదలతో విలసిల్లును ' వి ఆశీర్వాదముతో సంతసించ
జేయుచుండిగా 107

అగ్నిహోత్రుడు భార్యలగు స్వాహాదేవి, స్వరాదేవులతో పొట్టేలుపై నదిప్పించి
పుత్ర మిత్ర బంధునహితదై వేంకటాచలమునకు విచ్చేసెను. 108

అతనిని జూచినంతనే జగత్ప్రభువగు శ్రీనివాసుడు మిక్కిలి సంతసించి
వెంటనే యాతనిని కౌగలించుకొని 'కూర్చుండుము కూర్చుండుమ' వి చెప్పచుండెను. 109

అనంతరము యమధర్మరాజును తన పరివారముతోను, తన భార్యతోను తన
వాహనముపై నెక్కి 110

చిత్రగుప్తుడు వెంట చనుదెంచుచుండగా వేంకటాద్రి కేతెంచెను. ఏమృత
భక్తిగల పరుణుడును మొసలి వాహనముపై 111

తన భార్యతో గూడ వెక్కు రత్నములనుగొని నారాయణగిరి కేతెంచెను.
శబీదేవి భర్తయగు దేవేంద్రు డైరావతముపై నదిప్పించి 112

శబీదేవితోను, పుత్రుడగు జయంతునితోను శేషాద్రి కరుదెంచి శ్రీనివాసునిచే
నుచితరీతిని గౌరవింపబడి కూర్చుండెను. 113

ఏణం సమారుహ్యచ ఛారతీయతః । సుగన్ధయుక్తః సముపాయయౌ గిరిమ్ ।
భక్తౌ లభ వాయుః తమి మం జనార్దనః । కేమ ఇచ్చ ప్రవచ్చ తదా ముదా లన్వితః ॥

“స్థీయతా” మితి రాజేంద్ర ! । హరి ర్వాయు మభాషత ।
ఏతస్మి న్నేవ కాలే తు । సమ్ప్రప్తౌ చన్ద్రభాస్కరో ।
మన్మథో లప్యాగమ ద్భూపః । సరతి స్తురగో పరి ॥ 115

మునయ శ్చ మహారాజః । సమాజగ్ము ర్మహాగిరిమ్ ।
కశ్యపో ల్లరి ర్భరద్వాజో । వామదేవ శ్చ గౌతమః ॥ 116

విశ్వామిత్రో వసిష్ఠ శ్చ । వాల్మీకి ర్జమదగ్నిజః ।
పులస్త్య శ్చ దధీచి శ్చ । కున శ్శేఫ శ్చ గాలవః ॥ 117

గర్గ్యః కృష్ణో మహారాజః । సపుత్రాః సపరిగ్రహాః ।
గన్ధర్వాపురస త్సైవ । సర్వే సిద్ధాః సహారగాః ॥ 118

ఏవం మహర్షయో దేవా । రాజాన శ్చ సమాగతాః ।
వివాహార్థం సమాజగ్ముః । సర్వే సమ్ప్రమకాతరాః ॥ 119

సమాశ్వా స్యా త గోవిన్దో । యథాయోగ్యం తథా నృప ।
“స్థీయతా” మితి చో వాచ । సర్వేషాం పురతో హరిః ॥ 120

బ్రహ్మజ్ఞియా విశ్వకర్మకృతపరిణయార్హ పురనిర్మాణక్రమః

తతో లభా ద్వాసుదేవస్య । విశ్వకర్మా లక్షిగోచరః ।
త మాలోక్య హృషీకేశః । ఇన్ద్ర మాహ స్మ మన్యుమాన్ ॥ 121

ఇన్ద్రా వ్య గర్వభాహుళ్యం । పశ్య విశ్వకృతో లభునా ।
బ్రాహ్మ ర్నాహులా దేవ । న జానాతి హితాహితమ్ ॥ 122

యథాన్యాన్ పశ్యతి సురాన్ । తథా మా మపి పశ్యతి ।
సాధు జాతం సురశ్రేష్ఠః । త్యజై న మసమజ్ఞసమ్ ॥ 123

నాయుడేవుడును భార్యతోగూడ జింకవాహనము నదిష్ఠించి పరిమళద్రవ్యము
లను గొని శేషాద్రికి రాగా శ్రీనివాసు డాతవిని సంతోషముతో కుశలప్రశ్నల గావించి 114

కూర్పుండుమను సంతలో చంద్ర సూర్యులును, రతీదేవివిగూడి గుఱ్ఱముపై
మన్మథుడు చనుదెంచిరి. 115

కశ్యపమహర్షి, అత్రిమహర్షి, భరద్వాజమహర్షి, నామదేవ, గౌతమ, 116

విశ్వమిత్ర, వసిష్ఠ, వాల్మీకి, జమదగ్ని, శులస్త్య, దధీచి, కునశ్శేప, గాలన 117

గర్గ్య, కృష్ణదైవస్థాయినాది మహర్షులును పుత్రులతో, పరిజనులతో, గంధర్వ,
అస్సర, సిద్ధ, నాగులును, 118

దేవతలును, మహర్షులును, రాజులును, త్వరావ్వితులై కల్యాణమును చూచి
నుత్సుకతతో విచ్చేసిరి. 119

వచ్చినవారి సందరను శ్రీనివాసు డుచితరీతిని గౌరవించి “కూర్పుండుడ” వి
సలికెను, 120

చతుర్ముఖుని యాజ్ఞచే విశ్వకర్మ కల్యాణమునకు యోగ్యమగు
పట్టణమును నిర్మించుట

అంతలో శ్రీనివాసుడు విశ్వకర్మను గాంచి కోపగించి దేవేంద్రునితో - 121

దేవేంద్రా : ఈ విశ్వకర్మ గర్వాదిక్యమును చూడుము. సోదరుడగు మయుని
భుజబలము సవలోకించి మంచినెద్దల నెఱుంగకున్నాడు. 122

ఇతర దేవతలనువలెనే నన్నును తలంచుచున్నాడు. ఇదియు నొకమంచికే
వచ్చినది లెమ్ము. ఈ దుష్టుని వదలివేయుము. 123

అన్యం కాలాకర్మరతం । శుద్ధం మద్భక్తిసంయుతమ్ ।
నియోజయ సురశ్రేష్ఠః । దేవతాగృహకర్మణి ॥ 124

ఇత్యప్రియం వచః శ్రుత్వా । విశ్వకర్మా నరేశ్వరః ।
ప్రణీపత్యా హ గోవిందం । వర్ధక్తి భయవిహ్వలః ॥ 125

వర్ధక్తి —

భగవం స్త్వదభీష్టం యత్ । అజ్ఞానా న్న మయా కృతమ్ ।
క్షమస్య మమ దౌరాత్యం । భగవన్ కరుణానిధేః ॥ 126

దేవాదిదేవః దేవేశః । స్వల్పస్య మమ కారణాత్ ।
ఇమాన్ కోపః కిమర్థః ? । తే సజ్జాతో భగవన్ హరేః ॥ 127

ఏవం సప్రమృద్ధితః శక్రం । శ్రీనివాస ఉవాచ హః ।
సభాం కారయ దేవేంద్రః । దేవార్థం మునికారణాత్ ॥ 128

పశ్చాశద్యోజనగణ । వికాలాం సుమనోహరామ్ ।
సువిచిత్రా ఇమహతీం । త్రింశద్యోజనమాయతామ్ ॥ 129

ఇత్యే వం శాపితః శక్రః । తేన వర్ధకినా తదా ।
కారయామాస విపులాం । విచిత్రాం మహతీం సభామ్ ॥ 130

చక్రే శక్రాఽఙ్జియా తత్ర । విశ్వకర్మా మయాగ్రజః ।
అనన్తరం వాక్య మూచే । శతక్రతు మనామయమ్ ॥ 131

శ్రీ భగవాన్ —

అకాశరాజనగరం । శీఘ్రం గచ్ఛ శచీపతేః ।
రాజానం సాన్త్యవచనైః । కార్యే కర్మణి బోధయ ॥ 132

తత్రా వ్యనేన కర్తవ్యం । సభాగోహాది కారయ ।
వాసుదేవస్య వాక్యాని । శ్రుత్వా తస్య శచీపతిః ॥ 133

జగమ రాజనగరం । సహితో విశ్వకర్మణా ।
విస్తార్క సగరం రాజః । పరితో బహుయోజనమ్ ॥ 134

భవన నిర్మాణమున నాన క్రికలిగి నచ్చరితుడై నాయందు భక్తిగల మరియొక
నిని దేవగృహ నిర్మాణమునకై నియోగింపుచు ' వి పలికెను. 124

ఇట్లు విష్ణురముగా పయకగా వడంగియగు విశ్వకర్మ శ్రీనివాసునికి నమస్క-
రించి భయభ్రాంతుడై 125

విశ్వకర్మ —

పరమాత్మా : దయానముద్రా : నీ కోరిక నెఱుంగజాలక అజ్ఞానముచే పాలింప
జాలకుంటిని. నా దుర్మార్గ కృత్యమును క్షమింపుము. 126

నా చిన్ని అపరాధమున కింత కోపమేల కలిగెను : 127

ఇట్లు ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసు డింద్రునితో దేవతల కొరకును, మునీంద్రులకును

అయిదు వందల యోజనముల వైశాల్యము కలిగి మిక్కిలి సుందరమైన
విచిత్రమై గొప్పదై మూడువందల యోజనముల పొడవు కలిగిన సభాభవనమును నిర్మించ
జేయుచు ' వి యాజ్ఞాపింపగా దేవేంద్రుడు 129

విశ్వకర్మచే విశాలమై విచిత్రమగు గొప్ప సభను నిర్మింపజేసెను. 130

దేవేంద్రుని యాజ్ఞచే మయిచి యన్నగారగు విశ్వకర్మ సభామందిరమును
నిర్మించిన పిమ్మట శ్రీనివాసుడు దేవేంద్రుని కుళంఘనము నడిగి 131

శ్రీ భగవానుడు —

నీ వాకాశరాజ నగరమునకేగి రాజును మఘర భాషణములచే కర్తవ్యోన్ముఖునిగా
జేయుము. 132

ఆ పట్టణమున గూడ సభామందిరములను, గృహములను విశ్వకర్మచే చేయిం
చుచు ' వి యాజ్ఞాపింపగా 133

దేవేంద్రుడు విశ్వకర్మతో నేగి ఆకాశరాజ నగరమును పాలి యోజనముల
పరకు వ్యాపింపజేసి 134

సశ్చంద్య చ మహారాజః । వనాని గిరి గహ్వరాన్ ।
విషమా ఛా సమాం చక్రే । ధరాం తాం ధరణీపతేః ॥ 135

కల్యాణవేదీం సదదర్శ రత్న । సమ్పూర్ణకక్షైః సుకృతాం విచిత్రామ్ ।
స్తమ్యై ర్యుతాం మౌక్తికరత్ననిర్మితైః । నారాయణస్యై వ సృషేణ నిర్మితామ్ ॥
వాసుదేవస్య భవనం । వాసవో విశ్వకర్మణా ।
కారయామాన రాజేంద్రః । సరత్నస్తమ్భగోపురమ్ ।
ధనధాన్యసమాకీర్ణం । రత్నతోరణ మణితమ్ ॥ 137

వాసికూపశతం వాజి । గజానాం భవనం తథా ।
వాసవే తు గతే రాజన్ః । వాసుదేవో ఽవద త్పురాన్ ॥ 138

దేవాదికృత పరిణయార్థ భగవత్ప్రార్థనాభ్యుపగమః

శ్రీ భగవాన్ —

ఆకాశరాజస్య సుతా ఽస్మి యా సురాః । ఇచ్ఛామి కర్తుం కిల తత్కరగ్రహమ్ ।
ఆగ్నేకృతం చే ద్భవదీయమణ్డలైః । ఆగ్నేకరో మ్యద్య తు రాజకన్యకామ్ ॥ 139
వాసుదేవవచః శ్రుత్వా । వాసుదేవాత్మజాదికాః ।
వాక్య మాహా ర్మహారాజః । వాసుదేవ పరాయణాః ॥ 140

బ్రహ్మాదిదేవాః —

వయ స్తు దాసభావేన । తిష్ఠామః పురుషోత్తమః ।
త్వత్ప్రసాదా ద్వయం సర్వే । పశ్యామో ఽత్ర మహోత్సవమ్ ॥ 141

శిష్యురః —

విసోదవచనం కృష్ణః । భాషనే ప్రాకృతోయథా ।
మనస నై ప్రళస్తం చేత్ । క్రియతా మితి చా బ్రవీత్ ॥ 142

శిష్యురస్య వచః శ్రుత్వా । ప్రళశంస హసన్ హరిః ।
తత కృతుర్ముఖః ప్రాహ । శేషాచలపతిం పతి ॥ 143

వనములను కొండగుహలను చేడించి భూమినంతను ఎత్తు పల్లములు లేకుండ నమముగా జేసెను. 135

రత్నములతో నిండిన వాకిలులు కలిగి, విచిత్రమై, ముత్యముల రత్నములచే నిర్మింపబడిన స్తంభములు కలిగి రాజుచే నిర్మింపబడిన నారాయణుని కల్యాణవేదికను గాంచెను. 136

దేవేంద్రుడును విశ్వకర్మచే రత్నములచే కూర్చబడిన స్తంభములు, గోపురము కలిగి భవదాన్యములతోనిండి. రత్నతోరణములచే నలంకరింపబడిన గృహమును శ్రీనివాసుని విశ్రాంతి భవనముగా నిర్మించెను. 137

సూర్యకొంది దిగుడు బావులను, గుట్టములకును, ఏనుగులకు భవనములను నిర్మింపజేసెను. దేవేంద్రు డాతనికి వెళ్ళినంతనే శ్రీనివాసుడు దేవతలతో నిట్లు పలికెను.

దేవతలు శ్రీనివాసుని పరిణయమునకై అంగీకరించుట

శ్రీ భగవానుడు —

దేవతలారా : ఆకాశరాజ కుమార్తెను పరిణయమాడ సంకల్పించితిని. తామం దర కంగీకారమైనచో విషదే యా రాజపుత్రి సంగీకరింతున ' ని 139

పలుకగా శ్రీమన్నారాయణునియందు భక్త్యతిశయముగల బ్రహ్మాదులందరును 140

బ్రహ్మాదులు —

పురుషోత్తమా : మేమందరము నీ వాసులము. నీ యనుగ్రహముచే విచ్ఛటి మహోత్సవమును దర్శింపగలమ ' నిరి. 141

శంకరుడు —

కృష్ణా : సాధారణమానవునివలె పరిహాసపు మాటల నేలనాడెదవు; నీ మనస్సు నకు తగినదని తోచినచో పరిణమాడుమ ' ని తెలువగా 142

శంకరుని మాటలకు శ్రీనివాసుడు నవ్వుచు పొగడెను. అంత చతురాననుడు శ్రీనివాసునితో — 1

(బ్రహ్మ —

సర్వజ్ఞః స్వం దయాసారః సత్యసజ్జల్పవా నసి ।
అష్టవర్గం తతః కార్యం । వివాహో త్సూర్య మేవ హి ॥ 144

తస్మా ద్దాక్షాం దేహి మమ । పుణ్యాహే పురుషోత్తమః ।
స పుత్రవచనం శ్రుత్వా । వసిష్ఠం ముని మానయత్ ॥ 145

వసిష్ఠాదీన్ ప్రతి భగవత్కృత వీవాహకార్య నియోజన ప్రకారః

వసిష్ఠ ఇన్ మహాభాగం । పౌరోహిత్యే న్యయోజయత్ ।
యజ్ఞాభా మహామన్తైః । కర్తవ్యం స్వస్తివాచనమ్ ॥ 146

సర్వేషా మపి దేవానాం । యజమానో భవాని తి
దేవానా ఇన్ ఋషీణా ఇన్ । మానసే శక్త్యం వ్యధాత్ ॥ 147

దేవా ఒహ్యసే కుమార స్తు । ప్రత్యుత్థానే చ మన్మథమ్ ।
దత్వా తేషాం వీటికా స్తు । కృష్ణవర్మాన మాహ్వయత్ ॥ 148

గృహాణ త్వం వీటికాంచ । పాకార్థం హవ్యవాహనః ।
ఋషీణాం సర్వదేవానాం । తవ పాక స్తు సమ్మతః ॥ 149

తస్మాత్ పాకం కురుష్వ త్వం । స్వధా స్వాహా సమన్వితః ।
ఇతి శిష్టో యజ్ఞమూర్తిః । “తథా ఒస్త్వి” త్యబ్రవీ ధ్ధరిమ్ ॥ 150

తతః స ప్రాహ వరుణం । జలార్థం సర్వదేహీనామ్ ।
దుష్టానాం దణ్డనే రాజన్ । శిష్టానాం పరిపాలనే ॥ 151

యమం స కల్పయామాస । సుగంధే వాయు మాదిశత్ ।
ధనదానే బ్రాహ్మణార్థే । వస్త్రాలంకారదాపనే ॥ 152

కుబేరం యోజయామాస । భగవాన్ నృపసత్తమః ।
ప్రదీపధారణే రాజన్ । నిశాకర మయోజయత్ ॥ 153

వహూన్ సన్దేశయామాస । భాణానాం శుద్ధికారణాత్ ।
గ్రహం శ్చ ద్రోణపాత్రేషు । న్యయోజయ దరిన్ద్రమః ॥ 154

[బ్రహ్మ —

కరుణావిదే : నీవు సర్వము నెఱింగివదవు. సత్యసంకల్పము కలవాడవు. వివాహమునకు ముందుగనే చేయవలెనుకదా : 144

కావున పుణ్యాహవచనము నాచరించుటకు నా కనుజ్ఞ నిమ్ము ' వి యడిగినంతనే శ్రీనివాసుడు వసిష్ఠుని రావించి 145

వసిష్ఠాదులను శ్రీనివాసుడు వివాహ కృత్యములయందు నియోగించుట యాతనిని పురోహితకృత్యమున వియమించి యజుర్వేద మహామంత్రములచే న్వప్తివాచనమును (పుణ్యాహవచనమును) చేయింపుము. 146

నీవు దేవతలందరకును యజమానుడవ ' వి తెలిపెను. శంకరుని దేవతలను ఋషులను గౌరవించుటలో వియమించెను. 147

కుమారస్వామిని దేవతల నాహ్వానించుటకును, మన్మథుని వచ్చినవారికెదురేగి గౌరవించుటకును వినియోగించి తాంబూలముల నొసంగి అగ్నిహోత్రుని పిలిపించెను. 148

అగ్నిహోత్రునితో ఋషులకును, దేవతలకును నీ వంజించిన మిక్కిలి యభిమతముగావ 149

నీవు నీ భార్యలగు న్వదాదేవి, స్వాహాదేవులతో వంట నొనరింపుమని తాంబూలము నొసంగగా యగ్నిహోత్రు డాట్లేయొనర్తునని యంగీకరించెను. 150

వరుణుని ప్రాణులందరకును జలము నొసంగుటకును, దుష్టులను శిక్షించి సజ్జనులను రక్షించుటకు 151

యమధర్మరాజును, పరిమళద్రవ్యముల సమకూర్చుటకై వాయువును, బ్రాహ్మణులకు ధనమును, వృత్తములను, భూషణముల నొసంగుటకు 152

కుబేరుని దీపములను గ్రహించుటకు, చంద్రుని 153

వంటసామగ్రులను కుద్ధిచేయుటకు వస్తువులను, నీళ్ళపాత్రలను కుద్ధిచేయుటకు నవగ్రహములను నియోగించెను. 154

ఏను సుకాసికా స్సర్వే । పురాణ పురుషేణ చ
అజ్ఞా మదాయ తే లభావన్ । సర్వే స్వస్థాః స్వకర్మసు ॥ 155
తతో వాక్య మువాచే దం । బ్రహ్మ లోకపితామహః ।

బ్రహ్మ —

మజ్జనం కురు గోవింద ! । మజ్గళం మధుసూదన ! ॥ 156
పుణ్యాహ పూర్వకర్మాణి । స్వేష్టదేవ ప్రహుజనమ్ ।
కులదేవ ప్రతిష్ఠా ఇన్చ । సాక్షం కురు రమాపతే ॥ 157

వివాహార్థం కరవీరపురా ద్రమాహ్వపనమ్

స పుత్రవచనం శ్రుత్వా । సస్మార జగదీశ్వరః ।
రమాం రాజీవనయనాం । కరవీరపురాలయామ్ ॥ 158

మత్వా వియోగినీం రాజన్ ! । దుఃఖితః సురసత్తమః ।
రురోద లోకరీత్యై వ । భగవాన్ లొకితై స్సమః ॥ 159

స శోభతే సభా దివ్యా । తయా విరహితా సుతః ।
భవా నహం మహాప్రాజ్ఞః । దేవా శ్చ సపరిగ్రహః ॥ 160

స శోభన్తే యథా లలకాశే । తారా స్తారావతిం వినా ।
అపాదపం యథా లరణ్యం । అపజ్ఞై శ్చ విహంగమాః ॥ 161

అపలా శ్చ యథా వృక్షైః । అభనాః సుహృదో యథా ।
తథా వయం మహాప్రాజ్ఞః । రహితా రమయా తయా ॥ 162

వాసుదేవవచః శ్రుత్వా । వాసుదేవ మభాషత ।
శబ్దరః స్పృధివీపారి ! । సముత్తిష్ఠన్ మహాభుజః ॥ 163

శబ్దరః —

కిమర్థం రోదనం తాత । కిం తే కార్యం విడమ్మనమ్ ।
అసజ్గన్యా ప్రమేయస్య । చా క్షూరవరదస్య చ ॥ 164

ఇట్లు నియోగింపబడి దేవతలందఱును తమ తమ పనులయందు జాగరూకతతో నుండిరి. 155

తదనంతరము జగత్తునకంతకును తాతయగు బ్రహ్మ శ్రీవివాసుని మంగళ స్నానమొనరించి 156

పుణ్యాహవచనముకంటె ముందు మీ యిష్టదేవతలను పూజించుట, కుండేవతలను ప్రతిష్ఠించుట మొదలగు విధులను యదావిధిగా విర్వర్తింపుమని తెలిపెను. 157

వివాహమునకై కరవీరపురమునుండి శ్రీ రమాదేవిని పిలపించుట

అంత శ్రీవివాసుడు చతురాననుని పలుకులను విని కరవీరపురమున వివసించు పద్మవత్రనేత్రయగు రమాదేవిని తలంచి 158

తన వియోగముచే దుఃఖించుచుండునుకదా యని చింతించి సాధారణ మానవుల వలె ప్రపంచరీతి ననునరించి గట్టిగా విలపించెను. 159

చతురాననా : శ్రీ రమాదేవి లేకుండుటచే నీవు, నేను, పరివారసహితైవ దేవతలను ఉన్నప్పటికిని యీ సభాభవనము శోభించుటలేదు. 160

చంద్రుడులేని నక్షత్రము లాకాశమున వెల వెల తోవునట్లును, వృక్షములులేని యరణ్యము శోభిల్లనట్లును, తెక్కలులేని పక్షిని దీనముగా తోచునట్లును 161

పండ్లులేని వృక్షములు కాంతి తరిగియుండునట్లును, ధనములేని ప్నేహితు లవయోగింపనట్లును మనము కాంతిహీనులమైయున్నాము. 162

అని వాపోవుచుండగా ఆజానుదాహవగు శంకరుడులేచి 163

శంకరుడు —

శ్రీవివాసా : మీరిట్లేర్చుటకగునా : నీవు సాధారణ మానవుల ననుకరించు చున్నావుకదా : విషయాన క్రిలేనివాడవు. వేదము అచేతనను తెలియకకముకానివాడవు. నట్లనులకు పరముల నొనగినవాడవు. 164

అక్లేశకస్య దేవేశ : । కిమర్థం రోదనం వృధా ।

స చ తద్వచనం శ్రుత్వా । నీలకణ్ఠ మభాషత ॥

165

శ్రీ భగవాన్ —

త్వం న జానాసి భోః శమోః బాలభావేన పౌత్రక ।

యదా బ్రహ్మ ఓవసానే చ । న కిచ్ఛేదవశిష్యతే ॥

166

తదా క్షిరోదతే శమోః । నిరాలమ్బే నిరాశ్రయే ।

సా మే శయ్యా సఖీభూత్వా । క్రిడతే హితకారిణీ ॥

167

ఏతాదృశీం వినా శమోః । మమ సౌఖ్యం కథం భవేత్ ।

వదత్యే వం జగన్నాదే । వేదా వాక్య మభాషత ॥

168

బ్రహ్మ —

సో క్తం త్వయే దం గోవింద : । పూర్వ మేవ జనార్దన : ।

అద్య మాం కమలానంద : । రమా ఓహోనే నియోజయ ॥

169

భగవదుక్త్యా రమానయనాయ కరవీరపురం ప్రతి సూర్యగమనమ్

సో ఓపి పుత్రవచః శ్రుత్వా । ద్యుమణిం శీఘ్ర మాహ్వాయన్ ।

షణ్ముఖేన మహారాజ : । సో ఓపి తత్ర సమాగతః ॥

170

శనామ భక్త్యా స్తుత్వా ఓథ । ప్రాజ్ఞలిః సమ్ముఖే స్థితః ।

భాస్కరం భక్తిన్మ్రాజ్ఞం । భగవా నాహ హృద్గతమ్ ॥

171

శ్రీ భగవాన్ —

కృగాలవాసుదేవస్య । నగరం గచ్ఛ భానుమన్ ।

తత్రా ఓస్తే జగతాం మాతా । తా మానయ మమా న్రికమ్ ॥

172

భారతీం వాసుదేవస్య । శ్రుత్వా పౌత్రో దివాకరః ।

వినయేన సమాయుక్తః । శిరసా ఓఽనమ్య చావదత్ ॥

173

భానుః —

కథం తాం లోకజననీం । ఆనయిష్యే తవా న్రికమ్ ।

త న్మమాచక్ష్య గోవింద : । కథం మాం విశ్వనే ద్రమా ॥

174

దుఃఖముల నెఱుంగవి నీవు విలపించుట తగునా : అని యడుగగా
శ్రీనివాసుడు — 165

శ్రీ భగవానుడు —

శంకరా : నీవు బాధపడుటచే నేమియు నెఱుంగవు. బ్రహ్మ ఆయుర్దాయము
మిగిసిన పిమ్మట ప్రపంచమున నేషియు మిగిలియుండదు. 166

అట్టి ఆరాధనహితమై తోడెవ్వరునులేని సమయమున పాలకదలిలో శ్రీదేవియే
నాకు పడక తోడుగను హితమొనర్చునదిగ నుండి నాతో రమించును. 167

అట్టి శ్రీదేవి లేక నాకు సౌఖ్యమెట్లు కలుగును : అని చెప్పుదుండగనే
చతుర్ముఖుడు 168

బ్రహ్మ —

శ్రీనివాసా : ఈ వృత్తాంతమును ముందుగనే నాతో నేల చెప్పవైతివి : నీ
వాఙ్మోచించినచో రమాదేవి నాహృదిండుటకు నేను పోయినచెప్పదన 'ని పయగగా 169

భగవదాజ్ఞచే రమాదేవిని తోడై చుట్టకు కరవీరపురమునకు సూర్యుడేగుట

బ్రహ్మ మాటలనాలించి శ్రీనివాసుడు కుమారస్వామిచే సూర్యుని పిలిపించెను.
సూర్యుడేతెంచి 170

భక్తితో నమస్కరించి స్తుతించి చేతులు జోడించి విలువగా నాకనితో శ్రీని
వాసుడు తన మనమునందలి సంకల్పము విట్లు తెల్పెను. 171

శ్రీ భగవానుడు —

సూర్యా : కృగాలవాసుడేవుని నగరమునకు జని అచ్చట నివసించుచున్న
లోకజననియగు రమాదేవిని తోడ్కొనిరమ్ము. 172

అని తెలుపగనే సూర్యుడు శ్రీనివాసునకు కిరస్సుతో నమస్కరించి
నవినయముగా 173

శ్రీనివాసా : లోకమాతయగు రమాదేవిని నేనెట్లు తోడ్కొని వత్తును : అమె
నన్నెట్లు విశ్వసించున 'ని యడుగగా 174

శ్రీ భగవాన్ —

- అస్తి తస్యాః త్వయి స్నేహః । సదా లోకమహాదయే ।
 త్వ దాగమనసంహృష్టా । సమయాతి మమాన్తికమ్ ॥ 175
- ఉపాయం ప్రవదిష్యామి । తదాగమనకర్మణి ।
 అశ్రుముచ్చాన్ అపమృజన్ । తద్ధ్వారి కురు సంస్థితిమ్ ॥ 176
- త్వాం తు దృష్ట్వా జగన్మాతా । సాన్త్యయిష్యతి భానుమన్ ! ।
 ఏవం వదన్తి వాక్యం త్వాం । కిచ్చో ద్దుఃఖసమాకులా ॥ 177
- “శాసనం తే హృతం కేన । దరణ్యాం కథ్యతా” మితి ।
 తం సమాచక్ష్య తాం దేవీం । ఇత్థ మత్యంతదుఃఖితః ॥ 178
- న శాసనం హృతం మే ఓద్య । మాతః ! కేనా పి భూతరే ।
 కయనస్త కృతం కేన । తవ భర్తా ఓద్య భూతరే ॥ 179
- యేన వై శాసనం దత్తం । మాత ర్మే కృపయే దృశమ్ ।
 విశ్లేకనో ఓద్య పతితో । భర్తా జీవతి తే న వా ॥ 180
- భర్తా తవ జగన్నాథ । స్త్యక్షక్తో ఓద్య విభాతి మే ।
 ‘కదా ద్రక్ష్యామి దేవీం తాం । ఇత్యా నై ప్రలపన్నితి” ॥ 181
- సా తద్వచన మాకర్ణ్య । సమయాతి న సంశయః ।
 ఉపాయ స్తు తతః శ్రుత్వా । కిచ్చోద్దాన్యముఖామ్బుజః ॥ 182
- విభాషే భక్తి స్రమాణో । భయభక్తిసమన్వితః ।
 సర్వజ్ఞా సర్వలోకేషు । విశ్రుతా కమలాంబరయా ॥ 183
- జానాతి హృద్గతం సర్వం । కథం మాం విశ్వనే ద్విభో ! ।
 ఆరోగస్య చ రోగం హి । కథం వక్ష్యామి తే హరే ! ॥ 184
- న భానో ర్వచనం శ్రుత్వా । భాను మాహ మనోగతమ్ ।
 శ్రీ భగవాన్ —
- మన్మాయయా మోహితా సా । తపిష్యతి న సంశయః ॥ 185

శ్రీ భగవానుడు —

శ్రీవివాసుడు, లోకములకు కాంతినొసంగు నీ యందామెకు స్నేహభావమున్నది. నీవు వెళ్లినంతనే సంతపించి నీ వెంట నావద్దకు రాగలడు. 175

ఆమె వచ్చుట కొక ఉపాయమును చెప్పెదను. వినుము. నీ వామె నివసించు గృహమునకేగి ద్వారములో కన్నీరు విడచుచు తుడుచుకొనుచు నిలచియుండుము. 176

లోకమాత నిన్నుగాంచి కొంచెము దుఃఖించుచు, విన్నోదార్పుటకై 177

“భూలోకమున నీ యాజ్ఞ నెవరుల్లంఘించిర ’ వి యడుగును. అప్పుడు నీవు మిక్కిలి దుఃఖించుచు యమెతో 178

“అమ్మా ! భూలోకమున నా శాసనము నెవరును అవహరింపలేదు. నీ భర్త నేడు భూమిపై పరుండియున్నాడు. 179

నాకు దయతో శాసనమొనంగిన నీ భర్త నేడు భూమిపై చైతన్యములేక పరుం దియున్నాడు. జీవించియుండునో లేదో తెలియకున్నది. 180

నీ భర్తయగు శ్రీవివాసుడు చాల దుర్బలడై యున్నాడు. ఆ లక్ష్మీదేవి నెప్పుడు చూచెదనో యని పలవరించుచున్నాడ’ని 181

తెలిపిన వెంటనే యామె వచ్చి వేయును. శంధియము లేదని శ్రీవివాసుడు తెలిపినంతనే సూర్యుడా యుపాయమును వివి మందహాస పదనారవిందుడై 182

అత్యంత భక్తియుక్తుడై భయముతో “శ్రీవివాసా ! పద్మవివాహినియగు శ్రీదేవి సకలము నెఱుంగునని ముల్లోకములయందు ప్రసిద్ధి కెక్కినది 183

అందరి మనస్సులయందలి విషయముల నెఱుంగజాలిన లక్ష్మీ నన్నెట్లు నమ్ము గలదు. ఆరోగ్యవంతుడవగు విన్నవారోగ్యవంతుడవని ఎట్లు చెప్పుదును ? 184

అని యిట్లు సూర్యుడు పలికినంతనే యాతని యభిప్రాయము నెఱింగి శ్రీవివాసుడు “శ్రీదేవి నా మాయచే మోహింపజేయ విడగలడు. శంధియము లేద’ని దైర్యము చెప్పగా — 185

ఇత్యుక్తః ప్రణిపత్యకః । వాసుదేవం రథే స్థితః ।
కరవీరపురు గత్వా । యచోక్తం త త్తథా ఒకరోత్ ॥ 186

కరవీరపురా చేష్టాచలం ప్రతి రమాఒగమనమ్

సా తద్వచన మాకర్ణ్య । యథాఒదేశం తథా రమా ।
రథ మారుహ్య ఖేదేన । ధానువాక్యాదరేణ సా ॥ 187

సప్రమ్నస్తా వాయువేగేన । రవియుక్తా రమా పతిమ్ ।
తదాగమనవార్తా శ్చ । శ్రుత్వా తస్మిన్ క్షణే హరిః ॥ 188

జగము దర్శనాపేక్షి । హ్యశక్త ఇవ సమ్ముఖమ్ ।
తాదృశీ మాకృతిం ప్రాప్య । తదద్భుత మివా కరోత్ ॥ 189

దేవానాం పూర్వదేవానాం । మునీనా మూర్ధ్వరేతసామ్ ।
భుజే భుజ్జభూషస్య । వామం సంస్థాప్య వై భుజమ్ ॥ 190

తథా ఒపరం బ్రహ్మ కణ్ఠే । నిధాయాగా ద్భుజం స్వభూః ।
ఏవం భూతం శ్రీనివాసం । దదర్శ కమలాలయా ॥ 191

రథా దుత్తిర్య వేగేన । కిచ్చి ద్ధాస్యముఖామ్ముఖా ।
చామృకం పుష్పనిచయం । వికీర్య పదపజ్కణే ॥ 192

సమాలిక్త్యా తివక్త్రై వ । ముహూర్తద్వయ మాస్థితా ।
తదాలిక్లనమాత్రేణ । పుష్పాల్గో విష్టరశ్రవాః ॥ 193

ఊళలం పరిపప్రచ్ఛ । తస్యాః సా ఒపి హరే స్తదా ।
పితరౌ సర్వరోకానాం । రమానారాయణా పుభౌ ॥ 194

సప్రమ్నస్తౌ స్వస్థతాం రాజన్ః । సర్వదేవనమస్కృతో ।

రమాయై శ్రీనివాసకథితపద్మావతీపరిణయోదంతః

మాం మోహయతి గోవిందః । తవ మాయా దురత్యయా ॥ 195

సూర్యుడు శ్రీవివాసునకు నమస్కరించి రథముపై నాసీనుడై కరవీరపురమున
తేగి శ్రీవివాసుడు చెప్పినట్లే చేసెను. 186

కరవీరపురమునుండి లక్ష్మీ వేంకటాచలమునకు విచ్చేయుట

లక్ష్మీయు భాస్కరుని మాటలను విని యాతని మాటలయందుగల గౌరవముతో
దుఃఖించుచు రథముపై నధివసించి 187

వాయువునంటి వేగముతో శ్రీవివాసుని సన్నిధానమున కేతెంచెను. ఆమె
వచ్చుచున్న వృత్తాంతమును విని వెంటనే 188

శ్రీ దేవిని జూచు వేగముతో దుర్బయవలె రూపుదాల్చి ఎదురుగా నడు
దెంచెను. 189

దేవతలకును, రాక్షసులకును జితేంద్రియులగు మునీంద్రులకు నా యాకార
మత్యంతాశ్చర్యకరముగా నుండెను. వన్నగభూషణుడగు వీశ్వరుని భజముపై యెడమ
చేతిని వైచుకొని 190

మరియొక చేతిని బ్రహ్మమెడమై యుంచి వారి యిరువురి మాతగాగొని యాపె
తెడురేగెను. అట్టి శ్రీవివాసుని గాంచి 191

మందహాస పదనారవిందయై రథమునుండి దిగి సంపంగి పుష్పములను
శ్రీవివాసుని పాదపద్మములయందు జల్లి 192

భక్తితో నాతని నాలింగన మొనర్చుకొని రెండు క్షణములక్లే విరిచెను. ఆమె
కొగలింతచే బలసిన యవయవములు కలవాడై శ్రీవివాసు 193

దామెను కుశల సత్స లొనర్చెను. ఆమెయు శ్రీవివాసుని కుశలము నారపెను.
ఇట్లు సకల లోకములకు తరిదండ్రులైనట్టియు సకల దేవతలచే నమస్కరింపబడు లక్ష్మీ
నారాయణు లిరువురును స్వస్థులైరి. 194

లక్ష్మీదేవితో శ్రీవివాసుడు పద్మావతిని వేవాహమాడుచున్న వార్త

నెఱింగించుట

గోవిందా : నీ మాయ నన్ను మోహపెట్టచున్నది. నీ మాయ దాటరావది. 195

భానునా మయి గోవింద : । కర్మ చిత్రం త్వయా కృతమ్ ।
 త్వన్మాయా మోహితా స్సర్వే । బ్రహ్మేశానాయ స్సుధాః ॥ 196
 వదా ఓదేశం వాసుదేవ । మమా ద్యా ఓహ్వనకారణమ్ ।
 స రమాభవనం శ్రుత్వా । సాక్షి మాహ మహీపతే : ॥ 197

శ్రీవివాసః —

త్వయా రామావతారే తు । కథితం స్మర భామిని : ।
 వేదవత్కా పివాహస్య । సమ్రుప్తః కల ఏష వై ॥ 198
 త్వత్సన్నిధౌ వోఽను మేనాం । కామయే ఓహం కలాయుగే ।
 వదత్యే వం హృషీకేశే । సా ఓస్మరత్ పూర్వితాం గిరమ్ ॥ 199

శ్రీ రమా —

తా మగ్గీకురు గోవింద : । వివాహే విధిపూర్వకమ్ ।
 ఇతి మే వచనం కృష్ణ : । సఫలం కురు వత్సల : ॥ 200
 ఇత్యు క్త్వా శ్రీవివాసం సా । ననామ చ ముదాన్వితా ।
 హరి స్తు లోకజననీం । అనన్దయదుదారధీః ॥ 201
 స రమాగిర మాకర్ణ్య । పరిపూర్ణమనోరథః ।
 పరమానన్దసమ్పూర్ణః । ఉరగాదౌ వ్యరాజితః ॥ 202
 సన్తోషసంసూచకసర్వగాత్రః । అనన్దభాష్పేణ సమృద్ధనేత్రః ।
 బ్రహ్మదిత్యై ర్ముతసచ్చరిత్రః । తదా బభౌ వేంకటశైలమిత్రః ॥ 203

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే శ్రీవివాసస్య వేదవతివివాహాయ
 చినులకొద్దాగవునం నామ దశమో ఓధ్యాయః

భాస్కరునిదే నా విషయమున నెంత యద్భుతకృత్యము నొనరింప జేసితివి :
బ్రహ్మద్రావిడవతిలందరును నీ మాయదే మోహింపజేయబడిన వారే కదా : 196

స్వామీ : నన్ను పిలిపించుటకుగల కారణమును తెలుపుదు. అజ్ఞాపింపుడ'ని
శ్రీ దేవి నిన్నవించినంతనే శ్రీనివాసుడు 197

లక్ష్మీదేవితో — లక్ష్మీ : నాతో నీవు రామావతారమున చెప్పిన సంగతిని
తలంచుకొనుము. వేదవతి వివాహ సమయ మేతెంచినది. 198

ఈ కలియుగమున నీ సమక్షముననే పద్మావతిని వివాహమాడ గోరుచున్నాను.
ఇట్లు శ్రీనివాసుడు చెప్పుచుండగనే శ్రీదేవి 199

“శ్రీనివాసా : వేదవతిని యథాశాస్త్రముగా పరిణయమాడుచు”ని తాను మున్ను
వడికిన మాటను తలంచి 'తప్పక నా మాటను సఫలపరచు'మని ప్రార్థించుచు 200

సంతోషముతో శ్రీనివాసునికి నమస్కరించెను. శ్రీమన్నారాయణుడు లోకమాత
యగు శ్రీ దేవిని సంతోషపెట్టకై ఆనందపరచెను. 201

మరియు శ్రీదేవిసూక్తులచే తన మనోరథ మీదేరగా నమితానందము
నందుచు 202

శరీరము నందంతటను సంతనమును సూచించుచు పులకరించుచుండగా,
కనులయందానందభాష్యములు చిప్పిలుచుండ, బ్రహ్మాది దేవతలు తన చరితమును
స్తుతించుచుండ వేంకటాచలము ప్రీతితో వివసించెను. 203

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యమున శ్రీనివాసునకు వేదవతితో
జదుగు వివాహ మహోత్సవమునకై జండువులు, లక్ష్మీదేవి విచ్చేయుట యనెడు
పదియవ అధ్యాయము సంపూర్ణము

అథ ఏకాదశో ఽధ్యాయః

భగవతః పద్మాదికారితపరిణయార్హమజ్గళాభిషేకక్రమః

జనకః —

తతః కిమకరో త్కృష్టః । శ్రీనివాస స్సతాంగతిః ।
త స్మమా చక్ష్య భగవన్ ॥ విస్తరేణ మహామునే ॥

1

శతానన్దః —

శ్రీలక్ష్మీ సహిత శ్రీమాన్ । శ్రీనివాసః పితామహః ॥
అబ్రవీ త్రీతమనసా । ప్రయుజ్ఞానః ప్రయోజనే ॥

2

శ్రీనివాసః —

కర్మాణి పుత్రః కార్యాణి । కురు శీఘ్ర మతన్ద్రితః ।
స తద్వచన మాకర్ణ్య । ససన్తోషః పితామహః ॥

3

కటాహభాణ్డనిచయం । అనేకుం ప్రేషయ త్పురాన్ ।
గరుడప్రముఖాన్ వీరాన్ । నారాయణపరాయణాన్ ॥

4

తే తస్య వచనం శ్రుత్వా । క్షణేన గరుడాదయః ।
కటాహాదీన్ గృహీత్వా ఽథ । సమాజగ్ము రనేకథా ॥

5

అపూరయ త్తత స్తేషు । స వాయుఃసలిలాదిషః ।
సుగన్ధం తోయనిచయం । దివ్యతీర్థోద్భవం శుభమ్ ॥

6

తత స్పూర్వా స్సువాసినోః । వస్త్రాలంకారమణ్డితాః ।
అరున్ధతీ పురస్కృత్య । కృతమజ్గళకౌతుకాః ॥

7

సదీపకలకాన్ రాజన్ । పార్వతీప్రముఖాః త్రియః ।
చక్రః సమస్తా న్మాజ్గల్యాన్ । స సావిత్రిపురోగమాః ॥

8

పదునొకండవ అధ్యాయము

శ్రీనివాసునకు సద్మావతి మున్నగువారు వివాహమునకు తగిన మంగళ
స్నానాది క్రమమును వర్ణించుట

అని యట్లు శతానందుడు తెలుపగా జనక మహారాజు — “మననత్తమా !
సత్పురుషులకు శరణ్యుడగు శ్రీనివాసు దేమిచేసెనో విస్తారముగా నా తెలింగింపుచు’ని
యడిగెను.

శతానందుడు —

అంత శతానందుడు చెప్పబడు ప్రారంభించెను. అంత శ్రీ దేవీ సమేతుడగు
శ్రీనివాసుడు చతుర్ముఖుని తన కల్యాణ కార్యకలాపములను సన్నద్ధపరచుటకై నియో
గించుచు మనమున సంతసించుచు 2

శ్రీనివాసుడు —

“నాయనా : నీవు కీర్తనముగా కల్యాణమునకు వలయు కృత్యములను జాగ
రూకుడవై యొనరింపుచు’ని యానతిచ్చెను. 3

అజ్ఞాను విని కమలాననుడు మిక్కిలి సంతసించి శ్రీనివాసునియందు భక్తి
యుక్తులగు దేవతలను గరుడుడు మున్నగు వీరులను మృజ్ఞాయాచి మూకుడు మొదలగు
భాండవిశేషములను కొనితెచ్చుటకై సంపించెను. 4

వారందరును బ్రహ్మదేవుని యాజ్ఞప్రకారము క్షణములో అనేకరకములైన
పాత్రలను తీసికొని వచ్చిరి. 5

వాటియందు నాయువు వరుణుడును దివ్యతీర్థములయందలి సుగంధమును దివ్య
తీర్థమును నింపిరి. 6

అంతరము సుమంగళిలగు స్త్రీలందరును వస్త్రములను భూషణముల నలంక
రించుకొని అరుంధతిని ముందిరకొని మంగళార్థముగు వసులను సమకూర్చుకొనిరి. 7

పార్వతి మొదలగు స్త్రీలు దీపములనుంచిన కలశములను తదితర సన్నంగ
ళముల నొనరించిరి పావిత్ర మొదలగువారు మంగళగీతములను పాడుచుండిరి. 8

- గాయన్త్యః కుదగానాని । నిరాకర్షకృతం తవా ।
కృష్ణావతారవిభవం । గాయన్త్య శ్చ మరాజ్ఞనాః ॥ 9
- శిర్దాజ్ఞా శ్చ రాజేన్ద్రః । తస్మై రైవభానసాగ్ఞనాః ।
ఏవం ప్రవృత్తే పుణ్యే లిస్మిన్ । వివాహే వేజ్జుఃపేశితుః ॥ 10
- స్మృషా శ్చ వాసుదేవస్య । జహాసు శ్చాయరోచనాః ।
శ్వశ్రూ ణ్చ పురతః కృత్వా । మాతరం వకుళాం హరేః ॥ 11
- ఏవం మహాత్మవ స్తత్ర । సమభూ త్సప్తమీదినే ।
చతుర్దిక్షచసంస్థాప్య । కంశాన్ జలపూరితాన్ ॥ 12
- సూత్రేణ వేష్టయిత్వాతు । తన్మధ్యే రత్నపీఠకమ్ ।
సంస్థాప్య సమ్రుమై ర్యుక్తాః । ఇద మాహుః సురాజ్ఞనాః ॥ 13
- ఉత్తిష్ట పురుషశ్రేష్ఠః । తిష్ఠ త్వం సూత్రమణ్డలే ।
స ఇత్థ ముక్తో భగవాన్ యోషితాం పురతో హరిః ॥ 14
- ప్రోవాచ దీనవదనః । ప్రసవన్నేత్రజం జలమ్ ।
పితామహ మహాప్రాజ్ఞః । వివాహవిభవే మమ ॥ 15
- కః కరోత్య భిషేక స్తు । తైలేనా శీః క్రమేణ వై ।
యస్య నాస్తి మహారాజః । మాతా వా లిపి పితా తథా ॥ 16
- వివాహే చ వివత్తా చ । తస్య ధి గ్జన్మ జీవనమ్ ।
భగినోః భ్రాతర త్సైవం । మాతులా భాగినేయకాః ॥ 17
- స మే సన్తి మహాప్రాజ్ఞాః । కః కరోత్య భిషేచనమ్ ।
మాతాపితృవిహీనానాం । కా గతి రైవభవిష్యతి ॥ 18
- స న మాత్మసమం మిత్రం । జనకేన సమం సుఖమ్ ।
స భార్యాసదృశం భాగ్యం । న పుత్రేణ సమా గతిః ॥ 19
- స హి బ్రాత్రునమో బిఘ్నః । న విష్టో ర్దేవతా పరా ।
ఇతి సమ్భాష్య గోవిందో । లీలామానుషవిగ్రహాః ॥ 20

దేవతాస్త్రీయను, సిద్ధుల భార్యలను వైభవన స్త్రీలను విర్విష్ణుముగా జరిగిన శ్రీకృష్ణావతార వైభవమును పాడుచుండిరి. ఈ విధముగా శ్రీ శ్రీవివాసుని కుభవహమగు వివాహము జరుగుచుండగా 9, 10

అందమైన కనులుగల శ్రీకృష్ణుని కోడండ్రుందరును శ్రీవివాసుని తల్లియగు నకుళాదేవిని తక్కిన తమ యత్నగాండ్రును ముందుగానుంచుకొని సంకసించసాగిరి. 11

ఈ విధముగా మహోత్సవము జరుగుచుండగా నేడవదినమున నాల్గదిక్కుం యందును జలములచే విండిన కలశములనుంచి 12

దాకముతో చుట్టి వాటి నువ్యభాగమున రత్నపీఠమునుంచి మిక్కిలి త్వరపడుచు దేవతాంగనలు శ్రీవివాసునితో — 13

పురుషోత్తమా : నీవు లేచి వారములచే నేర్పరచిన యా మండలమున కూర్చుండు ' మని తెలుపగా వారిలముందు 14

లీలామాషషరూపుడగు శ్రీవివాసుడా యంగనామణులముందు విన్నపోయిన ముఖముతో కనులనుండి తాష్పములు ప్రవించుచుండ " చతుర్ముఖా : నా వివాహ వైభవమున నాకు 15

మానె నాశీర్వాదములతో (తలపై) నుంచుచు నెవరభిషేకము నొనర్తురు : వివాహమునందును, అవదనమయములయందును తల్లికాని, తండ్రికాని లేనివారి 16

జీవితము వ్యర్థము. నా కక్కచెల్లెండ్రు, అన్నదమ్ములు, మేనమామలు, మేన అల్లుడు 17

ఎవరును లేరుకదా : నాకెవ రభిషేకమొనర్తురు : తల్లిదండ్రులలేనివారి కెట్టి గతికలుగునో కదా ! 18

తల్లితో సమానమగు మిత్రుడును, తండ్రితో సమానమగు సుఖమును, భార్యకు సరియగు భాగ్యమును, పుత్రునితో సమానమగు గతియు 19

సోదరునితో సమానుడగు బంధువు, విష్ణువును మించిన పరతత్వము నుండ జాలర ' ని పలికి 20

దురొద లోకరీత్యై వ । పశ్యన్ బ్రహ్మననం హరిః ।
ఉపదార్య హరే ర్వాక్యం । స భవః కష్టసమ్భవః ॥ 21

సాన్త్యయన్ వాసుదేవ స్తు । ఛారతీ మాహ భూపతే ।
బ్రహ్మ —

కిమర్థం మోహయసి నో । మాయాపజ్జరవాసినః ॥ 22

కో ఒపి నాస్తీ తి య త్రోక్తం । త దసత్యం చతుర్భుజః ।
పుత్రో ఒహం తవ కల్యాణః । పాత్రః సాక్ష త్త్రిలోచనః ॥ 23

మన్మథో ఒన్యఃపుమాన్ పుత్రః । పాత్రపుత్రః షడాననః ।
జగత్పాతో జ్యేష్ఠపుత్రః । స్నుషా తే ఛారతీ హరేః ॥ 24

సరస్వత్యాదికా స్సర్వాః । త్రియః త్వత్పాదనేవికాః ।
త్వం పుమాన్ పరమ స్సాక్షాత్ । జగద్ధాత్రీ తవా క్షణా ॥ 25

క్రీడామాత్ర మిదం మన్యే । త్వత్కృతం పురుషోత్తమః ।
ఏవం విభవ మాపన్నః । త్వం నో మోహయనే వృధా ॥ 26

ఇథ ముక్త్వా చతుర్వక్త్రో । వాసుదేవం రమాసఖమ్ ।
రమాం సక్లేశయామాస । సా రమా వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 27

శ్రీ రమా —

విదితం హృదయం దేవః । తవ వేంకటవల్లభః ।
తైలాభ్యక్లాదికర్మాణి । కరిషే పురుషోత్తమ ॥ 28

ఉత్తిష్ఠ త్యజ దుఃఖం తే । సమారోహ వరాసనమ్ ।
స రమాగిర మాకర్ణ్య । సన్తోషా న్నయానా జ్జలమ్ ॥ 29

ముచ్చాన్ మువివరాన్ రాజన్ః । నన్దయన్ వరసారథిః ।
కళ్యపాత్రిభరద్వాజ । విశ్వామిత్రపురోగమాన్ ॥ 30

ప్రణవత్య వసిష్ఠం చ । ఆహ విశ్వం విడమ్భయన్ ।

శ్రీవివాసః —

అనుజ్ఞాం దేహి మే బ్రహ్మన్ । మజ్జనార్థం మహానేమః ॥ 31

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకండవ అధ్యాయము 239

యాతని ముఖమునంత చూచుచు లోకపరిపాటి వనునరించుచు నేడ్వసాగెను. 21
ఇట్టి శ్రీనివాసుని మాటలను విని చతురాననుడు

శ్రీనివాసు నూరడించుచు ఇట్లు పల్కెను, “ శ్రీనివాసా ! యామామోహితుల 22
మగు మమ్మొందులకు మోహింపచేయ చూచుచున్నావు :

ఓ చతుర్ముఖాదా : నీ తెవరునులేరని పలికిన పలుకులు యద్వర్థములుకావు. 23
నేను నీ పుత్రుడను. సాక్షాత్తుగా రుద్రుడు నీచునుచుడు.

మన్మథుడు నీకు మరియొక పుత్రుడు. కుమారస్వామి నీకు మునిమనుమడు. 24
వాయువు నీకు పెద్దకొడుకు, నరస్వతి నీ కొడలు.

నరస్వతి మొదలగు శ్రీ లండరును నీ పాదముల నాశ్రయించుకొని యుండు 25
నేవకురాండు. నీవు వరమపురుషుడవు. లోకమాత నీ సహాయ్యవారిణి.

నీ విషుదు గావించిన దంతయు నీవు విలాసమాత్రముగా నొనరించితివనియే 26
నేను తలంతును. వక్కాణింపనలవికాని వైభవోపేతుడవగు నీవు మమ్ము వ్యర్థముగా
మోహింపచేయుచున్నావని

పలికి శ్రీదేవికి సంకేతమును తెలుపగా శ్రీదేవి శ్రీనివాసునితో 27
శ్రీదేవి —

శ్రీ వేంకటాచలవతే : నీ యభిప్రాయము నెఱింగితివి. నీకు నూనెనంటుట 28
మొదలగు కృత్యములను నే నొనరింతును.

నీ దుఃఖమును వీడి ఉన్నతాననము నదిష్టింపుమని ప్రార్థింపగా శ్రీదేవి 29
మాటలను విని ఆనందభాష్యములను

విడచుచు ముస్కిందుల నందరను సంతసించజేయుచు కళ్యాణ, అత్రి, భరద్వాజ, 30
విశ్వామిత్ర

వసిష్ఠాదులకు నమస్కరించి ప్రపంచమున తాను మనుష్యమాత్రుడనని నటించుచు 31
వసిష్ఠా : నా కభిషేకమున కనుజ్ఞించిదని వేడుకొనెను. పురోహితునితోకూడిన వసిష్ఠుడు
“అట్లే యొనర్చుచు”ని పలికెను. భార్యలతో కూడిన దేవతలనందరను, భార్యలతోగూడిన
ముస్కిందులను

తదా స్త్వి త్యబ్రవీ త్కృష్ణం । వసిష్ఠః సపురోహితః ।
సపత్నికాన్ సురాన్ సర్వాన్ । సచార్యాన్ ఋషిమణ్డలాన్ ॥ 32

అనుజ్ఞాప్యానుగైస్సార్థం । ఉదతిష్ఠత్పురోత్తమః ।
వికీర్య కేశమూలాని । పూర్వాశాభిముఖం తతః ॥ 33

అరోపయన్ రత్నపీఠే । శ్రీనివాసం సుయోషితః ।
తాసాం మధ్యే సింఘపుత్రీ । రమా కమలలోచనా ॥ 34

ఋక్సపాత్రం సమాదాయ తైలపూరిత మాదరాత్ ।
అఙ్గాఞ్చయ త్తదా దేవీ । స్వాశీర్వి రధినన్ద్యతమ్ ॥ 35

శ్రీ రమా —

దీప్తాయ ర్భవ గోవింద । బహుపుత్రో ధనాధిపః ।
చతుర్దశానాం లోకానాం । ఏకచ్ఛత్రాధిపో భవ ॥ 36

ఏవ ముక్త్యా తదా దేవీ । సాఽభ్యసక్తిస్మ మాధవమ్
దేవాణాం మర్దయామాస । తైలేనాతిసుగంధినా ॥ 37

తదా దదౌ బ్రహ్మపత్నీ । చంద్రకాశ్మీరకర్దమమ్ ।
తేన మూర్ఖాల తైలేన । తథా మృగమదేన చ ॥ 38

హరిద్రాచూర్ణపిష్టేన । నిర్మలజ్య చ వృషాకపిమ్ ।
సుమంజ్జతై ర్వాద్యఘోషైః । సహ సర్వపరిచ్ఛదైః ॥ 39

సమన్తా త్సర్వవీధీషు । కరికుమ్మై రుపాహృతైః ।
సమన్తాత్ పుణ్యతీర్థస్థ । పుణ్యతీర్థాభిపూరితైః ॥ 40

సరత్పైః కాఞ్చనైః కుమ్మైః । తాపితోదక మిశ్రితైః ।
అభిషేకం తత శ్చత్రే । కమలా జగదీశుః ॥ 41

అపాదమాలిపర్యంతం । సా కృత్వోద్వర్తనం హరేః ।
మేనే కృతార్థ మాత్మానం । సేవయా కేశవస్య తు ॥ 42

దవిష్కోత్తర పురాణము - పదునొకండవ అధ్యాయము 241

నమ్మతినజేసుకొని శ్రీనివాసు డనుచరులతో లేచి నిలబడెను. సుందరీమణులగు
పుణ్యతీర్థ శ్రీనివాసుని తలవెంట్రుకలను విప్పి తూర్పుముఖముగా 33

రత్నచక్రమున కూర్చుండబెట్టిరి. వారి మధ్యలో నముద్రపుత్రికయు పద్మలోచ
నయునగు శ్రీదేవి 34

మానెతో విండిన బంగారుపాత్రను తీసికొని ఆశీర్వాదములతో నాదరముగ
నాతనికి తలంచెను. 35

శ్రీదేవి —

గోవిందా : దీర్ఘాయుర్దాయముకలిగి పెక్కుమంచి పుత్రులుగలిగి ధనవంతుడవై
పడునాల్గులోకములకును పాటిలేవి పాలకుడవై 36

వర్ధిల్లుదువుగాక యని దీవిండుచు మిక్కిలి పరిమళించు మానెచే శరీరమునంతకు
మర్దించెను. 37

అంతట సరస్వతి పచ్చకర్పూరము నొనంగెను. ఆ పిల్లమానెతోను కస్తూరి
తోను, 38

పసుపుముద్దతో నలుగుబెట్టి మంగళవాఱుద్యములతోను, నకలములగు ఉపకరణ
ములతోను, 39

ఆన్ని వీధులనుండియు ఏనుగు కుంభస్థలములపై నుంచి కొనిరాబడినట్టియు,
పుణ్యతీర్థములయందలి పుణ్యోదకములచే విండిన 40

రత్నములచే కూర్చబడిన బంగారు కుంభములయందలి లేడినీరితో కలిపిన
పవిత్రజలముతో శ్రీనివాసున కభిషేకమొనర్చెను. 41

శ్రీనివాసునకు శిరస్సునుండి పాదములవరకు నలుగుబెట్టి యభిషేకము నొనర్చు
టచే తనను కృతార్థులనుగా తలంచెను. 42

- చతస్రస్తు సువాసిన్యః । పాణిభిః కలకా స్పృశ
దృత్వా మౌక్తికతోయై స్తం । అభ్యషిజ్ఞాన్ సురేశ్వరమ్ ॥ 43
- జలై ర్హిరాజయా మాసుః । పుత్రవాన్ ధనవాన్ భవ ।
ఇత్యాశిషా లభినన్దన్త్యః । శ్రీనివాసం సురాజ్ఞనాః ॥ 44
- గాయన్త్యః కుభగీతాని । కాజ్కమైః సలిరై స్తతః ।
ఆరార్తికాం మాజ్గలికీం । సర్వా శ్చక్ర స్తథా జ్ఞనాః ॥ 45
- తదా దదౌ బ్రహ్మపత్నీ । సావిత్రి వస్త్ర ముత్తమమ్ ।
తేన వస్త్రేణ సర్వాజ్ఞం । మమార్జ విధివ ద్రమా ॥ 46
- పార్వతీ ధూప మాదాయ । దదౌ లక్ష్మీకరామ్బుజే ।
దూపయిత్వా సుధూపేన । వికీర్ణో జ్ఞితబద్ధనాన్ ॥ 47
- బిజన్త కమలాదేవీ । మూర్ధజాన్ మధుమాతినః ।
అదర్శం దర్శయామాస । సావిత్రి స్వర్ణభూషితమ్ ॥ 48
- రతిశయ్యా చామరే చ । వీజయన్త్యై స్థితే తదా ।
చత్రం దధార సా దేవీ । భారతీ భక్తిసంయుతా ।
పాదుకే ప్రదదౌ భద్రా । గజ్గా గజ్గాపితు స్తదా ॥ 49
- విదాయ పాదౌ పరపాదుకాద్వయేయయా ప్రపన్నా ర్తిహరో హరిః స్వయమ్ ।
యాభ్యాం పురా పావనతాం గతా మునేః । కాపేనచాశ్చ త్వ మపాగతా లబలా ॥ 50
- పాదుకాభ్యాం చరన్ భూమిం । వరాసన మగా ధ్ధరిః ॥ 51
- బ్రహ్మాదయ స్సురశ్రేష్ఠాః । ఇన్ద్రాద్యాః లోకపాలకాః ।
కళ్యపాదిమునిశ్రేష్ఠాః । వసిష్ఠాదితపోధనాః ॥ 52
- సనకాద్యా శ్చ యోగీంద్రాః । భృగ్వాద్యా శ్చ ఋషీశ్వరాః ।
ఆర్యమాద్యా శ్చ పితరః । తుమ్మరాద్యా శ్చ గాయకాః ॥ 53
- రహ్మద్యా త్రైవ నర్తక్యః । సూతమాగధవద్దినః ।
ఉపాసతా లననే రమ్యే । పశ్యన్తః పురుషోత్తమమ్ ॥ 54

నలుగురు ముత్తైదువలు కలశములను చేతబాని ముత్యముల నీళ్లతో వాసుదేవు
నభిషేకించిరి. 43

పురులు కలిగి ధనవంతుడవై వర్తిల్లమని యాశీర్వదించుచు స్తుతించుచు పూర్వ
కుంభములతో హారతి నొసంగిరి. 44

మంగళగీతములను పాడుచు కుంకుమపూవు కలిపిన నీటితో మంగళవ్రతముగు
హారతిని మా శ్రీలందరు నొసంగిరి 45

అనంతరము బ్రహ్మశార్య యగు సావిత్రి శ్రేష్ఠుడుగు వత్తము నొసంగగా
శ్రీదేవి యదావిధిగా నా వత్తముతో నొడలంతయు తడియొత్తెను. 46

పార్వతి భూపమును తెచ్చి యొసంగగా రమాదేవి తలవెంట్రుకల చిక్కును
విడదీసి భూపమును వేసి. 47

విష్ణుడు తలను ముడివైచెను. సావిత్రి బంగారు చక్రముగల అర్ధమును
చూపించెను. 48

రతీదేవి శబీదేవి చామరములను వీచుచు విలించిరి. లాఠీదేవి (గొడుగును)
చక్రమును భక్తితో వట్టుకొనెను. మంగళరూపిణీయగు గంగ, విష్ణుపాదములయందు
పుట్టుటచే తనకు తండ్రీయగు శ్రీనివాసునకు పాదుకల నొసంగెను. 49

గౌతమమహర్షి శాపముచే శిలారూపమును దరించిన యహల్య ఏ పాదములచే
వవిత్రతనందినదో యట్టి పాదముల రెంటిని పాదుకలయందుంచి ఆశ్రీతపరిత్రాతయగు
శ్రీనివాసుడు 50

భూమిపై సంచరించుచు తన సింహాసనము నలంకరించెను. 51

బ్రహ్మ మొదలగు దేవతలును, ఇంద్రాదిలోకపాలులును, కళ్యణాదిమునీంద్రు
లును, కపిషాది తపోధనులును, 52

ననకాదియోగీంద్రులును, భృగుమహర్షి మున్నగు మౌనీంద్రులును, అర్యముడు
మొదలగు పితృదేవతలును, తుంబురాది గాయకులును, 53

రంభాది నాట్యకత్తియలును, సూతులు, వంశాదులకీర్తించు మాగధులు, ఇతరు
లను పొగడి జీవించువారును, 54

స్వామిపుష్కరిణీతీరే । దక్షిణే పక్షివాహనమ్
అష్టమిస్తుకాకారే । లలాచే దర్పణస్ఫుటే ॥ 55

ఊర్ధ్వపుష్కరిం దదా రాథ । శ్రీనివాస స్సతాంగతిః ।
తదాహ కమలాం రాజన్ । వసుణా లోకమాతరమ్ ॥ 56

రేఖాం రచయ కల్యాణి । లలాచే కుంజుమేన తు ।
ఏవ ముక్తా దేవమాత్రా । రమా కుంజుమమాలిఖత్ ॥ 57

తదా ముహూర్తకాలస్తు । దర్శితో దైవచింతకైః ।
భూషణాని స్వపుత్రస్య । పౌత్రస్తు జగదీశతుః ॥ 58

యాచయిత్వా మహారాజ । కుబేర మథ సా రమా ।
అదాయ తం దదర్శా థ । భగవా నాహ తాం నృప ॥ 59

శ్రీ భగవాన్ —

సమ్పూషయ వరాలోహేః । భూషణై ర్మాం వరాననేః ।
ఏవ ముక్తా హసన్తి సా । భూషణై స్త మభూషయత్ ॥ 60

పీతామ్బరం దధారా కు । కటిసూత్ర మనర్హ్యకమ్ ।
స్వర్ణై రాభరణై ర్వస్త్రైః । భూషిత స్తు తతో హరిః ॥ 61

కన్యపాత్ర-భరద్వాజ । వసిష్ఠాదీన్ మహామునీన్ ।
నమ శ్చక్రే విరిఞ్చక । వినుతో ఒపి విదమ్బయన్ ॥ 62

సన్ధ్యా ముపాస్య విధివత్ । కృత్వా తాత్కాలికక్రియాః ।
వసిష్ఠ మాహూ యోవాచ । సన్తోషోద్రిక్తమానసః ॥ 63

శ్రీ భగవాన్ —

మునిశ్రేష్ఠః । వసిష్ఠః త్వం । ఉత్తరం కార్య మాచర ।
వాసుదేవవదః శ్రుత్వా । వసిష్ఠో వదతాం వరః ॥ 64

విరహ్య వేదికాం తత్ర । మోక్షైకై శ్చతురశ్రికామ్ ।
శ్రీనివాసం ప్రతిష్ఠాప్య । సజ్జల్పవిధిపూర్వకమ్ ॥ 65

స్వామి పుష్కరిణీ తీరమున దక్షిణదిక్కున అందమగు రత్నపీఠముపై నాసీనుడై
యున్న పురుషోత్తముని గాంచి యుపాసించిరి. శ్రీవివాసు ధష్టమి వంద్రకళనుతోలి అర్చము
వలె విష్ణులముగనున్న లలాటమున

55

ఆర్యప్రండమును ధరించెను. అంత దేవమాతయగు వకుళాదేవి శ్రీదేవితో— 56

శ్రీదేవీ! లలాటమున కంకుమరేఖ నుండమని తెదడగా లక్ష్మీదేవి యట్లే
యొనరించెను.

57

అటపిమ్మట చైవ్యులు మహారక్షకాలమును తెలిపిరి.

58

లక్ష్మీదేవి కుదేరుని యాచించి తీసికొని వచ్చి శ్రీవివాసునకు చూపగా
శ్రీవివాసుడు

59

శ్రీ భగవానుడు —

సుందరీ! వన్నాటూషణములచే నలంకరింపుమ'ని యడుగగా నామె నవ్వుచూ
నాతని నలంకరించెను.

60

పిమ్మట శ్రీవివాసుడు పీఠాంబరమును వెలలేని మొలమూలను ధరించెను.
శ్రీవివాసుడు బంగారు టూషణములచే వస్త్రములచే నలంకరింపబడి

61

కళ్యణ అత్రి భరద్వాజ వసిష్ఠాది మహామునులను తాను బ్రహ్మాదులచే స్తుతింప
బడువాడైనను మనుష్యుల ననుకరించుచు నమస్కరించెను.

62

అనంతరము యథావిధిగ సంఖ్యావందన మాచరించి యా నమయమున నొనర్చు
తగిన క్రియల నాచరించి సంతోషితాంతరంగుడై వసిష్ఠుని పిలచి

63

శ్రీ భగవానుడు —

మునీంద్రా! తదనంతర మాచరింపవలసినదాని నాచరింపుమ'ని వరుకగా
శ్రీవివాసుని మాటలను విని వసిష్ఠుడుహర్షి —

64

ముత్యములతో నయవలకలాగనుండు వేదిక నావరించి సంకల్పవిధానముతో
శ్రీవివాసుని అందు కూర్చుండబెట్టి

65

- చక్రే పుణ్యాహకర్మా ధ । వరయిత్వా ద్విజన్మనః ।
అష్టవర్గం తత శ్చక్రే । సృష్టికర్తా పితామహః ॥ 66
- తతో నియుక్తవిధినా । దత్త్వా తామ్బూల దక్షిణాః ।
విప్రాణాం వేదవిదుషాం । తథా మల్లశవాదినామ్ ॥ 67
- దదుర్దేవా ధనం వత్తం । వాసుదేవస్య యే ప్రియాః ।
తతః సమాప్య కర్మాణి । శాస్త్రోక్తాని యథావిధి ॥ 68
- కులదైవ మపృచ్ఛ త్తం । వసిష్ఠో వసుధాధిపః ।
స తస్య వచనం శ్రుత్వా । భగవా నాహ నై మునిమ్ ॥ 69

భగవత్కృతపరిణయాజ్ఞకులదేవతాప్రతిష్ఠావిధానమ్

శ్రీ భగవాన్ —

- వసిష్ఠ మమ కల్యాణీ । కులదేవీ శమీ స్మృతా ।
మమా పి పాణ్డవానా ఇన్ధ్ర । నాత్ర కౌర్యా విచారణా ॥ 70
- “క్షా చా స్తి స ద్రుమశ్రేష్ఠః ” । ఇత్యుక్తే లగస్త్యః ఊచివాన్ ।

అగస్త్యః —

- అత్రై వోత్తరదిగ్భాగే । తీర్థే కౌమారసంజ్ఞకే ॥ 71
- వర్తతే వృక్షరాజ శ్చ । తత్ర గత్వా త మానయ ।
అగస్త్య వచనే నైవం । తత్ర గత్వా లభ తం ద్రుమమ్ ॥ 72
- కృత్వా ప్రదక్షిణం రాజన్ । భగవాన్ లోకితై స్సమః ।
సమశ్చక్రే శమీవృక్షం । కులదైవం వృషాకపిః ॥ 73

శ్రీ భగవాన్ —

- శమి పాపం శమయ మే । శమిః శత్రువినాశిని ।
అర్జునస్యధనుర్దాత్రి । రామస్యప్రియదర్శిని ॥ 74
- మాత ర్మే కురు కల్యాణం । అవిఘ్నేన సురప్రేమే ।
కలిహః సర్వదేవానాం । రాజ్ఞ స్తస్య చ నో దృవేత్ ॥ 75

పిమ్మట పుణ్యాహవాచనమునుజేసి బ్రాహ్మణులకు పరుణలొసంగి “అష్టవర్గ”
చునెను వైదిక వివాహాకర్మ నాచరించెను. 66

అనంతరము యదాశాస్త్రముగా వేదవేత్తలగు బ్రాహ్మణులకును, మంగళపాఠకు
లకును, దక్షిణతో కూడిన తాంబూలముల నిచ్చిరి. 67

శ్రీనివాసునికి ప్రియమైనవా రెండరును ధనమును, వస్త్రముల నొసంగిరి.
తదుపరి కృత్యములను యదాశాస్త్రముగా నిర్వహించి 68

శ్రీనివాసా : “మీ కులదైన మెవర”ని యడుగగా శ్రీనివాసుడు అతనితో - 69

శ్రీనివాసుడు వివాహమున కంగముగా కులదేవతను ప్రతిష్ఠించుట
శ్రీ భగవానుడు —

వసిష్ఠా : మాకును, పాండవులకును శమివృక్షమే కులదేవత. ఇంద్రాలోచిం
వలసిన వనిలేదు. 70

అగస్త్యుడు —

ఆ వృక్షరాజ మెవ్వట నున్నద’నియడుగగా నగస్త్యుడు “ఇచ్చట కుత్తర
దిక్కున కుమారతీర్థరాజతీరమున 71

శమివృక్షమున్నది. అచ్చటకువెళ్లి చానివి తీసికొని రమ్మ’ని చెప్పగా దర్శనరాహ
స్వరూపుడగు శ్రీనివాసు దచ్చటకేగి 72

సావారణ మానవులవలె తనకు కులదైనమైన ఆ వృక్షరాజమునకు ప్రదక్షిణ
మొనరించి నమస్కరించి 73

శ్రీ భగవానుడు —

ఓ శమివృక్షమా : నా పాపమును పోద్రోయము. శత్రువులను నశింపజేయు
శమివృక్షమా : అర్జున ధనుర్పాణ సంరక్షణకరీ : శ్రీరామచంద్రునికి ప్రియమైనదానా : 74

దేవతా సంప్రీతికరీ : నాకు నిరాటంకముగా కల్యాణము నొనగూర్చుము.
ఈ కల్యాణనమయమున సకలదేవతలకును ఆకాశరాజునకును కలహము సంభవించ
కుండునుగక : అవి యీ దేవతలెందరే పూజింపఁడు నా వృక్షమును ప్రార్థించి 75

ఇతి సమ్రూర్ధ్వ దేవేళః । కులదేవీం సురార్చితామ్ ।
ఆర్చయిత్వా పిదానేన । స్కన్ధ మల్పం మహీపతే ॥ 76

వికృత్య శిరసా ధృత్వా । వాదిత్రాజాం స్వనేన చ ।
పూరయ న్నమ్మరం సర్వం । పునః స్వస్థానమాగతః ॥ 77

శ్రీవివాసః —

“సా కుత్ర స్థాప్యతే బ్రహ్మన్ : : వసిష్ఠః కులదేవికా ” ।
వద త్యే వం వాసు దేవే । వసిష్ఠం వసుధాధిప ॥ 78

నారద శ్చా వ్రికం గత్వా । ప్రోవాచ మధుసూదనమ్ ।

శ్రీనారదః —

వరాహశరణే దేవ । స్థాప్యతాం కులదేవతా ॥ 79

యస్మిన్ స్థానే స్వకం ధామ । తత్ర తాం కృష్ణః పూజయేత్ ।
ఏవం విద్వన్మతం పూర్వం । నిర్మితం పరమేష్ఠినా ॥ 80

సనారదవచః శ్రుత్వా । వసిష్ఠ సహితో హరిః ।
వరాహశరణం గత్వా । వచ ఏత త్త మబ్రవీత్ ॥ 81

శ్రీవివాసః —

ప్రసాదా త్తవ గోవిందః । వివాహం కర్తు ముత్సుకః ।
సహితో ధరయా సార్థం । త్వ మాగచ్ఛ సృపాలయమ్ ॥ 82

గురు స్త్వం సర్వలోకానాం । కృతకృత్య శ్చా మాం కురు ।
శ్రీవివాసవచః శ్రుత్వా । భూధరో వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 83

శ్రీ వరాహః —

మమ స్థానే మహారాజః । వకుళాం విద్ధి మే సఖీమ్ ।
క్షీత్రం సక్యం మదీయం యత్ । తస్మాన్మాం త్యక్తు మర్హసి ॥ 84

వరాహవచనం శ్రుత్వా । వాసుదేవో ఒభ్యధాషత ।

శ్రీవివాసః —

కులదేవీప్రతిష్ఠా శ్చా । కరిష్యే శరణే తవ ॥ 85

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకండవ అధ్యాయము

249

యవాశాస్త్రముగా పూజించి చిన్నకొమ్మను విరచి

76

అప్పున దరించి మంగళవాయిద్యద్వనులతో నాకసమంతయు మార్చెగొడుండ
తన ఆవాసమునకు తిరిగి వచ్చి

77

శ్రీనివాసుడు —

వసిష్ఠా! ఈ నా కులదైవమగు వృక్షము నెచ్చట నుంచవలెన'ని యడుగు
చుండిగా

78

నారదుడు సమీపించి “శ్రీనివాసా! వరాహదేవుని స్థానమున కులదేవతను
ప్రతిపించుము.

79

దేవి కేది స్వస్థానమో దాని నా స్థానమునందేయుంచి పూజించవలెనని యెల్ల
యధిప్తాయముగా బ్రహ్మచే నిర్ణయింపబడినది.

80

అని యిట్లు నారదుడు తెలుపగా శ్రీనివాసుడు వసిష్ఠునితో గూడ వరాహస్వామి
యున్న స్థలమునకేగి యాతనితో నిట్లనెను,

81

శ్రీనివాసుడు —

గోవిందా! నీ యనుగ్రహముచే వివాహము చేసికొనగోరుచున్నాను. నీవు
భూదేవితో గూడ ఆకాశరాజ గృహమునకు రావలయును.

82

నీవు సకలలోకముల కాచార్యుడవు. నన్ను కృతకృత్యునిగా నొనరింపుమ'ని
వివరముతో పఠకగా

83

వరాహస్వామి —

శ్రీనివాసా! నా బదులుగా నా స్నేహితురాలగు వకుళ సీవద్ద నున్నదికదా!
నా పోలము పంటపండియున్నదిగాన నన్ను విర్బంధింపవలద'ని పలికెను.

84

శ్రీనివాసుడు—

అంత శ్రీనివాసుడు “పోనీ! మీ సమీపముననే నా కులదేవియగు శమీవృక్ష
మును ప్రతిష్ఠింతున'ని యడుగగా

85

- జిత్యే వం ప్రార్థయంతం తం । శ్రీనివాసం పరాత్పరమ్ ।
 'తథా స్త్వీ త్యబ్రవీ ద్రాజన్' । కోలరూపీ హరి స్వయమ్ ॥ 86
- కలశే స్వర్ణఖచితే । ముక్తారాశిం ప్రహర్య చ ।
 వస్త్రేణ వేష్టయిత్వా ఒథ । పూజాం కృత్వా విదానతః ॥ 87
- ప్రతిష్ఠాప్య పరాహస్య । సన్నిధౌ ప్రాకృతో యథా ।
 స్వస్థానం పున రాగత్య । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥ 88

కుదేరాచ్ఛీనివాసకృతస్సపరిణయార్థఋణాదానప్రకారః

- అహోజనేన గ స్తవ్యం । నారాయణపురాహ్వయమ్ ।
 'అకాశరాజనగర' । మితి విశ్చిత్య చేతసి ॥ 89

బ్రహ్మణ మబ్రవీ ద్రాజన్ । త్వరయా గమనే రతః ।

శ్రీనివాసః —

- విధేః ఒద్యైవ నియుక్త్యైతాం । సేనాం తే చతుర్జణీమ్ ॥ 90

- శీఘ్రం గస్తుం చతుర్వక్త్రః । నారాయణ పురం ప్రతి ।
 మా ఖా త్కాలో వృధై వాత్ర । దూరో ఒద్వా హ్యస్య వర్తతే ॥ 91

- జలం సర్వం పనే తాతః । వృద్ధబాలాబలాన్వితమ్ ।
 శనైర్గచ్ఛతు రాజేన్ద్రాః । మునిమణ్డలపూర్వకమ్ ॥ 92

- స తస్య వచనం శ్రుత్వా । చక్రపాణే శ్చతుర్ముఖః ।
 వచనం వ్యాహర చ్చీఘ్రం । పితరం పురుషోత్తమమ్ ॥ 93

బ్రహ్మ —

- కృత్వా పుణ్యాహ కర్మాణి । ప్రతిష్ఠాప్య కులేశ్వరీమ్ ।
 నోపవాసేన గోవిందః । గ స్తవ్య మితి మే మతిః ॥ 94

- మునయః త్తిథితా స్సర్వే । బాలవృద్ధాదయ స్తథా ।
 వదంత్యేవం చతుర్వక్త్రే । చక్రపాణి రభాషత ॥ 95

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకండవ అధ్యాయము 251

ఋషాహస్వామి పరాత్పరుడగు శ్రీనివాసునితో నట్లే చేయుమని యందుల క.గీకరించెను. 86

బంగారుచే చెక్కబడిన కలశమున ముత్యములనింపి పైన సూతనవస్త్రమును చట్టి యవాశాస్త్రముగా పూజించి 87

ఋషాహస్వామి నన్నిదిలో సామాన్య మానవునివలె ప్రతిష్ఠ నొనరించి తిరిగి తన స్థలమునకువచ్చి 88

శ్రీనివాసుడు కుబేరునివద్ద తన వీవాహమునకై ఋణమొనర్చుట

దోజనము నొసర్చుకయే నారాయణపుర మను పేరుగల ఆకాశరాజ నగరమున కేగవలెన"ని మనమున విశ్వయించుకొని 89

ప్రయాణమునకై త్వరపడుచు చతురాననా : ఇప్పుడే చతురంగదిలములతో గూడిన పేనను ప్రయాణమునకై వియోగింపుము. 90

ఆకాశరాజనగరము చాలచూరమున నున్నది ఇచ్చటనే కాలమును వ్యర్థపుచ్చ వలదు. 91

మునలివారితోను, బాబులతోను, స్త్రీలతోకూడిన పేనయంతయు మునిసంఘము లతో కూడి మెల్లగా వెళ్లునుగాక : 92

అని చెప్పగా చతుర్ముఖు డా నారాయణుని మాటలను విని వెంటనే తన తండ్రి యగు శ్రీనివాసునితో — 93

పుణ్యాహారచనము మొదలగు కుభకార్యముల నిర్వహించి కులదేవతను ప్రతిష్ఠించి ఉపవాసముతో వెడలరాదని నా యభిప్రాయము. 94

బాబు వృద్ధులు మొదలగు మునులందరు ఆకలిగొనియున్నార"ని తెలుపు చుండగనే 95

శ్రీవివానః —

వచనాని మహార్హాణి । తవ పుత్ర పితామహా : :
కథం కార్య మకార్య ఇన్ధు । నైవ జానాసి పుత్రక : ॥ 96

దేశకాలా వనాలోచ్య । భాషనే బాలిరో యథా ।
ద్రవ్యాణా మయుతం తాత । గతం మే కాననే గిరౌ ॥ 97

ఏవం వ్యయం సమాపన్నం । కథం పశ్యసి చక్షుషా ।
జ్ఞార్హా ఒపి రి క్తతాం వాచా । త్వేవ ముక్తే కథం భవేత్ ॥ 98

వచ్యే వం స్వపితరి । బ్రహ్మ లోకపితామహః ।
తూష్టి మభూ న్మహారాజః । భగవత్పురత స్తదా ॥ 99

సింకఙ్గో ఒబ్రవీ ద్వాక్యం । పితరు స్వపితు స్తతః ।

సింకఙ్గః —

శ్రోతవ్యం వచనం తాత : । మమ బాలస్య మాధవ ॥ 100

వివాహకరణే దేవ : । తథా భవనకర్మణి : ।
ప్రారబ్ధస్యా స్తవర్యంతం । యో హి యత్నం సమాచరేత్ ॥ 101

స ఏవ పుణ్యవాన్ లోకే । కీర్తి మేతి స సంశయః : ।
సమ్మద్యాః సర్వసమ్మదాః । శుభకార్యేషు పుష్కలాః ॥ 102

బహులార్థవ్యయే నాపి । తదభావే త్వం చరేత్ ।
స శమ్భువచనం శ్రుత్వా । శమ్భురారి పితా ఒబ్రవీత్ ॥ 103

శ్రీ భగవాన్ —

సభాయాం కి మిదం ప్రోక్తం । పౌరుషేణ వచ శ్చివ ।
కో వా ఒద్య ముణదాతా ఒస్తి । వివాహస్యా న్య పుష్కలమ్ ॥ 104

పురుషః పౌరుషం యత్నం । ఆచరే న్నైవ భాషయేత్ ।
ఏవ ముక్త్యా శనం ప్రాహు । కుబేరం పురుషోత్తమః ॥ 105

శ్రీనివాసుడు —

నాయనా ! చతురాననా ! చాలా వియవగరి మాటలనాడుచున్నావు. మంచిచెడ్డల నారయకుంటివేరే ? 96

దేశకాలముఁ నాలోచింపక నజ్ఞానునివలె పలుకుచుంటివేరే ! ఆడనియందలి కొండలో నా వేలకొలది ధనము నశించిపోయినది. 97

ఇట్లు వన మపహరింపబడుట నీవు నీకప్పులతో గాంచలేదా ? ఇట్లు దారిద్ర్యము నెఱింగియుండియు విట్లు పలికిన నెట్లగున'ని 98

పలికినంతనే చతుర్ముఖుడు శ్రీనివాసుని యెదుట మాటలాడక నించి యుండెను. 99

అంత నీశ్వరుడు పితామహుడగు శ్రీనివాసునితో — శ్రీనివాసా ! బాదకనగు నామాట లాలకింపుము. 100

వివాహము నొనరించుకొను సమయమునను, గృహవిర్యాజనమయమునను తన మొదలుపెట్టిన కర్మ పూర్తి యగునంతవరకు ప్రయత్నించు పురుషుడే 101

అదృష్టవంతుడై లోకమున ప్రఖ్యాతిని బడయు ననుటలో నంపియములేదు. శుభకార్యములయింప నమృద్ధిగా నకల వస్తుసామగ్రిని సమహర్ష్యుకొనవలెను. 102

ఆ వస్తుపేకరణమున నెంత ధనము వ్యయమయినను లెక్కింపరాదు. ధనము లేకున్నను ఋణమొనరించిన వదియు సమంజసమే" అని పలుకగా శ్రీనివాసుడు 103

రుద్రా ! నీవు సభలో విట్లు పౌరుషముగా మాట్లాడుచుంటివి. ఇప్పు డీ వివాహ మున కెవరు మనకు వలయునంత ధన మీయనున్నారు ? 104

పురుషుడు తాను ప్రయత్నింపవలయునే కాని ప్రగల్భములు పలుకరాద'ని పలికి కబేరునితో — 105

- నిమిత్తం వర్తతే కిచ్చి । చిత ఏహి ధనాధిపః ।
ఇత్యే వ ముక్తో ధనదః । పితామహసమన్వితః ॥ 106
- సముత్తస్తౌ సభామధ్యాత్ । త్వరితం శివసంయుతః ।
బ్రహ్మణాసకుబేరేణ । శబ్దరేణరమాపతిః ॥ 107
- ఏకాన్తే స్వామితీర్థస్య । పశ్యేమే లక్ష్మణసన్నిధౌ ।
గత్వా వాచ ధనేశానం । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥ 108
- సావయస్య మహాభాగః । కల్యాణం మే కలౌ యగే ।
దత్వా ధనం యావ దిష్టం । పుత్రస్య నరవాహనః ॥ 109
- వాసుదేవవచః శ్రుత్వా । వసుపాలో లబ్రవీ ధర్మిమ్ ।
కుచేరః —
- త్వదధీనం దేవః సర్వం । జగదేత చ్చరాచరమ్ ॥ 110
- ఐహూనాం జీవరాశీనాం । మధ్యే కో లహం జగత్పతేః ।
నియోజితేన భవతా । రక్షితం త్వద్ధనం మయా ॥ 111
- త ద్దానలదానయోః శక్తిః । మమ నాస్తి ఖగధ్వజ ।
గ్రహీతా త్వం చ దాతా చ । స్వకన్తో లత్ర త్వ మేవ హి ॥ 112
- బ్రువ త్యేవం ధనపతౌ । శ్రీపతి ర్వాక్య మబ్రవీత్ ।
శ్రీనివాసః —
- ఏకస్మిన్ బ్రహ్మదివసే । త్వ వతారా దశ స్మృతాః ॥ 113
- మమా వతారసమయే । నా నమామి ధనం గృహాత్ ।
భూగతఞ్చ ధనం రాజన్ । నైవ నేష్యామి మధ్యహమ్ ॥ 114
- యథాయుగం యథాకాలం । యథాదేశం యథావయః ।
అవతార మహం కుర్వన్ । రమే లత్ర రమయాసహ ॥ 115
- నిమిత్తమాత్ర మపిమే । ధనం త్వం ధనదా ధునా ।
యుగానుసారిణే దేహిః । దేశకాలానుసారతః ॥ 116

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకండవ అధ్యాయము 255

ధనాదిపతే : సీతో కొంత పనియన్నది. ఇటురమ్మ'ని పయవగా కుబేరుడు
తాతగారైన చతుర్ముఖునితో కూడ 106

సదలోనుండి త్వరితముగా లేచెను. శివునితోగూడి లేచి బ్రహ్మ, కుబేర శంకరు
లతో శ్రీనివాసుడు 107

స్వామి పుష్కరిణికి పడమట దిశగానున్న రావివృక్షమునకు దగ్గరలో రహస్య
స్థలమున నజ్జనాచారభూతుడైన శ్రీనివాసుడు— 108

కుబేరా : చతుర్ముఖునికి వలసినంత ధనము నొసంగి కలియుగమున నా కల్యాణ
మును పూర్తిగావింపుమ'నెను. 109

కుబేరుడు —

ఆ మాటలకు కుబేరుడు “దేవా : ఈ చేతనాచేతన ప్రపంచమంతయు
నీ యధీనమేకవా : 110

అనేక ప్రాజ్ఞకోటులలో నే నెంతటివాడను : నీచే యాజ్ఞాపింపబడి నీ ధనమును
నేను రక్షించుచున్నాను. 111

అది నీ కొనంగుటకు గాని నీ నుండి నాదిగా స్వీకరించుటకు గాని నాకు
సామర్థ్యములేదు. ఈ సనవిషయమున స్వీకరించువాడవు. ఇతరులకొనంగు స్వతంత్రత
కలవాడవు నీవేకదా : 112

అని పలికినంతనే శ్రీనివాసు దాతనితో— బ్రహ్మకొడినవగు సమయములో
పది యవతారములు జరిగినవి. 113

నేనవతరించు సమయమున వైకుంఠమునుండి భూలోకమునకు ధనమును గొని
వచ్చుటగాని, భూలోకమునుండి ధనమును వైకుంఠమునకు గొనిపోవుటగాని జరుగదు. 114

ఆ యుగమునకు తగినట్లుగా, ఆ కాలానుసారముగా, నా దేశమున కనువగునట్లు,
ఆ వయస్సున కుచితమగురీతి వనతరించుచు శ్రీదేవితో నీ భూలోకమున విహరింతును. 115

కుబేరా : దేశకాలముల వనుసరించి యుగమువకు తగినట్లవతరించిన నాకు
ధనమును నీవు కారణభూతుడవై యొసంగుమ'ని యడిగెను. 116

స తస్య వచనం శ్రుత్వా । కుచేరో వాక్య మబ్రవీత్ ।

కుచేరః —

యుగానుసారిణ స్తే ఓద్యుః । కథం దాస్యామి చక్రభృత్ ॥ 117

యది దత్తం త్వయా పత్రం । తదా దాస్యామి తే వసు ।
అధనః సధనం లోకే । యథా కాఙ్క్షతి మాధవః ॥ 118

తదైవ నరశార్దుల । భగవాన్ లోకీకై స్సమః ।
ఏవం తద్వచనం శ్రుత్వా । హరి ర్భహ్మణ మబ్రవీత్ ॥ 119

శ్రీనివాసః —

కథం లేఖ్యం మయా పత్రం । ఋణాదానే వదా ద్య మే ।

బ్రహ్మ —

ఋణగ్రాహీ శ్రీనివాసో । ధనదాయీ ధనేశ్వరః ॥ 120

ఆత్మకార్యనిమిత్తం తు । కల్యాణార్థం కలౌ యుగే ।
వైశాఖే శుక్లసప్తమ్యాం । వింశే చైవ వత్సరే ॥ 121

ఏష్కాణాం రామముద్రాణాం । లక్షణి చ చతుర్దశ ।
ద్రవ్యం దత్తం ధనేశేన । వృద్ధిగ్రహణకారణాత్ ॥ 122

స వృద్ధిదిత్సతా మూలం । స్వీకృతం చక్రపాణినా ।
వివాహవర్ష మారభ్య । సహస్రాస్తే ధనం పునః ॥ 123

దాతవ్యం యక్షరాజాయ । శ్రీనివాసేన శార్దూలా ।
ఏకః సాక్షి చతుర్వక్త్రో । ద్వితీయ స్తు త్రిలోచనః ॥ 124

తృతీయోఽశ్వత్థరాజ స్తు । వేత్తి సర్వ మిదం దృఢమ్ ।
ఇత్యేతిదృణవశ్రస్తు । శ్రీనివాసో లలిఖ త్వయమ్ ॥ 125

ఏవం వత్సార్థ మాకర్ణ్య । ఋణపత్రం రమావతిః ।
లిఖిత్వా తత్కరే దత్త్వా । ధనేశం చా బ్రవీ ద్ధరిః ॥ 126

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకండవ అధ్యాయము

257

కదేను దామోదరకు — చక్రధరా : ఒక యుగమున కొకరీతి నవతరించు నీకు
ధన మెట్లయ్యగలను ? 117

దనియు కావినాడు దననంతుని ఋణమెట్లగునో యట్లే నీవును సావారణ
మానవునిలె నాకు పత్రమును వ్రాసి యిచ్చిననే నేను నీకు ధనము నొసంగెదన'ని
నంతనే . అటులనే యంగీకరించి శ్రీనివాసుడు లాకికుంతోపాటు బ్రహ్మదేవునితో
విట్టవయె — 118, 119

శ్రీనివాసుడు చతుర్ముఖునితో “చతురావనా : నేను ఋణమును తీసికొనుట
కెట్లు పత్రము వ్రాయవలెన'ని యడుగగా బ్రహ్మ యిట్లు చెప్పవొడంగెను. అప్పు తీసికొను
వాడు శ్రీనివాసుడు. ధనము నొసంగువాడు కుదేరుడు. 120

కలియుగమున విలంబినాడు సంవత్సరమున వైశాఖమాస శుక్లపక్ష పంచమి
తిథియందు నా కల్యాణమునకై 121

శ్రీరామముద్రగల పదునాల్గలక్షల మూదలరూపముగా ధనము వడ్డీతోకూడ
యచ్చనటుల కుదేరునిచే నీయబడినది. 122

వడ్డీవిచ్చుట కంగీకరించి శ్రీనివాసునిచే నా ధనము స్వీకరింపబడినది. వివా
హము జరిగిన సంవత్సరము మొదలుకొని వేయి సంవత్సరముల గడువులో ధనమును
తిరిగి 123

శ్రీనివాసుడు కుదేరున కీయవలెను. ఇందుకు బ్రహ్మ, రుద్రుడు 124

మూడవవాడగు రాతి వృక్షము సాక్షులుగా నున్నారు. అవి యిట్లు బ్రహ్మ
చెప్పగా శ్రీనివాసుడంతయును వివి ఋణపత్రమును స్వయముగనే వ్రాసి 125

దానిని శ్రీనివాసుడు కుదేరున కొనంగి యాతనితో 126

"ధనం దేహి ధనేశానః । పత్రే లిఖితమాత్రకమ్ ।
ఏన ముక్తే వసుపతిః । వాసుదేవేన భూమిపః ॥" 127

దదౌ ధనం కుబేర స్తు । క్షృప్తసంఖ్యం వృషాకపిః ।
చృష్ట్యా తద్ధనరాశి స్తు । తత్కరే ఒదా ధ్ధరి ర్నృప ॥ 128

శ్రీనివాసాజ్ఞయా కుబేరకృతవై వాహికపదార్థసంజ్ఞీకరణప్రకారః
కుబేర మబ్రవీ ద్దేవః । సమ్భారానయనం ప్రతి ।

శ్రీ ఒగవాన్ —

అనియతాం తద్ధుం ఇచ్ఛ । మితం ప్రప్తై ర్ధనేశ్వరః ॥ 129

మౌషాదిక ఇచ్ఛ ముద్గాదీన్ గోధూమాం శ్చ సమానయ ।
గుడ తైల మధు క్షీర । శర్కర రాజ్య దధీని చ ॥ 130

వస్త్రాణి యోగ్యమూల్యాని సోత్తరీయాణి చానయ ।
తీల హింజ్జ మరీచాది । జీర సపర్ష మేధికాన్ ॥ 131

హరిద్రాక్షాని కుర్వీధాః । వస్త్రాణి ద్విజయోషితామ్ ।
కమ్పలా శ్చ ధనాధీశః । క్రియంతా మితి చా బ్రవీత్ ॥ 132

దేవానా ముత్తరీయ ఇచ్ఛ । దేవస్త్రీణాం దుకూలకమ్ ।
పూగీఫలాని దివ్యాని । నాగవల్లిదలాని చ ॥ 133

ఏలా లవణ కర్పూర । మృగనాభిరసం తథా ।
మాణ్డల్యతస్తుం కన్యార్థం । పాదాబ్జస్థాదిముద్రికామ్ ॥ 134

హస్తాబ్జరీయకం మే ఒద్య । కుబేరః కురు శీఘ్రతః ।
ఇతి గోవిందవచనం । శ్రుత్వా ఒసౌ నిర్మమే క్షణాత్ ॥ 135

కుబేరః —

కృత్రుసాదేన గోవిందః । సర్వం వజ్జీకృతం మయా ।
పాతార్థం పుష్కరీకాక్షః । నియుక్త్వాగ్ని మతః పరమ్ ॥ 136

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకండవ అధ్యాయము

259

కుచేరా : వక్తములో వ్రాసినట్లు భవము నొనంగును'ని యడిగెను.

127

అంత కుచేరుడు నిర్జీతమైన భవము వీయగా శ్రీనివాసుడా భవరాశిని కుచేరునకు
మరిల నొనంగి

128

శ్రీనివాసుని యాజ్ఞాప్రకారముగా కుచేరుడు శ్రీనివాసుని వివాహమునకై
పదార్థములను సంసిద్ధపరచుట

కావలసిన పదార్థములను కొంతల ప్రకారము వియ్యమును.

129

మినుములను, పెనలను, గోధుమలను, బెల్లము, నూనె, తేనె, పాలు, చక్కెర,
నెయ్యి, పెరుగు మొదలగు సామగ్రిలను,

130

మంచి విలువగల భోజనములను, ఉత్తరీయములను, నువ్వులు, ఇంగువ, మిరి
యములు, జీరకణ్ణ, అవాలు, మొలతులను గొనితెమ్ము.

131

బ్రాహ్మణ స్త్రీలకు చీరలను పసుపులో తడిపించుము. కంబళులను కొనితెమ్ము.

దేవతల కుత్తరీయములను, దేవతా స్త్రీలకు పట్టువస్త్రములను, మంచి పక్క
లను, తమలపాకులను,

132

ఏలకులను లవంగములను, పచ్చకర్పూరమును, కస్తూరిని, నవనదువునకై
మంగళసూత్రములను, కడియములను, అద్దాలను, మచ్చెలను

134

నాకు ఉంగరమును శీఘ్రముగా సంసిద్ధ పరుపును'ని యాజ్ఞాపించినంతనే కుచే
రుడు విముషములో నట్లే యొనర్చి

135

శ్రీనివాసా : ఏ దయచే నే నంతయు సిద్ధము చేసితిని. వంటకై యగ్ని
హోత్రుని యాజ్ఞాపించును'ని తెలిపెను.

136

భగవదాజ్ఞాయా వహ్నికృతదివ్యాన్న సజ్జీకరణప్రకారః

ఏవ ముక్తః కుబేరేణ । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ।
షణ్ముఖం ప్రేషయామాస । వహ్ని రాహ్వన కారణాత్ ॥ 137

స గత్వా త్వరితం స్కన్దః । శాసనం జ్ఞాపయన్ హరేః ।
సమ్ప్రూప్తో వాయువేగేన । సహితో జాతవేదసా ॥ 138

తతః ప్రోవాచ భగవాన్ । త్వరితం హవ్యవాహనమ్ ।
శ్రీ భగవాన్ —

క్షదా ద్రువ్యాన్న శాకాది । పచ స్వాహా సమన్వితః ॥ 139
ఇతి నారాయణవచః । శ్రుత్వా లగ్ని స్త మథాషత ।

అగ్నిః —

పాకార్థం ధాజనం కృష్ట । నా స్త్యే కమ పి మే హరేః ॥ 140

కార్యః పాకో మహారాజః । బహునాం భక్తవత్సలః ।
ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా । శార్ఙ్గ్య గ్నిం ప్రత్యభాషత ॥ 141

శ్రీ భగవాన్ —

భవతాం భవనే తాతః । కిచ్చిజ్ఞాతే మహోత్సవే ।
భాజనావి మహాభాగ । వర్ధనే వటవీజవత్ ॥ 142

మమ కాల్యాణసమయే । భాజ్ఞ మేకం న దృశ్యతే ।
దైవ మేవ పరం మన్యే । సర్వేషాం సర్వసాధనే ॥ 143

ఉపాయం శృణు సప్తాస్య । పాకార్థం ధాజనై ర్విదా ।
అన్నం స్వామిసరోమధ్యే । సూపం పాపవినాశనే ॥ 144

వియద్గజా జలే వహ్నిః । పరమాన్నం గుడాన్వితమ్ ।
దేవతీర్థే శాక మగ్నైః । తుమ్ముతీర్థే తు చిత్రకమ్ ॥ 145

ఉమారధారికాతీర్థే । భక్యజీ వివిధాని చ ।

కర్తవ్యః । తిన్దిజీరస ఉత్తమః ॥ 146

భగవంతుని యాజ్ఞచే నగ్నిహోత్రుడు దివ్యమగు అన్నమును సిద్ధము చేయుట

అంత శ్రీవివాసు డగ్నిహోత్రుని పిలుచుకొని రమ్మని కుమారస్వామిని పంపించెను. 137

కుమారస్వామియ. శ్రీఘముగా నగ్నిహోత్రుని సమీపించి శ్రీవివాసుని యాదేశము నెఱింగించి వాయుదేగముతో నగ్నిహోత్రుని తోదైచెను. 138

శ్రీవివాసు డగ్నిహోత్రునితో — నీవు నీ భార్యయగు స్వాహాదేవి సహాయముతో శ్రీఘముగా వేడివేడి వంటకములను వండవలెన'ని యాజ్ఞాపింపగా 139

అగ్నిహోత్రుడు కృష్ణా : నేను వంటచేయుట కిచ్చట పాత్ర యొకటియులేదు. 140

భక్తప్రియ : శ్రీవివాస : చాంఠునికి వంట చేయవలయును గదా : ఇది యెట్లవి యడుగగా శ్రీవివాసుడు 141

శ్రీ భగవానుడు —

అగ్నిహోత్రా : మీ యింట నే మహోత్సవము జరిగినను మజ్జి విత్తవముల వలె వంటపాత్రలు సమృద్ధిగా నుండును. 142

నాకు కల్యాణమవిన నొకపాత్రమును కానరాకున్నది. అందర కవ్విసనులకును దైవ మనుకూలించవలెను. 143

ఏడు జిహ్వలుగల యగ్నిహోత్రా : వంటకు సామగ్రులు లేనిచో వన్నమును స్వామి పుష్కరిణియందును, పావనినానీ తీర్థమున వప్పును. 144

అకాశగంగా తీర్థమున బెల్లముతోగూడిన పరమాన్నమును, దేవతీర్థమున కూరను తుంబరతీర్థమున పుళిహోరను 145

కుమారతీర్థమున వరువిధముల పిండివంటలను, పాండుతీర్థమున మంచి పులుసును (చాడును) 146

వ్యజ్ఞానా న్యన్యతీర్థేషు । కన్దమూలపలై స్సహా ।
క్రియతాలేహ్యపేయాని । తీర్థేష్వన్యేషుపావక ॥ 147

ఇతి దేవస్య వాక్యాని । ప్రశశంసు ర్మహర్షయః ।
తథా చ కృతవాన్ జాత । వేదాః వేదవిశారదః ॥ 148

ఏవం విచిత్రకర్మాణి । హరే రైవకుణ్ణవాసినః ।
యుగానుసారిణ స్తస్య । తదద్భుతవిదమ్భనమ్ ॥ 149

అచింత్యం దేవతాకార్యం । అవాఙ్మనసగోచరమ్ ।

అగ్నిః —

దధోద్దనతిలాన్నే చ । పరమాన్నం మధుస్రవమ్ ॥ 150

మాషాపూపాః గుడాపూపాః । శాకవ్యయ మతః పరమ్ ।
సర్వం సుపక్వతాం నీతం । త్వత్ప్రసాదేన కేశవః ॥ 151

అమస్త్రయద్విజేన్ద్రాం శ్చ । సురా సపి మురీ సపి ।
అగ్నివాణీం సమాకర్ణ్య । శ్రీనివాసో విరామయః ॥ 152

సప్రేక్షయ త్నివసుతం । షణ్ముఖం మిదిలేశ్వరః ।

శ్రీశేషాదౌ కళ్యపాదిభ్యో బ్రహ్మాదికృతఉపచారప్రకారః

సజగామా తివేగేన । జపతో లగ్నిపరాయణాన్ ॥ 153

బ్రాహ్మణాన్ వేదవిదుషః । ఆజుహోవ జనాదిపః ।
పాక స్సమ్మూర్ణతాం ప్రాప్తః । ఉత్తిష్ఠత సురద్విజాః ॥ 154

ఇతి తేన సమాచారాః । కళ్యపాత్రిపురోగమాః ।
దేవా శ్చ వికటం తస్య । పాకస్థానస్య భేజిరే ॥ 155

విరజ్య తత్ర విదివత్ । పాత్రభూతాన్ పృథక్ పృథక్ ।
సక్తీ శ్చ కారయిత్వా లత । తారతమ్యానుసారతః ॥ 156

మిగిలిన పుష్కరుణలయందు కందమూల ఫలములతోకూడ ఇతర కూరలు మొదలగు వానిని నాడుకతో నాకతగినట్టియు, త్రాగదగినట్టియు పదార్థములను ఇతర తీర్థములయందు సంసిద్ధ మొనర్చునుని

147

యానతీయగా మహర్షులు సంతసించిరి. వేదశాస్త్ర నిష్ఠాతుడగు అగ్నిహోత్రుడట్లే యొనర్చెను.

148

ఈ విధముగా వైకుంఠలోక వివాసియు, ఆయా యుగములయం దాయా రూపములతో నవతరించు శ్రీవివాసుని మనుష్యాను కరణము. ఆతని విచిత్ర కృత్యము లత్యద్భుతములు.

149

దేవుని కృత్యము లనూహ్యములు. మనస్సునకు వాక్కున కందనివి. అటు పిమ్మట అగ్నిహోత్రుడు, దధోదనము. సువ్యూల పవ్వతోకూడిన చిత్రాన్నము. తేనెను ప్రవింపజేయుచున్న పరమాన్నము

150

మినపవ్వతో చేసిన భక్ష్యములు. బెల్లముతో నేర్పరిచిన అప్పములు, రెండు కూరలు, నీ యనుగ్రహముచే వక్కగా వండబడినవి.

151

బ్రాహ్మణోత్తమలను, దేవతలను, మునులను పిలవనంపును'ని తెలువగా విక్రీంతుడై శ్రీవివాసు డందరను పిలుచుటకు

152

ఓ జనకమహారాజా : శివుని కుమారుడగు కుమారస్వామిని పంపించెను.

శేషాచలమున కశ్యపాదులకు బ్రహ్మ మున్నగువారుపచారముల

నొనర్చుట

అతడు మిక్కిలి తొందరతో నేగి, మంత్రములను జపించుచున్నట్టియు' అగ్నిహోత్రముల నాదరముతో గావించుచున్నట్టి

153

వేదశాస్త్రపరాయణులగు బ్రాహ్మణులతో— ద్వితోత్తములారా : అమరులారా : వంట సంసిద్ధమైయున్నది లేచిరండ'ని పిలిచెను.

154

పిలచినంతనే కశ్యప అత్రి మొదలగు ముసీంద్రులను, దేవతలను, వంటకాల యొద్ద కేటించిరి

155

అచ్చట నీళ్ళుడు తగినవారివందరను వేరువేరుగా విశాగమొనర్చి వారివారి యర్హతానుసారము వంతులను విభజించి

156

పాత్రాణి వ్యస్తృణో చృమ్ముః । పాత్రాపాత్రవిచక్షణః ।
పాణ్డుతీర్థం సమారవ్య । శ్రీకైలావధి భూసురాః ॥ 157

దేవా శ్చ నిబిడీమాతాః । తస్మిన్ కృష్ణమహోత్సవే ।
స్థితా దేవద్విజా స్తత్ర । స్వస్వపాత్రాన్తికే పృథక్ ॥ 158

తదా హ భగవాన్ రాజన్ : । బ్రహ్మణం చతురాననమ్ ।

శ్రీ భగవాన్ —

అనర్పితం న దాతవ్యం । దేవానా ఇన్ ద్విజన్మనామ్ ॥ 159

బ్రహ్మ —

సర్వజ్ఞం సర్వభోక్తారం । సర్వలోకేశ్వరేశ్వరమ్ ।
త్వా మేవ వేద్మి గోవిందః । న త్వత్తుల్యో న చాధికః ॥ 160

కస్మై నివేదయేయం భోః । ప్రశాధి కమలాపతేః ।
స పుత్రవచనం శ్రుత్వా । పుత్ర మాహ హసన్నివ ॥ 161

శ్రీ భగవాన్ —

అహోబిలన్మసింహస్య । పూజాం కృత్వా నివేదయ ।
ఇత్యుక్తో వాసుదేవేన । నృసింహస్యా ర్పణం నృప ॥ 162

బ్రహ్మ చకార సర్వేషాం । మునీనా మపి సమ్మతమ్ ।
గృహారాధనదేవాం శ్చ । మన్త్రాన్త్యునర్చ తతఃపరమ్ ॥ 163

అక్షతార్ఘ్యమ్బుగన్తై శ్చ । ధూపదీపానురేపనైః ।
విప్రాణా మర్చనం చక్రే । బ్రహ్మ చ విధిపూర్వకమ్ ॥ 164

ననామా నన్దసమ్పూర్ణో । హరి స్తాన్ లోకికై స్సమః ।
పరివేషం తత శ్చక్రః । అష్టా దిక్పాలకా స్తదా ॥ 165

పాత్రసంస్కారపూర్వ ఇన్ । చక్ర స్తే పరివేషణమ్ ।
పరివేష ఇన్ సమ్పూర్ణం । ఆకర్ణ్య గ్నిముఖా ద్ధరిః ॥ 166

పాత్రాపాత్రపథేషు నెఱుంగు రుద్రుడు భోజనపక్లముల నుంచెను. పాండ
శిర్కము మొదలుకొని శ్రీశైలమువరకు బ్రాహ్మణులు, 157

దేవతలు నెఱుంగుములుగా వచ్చిరి. దేవతలును, బ్రాహ్మణులును తమతమ
పక్లములవద్ద వేర్వేరుగా కూర్చుండిరి. 158

ఆ సమయమున శ్రీనివాసుడు చతుర్ముఖునితో— దేవతలకును, బ్రాహ్మణులకును
భిగవన్ని పేడితముకాని యన్నమును పెట్టరాద'ని యనినంతనే చతుర్ముఖు డాతనితో— 159

గోవిందా : సకలము నెఱింగినవాడవు. సకల పదార్థముల ననుభవించువాడవు.
సకలలోకములకు నియామకుడవు నీచేతదా : నీకు సమానుకు నీ కంటె యధికము
నుండునా : 160

ఇక నెవరికి దీని నారగిం పొనరింపమందువో యాజ్ఞాపించుమనగా శ్రీనివాసుడు
మందస్మిత మొనరించుచు నా బ్రహ్మతో 161

శ్రీ భగవానుడు —

అహోబిల నరసింహునకు పూజ యొనరించి వివేదన మొనరింపుమని
తెలుపగా 162

బ్రహ్మ యుక్తే యొనర్చి నిత్యము గృహమున పూజించు దేవతలను కూడ
ఆవాహనమొనర్చి మిక్కిలి పూజించెను. మునులందరు నందులకు సమ్మతించిరి. 163

అక్షతలతోను, అర్చ్యముతోను, గంధముతోను, ధూపదీపవందనపూతలతోను,
బ్రాహ్మణులను బ్రహ్మ పూజించెను, 164

శ్రీనివాసుడు మానవుల విడంబించుచు నంతనమున వారికి నమస్కరించెను.
అష్టదిక్పాలకులను 165

పాత్రలను శుద్ధిపరచుచు వద్దన గావింపగా నావార్త శ్రీనివాసు డగ్నిహోత్రుని
వలన వివి 166

- ఏకో విష్ణు ర్మహద్భూతం । పృథ గృతా న్యనేకతః ।
త్రీన్ లోకాన్ వ్యాప్య భూతాత్మా । భుక్త్యై విశ్వమ గవ్యయః ॥ 167
- ఇత్థం కృష్ణార్పణం చత్రే । శ్రీస్సనింహాయ విష్ణవే ।
కళ్యాణాద్యాం శ్చ గోవిందో । “జుషధ్వ ” మితి చాబ్రవీత్ ॥ 168
- “ భవతాం జ్ఞానపూర్ణానాం । కి మనేనా ద్య పూర్ణతా ।
భవిష్యతి మహాప్రాజ్ఞాః । దయావన్త స్తపోధనాః ॥ 169
- దరిద్రం మా శ్చ జానన్త । స్త్వన్నం మే నజలం లఘు ।
బ్రహ్మకృత్య స్వీకురుత । కృపయా నితరా ” మితి ॥ 170
- ప్రార్థనాం బ్రాహ్మణానా స్తు । కృతవాన్ ప్రాకృతో యథా ।
వాసుదేవవచః శ్రుత్వా । వాక్య మాహు ర్మహీసురూః ॥ 171
- ఋషయః —
- రివా స్తు మమృతప్రఖ్యం । ముక్తిమార్గస్య సాధనమ్ ।
వయం దన్యాః కృతార్థాః స్మ । కలౌ పాపాకురే హరేః ॥ 172
- అభినన్ద్య త మిత్థం తే । సుసన్తుష్టా అభుజ్జిత ।
భోజనానన్తరం రాజన్ । బ్రాహ్మణానాం యథార్హతః ॥ 173
- తామూలం దక్షిణా శ్చైవ । ప్రదదౌ భగవాన్ స్థరిః ।
సవిప్రభోజనస్యాన్తే । స్వయంభోజనమాచరత్ ॥ 174
- పుత్రేణ పుత్రపుత్రేణ । దార్యయా బిస్తుభి ర్యుతః ।
సాగ్నిః సలోకపాల శ్చ । స శేషో గరుడాన్వితః ॥ 175
- భోజనాన్తే దినాధీశో । రాత్రిస్థాన ముపాగతః ।
శయనం కృతవాన్ కృష్ణః । పర్యక్తే రమయా సహ ॥ 176
- స్వయం నిద్రావిహీనో లపి । రేమే ప్రాకృతవ ద్ధరిః ।
బ్రహ్మాదయ స్సురశ్రేష్ఠాః । కళ్యాణాత్రిపురోగమాః ॥ 177
- శయనం చక్రిరే రాజన్ । కన్దరేషు గృహేషు చ ।
వృక్షమూలేషు శైలానాం । గహ్వరేషు దరీషు చ ॥ 178

“శ్రీ మహావిష్ణువు ఒక్కడై యుండియు వేరువేరుగానుండు అనేక విధములగు ధూరిములను, మూడులోకములను వ్యాపించి ఆ భూతము లన్నిటికిని అంతరాత్మయై అందరను పాలింపడు తా నేవికాలములను చెందక రీతారసము ననుభవించుచున్నాడ”ని 167

శ్రీ యహోబిలస్యపింహస్వామికి కృష్ణార్చణ మొనరించి కళ్యపాదిమాసీంద్రులతో ప్రీతియు క్షుద్రై భుజింపుచని పిన్నవించెను. 168

జ్ఞానాధికులగు మీకు నేడు దీనిచే పరిపూర్ణత యెట్లు కలుగును ? తపోధనులారా ! మీరు దయాళులు — 169

నన్ను దరిద్రునిగా నెట్టింగి నీటితోగూడిన యీ యల్పాన్నమును పరమాన్నమునుగా స్వీకరించి దయతో భుజింపుడ’ని 170

బ్రాహ్మణులను పాదారణ మానవునివలె ప్రార్థించెను. బ్రాహ్మణు లందరును శ్రీనివాసుని ప్రార్థనను విని యుపులు — 171

శ్రీమన్నారాయణా : పాపపరిహరణకు కలియుగమున నీ వాసంగిన యన్య మమృతముతో నమానమై మోక్షసాధన మగుచున్నది. మేము ధన్యులము కృతార్థులమని ప్రశంసించిరి. 172

యాతనికి తమ సంతోషమును తెలుపుచు భుజించిరి. భోజనచయన పిమ్మట భాహ్మణులకు యధోచితముగా శ్రీనివాసులు వారికి — 173

తాంబూలమును దక్షిణ నొసంగి 174

పుత్రుడగు బ్రహ్మతోను, మనుమడగు శివునితోను, భార్యయగు లక్ష్మితోను, బంధువులతోను, అగ్నిహోత్రునితోను, లోకపాలురతోను, కేషునితోను, గరుడునితోను తానును భుజించెను. 175

భోజనానంతరము సూర్యుడు రాత్రి స్థానమును నమీపించెను. 176

తాను స్వభావముచే నిద్రలేనివాడయ్యెను, లోకకమానవునివలె లక్ష్మిదేవితో పాన్పునుజేరి పవళించెను. బ్రహ్మదిదేవతలను కళ్యప అత్రి మొదలగువారును, 177

కొడవరియలయందును, గృహములయందును, చెట్లమూలమునను, పర్వత పొదరిందలయందును, అగ్నిగుహలయందును, వరియలయందును శయించిరి. 178

భగవదాజ్ఞయాబ్రహ్మకృతసైన్యసంక్షేకరణప్రకారః

తతః ప్రవాతే విమరే । శ్రీనివాసః సతా గతిః ।
గరుడం ప్రేషయామాస । బ్రహ్మాణం ప్రతి భూమిపః ॥ 179
స గత్వా వాయువేగేన । బ్రహ్మాణం తల్పసంస్థితమ్ ।
ప్రత్యువాచ మహారాజః । పక్షిరాట్ పరమం వచః ॥ 180
గరుడః —

గచ్ఛ తాతా వ్రికం బ్రహ్మన్ । వస్త్రాలక్ష్మారభూషితః ।
హంస మారుహ్య చన్ద్రావతం । గన్తుం రాజేన్ద్రప్రత్యనమ్ ॥ 181

వాన్యన్తాం చ విచిత్రాణి । వాచిత్రాణి మహాన్తి చ ।
గజ మారోష్య మహతీ । భేరీ చా ద్యా నువాద్యతామ్ ॥ 182

వాహనాని విచిత్రాణి । రథా ఆన్దోలికా అపి ।
అలక్ష్మీయన్తాం రాజేన్ద్రా । పురీం గన్తుం ససమ్ప్రమమ్ ॥ 183

పక్షిరాద్వచనం శ్రుత్వా । పక్షివాహనసన్నతః ।
వియోజయామాస తదా । బలం దేవగణస్య చ ॥ 184

గజానాం ఇృ హయానాం ఇృ । వృషభాణాం ఇృ మణ్డలమ్ ।
పదాతీనాం ఇృ కూరాణాం । మణ్డలం సమలక్ష్మితమ్ ॥ 185

కూరా శ్చ కృతవిద్యా శ్చ । ధృతశస్త్రాస్త్రపాణయః ।
పితామహం పురస్కృత్య । జిగ్మర్షారాయణాన్తికమ్ ॥ 186

తందృష్ట్వా సర్వదేవేశం । భగవా నాహ భూపతే ।

శ్రీనివాసః —

విలమ్బుః క్రియతే కస్మాత్ । గమనార్థం పితామహ ॥ 187

వియోజయ బలం సర్వం । రాజధాన్యై స్సృవస్య చ ।
ఇత్థం హరే ర్యహః శ్రుత్వా । వాసుదేవాత్మజో ఒబ్రవీత్ ॥ 188

శ్రీనివాసుని యజ్ఞచే బ్రహ్మ సైన్యమును సిద్ధమొనరించుట

సూర్యోదయమునంతనే శ్రీనివాసుడు బ్రహ్మవద్దకు గరుడుని పంపెను. 179

అత డతిరయమున చక్కపై కయదించియున్న బ్రహ్మను పమీపించి
చూపితితో 180

గరుత్మంతుడు —

చతురాననా : సూతన వస్త్రములను ధరించి అలంకారముల నలంకరించుకొని
చంద్రునివంటి తెల్లని కాంతిగల హంస నదిరోహించి యాకాశరాజనగరమున కేగుటకు
శ్రీనివాసునివద్ద కెగుము. 181

విచిత్రములగు గొప్ప వాయిద్యములను మ్రోగించుడు. గొప్ప భేరిని ఏనుగుపై
నుంచి మ్రోగించుడుగాక : 182

విచిత్రములగు వాహనములను రథములను, పల్లకిలను శీఘ్రముగా నలంక
రింపుడ'ని 183

తెడవగా గరుడవాహనుని పుత్రుడగు బ్రహ్మ - దేవతాసమూహముల సేన
నందులకు వియోగించెను. 184

ఏనుగు నముదాయములను, గుఱ్ఱముల గుంపులను, వృషభముల సమూహము
లను, కాలిభటుల వీరుల సంఘములను చక్కగా నలంకరించిరి. 185

ధనుర్విద్యలలో నాకితేరిన కురులు ధనుర్పాణముల ధరించి బ్రహ్మను
ముందిరుకొని శ్రీనివాసుని సమీపించిరి. 186

నకల దేవనాయకుడగు చతుర్ముఖునితో శ్రీనివాసుడు “పితామహా : ఇంకను
వయదించుట కాలగించుచుంటిరేని : 187

సైన్యమునంతను ఆకాశరాజనగరమునకు పంపిదగ్గమొనర్చుడ'ని ఆజ్ఞాపించగనే
బ్రహ్మదేవుడు 188

సజ్జీకృతం బలం సర్వం । ధృతాయుధ మరిష్టమ ।
ఉత్తిష్ట పురుషశ్రేష్ఠః । సమారోహణగేశ్వరమ్ ॥

వియద్రాజపురం ప్రతి సపరికరశ్రీనివాసగమనమ్

- స ఇత్త ముక్తో భగవాన్ । గయచక్రస్త మాస్థితః ।
బ్రహ్మణ మగ్రతః కృత్వా । దుశ్రం కృత్వా తు దక్షిణే ॥ 190
- వామే వాయుం తతః కృత్వా । కుమారం పృష్ఠత స్తథా ।
రమా మారోపయామాస । రథం కాంచననిర్మితమ్ ॥ 191
- మాలిరం వకులాం రాజన్ । విమానం సూర్యసన్నిభమ్ ।
సమారోహ్య మహారాజః । భగవాన్ భక్తవత్సలః ॥ 192
- స్వయ స్తు గరుడారూఢో । జగమ చ సతాం గతిః ।
శేషో దధార రాజేన్ద్రః । శ్వేతచ్ఛత్రం శశిప్రభమ్ ॥ 193
- చామరే చన్ద్రఃపద్మాశే । వీజయామాస మారుతః ।
వ్యజనేనవిచిత్రేణ । రత్నదణ్డేనమాధవమ్ ॥ 194
- వీజయామాస రాజేన్ద్రః । విష్వత్సేనః ప్రతాపవాన్ ।
ఫేరీదుష్టుభి నిర్హోషైః । వాచిత్రాణాం మహాస్వనైః ॥ 195
- సర్వతై ర్నటనై శ్చైవ । హాహాహూహూయతో ఒజ్జ్వాసాః ।
యయౌ విభవ మాపన్నః । సర్వాత్మా సర్వతోముఖః ॥ 196
- గమనే వాసుదేవస్య । దేవానా మపి భూమిపః ।
ఋషీణాం పూర్వదేవానాం । గన్ధర్వాణాం తపస్వినామ్ ॥ 197
- సమృద్ధః సమృభూవాత్ర । పశూనాం మానుషాత్మనామ్ ।
వనితానా ఇృ వృద్ధానాం । బాలానాం రక్షసామ పి ॥ 198
- అన్యోన్యం కలహ స్తత్ర । వనితానా మభూ త్తదా ।
ఋషీణాం ఋషికన్యానాం । దేవప్రీతా ఇృ దైవతైః ॥ 199

శ్రీవివాహ : బలహంతయు అయధములను ధరించి సిద్ధమొనర్పబడినది.
 నీవు లేచి గజత్కంఠ నడిరోహిండును వి తెలిపినంతనే 189

శ్రీనివాసుడు సేనానమేతుడై ఆకాశరాజనగరమున కేగుట

శ్రీనివాసుడు గడదు నారోహించి బ్రహ్మను ముందుగా నుంచుకొని రుద్రుని
 దక్షిణపేపున పరిపికొని 190

పదమూర్తిగమన వాయువును, కుమారస్వామిని వెనుకగ నమర్చికొని శ్రీదేవిని
 బంగారు రథముపై నాసీనముగావించి 191

తల్లియగు నక్షత్రమాలికను సూర్యునివంటి కాంతిగల విమానమున నెక్కించి
 భక్తవత్సలదగు భగవంతుడు గడదవాహనారూఢుడై 192

బయలుదేరుచుండగా నావిశేషుడు చందమామవలె తెల్లని కాంతిగల తెల్లని
 గొడిగును ధరించెను. 193

వాయువు జూలివలె ధవళకాంతిగల రెండు చామరములను తీసికొని విసర
 పాగెను. 94

పరాక్రమవంతుడగు విష్ణుకృష్ణుడు విచిత్రమగు రత్నపువ్విడిగల వినవికల్పితో
 వీణసాగెను. భేరిడుండభివాసములతోను, వాయిద్యమోషలతో. 95

నర్తనముచేయు వారితోను, నాట్యమొనర్చువారలతోను, “ హాహామామా ” యను
 గంధర్వగానములతోను నకలవ్యాపియు నర్వద్రష్టయగు శ్రీనివాసుడు వైభవముతో
 వెడలుచుండగా 196

దేవతలయొక్క, ముసులయొక్క, రాక్షసులయొక్క, గంధర్వులయొక్క,
 మౌనీంద్రులయొక్క, 197

ననువులయొక్క, మనుజులయొక్క, స్త్రీలయొక్కయు, ముదనలయొక్కయు,
 బాలలయొక్కయు, రాక్షసులయొక్కయు గుంపులు గుమిగూడెను. 198

స్త్రీలు తమలో కామొనర్చు జగదములతో కలకలము బయలుదేరెను. ముసు
 లకు, ముషికవ్యంకు, దేవతాస్త్రీలకు దేవతలతో వాదోపవాదములు కలుగుచుండెను. 199

తత్రా ధనా తు గచ్ఛంతి । మార్గమధ్యే మహీపతే : ।
కాచి దృష్టార మాంఘ్యుః । పుత్ర మంసే నిధాయ చ ॥ 200

దర ముద్భృత్య శిరసి । పద్భ్యా మేవ స్మ గచ్ఛతి ।
తస్మిన్ కాలే మహాహుజః । రథస్థాః సురయోషితః ॥ 201

పన్థాన మసురదన్తన్త్యోః । అతర్జయం శ్చాధనాన్ కృశాన్ ।
తదా వియోగ మాపన్నా । భర్తా సా భారపీడితా ॥ 202

కూజంతి “నాథ హా నాథ । వనే న త్యక్తు మర్హసి” ।
ఏవ ముక్త్యా విప్రవత్సీ । సప్తత్రా పతితా భువి ॥ 203

రుదితాః శిశవ స్తత్ర । ప్రహృష్టాస్తత్ర కేచన ।
కేచి త్పుయః స్మ కాజ్జన్తి । కేచి దన్నం మహీపతే : ॥ 204

హసన్తి కేచి త్పురుషదన్తి కేచిత్ । ప్రయాన్తి కేచిత్పురుషదన్తి కేచిత్ ।
వదన్త మన్యే కరపల్లవేన । సముద్ధరన్తి స్మ హసన్తి కేచన ॥ 205

సురాజ్ఞా శ్చ రాజేన్ద్రాః । తథా వైఖానసాజ్ఞానాః ।
ఋష్యజ్ఞా శ్చ గన్ధర్వాః । వనితా శ్చ రులోచనాః ॥ 206

అవారోహన్ గిరే శ్చైవ । శ్రీనివాసపరాయణాః ।
శేషాచలం సమారభ్య । నారాయణపురావధి ॥ 207

తిలమాత్రావకాశః స్మ । మార్గమధ్యే న దృశ్యతే ।
మధ్యే కృత్వా పద్మతీర్థం । గతా సా వాహినీ హరేః ॥ 208

ఋగ్యజుస్సామాధర్వాద్యైః । గీయమానో జగద్గురుః ।
శ్రీవతిః పద్మతీర్థాఖ్యం । మహాతీర్థం మహీపతే : ॥ 209

అనసాద జగద్యోనిః । సచ్చిదానందవిగ్రహః ।
ససురాసురగన్ధర్వాః । సిద్ధసాధ్యమరుద్ధణః ॥ 210

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకండవ అధ్యాయము 273

ఆ నమయమున మార్గమధ్యమున చనుచున్న ఒక దరిద్రవనిత భర్త నూతనగా
గొని దాని దుఃఖముపై నుంచుకొని 200

తలపై బరువును పెట్టుకొని నడచి వెళ్లుచుండెను. ఆ నమయమున రథమునందు
చూర్చునియున్న దేవతాత్మలు 201

మార్గమున నష్టముగా నిలచి నిర్జనులను, దుర్బలులను బాదించసాగిరి. ఆ నమ
యమున భర్తనుండి విడివడినదియు బరువును మోయుచున్న ఆ వనిత బరువును సహించ
లేక 'నానా! నన్నదవిలో వదలకుము'ని పలుకుచు పుత్రునితో బామిపై పడెను. 202, 203

కొందరుబాలు లేడ్చుచుండిరి. కొందరు సంతపించుచుండిరి. కొందరు పాలను,
కొందరన్నము న్భరింపించుచుండిరి. 204

కొంద లేడ్చుచుండిరి; కొందరు పరుగెత్తుచుండిరి. కొందరు తారుమారుగ
మాట్లాడుచుండిరి. కొందరట్లు మాట్లాడువానివి పైకి లేవనెత్తుచుండిరి. 205

దేవతాత్మలును, వైభవసరితనామణులును, ఋషివత్సులును, గంధర్వ
కాంతలును, 206

శ్రీనివాసలగ్న చేతస్కులై కొండనుండి దిగిరి. శేషాద్రినుండి మొదలుకొని
నారాయణపురమువరకు 207

మార్గమధ్యమున మవ్యుగింజంత స్థలమైనను మనుష్యరహితముగ లేకుండెను.
సద్యతీర్థమును చుట్టుముట్టి శ్రీనివాసుని సైన్యము నిలచెను. 208

ఋక్ యజుస్సామఅధర్వణవేదములచే స్తుతించబడుచు 209

దేవాసుర గంధర్వసిద్ధసాధ్య మరుద్గణములతోకూడి సదానంద స్వయాపుత్రుగ
శ్రీనివాసుడు సద్యతీర్థమును మహాపుష్కరిణిని సమీపించెను. 210

దగివస్తం ప్రతి శుకమునికృతః పంచాక్షరముః

ప్రాప్తం గరుడ మారూఢం । కృష్ణద్వైపాయనాత్మజః ।
సాష్టాంగస్యసనం రాజన్ : । ప్రణీపత్య శుకో బ్రహ్మీత్ ।
శపశ్చ సఫలం మన్యే । కృతం మే పురుషోత్తమ ॥ 211

యో భవాన్ బ్రహ్మరుద్రాన్యైః । అగమ్యో వేదగోచరః ।
ఓం భవంతం ప్రపశ్యామి । నేత్రాభ్యాం పురుషోత్తమః ॥ 212

సప్తశ్రమిత్రాఖిలలోకపాలం । శేషేణ లక్ష్మ్యో చ యతం యతో బహుమ్ ।
పశ్యామి ధాగ్యోదయశాలిదృగ్భ్యాం । త్వత్పాదపూజా సఫలా తతో మే ॥ 213

విక్షాపనం మే శృణు దేవరాజః । ప్రసాదహేతో స్తవ వాసుదేవః ।
కృత్వా కృపాం వేంకటశైలనాథః । భుక్త్వా మదీయం ఫలకన్దమూలమ్ ॥ 214

ఇద్యుక్తో మునినా తేన । వాసుదేవో బభృభాషత ।

శ్రీ భగవాన్ —

శృణు తాపసశార్దూలః । వచనం సాధు సమృతమ్ ॥ 215

భవాన్ కృతో విరాగీ చ । బ్రహ్మచరీ దృఢవ్రతః ।
పయం సంసారవిరతాః । బహువచ్ఛాత్ర భూసురః ॥ 216

అద్యైవ నగరీం గత్వా । రాజ్ఞ స్తస్య మాహాత్మనః ।
తత్త్వేన భోజనం కర్మ । ఇతి మే వర్తతే మనః ॥ 217

వదత్యేవం హృషీకేశే । వ్యాసపుత్రో బభృభాషత ।

శ్రీ శుకః —

నిష్క్రిచ్చానో బహుం గోవిన్దః । నిష్క్రిచ్చానజనప్రియ ॥ 218

త్వయి భుక్తే జగ ద్భుక్తం । నా త్ర కార్యా విచారణా ।
వద త్యేవం శుకే కృష్ణం । వకులా వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 219

శ్రీనివాసునకు శుకయోగి ఉపచారముల నొనర్చుట

కృష్ణదైపాయన పుత్రుడగు శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు గరుత్మంతునిపై వచ్చిన శ్రీనివాసునిగాంచి సాష్టాంగముగా నమస్కరించి ధృవషోర్తమా : నా తపస్సు పరించినది. 211

బ్రహ్మరుద్రులకు కనుపించనివాడై వేదములకుమాత్రమే ప్రత్యక్షమైనవాడవగు నిన్ను నా నేత్రములతో గాంచగలిగితిని. 212

పుత్రులతోను, మిత్రులతోను, శేషులతోను, లక్ష్మితోను కూడియున్న నిన్ను నా అవృష్టముచే కనులార గాంచగల్గుటంటే నీ నేను నీ చరితములనంపేవనఫలితము నందగలిగితిని. 213

శ్రీనివాసా : నా విన్నవము నాలింపుము. నాయందు దయయుంచి సీదయకొఱకై నే నొనంగిన కండమూలములను భుజింపుమ'ని ప్రార్థింపగా 214

శ్రీనివాసు డాతనితో — మునీంద్రా : సజ్జనులచే నంగీకరింపబడు నా మాటను వినుము. 215

సీవు వ్రతాచరణముచే కృశించినవాడవు. భోగవిముఖుడవు. బ్రహ్మచర్యవ్రత విఘ్నము. శాస్త్రసమ్మతమగు దర్మాచరణమున పూనికకలవాడవు. మేము సాంసారిక విషయాసక్తులము. 216

పెక్కుమందిగా వచ్చియున్నాము. నేడే ఆకాశరాజనగరమున కేగి యా మహా త్మ్యుని యాతిభక్తము నంగీకరింపవలెనని నా సంకల్పమ'ని బదులిడెను. 217

శ్రీనివాసుని మాటలను విని శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు నే నేమియు లేనివాడను. నిరాదంబులగు జనులకే ప్రియమైనవాడను. 218

నీ నారగించిన జగత్తులోనివా రందరు నారగించినట్లే, నీవు సందియమొంద వలద'ని ప్రార్థింప వకుళాదేవి — 219

- కృణు తద్వచనం కృష్ణ : త్వద్వివాహే రమాపతే ! ।
 యత్నం బహువిధం చక్రే । రాజానం స హి బోధయన్ ॥ 220
- ఇతి మాతు ర్వచః క్రతుత్వా । మూఢవః శుక మబ్రవీత్ ।
 శ్రీవివాహః —
- త్వద్వాక్యామృతపానేన । తృప్తి ర్మే లభూ న్మునీశ్వరః ॥ 221
- కిమన్యేన ప్రాకృతేన । ఫరేచాల్పరసేన మే ।
 తథాలపి తవ వాక్యేన । కరిష్యే భోజనం మునేః ॥ 222
- సాన్త్యయిత్వా మునివరం । గరుడా దవరుహ్యా నః ।
 కుటీరం సమ్రుచిత్వా థ । సపుత్రః సపరిగ్రహః ॥ 223
- ముచ్చైః కృతాననే రమ్యే । వంస్థితః ఫరమేశ్వరః ।
 శుకః స్నాత్వా పద్మతీర్థే । కృత్వా లన్నం భక్తిసంయుతః ॥ 224
- అమృతాదీజనిచయం । ముష్టిభిః ప్రవిహత్య చ ।
 తత్రాస్థైరై ర్మహారాజః । కృతవా నన్న ముత్తమమ్ ॥ 225
- బృహతీఫలసంయుక్తం । తిష్ఠిణీరససంయుతమ్ ।
 స్వావృతస్తస్య య ద్యోగ్యం । పూజాసాధన మేవ చ ॥ 226
- తేనై వ బాహ్యమూర్తే స్తు । పూజనం సాధుసమృతమ్ ।
 ఇతి మత్వా లర్థతత్త్వజ్ఞః । కృత్వా పాదావనేజనమ్ ॥ 227
- పద్మసత్రాణి చా స్తీర్య । తత్రా న్నం రససంయుతమ్ ।
 వివిక్షిప్య విశేషేణ । కృతసాష్టాంగసన్నతిః ॥ 228
- భోజనం కురు గోవిందః । నదా పూర్ణమనోరథః ।
 ఏవం సమ్రుర్ధితో దేవః । శుకేన పరమరిణా ॥ 229
- తద్భక్తిపారవశ్యేన । తగవా నాత్మభూ స్వయమ్ ।
 బుద్ధితా ముచితాహూన్ । బుధుజే సర్వభోజనః ॥ 230

శ్రీనివాసా : శ్రీశుకయోగీంద్రుని మాటలను వినుము. నీవివాహమునకై రాజు
సంగీకరింపజేయుటకై చాల ప్రయత్నమొనర్చి యున్నాడ'ని తెలువగా

220

శ్రీనివాసుడు —

మహేంద్రా : నీ యమృతోపమానములగు మాటలను వినుటచేతనే నేనెంతయో
తృప్తిపొందితి నని పలుకుదు

221

శుకా : నీ వాత్యామృతపానముచేత నేను తృప్తిపొందితిని. ఇక యితరము
లేండుకు :

222

మహేంద్రుని మృదుభాషణములచే సంతసపరచి గరుడునినుండి దిగి తన పుత్ర
మిత్ర పరివారముతో నాతని పర్వకాలలో ప్రవేశించి

223

దర్శానమున కూర్చుండెను. శ్రీశుకయోగీంద్రుడు పద్మనరోపరమున స్నాన
మొనరించి

224

అమృతదాన్యమును పిడికిళ్లతోదంచి బియ్యమును బయల్పరచి యా బియ్య
ముతో నన్నమును భక్తితో వండెను.

225

వాకుడుపండ్లతోను, చింతపండు రసముతోను, భోజనమును సంపద్యపరచి తన
మనస్సునందలి భగవానున కేదిప్రీతి నొనగూర్చుద్రవ్యమో చాచిచేతనే

226

తన కనులెదుట గావ్పించు దివ్యమంగళవిగ్రహాని పూజించు టుచితమును
సజ్జనవచనము ననుసరించి శాస్త్రజ్ఞుడగు మహేంద్రుడు అతనికి కాళ్ల కడుగుకొనుటకు
నీళ్లవిచ్చి —

227

తామరాకులను పరచి అందు రసముతో గూడిన అన్నమును వడ్డించి పాష్టాంగ
ముగా నమస్కరించి

228

“నత్యకామా : గోవిందా : దీని నారగింపును’ని ప్రార్థింపగా—

229

చరాచరాహారీయగు శ్రీనివాసుడు— శ్రీశుకయోగీంద్రుని భక్త్యతిశయమునందలి
ప్రీతితో ముషీంద్రుల కనుపగు నా భోజనములను భుజించెను.

230

- లక్ష్మీ స్తస్యా లజ్జయా మాత్రా సార్థం వకులమాలయా ।
 బుద్ధిః మునినా దత్తం । తవన్న మమృత ప్రసమ్ ॥ 231
- తస్మిన్ ముక్తవతి శ్రీశే । ఋషయః కోపపూరితాః ।
 తదా శుకం భీషయన్తేః । సముత్తస్థ ర్వరాసనాత్ ॥ 232
- కాపానుగ్రహసామర్థ్య । సాధనా శ్చ తపోధనాః ।
 తేషాం మత స్తువిజ్ఞాయ । భగవాన్ బహి రాగతః ॥ 233
- హత్కారం కృతవాన్ కృష్ణః । సర్వేషాం తృప్తిహేతవే ।
 తన్మృఖా మ్హృజసమ్మూత । వాయురా తృప్తిహేతునా ॥ 234
- సురదేవ్యా యథా కృప్తాః । తరై న మునిపుణ్ణవాః ।
 శుకం సన్తోషయామాసుః । వచన్తైః స్తోత్రమిత్రతైః ॥ 235

శ్రీనివాసాభిముఖతయా స్వపురాత్ సపరికరవియన్నృపాగమనమ్

- కృత్వా లష్టమ్యాం తత్ర వాసం । నవమ్యాం గురువాసరే ।
 ప్రవాతసమయే ప్రాప్తే । శ్రీనివాస స్త్విరాల్నితః ॥ 236
- పున ర్గరుడ మారుహ్య । గురువారే జగద్గురుః ।
 చతురక్షబలాభ్యక్షం । బ్రహ్మణ ఇచ్చ పితామహమ్ ॥ 237
- విదాయ పురతో రాజన్ । జగమ జగదీశ్వరః ।
 ఆస్తాద్రిం ప్రస్థితే ఖనౌ । తస్మి న్కారే మహాపతేః ॥ 238
- అషవర్గం స్వయం కృత్వా । కృతకౌతుకమజ్గలః ।
 పద్మావతీం స్థాపయిత్వా । గన్ధతైలేన భూమిపః ॥ 239
- అలంకృత్య వరాం కన్యాం । అలంకారై ర్మహీపతిః ।
 గజమారోఽప్యతరసా । పుత్రీంపుత్రీహితేరతః ॥ 240
- అకాశరాజో ధర్మాత్మా । పుత్రేణ సహ సంయుతః ।
 పురోహితేన శత్రేణ । తొండమానేన నిర్యయా ॥ 241

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకండవ అధ్యాయము

279

అనంతరము శ్రీనివాసు నాజ్ఞచే శ్రీదేవి సకళమారికతో గూడ అమృతోపమాన
మగు అన్నమును భుజించెను. 281

శ్రీనివాసుడు భుజించినంతనే ఋషు లందరును క్రోధావిష్టులై శ్రీశుకుని భయ
పెట్టుట తమ ఆసనములనుండి దిగ్గన లేచిరి. 282

శ్రీనివాసుడు శపించుటకు ననుగ్రహించుటకును నమర్దులగు మోసీంద్రు లందరి
యభిప్రాయము నెఱింగి బయట కేతెంచి 283

అందరును తృప్తిచెందుటకై తాను పూర్వార్థము ("పూ" అని ఊహకు)
నొనర్చెను. అందరకును తృప్తివి కలిగిందు ఆతని ముఖసద్వ్యమునుండివచ్చిన గాలిచే 284

కామదేనువు అతిధ్యముచే తృప్తిచెందిన ప్లా ముసీంద్రు లందరును తృప్తిచెంది
స్తోత్రోక్తులతో శ్రీశుకుని సంతోషపరచిరి. 285

ఆకాశరాజు పరివారముతో తన పట్టణమునుండి శ్రీనివాసున కేదురేగుట

అష్టమిరోజున అచ్చట విశ్రమించి, నవమీ గురువానరమున (జేస్తవారమున)
ఉదయమున శీఘ్రముగా శ్రీనివాసుడు 286

మరల గరుత్మంతునిపై నధిరోహించి చతురంగబలముల కధిపతియగు
చతుర్ముఖుని 287

ముందుగా విడికొని పయనించెను. సూర్యు డస్తమించు సమయమున 288

ఆకాశరాజు స్వయముగా అష్టవర్గకర్మ నాచరించిన వద్మావతికి పరిమళించుచున్న
సూనెతో తలయంటి 289

అలంకారములతో నలంకరించి ఆమెకు మంగళము నపేక్షించి యామెను
వెంటనే యేనుగుపై నెదిపింపజేసి 240

తన పుత్రునితోను, పురోహితుడగు దేవేంద్రునితోను, తొండమానునితోను
బయలుదేరెను. 241

శ్రీనివాసం జగద్యోనిం । ద్రష్టుకామో రమాపతిమ్ ।
చతుర్ముఖైః సర్వైః । గజాశ్వరథసంయుతైః ॥ 242

ద్వితై శైవ పతాకాభిః । చామరై ర్వ్యజనై రపి ।
భేరీదుస్తుభినిర్ఘోషైః । వాదిత్రాణాం మహాస్వనైః ॥ 243

నర్తతై ర్నటతై శైవ । సూతమాగధవద్భిః ।
స్త్రాయమానో మహారాజః । నైస్యమధ్యే వ్యరాజత ॥ 244
యథా లలకాశే చస్త్రీభిమ్ముం । నక్షత్రగణమజ్ఞతే ।

శ్రీనివాసవియన్నృపపద్మావతీనాంపరస్పరావలోకనమ్
రాజాదదర్శగోవిందం । శక్రేణపరిదర్శితమ్ ॥ 245

గరుడస్కన్ధమారూఢం । శ్వేతచ్ఛత్రాదిభి ర్యుతమ్ ।
సుకుమారం యువాన ఇన్ధ్ర । సున్దరం సున్దరాననమ్ ॥ 246

శ్రీనివాసం జగద్యోనిం । సచ్చిదానందవిగ్రహమ్ ।
దృష్త్వా సస్తుప్తమనసా । స రథా దవరుహ్యా చ ॥ 247

పద్మావతీం స్వపుత్రీ ఇన్ధ్ర । విదాయ పురతో నృపః ।
పురోహితం పురస్కృత్య । చే దం వచన మబ్రవీత్ ॥ 248

అకాశరాజః —

దన్యో లహం కృతకృత్యో లహం । స్వర్గమార్గ సమాప్తితః ।
ఏవం వదంతం తత్కారే । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥ 249

దదర్శరాజశ్చాయాం । నారదేనప్రదర్శితమ్ ।

నారదః —

దీర్ఘశ్మశ్రుం దీర్ఘబాహుం । పర్వదాదీర్ఘదర్శనమ్ ॥ 250

శ్వకురం తవ గోవిందః । పశ్య మాధవః భూమిపమ్ ।

శ్రీనివాసః —

ధన్యం నారద మజ్జన్మ । యదా కాశో లద్య బాన్ధవః ॥ 251

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకండవ అధ్యాయము 281

జగత్కారణభూతుడగు శ్రీనివాసుని దర్శింపగోరి చతురంగబలములతోను,
ఏనుగులు, గుఱ్ఱములు, రథములతో కూడినట్టియు 242

జంబాలతోను, చామరములతోను, విననికట్టలతోను, భేరిమందులుల వాద్యముల
తోను, మంగళవాయిద్యముల మహోర్వనులతోను. 243

నర్తకులతోను, నాట్యమొనరించువారితోను, రథము నడుపువారును, వంశావళిని
చదువువారును, ఇతరులను స్తోత్రముచేసి జీవించువారునగు స్తోత్రపాఠకులచే స్తుతింపబడుచు
నైన్యమధ్యమున ప్రకాశించెను. 244

ఆకాశమున నక్షత్రగుంపున ప్రకాశించు చంద్రబింబమువలెనుండి 245

శ్రీనివాసుడు, ఆకాశగాఱు, పద్మావతి ఒకరు నొకరు సందర్శించుకొనుట

గరుత్మాంతునిమాపుపై నెక్కి తెల్లనిగొడుగు, చామరములతో కూడియుండి
సుకుమారుడై, యౌవనవంతుడై, చూచినంతనే విభ్రమమొందించు నందముకలవాడై.
అందమగు ముఖవద్యముకలిగి, 246

సృష్టికర్తయును నదానందరూపుడునునగు శ్రీనివాసుని పురోహితుడైన దేవేం
ద్రుడు దర్శింపజేయగా నాకాశరాజుగాంచి మనమునమోదమందుచు, రథమునుండి దిగి 247

పద్మావతిని, తనముండగా మంచుకొని పురోహితుని తోడ్కొని శ్రీనివాసుని
సమీపించి 248

ఆకాశరాజు —

“నేను ధన్యుడనైతిని, కృతకృత్యుడనైతిని. నాకు స్వర్గము లభించినద’ని
సంతసముతో నలుకుచుండగా సజ్జనులకు ప్రాప్యడైన శ్రీనివాసుడు 249

నారదుడు శ్రీనివాసునకు — విడివగు మీనమునుకలిగి, పొడవగు భుజములు
కలిగి, నెక్లవేళయందును చక్కగా నాలోచించి కార్యముల నొనరించువాడైన 250

యాతడే నీ మామగారు చూడుమని చూపగా శ్రీనివాసు దాకాశరాజునుగాంచి
నారదా : ఇట్టి యాకాశరాజుతో బంధుత్వము సంభవించుటచే నా జన్మ ధన్యమైనది. 251

సమ్మన్నస్తే సమ్మన్నః । కిం మయాఽచరితం పురా ।

పద త్యేవం హృషీకేశే । రాజా సత్యపరాక్రమః ॥

252

ద్వారతోరణ మాసాద్య । శ్రీనివాసం దదర్శ హ ।

పూజయామాస గోవిందం । వసనాభరణాదిభిః ॥

253

గన్ధరై రేన రాజేంద్రైః । జామాతర మపూజయత్ ।

సా దదర్శ పరారోహః । పతింపరమపావనమ్ ॥

254

పద్మావతీ విశాలాక్షీ । లజ్జయా పరిమోహితా ।

తాం దదర్శ జగద్యోనిః । కమలాక్షీం మహీపతేః ॥

255

పద్మావతీ శ్రీనివాసా । వాహనా దవరుహ్య చ ।

అన్యోన్యాలోకనం రాజన్ః । చక్రాతే సంస్థితౌ తతః ॥

256

వాసుదేవస్య యే భక్తాః । తే ఽన్యోన్యం పరిరేధిరే ।

శ్రీనివాసస్య పద్మావత్యా సహ దుర్గాదర్శనపూర్వకం పురప్రవేశః

నగరద్వారవిలయాం । దుర్గా మాసాద్య భక్తితః ॥

257

పద్మావత్యసుగో మాయా । దేవీం నత్వా విశేషతః ।

వరం యయాచే గోవిందః । “కురు భార్యా మిమా ” మితి ॥

258

పద్మావతీ విశాలాక్షీ । సావిత్రిం వర ముత్తమమ్ ।

పతిం కురు రమానాథం । శ్రీనివాసం జగన్మయమ్ ॥

259

ఇతి వృత్వా చ సా దేవీం । నత్వై రావత మాశ్రితా ।

గరుడస్కన్ధమారూఢో భగవాన్ భక్తవత్సలః ॥

260

దీపకై వైలంసంపితైః । సహస్రాయుతసంఖ్యకైః ।

లాజాన్ పుష్పాణ్య ఊతాం శ్చ । వికిరద్భి రిత స్తతః ॥

261

స్తువద్భి ర్వుద్భివృద్ధై శ్చ । సహస్రై ర్మాగరై రపి ।

అశీర్వాదం ప్రకుర్వద్భి ర్వేదమోషపురస్కరమ్ ॥

262

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకండవ అధ్యాయము 253

అరివితో నందింధము కలుగుటకు పూర్వము నే నొనర్చిన పుణ్యమెట్టిదోకదా :
అనుచుండగా నాకాళరాజు 252

ద్వాంమువద్దకు వచ్చి వస్తావరదాదులతోను, 253

సుగంధతైలముతోను, అల్లవి గొరవించెను, విశాలనేత్రములుగల పద్మావతియు
మిక్కిలి సిగ్గుపడుచు పరమపవిత్రమూర్తియు తనకు భర్త కాబోవుచున్న శ్రీనివాసుని
గాంచెను. 254

జగత్కారణభూతుడగు శ్రీనివాసుడు నా పద్మనేత్రయగు పద్మావతిని
పీడించెను. 255

పద్మావతి శ్రీనివాసులు తమ తమ వాహనములనుండి దిగి ఒకరి వొకరు
పీడించుకొనుచుండిరి. 256

ఉభయవక్షములయందలి భగవద్బుక్తులు ఒకరినొక రాలింగన మొనరించిరి. 257

శ్రీనివాసుడు పద్మావతితో దుర్గను దర్శించి నగరమున ప్రవేశించుట

శ్రీనివాసుడు పద్మావతిని వెంటడించుచు నగరద్వారముననున్న దుర్గను సమీపించి
భక్తితో నమస్కరించి, ' ఈ పద్మావతిని నా కర్తాంగి నొనర్చును'ని వరమును కోరెను. 258

విశాలనేత్రయగు పద్మావతియు, నా దుర్గను 'జగదంతర్యామియగు శ్రీనివాసుని
నాకు పతి నొనర్చును'ని వరమును కోరి 259

నమస్కరించి యైరావతమును గజముపై నధిరోహించెను, భక్తులయందు
వాత్సల్యకీలుడగు శ్రీనివాసుడు గరుడు నదిరోహించెను. 260

మానెతో తడిపిన అనేక వేలకొలది దీపికలు వెలుగుచుండగ, పేంములను,
పుష్పములను, ఉత్తలను, రెండుపైపులనుండి జల్లుచుండగా 261

స్తోత్రపాఠకులు మ్రుతించుచుండగా వేదధ్వనులతో ఆశీర్వదించుచున్న 262

బ్రహ్మదివిః సురశ్రేష్ఠైః । భూసురైః శుకపూర్వతైః ।

శ్రీనివాసప్రపశ్యద్భిః । పౌరనాసీనరైర్వృతః ॥

263

పీఠాపేఘమృదగ్ధాం శ్చ । పణవానకదుస్తుభీన్ ।

వాపియద్భి ర్జనై శ్చా నైః । వారనాసీగజై స్తథా ॥

264

గన్ధర్వైర్గానవిపుజైః । సూతామాత్యై శ్చ సంయుతః ।

అరాళరాజో ధర్మాత్మా । శ్రీనివాసపరాయణః ॥

265

పద్మావత్యా సమేతం తం । శ్రీనివాసం ససమ్ప్రమమ్ ।

సచ్చార్యన్ సమన్తా చ్చ । నారాయణపురే శనైః ॥

266

రమ్భాస్తమ్భైః ఇక్షుదణ్డైః । పూగీపోతై రలంకృతమ్ ।

రసాలపల్లవయుతైః । పూర్ణకుమ్భై రలంకృతమ్ ॥

267

ముక్తాజ్జాలావృతై శ్చా నైః । పద్మరాగవిరాజితైః ।

వజ్రవైడూర్యఖచితైః । ఇన్ద్రానీలసమప్రభైః ॥

268

తథా మరకతప్రభైః । తోరణై రుపశోభితమ్ ।

కుంజమోదకసమ్పూర్ణ । కనత్కనకభాజనైః ॥

269

ప్రీతి ర్నిరాజయస్తీభిః । రాజమానవతుష్పధమ్ ।

వేదిత్రయంపరిక్రమ్య । వాసుదేవాలయంయయా ॥

270

ప్రవేశయామాస వరం సుమన్దిరం । శ్రీవేంకటేశం బహురత్నసమ్మితమ్ ।

తద్భస్మపిష్టం మునివర్యగుప్తం । బలం యయా నాథవికేతనేషు ॥

271

శ్రీనివాసాజ్ఞయాతొణ్డమాన్నపకృత దివ్యాన్నసజ్జీకరణమ్

012

రాత్రి స్తు పశ్యుఘటికా । సమభూచ్చ తదా తతః ।

జగమ భవనం రాజన్ । । స్వకీయం రాజవల్లభః ॥

272

తదా ౭౭గతో మహారాజః । తొణ్డమానో మహీపతేః ।

త మాహ కరుణం శ్రీమాన్ । శ్రీనివాసః తదా ౭ర్దితః ॥

273

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకండవ అధ్యాయము 285

బ్రహ్మదిదేవగణములతోను, శ్రీశుకాదిబ్రాహ్మణులైన మహర్షులతోను, శ్రీశివా
సువికనులారగాండ్రు పురమునందలి స్త్రీయను పురుషులును గుమిగూడి వచ్చుచుండగా 263

పీఠ, పిల్లనగ్రోవి, మృదంగము, తమ్మెటలు, తప్పెటలు, దుండుభులు
మ్రోగించు జనులతోను, వేళ్ళాంగనాసమూహములతోను, 264

పాడుటయందు నేర్పరులగు గంధర్వులతోను, సూతులతోను (రథము నడుపు
వారు) మంత్రులతోనుకూడి శ్రీశివాసునియం దనందలభ క్తిగల ధర్మాత్తుడగు ఆకాశరాజు 265

వద్మానతతో గూడిన శ్రీనివాసుని నారాయణపురమునం దంతట నెమ్మదిగా
నూరేగించుచు 266

అరటిచెట్లతోను, చెరకుగడలతోను, పోకమానులతోను, నలంకరింపబడినట్టియు
మామిడిచిగురులతో గూడినట్టి పూర్ణకుంభములతో నలంకరింపబడినట్టియు 267

ముత్యాలజాలరులతో మువ్వటగొలుపును, పద్మరాగములతో ప్రకాశించుచు,
వజ్రవైధూర్యములచే చెక్కబడి ఇంద్రనీలమాణిక్యములవంటి కాంతిచే నింపెనగుచు, 268

మరకతమణులచే మలచబడిన తోరణములచే ప్రకాశించునట్టియు, కుంకుమముతో
కలిపిన నీటిచే నింపబడి నిరాజిల్లు బంగారుపాత్రలతోను, 269

హారతునొసంగు సంగవామణులతో శోభిల్లు నాల్గవీధులు కలసియుండు మార్గ
మున మూడు వేదికలను (ప్రాకారములను) ప్రదక్షిణమొనరించి శ్రీనివాసునికై యేర్పరచిన
గృహమునకు తీసికొనివెళ్లి 270

అనేక రత్నములచే నలంకరింపబడిన యా గృహమున వరునందు ప్రవేశపెట్టెను.
ఆతని బంధుగల నందరిను వారివారి కుచితములగు గృహగృహములలో వివసంపజేసెను. 271

శ్రీనివాసుని యాజ్ఞచే తొండమానుడు దివ్యమగు అన్నమును సిద్ధపరచుట
రాత్రి ఆయిదు ఘడియలకాలము జరిగినంతనే ఆకాశరాజు తన భవనమునకు
వెడలిపోయెను. 272

అప్పుడు తొండమానుడురాగా శ్రీనివాసుడు మిక్కిలి యాకలిగొనియుండుటచే
దీనముగా నాతనితో— 273

శ్రీనివాసః —

వైవాహిక జనా స్సర్వే । ఉపవాసపరాయణాః ।
అహ ఞ్చ మమ పుత్ర శ్చ । మమ మాతా సురాదయః ॥ 274

భార్యా పతివ్రతా లక్ష్మీః । క్షుధయా పరిమోహితాః ।
తేషా మన్నం మహారాజః । భక్ష్యణి వివిధాని చ ॥ 275

కురు రాజన్ : సత్త్వరం స్త్వం । ఋషీణా మూర్ధ్వరేతసామ్ ।
పాక స్త్వత్ర విశేషేణ । కర్తవ్యో జాతవేధసా ॥ 276

మమా పి చ ప్రేషణీయం । పక్వాన్నం రాజన త్రమః ।
వాసుదేవవచః శ్రుత్వా । వసుధేశో బ్రహ్మీ ధర్మిమ్ ॥ 277

తౌజమానః —

ఇదం శరీరం జగదీశ ! రాజ్యం । త్వదీయ మేతద్ధి ముకుందమూర్తేః ।
సరో యథా లోకగతిం ప్రపన్నః । తథా మమా న్నం ప్రతి ముహ్యసి త్వమ్ ॥

ఏవ ముక్త్వా మహారాజః । జగమ భవనం స్వకమ్ ।
క్షణేన కారయా మాస । పాకం రాజా హవిర్భుజా ॥ 279

ఋషీణాం వేదవిరుషాం । సురాణాం సురయోషితామ్ ।
రాజా బ్రహ్మ మర్పయామాస । విప్రాణాం చా న్నకాంక్షితామ్ ॥ 280

భోజనం కృతవంత స్తే । భక్ష్యన్నరసనంయుతమ్ ।
వాసుదేవాయ రాజేన్ద్రః । ప్రేషయామాస సాదరః ॥ 281

అన్నం బహువిధం భక్ష్యం । సమాషం మధునంయుతమ్ ।
స్వయం సమేత్య రాజేన్ద్రో । ఒకల్పయ ద్భోజనం హరేః ॥ 282

బుభుజే పురుషశ్రేష్ఠో । లక్ష్మ్యో చ పరమేష్ఠినా ।
మాత్రా చ సహితో రాజన్ । స శేషో గరుడాన్వితః ॥ 283

దత్త్వా వస్త్రాణి దివ్యాని । జామాకుః శ్రీవతే ర్మృపః ।
జగమ భవనం రాజా । వాసుదేవాజ్ఞయా తదా ॥ 284

శ్రీనివాసుడు —

వివాహమునకు వచ్చిన జను లందరు ఉపవాసముతో నున్నారు. నేనును, నా పుత్రుడిగు బ్రహ్మయు, నా తల్లియగు వకుళమాలికయు దేవతలు మున్నగువారును 274

నా సహచర్యచారిణీయగు లక్ష్మీయు ఆకలిచే డస్పియున్నాము. వారి కందరకు వన్నమును, పలువిధముల పిండివంటలను 275

సీపు వెంటనే పిర్తవరచుము. జితేంద్రియులగు ముసింద్రుల కగ్నిహోత్రుడు చక్కగా వంట నమర్చగలడు. 276

నాకును పండిన అన్నమును పంపవలెన'ని అడిగినంతనే తొండమానుడు శ్రీనివాసునితో— 277

శ్రీనివాసరూపముగా నవతరించిన శ్రీమన్నారాయణా! నీ పాలనముననున్న యీ శరీరము నీ యదీనమైనదేకదా! సామాన్య మానవునివలె నీవును నా అన్నము వలె పిండుచున్నావు. 278

అని పలికి తన గృహమున కేగి యగ్నిహోత్రునిచే వంట చేయించి 279

వేదవేత్తలగు ముసింద్రులకును, దేవతలకును, దేవతాంగవలకును, ఆకలిగొని యన్నమునుగోరు బ్రాహ్మణులకును అన్నమును వడ్డించెను. 280

వా రందరును పిండివండలతోను, రసములతోను, భుజించిన పిమ్మట శ్రీనివాసునకై 281

మిసపవస్పతో కూడినట్టియు, తేనెతోకూడిన యనేక విధములగు వదార్థములతో కూడిన యన్నమును తాను వెంటనుండి గొనితెచ్చి యమలైనను. 282

శ్రీనివాస డద్దాదిని లక్ష్మీదేవితోను, చతుర్ముఖునితోను, తల్లియగు వకుళమాలిక తోను, శేషునితోను, గరుడునితోను విందారగించెను. 283

అనంతర మల్లాడగు శ్రీనివాసునకు రాజు సూతన వస్త్రములనిచ్చి యాశవి యనుజనుబడసి తన గృహమునకు జనెను, 284

గతే రాష్ట్ర మహారాజః । శ్రీనివాస స్త్వరాన్వితః ।
నిద్రాం చకార విధివత్ । నిర్నిద్రోఽపి సుఖాననే ॥ 285

ఏవం గతా చ సా రాత్రిః । ప్రభాతసమయోఽ భవత్ ।
పూర్వదేవగురో ర్వారః । సప్రహృష్టో దళమీదినే ॥ 286

సముత్థితో వాసుదేవః । కృతమగ్గలమజ్జనః ।
వసిష్ఠ మబ్రవీ ద్రాజన్ । భగవాన్ వేంకటేశ్వరః ॥ 287

శ్రీ భగవాన్ —

సహైవ భోజనం కార్యం । లక్ష్మ్యే చ పరమేష్ఠినా ।
మాత్రా పురోహితేనా పి । వయం పఞ్చా న్నవర్జితాః ॥ 288

రాజ్య స్తు భవనే రాజా । రాజపత్నీ పతివ్రతా ।
కన్యా పురోహితో భ్రాతా । తే ఽపి పఞ్చా న్నవర్జితాః ॥ 289

ఏవ ముత్త్వా వసిష్ఠ స్తు । పురోహితః మరీచమ ।
కుబేర మబ్రవీ ద్రాజన్ । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥ 290

శ్రీనివాసః —

గచ్ఛ యక్షగణాద్యక్ష । రాజానం విప్రకారణాత్ ।
ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా । యక్షరా ద్రాజసత్తమమ్ ॥ 291

గత్వా ఽహ భారతీం పుణ్యాం । శ్రీనివాసేన భాషితమ్ ।

కుబేరః —

భోజనం త్వృషిముఖ్యానాం । కర్తవ్యం పూర్వ మేవ హి ॥ 292

ముహూర్తకాలో రాత్రౌ తు । నాదీకా స్యుః ప్రయోదళ ।
తదా ఽసాధ్యం మహారాజః । రాత్ర్యాం బ్రాహ్మణభోజనమ్ ॥ 293

ఇతి సన్నిత్య రాజానం । కుబేరః పున రాగతః ।
తథా చకార రాజర్షిః । భోజనం బ్రహ్మనాదినామ్ ॥ 294

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకండవ అధ్యాయము 289

రాజు వెడలిపోయినంతనే శ్రీవివాసుడు విద్రలేనివాడయ్యెను సామాన్య
మానవునివలె నిద్రను గడించుడు మృదుతల్పమున విశ్రించెను. 285

రాత్రి గడచి సుప్రభాతమయి దశమీ తిథి కుక్రవారమాయెను. 286

శ్రీవివాసుడు మేల్కొంచి మంగళస్నాన మాచరించి వసిష్ఠునితో — 287

శ్రీ భగవానుడు —

మునీంద్రా : నేను, లక్ష్మీ, చతుర్ముఖుడు, తల్లియగు వక్షశమాలిక, పురో-
హితుడు మే మయిదుగురమును. 288

అకాశరాజు, ఆతని సహధర్మచారిణీయు, కన్యయగు సద్మావతియు, పురోహితు-
రును, పెకడ్లికుమార్తె స్తోదరుడును భుజింపరాదుకదా : మే మందర మొకేనర్యాయము
భుజింతుమ'ని పలికి సజ్జనాశ్రీతుడగు శ్రీవివాసుడు కుబేరునితో 289-290

నీ వాకాశరాజునకు బ్రాహ్మణపుంగవుల విషయమై యీ సందేశమును తెలుపు
మ'ని వంపగా కుబేరుడు 291

శ్రీవివాసుని సందేశ మాకాశరాజున తెలింగించి 'రాజా : ఋషిశ్రేష్ఠులకుమాత్ర-
మిప్పుడే ముందుగ భోజనము సంసిద్ధమొనర్చుము. 292

వివాహముహూర్తము రాత్రి పదమూడు గడియల కాలమునకే, అందుచే వారికి
రాత్రి భోజనము సంభవించనేరదు అని 293

తెలిపి కుబేరుడు తిరిగి వచ్చెను. రాజుల్లే బ్రాహ్మణులకు భోజనము
నమర్చెను. 294

- చదా చ దక్షిణాం నిష్క్రం । రామ్బూల ఇన్ ద్విజన్మనామ్ ।
- వివాహార్థం శ్రీనివాసానయనాయ తన్మన్దిరం ప్రతి నృపాగమనమ్
ఏవ మ్భూతే మహీపాలః । కల్యాణదివసే హరేః ॥ 295
- శుక్రవారే దశమ్యా ఇన్ద్రా । సాయత్కాలే వియన్మృతః ।
చతురంగజలం సర్వం । నిధాయ పురతః సుతమ్ ॥ 296
- వసుదానం మహారాజః । తౌర్జమాన ఇన్ద్రా సోదరమ్ ।
పురోహితం పురస్కృత్య । సహ సమ్పన్దితాన్తవైః ॥ 297
- బిరావతం మహానాగం । రత్నకమ్బులభూషితమ్ ।
మేఘరాధ్వర్ణసంయుక్తం । బద్ధఘట్టాకులాన్వితమ్ ॥ 298
- రత్నదంతం మహారావం । కర్ణబద్ధసుచామరమ్ ।
పురస్థరం పురస్కృత్య । గజ మైరావతం తథా ॥ 299
- అహ్వనవారణా త్రాన్తః । శ్రీనివాసాలయం తదా ।
తస్మిన్ మహాగృహేరాజన్ । అయత స్తమ్భశోభితామ్ ॥ 300
- సఖాం చకార రత్నాధ్యం । విశ్వకర్మా విభోః ప్రియామ్ ।
తత్రా లసినాః మహాభాగాః । బ్రహ్మద్యాః సర్వదేవతాః ॥ 301
- విశ్వామిత్రో భరద్వాజో । వసిష్ఠో గౌతమ స్తథా ।
భృగు రత్రిః పులస్త్య శ్చ । వాల్మీకి ర్మిథితేశ్వరః ॥ 302
- వైశ్యానస శ్చ దుర్వాసా । మార్కండేయోఽథ గాలవః ।
దధీవి శ్చ్యవనో రాజన్ । సనక శ్చ సనన్దనః ॥ 303
- ఏతే శ్రేష్ఠతమా లోకే । మునయో వీతకల్మషాః ।
జటామకుటభూషాన్గాః । జ్వలత్కృష్టాజినామ్మరాః ॥ 304
- కశ్యప స్తు పురస్కృత్య । సమాసీనాః సభాన్తరే ।
తన్మద్యే వాసుదేవ స్తు । రత్నకమ్బులసంయుతః ॥ 305

నూటయెనిమిది మాదలను దక్షిణను, తాంబూలమును సమర్పించెను.

వివాహమునకై శ్రీనివాసుని గొనితెచ్చుటకు రాజు శ్రీనివాసుని
మందిరమున కేగుట

ఇట్లు శ్రీనివాసుని పెండ్లి నా దంతయు జరిగినదిమ్మట 295

దశమీ శుక్రవారపు దివసమున సాయంకాలమున చతురంగబలములకు
ముందుగా తన పుత్రుడగు 296

వసుదాసుని, సోదరుడగు తొండమాసుని విలిపి పురోహితునితోను, బంధువుల
తోను, 297

నీలమేఘమువంటి దంగుగలిగి, గండులచే నలంకరింపబడి, రత్నకంబళి పీఠ
పడవబడి 298

ఎర్రవి దంతములుకలిగి, పెద్దధ్వనిగలిగి, చెవులకు చక్కని చామరములు
కూర్చబడిన యైరావతమును గజేంద్రముతోను, ఇంద్రుడను పురోహితునితోను, 299

శ్రీనివాసుని పిలచుటకై యాతని విడిదికి యేతెంచెను. ఆ భవనమున పదివేల
స్తంభములతో కూడి 300

రత్నములచే నలంకరింపబడి శ్రీనివాసునకు ప్రియమగు సభను విశ్వకర్మ
విర్మించెను. ఆ సభాభివనమున బ్రహ్మ మున్నగు పకలదేవతలును, 301

విశ్వామిత్రుడు, భరద్వాజుడు, వసిష్ఠుడు, గౌతముడు, భృగుమహర్షి, అత్రిమహా
ముని, పులస్త్యుడు, వాల్మీకి, జనకుడు, 302

వై శానసుడు, దుర్వాసుడు, మార్కండేయుడు, గాలవుడు, దధీచి, చ్యవనుడు,
సనకసందనాదులను 303

సానకచరిత్రులును, లోకవిఖ్యాతివిగవినవారును, జడలను, శిరోభూషణములు
గలవారును, మెరయుచున్న కృష్ణాజినమునే కట్టుపుట్టముగ ధరించినవారును, 304

నగు మునీంద్రులును కళ్యవమహర్షిని తమ కదినేతగా నుంచుకొని సభలో
యాసీనులైరి. వారిమధ్యలో శ్రీనివాసుడు రత్నకంబళిపై కూర్చుండెను. 305

కృతాజ్ఞాదిభుజ స్తస్మా । బ్రహ్మ లోకపితామహః ।
తత్సాధాద్భార మాసాద్యః । రాజా సత్యపరాక్రమః ॥ 306

పురోహితం పురస్కృత్య । సమ్నాప్తో హరిసన్నిధిమ్ ।
సముత్తస్థా వాసుదేవో । దృష్ట్వా రాజాన మాగతమ్ ॥ 307

పరిరమ్భణ మాసాద్యః । భగవాన్ వాక్య మబ్రవీత్ ।

శ్రీనివాసః —

భవాన్ శ్రేష్ఠతమో ఒత్కన్తం । వృద్ధో ఒసి సృపపత్తమః ॥ 308

కిమర్థ మాగతో ఒసి త్వం । మద్గృహం రాజసత్తమ ।
వసుదాన స్తు రాజేంద్రః । సమాహ్వానే వియోజయ ॥ 309

వద త్యేవం శ్రీనివాసే । పురోహిత మభాషత ।

రాజా —

విరమ్భః క్రియతే కస్మా । త్పూజాం కురు రమాపతేః ।
స రాజవచనం శ్రుత్వా । ధరణీం వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 310

వియన్నృపోక్త్యా వసిష్ఠప్రేరితధరణీకృతశ్రీనివాసోపచారః

వసిష్ఠః —

అరున్ధతీం పురస్కృత్య । కురు పూజాం రమాపతేః ॥ 311

సా సప్రమూ త్సముత్థాయ । బాష్పసందిగ్ధలోచనా ।
ముఖం విలోక్య రాజేంద్రః । కృష్ణస్య సృపవల్లభా ॥ 312

మత్వా కృతార్థ మాత్మానం । ఆనన్దపరిపూరితా ।
సంజ్ఞా పూజయా మాన । సచ్చిదానన్దవిగ్రహమ్ ॥ 313

తాం దృష్ట్వా యోషిత స్సర్వాః । విస్మయాకులమానసాః ।
ప్రాహుః ప్రహృష్టహృదయాః । ధరణీం రాజవల్లభామ్ ॥ 314

యోషితః ।

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకండవ అధ్యాయము

293

జగత్తున కంతకును పితామహుడగు చతుర్ముఖుడు చేతులు జోడించి నిలచెను.
గొప్ప సరాక్రమశాలియగు ఆకాశరాజును ఆ సభాద్వారమునద్దకు

306

పురోహితుని ముండికొనివచ్చి చేరెను. రాజునుగాంచి శ్రీనివాసుడు లేచి
నిలచి

307

కొగిలిండుకొని 'రాజేంద్రా : నీవు ముదునలివైనను చాల ఉత్తముడవు. 308

మా భవనమునకు నీవే రానేర : నీ పుత్రుడగు వసుదాసుని మమ్ము పిలుచుటకు
సంపవచ్చునుకదా :

309

అని పదకడుండగా రాజు పురోహితునితో — " వసిష్ఠా : ఇంకను ఆలసింప
నేర : శ్రీమన్నారాయణునకు పూజ నొనర్చుచు "ని నవినయముగ నడిగెను. అంత వసిష్ఠు
రాకాశరాజు భార్యయగు ధరణీదేవితో —

310

ఆకాశరా జడిగినపిమ్మట వసిష్ఠుడు ధరణీదేవిని ప్రేరేపింపగా

ధరణీదేవి శ్రీనివాసున కుపచారముల నొనర్చుట

వసిష్ఠుడు —

నీ పెరుంధతి నహాయముతో శ్రీనివాసు నర్చింపుమ'ని పలికెను. ఆకాశరాజునకు
ప్రియపత్నియగు ధరణీదేవియు తొట్రుపాటుతోలేచి కన్నులలో నీరునింపుచు శ్రీనివాసుని
ముఖవిందము నుగాంచి

311

తః కృతార్థుడగుగా తలంచుచు మహాదానందమునంచుచు సిగ్గుపడుచు
నాకనివి పూజించెను.

312

అంగనామణు లందరును ధరణీదేవిని గాంచి యాశ్చర్యాందోళితచిత్తై
మనమున నంతరించుచు నాపెతో —

313

నీ వెన్నిజన్మలనుండి యే పుణ్యము నార్జించితివోకదా : శ్రీనివాసు నర్చింపుమని
బ్రహ్మచే సృష్టింపబడి

314

కిం త్వయాఽఽచరితం పుణ్యం । సర్వజన్మని హేధరే : ।

వాసుదేవార్చనవిధౌ । నిర్మితా పరమేష్ఠినా ॥

315

యా త్వ మిత్రం పూజయసి । సాక్షి న్నారాయణం స్వయమ్ ।

ఇ త్యేవం సంస్తుతా దేవీ । ధరణీ రాజవల్లభా ॥

316

తైలకర్పూరగంధేన । చంద్రనేన సుగంధినా ।

అర్చయామాస కల్యాణీ । శ్రీనివాసం సురేశ్వరమ్ ॥

317

వస్త్రైర్నానావిదై రత్నైః । ముక్తానిర్మితభూషణైః ।

దివ్యాలంకారాలజ్జ్యోతశ్రీనివాసస్య సమరికరన్మపమన్దిరప్రవేశః

తతః పురోహితా ఽఽఽజ్ఞప్తః । పురాణపురుషోత్తమమ్ ॥

318

గజ మాహోపయద్రా జా । జామాతర మనామయమ్ ।

సహితో వాసుదేవ స్తు । బ్రహ్మజా శమ్మునా తథా ॥

319

కుదేరేణా పిరాజేన । గరుడేనా గ్నినా తథా ।

వాయునా వరుడేనా పి । యమేన మరుతాం గణైః ॥

320

వసిష్ఠాదిమునిశ్రేష్ఠైః । సదారై స్ససుతై స్తథా ।

జగమ రాజధవనం । రత్నతోరణమణ్డితమ్ ॥

321

నానాజనసమాకీర్ణం । నాలంకారమణ్డితమ్ ।

మహావాద్యస్వనై ర్యుక్తం । దీపాయుతవిదీపితమ్ ॥

322

జామాత్యసహితో రాజా । ద్వారతోరణసన్నిధౌ ।

చతురంగబలం ముక్త్యా । గృహాంత ర్గతు ముద్యతః ॥

323

తత్రాన్తరే శ్రీనివాసం । వీరాజయితు మాగతా ।

తోడ్డిమాన్మృపతే ర్పార్యా । కుంకుమోదకభాజనమ్ ॥

324

సమాదాయా శు కల్యాణీ । వాసుదేవ మపూజయత్ ।

తతః సర్వా బ్రీనివాసః । ప్రావిశ ద్రాజమన్దిరమ్ ॥

325

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకండవ అధ్యాయము 295

సాక్షాత్తుగా శ్రీమన్నారాయణుని యిట్లు పూజించుచున్నావు అని స్తుతిండు
చుండగా 315

ధరణీదేవి పరిమళతైలము, పచ్చకర్పూరము, సుగంధచందనాదులచేతను, 316

నూతన వస్త్రములతోను, పయవిధములగు రత్నములతోను, ముత్యములచే
కూర్చబడిన భూషణములతోను పూజించెను, 317

శ్రీనివాసుడు దివ్యములగు భూషణముల నలంకరించుకొని

తన పరివారముతో నాకాశరాజభవనమున కేగుట

పిమ్మట ఆకాశరాజ పురోహితుని యాజ్ఞనుగొని పురాణపురుషుడును దోషదూరు
డగు శ్రీనివాసు నైరావతముపై నదిష్ఠింప జేసెను. శ్రీనివాసుడు బ్రహ్మరుద్రులతోను
318-319

కుబేరునితోను, అదితేమనితోను, గరుత్మాంతునితోను, అగ్నిహోత్రునితోను,
వాయుదేవునితోను, వరుణునితోను, యమునితోను, మరుద్గణములతోను, ఛార్వాకృత్ర
లతో కూడిన 320

నసిష్ఠాది మునీంద్రులతోను కూడి రత్నతోరణములచే నలంకరింపబడి 321

పెక్కుమంది జనులచే విబిడమై, అనేకారంకార సమంకృతమై, గొప్ప
వాయుద్యర్షుని సమ్మిళితమై, వేలకొలది దీపములచే ప్రజ్వలిల్లుచున్న రాజభవనమును
సమీపించెను. 322

రాజుడగు శ్రీనివాసునితో ముఖద్వారమునంద్ద చతురంగదలములను విడచి
లోని కరుగబోయి చుండగా 323

తొండమానురాజులార్య శ్రీనివాసునకు కుంకుమముతో కలిపిన నీరుకల కలశ
మును (దృష్టిదోషవిహారార్థమై) 324

కొంతెచ్చి హారతి నొసంగి శ్రీనివాసుని పూజించెను. అనంతరము పుండరీక
దళామలాయతేక్షణుడగు శ్రీనివాసుడు 325

ద్వారాణ్య తీర్థా భ జహూని మాధవో । రాజ్ఞా సమేతో భవనం ప్రవిశ్య ।
రత్నాసనే రాజవినిర్మితే హరిః । రరాజ రాజీవసమాననేత్రః ॥ 326

చతుస్త్రింశం రత్న వేదీం । అధిష్ఠాప్య ఖగధ్వజమ్ ।
పరివార్య చ తస్మ స్తే । మునయో పీతకల్మషాః ॥ 327

బ్రహ్మణ మగ్రతః కృత్వా । సర్వే దేవా యథాసుఖమ్ ।
స్మర్త్వాసనే సమాసీనాః । పశ్యంతో నయనోత్సవమ్ ॥ 328

తత స్స రాజా ధర్మాత్మా । చక్రే మగ్గళమజ్జనమ్ ।
సా పి స్నాత్వా మహారాజః । తైలేన చ సుగంధినా ॥ 329

అలంబరారా లంకారైః । స్వా ల్తూరు రాజవల్లభా ।
స్వామిపుష్కరిణీతోయం । హేమకుమ్భప్రపూరితమ్ ॥ 330

వియన్నృపకృతవరపాదామ్బుజక్షౌణమ్

సమానీయ ద్రాహ్మణై శ్చ । హరిపాదావనేజనమ్ ।
సుకల్పం విధివ చ్చక్రే । కన్యాదానస్య సాదరమ్ ॥ 331

తత శ్చకార రాజేస్త్రి : । మధువర్కం పురోహితః ।
పురోహితోక్తమస్త్రేణ । తస్య పాదావనేజనమ్ ॥ 332

'సహస్రశీర్షాపురుష' । ఇతి మస్త్రం సముచ్చరన్ ।
ధరణ్యా స్రావితైః కృత్వా । స్వామితీర్థజలై శ్చుభైః ॥ 333

హరిపాదోదకం పుణ్యం । దధార శిరసా నృపః ।
భార్యాం పుత్రం ద్రాతరం చ । భవనం కోశ మేవ చ ॥ 334

గజా లగారం రథా లగారం । వస్త్రాలగారం చ తజ్జలైః ।
మార్జయామాస రాజేస్త్రిః । శ్రీనివాసపరాయణః ॥ 335

రాజా —

అన్య మే సపలం జన్మ । జీవితం చ సుజీవితమ్ ।
అన్య మే పితర స్తుష్టాః । వాసుదేవపదోదకాత్ ॥ 336

పెక్కుద్వారములను దాటి రాజతోకూడి రాజభవనమున ప్రవేశించి రాజుచే చతుస్పదిలో నేర్పరుపబడిన రత్నసింహాసనమున విరాజిల్లెను. (చతుస్పది యనగా నాడుగు దిక్కులయందును చతురముగా నేర్పరచబడిన సభాభవనము)

326

పావనసర్పితులగు మునులందరును నాతనిని చుట్టముట్టి కూర్చుండిరి.

327

దేవత లందరును బ్రహ్మను ముందుగా కూర్చుండజేసికొని బంగారు సింహాసన ములపై కూర్చుండి నేత్రపర్యముగా వీక్షించుచుండిరి.

328

అకాశరాజు మంగళస్నాన మాచరించగనే ధరణిదేవియు పరిమళసూనెతో స్నానమాచరించి

329

భూషణములచే తన నలంకరించుకొనెను. బంగారు కలశములతో వింపి స్వామి పుష్కరిణీతీర్థమును బ్రాహ్మణులద్వారా

330

అకాశరాజు పెండ్లికుమారుని పాదపద్మములను కడుగుట

శ్రీనివాసుని చరణజ్ఞానమునకై తెప్పించి కన్యాదానసంకల్పమును శాస్త్రము నందు చెప్పినరీతిగా నాచరించెను.

331

పిమ్మట పురోహితుడు మధుసర్కము నాచరించెను. అనంతర మాకాశరాజు పురోహితుడు చెప్పచున్న మంత్రముతో

332

“సహస్ర శీర్షాపురుష” అను పురుషసూక్తమును పఠించుచు సహధర్మచారిణి యగు ధరణిదేవి పిళ్లపోయుచుండగా స్వామి పుష్కరిణీజలముతో శ్రీనివాసుని పాదము లను కడిగి

333

యా పావనోదకమును కిరస్సున ధరించి భార్యను, పుత్రుని, సోదరుని, భవన మును, ధనాగారమును,

334

గజశాలను, రథశాలను, వస్త్రములశాల నా పవిత్రజలముచే శ్రీనివాసునియం దత్యంత భక్తియుక్తుడై ప్రోక్షించెను.

335

రాజు —

“శ్రీనివాసుని పాదోదకముచే నేటికి నా జీవితము సఫలమైనది. పార్థకమైనది. నేడు నా ఏక్యదేవతలు సంకృప్తులైరి”ని

336

ఏవ ముద్భై మహారాజః । కన్యాం కమలలోచనామ్ ।
అలంబత్రే విచిత్రై స్తాం । అలంకారై ర్మహిషతే ॥

337

తత స్తు ఘంటికాఘోషం । కృతవా నేవచింతకః ।
సుముహూర్తే తదా ప్రాప్తే । మణికాష్ఠక మబ్రవీత్ ॥

338

మరాయ వియన్నృపద త్రవై వాహికభూషణాదికమ్

కన్యాప్రదానసమయే । దక్షిణాం రాజసత్తమః ।
కోటిసంఖ్యా నిష్కంఘంజాన్ । చత్తవా న్యేజ్జరచేతుః ॥
తం దృష్ట్వా ధనరాశిం తం । భగవా నాహ భూమిపమ్ ।

339

శ్రీనివాసః ॥

దాతన్యం కిం త్వయా రాజన్ ॥ పుత్రస్య తవ భూషతే ॥
వివాహకర్మనిపుజో । భవో న్దానపరాయణః ।
చదస్వ భూషణా న్యంగ । బహురత్నాన్వితాని చ ॥
ఇ యుక్తో వాసుదేవేన । భూషణాని దదౌ నృపః ।
కీరీటం శతధార స్తు । కంఠికా మపి తావతీమ్ ॥

340

341

342

పున రేకాం తదర్థం చ । తదర్థం చైవ కంఠికామ్ ।
పదకాని దదౌ సప్తా । నర్హాణ్య భ నృపోత్తమః ॥
మాలికాం మౌక్తికానాం చ । భుజభూషణయుగ్మకమ్ ।
కర్ణభూషామౌక్తికాఢ్యా । వంసపర్యంతలమ్బినౌ ॥
కంకణే రత్నమాణిక్య । వజ్రవైదూర్యనిర్మితే ।
ద్వాత్రింశద్ధారసంయుక్తే । అనిర్ధే దత్తవాన్ నృపః ॥

343

344

345

నాగభూషణయుగ్మంచ । బాహుపూరాదికాం స్తథా ।
భూషణా న్యంగుళీయాం శ్చ । దళానాం వీరముద్రాదికామ్ ॥
కటిపూతం స్వర్ణమయం । వరవజ్రనమన్వితమ్ ।
వీరదళశతీధారం । బహురత్నసమన్వితమ్ ॥

346

347

పదకుడు తన పుత్రులగు పద్మములవంటి కన్నులగల వద్యావతిని విచిత్రము
లగు నలంకారములతో నలంకరించెను. 337

ఇంతలో జ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞు డను పూజారి ఘంటను వాయించగా మమహూర్త
మైనది తలంచి మంగళాష్టకముల చదివెను. 338

అరాళరాజు పెంగ్లీకుమారునకు వివాహసమయమున నీయవలసిన

భూషణాదుల నొనంగుట

కన్యాదానసమయమున నారాళరాజు శ్రీనివాసునకు కోటిమాడలను దక్షిణగా
నొసంగెను. 339

ఆ పనరానిగాంచి శ్రీనివాసుడు రాజుతో రాజా : నీ పుత్రుడనగు నా కింకను
ఋయవలసిన దేమున్నది : 340

నీవు వివాహకృత్యము నొనర్చుటలో నేర్పరివి. నీవు దానముల నొనర్చుటలో
వత్సంతాన క్రికలవాడవు. నాకు పెక్కు రత్నములతోకూడిన భూషణముల నొనంగుమని 341

పలుకగా నారాళరాజు నూరుబారువుల కిరీటమును, నూరుబారువుల కంఠాభరణ
మును, 342

ఏదిబారువుల అగ్రే యిరువదియైదు బారువుల కంఠాభరణములను అమూల్యము
లగు యేడు పతాకములను 343

ముత్యాలనరులను, రెండు కేయూరములను, భుజములవరకు వ్రేలాడు ముత్య
ముల కర్ణాభరణములను, 344

రత్నములతోను, మాణిక్యములతోను, వజ్రవై ధూర్యములచేచేయబడిన ముప్పది
రెండు బారువుల బరువుకలిగి వెల యింతయని చెప్పకకముగాని కంకణములను 345

రెండు భుజములకును, రెండు నాగాభరణములను, చందకడియములను, పది
ఉంగరములను, వీరముద్రకను 346

శ్రేష్ఠమైన వజ్రములతో కూడిన బంగారు మోలనూలును, పదునొకండు నూరుల
బరువుగలిగి, అనేక రత్నములతో కూడిన 347

- పాదుకే చ తతో రాజా । దత్తవా నృదుమాతినే ।
 దదాభోజనపాత్రం చ । షష్టిభారయుతంప్రభో ॥ 348
- బిముపాత్రసమోపేతం । బృహత్పాత్ర మపాం తథా ।
 కంబళానాం చతుష్షష్టిం । దత్తవాన్ రాజసత్తమః ॥ 349
- భూషణై ర్భూషితాంగస్య । కన్యాదాన మథా కరోత్ ।
 కన్యాప్రవర మూచే లభ । గురు స్సాక్షే ద్బృహస్పతిః ॥ 350

గురువస్థితకథితవహువంప్రవరాదికమ్

బృహస్పతిః —

- అతిగోత్రసముచ్చృతాం । సువీరస్య ప్రపౌత్రికామ్ ।
 సుధర్మణ స్తు పౌత్రీం చ । పుత్రీ మాకాశభూపతేః ॥ 351
- త్వ మగ్గీకురు గోవిందః । కన్యాం కమంలౌచనామ్ ।
 ఏవ ముక్తే మహారాజో । ముదా రత్నాబరం దదౌ ॥ 352

వసిష్ఠః —

- ప్రపౌత్రస్య యయాతే స్తు । పౌత్రస్యా మితతేజసః ।
 కూరనేనస్య రాజేంద్రే । ఏసుదేవస్య భూపతేః ॥ 353
- పుత్రస్య వేంకటేశస్య । గోత్రే వాసిష్ఠసంజ్ఞకే ।
 జాతస్యైతికులోత్పన్నాం । కన్యాం కనకభూషితామ్ ॥ 354
- గ్రాహిష్యామో వయం రాజన్ । తవ పుత్రీం నృపోత్తమః ।
 కన్యావరప్రవరయోః । ఇత్యుచ్చారితయో రథ ॥ 355
- ధరణ్యా సహ రాజేంద్రేః । కన్యాదానపరాయణః ।
 స్రహ్మష్టహృదయః ప్రాహ । శ్రీనివాసం పరాత్పరమ్ ॥ 356

శ్రీనివాసస్య వసిష్ఠాదికారితపద్మావతీపాణిగ్రహణోత్సవః

అకాశరాజః —

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకండవ అధ్యాయము 301

పాదుకలను, అరువది బారువుల బరువుకలిగిన తోజనపాత్రను. 348

చిన్న చెంబుపైన గల పెద్ద మంచి నీటికళమును, అరువదినాలు కంబళులను 349

భూషణములచే నలంకరింపబడిన శ్రీనివాసునకు కన్యాదానపూర్వకముగా నొసంగెను. గురువగు బృహస్పతి కన్యాప్రవరను చదివెను. 350

గురువగు వసిష్ఠుడు వధూవరుల ప్రవరను చదువుట

బృహస్పతి —

అత్రిమహర్షి గోత్రమున పుట్టినదియో, సునీకేని మునిమనుమరాయను సుధర్మపి
మనుమరాయను, ఆకాశరాజు పుత్రుడాయు నగు 351

ఈ పద్మనేత్రుడు కన్నియను నీ వంగీకరింపుమని బృహస్పతి చదివినంతనే
ఆకాశరాజు సంతనమున రత్నములను, వత్తముల నొసంగెను. 352

వసిష్ఠుడు —

అనంతరము వసిష్ఠమహర్షి యయాతికి మునిమనుమడును, మిక్కిలి తేజోవిరా
జుడుగు శూరసేనుని మనుమడును, వసుదేవుని 353

పుత్రుడును, వసిష్ఠగోత్రోద్భవుడును నగు శ్రీనివాసున కత్రికురోద్భవయు.
సువర్ణాభరణభూషితయు 354

నగ నీ పుత్రుకను మేము స్వీకరింతుము అని యిట్లు పెండ్లికుమారునియొక్కయు.
పెండ్లికుమార్తెయొక్కయు ప్రవరలను చదివినపిమ్మట 355

ఆకాశరాజు ధరణీదేవితో కూడ కన్యాదానముచేయు సుత్సాహము కలవాడై
సంతసించిన మనస్సుతో పరాత్పరుడుగు శ్రీనివాసునితో— 356

శ్రీనివాసునకును పద్మావతికిని వసిష్ఠాదులు వివాహ మొనరించుట
ఆకాశరాజు —

- కన్యా మిమాం ప్రదాస్యమి । గృహాణ పురుషోత్తమః ।
 ఇత్యుక్తాః ప్రాక్షిప ద్రాణాః । ధరణ్యాః స్రావితాః తదా ॥ 357
- మంత్రపూతాంస్సామితీర్థ । చారాంసకనకాంకరే ।
 దక్షిణేశ్రీనివాసస్య । దదౌపద్మావతీంతతః ॥ 358
- విధానం చ తత శ్శుక్రే । రాజేన్ద్ర సృపురోహితః ।
 పూజయిత్వా జగన్నాథం । గన్ధవస్త్రానులేపనైః ॥ 359
- కంకణం బన్ధయామాస । వాసుదేవకరామ్భుజేః ।
 పద్మావత్యాః కరామ్భుజేః । బంధయ త్కంకణం గురుః ॥ 360
- తథా మౌళ్యసూత్రస్య । బన్ధం వైవాహికం తదా ।
 శ్రీనివాసేన దేవేనా । కారయ త్సపురోహితః ॥ 361
- సువాసిన్యః —
- సావిత్రివ చ కల్యాణిః । బహుపుత్రవతీ భవ ।
 సర్వలోకస్య జననీ । భవ ముగ్ధకదాయినీ ॥ 362
- ఇత్థం సుమగ్ధరీ శ్రీఘ । గాయన్తిఘ శుభాశిషః ।
 బ్రాహ్మణానాం కరస్పర్శాత్ । రాజ్ఞశ్చాపీమహాత్మనః ॥ 363
- బంధ పూతం మౌగ్ధల్యం । సూత్రం మన్తాభిమన్త్రికమ్ ।
 కణ్ఠే పద్మావతీదేవ్యా । శ్రీనివాసో జగత్పతిః ॥ 364
- మునిభి స్సహ విద్యద్భిః । ధౌజై ర్హోమం పురోహితః ।
 వసిష్ఠో ఒకారయ త్పద్మా । వత్సజ్జల్యర్పితై స్తతః ॥ 365
- యజ్ఞశ్శాఖాక్రమేణై వ । జహావా గ్నౌ యథావిధి ।
 సర్వం వైవాహికవిధిం । వసిష్ఠో ఒథ సమాపయత్ ॥ 366
- తతః పురోహితో రాజ్ఞః । స్వస్తివాచసమూర్వకమ్ ।
 మునీనా మంజలిపురే । సవరత్నాక్షతా న్దదౌ ॥ 367
- తే వేదమన్తై ర్దగధీశమూర్ధ్ని । రత్నాక్షతా న్నేదవిదః ప్రచిక్షిపుః ।
 తదా నృణాం తత్ర మహాత్మనో ఒభూ । దాకాశరాజస్య పురీనివాసినామ్ ॥ 368

‘పురుషోత్తమా : ఈ నా కన్వియను నీ కొనంగుచున్నాను. స్వీకరింపుమ’ని
కరణీదేవి జలమును పోయుచుండగా తాను 357

మంత్రములచే పవిత్రమగు స్వామి పుష్కరిణి తీర్థమును బంగారముతో గూడ
శ్రీనివాసుని కుడిచేతిలోనుంచి పద్మావతిని కూడ సమర్పించెను. 358

పురోహితునితో కూడి శాస్త్రోక్తముగా నంతయు నాచరించిన పిమ్మట చందన
వస్త్రమైపుతలతో శ్రీనివాసుని పూజించి 359

యాతని పాణిపద్మమున కంకణమును కట్టెను. పద్మావతి కరకమలమునకు
బృహస్పతి కంకణమును కట్టెను. 360

పిమ్మట వివాహమునకు సంబంధించిన మంగళసూత్రమును పురోహితుడు
శ్రీనివాసునిచే పద్మావతి కంకణమున నీ క్రిందివిధముగ కట్టించెను. 361

సువాసనులు —

“పావిత్రవలె నీవును పలువురు పుత్రులనుబడసి నకలలోకములకు తల్లివై
మంగళప్రదురాలవై విరాజిల్లుమ’ని 362

ఇట్లు ముత్తైదువయి మంగళదాయకములగు నాశీశ్శులను కీర్తించుచుండగా
బ్రాహ్మణులును, ఆకాశరాజును తమ చేతులతో తాకినపిమ్మట 363

మంత్రములచే పవిత్ర మొనర్పబడిన నా మంగళసూత్రమును పద్మావతీదేవి
కంకణమున శ్రీనివాసుడు కట్టెను. 364

పురోహితుడగు వసిష్ఠుడు పండితులగు మునీంద్రులతో కూడి పద్మావతి
వోపిలితో నీయబడిన పేలాలను 365

యజుర్వేదానుసార మగ్నిహోత్రమున హోమమును చేయించెను. ఇట్లువసిష్ఠుడు
వివాహవిధినంతను పూర్తిచేసినపిమ్మట 366

ఆశీర్వాదమంత్రపూర్వకముగా రాజపురోహితుడగు బృహస్పతి మునీంద్రుల
దోలిసిలో వవరత్నములతో కూడిన అక్షరల నొసంగెను. 367

వా రా అక్షరలను వేదమంత్రములతో శ్రీనివాసుని కలపై వేయగా నాకాశరాజు
పురనివాసు లందఱును కనులవండువగా గంచపాగిరి. 368

- తస్మి న్కాలే మహారాజో దక్షిణాం బ్రహ్మవాదినామ్ ,
దాసయామాన సస్తుష్టో విప్రై స్తామూలపూర్వకమ్ ॥ 369
- గవాం కోటిసహస్రాణి చా శ్వానామయుతం తథా ।
వస్త్రాణాం విచయం రాజన్ ॥ విప్రేభ్యో దత్తవాన్విభుః ॥ 370
- ఏవం మహాత్మవ స్తత్ర సమభూ ద్దశమి దినే ।
వదూవరౌ ప్రతిష్ఠాప్య భోజయామాన వై తతః ॥ 371
- అన్నం బహువిధం సూప రసభక్ష్యసమన్వితమ్ ।
సరమాన్నం చ సఘృతమ్ సక్షిరం శర్కరాయుతమ్ ॥ 372
- పురోహితేన సహితో భోజనం కృతవాన్ హరిః ।
మాత్రా లక్ష్మ్యే చ సహితః పుత్రేణ సహిత స్తథా ॥ 373
- అకాశరాజో ధర్మాత్మా భుక్తవాన్ కృష్ణసన్నిహౌ ।
లక్ష్మ్యే సమేతా ధరణీ తథా వకుళమాలయా ॥ 374
- అబుక్క్తాన్నం రసై ర్యుక్తం పతిపుత్రసమన్వితా ।
తతః ప్రధాతే రాజేన్ద్రిః సువాసన్య స్సరేశేతుః ॥ 375
- మజ్జనం కారయామానుః గంధతైలై స్సునిర్మలైః ।
అన్యోన్యమజ్జనం తత్ర చాన్యోన్యో ద్వర్తనం తథా ॥ 376
- హరిపద్మావతీదేవ్యో స్తా స్సహస మకారయన్ ।
స రాజా విప్రముఖ్యానాం సురాణాం బహుభోజనమ్ ॥ 377
- ప్రీతాం చ పురుషాణాం చ బహుమానపురస్సరమ్ ।
యథేష్టం దాసయామాన హృష్ట అకాశభూమివః ॥ 378
- అపూషాన్వివిధాం శృత్రే మాపశాకాదికాం స్తథా ।
మృతకుల్యాం క్షీరకుల్యాం దధికుల్యాం తతః సరమ్ ॥ 379

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకవ అధ్యాయము

305

అనంతర మాతాశరాజు వేదవేత్తల కందరకు తాంబూలముతో గూడిన ఓషణము
సంతోషముతో బ్రాహ్మణులచే విప్పించెను. 369

వేదకొంది, కోట్లకొంది గోవులను, గుఱ్ఱములను, వస్త్రములను బ్రాహ్మణులకు
దానముసంగెను. 370

ఇట్లు దశమిరోజున మహోత్సవము జరిగినదిమృత పెండ్లికుమారుడును, పెండ్లి
కుమార్తెను కూర్చుండబెట్టి భుజింపజేసెను. 371

పప్పు, రసము, పిండివంటలు, కీరాన్నము, నేయి, పాలు, చక్కెరలతోకూడిన
భోజనమును 372

పురోహితుడగు వసిష్ఠునితోను, తల్లితోను, శ్రీదేవితోను, పుత్రుడగు చతుర్ముఖునితోను
భుజించెను. 373

దర్మాత్ముడగు నాకాశరాజు శ్రీనివాసుని నన్నిధిని కూర్చుండియు, శ్రీదేవి,
వక్షశమాలికలచెంత కూర్చుండి భుజింపజేసెను 374

రుచ్యుడుగు నా భోజనమును తన భర్తతోను, పుత్రునితోను కలిపి భుజించెను.
రాత్రి తెల్లవారినంతనే దేవరాజకాంత లందరు 375

పరిశుభముగ నిద్దపరచబడిన సుగంధిలైలములను వహ్నివతీ శ్రీనివాసు లొకరి
కొకరు వ్రాసుకొనుట, నడగునలచుటలను 376

పరివాసములాడుచు చేయించిరి రాజు సంతకష్టాంతరంగుడై బ్రాహ్మణోత్తము
భక్తును, దేవతలకు, 377

ప్రీతిలకును, పురుషులకును, నగౌరవముగా నిష్ఠము వచ్చినంత భోజ్యపదార్థముల
విప్పించెను. 378

అనేక రకముల అవ్యములను, పప్పు, కూరలను, నేతినదులను, పాలనదులను
పెరుగునదుల నేర్పాటు చేసెను. 379

- తతః ఉద్భుత్య నిశ్చింతం । బహిర్భుక్తవతాం నృణామ్ ।
ఉచ్చిష్టప్రతిదాలం చ । పుష్కలాన్నాదినంయుతమ్ ॥ 380
- సారమేయగజైః కీర్ణం । రాక్షసానాం గజై స్తథా ।
ఏవం కోలాహలం చక్రే । దివసాం శృతుర స్తథా ॥ 381
- హాస స్తత్ర వినోదేన । నిత్య మాసీ చ్చ మజ్జిమైః ।
దివనే పజ్జమే ప్రాప్తే । కృత్వా నాకదిలిం తథా ॥ 382
- కలకాం శృతురో న్యస్య । దీపజ్వాలావిరాజితాన్ ।
వహువరో ప్రతిష్ఠాప్య । రత్నసింహాసనే నృపః ॥ 383
- పూజయామాస గోవిందుం । జామాతర మనమయమ్ ।
అకాశరాజో ధర్మాత్మా । క్షీరపాత్రం కరే ఒదయత్ ॥ 384
- మాతరం వాసుదేవస్య । నామ్నా వకుళమాలికామ్ ।
పూజయిత్వా విధానేన । వస్త్రాలంకారభూషణైః ॥ 385
- నాభిం క్షీరేణ సమృజ్జ్య । పుత్రీం పద్మావతీం తదా ।
అర్చయామాస దుఃఖేన । బ్రహ్మాణ్యో రాజన తమః ॥ 386
- మహాలక్ష్మ్యే నాభిమూలం । సమృతక్షీరవేచనమ్ ।
కృత్వా అర్చయామాస పుత్రీం । రుదన్ గద్గదకణ్ఠవాన్ ॥ 387

శ్రీనివాసేన సహ శేషాచలమృతి పద్మావతీప్రేషణమ్

- శ్రీనివాసస్య కృష్ణస్య । శేషాచలనివాసినః ।
రాజభార్యా మహాదాగా । రుదన్తీ కురరీ వ చ ॥ 388
- పుత్రీహస్తం ప్రదాయా థ । హస్తే రాజకులాక్షినా ।
క్షీరం సంయోజ్య కృష్ణస్య । నాభిమూలే అతిదుఃఖితా ॥ 389
- భృశం రుదన్తీ మస్త్రేణ । దుగ్ధసందిగ్ధోచనా ।
అర్చయమాస కృచ్ఛేణ । పుత్రీం పద్మావతీం తతః ॥ 390

అందరును భజించినపిమ్మట చాల అన్నము, భక్ష్యములతో కూడిన యెంగిలాకులను బైట వార పేయించగా 380

కుక్కురి గుంపులను. రాక్షసగణములు నచ్చట గుడిగూడుటచే విసర్జితమగు కోలాహలము సంభవించెను. ఇట్లు నాల్గొంజులును 381

పరిహసములతోను, వినోదములతోను, విత్యమభ్యంగనము జరిగెను. అయిదవ రోజు వచ్చినంతనే నాగవల్లిని పూర్తిచేసి 382

దీపశిఖితో గూడిన నాల్గకలశములనుంచి రత్నసింహాసనమున వసూవరుల నుంచి 383

పాలగిన్నెను చేతిలో నుంచుకొని నచ్చిదానందస్వరూపుడగు నల్లుడుగు శ్రీనివాసుని ఆకాశరాజు పూజించెను. 384

వసుదేవుని తల్లియగు వకుళమాలికను వస్త్రాలంకార ఆభరణములచే యదావిధిగ పూజించి 385

బొడ్డును పాలతో తుడిచి యతికష్టముగా దుఃఖించుచు తన పుత్రతీయగు పద్మావతిని నామెకును. 386

శ్రీదేవికి నల్ల పేరితోను పాలతోను బొడ్డును తుడచి దుఃఖించుచు డగ్గుత్తితో నర్పించెను. 387

పద్మావతిని శ్రీనివాసునితో శేషాచలమున కంపించుట

రాజపత్నియూ, పతివ్రతయునగు భరణీదేవి యాడులేడివలె విలపించుచు 388

తన వాస్తవమోహికి కుమార్తె చేతిని తీసికొని శ్రీకృష్ణస్వరూపుడగు శ్రీనివాసుని నాభిని పాలతో తుడిచి 389

మిక్కిలి దుఃఖించుచు మంత్రములతో పాలచే కండ్లు తుడచికొని యతికష్టముతో పద్మావతి నన్పగించెను. 390

ప్రోవాచ చ శ్రీనివాసం । రుదన్తీ రాజవల్లభా ।

ధరణీ —

పాలితాం లాలితాం పుత్రీం । నవమారవృతాం మయా ॥

391

త్వదక్షిణాం జగన్నాథః । కరిష్యే మమ నన్దినీమ్ ।

ఇత్యేవ మర్చయంత్యాం తు । ధరణ్యాం రాజసత్తమః ॥

392

న తస్యా రోదనం దృష్ట్వా । రాజా దుఃఖపరాయణః ।

రురోద దీనవదనః । పుత్రీ మాలిన్య భూపతిః ॥

393

రాజా —

హా పుత్రీః మన్దవాగ్యో ఒహం । త్వద్వియోగేన కేవలమ్ ।

జీవనం మమ కల్యాణిః । నన్దీరం చ భవిష్యతి ॥

394

శ్రీదాగృహే రాజపుత్రీః । తథా భోజనసదృని ।

భ్రాతా తవ కథం శ్రీదాం । భోజనం వా కరిష్యతి ॥

395

ఏవం రుదన్త మాలోక్య । భ్రాతరం దీనచేతనమ్ ।

తొడ్డిమానో నృపశ్రేష్ఠో । దుఃఖితో వాక్య మబ్రవీత్ ॥

396

తొడ్డిమానః —

వయం దరిద్రాః నిర్భాగ్యాః । కృపణాః దీనచేతనః ।

వయం మరణ మాపన్నాః । నా శ్ర కౌర్యా విచారణా ॥

397

ఏతద్భూతే చ కల్యాణి । నై వ లబ్ధా కలౌయుగే ।

ఇత్థం వయం నిశ్చినుమో । వియోగభృశదుఃఖితాః ॥

398

ఏవం తాన్ రుదతో దృష్ట్వా । వసుదానో ఒత్తిదుఃఖితః ।

భగినీం దీనవదనాం । అలిక్య హ రుద స్మృహః ॥

399

వసుదానః —

మాతరం బాలకం త్యక్త్వా । యథా లోకే ధనార్జకః ।

గచ్ఛే త్తథా మాం భగినిః । త్యక్త్వా త్వం కృషు గచ్ఛసి ॥

400

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకండవ అధ్యాయము 309

మరియు — జగన్నాథా : నేను తొమ్మిదిమాసములు గర్భమున ధరించి కవి
యల్లారుముద్దుగా పెంచబడిన 391

నా పుత్రుడు నీ కప్పగించుచున్నాన'ని తెలుపుచు తన కూతు నొప్పగించు
చుండగా — 392

రాజాపె దుఃఖమునుగాంచి తానును మిక్కిలి దుఃఖించుచు విచారముతో
విన్నబోయిన పదనముతో పుత్రుడు కౌగలించుకొని 393

రాజు —

అమ్మా : నీ వియోగముచే దురద్రుష్టవంతుడనగు నేను జీవించుట యనం
భవము. 394

క్రీడావందిరమున నీవు లేక నీ యన్న యెవరితో క్రీడించును ? భోజనమంది
రమున నొంటిగా నెట్లు భుజించున'ని 395

దీనమనుస్కుడై విలపించుచున్న సోదరుని గని తొండమానుడు తానును
దుఃఖించుచు 396

తొండమానుడు —

మనము దరిద్రులము; మందభాగ్యులము, కుత్సితులము, దుఃఖితాంతఃకరణ
లము. మనకు మృత్యువు నమీపించినది. ఇందు సందయములేదు. 397

ఇట్టి కన్యారత్నము కలియుగమున లభింపజాలదు. ఈపె వియోగముచే మిక్కిలి
దుఃఖించుచున్న మే మిట్లు తలంచుచున్నామ'ని 398

పరివరివిధమున విలపించుచుండగా సోదరుడగు వసుదానుడును మిక్కిలి
దుఃఖించుచు చిన్నబోయిన ముఖముతో విలచియున్న సోదరిని కౌగలించుకొని 399
వసుదానుడు —

ధనమును సంపాదించగోరువాడు తల్లిని, బాబుని విడచిపోవునట్లు నీవు వస్తు
విడచి యెవ్వటి కేగెదన'ని 400

ఏవం ప్రసక్తా తత్రా సత్ । దేవానా మపీ భూమిమివ : ।

ఋషీణాం కశ్యపాదీనాం । దుఃఖ మత్యంతదారుణమ్ ॥

401

రుదంతం సృపతిం దృష్ట్వా । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ।

స్వయం రురోద గోపిన్దో । భగినీం పార్థవల్లభామ్ ॥

402

స్మృత్వా శ్రీదేవకీపుత్రః । త దద్భుత మివా భవత్ ।

ఇత్థం కృత్వా లోకరీతిం । జరావత ముపాస్థితః ॥

403

పద్మావత్యా తయా సార్థం । సర్గవాన్యసమన్వితః ।

గ్రామం ప్రవక్షిణీకృత్వ । రమయా సహితో హరిః ॥

404

స్వనివేశగృహం భేజ । పద్మాసనవహాదితైః ।

తతో హరిః శ్రీనివాసః । స్వస్థానం గన్తు మైహ ॥

405

గరుడస్కన్ధమారూఢః । పత్నీంపద్మావతీ మపి ।

అరోపయన్ వరారోహః । అన్యోన్యం పరిరభ్య చ ॥

406

గరుడస్కన్ధ మారూఢో । గన్తుం స్వస్థాన ముత్సుకః ।

హరి రామస్త్రాథార్థస్థు । శ్వశ్రూశ్వశురయో సదా ॥

407

పున ర్గృహం సమ్రుచిశ్య । గమనేచ్ఛు రభూ దభ ।

శ్వశురౌ పర్యపుచ్చ చ్చ । సాష్టాణం ప్రణీపత్య వై ॥

408

అశీర్వాదం తత శ్చక్రే । స్వతామాతు రనామయమ్ ।

అకాశరాజః శ్వశురః । శ్వశ్రావా చ ధరయా సహ ॥

409

అకాశరాజః —

దీప్తాయు ర్భవ గోవిందః । సర్వలోకదురన్ధరః ।

ఇత్యా శిషా లభిసన్ద్వ్య భ । వాసుదేవ మహాషత ॥

410

రాజా —

మాసా నై గచ్ఛ గోవిందః । వద్వా సహ వయోగతమ్ ।

శ్వశురం మా ఇచ్చ తే శ్వశ్రూం । మానయస్వ మహామతేః ॥

411

దుఃఖించుచుండగా నీ ప్రపంచమును వివి దేవతలకును, కశ్యపాది మౌసీంద్రులకు గూడ చాల దుఃఖము కలిగెను. 401

సజ్జననందక్షకుడగు శ్రీవివాసు డట్లు దుఃఖించుచున్న రాజునుగాంచి తన సోదరి యగు ఆర్జునుని భార్యయగు సుభద్రను తలంచుకొని తానును దుఃఖించసాగెను. 402

ఆ దృశ్య మత్యమ్భుతమాయెను. ఇట్లులోకపరిపాటి ననుసరించినపిమ్మట శ్రీవివాసు దైరావతముపై నధిష్ఠించి 403

పద్మావతితో గూడి సకలవాద్యములు మ్రోగుచుండగా నగరమునకు ప్రదక్షిణ మొనరించి 404

చతుర్ముఖివాదులతో తన నివాసమున కేతెంచెను. అంత శ్రీవివాసుడు తన నివాసమగు శేషావలమున కేగుటకై యిచ్చగించి 405

గరుడువిపై పద్మావతిని గూడ నెక్కించుకొని యొకరినొక రాతింగన మొనర్చుకొని 406

తన యత్తమామల యనుచుతికై 407

మరల వారి గృహమునకేగి వారి కుశలమడిగి సాష్టాంగముగా నమస్కరించి తన ప్రయాణము నెఱింగించెను. 408

మామగరగు ఆకాశరాజును ఆత్మయగు ధిరణీదేవియు నబ్బవి 409

జనుల నందరను రక్షించు భారమును వహించి నిర్వహించుటలో చతురుడవగు గోవిందా : చిరకాలము జీవింపుచు'ని ఆశీర్వదించి, యాతనితో 410

రాజు —

మునలివారమగు మా మాటపై గౌరవముంచి నీ భార్యయగు పద్మావతితో నొక నెలదినములుండి పిమ్మట నెడలను"ని 411

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా । వాసుదేవో బ్రహ్మీ న్నుపమమ్ ।

శ్రీవివాసః —

నృపః ! వాక్యం శృణు మమ । కార్యస్య మహతీ త్వరా ॥ 412

తస్మై దాక్షా ఇన్ద్ర మే దేహి । రాజం నై స్యాత్ కృపా మయి ।

ఇత్యుక్త్వా వాసుదేవ స్తు । గరుడస్కన్ధ మాస్థితః ॥ 413

జగము భగవాన్ సాక్షిత్ సర్వదేవసమన్వితః ।

ఆకులాః వ్యాకులా స్సర్వే । నగరస్థా జనా స్తదా ।

ప్రాకారగోపురారూఢాః । పశ్యంతః స్వదృశా బవదన్ ॥ 414

జనాః —

ధన్యా రాజకులోత్పన్నా । పద్మా కమలలోచనా ।

అనుగచ్ఛతి గోవిందం । పశ్యతేతిపరస్పరమ్ ॥ 415

పద్మావతీ శ్రీనివాసయో ర్వియన్నుపప్రేషితపారిబర్హాదిః

తదా దదౌ మహారాజః । పారిబర్హం శ్రియఃపతేః ।

తణ్డూలాన్ శాలినమ్పూతాన్ । వృషదాణాం రథోపరి ॥ 416

ఆరోప్య ప్రేషయామాస । శతం భారీర్వియన్నుపః ।

ముద్గాన్ గోస్వామిసంరూఢాన్ । త్రింశత్సార్వ ర్దదౌ హరేః ॥ 417

గృధభారం మహాస్త ఇన్ద్ర । తిన్త్రిణీభారమే వ చ ।

సయోఘట సహస్రాణి । దధిదాక్షాశతాని చ ॥ 418

సహస్రార్థం పృథ్విపూర్ణః । చర్మపాత్రాణి సర్వపాన్ ।

మేధికాన్ హింజ్గా లవణ । తిలపాత్రాణి చైవ హి ॥ 419

తథా శర్మరయాపూర్ణః । ఘటాంస్తు ద్వ్యేకతేతథా ।

వార్తాకం చూత కదరీ । పల జమ్బీరకాణి చ ॥ 420

కూష్మాణ్డకన్దమూలాని । మరీచామలకాణి చ ।

మధుదాక్షాశతే ద్వే చ । రమృకాష్టచయాం స్తథా ॥ 421

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకండవ ఆధ్యాయము

313

యడుగగా, నాతనితో శ్రీనివాసుడు — రాజా : నమాట నాలింపుము. నాకు
చాల తొందరపని యున్నది. 412

నీకు నా యందు దయయున్నచో నా కనుజ్జ నొసంగుచు'ని గరుడనిపై
వదిష్ఠించి 413

దేవత లందరితో వెడలిపోయెను. ప్రాకారములపైనను, గోపురములపైన
నెక్కి తమ కనులార నీ దృశ్యమును గాంచుచున్న జనులందరును కలతచెందుచు 414
జనులు —

“రాజవంశోద్భవయగు నీ పద్మావతి ధన్యురాలు. శ్రీనివాసునితో నేగుచున్నది.
గాంధుడ”ని యొకరికొకరు జూపుకొనుచు భాషింపబొడగిరి. 415

పద్మావతీ శ్రీనివాసుల కాకాశరాజు పెండ్లిబహుమానములను పంపుట

ఆకాశరాజు పెండ్లికుమారునకు రాజయోగ్యమైన పదార్థములగు శాలిదియ్యమును
నూరుబారువలు ఎద్దులచే కూర్చిన రథముపై నుంచియు, మూడువందల బారువుల
పెనలను బలిష్ఠమైన (ఆటోకు లనదగు) వృషభములపై వేసియు, 416, 417

చాల బారువుల బెల్లమును, బారువులకొంది చింతపంతును, వేలకొంది పాల
కుండలను, నూర్లకొంది పెరుగుకుండలను, 418

అయిదువందల నేతితో వింపిన చర్మ(తోలు)పాత్రలను, అనాచు, మెంతులు,
ఇంగువ, ఉప్పు, నువ్వులతో నిండిన పాత్రలను, 419

చక్కెరతో వింపిన రెండువందల కుండలను, వంకాయలను, మామిడి, అరటి,
చిమ్మవండ్లను 420

గుమ్మడి, కరిద, మిరప, ఉసిరికలను రెండువందల తేనెకుండలను, అరటి
మానుల ననేకములను, 421

రమ్భాత్వచ శ్చ రాజేంద్రః । పత్రాణాం నిచయం తథా ।
అశ్వానా మయుతం దత్త్వా । గజానాశ్చ సహస్రకమ్ ॥ 422

దేహానాం పశ్చసాహస్రం । అలికానాం శతం తథా ।
దాసీనాం ద్వే శతే రాజన్ । దాసానాం త్రిశతం తథా ॥ 423

వస్త్రాణి వివిధా న్యాశు । పర్యజ్ఞం రత్నభూషితమ్ ।
ఉపబర్హం రత్నయుతం । పారిబర్హేణ సంయుతమ్ ॥ 424

ఏవ మాదీని వస్తుని । గృహీత్వా నృపసత్తమః ।
పుత్రేణ సహితో రాజా । శ్రీనివాస పరాయణః ॥ 425

అకాశరాజో ధర్మజ్ఞః । శ్రీనివాసస్య సన్నిధిమ్ ।
ఆగతః శ్వశురం దృష్ట్వా । చో త్తస్థా జగదీశ్వరః ॥ 426

వియన్మృపస్య శ్రీనివాసదత్త స్వభక్తి నై రస్త్యరూప వరప్రాప్తిః

శ్రీనివాసః —

చూరాద్వానం మహారాజః । కిమర్థం త్వం సమాగతః ।
దాతవ్యం కిం నృపశ్రేష్ఠః । తవ పుత్రస్య మే లనమ ॥ 427

కన్యా దత్తా సుతః ప్రాప్తః । సుకృతం కిం కృతం త్వయా ।
సంతోష శ్చాశురః ప్రాప్తో । మమ తాత న సంశయః ॥ 428

కిం తే మనోగతం రాజన్ । త న్మమా చక్ష్య భూవతేః ।
సన్దేహం మా కురుష్వా త్ర । దానాదానే మహిపతే ।
వాసుదేవ వచః శ్రుత్వా । వాసుదేవ మభాషత ॥ 429

రాజా —

సర్వమగ్గళ మస్మాకం । త్వత్ప్రసాదేన కేశవః ।
నా న్య ద్భావే జగన్నాథః । తవ పాదసరోరుహే ॥ 430

ధక్తిం దేహ్య చలాం కృష్ణః । సకుటుమ్బస్య మే లనమ ।
త చ్చుత్వా వచనం తస్య । శ్వశురస్య మాహాత్మనః ॥ 431

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకండవ అధ్యాయము 315

అరటిపట్టలను, పదివేల అరటియాకులను, పదివేల గుట్టుములను, వేలకొలది
యేనుగులను, 422

అయిదువేల యావులను, నూరకొలది గొట్టెలమందలను, రెండువందల దాసీ
లను, మూడువందల పనివాండ్రను, 423

అనేకరకముల వస్త్రములను, రత్నములచే కూర్చబడిన మంచమును, రత్న
జటికమగు తలగడను మొదలగు పెండ్లిసమయమున నీయవలసిన కానుకలను 424

తీసికొని తన పుత్రునితో శ్రీనివాస పదపంకజలగ్నచిత్తుడై 425

శ్రీనివాసుని సమీపించెను. మామగారిదిగాంచి శ్రీనివాసుడు లేచి విలచి 426

శ్రీనివాసు డాకాశరాజునకు తనయం దచంచలభక్తి స్థిరముగా నుండునట్టి
వరము నొసంగుట

శ్రీనివాసుడు —

రాజా : నీ వింకడూరమున కేల వచ్చితివి : నీ పుత్రతుల్యుడనగు నా కింక నేమి
ఁజూయవలసి యున్నది : 427

కవ్య నొసంగితివి. పుత్రుని బడసితివి. నీ వెంతో పుణ్యాత్ముడవు. నాకు నీవలన
సంతులేని సంతోషము కలిగినది, ఇం దేమియు నందియములేదు. 428

నీ మనస్సులోని యభిప్రాయమును నా తెలింగింపుము, ఇచ్చుటలోను పుచ్చు
కొనుటలోను సందేహించవలదని పలుకగా ఆకాశరా జాతనితో— 429

శ్రీనివాసా : నీ యనుగ్రహముచే మా కన్నియు కుభముగనే యున్నవి.
నీ పాదపద్మముల నన్నిదాసమున వింకేమియును కోరజాలను. 430

కృష్ణా : నాకును, నా కుటుంబమునకును విశ్వంభక్తి నొసంగుమని ప్రార్థిం
చెను. శ్రీనివాసుడు మామగారగు 431

- దత్తవా నస్య సాయుజ్యం । ఆకాశన్మపతే స్తదా ।
 స్యాలకస్య దదౌ వత్సం । స్వాజ్ఞస్థం మమసూదనః ॥ 432
- జామాత్రా చ సమాజ్ఞప్తః । పుత్రీభవన మభ్యగాత్ ।
 “పుత్రిః గచ్ఛామి నగరం । విహరస్వ హరిపియేః ॥ 433
- శయనే శ్రీనివాసస్య । శయనం కురు మజ్గళేః ।
 ఇతి రాజా సాన్త్యయిత్వా । పుత్రీం కమల లోచనామ్ ॥ 434
- శకాన సా స్వపితౄక్తం । శీఘ్రం మాధవ మభ్యగాత్ ।
 రుదన్ గద్గదకణ్ఠేన । జగామ నగరం నృపః ॥ 435

భగవత్కృత షణ్మాసావధి కాగస్త్యాశ్రమవాస ప్రతిష్ఠా

- పద్మావత్యనుగో దేవో । బ్రహ్మరుద్రాదికై ర్యుతః ।
 సువర్ణముఖరీం ప్రాప్య । తత్ర వాస మకల్పయత్ ॥ 436
- షణ్మాసావధి లక్ష్మిణో । ‘దీక్షితో లహం మహామతేః ।
 న తైలరాజ మారోహ’ । మితి విశ్చత్స దేవరాట్ ।
 అగస్త్యభవనం గత్వా । తత్ర వాస మకల్పయత్ ॥ 437

స్వావాసం ప్రతి భగవత్కృతదేవాదిప్రేషణమ్

- దేవాన్ సమ్ప్రేషయామాన । స్వధామాని వృషాకపిః ।
 బ్రహ్మదీనాం సురాణాం ఇన్ధ్ర । మునీనా మూర్ధ్వదేతసామ్ ॥ 438
- దదౌ వత్సం యథా యోగ్యం । భగవాన్ భక్తవత్సలః ।
 తేనా లజ్జప్తా జగద్ధాత్రా । జగ్ము ర్లోకం స్వకం సురాః ॥ 439
- ఋషయ శ్చ తపో లరణ్యం । జగ్ము ర్నారాయణాజ్ఞయా ।
 లక్ష్మి ర్జగామ రాజేన్ద్రీ । కరవీరపురం తదా ॥ 440
- మహాత్మనం తత్త్వనుభూయ దేవతాః । బ్రహ్మేశపూర్వాః సమహర్షినః ॥
 జగ్ముః స్వకం ధామ మహానుభావాః । రాజేన్ద్రీపూజ్యం ప్రశశంసు రాద ॥ 441

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకండవ అధ్యాయము 317

నాకాశరాజున కల్గె సాయుజ్యము (తనతో సమానభోగానుభవమును) నొసంగి
బావమరదికి తన శరీరముపై నున్న వట్టవస్త్రమును బహుకరించెను. 432

ఇట్లుండే నాజ్ఞాపింపబడి తన కుమార్తెయగు పద్మావతి యంతఃపురమున కరిగి
“అమ్మా! నేను నా పురమున కేగుచున్నాను. నీవు శ్రీవివాసునకు ప్రయారాలపై
మెలంగుము. 433

శ్రీవివాసునితో పాన్పుపై పవ్వళింపును”ని ఓదార్చుచు నాజ్ఞాపింపగా 434

నామె తండ్రి యాజ్ఞానుసారము శ్రీవివాసుని సన్నిధానమున కేగెను. ఆకాశరాజు
దగ్గరకత్తో విచారించుచు తన నగరమునకు వెడలిపోయెను. 435

శ్రీవివాసు డారునెలలవరకు అగస్త్యాశ్రమమున నుండుటకు

ప్రతిజ్ఞ చేయుట

శ్రీవివాసుడు పద్మావతితోను, బ్రహ్మరుద్రాదులతోగూడి సువర్ణముఠినదివి
సమీపించి యచ్చట 436

‘తా నాడునెలవరకు శేషాచలము నధిరోపింపన’ని దీక్షనుబూని అగస్త్యా
శ్రమమున వివాసము నేర్పరచుకొనెను. 437

బ్రహ్మాదిదేవతలను తమ తమ స్థానములకు పంపించుట

శ్రీవివాసు డంతట బ్రహ్మాదిదేవతలకు జితేంద్రియులగు మునీంద్రులకు వాతి
వారి యర్హతలకు తగినట్లు వస్త్రముల నొసంగి వారివారి విలయముల కేగుటకై యాజ్ఞ
నొసంగగా దేవత లందరును తమ తమ యావాసముల కరిగిరి. 438, 439

ఋషులు నారాయణాజ్ఞను నొడలదాల్చి తమ తపస్సుల కనుకూలమగు వరజ్య
మున కేగిరి. లక్ష్మీకరవీరపురమున కరిగెను. 440

బ్రహ్మరుద్రాదిదేవతలను మూసీంద్రులను మున్నగు మహాత్ము లందరు నా
శ్రీవివాస కల్యాణ మహోత్సవమును నేత్రవర్ణముగా వసుభవించి రాజాధిరాజసంపూజితు
డగు శ్రీవివాసుని స్తుతించుచు తమ స్థానముల కేగిరి. 441

గతే దేవగజే తత్ర । త్వగ స్త్యనిలయం గతః ।
భుక్తానో భోగ మతులం । తత్రా ఒస్త భగవాన్ హరిః ॥

442

వివాహాధ్యాయ ఫలశ్రుతిః

శతావస్థః —

వివాహాధ్యాయమాహాత్మ్యం । యే శృణ్వన్తి జనేశ్వరః ।
తేషాం భాగ్యోదయం వక్ష్యే । శృణు రాజన్ సవి స్తరమ్ ॥

443

కోటికన్యాప్రదానేన । యావ ద్భూమిప్రదానతః ।
య త్ఫలం లభతే దేహీ । త త్ఫలం శ్రవణాదరాత్ ॥

444

యే ఉత్పవం కారయన్తి । వైవాహం వేంకటేశశ్రుతుః ।
తస్యో త్సవో భవే ద్రాజన్ః । వేంకటేశ ప్రసాదతః ॥

445

ఇతి తే కథితం రాజన్ః । వివాహచరితం హరేః ।
శృణుయా చ్ఛ్రావయే ద్వాపి । సర్వాభీష్ట మవాప్నుయాత్ ॥
శుభదం శృణ్వతా శ్చౌచం । సర్వేషాం ముగ్ధశ్రవదమ్ ॥

446

ఇతి శ్రీ భవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యే శ్రీనివాస వివాహవర్ణనం
నామ ఏ కాదశో ఒధ్యాయః

అథ ద్వాదశో ఒధ్యాయః

శ్రీనివాసం ప్రతి వియన్మృపోదస్త జ్ఞాపక దూతాగమనమ్
జనకః —

తతః కి మకరో త్కృష్ణో । రాజ్యే ఒస్మిన్ పార్థసారథిః ।
త స్మమా చక్ష్య విప్రేస్థ్రాః । య త్కృతం చక్రపాణినా ॥

1

శతావస్థః —

దేవతలందఱు నేగినపిమ్మట శ్రీనివాసు రగస్తాశ్రమమున కేగి విరూపమాన భోగముల ననుభవించుచు నవృత్త వివసించెను.

442

కల్యాణచరితముగల అధ్యాయమును వినుటవలన కలుగు ఫలితము శతానందుడు —

రాజా : వివాహ వర్జనముగల యీ అధ్యాయమును వినినవారికి కలుగు నదృష్టమును విస్తారముగా తెలిపెదను వినుము.

443

కోటి కవ్యాదానములను చేయుటవలనను, భూదానమువలనను లభించు ఫలమీ యధ్యాయ శ్రవణమువలన లభించును.

444

శ్రీనివాసుని కల్యాణము నొనరించువారికా శ్రీనివాసుని యనుగ్రహమువలన కల్యాణములు చేకూరును.

445

రాజా : ఇట్లు నీ కీ యధ్యాయఫలితమును తెలిపితిని శ్రీనివాసుని కల్యాణ అధ్యాయమును వినినను వినుపించినను నకలకోరికలను బడయును. వినువా రందరకు శుభముల విచ్చును, మంగళముల నొనంగునని శతానందుడు జనకమహారాజున కీ చరితమును తెలిపెను.

446

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యమున శ్రీనివాస వివాహవర్జనము నను వదునొకండవ అధ్యాయము

పండ్రెండవ అధ్యాయము

శ్రీనివాసున కాకాశరాజ వృత్తాంతమును తెలుపుటకై దూత వచ్చుట జనకుడు —

శతానందా : పిమ్మట శ్రీనివాసు డీ రాజ్యమున నేమి యొనరించెనో యీ చరితము నెఱింగింపుమ'ని జనకమహారాజు వ్రక్షించెను.

1

శతానందుడు —

ఏవం కాలే గతే తస్మిన్ । షణ్మాసా శ్చ సమత్యయః ।

నారాయణపురా ధూతః । ఆగతో వేంకటేశ్వరమ్ ॥

2

దూతం దృష్ట్వా ఒబ్బిజాతా సా । సువర్ణముఖరీజలే ।

స్నాతుకామా ఒరవిస్తాక్షీ । దూతం వచన మబ్రవీత్ ॥

3

పద్మావతీ —

కిమర్థ మాగతో దూత । కేన త్వం ప్రేషిత స్త్విహ ।

తాఙ్గా వా రాజపుత్రేణ । తొణ్ణమానేన వా పునః ॥

4

పప్రచ్ఛ కుశలస్తత్సా । రాజ్ఞః తస్య పితు స్తథా ।

కుశలీ వర్తతే చారః । జనకో జననీ మమ ॥

5

తొణ్ణమాన్ రాజశార్దులః । కుశలీ వర్తతే జలీ ।

రాజ్ఞః ప్రకృతయః సర్వాః । వర్తంతే క్షేమసంయుతాః ॥

6

ఏవ ముక్త స్తదా మాతో । దుఃఖసన్నిగ్రహాచనః ।

ఉవాచ దీనయా వాచా । రాజపుత్రీం నిదేశతః ॥

7

దూతః —

కిం వదిష్యామి హేమాతః । పితు స్తే కాల ఆగతః ।

మరణాభిముఖో భూత్వా । కిచ్చి జ్ఞీవ సమన్వితః ॥

8

త్వాం ద్రష్టుకామో రాజేన్ద్రః । శ్రీనివాసం సుహృద్వృతమ్ ।

నయ శీఘ్రం సతిం భద్రే । రాజధానీం పితు స్తు తే ॥

9

సా ఒపి దూతవచః శుత్రా । పపాత గతచేతనా ।

అగస్త్యబార్యా తాం బాలాం । ఉత్థాప్య తమలాలయామ్ ॥

10

శ్రీనివాసా నికం విన్యే । రాజపుత్రీం పితృప్రియామ్ ।

తద్వార్తా మవద ధ్దేవీ । శ్రీనివాసాయ విష్ణవే ॥

త చ్ఛ్చిత్వా వాసుదేవ స్తు । దురౌధ సరసత్తమః ॥

11

శ్రీనివాసః —

శతానందు డిట్లు చెప్పుట కారంభించెను. జనకమహారాజా : ఇట్లూహమాసముదా
గదచింతనే నారాయణపురమునుండి శ్రీనివాసునివద్ద కొక దూత పంపెను — 2

కమలోద్భవియును పద్మనేత్రయునగు పద్మావతి సువర్ణముఱిసడిలో స్నానము
చేయగోరినదై దూతనుగాంచి 3

పద్మావతి —

ఓయీ : నీ వెందలకు వచ్చితివి : ఎన్నెవరు పంపిరి : రాజా పంపెనా :
రాజపుత్రుడు పంపెనా : తొండమానుడు పంపెనా : 4

నా తండ్రియగు నాకాశరాజు క్షేమమేకదా : నా తల్లియగు ధరణీదేవికి
క్షేమమేకదా : 5

పరాక్రమశాలియగు తొండమానుడు క్షేమముగ నున్నాడుకదా : రాజపరివార
మంతయు కళలముగ నున్నారుకదా : 6

యని యడుగగా దూత కనులలో దీనత గోచరింప దైవ్యమునుగొంపు మాట
లతో పద్మావతితో — 7

దూత —

అమ్మా : ఏమని తెలుపుదును : నీ తండ్రికి మరణమానన్మమైనది, మరణ
శయ్యపైనుండి కొద్ది ప్రాణముతో 8

ప్రేహితులతోగూడ శ్రీనివాసుని, విన్న చూడగోరుచున్నాడు. నీ భర్తయగు
శ్రీనివాసుని నీ తండ్రిరాజువానికి త్వరితముగా గొంపోవలయునని తెలుపగా 9

పద్మావతి చేష్టఁడిగి భూమిపై పడిపోయెను. అగస్త్యునిభార్య పద్మావతిని
లేవనెత్తి 10

తండ్రియం దపారప్రేమగల నా పద్మావతిని శ్రీనివాసునివద్దకు గొంపోయి
శ్రీనివాసున కావార్త వెఱింగించెను. శ్రీనివాసు దావార్తను వినినంతనే — 11

శ్రీనివాసుడు —

అహో ఐత మహా త్కష్టం । సమ్ప్రప్తం మమ బామిని : ।
 కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి : । బ్రూహి త్వం పద్మసమ్భవే : ।
 ఇ త్యేవ ముక్త్యా తాం దేవీం । అబ్రవీత్ కుమ్భసమ్భవమ్ ॥

12

వీయస్సృపవిలోకనాయ అగస్త్యేన సహ శ్రీనివాసగమనమ్

శ్రీ భగవాన్ —

అగస్త్య మునిశార్దూలః । గచ్ఛామి నగరం వ్రతి ।
 పద్మావత్యా సహ ద్యైవ । సార్థం వసులమాలయా ॥

13

ఇ త్యుక్త్వా ప్రయయా రాజన్ : । భగవాన్ భక్తవత్సలః ।
 అగస్త్యేనా పి సహితః । త్వరయైవ మహర్షిణా ॥

14

అదిత్యే ఒస్తం గతే రాజన్ । నగరద్వార మాగతః ।
 వస్రచ్చ ద్వారపాలాం శ్చ । రాజకీమం సురేశ్వరః ॥

15

రాజమార్గే మహారాజః । భగవాన్ ప్రియయా సహ ।
 అస్తర్నికేతనం ప్రాప్య । రాజానం పృథివీపతే : ॥

16

శయానం దర్శయామాస । వినిఃశ్వాస సమన్వితమ్ ।
 పపాతా స్య మహారాజః । కాయే కమలలోచనః ॥

17

మరణోద్యుక్తం వియస్సృప ముద్దిశ్య శ్రీనివాసాదికృత నిర్వేదనమ్

ముఖే ముఖం నినిషీప్య । లలాట ఇన్ధ్రు లలాటకే ।
 ఉదరే చోదరం చిద్వా । నేత్రం నేత్రే సమర్పయత్ ।
 అణ్ఘనణ్ఘం దదౌ తస్య । శ్వకురస్య మహాత్మనః ॥

18

హాతాః నాథః క్వగతో ఒని చ త్వం । స స్త్యజ్య దేహం స్వసుతు స్వపుత్రమ్ ।
 స్వప్రాతరు సూక్ష్మమతిం సరాష్ట్రకం । రాజ్యం త్వదీయం క్వ విస్మజ్య గచ్ఛసి ।
 మాతాపితృవిహీనానాం । అస్మాకం జనకో భవాన్ ।

కథం పశ్యామి నేత్రాభ్యాం । త్వన్ముఖామౌఘ ముత్తమమ్ ॥

20

అయ్యో ! మన కెంతకష్టము సంభవించినది. ఏమి చేయుదును : ఎటకేగుదును :
పద్మావతి : నీవే తెచ్చుచుని ముఖించుచు నగన్యునితో — 12

శ్రీనివాసు దగన్యునితో కూడ నాకాశరాజును చూడనేగుట

శ్రీవగవానుడు —

అగన్యుఁజూసింద్రా : పద్మావతిని పశులమాలను తోడ్కొని నేనిపుడే ఆకాశరాజు
నగరమున కేగెదను'ని 13

పనికి శ్రీనివాసు దతిరయమున నగన్యునితో గూడ 14

సూర్యు డస్తాదికేగు తరుణమున నాకాశరాజపురవ్వారమును సమీపించి వ్వార
పాలకును రాజయొక్క ధీమనమారము నడిగెను. 15

వెంటనే రాజమార్గముగా పద్మావతితో గూడ లోపలిగృహమున కరిగి ఆయాశ
పడుచు 16

పండుకొనియున్న రాజును గాంచినంతనే యాతనిపైబడి 17

చనిపోవుటకు సిద్ధముగానున్న ఆకాశరాజును గూర్చి

శ్రీనివాసాదులు దుఃఖించుట

ముఖముపై ముఖమునుంచి పాలంతలముపై తన పాలమునుంచి, రాజగర్భముపై
తన గర్భమునుంచి, రాజా కనులతో తన కనులను కలిపి యిట్లు మహాత్ముడగు తన మామ
గారికి తన యంగనంశ్లేషమును ప్రసాదించి — 18

నాయనా : రాజా ! నీ పుత్రుడనగు పసుదానుని, నీ పుత్రికయగు పద్మావతిని
మహాధీశారి యగు నీ సోదరుని, రాష్ట్రములతో గూడిన రాజ్యమును, నీ శరీరమును విడచి
యెచ్చటి కేగుచున్నావు : 19

తల్లిదండ్రులులేని మాకు నీవే తండ్రవి. ఈ నేత్రములతో నీ ముఖపద్మము
విక నెట్లు గాంతును. 20

- ఉత్తాపయ సుతాం రాజన్ : । రుదంతీం తనయం తథా
వసుదానం శిశుం రాజన్ : । పితృహీన ఇన్ధ్ర మాం నృప ॥ 21
- క స్త్రాతా త్వాం వినా రాజన్ : । అస్మాకస్తు భవిష్యతి ।
అనాథాన్ నాథ నః పాహి । ప్రాణాః పాహి ప్రజాపతే : ॥ 22
- ప్రలపన్ పున రహ్యా హా । లోకా నిత్యం విదమ్భయన్ ।
“కలేవరం కథం దాస్యా । మ్య గ్నయే లోకమోహనమ్ ॥ 23
- ఏతద్ధర్మం స్వపుత్రీం మే । దత్త్వా మృతి మవాప్స్యసి ।
శ్రీనివాసః న గచ్ఛే తి । పూర్వ మేవ త్వయోదితమ్ ॥ 24
- ఉక్తుం హితం మయా తాతః । న శ్రుతం తే మహీపతే : ।
న తృప్తుం నేత్రయుగళం । దృష్ట్వా త్వస్మృథిపజ్జ్జమ్ ॥ 25
- తొణ్ణమాన్ మణ్ణిలాభీశో । వసుధాయాం మహామతే : ।
కా గతి ర్మమ రాజేన్ద్ర : । కా వార్తా క్వ భవిష్యతి ॥ 26
- విలోకయ మహారాజః । మా ఇన్ధ్ర పద్మావతీం తథా ।
మమిః —
- “జామాతా ఽయం సమాయాతః । పద్మావత్యా సమన్వితః ॥ 27
- ఐహి ర్గచ్ఛ పురే వ త్వం । సమానయనకారణాత్ ।
భోజనం దీయతాం తస్యః జామాతుః పరితోషకమ్ ॥ 28
- గజా నశ్వాన్ మహారాజః । వస్త్రాణీ చ్చతి తే సుతః ।
తాం దదస్వ మహారాజః । ప్రీతయే మధుఘాతినః ॥ 29
- ఇత్య గన్తేన వై రాజ్ఞి । బోధితే ఽప్యప్రబోధిని ।
విలలాప మహారాజః । భగవాన్ లొకితై స్సమః ॥ 30
- తదమ్భుతం కర్మ చకార దేవో । విదమ్భయన్ సర్వజనం జగత్పతిః ।
యథా కురూణాం రణరణమధ్యే । కర్ణే హతే ధర్మరాజ శ్చకార ॥ 31

రాజా : విలపించుచున్న నీ పుత్రికను, బాబడగు వసుదానుని, తండ్రిలేని నన్ను లేవనెత్తుము. 21

నీవు తప్ప మాకు సంరక్షకు లెవరు కాగలరు : దిక్కులేని మమ్ములను రక్షింపుము. ప్రజలను కాపాడుము. 22

ఇట్లు పలువిధముల విలపించుచు సామాన్య మానవునివలె తోకుల ననుకరించుచు మరల 'రాజా : సుందరిమగు నీ కశేబరము నెట్లు లగ్నిహోత్రున కర్పింతును : 23

నీ విట్లు మరణింతుననియూ నీ పుత్రికను నా కప్పగించితివి : "శ్రీనివాసా : నీవు నన్నువదలి వెదలవలద'ని చెప్పినను 24

నీ హితవును నే నాలకింపనైతిని. నీ ముఖపద్మము నెంతచూచినను నా కనులకు తృప్తి కలుగుటలేదు. 25

తొండమానుడే భూమందలమున కదికారి యగును. నా గతియేమి : నా ప్రభాతియేమి : 26

మహారాజా : వద్దావతిని నన్నును గొంచుమ'ని బిట్టగా రోదించ నారంభించెను. అంత నగస్త్రుడును రాజునుద్దేశించి— "రాజా : వద్దావతితో నీ యెల్లడు వచ్చియున్నాడు. నీవు వారిని తోడైచుటకు 27

నగర బహిర్వారమున కేగవలెను. అతనిని తోడ్పానివచ్చి యాతనికి ప్రియమగు భోజనమును, కానకల నీయవలయును. 28

పుత్రకుల్యదగు నీ యెల్లని ప్రీతికై యాతడు కోరిన విధమున నేమగులను, గుఱ్ఱములను, వస్త్రముల నొనంగుమ'ని 29

ఇట్లు లేపినను రాజు లేవకుండుటచే శ్రీనివాసుడు సామాన్య మానవులవలె విలపించ సాగెను. 30

కారవయద్ధమున కర్డుడు చవిపోయినంతనే ధర్మజు డేడ్చినట్లు శ్రీనివాసు కట్లు సామాన్య మానవునివలె నదృశ్యముగా నావరించెను. 31

- ఏవం కువతి గోవిందే । రాజా ఒకతాశ శ్శ్వసన్ నృపః ।
 కిష్కే త్సంక్షాయతో భూత్వా । వాసుదేవ మభాషత ॥ 32
- పుత్రం సప్రాతరు త్రాహి । శ్రీనివాస ! నిరామయః
 ఇ త్యుక్త్వా భూపతి రాజన్ : । కరే కృష్ణస్య తౌ దదౌ ॥ 33
- ధార్యాం సద్దేశయామాన । స్వలోకగమనాయ చ ।
 ఇత్యా దిశ్య త్యజన్ ప్రాణాన్ । సత్యలోకం జనాధిపః ॥ 34
- దివ్యం విమాన మారూఢో । జగజ్ఞ స నృపోత్తమః ।
 సా ఒపి రేన జగమా శు । ధరణీ రాజసత్తమః ॥ 35

మృతాయ వియస్నృపాయ వసుదాన కృత చరమకృత్యక్రమః

- తత శ్చిథాం సమారోప్య । రాజానం సపరిగ్రహమ్ ।
 వసిష్ఠో గౌతమో ఒత్రి శ్చ । ధరద్వాజో ఒతివిక్రతుః ॥ 36
- వహన్తో రాజశార్దూలః । శ్రీనివాసప్రియం నృపః ।
 జహాపు ర్భహ్మ మేధేన । మన్తై శ్చ విధిపూర్వకమ్ ॥ 37
- తతః కృతాని సర్వాణి । ప్రేతకార్యాణి భూపతేః ।
 పోడశే దివసే ప్రాప్తే । మాసికా న్యకరో త్సుతః ॥ 38
- విమన్త్రితా శ్చారుపుణ్యాః । బ్రాహ్మణాః వేదపారగాః ।
 కశ్యపో ఒత్రి ర్భరద్వాజో । విశ్వామిత్రో ఒథ గౌతమః ॥ 39
- వాసుదేవః పులస్త్యో ఒథ । వాల్మీకి ర్వసుదాధిపః ।
 జమదగ్ని ర్భృగు శ్రీమాన్ । సనన్త శ్చ పరాశరః ॥ 40
- యాజ్ఞవల్క్య శ్చ జాబాలః । శున శ్శేపో ఒథ కాపాలః ।
 ఏతే మహర్షయో రాజన్ : । రాజార్థే బ్రాహ్మణోత్తమాః ॥ 41
- అభిజ్ఞ తన్నసార జ్ఞ । వసుదానవిమన్త్రితాః ।
 సమాప్య సర్వకార్యాణి । హరిః స్వస్థాన ముత్రితః ॥ 42

భవిష్యోత్తర పురాణము - పంచదశ అధ్యాయము 327

ఇట్లు శ్రీనివాసు దేవుడందగ నాకాశరాజు కొంచె మూపిరివి విడచుచు
కొంచెము తెలివితెచ్చుకొని శ్రీనివాసునితో— 32

శ్రీనివాసా : దురితదూరా : నా తమ్మునితోకూడ నా పుత్రుని కాపాడుమని
శ్రీనివాసుని చేతిలో వా రిరువుర నప్పగించెను. 33

ఛార్యయగు ధరణీదేవితో తనతో తాను జనుచున్నలోకమునకు వచ్చుట కాజ్ఞ
నొసంగి ప్రాణములను విడచి 34

దివ్యమైన విమానముపై సత్యలోకమున కేగెను. ఆతనితో ఛార్యయగు ధరణీ
దేవియు వెడలిపోయెను. 35

చనిపోయిన అకాశరాజునకు వసుదాను డంత్యక్రియల నొనర్చుట

అనంతరము వసిష్ఠుడు గౌతముడు అత్రిమహాముని, భరద్వాజుడు 36

శ్రీనివాసుని కిష్టుడగు నాకాశరాజు మృతదేహమును మోసికొనిపోయి చితిపై
నుంచి బ్రహ్మమేధ సంస్కారముతోను మంత్రములతోను ధహన సంస్కారమొనరించిరి.

అటుపిమ్మట ప్రేతకర్మలనన్నిటి నాచరించి వదునారన దినమున వసుదానుడు
మాసికముల నొనర్చెను. 38

పవిత్రులను వేదము నాసాంతమభ్యసించిన బ్రాహ్మణులు పిలిపించబడిరి. తక్కు
వుడు, అత్రి, భరద్వాజుడు, విశ్వమిత్రుడు, గౌతముడు. 39

వామదేవుడు, పులస్త్యుడు, వాల్మీకి, జమదగ్ని, భృగువు, సనందనుడు,
పరాశరుడు. 40

యాజ్ఞవల్క్యుడు జాబాలి కునాకేపుడు కాపారుడు నను నీమహర్షులనుకూడ
శ్రాద్ధభక్తలుగా నాహ్వానించిరి. 41

వారందరును వసుదానునిచే నాహ్వానింపబడి రుచ్యమగు భోజనమును భుజిం
చిరి. శ్రీనివాసుడన్ని వసులను పూర్తిగావించి 42

పద్మావతీం పురస్కృత్య । పురాణపురుషోత్తమః ।

అగస్త్యాలయ మాసాద్య । సుఖ మాస్త సురేశ్వరః ॥

43

తొడ్డమానవసుదానయోః రాజ్యముద్దిశ్యకలహప్రవృత్తిః

మృతే రాజ్ఞి గతే కృష్ణే । కలహః ప్రత్యపద్యత ।

తొడ్డమానవతే స్తస్య । విష్యక్తేనస్య భూమిపః ॥

44

జ్యేష్ఠే మృతే కనిష్ఠస్య । రాజ్య మేత ద్విదో విదుః ।

పరమ్పరాధికం హీ తి । తొడ్డమా నబ్రవీ త్సుతమ్ ॥

45

వసుదానః —

పరాక్రమాధికం రాజ్యం । పిత్రా మమ నృపోత్తమః ।

మమై వ స్యా దిదం హీ తి । తొడ్డమానం సుతో బ్రవీత్ ॥

46

ఏవం వివాద మావన్నౌ । తొడ్డమా స్మృపపుత్రకౌ ।

రాజకౌర్మూలరాజ్యాద్ధం । ఉభా వపి మహాబలౌ ॥

47

ఆస్తరం కృతవస్తౌ తౌ । యుద్ధే యస్య జయో భవేత్ ।

తస్య రాజ్య మిదం సర్వం । అన్యథా లభో వ్రజే ది'తి ॥

48

కృత్వా సమయ మారభౌ । సజ్గరం జయకాంక్షిణౌ ।

నానాదేశకిరాతాం శృ । క్షత్రియాన్ యద్ధదుర్మదాన్ ॥

49

అవాహయ చ్చ రాజేంద్రః । తొడ్డమాన్ యద్ధదుర్మదాన్ ।

అశ్వేహిణీద్వయం తేన । నై న్యం సమ్పాదితం నృపః ॥

50

తావ ద్రాజకుమారేణ । మిలితం నై న్య మక్షయమ్ ।

నారాయణపురప్రాంతే । దక్షిణే రణమేదిసి ॥

51

సాహ్యశయా శ్రీనివాసం ప్రతి తొడ్డమాన్ వసుదానాగమనమ్

కృత్వా స్వాహ్యశయా రాజన్ । తొడ్డమాన్ రాజనన్దనా ।

సమ్ప్రాప్తౌ వాసుదేవస్య । చరణౌ శరణం గతౌ ॥

52

భవిష్యోత్తర పురాణము - పండెండవ అధ్యాయము

329

పద్మావతితోగూడ స్వస్థానమగు నగస్త్యాశ్రమమునకేగి సుఖముగా నుండెను. 43

తొండమానునకును, వసుదానునకును రాజ్యమునకై

కలహము సంభవించుట.

రాజు చనిపోయినంతనే “పెద్దవాడు చనిపోయినంతనే చిన్నవానికే రాజ్యము ప్రాప్తించునని రాజ్యమొకరినుండి యొకరికి పరంపరగా సంక్రమింపవలయునని ధర్మజ్ఞులు తెలుపుదురు గన నాకే యీ రాజ్యము రావలయున”ని తొండమానుడును, 44-45

వసుదానుడు—

“నా తండ్రి తన పరాక్రమముచే శత్రువులను జయించి సంపాదించిన రాజ్య మగుటచే నాకే యీ రాజ్యము సంక్రమింపవలెన”ని వసుదానుడును 46

రాజ్యమునకై చిలాభ్యులగు నా యిరువురును వివాదపడసాగిరి. 47

తుదికేసరు యుద్ధమున జయింతురో వారికే యీ రాజ్యము సంక్రమించుననియు నసజయమును పొందినవారు దాసులు కావలయుననియు షరతు పెట్టుకొని 48

ఇరువురును జయమునే కోరుచు యుద్ధమునకు నన్నద్దులైరి. అనేక దేశముల నుండి కిరాతులను, యుద్ధమునందు దురహంకారముగల, 49

తొండమానుడు పిలిపించెను. తాను స్వయముగా రెండక్షోహిణుల (ఒక్కొక్క అక్షోహిణికిని—2,870 రథములు, 21870 ఏనుగులు, 6560 గుఱ్ఱములును, 109350 కల్పలములును, గల సేనయుండను.) సేనను సమకూర్చుకొనెను. 51

రాజకుమారుడగు వసుదానునకట్లే పెక్కు ప్రైవ్యము సమకూరెను. వారాయణ పురసమీపమున దక్షిణపుదిక్కున రణరంగము. 51

శ్రీనివాసుని సహాయము కోరుటకై తొండమానుడు వసుదానుడు వచ్చుట.

నేర్పరచుకొని శ్రీనివాసుని తమకు సహాయముగా నుండుమని ప్రార్థించుటకై యిరువురును శ్రీనివాసుని పాదపద్మములయందు శరణుజొచ్చిరి. 52

త వాగతో రాజకుమారరాజౌ । దృష్ట్వా లతివేగేన స చా లిలిజ్జ ।
సమ్మూల్య చిత్త్వా లపి చ రత్నపీఠం । ప్రీత్యా తిహృష్టో వచనం బభాషే ॥ 53

శ్రీనివాసః —

కిమర్థ మాగమ స్తాతః । త న్మమా చక్ష్య భూమిపః ।

శ్రీనివారవచః శ్రుత్వా । స్థూలక స్త మభాషత ॥

54

స్థూలకః —

యన్తం ప్రసక్తం గోవిందః । కనిష్ఠజనకేన మే ।

రాజ్యార్థం మమ సాహాయ్యం । కురు వారిజలోచనః ॥

55

బాలో లస్మి పితృహీనో లహం । అసహాయో లస్మి దేవరాట్ ।

స్థూలకస్య వచః శ్రుత్వా । రాజా తం వాక్య మబ్రవీత్ ॥

56

రాజా —

శ్రీనివాసా రవిదాక్షః । కురు కార్యం పురఃస్థితః ।

శ్రీనివాసః —

ఏకో లహం కస్య సాహాయ్యం । కరిష్యే నృపసత్తమః ।

త మేవ ముక్త్వా భగవాన్ । అస్తర్భవన మభ్యగాత్ ॥

57

పద్మావత్యుక్త్యా వసుదానసాహ్యకరణాయ శ్రీనివాసాగమనమ్

పద్మావతీం విశాలాక్షీం । పద్మనాభో లభ్యభాషత ।

శ్రీనివాసః —

కల్యాణిః కార్య మావన్నం । మహాత్కష్టతరం మమ ॥

58

తవ భ్రాతా వరారోహేః । కనిష్ఠజనక స్తవ ।

రాజ్యార్థం కరిహం కృత్వా । మమ సాహాయ్య కాఙ్క్షిణా ॥

59

ఛిన్తి నన్దేహ మధునా । కస్య సాహ్యం విధీయతామ్ ।

వియోజయస్య మాం దేవిః । యుక్త మాలోచ్య విస్తరాత్ ॥

60

పద్మావతీ —

శ్రీనివాసుడు వీరిరువురను గాంచి వెంటనే లేచి యారింగన మొనర్చుకొని
కుశలవత్సలనాచరించి, రత్నసింహాసనముల నొసంగి మిక్కిలి సంతసించుచు 53

శ్రీనివాసుడు —

“నాయనా : వసుదానా : మీరెందులకు వచ్చితిరో నా కెఱింగింపుడ”ని యడి
గెను. అంత బావమరదియగు వసుదానుడు 54

“గోవిందా : నా పినతండ్రితో రాజ్యపరిపాలనావిషయమున యుద్ధము సంభ
వించినది, నాకు నీవు సహాయము నొసరింపవలెను. 55

బాదడను, తండ్రిలేనివాడను, సహాయము లేనివాడన”ని ప్రార్థింపగా తొండ
మానుడు 56

రాజు —

శ్రీనివాసా : పద్మవక్త్రేశా : నాకు సహాయముగా నిలిచి వన్ను గెలిపించు
జు”ని కోరెను. వారిరువురి ప్రార్థన నాలకించి శ్రీనివాసుడు నేను వంటరివాడనుకదా :
నేనెవరికి సహాయపడుగలన”ని వనికి అంతఃపురమున కేగెను. 57

పద్మావతి కోరికపై వసుదానునకు సహాయమొనరించుటకు

శ్రీనివాసుడు వచ్చుట.

అచ్చట పద్మావతిని గాంచి “దేవీ : చాల కష్టపడుచు వచ్చినది. 58

నీ సోదరుడును, నీ పినతండ్రియు రాజ్యమునకై తగవులాడి వన్ను సహా
యము కోరుచున్నారు. 59

నేనెవరికి సహాయమొనరింపవలెనో నీవు దీక్షముగా తగునట్లాలోచించి నా
సందేహము బాపి వన్ను వియోగింపుచు”ని యడిగెను. 60

పద్మావతి —

- ధర్మాధర్మా మనుష్యాణాం । సర్వదా సంస్థితౌ హరేః :
 ధర్మ మేవ ప్రశంసన్తి । సర్వదా బ్రహ్మవాదినః ॥ 61
- ధర్మ ఏవ త్వయా కార్యో । ధర్మాదారో భవా నిహః ।
 బాలకః పితృహీన శ్చ । మాతృహీనో ఒభయః కృశః ॥ 62
- తస్యా పి రక్షణం పుణ్యం , పురాణపురుషోత్తమః ।
 స రాజా బహువిత్తాహ్యో । రాజ్యకాష్ఠీ పితౄ ర్మమ ॥ 63
- స ఏవ సర్వధర్మజ్ఞః । తొణ్ణమాన్ నృపసత్తమః ।
 సర్వధర్మస్య వై తత్త్వం । ఆలోచయితు మర్హతి ॥ 64
- పద్మావతీవచః శ్రుత్వా । స్థానికస్యై వ సాహ్యకృత్
 తొణ్ణమా న్నుపతే ర్ద్దివ్యే । శక్త్యచక్రేదదౌ హరిః ॥ 65
- ఉచ్యైః శ్రవ న్నమ ఇన్ద్రా శ్వం । సమారుహ్య భగవ్యజః ।
 జగమయద్ధనుశలః । స్థానికేనా థ సజ్గతః ॥ 66

శ్రీనివాసతొణ్ణమాన్ వసుదానయుద్ధప్రకారః

- చైత్రకుక్లతయోదశ్యాం । యుద్ధం పరమదారుణమ్ ।
 కురూణాం పాణ్డివానాం । యథా యుద్ధం తథా ఒభవత్ ॥ 67
- రణస్తమ్భే మహాఘోరే । హతే పశుగణే తతః ।
 కూరాణాం రణధీరాణాం । సమృద్ధస్తు బభౌ తదా ॥ 68
- పింహనాదః శంఖనాదః । తథా దుందుభినిఃస్వనః ।
 శస్త్రాణా మస్త్రముఖ్యానాం । గజానాం ఇన్ద్ర మహాస్వనః ॥ 69
- హయానాం వృషభాణాం । రథానాం ఇన్ద్ర పరస్పరమ్ ।
 పద్మగృధ్రవృషాకాశీ । తయో ర్మధ్యే జగత్పతిః ॥ 70
- రరాజ భగవాన్సాక్షత్ । రణమణ్డల మవ్యగత్ ।
 విష్వక్సేన సౌజ్ఞమానం దశభి స్సాయితైః నృపః ॥ 71

శ్రీమన్నారాయణా! ధర్మాధర్మములు రెండు నెల్ల పేరలయందును మనుష్యుల ననుసరించు యుండును. ప్రాజ్ఞులందరును ధర్మమునే స్తుతింతురు. 61

నీవు ధర్మమార్గమున కవలంబిమైనవాడవు, బాబును, తలదండ్రులు లేని వాడును, దుర్మలడునగు 62

వసుదానుని రక్షించుటయే నీ ధర్మము. రాజగు తొండమానుడు చాల ధనవంతుడైనను నా తండ్రి రాజ్యమును కోరుచున్నాడు. 63

ఆతడే సర్వధర్మముల నెఱిగినవాడు. ఆతడే సకలధర్మముల సారము నాలో చింప నమర్చుడని 64

పద్మావతి తెలుపగా శ్రీనివాసుడు వసుదానునితో నహాయము నొనరింపగోరి తొండమానునకు శంఖచక్రముల నొనంగి 65

ఉచ్చైశ్రవనమును దేవేంద్రుని గుఱ్ఱమువంటి గరుత్మంతునెక్కి భావమరచివి కోట్లాది యుద్ధమున నేర్పరియై వెడలెను. 66

శ్రీనివాస తొండమాను వసుదానుల యుద్ధమును వర్ణించుట.
గురుహంధవుల యుద్ధమువలె తొండమాన్ వసుదానుల యుద్ధము చైత్ర శుక్ల త్రయోదశి దినమున మహా భయంకరముగా జరిగెను. 67

అతిభయంకరమగు నా నమరమున గుఱ్ఱములు యేనుగులు మొదలగు పశుజాతి నశింపగా యుద్ధమున దైర్యసాహసములుగల వీరుల యుద్దేకము హెచ్చెను. 68

ఏంహనాదము, శంఖధ్వనియో, దుందుభిహేషణను, ధనుష్టంకారములును, యేనుగుల ఘోరకారములును 69

గుఱ్ఱముల హేషణను, వృషభరాజముల (ఎద్దుల) అంతెలును, రథచక్రచంక్ర మణములును మిన్ను ముద్దెను. సేనను వట్టవ్యాహుముగను, గరుడ వ్యాహుముగనువన్ని ఆ వ్యాహుముల మధ్యమున 70

తాను విరాజిల్లుచు శ్రీనివాసుడు యుద్ధరంగమునకు విచ్చేసెను. విష్వక్సేనుడు (వసుదానుడు) తొండమానుని పది బాణములతో నొప్పించెను. 71

- తాదయామాస రాజేంద్రం । అర్ధచంద్రే రజిష్ట్రాః ।
 శ్రీనివాస స్తోత్రమానం । రాజపుత్రో లతిబాలకః ॥ 72
- శరాణాం పశ్చసాహస్యా । శ్రీనివాస ఇన్ద్ర వక్షసి ।
 తాదయామాస వేగేన । సర్వాన్ విస్మాపయన్ జనాన్ ॥ 73
- తొడ్డిమానో లపి రాజర్షిః । విష్వక్సేన ఇన్ద్ర మాధవమ్ ।
 వాసుదేవో రాజపుత్రం । బాహై ర్దశభి రేవ చ ॥ 74
- జఘాన తరసా బాలం । తదద్యుత మివా భవత్ ।
 చతుర్వి శ్చతురో వాహన్ । బాహేనై కేన సారథిమ్ ॥
 చక్రమేకేన రాజేంద్రః । రథం పశ్యేషుభి స్తథా ॥ 75
- రథా దవస్తుత్య మాహనుభావః । న రాజపుత్ర త్రిదశ ఇన్ద్ర చక్రమ్ ।
 చిక్షేప కృష్ణే చ యోత్తమే చ । వక్షస్థలే వాసవప్రజకల్పమ్ ॥ 76

రణరణేమూర్ఛితం శ్రీనివాసం దృష్ట్వా పద్మావత్యనుశోచనమ్

- తేన తివిద్ధో వివపాత భూమా । చక్రేణ చక్రాఙ్గిత బాహురణ్ణః ।
 శేషాచలేశో రణరణ్ణగామీ । మనుష్యభావేన విడమ్బయ జ్ఞానాన్ ॥ 77
- మూర్ఛా ముపాగమ్య హయోత్తమా ధర్మః । యథా మనుష్యో రణరణ్ణమధ్యతః ।
 తథా హ్యసౌ దేవగణస్య మధ్యే । సవిస్మయోత్పల్లవిలోచనస్య ॥ 78
- తదా ప్రాకార మారూఢా । రాజపుత్రీ హరిప్రియా ।
 అగస్త్య మబ్రవీ ద్రాజన్ । చక్రపాణే ర్నిపాతనమ్ ॥ 79
- పద్మావతీ —
- అగస్త్య పత్య గోవింద । పతితం రణమణ్డలే ।
 అవస్థా కి మియం ప్రాప్తా । రణే కృష్ణేన దృశ్యతామ్ ॥ 80
- మూర్ఛాం గతో వా కి మయం । మనో వి భ్రమతీవ మే ।
 కి మత్ర కార్యం యోగీంద్రః । తన్మమా చక్ష్య కుమ్భజః ॥ 81

శ్రీనివాసుడు సర్పములవంటి యర్థచంద్రాకృతిగనుండు సూటిగానేగు బాణము
లతో తొండమానుని నొప్పించెను. 72

తొండమానుని పుత్రు డయిదువేల బాణములతో చూచువా రాశ్చర్యపడునటుల
శ్రీనివాసుని వక్షస్థలమున వేసెను. 73

తొండమానుడును విష్ణుత్పేనుని శ్రీనివాసుని బాణములచే నొప్పించెను. శ్రీని
వాసు డంతట పదిబాణములతో రాజపుత్రు 74

సత్యాశ్చర్యము కలుగునట్లు కొట్టెను. నాల్గుబాణములతో నాల్గు గుఱ్ఱములను,
ఒక బాణముతో సారిధిని, ఒక బాణముతో గొడుగును నైదుబాణములతో రథమును
కొట్టెను. 75

అంతట నా తొండమానుడు రథమునుండి దిగి గుఱ్ఱముమీదను, శ్రీనివాసుని
వక్షస్థలమునను, దేవేంద్రుని వజ్రమువలె దృఢమైన మూడంచులుగల చక్రమును
విసరెను. 76

యుద్ధరంగమున మూర్ఖును జెందియున్న శ్రీనివాసుని గాంచి పద్మావతి
దుఃఖించుట

రంగస్థలముననున్న శ్రీనివాసుడా చక్రము భజమూలమున తగిలినంతనే
సామాన్య మనుష్యునివలెనే చూచువారికి భ్రమను గొల్పుచు, 77

యుద్ధరంగ మధ్యనుండిన చనుష్యు డాయుధముచే నొప్పించబడి మూర్ఖు
నొందునట్లే కానును మూర్ఖునొంది గుఱ్ఱమునుండి భూమిపై నొకరిపోయెను. దేవత
లందరు నాశ్చర్యముచే చూడసాగిరి. 78

శ్రీనివాసుని ప్రియురాలగు పద్మావతి ప్రాకారముపైనుండి శ్రీనివాసుడు నేలపై
నొడుగుటను గాంచి యగస్త్యునితో 79

పద్మావతి —

“అగస్త్యః యుద్ధరంగమున పడియున్న శ్రీనివాసుని గాంచుము. అందరు
చూచుచుండగా శ్రీనివాసున కిట్టి యవస్థ కలిగినదికదా : 80

శ్రీనివాసుడు మూర్ఖు నందెనా : లేక నాకు భ్రమ కలుగుచున్నదా : ఈ సమయ
మున నేనేమి చేయవలెనో దానిన నా తెలింగింపుచు”ని యడుగగా 81

పద్మావతీవదః శ్రుత్వా । పద్మనాభ ఇచ్చ సంస్మరన్ ।
శివాచ వచనం చ్ఛామ్యం । రాజన్ కాలోచితం మునిః ॥ 82

అగస్త్యః —

దేశకాలా వతిక్రమ్య । యః కర్మ కురుతే నరః ।
న స గచ్ఛే త్కర్మఫలం । న సుఖం విస్తతే నరః ॥ 83

సర్వే స్వకార్యే నిపుణాః । పరకార్యే న కశ్చన ।
నాలోకయతి కో వా ఽపి । త్వత్పతిం పతితం రణే ॥ 84

క్షత్రియాణాం శరీరాణి । రణరంగగతాని చ ।
వికసత్సర్గరోత్సాహా । కౌతుకా న్ముత్తరోత్తరమ్ ॥ 85

జీవన్తి కుసుమాయన్తేః । నజీవాని సతాం ప్రియే ।
నిర్జీవాని తు తాన్యే వ । వీక్షతే నైవ కశ్చన ॥ 86

అజీవ మేవ భూరేభ్యః । కార్యం గృహ్యేత రాజభిః ।
తస్మా త్వద్వల్లభదళాం । న కో ఽప్య త్రా నుశోచతి ॥ 87

తస్మా త్వ మస్య భద్రేచ్ఛుః । నివర్తయ పతిం రణాత్ ।
ప్రీతా స్తు పరమో ధర్మః । పతిభక్తిః పతిప్రియే ॥ 88

భద్రం తేభ్రాతు రేవ స్యాత్ । కనిష్ఠపితు రేవ వా ।
ఏవం మత్వా మహాభాగేః । కురు త్వం త్వత్పతే ర్హితమ్ ॥ 89

మనసో మమ కల్యాణేః । సన్నియత్నః ప్రశస్యతే ।
తా వుభౌ రాజ్యకర్తారౌ । ఏతాపుత్రౌ న సంశయః ॥ 90

ఇత్యుక్తౌ మునినా తేన । రాజపుత్రీ సముత్థితా ।
ప్రాకారా న్మునినా సార్థం । సక్రామధరణీం యయా ॥ 91

అన్తోకాం మహారాజః । హేమదంజవిభూషితామ్ ।
అరుహ్య రాజతనయా । శ్రీనివాసపరాయణా ॥ 92

నగస్తుడు పద్మావతి మాటలను విని శ్రీవివాసుని తలంచి యీ సమయమునకు
తగినట్లు. 82

అగస్తుడు —

దేశమును, కాలమును లక్ష్యపెట్టక పనిచేయు మనుజునకు పని ఫలితము సీయ
కాలదు. నుజమును లభింపదు. 83

ప్రతి మనుజుడును తన పనులను నిర్వహింప జాలియున్నాడు. ఇతరుల పను
లలో నేవరును నేర్పరులు కాకాలరు. చణరంగమున పడియున్న నీ భర్త నెవరును
చూడరు. 84

యుద్ధరంగమున ప్రవేశించిన క్షత్రియుల శరీరము తితోధికముగ యుద్ధోత్సాహ
మును కలిగించినవై యుండును. 85

ప్రాణముతోనున్న క్షత్రియుల శరీరములు వికసించిన పుష్పములవలె నాకర్షక
ములై యుండును. సజీవములైనచో ప్రియకరములైనవే ప్రాణము పోయినంతనే యీ
శరీరములే యే మమజాతిను కనులతో గాంచజాలనట్లుండును. 86

రాజులు పరాక్రమశూరులు. జీవించి యుండగనే తమ పనులను పాదించ
జేసికొనవలెను, కావున నీ పతి పొందిన దళ నెవరును విచారించకున్నారు. 87

కావున నీవు నీ భర్తకు మేలు కోరుచున్నదానవై యాతనిని యుద్ధరంగము
నుండి మళ్ళించుము. శ్రీలకు భర్తయందత్యంతభక్తికలిగి యుండుటయే ప్రధానధర్మము.

నీ సోదరునకు మేలైన నగుగాక, నీ పితండ్రికి మేలైన నగుగాకయని
తలంచి నీవు నీ భర్తకు మేలు నొనగూర్చుకొనుము. 88

కల్యాణీ : నా మనస్సునకు సంది ప్రయత్నమే మంచిదిగా తోచుచున్నది. ఆ
తండ్రి కొడుకు లిరువురును రాజ్యపాలనమున కర్హులే. ఇందు సందియము లేదు. 89

అని తెలిపినంతనే పద్మావతిలేచి తన మందిరమునుండి యగస్త్యమునితోగూడ
యుద్ధభూమికి 91

బంగారు దండులతో నలంకరింపబడిన పల్లకిలో నెక్కివెళ్ళి శ్రీవివాసునియందే
న క్తచిత్తయై 92

గరుడధ్వజ మాలోక్య । పతితం పృథివీతలే ।

రణాగ్రే స్వపతిం కృష్ణం । శ్రీనివాసం సురేశ్వరమ్ ॥

93

సఖ్యం వర్మసహితం । సముద్ధాప్య రణాజ్ఞణే ।

స శీతలోదకామోదైః । వ్యజనైః సాధ్వమార్దయత్ ॥

94

కుపితం శ్రీనివాసం ప్రత్యగస్త్యకృతపద్మావత్యాశయజ్ఞాపనమ్

పద్మావత్య బ్రవీచ్ఛా పి । శోచస్తీ తం పతివ్రతా ।

పద్మావతీ —

ఉత్తిష్ట రణభూమ్యా స్త్వం । త్యక్త్వా మూర్ఛాం భగధ్వజ ॥

95

ఇతి విజ్ఞాపితో దేవ్యా । పద్మావత్యా తదా స్మపః

ముహూర్తమాత్రం గోవిన్దో । సరలోకం విడమ్పయన్ ॥

96

మూర్ఛాం గత ఇవ స్థిత్యా । ప్రబుద్ధ ఇవ చో త్థితః ।

ఉత్థాయ రణభూమ్యాం నః । పశ్యన్ దశదిశో హరిః ॥

97

దదర్శ స్వప్రియాం రాజన్ । స్థితాం పద్మావతీం విభుః ।

ప్రకుటీయుతనేత్రస్తు । గర్జయన్ వాక్య మబ్రవీత్ ॥

98

శ్రీనివాసః —

ఆస్మిన్ రణాజిరే ఘోరే । వనితానాం ప్రయోజనమ్ ।

కి మస్తీ మునిశార్దులః । ద్రుత మేషా ఒద్య గచ్ఛతు ॥

99

ఇత్థ ముక్తో భగవతా । పద్మావత్యా సహో ఒదగతః ।

అగస్త్యః శ్రీనివాసం తం । ప్రత్యభాషత తాపసః ॥

100

అగస్త్యః —

“సద్ధి రత్ర ప్రకర్తవ్యః । శ్రీనివాస సతాం గతేః ।

ఉత్తిష్ట స్యాలకం బాలం । సమానయ నృపోత్తమమ్ ॥

101

తొట్టమాను మహారాజం । తత్సుతం తం మహాబలమ్ ।

శ్రీనివాసాధిదాన ఇన్ద్ర । శవరోషాకరం హరేః ॥

102

భవిష్యోత్తర పురాణము - పంచదశ అధ్యాయము

339

ఒకతోగూడిన అర్థముతో రణస్థలమున భూమిపై పరుండియున్న కేవాది కేవు
దగు తన భర్తయైన శ్రీనివాసుని చూచి 93

అయ్యద్ధ భూమియందే లేవదీసి చల్లవి పరిమళించు నీటితోకూడిన పీఠనంతో
చక్కగా కుడిచి 94

శ్రీనివాసుడు కోపింపగా అగస్త్యుడు పద్మావతియొక్క అభిప్రాయము
నెఱింగించుట

నివారించుడు శ్రీనివాసునితో—స్వామీ: మూర్ఖును నదలి యుద్ధభూమినుండి
తెమ్ము. 95

అని ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడు లోకుల ననుకరించుడు నొక క్షణకాలము 96

మూర్ఖుడెండిన వానివలెనుండి మరల మేల్కొండిన వానివలె లేచి పది దిక్కు
లను కలయ గాంచుడు 97

పద్మావతినిగాంచి కనుదొమలు ముడివడగా కోపముతో 98

శ్రీనివాసుడు —

ఈ భయంకర యుద్ధరంగమున నాడువారల కేమిపని? మౌనంద్రా: ఈమెను
శ్రమముగా వెదలిపొమ్మని తెలుపుడని 99

నంతనే పద్మావతితో వచ్చిన అగస్త్యమహర్షి శ్రీనివాసునితో — 100

అగస్త్యుడు —

“శ్రీనివాసా: ప్రస్తుతము తొండమానునకు పసుదానునకును నంది చేయుచు
ఐయే యావశ్యకము. నీవు లేచి నీ బావమరదిని, రాజాను తోడ్కొనిరమ్ము. 101

నీ కావద వాటిల్లినదనియు, తన సోదరుడు తనిపోవునను భయమునను
దుఃఖించుడు తొండమానుని, నీ కనరాధ మొనర్చి 102

- సమాధానం కర్తు కామా । సప్రమాప్తైషా రణాజ్ఞవే ।
 శోచన్తి తవ దుఃఖేన । బ్రాతు శ్చ మరణం ప్రతి ॥ 103
- అగస్త్యవచనం శ్రుత్వా । కిచ్చిత్ క్రోధసమన్వితః ।
 భర్తృయన్ పద్మనయనాం । సత్కామస్తథ మాగతామ్ ॥ 104
- అయత్తం యోషితాం ధీమన్ : । సత్కామాగమనం మునే : ।
 అథాహం తోజ్ఞమానస్య । శిరఃకాయా ధరామ్యహమ్ ॥ 105
- తథుతం తం మహాభాగం । శ్రీనివాసం మహాబలమ్ ।
 మాత్వా రాజ్యం ప్రదాస్యామి । విష్వక్సేనాయ ధీమతే ॥ 106
- వాసుదేవవచః శ్రుత్వా । సాష్టాంగం ప్రణివత్య సా ।
 కృతాష్టలిపుటా భూత్వా । దేవం వాక్య మభాషత ॥ 107

పద్మావతీప్రార్థనయా శ్రీనివాసకృతతొజ్ఞమానఫసుదానసన్ధికమః

శ్రీ పద్మావతీ —

- స్వామిన్ : నాథా రవిన్ద్రాక్ష : । శ్రీనివాస : కృపానిదే : ।
 భయాం కురు దయాసిన్ధో : । భక్తానా ముభయం కురు ॥ 108
- కి మనేన జగన్నాథ : । లోకనాశనకారిణా ।
 ఉభౌ రాజ్యస్య కర్తారౌ । భవతాం రాజసత్తమా ॥ 109
- విభజ్య రాజ్యం సర్వ ఇన్ధ్ర । కోశం ధైహి భమాఫతే : ।
 స్వస్త్వ స్తు సర్వలోకేష్వః । పిత్రే వా పి కసియసే ॥ 110
- ప్రసాదా త్తవ గోవిన్ద : । నివర్తస్వ రణాజ్ఞాత్ ।
 ఇతి ప్రియావచః శ్రుత్వా । శ్రీనివాస ఉవాచ తామ్ ॥ 111

శ్రీనివాసః —

- క్షేత్రధర్మం న జానాసి । త్వం గచ్ఛా ద్య రణాజ్ఞాత్ ।
 అథా హం తొజ్ఞమానస్య । నపుత్రస్య రణే శిరః ॥ 112

కోపమును తెప్పించిన యాతని పుత్రుడగు శ్రీనివాసుని నమోదాన పరచుటకే
యీమె యుద్ధభూమి కరుణించినద'ని 103

వరికినంతనే శ్రీనివాసుడు కొంచెము కోపించి యుద్ధభూమికి వచ్చిన పద్మా
వతిని బెదిరించుచు 104

ప్రీతి రక్షణభూమి కేతెంచుట తగదు. నేను, తొండమానుని శిరమును
తెగ్రచేసి 105

భిలశాలియును నాతని పుత్రుడగు శ్రీనివాసుని జంపి బుద్ధిమంతుడగు విష్ణు
కృష్ణునకు (వసుదానునకు) రాజ్యము విచ్చెదన'ని 106

కఠినముగా నుద్బుచ్చుచుండ విని పద్మావతి యాతనికి సాష్టాంగముగ ప్రణమిల్లి
చేతులు జోడించి 107

పద్మావతి ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడు తొండమాను వసుదానులకు
సంధిని గూర్చుట

పద్మావతి —

స్వామీ! పుండరీకాక్ష! శ్రీనివాసా! కరుణావిధే! దయాసముద్రా! దయా
చేయుము. భక్తుల కథయును నొసంగుము. 108

శ్రీనివాసా! లోకమును నశింపజేయు నీ యుద్ధముచే నేమి ప్రయోజన
మున్నది? తొండమాన వసుదాను లిరువురును రాజ్యమును పాలింపవచ్చును కదా! 109

రాజ్యమును ధనాగరమునంత విరుపురకును పంచియిమ్ము. లోకులు ముఖింతురు
గాక! పినతండ్రికిని, సోదరునకును 110

నీ యనుగ్రహముచే కుభము చేకూరునుగాక! నీవు యుద్ధభూమినుండి మరలి
రమ్మ'ని ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడు — 111

శ్రీనివాసుడు —

నీవు క్షత్రియ ధర్మముల నెఱుంగజాలవు. యుద్ధభూమినుండి మరలి పొమ్ము.
నేను తొండమానుని యాతని పుత్రుని చంపి 112

పాతయిష్యే మహాసంక్షేపే । పశ్యతాం సర్వదేహినామ్ ।
స్థాలకార్థం మ్రియే చా పి । నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ 113

పద్యాంతి —

వివర్తయ రక్షా త్త్వం చా । వేంకటేశం మునీశ్వరః ॥ 114

ఇతి విజ్ఞాపితో దేవ్యా । లోపాముద్రాపతి స్తదా ।
మునిః ప్రోవాచ రాజేంద్రః । శ్రీనివాసం రణప్రియమ్ ॥ 115

సాన్తయిత్వా శ్రీనివాసం । విష్వక్సేనం మహీపతిమ్ ।
విభక్తం కురు గోవిందః । రాజ్యం కోశం తయో రితి ॥ 116

అగస్త్యవచనం శ్రుత్వా । తొణ్ణమానం నృపాత్మజమ్ ।
సమాహూయా ఓహ వచనం । సద్వికారో జనార్దనః ॥ 117

కిం తే మనోగతం రాజన్ । ఇత్యుక్తో వాక్య మబ్రవీత్ ।

తొణ్ణమానః —

త్వ మేవ గతి రస్మాకం । త్వయ్యే వ రమతే మనః ॥ 118
తచ్చుత్వా తం సమాహూయ । స్థాలకం వాక్య మబ్రవీత్ ।

శ్రీ భగవాన్ —

భగిని తవ కల్యాణీ । నన్దిం స్థాలకః వాఙ్మతి ॥ 119

హృద్గతం తవ య ద్భూహి । సత్యం త త్సృణిషీవతే ।
వాసుదేవవచః శ్రుత్వా । విష్వక్సేనో ఓభ్యభాషత ॥ 120

రాజపుత్రః —

శాసనే తవ గోవిందః । స్థితో ఓహం సర్వదా హరేః ।
యతైవే చ్ఛా తవ హరేః । తదైవ కురు కేశవ ॥ 121

ఇతి విజ్ఞాపిత స్థాభ్యాం । ఉభాభ్యాం వేంకటేశ్వరః ।
నన్దిం చకార రాజేంద్రః । శ్రీనివాస స్తయో స్తదా ॥ 122

భవిష్యోత్తర పురాణము - పండ్లెండవ అధ్యాయము

343

యందరు చూచుచుండగా పడవేయదును. నేను నా బావమరది కొఱకు చని
పోయినను విచారించవలసిన పనిలేద'ని పడకగా

113

పద్మావతి వదంతుడు నగస్త్వవితో మోసింద్రా : మీరైనను శ్రీవివాసుని
యద్దమునుండి విరమింప జేయుద'ని వేడ్కొనెను.

114

ఇట్లామెచే ప్రార్థించబడి అగస్త్యముని యంత యద్దమునే కోరుచున్న
శ్రీవివాసుని

115

శాంతవదనములతో శాంతపరచి గోవిందా విష్ణుశ్మేనుని, రాజును రావించి
రాజ్యమును, ధనాగారమును సమానముగా వారికి పంచియిమ్ము'ని తెలుపగా

116

శ్రీవివాసుడుండుల కంగీకరించి పినతండ్రికిని, కుమారునకును సందిచేయగోరి
తొండమానుని పిలిచి

117

రాజా : నీ యభిప్రాయమేమ'ని యడిగెను. తొండమానుడు - జగన్నాథా :
నీవే మాకు శరణ్యుడవు. నా మనసు నీ యందే లగ్నమై యున్నద'ని పలికెను.

118

అంత శ్రీవివాసుడు బావమరది పిలువనంపి — బావా : మీ చెల్లెలు మీ కిరు
వురకును సందినే కోరుచున్నది.

119

నీ యభిప్రాయమును విక్రముగా నెఱింగింపుచు'ని యడుగగా నాతడు

120

రాజపుత్రుడు —

గోవిందా : నే నెప్పుడును నీ యాజ్ఞ వనువర్తింతువాడనే. నీ యష్టానుసార
మొనర్పుచునెను.

121

ఇట్లెరువురును విన్నవించిన పిమ్మట శ్రీవివాసుడు వారి కిరువురకును సంది
నొనర్చెను.

122

- తదా రాజ్యం విభజ్యా తా । హస్త్యశ్వరథసంయుతమ్ ।
 ధనం కోశం తథా గ్రామాన్ । దుర్గాణి నగరాణి చ ॥ 123
- వివిచ్య సర్వరాజ్యం చా । వస్త్ర మాస్త్రీర్య దేవరాట్ ।
 యయాచే షోడశం వాగం । రాజానం రాజనన్దనమ్ ॥ 124
- భవద్భి స్తు రణం కృత్వా । వృథా మరణ మిచ్ఛతః ।
 దాతవ్యో రాజ్యధాగ స్తుః । మమ వా దుహితృ స్తువా ॥ 125
- ఇత్యే వం శ్రీనివాసేన । పృష్టో రాజనృపాత్మజౌ ।
 దదతు స్తా మహారాజ । గ్రామాన్ ద్వాత్రింశతం హరేః ॥ 126
- తౌజ్ఞమానం ప్రతిష్ఠాప్య । తౌజ్ఞరాజ్యే తథా హరిః ।
 విష్వక్సేనం ప్రతిష్ఠాప్య । నారాయణపురే నృప ॥ 127
- తద్గృహే భోజనం కృత్వా । స్యాలరస్య గృహే తథా ।
 భుక్త్వా స్వయం భోజయిత్వా । పద్మావత్యసుగో యయా ॥ 128
- అగస్త్య నిలయం రాజన్ । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ।
 ముముదే రమయా సార్థం । భగవాన్ శుభదర్శనః ॥ 129
- య ఇదం పుణ్య మాఖ్యానం । శృణుయాత్ శ్రావయే చన్ద్ర యః ।
 శ్రీనివాసప్రసాదాత్ సః । సర్వమङ్గళవాన్ భవేత్ ॥ 130

ఇతి శ్రీనివాసోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటమాహాత్యే తౌజ్ఞమానవసుదానయుద్ధ
 సంధిప్రళంబనం నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః

భవిష్యోత్తర పురాణము - పంచదశ అధ్యాయము

345

ఏనుగులు, గుఱ్ఱములు, రథములతో కూడిన రాజ్యమునంతను విభాగముగా
నొసర్చి భాగమును, గ్రామములను, దుర్గములను నగరములను 123

రాజ్యమునంతను వారిదురుకును పంచి యిచ్చి రాజుతోను, పనుదానువి
తోను, 124

మీతో యుద్ధము నొసర్చి మరణింప నంపిదముగానున్న నాకు రాజ్యభాగము
నీయవలెన'ని వారి భాగములలో పదునారవవంతు నీయవలెన'ని తన పై వత్తమును పరచి
చేడుకొనగా 125

వారందుల కంగీకరించి శ్రీవివాసునకు ముప్పదిరెండు గ్రామముల నిచ్చిరి. 126

తొండమానుని తొండరాజ్యమునను, విష్వక్సేనుని నారాయణపురమునను అని
షేకించి 127

రాజగృహమునను తన బావమరది గృహమునను భుజించి శాను వారిని
తన యింట భుజింపజేసి పద్మావతితోగూడ 128

అగస్త్యాశ్రమమునకేగి పద్మావతితో సంకనమున విశ్రమించెను. 129

ఈ పుణ్య భరితమును వినువారును, వినుపించువారును శ్రీవివాసుని యను
గ్రహమున నకల కుభముల నందుదురు. 130

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచల మాహాశ్వాసుని తొండమాను పనుదాన
యుద్ధము, మరల నంతి నొసర్చుకొనుట యనెడు పంచదశ అధ్యాయము సంపూర్ణము.

అథ త్రయోదశో ఒధ్యాయః

తౌద్రిమానకృత దివ్యస్వరూపజ్ఞాపన పూర్వక శ్రీనివాస స్తుతిః

జనకః —

తతః కి మకరో త్కృష్టః । శతానన్తః స్మప శ్చ వా ।

త స్మమా చక్ష్య యోగీన్ద్రః । రాజ్య స్తద్ధరితం మహత్ ॥

1

శతానన్తః —

కదాచి ద్వేష్కదేశస్య । దర్శనార్థం నరాధిపః ।

ఏక ఏవాదిగమ్యా థ । ననామ చరణౌ హరేః ॥

2

తం దృష్ట్వా రాజశార్దూలం । అలిక్ష్్యా ఒహ వచో హరిః ।

శ్రీనివాసః —

కి మాగమనకార్యం తే । త స్మమా చక్ష్య భూపతేః ॥

3

స దేవవచనం శృత్వా । వాసుదేవ మభాషత ।

దర్శనా త్రవ గోవిన్దః । నా దికం వర్తతే హరే ॥

4

త్వాం వదన్తి సురాధ్యక్షం । వేదవేద్యం పురాతనమ్ ।

మునయో మనుజశ్రేష్ఠాః । త చ్ఛృత్వా ఒహ మిహాగతః ॥

5

స్వామిన్ అచ్యుత గోవిన్ద । పురాణపురుషోత్తమః ।

అప్రాకృతశరీరో ఒసి । లీలామానుషవిగ్రహః ॥

6

త్వా మేవ సృష్టికరణేః పాలనే హరణే హరేః ।

కారణం ప్రకృతే ర్యోనిం । వదన్తి చ మనీషిణః ॥

7

జగ దేకార్థవం కృత్వా । భవా నేకత్వ మాప్య చ ।

జీవకోటివనం దేవః । జతరే పరిపూరయన్ ॥

8

క్రీడతే రమయాసార్థం । రమణీయాన్ విశ్రమః ।

సహస్రశీర్షాపురుషః సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ ॥

9

పదమూడవ అధ్యాయము

తొండమానుని శ్రీనివాసుని దివ్యస్వరూపమును తెలుపుచు
నాతనిని స్తుతించుట

జనకుడు —

అనంతరము శ్రీనివాసు దేమొనరించెనో తొండమాను దేమామెనో యా
చరితమును నాకు తెలుపుమని జనకమహారాజు శతానందు నడుగగా శతానందు దీర్ఘు చెప్ప
నారంభించెను. 1

శతానందుడు —

ఒకనొకప్పుడు శ్రీ వేంకటేశుని పేరించుటకై తొండమాను వొంటిగనే వచ్చి
శ్రీనివాసుని పాదారవిందములకు నమస్కరించెను. 2

ఆ రాజేంద్రుని గాంచి శ్రీనివాసు దాతని నాలింగనము చేసికొని “నీ వెం
కట వచ్చితవ” వి యడిగెను. 3

ఆ మాటను విని తొండమాను దాతనితో “శ్రీనివాసా : నీ దర్శనభాగ్యము
కంటె నాకేదియు మిన్నయగునదిలేదు. 4

ముసీంద్రులను, నరొత్తములను, విస్మయ దేవాధిపతివనియు, వేదములచే
నెఱుంగకగినవాడవనియు, అనాదిపురుషుడవనియు స్తుతించుచుండుటను విని నీవర్త
కేతెంచితివి. 5

స్వామీ : అచ్యుతా : గోవిందా : పురాణపురుషా : నీవు దివ్యమంగళవిగ్రహ
చారివి : విలాసగా మనజశరీరము ధరించిన స్వామీ : 6

విన్నే నృష్టించుటకును, రక్షించుటకును, నశింపజేయుటకును కారణభూతుడ
వనియు, మూలప్రకృతికిని మూలకారణుడవని ప్రాజ్ఞులు వచింతురు. 7

నీవు ప్రపంచమునంతను ఒకే సముద్రముగా నొనరించి నీవు వంటరిగనే
యుండి ప్రాణకోటిని నీ గర్భమున నుంచుకొని 8

సుందరాంగుడవై శ్రీదేవితో విహరింతువు, వేయి తలలుగల పురుషుడవు.
వానికి తగిన కనులను, పాదములను కలవాడవు. 9

- త్వ స్మృతా చ్ఛ్రిప్తవిచయో । బాహుభ్యాం క్షత్రమణ్డలమ్ ।
 ఉపభ్యా మభవన్ వైశ్యాః । పద్భ్యాం కూద్రాః ప్రకీర్తితాః ॥ 10
- ప్రభు స్త్వస్మి సర్వలోకానాం । దేవానా మపి యోగినామ్ ।
 అంతః సృష్టికర స్త్వం హి । బహిః సృష్టికరో భవాన్ ॥ 11
- నమః శ్రీ వేంకటేశాయ । నమో బ్రహ్మాదరాయ చ ।
 నమో నాథాయ కాంతాయ । రమాయాః పుణ్యమూర్తయే ॥ 12
- నమః కాంతాయ కృష్ణాయ । నమ స్తే ఒద్భుతకర్మణే ।
 ఆప్రాకృతశరీరాయ । శ్రీనివాసాయ తే నమః ॥ 13
- అనన్తమూర్తయే నిత్యం । అనన్తశరణే నమః ।
 అనన్తబాహవే శ్రీమన్ : । అనన్తాయ నమో నమః ॥ 14
- సరీసృపగిరీశాయ । పరబ్రహ్మాన్ : నమో నమః ।
 ఇతి స్తుత్వా శ్రీనివాసం । కమరియకలేబరమ్ ॥ 15
- విరరామ మహారాజః । రాజేన్ద్రో రణకోవిదః ।
 స్తోత్రేణా నేన సుప్రీతః । తొణ్ణమానకృతేన చ ॥ 16
- సస్తుప్తః ప్రాహ గోవిందః । శ్రీమన్తం రాజసత్తమమ్ :
 శ్రీనివాసః —
- రాజన్ ఆల ములం స్తోత్రం । కృతం పరమపావనమ్ ॥ 17
- అనేన న్నవరాజేన । మా మర్చన్తి చ యే జనాః ।
 తేషాం తు మమ సాలోక్యం । భవిష్యతి న సంశయః ॥ 18
- అకాశరాజో ధర్మాత్మా । ప్రాప ముక్తిపదం నృప ।
 తేన రాజ్ఞా ప్రసిద్ధో ఒహం । భూలోకే భూమిపాలకః ॥ 19
- కృత్వా వివాహవిభవం । దృష్ట్వా మా మాగళం గృహమ్ ।
 సన్తోష మతులం లేథే । రాజా పరమధార్మికః ॥ 20

నీ ముఖమునుండి బ్రాహ్మణులును, బాహువులనుండి క్షత్రియులును, తొడల నుండి వైశ్యులును, పాదములనుండి శూద్రులును పుట్టిరని స్తుతించబడుచున్నారు. 10

నీవు నకలలోకములకును ప్రభువువు, దేవతలకును, యోగులకు నభివతివి. కనులకు గోచరించనివియు, గోచరించనివియగు వానికి సృష్టికర్తవు నీవే. 11

శ్రీ వేంకటాచలపతివగు నీకు నమస్కారము. బ్రహ్మ నాభికమలమున కల నీకు నమస్కారము. లక్ష్మీకి మనోహరుడైన భర్తవగు నీకు నమస్కారము. 12

శాంతమూర్తియగు కృష్ణునకు నమస్కారము. ఆశ్చర్యచేష్టితునకు నమస్కారము. దివ్యమంగళవిగ్రహునకు నమస్కారము. 13

అనంతరూపములు గలిగి, పెక్కు శిరములు కలిగి, పెక్కు బాహువులు కలిగిన అనందదువగు నీకు నమస్కారము. 14

శ్రీ శేషాచల వివాసుడగు పరబ్రహ్మ స్వరూపుడవగు నీకు నమస్కారము. ఇట్లు దివ్యమంగళ విగ్రహుడగు శ్రీవివాసుని స్తుతించి 15

రాజు మిన్నకుండిన పిమ్మట శ్రీవివాసుడా స్తోత్రమును విని చాల సంతసించి 16

తొండమానునితో - రాజా : నీ పవిత్రమగు స్తోత్రమిక చాయను. 17

ఈ స్తోత్రరాజముచే నన్ను స్తుతించు జనులకు నా సాయజ్యము సిద్ధించు ననుటలో సందియములేదు. 18

ధర్మాత్ముడగు నాకాళరాజు మోక్షమునందెను. అకవివలననే నేను యాలోకమున ప్రసిద్ధికెక్కితిని. 19

ఆ ఆకాళరాజు వైభవముగా వివాహము నొనరించి యింటికివచ్చిన నన్ను గాంచి మిక్కిలి సంతసించెను. 20

దైవ మేవ పరం మన్యే । మమ ధాగ్యఫలోదయమ్ ।
కృతం కర్మ సుఖం దుఃఖం । అనుభో త్తవ్య మజ్ఞసా ॥ 21

కా గతిః పురతో రాజన్ । వినా రాజ్ఞా మహాత్మనా ।
శ్రీవరస్య వచః శృత్వా । తొడ్డిమా నాహ మాధవమ్ ॥ 22

తొడ్డిమాన్ —

ప్రారబ్ధకర్మణః పుంసః । కళం సౌఖ్యం భవేద్ధరేః ।
కృష్యర్థం రోదిషి కృశం । హతం బిస్తుం స్మరన్ హరేః ॥ 23

మా శోకం కురు గోవిందః । రాజానం స్వర్గగం ప్రతి ।
పశ్య మాం పుణ్డరీకాక్షః । విశ్వేన చా బాలకమ్ ॥ 24

సాన్న్విత త్వేన రాజ్ఞేత్థం । శ్రీనివాస స్మతాం గతిః ।
ప్రాహ వాణీం జగన్నాథః । తొడ్డిమానం ప్రజాపతిమ్ ॥ 25

తొడ్డిమానం ప్రతి దివ్యాలయకరణాయ శ్రీనివాసచోదనా

శ్రీనివాసః —

కుటుమ్బం స్థాపితం తేన । రాజ్ఞా బ్రాతా గరియసా ।
నా స్తి మే భవనం తాతః । వాసార్థం దుహితు స్తవ ॥ 26

వియస్కృపస్య జామాతా । వర్తతే పరమద్ధరే ।
ఏషా లక్ష్మీర్మమా నన్తః । దుఃఖదా దుఃఖనాశనః ॥ 27

పారతన్త్ర్యం మహాత్కృష్టం । మనుష్యాణా స్తు కా కథా ।
తస్మా స్మే భవను కార్యం । త్వయా రాజకులోద్భవ ॥ 28

త్వాం వినా రాజకార్యాల । కీర్తి స్థాపయితుం స్థిరామ్ ।
కః సమర్థో ధరాపృష్ఠే । నాకే నాగాలయే లపి వా ॥ 29

వదత్యేవం వాసుదేవే । తథా లక్ష్మీ త్యవద స్మృతః ।
సుముహూర్తే సులగ్నే చ । సునక్షత్రే సుభే తిథా ॥ 30

నా యవ్యష్టము ఫలిండుటకు దైవమే గొప్ప సహాయుని తలంతును. ఎవరి
తైనను తామెన్నిన పుణ్య పాపార్థుల ఫలితమగు సుఖదుఃఖము లనుభవించియే
తీరవలెను. 21

ఆ మహాత్ముడగు నాకాశరాజు లేని నా ముందుగతియేమి : యని పలుకగా
తొండమానుడు శ్రీనివాసునితో — 22

ప్రాకటము ననుభవించుచున్న పురుషునకు సుఖమెట్లు చేకూరును : భవిష్యో
యన ఆకాశరాజును తిలండుకొనుచు దుఃఖించెదవేల : 23

స్వర్గమునందిన రాజును గూర్చి దుఃఖింపకుము. నన్నును, బాద్యుడగు విషన్
శ్చేనుని (వసుదానుని) గాంచుమని 24

యట్లారాజు యూరడించిన పిమ్మట నజ్ఞులకు ప్రాప్యదైన శ్రీనివాసు
రాకనితో 25

శ్రీనివాసుడు తొండమానుని తనకు చక్కని మందిరమును
కట్టించమని ప్రేరేపించుట

శ్రీనివాసుడు —

రాజా : నీ సోదరుడును, మహాత్ముడునగు ఆకాశరాజుచే మా కుటుంబ మేర్ప
రుపబడినది. కాని నీ కుమార్తెకును, నాకును నివసించుటకు భవనములేదు. 26

దుఃఖినివర్తక తొండమానరాజా : ఆకాశరాజు నల్లుడు వివసించు భవనములేక
యతరుల గృహములలో నివసించుచున్నాడను నవకీర్తి నాకు దుఃఖమును కలిగించుచున్నది.

ఎట్టివారికిని వరాధీనత భరింపరానిదనగా మనుష్యులు భరింపలేరని మరల
చెప్పవలెనా : కావున నో రాజా : నాకొక భవనమును నిర్మించియిమ్ము. 28

రాజేంద్రా : నీవుకాక నాకు స్థిరమగు కీర్తిని విలుపుటకు భూలోకమునగాని
స్వర్గలోకమునగాని వమర్థులు లేరని 29

వంశాపించుచుండగా తొండమానుడట్లే యొనర్చెదననెను, అనంతరము మంచి
ముహూర్తము, మంచి లగ్నము, మంచి నక్షత్రము, శుభతిథియందు 30

- భోగిరాజగిరిం రాజన్ : । ఆరురోహ భగవ్యజః ।
సహితః కమలాదేవ్యా । రాజయుక్తః స దేవరాట్ ॥ 31
- వివేకం దర్శయామాస । వరాహానుతేన చ ।
స్వామిపుష్కరిణీ తీరే । దక్షిణే పక్షివాహనః ॥ 32
- అత్తై వ కార్యం రాజేంద్రే । చైత్యం పూర్వముఖం శుభమ్ ।
గోపురవ్యయసంయుక్తం । ప్రాకారత్రయ మవ్యయమ్ ॥ 33
- సప్తద్వారవరోపేతం । దేహలీతోరణాన్వితమ్ ।
ధ్వజస్తమ్భవరోపేత । సర్వలక్షణసంయుతమ్ ॥ 34
- అస్థానమణ్డపం దివ్యం । అమృతం యాగమణ్డపమ్ ।
గోళాలాం ధాన్యభవనం । తతో మాలాకరం గృహమ్ ॥ 35
- వస్త్రగేహం తైలశాలాం । ఘృతార్థభవనం పృథక్ ।
భక్ష్యశాలాం విశాలాన్చ । భూషణానంగృహంతథా ॥ 36
- కర్పూరగంధమార్జాల- । తైలకస్తూరికాగృహమ్ ।
కల్పయా ఒశు చ రాజేంద్రే । గణాశ్వభవనం పృథక్ ॥ 37
- తామ్రవత్తైః సుసమ్మద్ధం । స్వర్ణాలంకారమణ్డితమ్ ।
శ్రీతీర్థ మన్నశాలాగ్రే । భూతీర్థం భూమిపాలకః ॥ 38
- త్వయావినిర్మితంపూర్వం । తొణ్ణమానమహీపతే ।
తదద్యకురుశోధాధ్యం । శిలాబిన్దనపూర్వకమ్ ॥ 39
- ఇత్యుక్తో వాసుదేవేన । రాణా వచన మబ్రవీత్ ।

భగవత్కృదిత తొణ్ణమాననృపపూర్వోదస్తః

తొణ్ణమానః —

కథం పూర్వం మయా కూపః । కృత వై కేన జన్మనా ॥

దేవాదిదేవుడుగు శ్రీనివాసుడు వద్యావతితోను, తొండమానునితోను శేషాచలము నదిరోహించెను. 31

శ్రీనివాసుడు వరాహస్వామి యనుమతినిబడసి స్వామిపుష్కరిణికి దక్షిణ తీరమున స్థలమును జూపి 32

రాజా: తెందు గోపురములు కలిగినదియు, చూడు ప్రాకారములు కలిగినదియు సుద్వితముగానుండునదియు 33

ఏడు ద్వారములు కలిగి, గడపలకు తోరణములు కలిగి, శ్రేష్ఠములగు ధ్వజ స్తంభములు కలిగి సర్వలక్షణములతో కూడినదియు 34

చివ్యుడుగు ఆస్థానమంటనమును, ఆశ్చర్యకరమగు యాగమంటనమును. గోళం, వాన్యగాఢము పుష్పమాలికలను నమకూర్చు గృహమును. 35

వస్త్రములుదాచు గృహమును, నూనెలను జాగ్రత్తపరచు మందిరములును, నేతులను భద్రపరచు గృహమును, పెద్ద భోజనశాలయు, ఆభరణములను సంరక్షించు గృహమును. 36

వచ్చకర్పూరము, చందనము, పునుగు, కస్తూరి మొదలగు పరిమళద్రవ్యము లను జాగ్రత్తపరచు గృహమును, ఏనుగుశాలయు, గుఱ్ఱపుశాలయు వేరువేరుగా 37

పాకశాల తెనురుగా రాగిరేకులతో నమర్పబడి బంగారు ఆలంకారములచే నలంకరింపబడిన పవిత్ర తీర్థముగల భూతీర్థమును (క్షితిలేక జలగావచ్చు నీరుగల నూతిని) నిర్మింపజేయుము. 38

రాజా: అది వెనుక పూర్వజన్మలో నీ చానర్పించే దానినే యిప్పుడంతకంటె సుందరముగా రాతితో కట్టించుచు 'వి 39

కోరగా రాజు శ్రీనివాసునితో —

శ్రీనివాసుడు తొండమానుని పూర్వజన్మ వృత్తాంతమును తెలుపుట

శ్రీనివాసా: నేను పూర్వజన్మమున నెట్టివాడను: నేను నీ కొరకై బావి నేం త్రవ్వించితిని: 40

కో లహం పూర్వఞ్చ కా జాతిః । త స్మమా చక్షు విస్తరాత్ ।
రాక్షే య్య క్తో లబ్రవీ ద్రాజన్ : । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥ 41

శ్రీనివాసః —

పురా వైభానసో నామ । ఋషి రత్యంతకుద్ధభీః ।
భావి కృష్ణావతారస్య । కథాం శ్రుత్వా పురాతనీమ్ ॥ 42

కాలానాం వర్మణా జ్ఞాపవ । శరీరాణాం చ సంస్థితిః ।
జనానా మితి నిర్భీత్య । తప స్తప్తం ప్రవక్రమే ॥ 43

ద్రావిడే చోళదేశే తు । ప్రకృష్టే కుళవిస్తృతే ।
కృష్ణరూపం ప్రవశ్యామి । నిరాహారో జితేంద్రియః ॥ 44

తపసా దుష్కరేణే 'తి । సుదృఢం కృతనిశ్చయః ।
తపసాతస్యమానస్య । తస్యవై భక్తవత్సలః ॥ 45

ప్రాదుర్భూతా భగవాన్ । పురా గోపాలవేషధాత్ ।
ప్రాదుర్భూతం హరిం దృష్ట్వా । తుష్టాన స ముని స్తదా ॥ 46

శ్రీ వైభానసః —

పూజాం కరోమి పురుషోత్తమః పుణ్యమూర్తే ।
గోపాలదేవః కరుణాకరః దేవదేవః ।

ఇత్థం సమీరిత ఉవాచ మునీశ్వరం తం ।
తస్యో చిత్తం వచన మేష మాహనుభావః ॥ 47

శ్రీ కృష్ణః —

త్వయా ద్యేయః శ్రీనివాసో । నా హం ద్యేయో మునీశ్వరః ।
గచ్ఛ శేషగిరిం తత్ర । వల్మీకే వర్తతే కుభా ॥ 48

ప్రతిమా శ్రీనివాసస్య । తత్పూజాం కురు స స్తతమ్ ।
సజ్గమిష్యతి తే మాగ్నే । కూద్రః శ్రీరఙ్గదాసకః ॥ 49

పూజకస్య భవే చ్ఛూద్రః । నేవక వై మహామునేః ।
ఏవ ముక్తో లభ హరిణా । సప్రమ్నాప్తో వేంకటాచలమ్ ॥ 50

పూర్వజన్మమున నేనెవడను. నా జాతియేమి? దానిని నాకు వివరముగా నెఱింగింపుడు 'వి యడుగగా శ్రీనివాసుడిట్లు తెలిపెను. 41

పూర్వము వైఖానసుడను మునీంద్రు డత్యంతనిర్మలాంతఃకరణుడై యుండి రాజోపు కృష్ణావతార చరిత్రను విని 42

పాణముయొక్కయు, కర్మలయొక్కయు, శరీరములయొక్కయు, జనులయొక్కయు నస్థిరత్వమును విశ్వయందుకొని తపస్సు చేయుటకు ప్రారంభించెను. 43

ద్రవిడదేశము నందలి చోళదేశమునందు కుళంతో విండియున్న నొక ప్రసిద్ధ స్థలమున ఆహారమును పీడి ఇంద్రియములను జయించి 44

ఆచరింప శక్యముకాని వియమములబాని తపమాచరించి శ్రీకృష్ణపరమాత్మను సందర్శింతునని తపమాచరించుచుండగా — 45

గొల్లపిల్లవాని రూపమున భగవంతుడు ప్రత్యక్షమాయెను. అట్టి భగవంతుని గాంచి వైఖానసముని యిట్లు స్తుతించెను — 46

శ్రీ వైఖానసముని . . .

పురుషోత్తమా : పుణ్యమూర్తి : గోపాలదేవా : దయావిధే : దేవాదిదేవా : నీకు పూజనీయమన 'వి ప్రార్థింప నా మునీంద్రునకు తగునట్లు భగవంతు డాతవితో — 47

శ్రీకృష్ణుడు —

మునీంద్రా : నీవు శ్రీనివాసుని ద్యావించుము. ఈ నా రూపమును వలదు. నీవు శేషాచలమునకేగి యచ్చట పుట్టలోనున్న 48

శ్రీనివాసుని ప్రతిమను గొనితెచ్చి దానినెల్లపుడు పూజింపుము. నీవు శ్రీ వేంకటాచలమున కేగునపుడు నీ మార్గములో కూడ్రుడగు శ్రీరంగదాసుడు నీతో కలియును. 49

అతడు కూడ్రుడు. నీకు దేవార్చనమున పేవకుడుగా నుండున 'వి తెలువగా నా ముని వేంకటాచలమున కేగుచు 50

- సక్లమ స్తు బభూవా స్య । మునేః కూదేణ వర్తమాని ।
తర స్తు తేన సహితో : గత్వా శ్రీవేంకటాచలమ్ ॥ 51
- వర్మకస్తం హరిం దృష్ట్వా । పూజయామాస వై మునిః ।
పుష్పా ణ్యాహారయామాస । రక్లదాసో మహాయశాః ॥ 52
- అతస్మా ద్దైవయోగేన । గన్ధర్వఃకుణ్డలాహ్వయః ।
స్నానార్థ మగమ చ్ఛ్రీఘం । స్వాభిః స్త్రీభి ర్జలాశయమ్ ॥ 53
- వనస్తే విజనే తత్ర । స్వామిపుష్కరిణీజలే ।
జలక్రీడాపరా స్తత్ర । దృష్ట్వా తా రక్లదాసకః ॥ 54
- ముదోద్రిక్తమనా భూత్వా । రేతో ఒత్కాక్షీ ద్రదాతలే ।
పునః స్నాత్వా కుచి ర్భూత్వా । పశ్చాత్తాపేన నిన్దితః ॥ 55
- బద్ధం మాలాకులం సర్వం । పరిత్యజ్య పున స్తదా ।
పున రాహృత్య పుష్పాణి । శ్రీఘ మాదాయ పాదజః ॥ 56
- దేవాగరం సమాసాద్య । స్థితవా నగ్రతో హరేః ।
రక్లదాసం మునిర్ దృష్ట్వా । ఒగర్హయ ద్రజపా ముహూః ॥ 57
- పూజాకాలో హ్య తిత్రాంతః । చక్రపాణే ర్మహాశ్మనః ।
కిమర్థం కృతవాన్ డాలః । విలంబుం కూద్రనన్దన ॥ 58
- నిన్దిత్వా మునిశాహ్లాతే । కూద్రం పూజవిలోపినమ్ ।
తూష్ణీం స్థితే తు విప్రేన్ద్రే । స్థితే తూష్ణీ ణ్న పాదజే ॥ 59
- శక్తిచక్రధరః కూద్రం । ఉవాచ పరయా గిరా ।
శ్రీవివానః —
- మా భైషీః పుత్రః భద్రం తే । రక్లదాస మహామతేః ॥ 60
- మాయయా పిహితం విశ్వం । ససురాసురమానుషమ్ ।
తత్రా పి తవ బుద్ధి స్తు । పశ్చా త్తాపేన యోజితా ॥ 61

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదమూడవ అధ్యాయము

357

మార్గములో భూద్రుడగు రంగదాసుని కలసికొని యాతనితో కూడి శేషా
చలమున కేగి

51

పుట్టలోనున్న శ్రీనివాసునిగాంచి పూజించెను. కీర్తికాలియగు రంగదాసు డను
దినము పూజకు పుష్పములను తెచ్చుచుండెను.

52

ఒకానొక దినమున కుండలుడను గంధర్వుడు తన స్త్రీలతోగూడ

53

వనంత ఋతువులో మనుష్యనంచారములేని సమయమున స్వామి పుష్క
రిణిలో స్నానమాచరించుచుండెను. దైవసంకల్పమున తలవని తలంపుగా రంగదాసా
గంధర్వుని స్త్రీలనుజూచి

54

మనస్సునందు కామవికారము కలిగి భూమిపై రేతిస్నును విడచెను. మరల తన
చిత్తవికారమునకు విందించుకొనుచు పశ్చాత్తాపము నందుచు స్నానమాచరించి నిర్మలడై

తాను కట్టిన పుష్పమాలికల నన్నిటిని పారవైచి మరల త్వరగా పువ్వులను
తెచ్చి

55

దేవాలయమున కేగి శ్రీనివాసుని తెదురుగా నిలచెను. వైఖానసముని రజః
ప్రకోపమున నిట్లు కోపించెను.

57

“శ్రీమన్నారాయణుని పూజాసమయము మించిపోయినది. నీ వాలసించుటకు
కారణమేమి :

58

అని యిట్లు పూజకు విఘ్నమొనర్చిన రంగదాసుని మాటిమాటికి విందించి
మౌనము వహించి వంతలో రంగదాసును మరుమాటాడక నిలచియుండ

59

శంఖచక్రదారియగు శ్రీమన్నారాయణు డాకాశవాణిగా “పుత్రా : రంగదాసా :
నీవు భయపడినవలదు.

60

నా మాయచే నీ జంగమ స్థావరాత్మక ప్రపంచమంతయు మోహింపబడి
యున్నది. అందులో నీవు మానసికముగా చాల పశ్చాత్తాపము నందితివి.

61

తస్మాత్త్వ మగుచు హస్త : । సన్యజేతత్ కలేబరమ్ ।
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థే । సర్వపాపనివారిణే ॥ 62

మరణా త్పుణ్యదేశే లస్మిన్ । కుష్టో జన్మాంతరే పునః ।
సుఖర్మతనయో భూత్వా । తొణ్ణదేశాధిపో భవ ॥ 63

'తొణ్ణమాని' తి విభ్యాతో । లోకే తీర్తిం గమిష్యసి ।
శతప్రీవల్లభో భూత్వా । మమ భక్త శ్చ కేవలమ్ ॥ 64

తత స్త్వం సార్వభౌమ స్సన్ । రాజ్యభోగ ముపైష్యసి ।
కన్యాదానప్రసక్త శ్చ । భవిష్యతి న సంశయః ॥ 65

తస్మా ద్దేహం త్యజా త్రై వ । నిరాహారో లతినిర్మలః ।
సుఖర్మరాజతనయో । రాజా లలకాశానుజో భవ ॥ 66

ఇత్యుక్తో వాసుదేవేన । తనుం తత్రైవ సో లత్యజత్ ।
సత్వ మద్యా కాశరాజా నుజో ల భూ ర్ధార్మికో నృపః ॥ 67

తదా త్వయా కృత స్తేషః । కూప ఆరామకారణాత్ ।
ఇతి తే కథితం పూర్వ । జన్మకర్మసముచ్ఛయమ్ ॥ 68

తొణ్ణమానన్యప్రసార్ధనయాభగవత్కృతనవీనమన్దిరప్రవేశః

గోవిందవచనం శ్రుత్వా । తొణ్ణమాన్ రాజసత్తమః ।
కూపం సంకోభయామాస । స్వకృతం పూర్వజన్మని ॥ 69

విమానం కారయామాస । రత్నచిత్రం మహోన్నతమ్ ।
చతుర్మూర్తివరోపేతం । వై నతేయవిభూషితమ్ ॥ 70

కలశేన సమోపేతం । సౌవర్ణేన ద్భుతేన వై ।
అగతానాం జనానాం చ । సమారో హావరో హయోః ॥ 71

మార్గం యోజనవిస్తీర్ణం । ససోపానం చకార హ ।
మధ్యే మధ్యే మణ్డపాని । ప్రపాకూపాం శ్చకారచ ॥ 72

నీవు నీ చిత్తవికారమువలన నవవిత్రమగు శరీరమును సకలకల్మషహరమగు
స్వాదు పుష్కరిణిలో విడచి వేయుము. 62

ఈ సవిత్ర ప్రదేశమున చవిపోవుటవలన మరియొక జన్మలో పవిత్రుడవై
సుధర్ముని పుత్రుడవై తొండదేశమునకు రాజు వగుదువు. 63

అప్పుడు నీవు “తొండమానుడ” ను పేరుతో ప్రఖ్యాతిని గాంచగలవు. మార్గురు
ప్రీతిని ప్రియుడవై నా కనన్య భక్తుడవై 64

ఏకచ్ఛత్రాధిపతివై రాజ్యభోగముల ననుభవించువు. ఆ జన్మమున నీకు కన్యా
దానమునకూడ కొంత స్థానము లభించును. సందియములేదు. 65

కావున నీ వాహరమును వీడి వియమములచే పరిశుద్ధుడవై యిచ్చటనే దేహ
మునుపీడి మరుజన్మమున సుధర్మరాజపుత్రుడవు. ఆకాశరాజసోదరుడవై విరాజిల్లుము. 66

అని యాజ్ఞాపించినంతనే రంగదా నచ్చటనే శరీరమును విడచెను. ఆ జన్మ
మున రంగదాసుడవగు నీవే యీ జన్మమున నాకాశరాజ సోదరుడవు. ధర్మపరిపాలకుడగు
రాజువైతివి. 67

ఆ జన్మమున నుద్యానవనపోషణమునకై నీ వీ బావిని నిర్మించితివి. ఇదియే నీ
పూర్వజన్మచరితము. 68

తొండమానుడు ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడు నూతన భవనమున
ప్రవేశించుట

అని యెట్లు శ్రీనివాసుడు తన పూర్వజన్మ చరితమును తెలుపగా తొండమానుడు
తాను పూర్వజన్మమున నిర్మించిన బావిని శుభ్రపరచెను. 69

మఱియు రత్నములతో చెక్కబడి కూర్చబడి విచిత్రముగాను మిక్కిలి యెత్తుగా
నుండి, నాచగు చక్కని విగ్రహములు కలిగి గరుత్మంతునిచే వింపొందుచునుండు విమా
నమును నిర్మింపజేసెను. 70

అద్భుతిమగు బంగారు కలశముచే కూడినదై, కొండకువచ్చు జనుల రాకపోకల
కనువగునట్లు 71

ఒక యోజనదూరము వెడల్పు కలిగిన మార్గమున మెట్లు కట్టించెను, మధ్య
మధ్య మందిపములను, చలివేంద్రములను, బావులను నిర్మింపజేసిన పిమ్మట 72

శ్రీనివాసం సమాగమ్య । తొణ్ణమా నబ్రవీ త్తతః ।

రాజా —

త్వయా నియమితం దేవః । సర్వం సమూర్హతాం గతమ్ ॥ 73

ఆగచ్ఛా ద్య జగన్నాథః । చైత్యం తవ జనార్దనః ।
ఇతి రాజవచః శ్రుత్వా । భగవా నాహ భూపతిమ్ ॥ 74

ఆవశ్య మనుగచ్ఛామి । తవ భక్త్యా ప్రతోషితః ।
ఇత్యుక్త్యా ప్రస్థితం దేవం । దేవై శ్చే న్ద్రిపురోగమైః ॥ 75

వైభావసముష్ణిశ్చైవైః । బ్రాహ్మణైః బ్రహ్మవిత్తమైః ।
ఋషామగాయత్రై శ్చైవ । మన్త్రై శ్చ విధిపూర్వకమ్ ॥ 76

వాదిత్రై ర్వాద్యమానై శ్చ । ఘోషయద్భి ర్దిశోదశ ।
దేవై ర్మహాపురోగై శ్చ । స్తువద్భి స్తుతిభి ర్హరిమ్ ॥ 77

ప్రవేశయామాస ఎరం సుమద్ధిరం । శ్రీశ్రీనివాసం పురుషం పురాణమ్ ।
పద్మావతీ శ్చా పి ముదా మహీపతిః । సమస్తలోకై ర్మునిభి ర్మహోత్సవైః ॥

పుష్పాణ్య వర్షం శ్చ సురాసురాద్యాః । సయక్షగన్ధర్వనరోరగా శ్చ ।
దేవస్య మూర్ధ్ని శ్చ విమానవర్యేతం పూజయన్త స్త్వీషయ శ్చ హర్షాత్ ॥

తత ఆనన్దనిలయే । తొణ్ణమా న్నుపనిర్మితే ।
విమానాగ్రే శ్రీనివాసో । రరాజ భగవాన్ హరిః ॥ 80

ఆనన్దజనకత్వా త్తం । ఆనన్దనిలయం విదుః ।
వరపద్మాననే సుస్థాం । విధాయ కమలాలయామ్ ॥ 81

పద్మావతీం విశాలాక్షీం । భగవా నాత్మవక్షసి ।
అరిశఙ్ఖవిహీనో ఒసౌ । కటిన్యస్తకరోత్తమః ॥ 82

దర్శయన్ పాణినై కేన । దక్షిణేన వృషాకపిః ।
పదపద్మం సురారాధ్యం । గతి శ్చ పరమాం నృణామ్ ॥ 83

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదమూడవ అధ్యాయము

361

శ్రీనివాసునివద్దకు వచ్చి "దేవా : నీ వాజ్ఞాపించినట్లే యంతయు పూర్తి
అయినది. 73

శ్రీనివాసా : నేడు నీవు నీ దివ్యమందిరమునకు విచ్చేయుచు'ని ప్రార్థింపగా
శ్రీనివాసుడు రాజుతో - 74

నీ దిక్పతి సంతసించితివి. తప్పక 'రాగలన'ని బయలుదేరిన శ్రీనివాసుని పద్మా
వతి సమేతునిజేసి యింద్రాది దేవతలతోను, 75

వైభావసాది మునింద్రులతోను, వేదశాస్త్ర పాఠంగతులగు బ్రాహ్మణులతోను,
ఋగ్వేదమును, సామవేదము నవ్యయనము చేయువారితోను, శాస్త్రవిహిత మంత్రముల
తోను, 76

మంగళ వాయిద్యములు, వది దిక్కులయందును ప్రతిష్ఠించుచుండ బ్రహ్మాది
దేవతలు స్తుతించు స్తోత్రపాఠములతోను, 77

నళింద్రాదీ వివాసులొనరించు యుత్సవములతో సంతసమున సూతన గృహ
మున పద్మావతితో శ్రీనివాసుని తొండమానురాజు ప్రవేశింపజేసెను. 78

యక్ష, గందిర్వ, మనుజు, నాగలోక వివాసులతో దేవదానపులందరును శ్రీని
వాసుని తలపై పుష్పవర్షమును కురిపించిరి. ఋషీంద్రులును విమానోత్తమమున నున్న
శ్రీనివాసుని సంతసమున పూజించి పుష్పవర్షమును కురిపించిరి. 79

తొండమానుడు కిట్టించిన ఆనందనిలయమునందలి విమానరాజమున శ్రీని
వాసుడు విరాజిల్లెను. 80

ఆ భవనమానందము విచ్చినదగుటచే దాని కానందనిలయమును పేరుకలిగెను.
లక్ష్మీదేవిని పద్మాసనమున చక్కగా నిలపి 81

తామర రేకులవంటి తనులుగల పద్మావతిని తన వక్షస్థలమున నుంచుకొని
శత్రుభయములేనివాడై, నడుమునం దెడమచేతినుంచుకొని, 82

కుడిచేతితో దేవతలకు తన పాదపద్మములు పూజింపతగినవియు, మనుజుల
కుత్కుప్తగతియునివి తెల్పుచు, 83

కటిన్యస్తకరేణా పి । విజపాదాబ్జగామినామ్ ।

న్యటాం భవపయోరాశిం । కటిదఘ్నం ప్రదర్శయన్ ॥

84

విరాజతే వేంకటేశః । సప్రమృత్య పి రమాపతిః ।

ఇతితే కథితం రాజన్ : । మాహాత్మ్యం వేంకటేశితుః ।

పవిత్రం పరమం పుణ్యం । మజ్జణానా ఇచ్చ మజ్జణమ్ ॥

85

ఇతి శ్రీవేంకటేశ్వరపురాణే శ్రీవేంకటచలమాహాత్మ్యే శ్రీభగవత్కృతితొజ్జమాన్నుప
నిర్మితనవీనమన్దిరప్రవేశవర్ణనం నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః

అథ చతుర్థదశోఽధ్యాయః

బ్రహ్మకారితదీపారోపణభగవదుత్సవప్రశంసా

శాసనః —

సర్వాఘ్నదయకామోఽథ । భూతానాం హితకామ్యయా ।

తదా వై భగవాన్ బ్రహ్మ । దీపద్వయ మకల్పయత్ ॥

1

ప్రార్థయామాస గోవిందం । పర మేక మనామయమ్ ।

యావ త్కలియుగం తిష్ఠేత్ । తావ ద్దీపోఽభివర్ధతామ్ ॥

2

యదా విమానపతనం । యదా దీపవినాశనమ్ ।

తదాఽవతారః సంపూర్ణః । ఇది మే నిశ్చితోఽవధిః ॥

3

ఇతి తస్మై పరం దత్వా । బ్రహ్మణ మవద ధ్ధరిః ।

శ్రీనివాసః —

శ్రూయతాం పవనం తాతః । భుజ ముద్ధృత్య చోచ్యతే ॥

4

ఉత్సవం కురు మే పుణ్యం । బ్రహ్మన్ లోకపితామహా ।

ధ్వజారోహణ మారభ్య । రథాంత ఇచ్చ నవాహనమ్ ॥

5

నడుమున నుంచుకొనిన చేతితో తన పాదారవిందముల నాశ్రయించిన మనుజు
ఆకు సంపాదనముద్రము మొలకంటిలోతుగా మాత్రమే యుండునని చూపును 84

నేటికిని శ్రీనివాసుడు ప్రకాశించుచున్నాడు. జనకమహారాజా! ఇట్లు పవిత్ర
సును మిక్కిలి పుణ్యప్రదమును. మంగళవస్తువులకును మంగళమొసంగునట్టి శ్రీ శ్రీని
వాసుని మాహాత్మ్యమును నీకు తెలిపితి 'నని శతానందుడు పలికెను. 85

ఇవి శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యమున శ్రీనివాసుడు గొండమానుడచే
వ్వింపబడిన నూతన భవనమున ప్రవేశించుట యనెడు విదమూడవ అధ్యాయము సంపూర్ణము

పదునాల్గవ అధ్యాయము

బ్రహ్మయొనరించిన దీపారోపణమును శ్రీనివాసోత్సవమును వర్ణించుట
శతానందుడు —

మరల శతానందుడు చెప్పవారంభించెను. మనులారా! చతుర్ముఖుడు జను
లందరి యభివృద్ధిని కోరుచున్నవాడై ప్రాణికోటికి మేలును కాంక్షించుచు రెండు దీపముల
నేర్పరచి 1

“ కలియుగమున్నంతవరకీ దీపమభివృద్ధి చెందవలె ”నని శ్రీనివాసుని ప్రార్థిం
చుచు వరమును వేదెను. 2

నా విమానము పడిపోయినపుడు, నాకు నీవుంచిన దీపమరిపోయినపుడు నా
అవతారము ముగిసినదని నేను నా యవతారమున కవధిని 3

నిశ్చయించితి 'నని శ్రీనివాసుడు చతుర్ముఖునకు వరమునొసంగి యాతనితో —
నాయనా! నేను చేతినితై (ప్రమాణముచేసి) దృఢముగా చెప్పుచున్నాను. వినుము. 4

చతురననా! కొడినెత్తుట (జండాను ఎత్తుట) మొదలుకొని రథోత్సవము
వరకు దినమున కొనవిధముగ నాహనముపై నన్ను సూర్యోగింబులయను పవిత్రమగు
సుత్సవమును నా కొనరింపుము. 5

నైవేద్యం బహుచిత్రం యః । బ్రహ్మణై ర్వేదపారగైః
కర్తవ్యం మమ కల్యాణం । త్రికాలే భయభక్తితః ॥

6

త దేత ద్వచనం శ్రుత్వా పితుః స చ పితామహః ।
తౌజ్ఞమానం సమాహూయ । వచనం వ్యాహర త్తవా ॥

7

బ్రహ్మ —

వాహనాని విచిత్రాణి కురు శీఘ్రం రమావతేః ।
రథో దారుమయ స్తాతః । బహుచిత్రవిచిత్రతః ॥

8

అతస్ప్రేణ మహీపాలః । నర్తవ్యో విశ్వకర్మణా ।
చత్రాణి చామరే పుణ్యే । వ్యజనం రాజసత్తమ ॥

9

ఇత్యుక్త్వా విశ్వకర్మాణం ఆహూయ నృపతే ర్వశమ్ ।
విధాతా విదధే సోఽపి । యథా రాజానుశాసనమ్ ॥

10

వాహనాని రథచ్చత్ర । చామరవ్యజనాని చ ।
కృతవాన్ క్షణమాత్రేణ । ప్రితయే మధుఘాతినః ॥

11

మహోత్సవార్థం వేంకటాద్రిం ప్రతి నానాదేశీయసృపాగమనమ్

ఉవాచ వచనం దేవో । రాజానం సపితామహమ్ ।
సర్వదేశజనాకీర్ణం । ఉత్సవం చోత్తమం విదుః ॥

12

ఆనయస్వ సృపాన్ సర్వాన్ । నానాదేశాగతా నితి ।
శానితో వాసుదేవేన । భృత్యాన్ సప్రేక్షయ స్సృపః ॥

13

అజ్వలకళింగాద్యాః । పౌగణ్డాః కాశికాస్తతః ।
కామ్రోజాః కేరళద్వీపా । విరాటకురుక్షాజ్జలాః ॥

14

బర్హరాః పాణ్డ్యదేశీయాః । చైద్యా మాత్వాః పనైస్తవాః ।
అగతాస్తే మహీపాలాః । సకటుమ్పాః సవాహనాః ॥

15

దేవిగాష్టముల నాసంతముగ నవ్యయన మొనరించిన బ్రాహ్మణులచే ననేక రథముల నై దేవ్యము మూడుదేశం నొనరింపజేయుము. మూడు సమయములయందును భయఃపూరితౌ నా కల్యాణము చేయింపవలెను. 6

ఇట్లు శ్రీనివాసు బాజ్ఞాపించినంతనే చతుర్ముఖుడు తొండమానరాజును పిలిచి 7

బ్రహ్మ —

నీవు శ్రీనివాసునకు శీఘ్రముగా ననేక విచిత్రములగు వాహనములను, అనేక విచిత్రములతో చెక్కబడిన కర్పచే చేయబడిన రథమును, 8

చక్కని చక్రములను, చామరములను, వినవికద్రను, విశ్వకర్మచే జాగ చూరతతో చేయింపును 'ని తెలిపి 9

విశ్వకర్మను రావించి రాజున కప్పగించెను. విశ్వకర్మయు తొండమానుని యాజ్ఞానుసారము 10

వాహనములను, రథమును, చక్రమును, చామరములను, వినవికట్టలను శ్రీనివాసునికి సంతోషము కలుగునట్లుకొక్క క్షణములో నిర్మించెను. 11

శ్రీనివాసుని మహోత్సవమును నేవించుటకై వేంకటాచలమున

కనేక దేశములనుండి రాజులు వచ్చుట

శ్రీనివాసుడు చతుర్ముఖునితో గూడిన రాజునుగాంచి "నానా దేశములనుండి వచ్చిన జనులతో నిండిన యుత్సవమే గొప్ప యుత్సవముగా భావించబడుచున్నది. 12

కావున నీవు దేశదేశములనుండి రాజులనిందరను రప్పింపును"ని యాజ్ఞా పింపగా రాజు తన సేనకులను పంపించెను. 13

అంగదేశీయులు, వంగదేశీయులు, కళింగదేశీయులు, కాళిదేశీయులు, కాంభోజులు, కేంశదేశీయులు, విరాట, కురు, జాంగలదేశీయులును, (పొంగందులనగా అప కృష్ణులుగా లెక్కింపబడువారు అనగా కిరాతులు మొదలగువారు) 14

చిర్బర, పాండ్య, చేది, మత్స్య, సింధు దేశీయులగు రాజులు కుటుంబములతో, వాహనములతో వచ్చేరిరి. 15

- కేచి ద్యానగతాః కేచిత్ । గజస్థాః కేచి దశ్యగాః ।
 కేచి చ్చ శబిదారూపాః । కేచి త్పుద్బాధ్యం సమాయముః ॥ 16
- ఛత్రైః సదామరై ర్ద్రివ్యైః । మయూరశుకపిఞ్చకైః ।
 అరాధనం ప్రకుర్వాణా । విప్రజ్ఞాన్ జ్ఞౌవ భోజనైః ॥ 17
- బ్రహ్మక్షత్రియవిత్సూద్రాః । యే చా న్యే నవజాతిజాః ।
 చణ్డాయవనాం స్త్యక్త్యాః । సర్వ ఏవ సమాగతాః ॥ 18
- సమాగమే మార్గమధ్యే । సత్కీర్తజనమణ్డలే ।
 అశ్నంతః కేచి దాయాన్తి । కేచి దన్నవివర్జితాః ॥ 19
- కేచిత్ క్షీరప్రపానా శ్చ । కేచి ద్ధారణపారజైః ।
 సర్వే ఒభవన్ హరే ర్భక్తాః । శ్రీనివాసస్య భూమిపః ॥ 20
- ధనాని వస్త్రాణి చ భూషణాని । తాయాన్త్యజీవాంశ్చ సుఖాని సర్వే ।
 శ్రీవేంకటేశశస్య పదార్పితాని । చక్రుర్జనా భాగవతాః కలాయుగే ॥ 21
- తత్రా ఒహూయ మునీన్ సర్వాన్ । మహీపాలాన్ యథాక్రమమ్ ।
 కన్యామానం గతే భానౌ । ద్వితీయాయాం జగత్పతేః ॥ 22
- ధ్వజారోహణ మాదాయ । సాంజ్కరార్పణ మేవ చ ।
 వైఖానసమునిశ్రేష్ఠైః । పూజామనైః ప్రకల్పితా ॥ 23
- సరయానం రత్నమయం । నిదాయ పురతో హరేః ।
 వాసుదేవం బభాషే ఒభ । బ్రహ్మ లోకపితామహాః ॥ 24
- “సరయానం సమారుహ్య । కురు చై త్యప్రదక్షిణమ్” ।
 ఏవ ముక్తఃప్రత్యువాచ । శ్రీనివాసః పితామహమ్ ॥ 25

భగవదాజ్ఞయా బ్రహ్మకృతభగవన్మూర్తిచతుష్టయనిర్మాణప్రకారః

శ్రీనివాసః —

కొందరు వాహనములపైనను, కొందరేనుగలపైనను, కొందరు గుఱ్ఱముల
పైనను, కొందరు పల్లకిలలోను, కొందరు వడమచును, 16

మరికొందరు ఛత్రములతోను, కొందరు నెమళ్లు చిరుకల మొదలగువాని పింఛ
ములతో చేయబడిన చామరములతోను మర్యేమార్గమున బ్రాహ్మణుల కన్ననంతర్పణము
లచేచారి నాదించును 17

బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులు మొదలగు ఛండాలులు, తురకలును
తక్క, తక్కిన తొమ్మిది జాతులవారు వరుడెంచిరి, 18

జనులందరును కలసి గుంపులుగాజేరిన మర్యమార్గములో కొందరన్నమును
తినుచును, కొందరన్నమును విడచియు, 19

కొందరు పాలను త్రాగుచును, కొందరు భగవద్భావముతోను, కొందరువనపించి
మరుచటి దినమున భుజించుటలతోను, శ్రీనివాస చరణారవింద లగ్నచిత్తులై విలసిల్లిరి. 20

కలియుగమున జనులందరు తమ ధనములను, వస్తువులను, భూషణములను శరీ
రములను అత్మలను సుఖములనన్నిటిని శ్రీశ్రీనివాస చరణకమలములయందర్పించివైచిరి,

సూర్యుడు కన్యారాయందు ప్రవేశించియుండగా (భాద్రపద మాసమున
నుండగా) విదియ రోజున శ్రీనివాసునకు 22

ధ్వజారోహణము అంకురార్పణము మొదలగు సత్సవమునకు ముందుగా
నారంభింపజేసి 23

రత్నములచే కూర్చబడిన మనుజుల భుజములచే మోయబడు వాహనమును
శ్రీనివాసున కెదురుగానుంచి బ్రహ్మ శ్రీనివాసునితో — 24

స్వామీ: ఈ వాహనముపై వదిల్పించి యీ మందిరము చుట్టును ప్రదక్షిణ
మాచరింపును 'వి ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసు దాశనితో — 25

శ్రీనివాసుని యాజ్ఞచే చతుర్ముఖుడు భగవద్విగ్రహములను
నాలిగింటిని విర్మించుట

శ్రీనివాసుడు —

- భోఃస్మతః । బాలభావో ఒసి । కాసితో వేదనిర్ణయః ।
స చా ద్య విస్తృత స్తాతః । పరీక్ష దీయతాం మమ ॥ 26
- స తద్భవన మాకర్ణ్య । కిచ్చి చ్చిన్తాసమాకులః ।
పరీక్షిచ్చదవావిష్టోః । వేదానాంవేదవి త్తమః ॥ 27
- స్థానిత్య మభవ త్కిచ్చిత్ । పరీక్షయాం విధే స్తదా ।
తతో ఒవదోధితః సమ్యక్ । వేదాః వేదానుశాసనమ్ ॥ 28
- నిర్మమే క్షణమాత్రేణ । శ్రీనివాసాత్మికాః శుభాః ।
మూర్తి క్షుత్త్రో మన్తైః సు । చతుర్వేదసముద్భవైః ॥ 29
- పుష్కణామని తాసాం వై । చకార స మహామతిః ।
ఉత్సవః శ్రీనివాసాభ్యాః । త్వా ద్యా ఒన్యా చోగ్రనామికా ॥ 30
- సర్వాధికసమాభ్యా ఒన్యాః । లేఖకాభ్యా తథా ఒపరా ।
మూలమూర్తి దభూ ర్తాసాం । మూర్తీనాం రతుహత్మనామ్ ॥ 31
- స్వయం శ్రీవేంకటాచీశః । సర్వాత్మా జగదీశ్వరః ।
దేవనాం కల్పయామాస । తత్తస్మా ర్యభిమానినామ్ ॥ 32
- చతుర్ముఖేషుచతురో । మనస్యే కం విధి స్తతః ।
ఆనురధ్యా తదా తేన । సర్వకర్మమహోత్సవే ॥ 33
- ఉత్సవే శ్రీనివాసస్య । యాత్రాకర్మణి దీక్షితః ।
తేన నిర్వ ర్తయామాస । యాత్రా కర్మోత్సవం విధిః ॥ 34
- నైవేద్యం బహుథా చిత్రం । చక్రే బ్రహ్మోత్సవే శుభే ।
గుడోదనం తిలాన్న ఇచ్చ । పరమాన్నం పయఃశ్రుతమ్ ॥ 35
- ముద్గాన్నం మాషకాన్న ఇచ్చ । దధ్యోదన మతః పరమ్ ।
షడ్విధాన్న ఇచ్చాపాపూసం । సపాయనసుశర్కరమ్ ॥ 36
- గుడాపూపాం స్తిలాపూపాన్ । మాషాపూపాన్ మనోహరాన్ ।
మోదకాంశ్చకతచ్చిద్ర । ప్రముఖాన్కారయన్విధిః ॥ 37

నాయనా : చతుర్ముఖా : నీకు నేను వేదములను ప్రసాదించినపుడు నీవు దాల్చుమనసుండివి. ఆ వేదముల విధులిప్పుడు విస్తారముగ పెరిగినవి. నీవు ముందుగా నాకు 'వీక్షణిమ్యు' అని చెప్పెను. 26

ఆ మాటలకు వేదవిజ్ఞుడైన బ్రహ్మ కొంచెము చింతించి శ్రీనివాసునకు వేదము లలో వీక్షణిచ్చెను. 27

ఆ వీక్షణి చతుర్ముఖునకు కొంచెము ప్రమాదము సంభవించగా మరల శ్రీనివాసునిచే తెలుపుదుజేయబడి వేదవిధిని 28

క్షణమాత్రముననే చక్కబరచి శ్రీనివాసుని యంశములతో నాడుగు మూర్తులను చతుర్వేదముల యందలి మంత్రములతో నిర్మించెను. 29

ఆ విగ్రహములలో నుత్పవవిగ్రహములకు శ్రీనివాసులను పేరుండుటజేసి రెండవ విగ్రహమునకు గ్రమవియ్య. 30

మూడవ విగ్రహమునకు "సర్వాధికరమ" యనియు నాల్గవదానికి 'లేఖతా' యనియు పేరు పేరు నామముల నుంచెను. ఆ నాల్గ విగ్రహములకు 31

సర్వవ్యాపియు జగదీశ్వరుడునునగు శ్రీ వేంకటాచలపతి మూల విగ్రహముగా నుండెను. యేయే దేవత లేమే విగ్రహముల వర్ణమానితురో వారి కాయా విగ్రహములను కల్పించెను. 32

నాల్గ ముఖములయందును నేర్పుగల బ్రహ్మ తన మనమున నొక విగ్రహ మును ధ్యానించి యనేక విధములగ నొనరించు శ్రీనివాసమహోత్సవము 33

నందలి యూరేగింపు విషయమున నొనరించు దీక్షనుసహించి యత్రాయుత్సవ మును ఆ విగ్రహముతో నిర్వహించెను. 34

ఆ బ్రహ్మోత్సవమున ననేకవిధములగ నైవేద్యముల నర్పించెను. బెల్లముతో తయారుచేసిన యన్నమును, నువ్వుల యన్నమును (పుళిహరిను) పాలతో నుడికిన షీరాన్నమును. 35

పెనరవప్పతో వండిన పులగమును, మినవవప్పతోకూడిన యన్నమును, పెరు గన్నమును (దధోద్దనం) అన్నములతోగూడి యారురురులు కలిగిన యన్నమును మంచి చక్కెరచేర్చి వండిన పరమాన్నమును. 36

బెల్లముతో వండిన యన్నములను నువ్వుల పప్పుతోకూడిన యన్నములను (అరిసెంను), (కక్కరములు) మిక్కిలి రుచిగల మినవగారెను, మైసూరపాకము; మొదలగు వానిని చేయించుచు 37

[బ్రహ్మకారిత శ్రీనివాస మహాత్మవ వైభవ ప్రకార వర్ణనమ్.

అర్చయామాస దేవాయ । శ్రీనివాసాయ విష్ణవే ।

ఉత్సవం శ్రీనివాసస్య । విధి ర్వాత్రాం మహాత్మవే ॥

58

కారాయామాస వై వేదాః । ధ్వజారోహణ పూర్వకమ్ ।

సాయంకాలేచ పూర్వేద్యః । ధ్వజారోహణ వాసరాత్ ॥

39

అనంతగరుడాద్యాశ్చ । బ్రహ్మద్యాశ్చతథాఽమరాః ।

సర్వేచాన్యేమహర్ష్యాద్యాః । ఐష్యక్సేనపురస్సరాః ॥

40

వర్మికాదివం మృత్నాం । పవిత్రాం నగరా వృహాః ।

ఖాదితాంవిధివన్మన్తైః । హస్తీమస్తకరోపితామ్ ॥

41

సర్వమగ్గళవాద్యైశ్చ । సహ సర్వపరిచ్ఛ దైః ।

ససమ్మమం సమానీయ । ప్రాక్షిణ్యేన వీధిమ ॥

42

ఋక్షారావణ మాతేనుః । సహర్షపులకాఙ్కారాః ।

తతోఽపరేద్యుదిషసి । ధ్వజారోహమహాత్మవమ్ ॥

43

అరభ్యా వత్సతాంత ఇచ్చ । పుష్పయాగాంత మేవ చ ।

ఉత్సవం శ్రీనివాసస్య । చకార విధివ ద్విధిః ॥

44

తస్మిన్ మహాత్మవే విష్ణోః । ధ్వజారోహణవాసరే ।

ప్రథమే ప్రథమం యానం । మనుష్యాన్దోళికాఽభవత్ ॥

45

ద్వితీయ ఇచ్చ తథా రాత్రౌ । అభవ చేషవాహనమ్ ।

శేషే శయనశీలస్య । శేషాచలనివాసిన్ ॥

46

సదా శేషప్రియస్యాస్య । శ్రీనివాసస్య శార్థిణః ।

ద్వితీయదివసే చా ద్యం । భూయోఽభూ చేషవాహనమ్ ॥

47

ద్వితీయ ఇచ్చ తథా రాత్రౌ । అభవ ద్దంసవాహనమ్ ।

త్వితీయదివసే చా ద్యం । అభవ త్సింహవాహనమ్ ॥

48

బ్రహ్మచే నొనరింపబడిన శ్రీనివాసమహోత్సవ విశేషములను వర్ణించుట
శ్రీమన్నారాయణావతారుడగు శ్రీనివాసునకు వివేచించెను మరియు నా బ్రహ్మో
త్సవములో బ్రహ్మ ఊరేగింపు ఉత్సవము నేర్పాటు గావించెను. 38

ధ్వజమునెత్తు రోజునకు ముందురోజున పాయంకాలమున 39

శేష గరుడులును, బ్రహ్మాదిదేవతలును, సకల మునీంద్రులును, విష్ణుశ్నే
నాడులును, 40

సట్టజమునకు వెలువరి అంకురార్పణకై పుట్టిలోనున్న పవిత్రమగు మట్టివి
మంత్రములను పఠించుచు యథాతత్తముగా త్రవ్వి యేనుగు తలపై నుంచి 41

సర్వమంగళ వాద్యములతోను, సకలోపకరణములతోను, వీరులలో ప్రవక్త
జముల నొనరించుచు త్వరితముగా గొనివచ్చి 42

సంతోషాతిశయమున నొడలు పులికించుచుండ నంకురార్పణము నొనరించిరి.
ఆ మరుసటిదినమున ప్రాతఃకాలమున కొడినెత్తు మహోత్సవము 43

మొదలకొని యచభృత స్నానమువరకు శ్రీ పుష్పయాగ మాఖరువరకును
యవావిదిగా శ్రీనివాసున కుత్సవమును బ్రహ్మ చేయించెను. 44

ఆ మహోత్సవ సమయమున ధ్వజారోహణము రోజున మనుష్యులచే మోయ
బడు సల్లికి మొదటి వాహన మయ్యెను. (చలన చప్పరము) 45

రెండవ దినమున రాత్రి శేషవాహనము, అనవరతము శేషునిపై పవళించి
యొంది శేషాద్రియందే వివసించియుండి 46

శేషునియందే ప్రీతికలిగిన శ్రీనివాసునకు రెండవ దినమున తిరిగి మొదటి
శేషవాహన మాయెను. 47

ఆ దినముననే రాత్రియందు హంసవాహనము రెండవదాయెను, మూడవ
రోజున పింహవాహనము మొదటిదియు 48

- ద్వితీయ ఇన్ద్ర తథా యానం । రాత్రౌ మౌక్తిక మజ్జపమ్ ।
చతుర్థదివసే యానం । ఆదిమం కల్పభూరుహః ॥ 49
- ద్వితీయ మధవ బ్రాతౌ । సర్వభూపాలవాహనమ్ ।
పంచమే దివసే చాద్యం । యాన మాన్దోళికా ఒభవత్ ॥ 50
- హరే రమ్యతనన్దాయ । మోహినీవేషధారిణః ।
ద్వితీయం రజనౌ యానం । వేదవేద్యస్యదైహరేః ॥ 51
- బిభూవచస్వయంసాక్షిత్ । ఛన్దోమూర్తిఃఖగేశ్వరః ।
ఆద్యం యానం షష్ఠదినే । కుసుమా నభవ ద్ధరేః ॥ 52
- ద్వితీయం మజ్జకగిరిః । సాయం యాన మభూ ద్ధరేః ।
మహిషీసంయుతస్యా స్య । వసన్తోత్సవరాగిణః ॥ 53
- తృతీయం రజనౌ యానం । ఆసీ దైరావతో గజః ।
సప్తమే ఒభూ ద్దినే యానం । ఆద్యం భాస్కరమజ్జలమ్ ॥ 54
- ద్వితీయం మజ్జకగిరిః । సాయమాసీద్రమావతేః ।
రమణీయకమోద్యాన । విహారోత్సవరాగిణః ॥ 55
- కుసుమాపచయవ్యగ్ర । మహిషీజనశాలినః ।
తృతీయం రజనౌ యానం । అభవ చ్చన్ద్రమజ్జలమ్ ॥ 56
- అష్టమే దివసే చాద్యం । అభవ ద్వాహనం హరేః ।
నానావిధై రలంకారైః । మణ్డితః సుమహాన్ రథః ॥ 57
- ద్వితీయం రజనౌ యానం । అభూ దుచ్చైఃశ్రవాహయః ।
నవమే దివసే చాద్యం । యాన మాన్దోళికా ఒభవత్ ॥ 58
- ద్వితీయం మజ్జకగిరిః । యాన మాసీ ద్రమావతేః ।
హారిద్రైః పింజళై శ్చూర్జైః । అభిషిక్తస్య మజ్జకైః ॥ 59
- సముద్యుక్తస్యా వభృథ । స్నానమాగ్గలికోత్సవే ।
స ఇథం మజ్జకై శ్చూర్జైః । హారిద్రై రభిషేచితః ॥ 60

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునాల్గవ అధ్యాయము

373

మత్స్యం పల్లకి రెండవ వాహనము నాయెను. నాల్గవరోజున మొదటి వాహనము కల్పవృక్షమును 49

నర్మదాపాల వాహనము రెండవదిగా నమరెను. అయిన రోజున మొదటిది పల్లకి వాహనము. 50

అందు శ్రీనివాసున కన్యకమును పంచయిచ్చు హెహినీ నలంకార మమర్చి యుండెను. రాత్రి రెండవ వాహనము ఆ పేదపేద్యుడగు శ్రీనివాసునకు 51

పేదన్మదాపుడగు గరుత్మంతవాహనము చక్కగా నమరెను. ఆరవ దినమున మొదటి వాహనము హనుమద్వాహనము 52

రెండవది మంగళగిరి వాహనము. తన భార్యలగు రమాదేవి పద్మావతులతో వసంతోత్సవమున ప్రీతిగల శ్రీనివాసునకు 53

మూడవది యైరావతమును పేరుగల యేనుగు వాహనము. ఏడవ దినమున మొదటిది సూర్యవ్రభయ 54

సాయంకాలము రెండవవాహనము మంగళగిరి వాహనమాయెను. సుందరో ద్యానమున విహరణ శీలియు 55

పుష్పములను కోయుటయం దానక్తి గలిగిన తన భార్యలతో కూడియుండు శ్రీనివాసునకు మూడవ రాత్రి వాహనము చంద్రవ్రభయ 56

నెదిమిదవ రోజున ననేక విధములగు నలంకారములచే నలంకరింపబడిన గొప్ప రథము మొదటి వాహనమును. 57

రెండవ వాహన ముచ్చైశ్రవణును గుఱ్ఱపువాహనమును తొమ్మిదవ దినమున మొదటి వాహనము పల్లకియు 58

రెండవవాహనము మంగళగిరియు నయ్యెను. 59

దీక్షినింతర ప్పానమాచరించు మంగళోత్సవమున పసుపురంగు, గోరోచన వర్ణముగల పరిమళచూర్ణములతో నభిషేకింపబడి 60

- సుద్ధరం మజ్గళగిరిం । సమారుహ్య సతాంగతిః ।
చైత్యం ప్రవక్షిణీకృత్య । సహ సర్వై ర్మహాజనైః ॥ 61
- జపద్భి రై వ్విదితాన్ మస్త్రాన్ । సహిత శ్చ ద్విజోత్తమైః ।
చకారా వభృథస్సానం । భగవా నాదిపూరుషః ॥ 62
- స్వామిపుష్కరిణీతీర్థే । సర్వలోకై కపావనే ।
అవతారదినే తస్మిన్ । నక్షత్రే శ్రవణే ప్రగే ॥ 62
- తృతీయం మజ్గళగిరిః । యానం రాత్రా వభూ త్తకః ।
ధ్వజావరోహణాభిష్యః । ఉత్సవో ఒభూ త్తదా హరేః ॥ 64
- తతో ఒపరేద్యు రభవత్ । పుష్పయాగ మహోత్సవః ।
దేశాన్తూ దాగతానాం । సపర్యా ఒసీ త్తతో నృణామ్ ॥ 65
- దేవాజగ్ముః స్వకం ధామ । రాజానో రాజసత్తమ ।
జగ్ముఃస్వనగరండివ్యం । దృష్ట్వాదేవమహోత్సవమ్ ॥ 66
- బ్రహ్మ జగామ స్వం లోకం । సత్వా వేంకటవల్లభమ్ ।
సమాప్య చోత్సవం సర్వం । స రాజా తొణ్ణమాన్ నృపః ॥ 67
- వాసుదేవం నమస్కృత్య । చా ఒజ్ఞా మదాయ మౌలినా ।
స్వపురం ప్రాప్య ధర్మాత్మా । కృత్వా ఒర్చాం వేంకటేశితః ॥ 68
- సంస్థాప్య పూజయామాస । స్వపురే విజమద్ధిరే ।
రాజ్యం చకార ధర్మాత్మా । సత్యేన పృథివీపతిః ॥ 69
- గోబ్రాహ్మణహితార్థాయ । చ తిథీనాం హితాయ చ ।
సద్ధర్మనిరత శ్చాన్తో । జితమన్యు ర్జితేంద్రియః ॥ 70
- నిత్య మారాధయన్ కృష్ణం । బిలమర్గేణ చాగతః ।
ఇత్థం కుర్వతి రాజేంద్రిః । రాజరాజకులోద్భవే ॥ 71

అందమగు మంగళగిరి వాహనముపై నదిష్ఠించి మహాత్ములందరితోగూడ యా
దివ్యమందిరమునకు ప్రవక్షిం మారరించి 61

వేదముఃక్రములను జపించుచున్న బ్రాహ్మణోత్తములతోగూడి 62

నకలలోక పావనియగు స్వామి పుష్కరిణీతీర్థమున తన జన్మదినమున శ్రవణా
నక్షత్రమున నుషకాలమున నాది పురుషుడగు శ్రీనివాసు ధవభృతస్సానము నాచరించెను.

ఆ రాత్రి చూడవ వాహనము మంగళగిరి వాహనము అనంతరము కొడిచి
దిండుట యనెడు సుత్పనము జరిగెను. 65

ఆ మరునటి దినమున పుష్పయాగ మహోత్సవము చక్కగా విర్వహించ
బడెను. అటు పిమ్మట నితరదేశములనుండి వచ్చిన మనుజుల శ్రీనివాసున కర్చిన లొన
రించిరి. 64

వచ్చిన దేవతలును, రాజులును, శ్రీనివాసుని మహోత్సవమును సేవించి తమ
తమ వివాసముల కేగిరి. 66

చతుర్ముఖుడును శ్రీ వేంకటాచలవతికి నమస్కరించి యుత్సవమునంతను
ముగింపజేసి తన లోకమున కేగెను. తొండమాన్ రాజును 67

శ్రీనివాసునకు నమస్కరించి యాతని యజ్ఞము శిరసావహించి తన నగరమున
కేగి శ్రీ వేంకటాచలవతి కర్చిన మొనరించి 68

యా విగ్రహమును తన మందిరమున ప్రతిష్ఠించుకొని పూజించుచుండెను. 69

గోవులకును, బ్రాహ్మణులకును మేలునుకోరి తన గృహమున కేతెంచు నతిథుల
మేలును కోరుడు. నక్కర్చులయం దానక్తి కలిగి శాంతముకలవాడై, కోపమునువీడి
యింద్రియములను జయించి, 70

చక్కగా నత్యముతో రాజ్యపాలనము నొనర్చుచు పౌరంగమార్గమున వచ్చి
శ్రీనివాసు నారాదించుచుండెను. 71

గడ్గొన్నానగస్త్రకూర్మఖ్యద్విజవృత్తాస్త్రః

కార్తీకే మాసి సప్తమృషే । దైవయోగేన భూపతే ।

సమాయయా ద్విజశ్రేష్ఠః । కూర్మా వాసిష్ఠగోత్రజః ॥

72

పితు రస్థి సమాగృహ్య । గడ్గొన్నానసముత్సుకః ।

అకస్మాద్రాజనగరం । విప్రక్షత్రియసంక్కలమ్ ॥

73

సమస్తతః సమాకర్ణ్య । తొణ్ణమాన్ కీర్తిసప్తమమ్ ।

రాఘవాఖ్యసుతేనై వ । మహాలక్ష్మ్యఖ్యభార్యయా ॥

74

పురా ద్భూషా ద్వినిషిష్య । దార్యాం పుత్ర ఇచ్చ సద్విజః ।

సమానద రాజగృహం । రాజదీర్ఘనలాలసః ॥

సింహాసనగతం కాస్తం । విద్వన్మణ్డలమణ్డితమ్ ।

త మాశీర్భి ర్విశేషేణ । సంస్తుత్య పృథివీపతిమ్ ॥

76

రాజాన మబ్రవీ ద్విప్రః । కూర్మో వేదాస్తపారగః ।

కూర్మః —

శ్రుతా బహుముఖాత్ కీర్తిః । తవ భూపః విశాంపతే ॥

77

త చ్చుత్వాఽద్య సమీపం తే । సమ్ప్రొప్తోఽహం నృపోత్తమః ।

ఇతి విప్రవచః శ్రుత్వా । పూజాయామాస సద్విజమ్ ॥

78

తొణ్ణమానః —

కి మాగమనకార్యం తే । త నృమా చక్ష్య భో ద్విజః ।

ఇత్థ ముక్తో బ్రవీ ద్రాజన్ । కూర్మో వేదవిదాం వరః ॥

79

కూర్మః —

మత్ప్రితా ప్రేతతాం ప్రాప్తః । కాలేన పృథివీపతేః ।

తస్యా స్థివిచయం నీత్వా । గడ్గొ మజ్జనహేతవే ॥

80

కాశీం గచ్ఛామి రాజేన్ద్రః । మనసా కృతవిశ్చయః ।

దైవా చ్చ గర్భిణీ జాతా । మమ భార్యా పతివ్రతా ॥

81

గంగాస్నానమున కరుగు కూర్మద్విజుని వృత్తాంతము

కాశీమానము నమీపింపగా నదృష్టవశమున వసిష్ఠగోత్ర సంభూతుడగు
కూర్మద్విజుడు 72

తండ్రిగారి అస్తికలను తీసికొని గంగాస్నానమును చేయు వేడుకతో బ్రాహ్మణ
క్షత్రియులతో కూడిన రాజదాసికి వచ్చి 73

తొండమానుని కీర్తినంతటను విని రాఘవుడను పుత్రునితోను మహాలక్ష్మి
యను భార్యతోను వచ్చి 74

నగరమునకు వెడలననే భార్యపుత్రులనుంచి తా నొంటరిగ రాజును బాద
నలయుననెడు కోరికతో రాజగృహమును నమీపించెను. 75

పండిత ప్రకాండులతో నలంకరింపబడి సింహాసనమున కూర్చుండియున్న రాజు
నాకీర్వాదములతో నధికముగ స్తుతించి 76
కూర్మద్విజుడు —

రాజా : నీ కీర్తి ననేకులవలన విని నీ వద్దకు నే దేతెంచితివని పలుకగా రాజు
తనిని పూజించి 77

78

తొండమానుడు —

‘ బ్రాహ్మణోత్తమా : మీ రాకకుగల కారణమేమియో తెలుపుడ’ని యడిగెను.
అంత బ్రాహ్మణుడు 79

కూర్మద్విజుడు —

తండ్రి నమయానుసారముగ మరణించెను. అతని అస్తికలను తీసికొని
గంగలో వేసివెనివి 80

మున విశ్వయిందుకొని కాకి పోవుచున్నాను. కాని దైవానుగ్రహమున
పతివ్రతయగు నా భార్య గర్భవతియై యున్నది. 81

- పచ్చావర్ష శ్చ మే పుత్రో । న శక్తో గన్తు మాతృనా ।
తస్మా త్వయా మహారాజః । రక్షణీయో చ తా వృథా ॥ 82
- అశక్తో ఒహం తయా గన్తుం । గర్భిణ్యా తు ద్విజప్రియః ।
ప్రీతాం పత్యుర్గృహే వాసో । నియత శ్చోదితో ఒన్యథా ॥ 83
- పిత్రోః సమిపే వా సన్తు । తదభావే స్వసుర్గృహే ।
అశవా మాతులగృహే । త్వ ధవా రాజమన్దిరే ॥ 84
- షడే తే పితరః ప్రీతాం । ఇతి జానామి తత్ప్రితిమ్ ।
తస్మా త్వం రక్ష రాజేన్ద్రా । సుతం భార్యా శ్చ గర్భిణీమ్ ॥ 85
- ఇత్యేవ ముక్తో విప్రేణ । కూర్మసంజ్ఞేన తొణ్డమాన్ ।
“బాధ” మిత్యుక్తవాన్ రాజన్ । తస్య దత్వా ధనం బహు ॥ 86
- తక్ర సంస్థాప్య తౌ విప్రో । బాష్పసందిగ్ధరోచనః ।
అబ్రవీ త్సనుతాం పత్నీం । బాష్పపర్యాకులేక్షణామ్ ॥ 87
- “గచ్ఛామ్య హం వరారోహేః । గజ్ఞాం భాగీరథీం ప్రియేః ।
మారోదీ స్త్వం వరారోహే । పశ్య పుత్రం భయాఒకులమ్ ॥ 88
- ఇత్యే వ ముక్తా సా విప్ర । పత్నీ భర్తార మబ్రవీత్ ।
నిజనాథస్య వదనం । పశ్యన్తీ దుఃఖభాగినీ ॥ 89
- శీఘ్ర మాగచ్ఛ భోః స్వామిన్ । కృత్వా గజ్ఞావగాహనమ్ ।
పుత్రో ఒపి తే మహాప్రాజ్ఞః । త్వా మేవ మనుమన్యతే ॥ 90
- ఇత్థం వదన్తీం స్వాం భార్యాం । పశ్య న్నాల్లిక్య చాత్మజమ్ ।
జగమ విప్రో రాజేన్ద్రా । పశ్య నైవ పృథతః పునః ॥ 91
- సా జగా మ గృహం రాజ్ఞః । పశ్యన్తీ పతి మాతృనః ।
పరిమృణ్వా క్షిజం తోయం । సాన్త్యయిత్వా సుతం తథా ॥ 92
- రాజపత్నీం నమాసాద్య । పుత్రేణ సహ సా స్థితా ।
గతే విప్రే స రాజర్షిః । తస్య భార్యా శ్చ సున్దరీమ్ ॥ 93

అయిదు సంవత్సరములుగల నా పుత్రుడు నా వెంట రాకాండు, కావున నాది
నిరుపురను కాపాడవలెను. 82

నేను గర్భిణియగు నా భార్యను తోడ్కొని పోకాలను. శ్రీలకు భర్తవెంత
నుండుట భార్యము. లేకున్నచో 83

పుట్టినింటగాని అదిలేకున్న అత్తవారింటగాని లేక మేనమామల యింటగాని
లేకున్న రాజమందిరమునకాని యుండుట భార్యమైయున్నది. 84

తల్లివంశులు, అత్తమామలు, మేనమామ, రాజు వీరార్థులను శ్రీలకు సమాన
ముగా గౌరవింపవలెనవారు. కావున వీవు నా పుత్రుని, గర్భిణియగు భార్యను కాపాడుచు'ని

ప్రార్థించగా రాజా బ్రాహ్మణునకు చాల భవము పొసంగి యంగీకరించెను. 85

అంత నా బ్రాహ్మణుడు భార్యపుత్రుల నచ్చటనే యుంచి తాను కన్నుల పీచు
నింపుకొనుచు దుఃఖించుచున్న భార్యను గాంచి 86

నుందరి : నేను భగీరథునిచే కొనిరాబడి భాగీరథియని పేరుగాంచిన గంగలో
స్నానముచేయ నేగుచున్నాను. వీవు దుఃఖింపవలదు. భయశ్రాంతుడగు పుత్రుని గాంచుచు'ని

యూరడించెను. ఆమెయు దుఃఖించుచు భర్త ముఖమునుగాంచి 87

స్వామీ : గంగలో స్నానమాచరించి త్వరలో వచ్చివేయుడు. మీ బుద్ధికారి
యగు పుత్రుడును మిమ్ముల కిట్లే సమ్యుతించుచున్నాడ'ని 88

పడకగా విట్లు మాటాడుచున్న భార్యను, పుత్రుని కౌగలించుకొని మరల మరల
వెనుకకు తిరిగి జూచుచు వెడలిపోయెను. 89

ఆమెయు తన భర్తను వెనుదిరిగి చూచుచునే రాజమందిరమునకేగి కండ్లపీరును
తుడిచికొని పిల్లవాని నోదార్చి 90

రాజవద్దకేగి పిల్లవానితో కూడ నిలచెను. తొండమానుడు బ్రాహ్మణుడు వెడలి
నంతనే యాతని భార్యను ఆమె పొందర్యమునుగాంచి 91

- దృష్ట్యా చింతాకులో భూత్వా । మనసి త్థ మచింతయత్ ।
 త్రివిధాః పురుషాః ప్రోక్తాః । ద్వియ స్తేషాం పృథ గ్విధాః ॥ 94
- తస్మా న్మయా లతియత్నేన । స్థాపనీయా ద్విజప్రియా ।
 ఇతి సచ్చిన్త్య ధర్మాత్మా । తొణ్ణమాన్ రాజన త్తమః ॥ 95
- ఏకా న్తే భవనం కృత్వా । స్థాపయామాస తత్ర తామ్ ।
 అన్నంషణ్ణానసర్యాప్తం । సకృ త్సోపసక్తరం దదౌ ॥ 96
- తణ్ణులార్యై శ్చ కాష్ఠానైః । సర్వోపకరణై స్సమమ్ ।
 తద్గుహం శృజ్జలై ర్బద్ధ్వాః । స రాజా తొణ్ణమా న్నుపహా ॥ 97
- ఘాతాన్ విధాయ వై దూరే । చా ర్థక్రోశాయతే నిజే ।
 గృహ ఏవ క్వచి త్కోజే । నిగూఢం తాం దదా న్యధాత్ ॥ 98
- ఘోర్తానా స్తు యదా సే యం । స గచ్ఛే ద్గోచరం దృశామ్ ।
 తతో రాజ్యే సమాసక్తో । రాజా కార్యవశం గతః ॥ 99
- రాజ్యభారేణ రాజేన్ద్రః । వ్యస్మర ద్రాహ్మణప్రియామ్ ।
 ద్వివత్సరా న్తే విప్రేన్ద్రః । కృత్వా గణ్ణావగాహనమ్ ॥ 100
- గయాం గత్వా గయాశ్రాద్ధం । కృత్వా విజపితు స్తథా ।
 గణ్ణాయా వివధం చో ధ్వా । స్కన్ధదేశే ద్విజో త్తమః ॥ 101
- తొణ్ణమానపురం ప్రాప్య । ప్రవివేశ నృపాలయమ్ ।
 రాజాన మబ్రవీ ద్రాజన్ః । ఆశీర్భి రభినన్ద్య చ ॥ 102
- దీర్ఘాయు ర్భవ రాజేన్ద్రః । పుత్రవాన్ జ్ఞానవాన్ భవ ।
 త్వత్ప్రసాదేన రాజేన్ద్రః । కృతం గణ్ణావగాహనమ్ ॥ 103
- గణ్ణావగాహనం రాజన్ః । కురుష్వై తజ్జలైః శుభైః ।
 ఏవ ముక్త స్స రాజన్ః । విస్మృతాం బ్రాహ్మణీం స్మరన్ ॥ 104
- స్తబ్ధో బహువ చా కస్మాత్ । దణ్ణాహతఇవోరగః ।
 వద్మహ్యహే షడ్రధితైః । ద్రోణకర్ణ పురోగమైః ॥ 105

కలకచెందుచు తన మనమున నిట్లు తలపోయసాగెను. “పురుషోత్తమ
మధ్యనూధములని మూడు విధములుగా నుండురు. వారి బుద్ధులను వారి వారి శ్రేణుల
ననుసరించియే యుండును. 94

కావున నే నరిజాగరూకతతో నీ బ్రాహ్మణ పత్నిని కాపాడవలయును”. ఇట్లు
తలంచి యా ధర్మప్రవర్తనుడగు తొండమాను 95

చౌక రహస్య స్థలమున గృహమును నిర్మించి యం దారు మానములవరకు
సంభారములతో భోజనపామగ్ని నేర్పరచి 96

వియ్యము మొదలు కట్టెలవరకు ఇతరపరికరములను ఒనంగి యా గృహ
ద్వారము వినుప గొలుసులతో బంధించి 97

తన గృహముననే యొక మూలనొక మైదూరమున తన సేవకులను కాపు
దరిగా నుంచి యందా విప్రపత్నిని కుమారునితో గూడ 98

దుర్మార్గుల కంటబడకుండునట్లు రహస్యముగా నుంచెను. పిమ్మట రాజు తన
రాజ్యపరిపాలనా ధర్మముననక్తుడై యుండి 99

విప్రపత్నినే మరచెను. రెండు సంవత్సరములు గడచిన పిమ్మట బ్రాహ్మ
ణుడు గంగాస్నానము నాచరించి 100

గయకేగి తన తండ్రికి గయాశ్రాద్ధము నాచరించి గంగకావడిని భుజమున
నుంచుకొని మోయుచు 101

తొండమానుని నగరములో రాజమందిరమునకేగి 102

రాజును ‘దీర్ఘాయుష్మంతుడవగుము. సంతానవింతడవగుము. జ్ఞానము నార్జిం
పుము’ని దీర్చి రాజు : నీ యనుగ్రహముచే గంగాస్నానము నాచరించితివి. 103

నీ గంగాజలముతో గంగాస్నానము నాచరించిన ఫలితమునందుమ’ని
ఫలితనంతనే తొండమానుడు తాను మరచిన బ్రాహ్మణుని భార్యను హతాత్తుగా
తలంచుకొని 104

కొట్టిన పామువలెను, పద్మవ్యాహమున ద్రోణ, కర్ణ మొదలగు
మహారథికుఁ 105

- నిరుద్ధానాం నైఋతేన । బాల మర్జుననన్దనమ్ ।
నిహతం పశ్యతాం రాజన్ । పాణ్డవానాం మహాత్మనామ్ ॥ 106
- వాసుదేవముఖా చ్ఛ్చుత్వా । చా ర్జునస్య మనో యథా ।
రామదాజేన విద్ధస్య । రావణస్య మనో యథా ॥ 107
- తదైవ తౌణ్డమానస్య । హృదయం పర్యకమ్పుత ।
దైర్యేణ మనసః స్వాస్థ్యం । ప్రాప్తవాన్ సః ప్రజాపతిః ॥ 108
- తదాఽహ ధారతిం విప్రః । కిష్కత్ దుఃఖనమన్వితః ।
రాజానం రాజశార్దూలం । పప్రచ్ఛ కుశలం తదా ॥ 109
- “భార్యా మే గర్భిణీ పూర్వం । ప్రసూతా కిం సుతం సుతామ్ ।
న శ్రూయతే తయో ర్వార్తా । మమ చిత్తప్రతోషిణీ ॥ 110
- పుత్రో మే నిర్గుణో రాజన్ । సర్వదా క్రిడనే రతః ।
తటాకే పుష్కరిణ్యాం వా । కూపే వా విపులామ్బుసి ॥ 111
- తస్మా స్మే మనసో దుఃఖం । సదా భావి విశాంపతే ।
భార్యా మే రాజశార్దూల । మమ దర్శనకారణాత్ ॥ 112
- న చా ఽగతా వరారోహా । కుతో మే భ్రమతే మనః ।
సుతం భార్యాం చిన్తయామి । దివా నక్తం శ్చ గర్భిణీమ్ ॥ 113
- తస్య విప్రస్య స శ్రుత్వా । రాజా దైర్యేణ భారతీమ్ ।
వ్యాహర తౌణ్డమానో ఽపి । యథా ధీరో హ్యవర్తత ॥ 114
- తౌణ్డమానః —
- భో భూసురకులోత్పన్నః । మా దైషిః పుత్రకారణాత్ ।
క్షేమం ప్రసూతా తే భార్యా । పుత్ర్యా పుత్రేణ తిష్ఠతి ॥ 115
- బహవో యోషితో విప్ర మమా దృష్టా ఇతః పురా ।
న సుతో న చ తే భార్యా । మమ దృష్టిపదం గతా ॥ 116

పాండవుల లోనికి చొరకుండునట్లు సైంధవదర్శిసంతనే వారందరు చూచు
చుండగా బాదగగు నభిమన్యుడు చంపబడినట్లు 106

శ్రీకృష్ణుని వలన వివి చింతాకాంతుడయిన యర్జునునివలెను, శ్రీరామచంద్రుని
బాణముచే గాయపరుపబడిన రావణుని మనస్సువలెను 107

తొండమానుని మనము భయాందోళనచే చలించెను. కాని దైర్యముచే
మనస్సును స్థిమితపరచుకొనెను. 108

బ్రాహ్మణుడు కొంచెము దుఃఖించుచు రాజును కుశలమడిగిన పిమ్మట మాట
లాడుటయందాన క్రి కలిగియుండును. 109

నేను కాశీపోవు సమయమున నా భార్య గర్భవతిగా నుండెనుకదా; ఆమె
కిష్టుడు పుత్రుడు కలిగెనో, పుత్రిక కలిగెనో; వారి సంగతి తెలియకుండుటందేసియు 110

నా పుత్రుడు తెలివిలేనివాడు. ఎల్లవేళయందు నాటలతోనే పొద్దుపుచ్చును.
చెరువులోగాని, పుష్కరిణిలోగాని, నీటితోవిండియున్న మాతిలోగాని 111

ప్రమాదపేమైన జరుగునేమోయనియు నా మనమాలోచనమున కలకచెందు
చున్నది. నా భార్య నన్ను చూడవలయునని 112

ఇంకను రాకుండుటవలన నా మనసు బ్రాంతినొందుచున్నది. రాత్రి పవలు
గర్భవతియగు భార్యపుత్రుల విచారముతోనే గడచుచున్నవి. 113

అని పలుకగా రాజు దీరపురుషునివలె దైర్యము నవలంబించి 114

తొండమానుడు —

బ్రాహ్మణవంశ సంజాతా; పుత్రుని గురించిన దుఃఖమువలదు. నీ భార్య సుఖ
ముగా ప్రసవించి పుత్రికతోను, పుత్రునితోను సుఖముగానున్నది. 115

చాలమంది ప్రీతినింకకుమున్ను గాంచితినిగాని నీ పుత్రునిగాని, నీ భార్యను
గాని నేనెన్నడును గాంచలేదు. 116

- అథ తద్వృత్త మఖిలం । హ్రయతాం భూసురోత్తమ ।
పూర్వదేవగురో ర్వారః । సప్రమాప్త స్తు గతే దినే ॥ 117
- తద్దినే వేంకటేశస్య । ప్రసక్త మభిషేచనమ్ ।
తద్దర్శనార్థం మే కన్యాః । సర్వా జగ్ము ర్మహీసురః ॥ 118
- తాభిః సమేతా తే ధార్యాః । పుత్రీ పుత్రసమన్వితా ।
జగమ వేంకటం శైలం । దేవదర్శనకారణాత్ ॥ 119
- అద్య శ్వో వా పరశ్వోవా । సా ఒఒగమిష్యతి తే ఒన్వికమ్ ।
ఇతి తం సా న్తయిత్వా సః । గూఢం పుత్ర మవాషత ॥ 120
- గచ్ఛా ద్య పుత్రః భవనం । విప్రపత్న్యా స్తు శోభనమ్ ।
అవ్యగ్రః శృంఖలాం చిన్ది । ప్రవిశ్యా న్నర్మహం పునః ॥ 121
- తాం దృష్ట్వా పుత్రసహితాం । శీఘ్ర మానయ భూసురీమ్ ।
స చ గత్వా ఒతివేగేన । కృతవాన్ జనకేరితమ్ ॥ 122
- దదర్శ తత్రా స్థిమాత్రం । రుదన్ దదన్లకణ్ణవాన్ ।
ద్రువం నో వంశనాల స్తు । చిన్నమూలం భవిష్యతి ॥ 123
- ఇతి సజ్చిన్తయ న్నేత్య । పితరం వాక్య మబ్రవీత్ ।
భోస్తాతః రాజవంశస్య । నాశకాలః సమాగతః ॥ 124
- యతః సా బ్రాహ్మణీ పూర్ణ । గర్భా సహసుతా మృతా ।
అస్థిభూతా నిజే గేహే । తదన్నాద్యవిచారణాత్ ॥ 125
- ఇత్యుక్తో విప్రవర్యాయ । పాకార్థం తణ్ణులాదింమ్ ।
దదౌ దై ర్యేణ రాజేన్ద్రీః । స జగమ జలాన్తికమ్ ॥ 126
- తస్మిన్ గతే విప్రముఖ్యే । రాజా శేషాచలం యయా ।
పుత్రేణ సహితో రాజా । శరణార్థం రామాపతేః ॥ 127

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునాల్గవ అధ్యాయము

385

వారి చరిత్రనంతను తెలిపెదను. వినుము. భృగువానరము (కుక్రవారము)
నకు క్రింది వినుము (లక్ష్మీవారమున) వగలంతయు గడవిన పిమ్మట 117

శ్రీ వెంకటాదేశపతి కలిషేషము జరుగును. దానిని పేరించుటకై నా పుత్రక
లందరును వెళ్లుచుండగా 118

వారితో నీ భార్యయు తన యిరువురు బిడ్డలను తోడ్కొని దేవదర్శనముకై
వేంకటాదేశమున కేగినది. 119

నేడుగాని రేపుగాని ఎల్లుండిగాని నీ వద్దకు రాగదోని యాతని నోదార్చి తన
పుత్రునితో రహస్యముగా 120

శ్రీనివాసా : పివిప్పుదే బ్రాహ్మణుని భార్యయైచిన గృహమునకు జని ముందు
వెనుక లాలోచింపక గొడుగులను చేపించి లోన ప్రవేశించి 121

బిడ్డలతోనున్న యా బ్రాహ్మణుని భార్యను తోడ్కొనిరమ్మ'ని యాక్షాపించెను.
అతడట్లే తండ్రి యాజ్ఞాప్రకారము జని 122

అప్పుట యస్థికలను మాత్రముండుటనుగని దుఃఖించుచు వణకుచున్న కంఠ
స్వరముతో 'మా వంశము నేటితో నమూలముగా నశించున'ని 123

విచారించుచు తండ్రివద్దకేగుదెంచి 'నాయనా : రాజవంశము నశించిపోవు
ననుయము వచ్చినది. 124

ఆ బ్రాహ్మణుని భార్య పూర్వగర్భవతియై బాణునితోగూడ మృతినందినది. వారికి
అన్నపానాదులన్నిది లేనిది మనము తెలిసికొనకుండుటవలన నా గృహముననే మృతి
నొంది యస్థికలు మాత్రము మిగిలినవ'ని తెలిపెను. 125

రాజు బ్రాహ్మణులొత్తమునకు వంటచేసికొనుటకై బియ్యము మొదలగువానిని
ధైర్యముతో నొసంగెను. ఆ బ్రాహ్మణుడు వంటచేసికొనుటకై తటాకమువద్ద కేగెను. 126

ఆ బ్రాహ్మణుడు వెదలివంతనే రాజు శేషాద్రికి తన పుత్రునితోగూడ శ్రీనివా
సుని శరణువేరుటకై వెదలెను. 127

పాదద్వయం ప్రపన్న స్తు । రుద న్నాసీ నృహీపతిః ।

రుద న్త ఇన్ద్ర సృపం దృష్ట్వా । శ్రీనివాస స్తదా బ్రహ్మీత్ ॥

128

తొడ్డిమాన ప్రార్థనయా భగవత్కృత కూర్మద్విజపుత్రాద్యుజ్జీవనక్రమః

శ్రీ భగవాన్ —

అకాలే చ కిమర్థం త్వం । అగతో నృపన త్తమః ।

రాజరాజ ! కిమర్థం త్వం । రోదనం కురుషే ఽధునా ॥

129

ఛీరత్వ ఇన్ద్ర ధనుష్కృత్త్వం । ప్రసిద్ధం భూతలే తవ ।

అద్య కిం కారణం తాతః । రోదనే వద త నృమ ॥

130

ఇత్యుక్త శ్రీనివాసేన । నా బ్రహ్మీత్ స చ కిచ్చన ।

విదిత్వా హృదయం తస్య । జగాద వచనం తతః ॥

131

విచిత్రం హృదయం రాజన్ ! । ఆశురస్య తవా ధునా ।

త్వయా కృత మిదం పాపం । మయైవా చరితం నృపః ॥

132

నివర్తస్య చ పాపాత్మన్ ! । కిం కరోమి నృపాత్మజః ।

అకార్యం కర్మ భూపాల ! । త్వయా కృత మరిష్టమ ॥

133

అహం పాపో దురాచారో । నిత్యదుఃఖసమన్వితః ।

హం ఽకాలే కాల మేష్యామి । క్రూరం వా నరకం నృపః ॥

134

అదాతవ్యం హి దౌర్భాగ్యం । స్వభక్తస్య దురాత్మనః ।

దరిద్రత్వం తథా భక్త । నైవ వం ధర్మవిదో విదుః ॥

135

మయి తే భక్తిభావే చ । లోపో నైవ త్వయా కృతః

కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి । క్రూరం పాపం త్వయాకృతమ్ ॥

136

తథాఽపి తవ సౌహార్దాత్ । కరిష్యే జీవితాన్ మృతాన్ ।

కలౌ లేఁకటాదేన । నృపస్యా న్య విమోక్షణమ్ ॥

137

కృతం మహాపాతకిన । ఇతి కీర్తి ర్భవిష్యతి ।

పుత్రం ప్రేషయ భూపాలః । శాపభీరు మరిష్టమః ॥

138

అదట శ్రీనివాసుని పాదపద్మముల నాశ్రయించి విగ్గరగా నేర్చుచుండెను.
అట్లు విలపించుచున్న రాజసుగాంచి శ్రీనివాసుడు 1.8

తొండమానుడు ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడు కూర్మద్విజాని
సంతానమును భార్యను బ్రతికించిన విధము

శ్రీ భగవానుడు —

రాజరాజా : నీ వెందులకు చేకరానిచేక వచ్చితివి : నీ వెందుల కిట్లు విచారించు
చున్నావు : 129

టూలోకమున నీవు కీడుదవనియు గొప్ప విలుకాదవనియు భ్యాతినాడించితివి'
నీ విపు డిట్లెట్లుక లేమి హేతుచ'ని 130

యడిగినను రాజా ప్రత్యుత్తర మీయకుండుటచే నాకని మనస్సును తెలిపికాని
131

రాజా : విచారగ్రస్తుదవగు నీచిత్తము నెఱింగితివి. నీవు చేసిన యీ పాపము
నే నాచరించినట్లే. 132

పాపాత్ముడా : మరలిపోమ్ము. నేనేమి చేయుదును : చేయరాని దుష్కృత్యము
నొనరించితివి. 133

పాపాత్ముడను, దుర్మార్గస్వరక్షకుడను, అన్ని నమయములయందు దుఃఖాత్తుడ
నగు నేను వయసు మళ్ళకమున్నే చనిపోవుటయో, ఘోరపరకము నొందుటయో తప్పదు.

నా భక్తు దెంత దురాత్ముడైనను దురదృష్టమునుకాని, దరిద్రమునుకాని,
యాతని కొనంగరాదని ధర్మశాస్త్రము నెఱింగినవారు వచింతురు. 135

నా యందు నీకుగల భక్తిలో నెన్నటికిని లోపములేదు. నేనేమి చేయుదును :
ఎవటి కేగుదును : నీవు చేయరాని పాపము నాచరించితివి. 136

కాని నీ యందలి ప్నేహభావముచే చనిపోయిన వీరిని బ్రతికింతును. కలియుగ
మున శ్రీ వేంకటాచలపతిచే 137

మహాపాపాత్ముడైన తొండమానుని ఘోరపాపము నశింపజేయ బడెన'ను
కీర్తి నాకు కలుగగలదు. శాపమువలన భయపడుచున్న నీ పుత్రుని 138

తేషాం మృతానా మానేతుం । సర్వాణ్యన్ధీని సమ్ప్రీతి ।
ఇతి శ్రీవేంకటపతేః । వాక్యం శ్రుత్వా స చా ఒతురః ॥ 139

ప్రేషయామాస పుత్రం తా । న్యస్థీ న్యానేతు మాత్మనః ।
స జగమా తివేగేన । మృతానాం భవనం నృప ॥ 140

బద్ధ్వా తదస్థినిచయం । వస్త్రేణా చ్ఛాద్య భూపతేః ।
సరయానే వినిశీప్య । స్వాచ్ఛాద్య నృపనన్దనః ॥ 141

తదా తేషగిరిం ప్రాప్య । పితరం వాక్య మబ్రవీత్ ।
“త దస్థి మణ్డలం తాతః । సమ్ప్రస్తుం విద్ధి భూపతే ॥ 142

శ్రీనివాసాయ శాంతాయ । తదా ఒఒనీతం వదా ధునా ” ।
స పుత్రవచనం శ్రుత్వా । శ్రీనివాస మధాషత ॥ 143

రాజా —

సమానీతః పుత్రతేణ । మృతాస్థినిచయో హరేః ।
యథా తే జీవితం కృష్ణః । ప్రాప్నువన్తి తథా కురు ॥ 144

ఏవ ముక్తః శ్రీనివాసః । తదస్థినిచయం నృప ।
కరాభ్యాం ప్రతిగృహ్య ధ । స్వోత్తరీయే బబన్ధ హ ॥ 145

స్వామిపుష్కరిణీ యత్ర । తస్య పూర్వదిశి స్థితమ్ ।
పాణ్డూతీర్థం సమాసాద్య । తస్య తీర ముపాగతః ॥ 146

తత్ర కిచ్చి ద్వేషభాతం । ఆసాద్య మధుసూదనః ।
తౌణ్డూమాన ఇచ్చ తత్పుత్రం । త్యక్త్వా తీర్థ ముపాగతః ॥ 147

ఆకణ్ఠజలమర్చ్య చ । నిమమజ్జ్య జనార్దనః ।
అస్థిని తత్ర నిశీప్య । శిలాయాం తీర్థసన్నిధౌ ॥ 148

ప్రక్షల్ప్య విష్ణుః పన్నరృ । స్వాజ్ఞలిషి త్తవారిణా ।
జీవనం సన్నిపతితం । తదస్థినిచయే తదా ॥ 149

ఆ చనిపోయినవారి యస్థికలను గొడితెచ్చుటకు వంపించును'ని యాజ్ఞాపింపగా
వ్యాధిగ్రస్తునివలెనున్నరాజు 139

యస్థికలను గొడితెచ్చుటకై తన పుత్రుని వంపించెను, ఆతడా బ్రాహ్మణ
పత్ని పుత్రులు చనిపోయిన గృహమున కేగి 140

ఆ యస్థికలను మూటకట్టి పైన కనబడకుండునటుల వస్త్రముతో కప్పి పల్లకిలో
నుంచుకొని పల్లకి చుట్టును బట్టను కప్పి 141

శేషాద్రిని సమీపించి కండ్రితో 'నాయనా : అస్థికల వచ్చిటిని గొని తెప్పితిని.
142

శ్రీనివాసుని కీ వార్త నెఱింగింపు'మని తెలుపగా పుత్రుని పయకు లాఠికించి
రాజు శ్రీనివాసునితో — 143

రాజు —

శ్రీనివాసా : నా పుత్రుడు చనిపోయినవారి అస్థికలను తెచ్చి యున్నాడు.
వానిని బలికింపును'ని 144

ప్రార్థింపగనే శ్రీనివాసుడా యస్థికలను తన చేతులతో తీసికొని తన పైబట్టి
ముడిపేసి 145

స్వామిపుష్కరిణికి తూర్పుననున్న పాండుతీర్థమును సమీపించి దాని తీరము
నందలి ఒక పుణ్య తీర్థస్థానమునకు 146

దేవతలచే త్రవ్వబడిన పుణ్యతీర్థమునకు తొండమాన్ రాజును ఆతని కుమారుని
విడిచి వెళ్ళి 147

తీరమునందలి రాతిపై యస్థికలనుంచి కంఠమువరకు తోడుగా నీళ్ళలోదిగి
స్నానమాచరించి 148

తన దోసిటిలోనున్న యుదకముతో వాటిని చక్కగా కడిగినంతనే యా యస్థి
కలకు ప్రాణము వచ్చెను. 149

ఇతి తే జీవితా విష్ణోః । పాణిస్సర్వప్రదావతః ।
వపుషుః పుష్పవర్షాణి । త త్తీర్థే వాసవాదయః ॥ 150

విస్మేరచిత్తాః సర్వే ఒపి । దృష్టతత్తీర్థవైభవాః ।
యదా తీర్థప్రదావేణ । జీవితా మృతకా శ్చ తే ॥ 151

తదా సర్వే సునా రాజన్ : । బ్రహ్మరుద్రేన్ద్రపూర్వకాః ।
“అస్థితీర్థ మితి భ్యాతం । తస్య నాతు దదు ర్ముదా ॥ 152

“యేషా మత్రాస్థి నిపతేత్ । సరతే వసతా మపి ।
తే సర్వే స్వర్గ ముచ్చస్తు । సద్యః” ఇత్యపి తే ఒవదన్ ॥ 153

ఉజ్జీవయన్ సో ఒథ మృతాం సపుత్రాం । తాం కూర్మభార్యాం నిజగర్భవాసితామ్ ।
దదౌ సృపాయాతి విమూఢచేతసే । దత్త్వా ఒథ తం పార్థివ మాబభాషే ॥ 154

శ్రీ కృపాన్ —

కృతోపకారస్య కృతా హ్యపక్రియా । శతాధికా తే నృపతే మయా ఒధునా ।
తవా గ్రహస్యా పుత్రయా కృతా మయా । హ్యప్రక్రియే యా ధరణీపతే ! తవ ॥

ఇతః పరం మౌన మహం ప్రపద్యే । నాత్యంత మేకాన్తిజనా త్పరేణ ।
కేనా పి కుర్వే సహ వాగ్విలాసం । సాక్షాత్ కలా వన్యముఖా ద్దిభాషే ॥ 156

గచ్ఛ త్వదీయం పుర మద్య రాజన్ । తస్మై ద్విజాయా ఖిలలోకసాక్షిణీమ్ ।
భార్యాం సపుత్రా మతిభక్తియుక్తాం । ప్రదాయ రాజ్యం త్వ మకణ్ఠకం కురు ॥

తౌణ్డమానాజ్ఞయా స్వావాసం ప్రతి సకుటుమ్బకూర్మద్విజాగమనమ్.

ఇత్యుక్తో వాసుదేవేన । తత్పత్నీసహితో నృపః ।
గత్వా చ నగరం పుత్ర । సహితః కూర్మ మబ్రవీత్ ॥ 158

భూదేవ ! తవ భార్యే యం । సుపుత్రీ పుత్రసంయుతా ।
సమ్రూప్తా దైవయోగేన । తాం గృహీష్వ ద్విజోత్తమ ॥ 159

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునాల్గవ అధ్యాయము

391

ఇట్లు బ్రాహ్మణపత్నియు, పుత్రుడును, పుత్రికయు శ్రీనివాసుడు చేతితో స్పృశించినంతనే పునర్జీవితులైరి. ఆ తీర్థమున దేవేంద్రాచలు పుష్పవర్షమును కురిపించిరి.

దేవతలందరు నాశ్చర్యచకిత మానసులై యా తీర్థవైభవమును గాంచి తీర్థ ప్రభావముచే భవిష్యోయనవా రుజ్జీవించుటంజేసి

61

దీని "కస్తితీర్థ" మని బ్రాహ్మరుద్రేంద్రుని దేవత లందరును పేరుంచిరి. 112

మరియు బ్రాహ్మచిదేవత లందరును "నరకములో" వివసించువారి యుష్టికఠిందు పడినను వా రందరు వెంటనే స్వర్గమునే పొందుదుర"వియు పలికిరి.

153

అంత శ్రీనివాసుడు భవిష్యోయ తన గర్భముననున్న బ్రాహ్మణ పత్నిని సంతానముతో నుజ్జీవించజేసి దిక్కుతోచక చెంగగొవియున్న రాజుని కన్నగించి యాతనితో

154

రాజా : నీ వలన చాల నుపకారమును పొందియున్నవాడ నగుటచే నే నిపుడు నీకు నూరురెట్లకముగా నుపకార మొనర్చియున్నాను. నీ యన్నయగు నాకాళరాజు నాకు ఆపుడగుటంజేసి నీ కీ యుపకారము నొనరించితిని.

155

నే నీ నాటినుండియు మౌనమును వహించి నా కత్యంత ప్రియతములగు జను నితో తప్ప వితరులెవ్వరితోడను పాక్షాత్తుగా మాట్లాడజాలను. కలియుగమున వితరులవల ననే ఒకరియం దావేగించి నా యభిప్రాయము నెఱింగింతును.

156

రాజా : నీవు నీ వగరమునకేగి పతిభక్తిగల యా బ్రాహ్మణపత్నిని సంతాన ముతోగూడ నెల్లరు జూచుచుండ బ్రాహ్మణున కర్పించి నీవు రాజ్యమును విరాజంకముగ పాలింపుమని యానతిచ్చెను.

157

తొండమానుని యాజ్ఞనుగొని కూర్మద్విజుడు సకుటుంబముగా

తన నివాసమున కరుగుట

అంత రాజు బ్రాహ్మణుని భార్యను వెంట విడికొని తన పుత్రునితో తన పురమున కరిగి బ్రాహ్మణునితో -

158

కూర్మద్విజా : అదృష్టవశమున లభించిన నీ భార్యను పుత్ర, పుత్రికలు సంతానముతో గ్రహింపుమని పలికి

159

ఇత్యుక్తౌ ససుతాం పత్నీం । స విప్రాయ న్యవేదయత్ ।

వృత్తాంత మఖిలం జ్ఞాత్వా । పత్న్య రాజముఖా ద్విజః ॥

160

రాజః సమక్షం ప్రప్రచ్ఛ । పత్నీం శిశుసమన్వితామ్ ।

క్వ గతా ఽసి మహావద్రేః । యథావ త్కశ్యతా మితి ” ॥

161

మహాంక్షీః —

కిం వదిష్యామి హే స్వామిన్ । దేవమాయాం దురత్యయామ్ ।

తపోదరే మయా దృష్టో । విచిత్రో లోకవిస్తరః ॥

162

లోకాలోకా మయా దృష్టా । దృష్టౌ బ్రహ్మముఖా స్సురాః ।

సాత్త్వికా రాజసా శైవ । తమః ప్రకృతయ స్తథా ॥

163

రామః —

తాతా దృఢం మయా దృష్టం । త్రినేత్రాణాం గణ స్తథా ” ।

శిశుః —

సాగరాః సప్త మే తాతః । దృష్టిమార్గముపాగతాః ॥

164

గుహాగిర్యటపీవృక్షాః । దేవదానవరాక్షసాః ।

ఇత్యుక్తౌ లజ్జితో ఽవాదీత్ । పత్నీమతశిశూన్ ద్విజః ॥

165

ధి జ్యే జన్మ తపో ఘోరం । ధి గ్వేదాధ్యయనం తథా ॥

166

నారాయణస్యా ఖిలలోకధామ్నాం । నివాసభూతస్య చరాచరాణామ్ ।

దృష్టం భవద్విర్జితరే విచిత్రం । భూగోళముఖ్యాఖిలలోకజాలమ్ ।

త్రినేత్రముఖైః సహ చీర్ణపూర్ణ । పుణ్యై రపీ దం మనుజై ర్నలభ్యమ్ ॥ 167

ఇత్యే నం సంస్తువన్ స్వీయాన్ । పత్నీసుతశిశూన్ ద్విజః ।

రాజావ జ్ఞాపి సంస్తుత్య । దేశం గన్తుం ప్రవక్రమే ॥

168

రాజా —

అహో భాగ్య మహో భాగ్యం । త్వత్పత్నీసుతయోః శిశోః ।

య ద్దృష్టం శ్రీనివాసస్య । జితరే సర్వమద్భుతమ్ ॥

169

సంతానముతో నామెను బ్రాహ్మణున కప్పగించెను. జరిగిన తన భార్యయొక్క
వృత్తాంతమునంతను రాజునలన విని 160

రాజనకెదురుగనే బ్రాహ్మణుడు నిద్రంతోకూడియున్న భార్యను "కల్యాణీ!
నీవెచట కేగితివో విజముగా తెలుపును"ని యడిగెను. 161

మహాలక్ష్మి —

ఆ మాటలకామె "స్వామీ! దాటకక్కముగాని దేవమాయ నేమవి వక్కాణిం
తును. ఆ భగవంతుని గర్భమున విచిత్రమగు విస్తరించిన లోకమునంతను గాంచితిని. 162

లోకాలోకపర్వతములను గాంచితిని, బ్రహ్మాదిదేవతలను గంటిని. వత్సగుణ
స్వభావము కలవారిని, రణోగుణ స్వాభావికులను, తమోగుణ ప్రచురులగువారిని పాక్షత్క
రించితిను"ని తెలిపెను. 163

రాఘవుడు —

పుత్రుడగు రాఘవుడు—నాయనా! నేను శ్రీనివాసుని గర్భమున పొందేత్రుని
గణములను గాంచితినియు, చంటిపాప 'తంద్రీ: సముద్రముల నేడింటిని 164

గుహలను, పర్వతములను, విపిణములను, వృక్షములను, దేవ, దానవ,
రాక్షసులను శ్రీనివాసుని గర్భమున నీక్షించితిను"ని తెలిపిరి. ఆ వృత్తాంతమును విని
బ్రాహ్మణుడు మిక్కిలి సిగ్గుచెంది వారితో— 165

నా జన్మ వ్యర్థము. నా ఘోరతపము వ్యర్థము. వేదాధ్యయనము విష్యులము. 166

సకల చరాచరముల కాశ్రయమైనవాడును సమస్త లోకములకానాసమైన
శ్రీమన్నారాయణుని గర్భమున మీరు టూగోళమాదిగా సకలలోకములను గాంచగలిగితిరి.
ఎన్ని పుణ్యముల నాచరించినను పరిపూర్ణ పుణ్యశాలియైన మనుజునికై నను, యద్రాది దేవ
తలకై న విట్టి దర్శన ముంభయముకదా! 167

అని తన భార్యపుత్ర పుత్రికల యదృష్టమును స్తుతించుచు రాజును కీర్తిించి
తన దేశమునకు వెడలి నుద్యుక్తుడాయెను. 168

రాజు —

రాజాకవితో - బ్రాహ్మణోత్తమా! నీ భార్యపుత్ర పుత్రికల యదృష్టమే
యదృష్టము. శ్రీనివాసుని గర్భమున సకలభార్యముల గాంచగలిగినవారి యదృష్ట
మపారమని 169

- ఇత్యుక్తే నృపవర్యేణ । సహచర్యః సుతావ్సితః ।
 జగమ విప్రముఖ్యో ఒసౌ । రక్షక్షేత్రం స్వకాశ్రమమ్ ॥ 170
- శ్రీనివాసప్రసాదేన । తొణ్ణమాన్ భక్తిసమృద్ధమాత్ ।
 సవిప్రః సహితః పుత్ర । భార్యాభ్యాం భవనం యయా ॥ 171
- విసృజ్య విప్రం భూపాలః । సకుటుమ్బం సపుత్రకమ్ ।
 దధ్యై చిత్రం హరేః కర్మ । నిగ్రహం తస్య చాత్మని ॥ 172
- వ్యచింతయ ద్వేష్కటనాభవైభవం । తీర్థానుభవం ద్విజదేవభక్తః ।
 కరోమి కిం వేష్కటనాభ తుష్టయే । దాస్యామి కిం తస్య హరేః ప్రపత్తయే ॥ 173

అజ్ఞిరసోక్త్యా శ్రీనివాసాయ తులసీ మర్పయన్తం తొణ్ణమానం
 ప్రతి భగవదుక్తిః

ఇతి చింతాపరారో భూత్వా । విప్రాన్ వేదవిదో ఒబ్రవీత్ ।
 తొణ్ణమానిః —

- భూదేవః । దేవతుష్ట్యర్థే । క ఉపాయో హ్య నామయః ।
 కథం తుష్యతి గోవిందో । వద మే గురుసత్తమః ॥ 174
- రాజ్ఞ స్తు వచనం శ్రుత్వా । నృప మాజ్ఞిరసో గురుః ।
 అబ్రవీ చ్చీనివాసస్య । నిగ్రహో ద్భీత మాతురమ్ ॥ 175

గురుః —

- తదనుగ్రహసిద్ధ్యర్థం । తత్పూజాం కురు భోస్థవః ।
 సహస్రనామభి ర్దివ్యైః । సహస్రై స్తులసీ దళైః ॥ 176
- తత్ప్రీతిహేతు స్తకసీ । తస్మా త్వం పూజయా చ్యుతమ్ ।
 తేనా పరోక్ష మాయాతి । తవ వేష్కటవల్లభః ॥ 177
- కత స్తద్వచనం శ్రుత్వా । త చ్చకార తథా నృపః ।
 తులసీదళసాహస్రం । స్వర్ణరత్నం వినిర్మితమ్ ॥ 178

నడకుచుండగా తన భార్యపుత్రులను వెంట విడుకొని తన యాశ్రమమున్న శ్రీరంగక్షేత్రమునకు బ్రాహ్మణుడు వెడలిపోయెను. 170

తొండమానుని భక్తి తాత్పర్యమునను శ్రీనివాసుని యనుగ్రహమునను ఆ బ్రాహ్మణుడు తన భార్యబిడ్డలతో తన వివాహమున కరిగినంతనే 171

తొండమానుడు బ్రాహ్మణుని కుటుంబముతో వంపి శ్రీమన్నారాయణుని విచిత్ర కృత్యమును, తనయం దాతనికిగల కోపమును తలంచి 172

బ్రాహ్మణులయందును, దైవమునందును భక్తిగల రాజు శ్రీ వెంకటాచలనతి వైభవమును పొందుతీర్థ మాహాత్మ్యమును తలంచుకొనుచు శ్రీ వెంకటాచలనతి తన యం దనుగ్రహము కలుగుట కేమి చేయుదును : ఏ మొనంగుడునని 173

అంగిరస మహర్షి చెప్పగా శ్రీనివాసునకు తులసీ దళముల నర్పించు చున్న తొండమానునితో శ్రీనివాసుడు మాట్లాడుట

విచారించుచు వేదవేత్తలగు బ్రాహ్మణులను రప్పించి "బ్రాహ్మణోత్తమా : ఆచార్యనర్యా : శ్రీనివాసుని వంతపించజేయుట కుపాయమేమి : గోవిందు దెల్లనుగ్రహించునో తెలుపుదని ప్రార్థించెను. 174

శ్రీనివాసునికి తనపైగల కోపమును తలంచుకొని భయపడుచు దైన్యతనొంది యున్న రాజును గాంచి గురుఁగు నంగిరసుడు — 175

గురువు —

శ్రీనివాసుని యనుగ్రహము లభింపవలెననిన ఆయనయొక్క దివ్యమైన నహస్రనాచులను ననుసరించుచు నహస్ర (వేయి) తులసీ దళములచే నాతని నర్పించుము. 176

శ్రీనివాసునకు తులసి ప్రియమైవది. కావున నీవు దానితో నాతనిని పూజించుము. దానిచే శ్రీనివాసుడు నీకు ప్రత్యక్షమగు 177

నని తెలుపగా రాజుజ్ఞేయిని రక్షణజితమైన వేయి బంగారు తులసీ దళములను చేయించి 178

వేంకటేశాత్మతై ర్నామ । సహస్రై స్తత్పదే ల్లర్యయన్ ।

క్రమేణ మానత్రితయం । పూజాం తస్య చకార సః ॥

179

ఏవం పూజాం కృతవతి । భూపాలే భూరివిక్రమే ।

త్యక్తవాన్ న చ వైముఖ్యం । నారాయణగిరీశ్వరః ॥

180

తదా స రాజా దుఃఖేన । స్వజ్ఞం వాక్య మబ్రవీత్ ।

తౌజ్ఞమాసః —

భక్తానా మపరాధాన్ న । గణయన్తి గుణాధికాః ॥

181

తేమన్వ మమ దౌరాత్మ్యం । భక్తస్య పురుషోత్తమః ।

వరదానే వాసుదేవః । భవాన్ శ్రేష్ఠతమో మతః ॥

182

చయాం కురు దయాసిన్ధోః । భక్తోపరి భయాపహః ।

ఇత్యుక్త స్తౌజ్ఞమానేన । భగవాన్ వేంకటేశ్వరః ॥

183

తదా లహ భారతీం రాజన్ః । ఆకాశపథ మాశ్రితః ।

భక్తా శ్చ బహవః సన్తి । నాన్తి త్వత్పద్మశో భువి ॥

184

కర్మ కృత్వా సుహౌర స్తు । బ్రహ్మ స్త్రీపుత్రపూతుకమ్ ।

ప్రసిత్నసి కథం పారం । దుఃఖా ద్రాజకుమారకః ॥

185

తవా గ్రజోపకారేణ । జీవిత స్తు మయా కృతమ్ ।

ఏవ మాకాశగాం వాణిం । శ్రుతవాన్ రాజసత్తమః ॥

186

తదా లహ దేవదేవేశం । రాజా మోహవశం గతః ।

తాతా —

కృతోపకారాః పురుషాః । న వదన్తి కృతం హరేః ॥

187

తో వదే ద్ధి కృతాం సేవాం । మూఢో లసి గుణవర్జితః ।

మాం వినా న హి తే భక్తః త్రిషుతో తేషు విద్యతే ।

188

కో వా పురాణపురుషః । త్వయ్యే కాన్తరతః సదా ।

భక్తానా మగ్రణీ శ్చాహం । దయాళునాం త్వ మగ్రణీః ॥

189

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునాల్గవ అధ్యాయము

397

శ్రీ వెంకటేశుని పేరు నామములతో నాతని పాదపద్మములయం దర్పింపుడు
మూడు మాసములట్లు పూజించెను. 179

ఇట్లు ప్రబల ప్రతాపవంతుడగు తొండమానుడు పూజించినను శ్రీనివాసురాతని
యందు కోపమును వీడకుండెను. 180

అప్పుడు రాజతిరుఃఖముతో నకల మనోగతముల నెఱింగిన శ్రీనివాసునితో -
ప్రభూ : గుణవంతులు భక్తుల యనరాదముల లెక్కింపరు. 181

పురుషోత్తమా : —

నా దుర్మార్గ ప్రవర్తనమును క్షమింపుము. నీ భక్తుడను. వరము లిచ్చుటలో
నీవు చాల గొప్పవాడవు. 182

కరుణాసముద్రా : భయపారా : నీ భక్తుడనగు నాపై దయజూపుమని ప్రార్థిం
పగా శ్రీ వెంకటాచలవతి — 183

ఆశీరవాడతో — 'రాజా : భూలోకమున నా భక్తులు చాలమంది కలరు.
కాని నీ వంటివారు లేరు. 184

బ్రాహ్మణ శ్రీ పుత్రుల చంపిన మహామోరపాపము నాచరించి యీ దుఃఖము
నుండి విముక్తి నెట్లు కోరుతున్నావు? 185

నీ యన్నయగు యాకాశరాజొనర్చిన యుపకారమును తలంచి వారిని బ్రతికిం
చితి న'ని వయకగా నా మాటలను విని 186

తొండమానుడు మూర్ఛనొంది మరల శ్రీనివాసునితో ఉపకారము నొనరించిన
నష్టములు తా మొనర్చిన యుపకారమును చెప్పికొనెడు. 187

గుణములులేని మూర్ఖుడును తా నొనర్చిన మేలును తెలుపుకొనెడు. మల్లోక
ములయందును వెన్నుమించిన భక్తుడు నీకు లేడు. 188

నీ యందే యెల్లప్పుడును విశ్వల భక్తయుక్తు దెవరు : నేను నీ భక్తులలో
ముఖ్యుడను. దయగలవారలతో నీవు ముఖ్యుడైనవాడనివి 189

ఏవం గర్వోక్తి మాకర్ణ్య । తూష్టి మాసీ ద్రమాపతిః ।
తతో భూయో లతిరక్త్యా లయం । పూజయా మాసమాధవమ్ ।
సౌవర్ణ రత్నఖచిత । తుళసీకుసుమవ్రతైః ॥

190

కుర్వగ్రామస్థభీమాఖ్యకులాలోదంతః

తతః కదాచి దద్రాక్షిత్ । తొణ్ణమాన్ నృపసత్తమః ।
సౌవర్ణ రత్నఖచిత । తుళసీకుసుమోపరి ॥

191

సంస్థితాం మృణ్మయాం శ్యామాం । తుళసీకుసుమావళిమ్ ।
తతః కదాచి స్పృపతిః । విరస్తా ఇచ్చ సుదూరతః ॥

192

సౌవర్ణ రత్నఖచిత । తుళసీకుసుమావళిమ్ ।
దదర్శ మృణ్మయా జ్ఞౌచ వ । సులగ్నం హరిపాదయోః ॥

193

శ్యామాం సురుచిరా మార్ద్రాం తుళసీకుసుమావళిమ్ ।
దృష్టైవ శ్రీపతేః స్వస్మిన్ । నిగ్రహం చింతయ స్పృపః ॥

194

ముక్తకణ్ఠ తుద న్నూచే । తొణ్ణమాన్ భృశదుఃఖితః ।
భగవన్ ! కృారపాపం మాం । అనాధం కి ముపేక్షవే ॥

195

కేన భక్తాగ్రగణ్యేన । స్వీకరోషి సమర్పితమ్ ।
మృణ్మయా మేవ సప్రీత్యా । తుళసీకుసుమావళిమ్ ॥

196

ఇత్యే వ ముక్తో భగవాన్ । తొణ్ణమానేన వైహరిః ।
రాజానం రమణీయాన్గం । ప్రత్యభాషత భూపతేః ॥

197

తొణ్ణమానం ప్రతి భగవత్జ్ఞాపితభీమాఖ్యకులాలోదంతః

భగవాన్ —

భక్తౌ శ్చ బహవ స్సన్తి । త్రిగుణా త్రివిధాత్మకాః ।
తేషాం మధ్యే దరిద్రో లన్తి । కులాలో భీమనామకః ॥

198

గర్వముగా పలికిన రాజు మాటల నారకించి శ్రీవివాసుడు మిన్నకుండెను. మరల తొండమాను దత్తంత భక్తిభావముతో రత్నములచే చెక్కబడిన బంగారు తులసీ దళము లనేకములచే శ్రీవివాసు నర్పించెను. 190

కుర్వ గ్రామముననున్న భీముడను కుమ్మరి వృత్తాంతము

అంత కొంతకాలము ఏమృత తొండమానుడు రత్నములచే చెక్కబడిన బంగారు తులసీ పుష్పములపై 19

మట్టితో చేయబడి నల్లవిగానున్న తులసీపుష్పము ఇండుటను గాంచెను. మరియు నింక కొలది దినముల తరువాత 192

రత్నస్థగిత బంగారు తులసీ దళములను దూరముగా త్రోపిపేసి మట్టితో చేయ బడిన తులసీదళములే శ్రీమన్నారాయణుని పాదారవిందములయందు చక్కగా నమరి యుండి టను తిలకించెను. 193

నల్లగను, చాల అందముగను. తడిగనున్న తులసీ దళముల నన్నిటిని గాంచి నంతనే తనయందు శ్రీవివాసునకుగల కోపమును తలంచుచు 194

మిక్కిలి దుఃఖించుచు నుచై పూర్వమున నేడ్చుచు శ్రీవివాసా : ఘోరపాపము నొనర్చిన దీనుడనగు నన్ను నా పాపమునకే వదలివై తువా : 195

ఏ భక్తశ్రేష్ఠు డర్పించిన మట్టితో చేసిన తులసీ దళములనే నీవు సంతోషముతో స్వీకరించుచున్నావని 196

ప్రార్థింపగా సుందరుడగు తొండమానునితో శ్రీవివాసుడు — 197

శ్రీవివాసుడు తొండమానునకు భీముడను కుమ్మరి వృత్తాంతము నెఱింగించుట

శ్రీ భగవానుడు —

రాజా : సత్వరజన్తమోగుణములచే పేరుపేరు బుద్ధియగల భక్తులు నాకు చాల మంది కలరు, వారిలో నతి దరిద్రుడగు భీముడను కుమ్మరివా 198

అత్రే వోత్తర దిగ్భాగే । రాజన్ : యోజనదూరతః ।

న కులాలోఽతిభక్త్యై వ । భిత్తికాబిలమధ్యతః ॥

199

దారుభూత ఇచ్చ మాం కూద్రః । ప్రత్యహం పూజయత్య సౌ ।

స్వస్థః శాంతః స్వకృత్య ఇచ్చ । ప్రసమాప్య హరిప్రియః ॥

200

స్నాత్వా విధివ దాత్మజ్ఞో । మృణ్మయై స్తతః సీ మమైః ।

తద్యుక్త్యా పరితుష్టేన । తదగ్గీక్రియతే మయా ॥

201

తత్ర గత్వా ప్రతిధినం తం దృష్ట్వా తత్ప్రియాం తథా ।

రాజన్ బహువిధా స్సన్తి । మద్భక్తా శ్చ విరాగిణః ॥

202

యదుక్త స్తు త్వయా పూర్వం । ఏకోఽహం భక్తిమానితి ।

తద్యచ స్త్వదహంకార । మహోచ్చాయవిజృంభితమ్ ॥

203

తదుక్త మాకర్ణ్య విసమ్రమస్తకః । సన్త్యజ్య చైత్యం తదను ప్రజాపతిః ।

పద్భ్యాం జగమౌ జ్ఞితరాజగౌరవః । తదాన్య మార్గం ప్రణమన్ ముహూర్ముహూః

భీమాఖ్యకులాలనగరం ప్రతి తోడ్డమానగమనమ్

తం చక్రవర్తినం దృష్ట్వా । పద్భ్యాం దావస్త మాతురమ్ ।

పృచ్ఛంతం తస్య భవనం । పరితో ఘటకారిణః ॥

205

ప్రాహుస్తం భగవద్భక్తం । కులాలం మార్గవర్తినః ।

వసత్య త్రైవ రాజన్ : న । కులాలో భీమనామకః ॥

206

భక్తి ర్యస్య హరౌ కృష్ణః । నేషాం విత్యం కరోతి యః ।

ఏవ ముక్త స్సలోక్తై శ్చ । పథితైః పృథివీపతిః ॥

207

జగమ తస్య భవనం । తోడ్డమాన్ రాజసత్తమః ।

తదగృహో దృహి రాస్థాయ । స్తుతవాన్ స్తదగృహం నృపః ॥

208

ద్వారతోరణ మాసాద్య । పపాత గతవిభ్రమః ।

తత్కులాలోఽత్రమితోః । జన్తై ర్విజ్ఞాపితస్తతః ।

దదర్శ రాజశార్దూలం । పతితం ప్రాణజైః తదా ॥

209

పిచ్చిటినుండి యుత్తరదిశలో నొక యోజనమాత్ర దూరమున నున్నాడు. అత
దతి భక్తితో గోవయిండున్న సారంగ ద్వారమున వచ్చి 119

బ్రహ్మతో చేసిన నా విగ్రహమును ప్రతిదినమును పూజించును. విష్ణులమైన
మనస్సు కలిగి కాంతము కలవాడై తన పూజను యదావిధిగా విర్వహించి 200

యథాశ్రమముగా స్నానమాచరించి యాత్మజ్ఞానముకలవాడై. మట్టితో నిర్మిం
చిన తులసిదళములతో నన్నర్పించును. అతని భక్తికి పంకపించి యా పూజను నే నంగీక
రించుచున్నాను. 201

ప్రతిదిన ముచ్చటికేగి యాతనిని, యాతని భార్యనుగాంచి వచ్చెదను. రాజా
నాకు వైరాగ్య దననంపవన్నలగు చాలమంది భక్తులు కలరు. 202

పీపు మున్ను 'నే నొకడనే నీ భక్తుడ' నని పేర్కొంటివి. ఆ మాట నీ
మహదహంకార గర్వభూయిష్టమైనద'ని పలికెను. 203

ఆ మాటలను విని తొండమానుడు వినయముతో తలనువంచి యా శేషాద్రిని
వీడి. రాజమర్యాదలను వీడి యా కులాల గ్రామ మార్గమునకు మాటి మాటికి వడుక్క
రించుచు నడచిపోయెను. 204

భీముడను కుమ్మరివాని పురమునకు తొండమానుడు వెళ్ళుట

కాళ్ళతో నడుగులిడుచు చూడనలెనను నాతురతతో వచ్చుచున్నట్టియో, భీముని
గృహమును గూర్చి చట్టమన్న కుమ్మరివారి నడుగుడున్న చక్రవర్తిని గాంచి 205

"రాజా : భీముడను నా కుమ్మరిచ్చటనే యున్నాడు. అతడు శ్రీమన్నారాయ
ణున కత్యంత భక్తుడు. విత్యము శ్రీమన్నారాయణ పూజానిరతుడ'ని వారిలోని జను
లందరు తెలుపుచుండగా 206

207

రాజాతని గృహమునకు జని యాతని యింటిబయటనే యుండి యాతని
గృహమును స్తోత్రమొనరించి 208

ద్వారమువద్ద కేగి చైతన్యరహితుడై పడిపోయెను. అంత జనులందరును
చెప్పగా కులాలు దళివంధ్రమున వచ్చి తన ముంగిలి నాకిలిలో పడియున్న రాజును
గాంచెను. 209

- కి మిదం భోః మహాత్మ్యమ్ । రాజా ఓసౌ పతితః కుతః ।
మమా పరాధో నా స్త్యక్తః । తథా ఓపి యమదంజనే ॥ 210
- శక్తో ఓసౌ రాజశార్దూలః । సజ్జో ఓహం తస్య కర్మణి ।
నై వేద్యార్థం హరే స్తస్య । ఘటానాం శతకం మమ ॥ 211
- కథితం తేన భూషేన । త దద్య ప్రదదామి తాన్ ।
ఏవం కూద్రే చో క్తవతి । రాజా సంజ్ఞా ముపేయివాన్ ॥ 212
- కో ఓసౌ భీమో హరే ర్భక్తః । కులాలః కృష్ణతోషణః
తత్పాదయుగళం వస్తే । సతతం సాధు సమ్మతమ్ ॥ 213
- ఏవం వదతి రాజర్షే । భగవాన్ భక్తవత్సలః ।
అవిర్భూతా వ పురతః । కులాలస్య మహాత్మనః ॥ 214
- అవిర్భూతం హరిం దృష్ట్వా । కులాలో భక్తిసంయుతః ।
తుష్టా వ హర్ష పుష్టాఙ్గః । శ్రీనివాసం నిరామయమ్ ॥ 215

స్వపురస్తాత్ ప్రాదుర్భూతం భగవన్తం ప్రతి కులాలస్తుతిః

- త్వద్ధామ వై కుణ్ఠపురం మహాత్మన్ । త్వద్వల్లభా సాగరనన్దినీ చ ।
త్వన్నాభిజాతో హి పితామహో ఓపి । కిం త్వాం స్మరామిశః కులాలజన్మా ॥
- శ్వత్పాదసమ్భవా దేవీ । సాక్షి ద్భాగీరథీ శుభా ।
తవ పుత్రీం వదతి తాం । చతుర్వేదమయో విధిః ॥ 217
- తవా ననం సదా దేవాః । వదన్తి ఫణినం విభో ।
సహస్రవదనం శేషం । సువర్ణం వాహనం విదుః ॥ 218
- నక్షత్రమాలా తవ దంతపక్షిః । విద్యుత్ప్రకాశ స్తవ దేహకాన్తిః ।
మహాధరా మేరుహిమాద్రిముఖ్యాః । త్వదస్థిభూతాః పురుషోత్తమాః ద్యౌః ॥
- తవా క్షిణీ బాసువిధూ చ విష్ణోః । విరాట్పదం త్వాం శరణం ప్రపద్యే ॥ 219

అమోః : ఈ కర్షణేరి ప్రాప్తించినది : ఈ రాజిట్లు పడిపోవనేరి : నన్ను
యమధర్మరాజు దండించుటలో నా యవరాధము లేకుకదా : 210

ఈ రాజు శక్తిమంతుడయినచో నే నాతడు నియమించిన పనిచేయుటకు సిద్ధ
ముగా నున్నాను. శ్రీమన్నారాయణునకు నైవేద్యమొనరించు వంజకములకై యీ రాజు
నన్ను మారు కుండల విమ్మ' వి 211

యరిగియున్నాడు. వాటివిపు దొనంగగలన' వి కూర్చుడగు భీముడు పలుకు
చుండగా రాజు చైతన్యమునొంది 212

విప్రుభక్తుడు, శ్రీమన్నారాయణుని యనుగ్రహపాత్రుడు. కుమ్మరివాడునగు
భీముడనువాడెవరు : సజ్జన పూజితములగు నాతని పాదస్పృశ్యమును నేను నమస్కరించు
చున్నాన' వి 213

రాజు పలుకుచుండగనే కత్తులయందు వాత్సల్యముగల శ్రీనివాసుడు సజ్జనుడగు
కులాలని యెదుట ప్రత్యక్షమాయెను. 214

అట్లు సాక్షాత్కరించిన శ్రీమన్నారాయణుని గాంచి కుమ్మరివాడగు భీము
దత్త్యంత భక్తియుక్తుడై సంతోషముతో బలసిన యవయవములుకలవాడై తేజోమూర్తి
యగు శ్రీనివాసుని — 215

కుమ్మరి తన యెదుట సాక్షాత్కరించిన శ్రీనివాసుని స్తుతించుట

“మహాత్మా : నీ స్థానము వైకుంఠనగరము. నీ భార్య నమ్మద్రువి ముద్దుల
పుత్రిక. బ్రహ్మ నీ నాభికమలమునుండి పుట్టినవాడు. కుమ్మరి కులమున పుట్టిన నే నేమని
నిన్ను తలంచగలను : 216

గంగానది నీ పాదపద్మములయందు పుట్టినదగుటచే నామెను నీ పుత్రికయని
నాల్గవేదముల చక్కగా నెఱింగిన బ్రహ్మ తెలుపుచున్నాడు. 217

వేయిపదగలగల అదిశేషుడు నీ పావ్వుని దేవతలు చెప్పుచున్నాడు. గరుత్మం
తుని నీ నానామని చెప్పుచుడు. 218

నక్షత్రసంక్తులే నీ పరావరనలు. మెరపులకాంతియే నీ శరీరకాంతి. మేడుపర్వ
తము, హిమవత్పర్వతము మున్నగు పర్వతరాజములే నీ యెముకలు. చంద్ర సూర్యులు
నీ నేత్రములు. ఇట్టి విరాటపురుషుడవగు (విశ్వరూపుడవగు) నిన్ను శరణువేడుచున్నాన' వి
స్తుతించెను. 219

ఏవం స్తువతి కూదే తం । ప్రసన్నా కమలాలయా ।

జగద్ధాత్రీ జగదైవం । పురుషం పరమేశ్వరమ్ ॥ 220

క్యాయం కులాలః పురుషోత్తమా న్య । కథం బహువ త్వయి భక్తి రీద్యత్ ।

కాణాతిరస్య క్వ చ సద్గుణా నై । కి మద్భుతం భోః కరుణామ్బురాశేః ॥ 221

ఇత్యుక్త స్తు జగద్ధాత్ర్యాః గరుడం ప్రత్య భాషత ।

శ్రీ భగవాన్ —

వ మానయా తివేగేన । మత్సమీపం కులాలజమ్ ।

ఇత్యుక్తో గరుడో వేగా । దానినాయ చ కూద్రజమ్ ॥ 222

'ఇత ఏహీ' తి సమ్పాష్య । సమీపం పరమాత్మనః ।

న నత్వా శిరసా దేవం । ప్రత్యభాషత మాధవమ్ ॥ 223

కులాలః —

కి మర్థ మాగమో దేవః । గృహం మే కూద్రజన్మనః ।

న చా హం విదురో దేవో । న చా హం శబరీ ప్రభో ॥ 224

న చా హం గజరాజేన్ద్రో । న చోద్ధవ విభీషణా ।

కిం దేయ మస్తి మద్గేహే । త్వదర్థం పురుషోత్తమ ॥ 225

వదత్యే వం కులాతే తు । తస్య పత్నీ తమాలినీ ।

ప్రాసాద యచ్చ గోవిందం । ద్రౌపదీ వ జనార్దనమ్ ॥ 226

తమాలినీ —

అనాథనాథ గోవిందః । బుద్ధి స్త్వయ్యే వ వర్తతే ।

నజానేమస్త్రీమార్గ మ్తు । న జానే కర్మనిర్ణయమ్ ॥ 227

అశౌచకులజాతానాం । కుతో వేదః కుత స్తవః ।

భక్త్యా మేపరితుష్టః సన్ । మద్భర్తృ శ్చ విశేషతః ॥ 228

మయా పాచిత మన్న ఇచ్చ । యావనాలకులోద్భవమ్ ।

యథేష్టం క్షుద్ధ్య మద్దత్తం । సహ మోదరసాఽరమ్ ॥ 229

ఇట్లా కుమ్మరి భక్తుడు శ్రీనివాసుని స్తుతించినంతనే లోకజననియగు శ్రీదేవి
యనుగ్రహించినదై శ్రీనివాసులతో 221

పురుషోత్తమా : దయాసముద్రా : ఈ కుమ్మరి యెవ్వరు : ఈతనికి నీ యందిట్టి
భక్తి యెట్లు కదిరినది : ఈతని జాతియేమి : ఈ మంచి గుణము వీతనికెట్లబ్బినవి. ఏమి
యీ యాశ్చర్యమ'ని 221

సంతపించుచుండ, శ్రీనివాసుడు గరుడునితో - ఆ కుమ్మరివాని సతిరయమున
నావద్దకు గొవిరమ్మ'ని తెలుపగా గరుత్మంతు డాతనిని గొనివచ్చెను. 222

శ్రీనివాసు డాతని విటురమ్మ'ని ప్రేమతో పిలిచినంతనే కులాలాడు శ్రీనివాసు
నకు తలనువంచి నమస్కరించి 223
కులాలాడు —

దేవా : కూడ్రుడనగు నా యింటికిల చనుదెంచితిరి : నేను విదురుడను కాను.
శబరిని సంతకంచె కాజాలను. 224

నేను గజేంద్రుడనుకాను. ఉద్ధవ, విభీషణులకు పాటి రాజాంను, నాయంట మీ
కిడుదికేమున్నది : 225

అని నాపోవుచుండ యాతని భార్య తమాలిని ద్రౌపది కృష్ణుని యనుగ్రహింప
జేసికొనినట్లు 226
తమాలిని —

దీక్షణావనా : నా బుద్ధి నీయందే లగ్నమైయున్నది. మంత్రములుచూర్చింపజాలని
దానను. నీకు ప్రీతివి కలిగించు కర్మలనెఱుంగను. 227

కూడ్రకులమున పుట్టినవారికి వేదములెట్లు వచ్చును : స్తోత్రములెట్లు నేర్తురు :
మా దంపతుల ముఖ్యముగా నా భర్త భక్తికి సంతపించి 228

నేను వండిన జొన్నన్నమును నాచే సంతనమున నీయబిడిన దానిని నీ యిష్టాను
సారము భుజింపుము. 229

భగవత్కృతభీమాఖ్య భక్తోపచారాభ్యుపగమః

- ఇత్థ ముక్తో జగద్యోనిః । తయా భక్త్యా తమాలయా ।
కమలాముఖ మాలోక్య । జహాస జగదీశ్వరః ॥ 230
- సుప్రసన్నో ఒథ భగవాన్ । తా మువాచ తమాలినీమ్ ।
అవశ్య మన్నం భోజ్యం తే భక్త్యా దత్తం తమాలినీ ॥ 231
- రమాసమేతో రమణీయవిగ్రహః । కులాలవర్యేణ కులాలజాయయా ।
అభుజ్జదత్త ఇచ్చ తదన్న ముత్తమం । ధుక్త్వా శయో శ్చ ప్రదదౌపదంస్వకమ్ ॥
ఏత త్కైతుక మాలోక్య । బ్రహ్మేశానపురోగమాః ।
తుష్టువు ర్హృష్టమనసః । స్రష్టారం సర్వదేహినామ్ ॥ 233
- దేవదుష్టభయో నేదుః । ఖా త్పేతుః పుష్పవృష్టయః ।
ఏతస్మి న్నేవ సమయే । విమానం ప్రాప్త ముత్తమమ్ ॥ 234
- విమానం ప్రాప్త మాలోక్య । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ।
స్యకిరీటం దదౌ తస్య । శఙ్ఖచక్రే చ కౌస్తుభమ్ ॥
పీతామ్బర మలంకారం । కులాలస్య మహాత్మనః ॥ 235

భగవదనుగ్రహేణ కులాలదప్పత్యోః సారూప్యప్రాప్తిః

- రమాయా భూషణం తావత్ । తమాలాయా శ్చ సద్దదౌ ।
దివ్యం విమానమారూఢౌ । విష్ణునా దత్తవై భవౌ ॥ 236
- కులాలతమ్పతీ భక్తౌ । పశ్యత సస్య భూపతేః ।
జగ్ముతు ర్విష్ణుభవనం । సాయుజ్యపదవీం గతౌ ॥ 237
- కులాలపదవీం దృష్ట్వా । తౌజ్జిమాన్ నృపసత్తమః ।
ప్రీడితః పుణ్డరీకాక్షం । శ్రీనివాస మభాషత ॥ 238

భీముడను భక్తుడు శ్రీనివాసున కుపచారముల నొనరించుట

ఇట్లు తమరివి ప్రార్థింపగనే బగత్కారణుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు శ్రీదేవి ముఖమును గాంచి నవ్వి 230

తమల దంపతుల యం దనుద్రహించినవారై “ తమరివీ! తప్పక వీవు భక్తితో నొనంగిన యన్నమును భుజింతువ’ని తెలిపి 231

శ్రీదేవితో గూడ ఆ కుష్మరిదంపతు లొనంగిన పవిత్రాన్నము నారగించి వారికి తన స్థానమును పరమపదము నొసంగెను, 232

ఈ కుతూహలమును కలిగించు కార్యమును జూచి చతుర్ముఖుని దేవతలందఱు చరాచరాత్మక ప్రకృతికర్తయగు శ్రీమన్నారాయణుని సంతోషపిత్తులై ప్రస్తుతించిరి. 233

దేవకుండదురు మ్రోగెను. ఆకాశమునుండి పుష్పవర్షములు కురిసెను. ఈ నమయముననే గొప్ప విమానము రాగా 234

శ్రీనివాసు డా భీముడను కుమ్మరివానికి తన కిరీటమును, శంఖచక్రములను, శాస్త్రభుజిని, పీఠాంబరమును పట్టవస్త్రమును, తన టూషణముల నొసంగెను. 235

భగవంతుని యనుగ్రహమున కుమ్మరిదంపతులకు
సారూప్యము సిద్ధించుట

అట్లే శ్రీదేవి యాభరణములను తమరివి కొనంగెను. ఇట్లు శ్రీమన్నారాయణునిచే దివ్యవిటూతి నొందినవారై దివ్యముగు విమానము నదిరోహించి, 236

కుమ్మరిదంపతు లా తొండమాన్ రాజు చూచుచుండగా పరమపదమున కేగి శ్రీమన్నారాయణుని సాయుజ్యము నందిరి. 237

కుమ్మరివారట్లు మోక్షపామ్రాజ్యము నలంకరించుటను గాంచి తొండమానుడు సిగ్గుజెంది శ్రీనివాసుని 238

తొణ్ణమానగ్య భగవదత్తసామాప్య ప్రాప్తిపకార

మద్రాష్ట్రగతకూద్రస్య । సర్వదా పాపకారిణః ।

సద్గతి స్తు త్వయా తత్తా । కా గతి ర్మమ బాన్ధవః ।

239

శ్రీనివాసః —

ఏత ద్దేహం పరిత్యజ్య । చా న్యం దేహ ముపాశ్రయ ।

తత్రా రాధ్య హృషీకేశం । గచ్ఛ సారూప్య ముత్తమమ్ ॥

340

శతానందః —

ఇత్యుక్తో నృపతి స్సద్యః । స్నాత్వా స్వామిసరోజలే ।

కలేవరం పరిత్యజ్య । పున ర్దేహాంతరం గతః ॥

241

తత్రా ఓరాధ్య హృషీకేశం । శ్రీనివాసం నిరామయమ్

సారూప్యం గతవాన్ రాజా । స్వామినా పూర్వకల్పితమ్ ॥

242

ఏవం హరి స్తత్ర చరిత్ర మద్భుతం । కుర్వన్ జగన్మాతృసమన్వితౌ గిరౌ ।

ఆస్తే జగత్యా ఇచ్చ సురౌఘపూజితౌ । దద ద్యధేష్ట ఇచ్చ మనోరథా న్నతామ్ ॥ 243

ఇత్యే వం కథితం రాజన్ : । మాహాత్మ్యం వేంకటేశితః

యః శృణోతీ ద మాఖ్యానం । మనో రథఫలప్రదమ్ ।

ఇహ లోకే సుఖం భుక్త్వా : సో ఓథ యాతి హరేః పదమ్ ॥

244

ఇతి శ్రీ భవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే కులాలవ్రశంసనం

నామ చతుర్దశో ఽధ్యాయః

శ్రీమన్నారాయణుడు తొండమానునకును సారూప్యము నొసంగుట

నా రాష్ట్రముననుండి వర్షకాలములయందు పావదరితుడగు కులాయనకు మోక్షము నొసంగితివి. నా గతి యేమి ప్రభూ' యని ప్రార్థించెను. 239

శ్రీనివాసుడు --

అంత శ్రీనివాసుడు -- రాజా: నీ పీ డేహమును విడచి మరియొక డేహమును పొంది యా జన్మమున శ్రీమన్నారాయణు నారాధించి యాతని సారూప్యము నందగలవ'ని వర మొసంగెను. 240

శతానందుడు --

జనక మహారాజా: ఇట్లు శ్రీనివాసునివలన వరమునొంది తొండమానుడు వెంటనే స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానమొనరించి శరీరమును విడచి మరియొక శరీరమును పొంది 241

ఆ జన్మమున చిదానందస్వరూపుడగు శ్రీనివాసుని ద్యావించి యాతని యనుగ్రహముచే క్రిందటి జన్మముననే విశ్వయింపబడిన శ్రీమన్నారాయణ సారూప్యమును పొందెను. 242

ఇట్లు శ్రీనివాసు ధర్మకార్యముల నాచరించుచు శ్రీదేవితో నా వెంకటాచలమున విహరించుచు దేవతలచే పూజింపబడుచు నజ్ఞులకు కామితార్థముల నొసంగుచు భూలోకమున విరాజిల్లుచుండెను. 243

రాజా: ఇట్లు పీకు శ్రీ వేంకటాచలవతి మాహాత్మ్యమును తెలిపితివి. దీనిని వినినవారికి కామితార్థము లీదేరును. ఈ లోకమున సుఖముల ననుభవించి పిమ్మట వరము పందగలరు. అవి శతానందుడు జనకమహారాజున కీ చరిత్రమును వివరించెను.

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యమున కుత్సరివానిని స్తుతించుట యనెడు పదునాల్గవ అధ్యాయము.

అశీతితమో లభ్యాయః

శ్రీభవిష్యోత్తర పురాణా న్నర్గత రహస్యాల్లభ్యాయః.

శ్రీసూతః —

శృణుభ్యం మునయ స్సర్వే । శౌనకాద్యా స్తపోధనాః ।

తద్విష్ణో ర్వేంకటేశస్య । రహస్యానుభవం పరమ్ ॥

1

బ్రహ్మజ్ఞే యోని తీర్థాని । స్వయం వ్యక్తాని యాని చ ।

చిరన్తనాని క్షేత్రాణి । పుణ్యారణ్యాని పర్వతాః ॥

2

పూర్వం శ్రుతాని న్వాణి । పురాణాని ద్విజోత్తమాః ।

సామాన్యాని చ ముఖ్యాని । రహస్యం ముఖ్య ముత్తమమ్ ॥

3

ఆష్టాదశపురాణానాం । సార ఇచ్చా న్తే మయా శ్రుతమ్ ।

వ్యాసప్రసాదా త్కారుణ్యాత్ । పరిప్రశ్నేన నేవయా ॥

4

వైకుంఠపదసాయుజ్యం । పరమానందదం పరమ్ ।

భవిష్యోత్తరసారాంశః । సర్వవేదాన్తసంస్కృతాః ॥

5

తత్రా పి చో త్తరే ఖణ్డే । సాక్షి త్సంసారమోచకః ।

ఉమామహేశసంవాదే । రహస్యానుభవో ద్విజాః ॥

6

అనన్దనిలయస్యై వ । క్షేత్రమాహాత్మ్య ముత్తమమ్ ।

మన్త్రాణాం మన్త్రరత్నే ద్వే । ద్వివిధం ద్యాన ముత్తమమ్ ॥

7

శృణుభ్యం పరమానంద- । పదానాం పైర్లభ్యం చ దుర్లభమ్ ।

దేవానా మపి సిద్ధానాం । మహతాం యోగిరాం నృణామ్ ॥

8

అచికిత్స్యగ్రహగ్రస్త- । వికలాశ్లవిరూపిణామ్ ।

రోగిణా మచికిత్స్యానాం । దుష్కర్మపరిపాకినామ్ ॥

9

ఎనుబదియవ అధ్యాయము

శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణము నందలి రహస్యాధ్యాయము

శ్రీ సూతుడు —

శౌనకాది మునీంద్రులారా : శ్రీమన్నారాయణావతారుడగు శ్రీ వెంకటేశ్వరుని గొప్పదగు రహస్యానుభవమును వినుడు. 1

బ్రహ్మాండమునందున్న తీర్థములను గురించియు స్వయముగా నావిర్భవించిన ఆనాదిక్షేత్రములు, నవిత్ర ఆరిణ్యములు, పర్వతముల చరిత్రమును 2

సాధారణ, అతిముఖ్యములగు పురాణముల నన్నిటిని వినియున్నారు. మిక్కిలి ప్రవాసరహస్యమును 3

పడునెదిమిది పురాణముల సారమును, నగు యీ రహస్యము వ్యాసుని యను గ్రహమున వాత్సల్యమువలన, అడుగడుగున తెలిపికొనవలెనను కోర్కెతో నవినయముగ నొనరించు ప్రశ్నలవలన, కుశూషవలన నేను వింటిని. 4

మోక్షసామ్రాజ్యము లభించుట మిక్కిలి యానందదాయకము. భవిష్యోత్తర పురాణ సారాంశమైనదియు, సకల వేదాంతవిషయములను క్రోడీకరించినదియు 5

నుత్తర ఖండమునందలి పార్వతీ పరమేశ్వర సంవాదమునందలి యీ రహస్యానుభవము సంసారబంధమును తొలగించును. 6

ఆనందనిలయ క్షేత్రమాహాత్మ్య మత్యుత్కృష్టమైనది. మంత్రములలో ముఖ్య మంత్రములు రెండు. వాటిని ద్యానించు విధములు రెండు. 7

దేవతలకును, పిద్దులకును, గొప్ప యోగీంద్రులకును, మనుజులకును పొంద శక్యముగఁబడియు, నిత్యానంద స్థానమగు పరమపదమును పొందించునదియునగు రహస్యానుభవమును వినుడు. 8

ఇది మందులచేగాని, మంత్రములచేగాని, శస్త్రచికిత్సలచేగాని వివారించబడని గ్రహములు నట్లకొనుట, అనయవములు శిథిలములగుట, అంగలోపముచే కురూపులగు వారికిని, మందులకు శస్త్రములకు లొంగని రోగములకును, ఘోరపాపాత్ములకును, 9

- ఆపద్వి రవివార్యాభి । ఆవృతానా ఇచ్చ దుఃఖినామ్ ।
మహాపాతకసమ్భూత । కుష్టరోగకరూపిణామ్ ॥ 10
- కాణాన్ధబిదిరాణా ఇచ్చ । మూకానాం పక్షాకుబ్జయోః ।
ప్రాయశ్చిత్త విహీనానాం । పాపినాం దుఃఖినుఃఙినామ్ ॥ 11
- వాస్య ప్యవిర్గతానా ఇచ్చ । సర్వదా క్రూరకర్మణామ్ ।
భవే త్పతినిధిః సద్యః । ప్రత్యక్షో వేంకటాచలాత్ ॥ 12
- భక్తానాం భవతిప్తానాం । గతిశ్చాన్య త్ర నాస్తి భోః ।
స పరః సర్వలోకానాం । సర్వవ్యాధీన్ కృపానిధిః ॥ 13
- వికృత స్మస్తి చక్రేణ । యత్ర తస్మా ద్ధి వేంకటాత్ ।
తస్మా త్స పవ గస్తవ్యో । భోగమోక్షరత్నై ర్జనైః ॥ 14
- విశేషతః క్రూరకలౌ సరాణాం । పాపాకర్మాణాం పరిపీడితామ్ ।
భూగోళమధ్యే ద్రవిణే చ పుణ్యే । శ్రీవేంకటాద్ధి ర్గతి రేవ నాన్యః ॥ 15
- కలౌ యుగే మనుష్యాణాం । సజ్జీర్ణానాం చ రక్షితా ।
శ్రీవేంకటేశా న్నా న్యో లస్తి । సర్వానిష్ఠనివారణాత్ ॥ 16
- యం దృష్ట్వా నా పరం స్థానం । యం దృష్ట్వా నా పరో గిరిః ।
యం దృష్ట్వా నా పరం తీర్థం । యం దృష్ట్వా నాపరం తపః ॥ 17
- యం దృష్ట్వా నా పరో దేవో । యం దృష్ట్వా నా పరో మనుః ।
యం దృష్ట్వా నా పరా భక్తిః । యం దృష్ట్వా నా పరా గతిః ॥ 18
- యం దృష్ట్వా నా పరం జ్ఞానం । యం దృష్ట్వా నా పరం పదమ్ ।
యం దృష్ట్వా నా పరో లాభో । యం దృష్ట్వా నా పరః ప్రేయః ॥ 19
- యం దృష్ట్వా నా పరం ధామ । సాక్షి దానస్తసాన్ద్రకమ్ ।
యం దృష్ట్వా నా పరం ధ్యానం । సమాధి రపి నా పరః ॥ 20
- యం దృష్ట్వా నా పరా ముక్తిః । సర్వేంద్రియమనోహరా ।
యం దృష్ట్వా నా పరో విత్తో । యస్య కాలభయం న హి ॥ 21

అట్లుకొనుటకు శక్యముకాని యాపదలచే చట్టకొని దుఃఖించువారికిని, హెర
పాపముచే కలిగిన కష్టరొగముచే వికృతరూపము నందినవారికిని 10

ఒంటికంటివాడు, గ్రుద్ది, చెవిటి, మూగ, కుంటి, గూనివారికిని, ప్రాయశ్చిత్తము
లేక కర్మలనుచేసిన పాపాత్ములకును, కష్టముచే దుఃఖించువారికిని 11

ఎచ్చటను గతిలేనివారికిని, ఎల్లపుడు ఘాతుక కృత్యముల నొనరించినవారికిని
శ్రీ వేంకటాచలమునుండి వెంటనే బావావివారకము నుపాయము గోచరించును. 12

సంపాకపాగరమున తపించు భక్తులకు వేరుపాయ మెచ్చటను కానరాదు.
నకల లోకములకు నా శ్రీనివాసుడే పరాత్పరుడై విలసిల్లుచున్నాడు. కరుణావముద్రుడై 13

తన చక్రముచే నకల వ్యాధులను చేదించుచుండుటంజేసి ఇహ, పరలోకముల
నక్తులగు జను లా శ్రీనివాసునే శరణుజొచ్చవలెను. 14

ముఖ్యముగా నీ భయంకరముగు కలియుగమున పాపాత్ములకును, పాపకర్మలచే
పీడింపబడుచున్నవారికిని, ఈ ప్రపంచములో ఎవిత్ర దక్షిణదేశమున శ్రీ వేంకటాచలమే
శరణ్యముతక్కు వేరెద్దియునులేదు. 15

కలియుగమున వర్జనంకరము నందినవారిని వివిధములగు నాపదలనుండి త్రోచు
దైవము శ్రీ వేంకటాచలవతియే కాని ఇతర దైవమెరును లేదు. 16

వెంకటాచల క్షేత్రముకంటె సుతక్ష్మష్ట క్షేత్రమును, వెంకటాద్రికంటె శ్రేష్ఠ
వర్వతమును, స్వామి పుష్కరిణికంటె తీర్థరాజమును, శ్రీ వెంకటేశుని ద్యానముకంటె
మిన్నయగు తపమును, 17

శ్రీ శ్రీనివాసుని మించిన దైవమును, శ్రీ వెంకటేశమంత్రమును మించిన
మంత్రమును, శ్రీనివాస దర్శనముకంటె భక్తియు, శ్రీనివాసుని పొందుటకంటె సత్తమ
గతియు 18

శ్రీనివాసుని గుఱించిన జ్ఞానముకంటె జ్ఞానమును, శ్రీ వెంకటాద్రికి మిన్న
యగు స్థానమును శ్రీనివాస సందర్శనముకంటె లాభమును, శ్రీనివాస సంపేదనము
కంటె ప్రయమైనది. 19

శ్రీ వెంకటాద్రికంటె పాక్షాత్తుగా నానందప్రదమగు స్థానమును, శ్రీనివాసుని
గురించిన ద్యానమును మించిన ద్యానమును, యోగమును 20

శ్రీనివాసుని దర్శనమును మించిన వకలేంద్రియములకు వాష్టోదకరమగు మోక్ష
మును, శ్రీనివాసుని దర్శనమునకు మించిన మృత్యుభయమును పారద్రోలు నిత్యనస్తువును

- యం దృష్ట్వా నా పరో విష్ణుః । భక్త్యా సర్వజగన్మయః ।
 యం దృష్ట్వా త్రివిధం కృత్యం । కృతవాన్ నా శ్రాంతయః ॥ 22
- యం దృష్ట్వా నాపరో దాతా । రమేశా న్నా స్తి కామదః ।
 యందృష్ట్వానాపరంబ్రహ్మ । సచ్చిదానందవిగ్రహాత్ ॥ 23
- యం దృష్ట్వా నా పరో యోగః । సాక్షాత్సర్వసిద్ధదాత్ ।
 యం దృష్ట్వా నా పరః పూర్ణః । సర్వగో వేంకటేశ్వరాత్ ॥ 24
- స వేదాంతా త్పురం శాస్త్రం । స దేవో వేంకటేశ్వరాత్ ।
 స వైకుంఠా త్పురం ధామ । స గిరి ర్వేంకటాత్పురః ॥ 25
- సత్యం సత్యం పున స్సత్యం । స దేవో వేంకటేశ్వరాత్ ।
 బ్రహ్మాణ్డే నా స్తి య త్కించీత్ । స భూతం న భవిష్యతి ॥ 26
- వేంకటేశనమో దేవో । నే తి వేదాన్తనిర్ణయః ।
 తద్రహస్యసుసంవాదం । స్వచిత్తస్థ ముమేశయోః ॥ 27
- శృణుధ్వ మవధానేన । సిద్ధాన్త మునిపుణ్ణవాః ।
 శ్రీసూతః —
- తైలానేన స్తశిఖరే । పర్వతే నిర్మలోజ్జ్వలే ॥ 28
- జ్ఞాననిర్మలచిత్తాద్య । యోగిమణ్డలనేవితమ్ ।
 సుఖాసీనం మహాదేవం । రత్నసింహాసనోత్తమే ॥ 29
- ప్రణీపత్య కృపాసింధుం । పార్వతీ పృచ్ఛత ।
 పార్వతీ —
- దేవదేవః పరమాపాత్ర । త్రైలోక్యతిమిరాపహా ॥ 30
- తవా నైకరణా నంద । రహస్యానుభవం పరమ్ ।
 ముక్తిక్షేత్రమ సిద్ధానాం । ముక్తానాం । కర్మబంధనాత్ ॥ 31
- తేషా మానందపాస్థాభ్యైః । అవాప్తి ర్యశ్ర క్షణర ।
 త ద్ధామ గోష్ఠ్యం త్వద్ధ్యాన । వైభవానందమీశ్వరః ॥ 32

శ్రీవివాసునకు మిన్నయగు ప్రాణికోటి లన్నిటియందు వ్యాపించిన దైవమును లేడు. శ్రీవివాసుని సందిర్శన భాగ్యమున మనోవాక్కాయములతో చేయవలసినవి చేసి నర పేర్చిన వాడనుటలో నందియములేడు. 22

శ్రీవివాసునికంటె యధీష్ఠముల నొసంగు దాతలేడు. నచ్చివానంద స్వరూపు డగు శ్రీవివాసునికంటె పరబ్రహ్మ కానరాదు. 23

శ్రీవివాసుని దర్శనముకంటె నకలసిద్ధుల నొసంగునదియు యమ, వియమ, ఆనన, ప్రాణాయామ, ప్రత్యాహర, వ్యాస, యోగ, నమూరులనెడు యెఱిమిది యంగము లతో కూడిన యోగములేదు. శ్రీవివాసునికంటె పూర్ణుడు లేడు. 24

పేదాంతమును మించిన కాత్తముకాని, శ్రీ వెంకటేశ్వరునికంటె దైవముగాని. వైకుంఠముకంటె సుత్యుష్ట పడవిగాని, శ్రీ వెంకటాద్రికంటె మిన్నయగు పర్వతమును లేదు. 25

శ్రీ వెంకటేశ్వరుని మించిన దైవ మీ ప్రపంచమున భూత భవిష్యత్కాలముల యందు లేనేలేడు. ఇది ముమ్మాటికిని సత్యము. 26

శ్రీ వెంకటాచలవతిని మించిన దైవము లేడని పేదాంతములేచే షిర్షయింప బడినది. పార్వతీ పరమేశ్వరుల మనస్సునందున్న రహస్య సంవాదము నా మనస్సున నున్నది. 27

ఆ సిద్ధాంతమును మువిశ్రేష్ఠులగు మీరు పావరాసముగా వినుడు. అనేక కల రములు కలిగి షిర్మలమై ప్రకాశించు కైలాసపర్వతమున 28

జ్ఞానముచే విర్మల మనస్కులైన యోగీంద్రుల నమూహములచే నేవింపబడుదు రత్నసింహాసనమున సుఖముగా కూర్చునియున్న 29

కరుణా నముద్రుడగు నీశ్వరునకు నమస్కరించి పార్వతీ "దేవాది దేవా : పాలలోచనా : మల్లోకముల యంధకారమును పోగొట్టస్వామీ : 30

నీ మనస్సున కానందమును చేకూర్చు రహస్యానుభవమైనదియు, ముక్తులకు మోక్షము నొసంగు పుణ్యక్షేత్రములలో కర్మబంధమునుండి విముక్తులకు సిద్ధులకు 31

అత్యధికానంద మెచ్చట లభించునో యా స్థానము రహస్యమైనదై నీ ద్యావ వైభవమున కానందము నొనగూర్చునదై యున్నదో 32

పూర్ణానందకృపా దృష్టిః । అస్తి చే త్వమే వద ।

ఈశ్వరః —

సాధు పృష్టం త్వయా దేవి । భక్తానాం హితకామ్యయా ॥

33

ప్రియా త్రియతరం మే లస్తి । త ద్రహస్యం వదామి తే ।

బ్రహ్మణ్ణమణ్ణలే పుణ్యే । ద్రవిదే వేంకటాచరే ॥

34

రహస్యం సర్వలోకానాం । పావనం పరమాద్భుతమ్ ।

స్వామిపుష్కరిణీతీర్థం । భక్తిజ్ఞానసుఖప్రదమ్ ॥

35

దర్శనా త్సర్వజన్తూరాం । ఆశ్చర్యం భువి రాజతే ।

అజన్మ సజ్జితం పాపం । దర్శనా దేవ సశ్యతి ॥

36

తత్త్వాత్ జ్ఞానసమృన్నాః । ముక్తాః సంసారబన్ధనాత్ ।

పరానందపదే స్థిత్యా । మోదంతే వేంకటాచరే ॥

37

స్నానపానస్పర్శనై స్తు । కిము వక్తవ్య మీశ్వరిః ।

స్వామిపుష్కరిణీతీర్థం । మహిమా కేన వర్ణ్యతే ॥

38

మయా వక్తుం విరిజ్ఞాద్యైః । న శక్యో లోకదుర్లభః ।

కిం పునఃసిద్ధయోగీనైః । సమరాసురమానవైః ॥

39

సార్థక్రికోటితీర్థానాం । పాతకఘ్నిసుపావనీ ।

వేంకటేశ్వరసద్దామ్నః । సమంతా ద్యోజనత్రయమ్ ॥

40

ముక్తిభూమి శ్చిదానంద । పున సన్దోహమణ్డలమ్ ।

తత్ర స్థితానాం జన్తూనాం । భాగ్యంభాగ్య మహోన్మదామ్ ॥

41

య ద్దర్శనం సదో ఘోరి । సచ్చిదానందసమృతమ్ ।

అహో చిత్ర మహో చిత్రం । అస్మిన్ వైకుణ్ఠమణ్డలే ॥

42

నిద్రానమాధిసమృత్తిః । నివాసః కేవలం తపః ।

కృతకృత్య మభూ జ్జన్మ । శేషాచలనివాసినుః ॥

43

నీకు నా యందు పరిపూర్ణ కరుణా కటాక్షమున్నదో దానిని నాకు తెలుపుమ'ని ప్రార్థించెను. ఆ ప్రార్థనను విని యాశ్వురుడు - దేవీ : నీవు భక్తులకు హితము నొనరించు కోరితో చక్కగా నడిగితివి. అది నా కత్యంత ప్రിയమైనది. 33

ఆ రహస్యమును నీకు తెలిపెదను. వినుము. ఈ చరాచర ప్రపంచమున పవిత్ర ద్రావిడదేశమున శ్రీ వెంకటాచార్యులు 34

సకల లోకములను పవిత్ర మొనరించు పరమాశ్చర్యకరమైన తనను సేవించిన మాత్రముననే సర్వప్రాణులకు నొనంగు స్వామి పుష్కరిణి 35

భూలోకమున నాశ్చర్యకరమైనదై ప్రకాశించుచున్నది. ఎన్నిజన్మములనుండియో అర్జించిన పాపమంతయు నీ స్వామి పుష్కరిణి సందర్శనమున నశించి పోవుచున్నది. 36

ఈ పుష్కరిణి సందర్శనముననే జనులు జ్ఞానమునుపొంది సంసారబంధమునుండి విడిగడినవారై యుత్కృష్టానంద పదవియగు శ్రీ వెంకటాచలమున నానందమునుభవింతురు. 37

స్వామిపుష్కరిణి దర్శనభాగ్యమే యంత యుత్కృష్ట ఫలప్రదమైయుండ స్వామిపుష్కరిణి తీర్థమున స్నానముచేసిన, ఆ తీర్థమును త్రావిన, ఆ తీర్థమును స్పృశించిన దానివలన లభించు మహిమ వర్ణింప నెవరితరము : 38

నేను కావి, బ్రహ్మదురుకావి దీనిని వర్ణింపజాలరు. ఇక సిద్ధులు, యోగీశ్వరులు, దేవతలు, రాక్షసులు, మానవులు వర్ణింపజాలదురా? ఇది లోకులకు దుర్లభమైనది.

మూడున్నరకోట్ల తీర్థముల - పాపములను పోగొట్టి, పవిత్రమొనరించునది యునై స్వామిపుష్కరిణి విలసిల్లుచున్నది. శ్రీ వెంకటాచలమున కన్నిప్రక్కలయందు మూడు యోజనముల వరకునున్న ప్రదేశము 40

ముక్తి నొనంగునది. ఆనందజ్ఞానానంద సముదాయపుంజము. అచ్చట వివసించు జంతువుల, మానవుల యదృష్టమే యదృష్టము. 41

శ్రీ వేంకటాచల దర్శనము మనోహరమైనది. పరమానంద సందాయకమైనది. ఈ సర్వత మెంత యాశ్చర్యకరమైనదో కదా : ఈ వైకుంఠమున 42

విలించుట - నమాదినంపదయవియే చెప్పవచ్చును. వివసించుట - కేవలము తపమొనరించుటయే తేషాద్రీయందు వివసించువారి జన్మ సఫలమైనది. 43

- ప్రార్థయామో వయం నిత్యం । తం వివాసం నృణాం కిము ।
తథాఽపి భక్తిసంయుక్తం । కర్మాచారవ్రతాదికమ్ ॥ 44
- మనః ప్రసాదనం శక్త్యా । స్వామిప్రీతికరం చరేత్ ।
అన్నదానం మహాపూజా- । త్వవనై భవముత్తమమ్ ॥ 45
- స్వామిప్రసాదకైంకర్యం । ఆనన్తాయో పకల్ప్యరే ।
యత్కించో త్వస్వర్జదానాన్న- । పితృశ్రాద్ధాదికర్మ చ ॥ 46
- అత స్థానే కృతం సర్వం । ఆనన్తఫలదం స్మృతమ్ ।
జ్ఞానినో ఽజ్ఞానినో వా పి । సమానం భక్తిపూర్వకమ్ ॥ 47
- కాలక్షేపార్థ ముత్సాహే । కర్మణా బిన్దనం న హి ।
చిరన్తనేషు క్షేత్రేషు । ముక్తిపాత్ర ముదాహృతమ్ ॥ 48
- సాయుజ్యముక్తి రానన్ద । ప్రాప్తిః శ్రీశైలమస్తకే ।
ముక్తిక్షేత్రేషుముక్తానాం । స్వానన్దైసుభవాగమః ॥ 49
- తద్విష్ణో ర్వేంకటేశస్య । పరానన్దపదే స్థితిః ।
ఏత ద్విచిత్ర మత్రైవ । వేంకటేశ్వరమజ్ఞరే ॥ 50
- వస్తుస్వభావవైచిత్ర్యాత్ । పరమానన్దకారణమ్ ।
ముక్తానాంయోగినాంమధ్యే । కశ్చిత్పరమయోగిరాట్ ॥ 51
- ఏత త్పురు రహస్య స్తు । లోకే జానాతి నా పరః ।
సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్త । సారస్యానుభవం ప్రియే ॥ 52
- బ్రహ్మనన్దపదప్రాప్తి । కారణత్వాత్ మమ ప్రియమ్ ।
నై త ద్రహస్య మాఖ్యానం । వక్తవ్యం యస్య కస్య చిత్ ॥ 53
- భక్తియుక్తాయ శాన్తాయ । వక్తవ్యం వేంకటేశ్వరే : ।
సచ్చిదానన్దసమ్మూర్తేః । కల్యాణగుణవారిధేః ॥ 54

మేము ప్రతిదినము వెంకటాద్రియందు నివసించు భాగ్యమునకై ప్రార్థించుచుండ మనుజుల మాట చెప్పినేం : ఆమునను భక్తితో కర్మలను, ఆచారములను, వ్రతములను

44

మనస్సును యథాశక్తిగ నిర్మలముగా నుంచుకొని శ్రీమన్నారాయణునికి ప్రీతి కలుగునట్లు నరింపవలెను. అన్నదానము, మహోత్కృష్ట పూజలనొనరించు నుత్సవ వైకృతము

45

శ్రీనివాసునకు ప్రసాదములను చేయుట కైంకర్యమొనరించుట యనునవి యనేక రెట్లు పరివ్రతములైయున్నవి. ఏకొంచెము బంగారమును కాని, అన్నమును కాని దానమొనరించినను, పితృశ్రాద్ధాది కర్మలను భక్తితో నొనరించినవారు

46

జ్ఞానులైనను, అజ్ఞానులైనను ఒకే విధముగ ఈ స్థవిశేషమున నవి యత్యధికఫలితము నిచ్చునవై యుండును.

47

ఇప్పుట నే కర్మలను గాని కాలక్షేపము కొఱకాచరించినను, వేడుకకై చేసినను నవి బంధహేతువులు కానేరవు. ప్రాచీన క్షేత్రములలో విది మోక్షము నొనంగునదిగా జెప్పబడినది.

48

తిరుపతికొండపైన సాయుజ్య ముక్తియు, ఆనందరాభమును సిద్ధించును. మోక్షమువిచ్చు పుణ్యక్షేత్రములలో మరణించి ముక్తిని చెందువారికి స్వస్వరూపానందము సిద్ధించును. కాని శ్రీనివాసుని కొండపై మరణించువారికి విరతిమానంద స్థానమగు పరమ పదమున శాశ్వరవానమే సిద్ధించును. ఇదియే యీ క్షేత్రమునకు వైలక్షణ్యము.

49, 50

ఇట్టి వైలక్షణ్యమునకు ముఖ్యకారణము వస్తువుయొక్క స్వాభావికమైన మాహాత్మ్యమే. అదియే సర్వోత్కృష్టమైన ఆనందమూలము. మోక్షేచ్ఛగల యోగులలో నొక మహాయోగి మాత్రమే.

51

ఈ పరమ రహస్యము నెఱుంగజాలియున్నాడు. ఇతరులెఱుంగజాలరు. సకల వేదాంతములచే స్థిరీకరింపబడిన యీ రహస్యానుభవము

52

బ్రహ్మానంద పదవి నొనంగునదగుటచే నాకు మిక్కిలి యిష్టమైనది. ఈ రహస్య వరిత మెవరికి చెప్పరాదు.

53

శ్రీ వేంకటేశ్వరునియందు భక్తికలిగి శాంతుడై యున్న వానికే నీ రహస్యము చెప్పదగియున్నది. ఆనందస్వరూపుడును, కల్యాణగుణ సమృద్ధుడునుగు

54

- వేంకటేశహరే ధ్యానం । వైభవం శృణు పార్వతి ।
అనంతకల్పసంజాతం । పాపహరినాశనమ్ ॥ 55
- వాణ్మనఃశ్రవణానన్తం । మకరన్దఫలప్రదమ్ ।
ధ్యానశ్రవణమాత్రేణ । బ్రహ్మానన్దపదప్రదమ్ ॥ 56
- న శత్యతే మయా వత్తుం । తద్దామధ్యానజం ఫలమ్ ।
తద్దామ స్వామిన శ్చిత్రం । అవాణ్మనసగోచరమ్ ॥ 57
- కిము గీర్వాణసిద్ధేస్తేః । బ్రహ్మద్యై ర్మునిమణ్డలైః ।
అత ఏవ రహస్యాధ్యోః । ధ్యానానుభవఉత్తమః ॥ 58
- క్షేత్రే చాదివరాహస్యం । సాక్షాత్ జ్ఞానమయే శుభే ।
స్వామిపుష్కరిణీతీరే । నిర్మలాత్మభి రీడితే ॥ 59
- సార్థత్రికోటిసంస్థానైః । పుణ్యతీర్థైః సమాదృతే ।
పుణ్యవృక్షలసత్పుష్పం । శ్రీగన్ధరదవానితే ॥ 60
- పారిజాతవనోద్యానం । రత్నమణ్డలమణ్డితే ।
నానాద్రుమలతారామం । పుష్పవాటిభిరావృతే ॥ 61
- నిర్ధరీదేవతాపక్షి । మృగాణాం భవనిపూరితే ।
సమస్తదేవతానిధ్యం । యోగిమణ్డలసేవితే ॥ 62
- రమ్యే మనోహరా నన్దే । భక్తిసారమహాత్మవే ।
వైకుణ్ఠేవిరజానద్యాః । తటేభాదావివర్జితే ॥ 63
- నవరత్నమయోద్భూతం । సహస్రస్తమ్భమణ్డలపే ।
జాల్పానదభరాత్కస్తం । రత్నప్రాకారభాస్వరే ॥ 64
- రత్నప్రభాలసదైవం । వైచిత్ర్యవివిధోజ్జ్వలైః ।
చతుర్దిశచతుర్దామం । చతుర్ముక్తిఫలప్రదమ్ ॥ 65

శ్రీ వేంకటాచలవతిని ద్యానము మొక్క వైభవమును చెప్పెదను వినుము.
శ్రీ వేంకటేశ్వరుని ద్యావించిన ననేక కల్పములనుండి పుట్టిన పాపరాశి నశింపజేయును.

వాక్కునకు, మనస్సునకు, చెవులకు నానందమాధుర్య ఫలము నొనంగును.
ద్యానమువలనను, పీనులవిందుగ వినుటవలనను బ్రహ్మానందము లభించును. 66

ఆ స్థానమును ద్యావించుటవలన కలుగు ఫలితమును చెప్పటకు నాకు శక్తి
చాలదు. శ్రీ వేంకటేశ్వరుని యా స్థానము 67

దేవతలైనను, సరమసిద్ధులైనను, బ్రహ్మాదులైనను, మునీంద్రులైనను
మనస్సునకు వాక్కునకు గోచరించవిడి. అందువలననే యీ సరమరహస్యముగ ద్యానానుభ
వము మిక్కిలి యుత్కృష్టమైయున్నది. 68

జ్ఞానస్వరూపమును, మంగళకరమును, నిర్మలముగు మనస్సుకలవారలచే స్తుతింప
బిరునదియునగు స్వామిపుష్కరిణీతీర్థము నందలి యాదినరాహస్వామి క్షేత్రమున 69

మూడున్నర కోట్ల పుణ్యతీర్థములతో నాదరింపబడునట్టియు సవిశ్రమములగు
వృక్షములయందు ప్రకాశించు పుష్పములు కలిగినట్టియు, చందన వృక్షములచే పరిమళించు
చున్నట్టియు 60

పారిజాతవృక్షములు కల ఉద్యానవనములలో రత్నపుంజములచే నలంకరింప
బడినట్టియు, అనేక రకములైన చెట్లు, తీగెలు, తోటలు, పుష్పవాటికలచే నాచరింపబడి
యున్నట్టియు. 61

సెలయేళ్ళ, దేవతల, పక్షుల, మృగముల ద్వనలచే విండినట్టియు, సకల
దేవతలచేతను, సిద్ధులచేతను, యోగులచేత సేవింపబడునట్టియు 62

సుందరమగు, మనస్సున కాహ్లాదకరమగు నానందమును కలిగించు భక్తికి ఫల
మగు మహదానందప్రదమైన వైకుంఠమున బాధారహితమగు విరజానదీతీర్థమున 63

నవరత్నములచే కూర్చబడిన వేయిస్తంభములుకల మండపమున బంగారు
మయమగు రత్నప్రాకారములచే ప్రకాశించుచున్నట్టియు 64

రత్నకాంతులచే ప్రకాశించు బంగారు కాంతులు పలువిధములై విరాజిల్లుచుండ
నాల్గు దిక్కులయందలి ప్రదేశము ధర్మార్థకామమోక్షముల విచ్చునదై 65

- అనన్తార్కతటిచ్చన్ద్రమ్ । మణ్డలోపరిమణ్డలమ్ ।
దుర్నిరీక్షం దురాధర్షం । దుఃస్సహందేవతాదృశామ్ ॥ 66
- అచిన్త్యంతేజసావ్యాప్తం । అప్రమేయ మగోచరమ్ ।
ఛాదితంమాయయావిష్టోః । జ్వలితంసర్వతోముఖమ్ ॥ 67
- మధ్యేతురీయబ్రహ్మఖ్యం । స్వప్రకాశం తదేవసత్ ।
స్వకక్తిగుణవైచిత్ర్యాత్ । వ్యసృజద్విశ్వ మవ్యయమ్ ॥ 68
- ఉపాదానంవిమిత్రజ్ఞా । కారణం జగతః సతః ।
ఉర్జ్జనాభే స్తన్తునేవ । విస్తార స్తస్య మాయయా ॥ 69
- మూల ప్రకృతి సజ్జాత్ తత్ । కార్యత్వేనాపి సజ్జతమ్ ।
తత్తద్వారా బహిర్వ్యక్తం । తతస్త త్త్రివిధం కృతమ్ ॥ 70
- తత్తత్కర్మానుగుణ్యేన । భాతిస్థూలం మహాత్కృశమ్ ।
విషయగ్రహణే పూర్వం । దృశ్యతేహి తదేవ సత్ ॥ 71
- విదుషా మహా ముల్లేఖ । పరామర్శావభాసకమ్ ।
తదుపాదిభి రచ్చినం । మహాత్స్థూలం తథాకృశమ్ ॥ 72
- స్థూలసూక్ష్మక్షుద్రఘటాత్ । యదోద్గచ్ఛతి దీపభాః ।
తదైవబ్రహ్మణ నైకో । భాతి భిన్నముపాదిభిః ॥ 73
- ఉపాధిత్రయమేతత్తు । చ్ఛిత్వా భక్తిమతాం నృణామ్ ।
ఏకమేవాద్వితీయం తత్ । త్రికూన్యం భాతి జృమ్భితమ్ ॥ 74
- మేఘచ్చిద్రాణి సజ్చంద్య । భాసు తేజ ఇవో త్థితమ్ ।
నానాత్వకల్పనాయుక్తం । విశ్వప్రకృతి వర్జితమ్ ॥ 75

అంతములేని సూర్య విద్యుత్ చంద్రమండలముపై నున్నదియు, చూడ శక్యముకానిదియు, ఎదుర్కొన శక్యముకానిదియు, దేవతలకై నను సహింసరాని ప్రభావము కలదియు 66

ఉహింస శక్యముకానిదియు, తేజస్సుచే వ్యాపింపబడినదియు, ప్రమాణములచే తెలియరానిదియు, మనస్సునకు వాక్కునకు గోచరము కానిదియు, విష్ణుమాయచే నావరింపబడినదియు, అంతటను ప్రకాశించునదియు 67

మధ్యభాగమున విరాజిల్లుచున్న స్వప్రకాశస్వరూపముగల పరంబ్రహ్మ తన స్వాభావికశక్తి కల్యాణగుణముల విచిత్రములతో నీ ప్రవాహావిత్యమైన ప్రపంచమును సృజించెను. 68

కంటికి గోచరించు నీ సమస్త ప్రపంచమునకు సాలిపురుగు తన గూడునకువలె ఉపాదాన కారణమున్ను, విమిత్ర కారణమున్ను ఆ నారాయణుడే. ఆతని సంకల్పము చేతనే యీ ప్రపంచమింతగ వ్యాపించియున్నది. 69

అతడు నిత్యమైనను తనకు శరీరమువలె పరతంత్రమైన మూల ప్రకృతి సంసర్గమువలన ప్రపంచరూపముగా వ్యాపించుచున్నాడు. అందువలనే ప్రపంచమొక్కరీతిగ నుండక సత్త్వరజస్తమోగుణ కార్యములగు ప్రకాశప్రవృత్తి మోహములతో గోచరించుచున్నది. 70

చేతనులు చేసుకొనిన పుణ్య పాప కర్మలచే స్థూలసూక్ష్మేరి పరిణామ విశేషములను పొందుచున్నది ఇంద్రియములచే విషయములను గ్రహించునపుడు మనుషుండా వికారజితమే గావించుచున్నది. 71

కాని వండితులు (అత్య పరమాత్మ వివేకముకలవారు) 'అహం' అను శబ్దప్రయోగమును స్థూల సూక్ష్మ ఉపాధులతో కూడిన పరమాత్మపరముగనే గావించుదురు. 72

పెద్ద చిన్న మిక్కిలి చిన్న కుండలనుండి దీపపుకాంతి బయటకు వచ్చునట్లే వివిధరూపముల ప్రకాశించుచున్నది. 73

పరివిప్పన్న భక్తియోగులకి యుపాధులను విడిచి సత్త్వరజస్తమోవికార విదూరమైన పరంబ్రహ్మము స్వచ్ఛముగా గోచరించును. 74

సూర్యుడెట్లు మేఘఖండముల మధ్యనుండి వానిని భేదించుకొని బయటకు ప్రకాశించునో అట్లే నారాయణుడు భిన్నభిన్న ఆకారములతోనున్న ప్రాకృతిక పదార్థములను తొలగించి భక్తులకు తన స్వాభావిక తేజస్సుతో గోచరించును. 75

- నేతి నేతి చ శ్రుత్వా । బోధితం యత్పరం పదమ్ ।
 పరిచ్ఛేత్తు మశక్యత్వాత్ । స్వప్రకాశం తదేవ సత్ ॥ 76
- సత్య జ్ఞానమనాద్యంతం । ఆనన్ద మమృతోద్ధితమ్ ।
 విత్య కుద్ధ ప్రభుద్ధాత్మ । స్వరూపం వాగగోచరమ్ ॥ 77
- సర్వతో వ్యాప్త మాత్మానం । నిర్మలం నిష్కలం శివమ్ ।
 కూన్యా క్షూన్య ఫలం హిత్వా । ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ జృమ్భితమ్ ॥ 78
- భావాభావ వివిర్ముక్తం । ద్వైతాద్వైత వివర్జితమ్ ।
 సచ్చిదానన్ద సాష్టాంగి । పరిపూర్ణమనామయమ్ ॥ 79
- సత్యచిద్దానసూక్ష్మగ్రంథం । అఖణ్డ మశుతో భయమ్ ।
 కైవల్య పదసాయుజ్య । పరానన్ద పద ప్రదమ్ ॥ 80
- నిర్గుణం చేన్ద్రియాతీతం । నిరాకారం నిరజ్ఞానమ్ ।
 స్వభక్తదర్శనార్థాయ । లోకానాం రక్షణాయ చ ॥ 81
- కృపయా సర్వదేవానాం : సిద్ధానాం యోగినాం హితమ్ ।
 కాలప్రవాహ గమ్భీర : మాయావర్త భవామ్బుధే ॥ 82
- తారణాయ వరం దాతుం । భక్తి జ్ఞానపురస్సరమ్ ।
 భజతాం వాఙ్మతాం సమ్మ । దాయురారోగ్య వర్ధనమ్ ॥ 83
- అణిమాద్యష్ట సిద్ధి ఇన్ధ్రు । యోగసిద్ధిఇన్ధ్రు సన్నికత్ ।
 అష్టాంగాయుక్తాం సద్విద్యా । సిద్ధిఇన్ధ్రు విజయాన్వితమ్ ॥ 84
- మన్తయన్తమహాతన్త్ర । దేవతాసిద్ధి కారణమ్ ।
 స్వాం శాంతార మూర్తీనాం । సర్వశక్తి ఫలప్రదమ్ ॥ 85
- త్రికాలయోగ్యం రక్షేర్థం । స్వప్రసిద్ధ్యర్థ కారణమ్ ।
 స్వీకుర్వత్యుగుణం బ్రహ్మ । మూర్తి మత్తదనామయమ్ ॥ 86

పరమాత్మను దోచిండు శ్రుతి 'పరమాత్మ ఇది కాదు అది కాదు'ని చెప్పుట
యూ పరివృత్తమాన పదార్థములవలె పరిచ్ఛిన్నముగ నెఱుంగరాని అఖండ స్వప్రకాశ
స్వరూపమని తెలుపుటకే. 76

సత్యస్వరూపమును, జ్ఞానస్వరూపమును అద్యంతము లేనిదియును, అనంద
స్వరూపమైనదియు, అమృతరూపమైనదియు ఎగు విత్యకుద్ధాత్మ స్వరూపము వాక్కుల
కందనిది. 77

పరంబ్రహ్మ కర్మనందందరహితము, ఇంద్రియ భూత్యము, మంగళాపహము
ఇట్టి స్వాభావిక రూపముతోనే యంతటను వ్యాపించియుండును. నశ్వరమైనట్టియు, అంత
కంటెను కొంత స్థిరమైనట్టియు ఫలస్వరూపమైనదికాదు. కేవలజ్ఞానమైనమైనది మాత్రమే.

ప్రాసంధిక పదార్థములవలె నొకప్పుడుండుట, ఒకప్పుడు లేకుండుట, ఒకప్పు
దొక్కటివలెనే గోచరిండుట (మట్టిముద్ద మొ॥ వానివలె) మఱియొకప్పుడు నానారూపములు
(కుండమూకుడు) గ గోచరిండుటనేనిది. విరంతరము స్వాభావిక సత్, చిత్, ఆనందము
లతో నాశరహితమై పరిపూర్ణముగా ప్రకాశించుచుండును. 78

సత్యమైనది, జ్ఞానమయమైనది, అన్నిటిలోను ప్రవేశించునంత సూక్ష్మమైనది,
శ్రేష్ఠమైనది. దేవతలను మార్చుచెందనిది. కొందరకు కైవల్యమును, కొందరకు సాయుజ్య
మును, మరికొందరకు పరమానందమగు పరమపదమును ప్రసాదించునది. 80

హేయగుణరహితమును, ఇంద్రియములకు గోచరముకానిదియు, తన భక్తులకు
గోచరిండుటకును లోకములను రక్షించుటకును 81

సకల దేవతలకును సిద్ధులకును యోగులకును హితము నొసగూర్చవలెనను
దయతోడను, కాలమును ప్రవాహముచే గంభీరమై మాయయను సుడిగుండములచే నిండి
యున్న సంసారసముద్రమునుండి 82

తరించు పరము నొసంగుటకు భక్తి జ్ఞాన పూర్వకముగా భజించువారిని కోరు
వారికి సంపదలను, ఆయురారోగ్యములను వృద్ధిపొందించునదియు 83

అజిహిది సిద్ధుల నెఱిమిదింటి నొసంగునదియు (అజిహ, మహిహ, గరిహ,
ఘిహ, ప్రాప్తి, ప్రాకామ్యము, ఈశత్వము, విశిష్టత్వము) అష్టాంగములతో గూడిన
నద్విద్య నొసంగునదియు 84

మంత్ర, యంత్ర, మహాతంత్ర, దేవత్యములను సిద్ధింపజేయునదియు, తనఅంశ
ముననుండిన విగ్రహములకు సకలవిధ శక్తులనొసంగి ఫలము నొసంగునట్లు చేయుటకును,

భూతభవిష్యద్వర్తమానములలో రక్షించుటకు తగినదియు, తన ప్రఖ్యాతికి తానే
కారణమైనదియు (స్వాభావికఖ్యాతికలది) ఎచ్చటనున్నను తన స్వరూప రూపగుణములతోనే
యుండునదియు, నాన రూపములను ధరించునదియు, నశ్వరము కానిదియు నై యున్నది.

- వైకుంఠేన సహాగతం పరమిదం శ్రీవేంకటాద్రిస్థలం ।
 పూర్వం జ్ఞానవరాహమూర్తి హరితాభూమ్యాసహాధిష్ఠితమ్ ।
 లక్ష్మ్యైః లలితరూపమద్య సుగుణం కల్యాణ మస్తేదభత్ ।
 శుద్ధబ్రహ్మ తదేవవిశ్వ జననస్థేమ వ్యయానాం ప్రభుమ్ ॥ 87
- సర్వావ్య క్షం మహావిష్ణుం । సర్వలోకైక నాయకమ్ ।
 కారుణ్యానన్ద బహుళ్యాత్ । సర్వాశ్చర్య మయం విభుమ్ ॥ 88
- అనన్దమూర్తిమానన్దం । అచిన్త్యైశ్వర్యసంయుతమ్ ।
 కోటి బాలార్క సజ్కాశం । తడితోటిసమప్రభమ్ ॥ 89
- చంద్రికోటిప్రభం రత్నం । జామ్బూనదపరిష్కృతమ్ ।
 విమానదేవతామూర్తి । తేజోమణ్డలసంయుతమ్ ॥ 90
- దివ్యంవిమానమారూఢం । సితంపరమశోభనమ్ ।
 సర్వోత్తమం మహాప్రఖ్యం । సర్వాలంకారభూషితమ్ ॥ 91
- సీలతీమూతసజ్కాశం । పీతామృతరతటిద్వితమ్ ।
 రత్నతోరణవిద్యోతమాన । ద్వారప్రభాన్వితమ్ ॥ 92
- పంచాయుధవలైర్దివ్యైః । మూర్తిమద్భిరుపాసితమ్ ।
 చణ్డప్రచంద్రప్రముఖైః । ద్వారపాలై రభిష్టుతమ్ ॥ 93
- సునన్దనన్దప్రముఖైః । పారిషద్యైః సమన్వితమ్ ।
 రవికోటిప్రకాశాఢ్యం । చంద్రికోటిసుశీతలమ్ ॥ 94
- అనర్ఘరత్నఖచిత । దివ్యాభరణభూషితమ్ ।
 అచ్యుతానన్తగోపన్ద । ప్రముఖానన్తవిగ్రహమ్ ॥ 95
- పూర్ణబ్రహ్మతనుప్రఖ్య । కృష్ణరామావతారకమ్ ।
 అద్యన్తరహితంపత్య । జ్ఞానవిజ్ఞానవిగ్రహమ్ ॥ 96
- విఖిలోపవిషత్సారమన । సంవేద్యవిగ్రహమ్ ।
 శ్రీభూమినహితంశ్యామం । సున్దరం వేంకటేశ్వరమ్ ॥ 97

శ్రేష్ఠుడు శ్రీ వేంకటాచలము వైకుంఠముతో నహా నీ హలోకమునకు వచ్చినది. భార్యయు జ్ఞానరాహుమూర్తి భూదేవతతో నవతరించుచుండెను నేడు లక్ష్మి దేవితో కూడిన రూపము శుభకరమైయున్నది. శుద్ధబ్రహ్మ స్వరూపమే లోకమున స్పష్టి స్థితి సంహారకారణమైయున్నది. 87

సకల జగమున కదిదేవతయ, నర్వవ్యాపియు, సకల ప్రపంచ నామకుడును దయ, ఆనందముల యాచికృతచే నందర కాశ్చర్యభూతుడును, నర్వవ్యాపియు 88

ఆనందరూపుడును, పూహించకకృమగాని యైశ్వర్యోపేకుడును, కోటి లేత సూర్యుల బోలినవాడును, కోటి విద్యుత్కాంతులను పోలినవాడును. 89

కోటి చంద్రులవంటి కాంతిగలవాడును, రత్నములతోను, బంగారముతోను మలచబడి తేజఃపుంజమగు 90

దివ్యుడుగు విమానమున నధిష్ఠించియున్నట్టియు, అందరిలో నుత్తముడును, గొప్ప ప్రఖ్యాతిగలవాడును, నన్వవిరాంకారభూషితుడును. 91

నల్లని పేనుమునుబోలి పీతాంబరముచే నలంకరింపబడినవాడును, రత్నతోరణముతో ప్రకాశించు ద్వారకాంతులచే విలసిల్లువాడును, 92

శరీరధారులగు పంచాయుధములచే పూజింపబడువాడును, చంద, ప్రచంద మొదలగు ద్వారపాలరచే స్తుతింపబడువాడును, 93

సునందనందాది ప్రమథులతో కూడినవాడును, కోటి సూర్యులవలె ప్రకాశించు వాడును, కోటి చంద్రులవలె చల్లనగువాడును, 94

అమూల్యములగు రత్నములచే చెక్కబడిన దివ్యములగు నాభరణములచే నలంకరింపబడినవాడును, అచ్యుత, ఆనంత, గోవింద మొదలగు నామములచే ప్రకాశించు శరీరము కలవాడును, 95

పూర్ణబ్రహ్మయను శరీరముతో ప్రసిద్ధిని గవిన కృష్ణ, రామానకారములను ధరించినవాడును, అవి అంతములు లేనివాడును, సత్య, జ్ఞాన, విజ్ఞానరూపుడును, 96

సకలోపనిషత్తులకు సారమగు శరీరము కలవాడును, శ్రీ భూదేవులతో కూడిన వాడును, సుందరుడును, 97

- అనేకకోటికందర్ప । లావణ్యమథనోత్థితమ్ ।
 జగన్నోహనగోపాల । లీలావైచిత్ర్యకారణమ్ ॥ 98
- నానాగమరసాభిజ్ఞైః । వైభానసమహర్షిభిః ।
 బ్రహ్మగస్త్యభరద్వాజ । సనకవ్యాసనందనైః ॥ 99
- వామదేవకతానంద । భృగ్వాద్యైశ్చప్రపూజితమ్ ।
 జనకాద్యైః సృపశ్రేష్ఠైః । అర్చితంపురుషోత్తమమ్ ॥ 100
- మయావ్యజ్ఞిరసాదేవి । లోకపాలైః సమర్చితమ్ ।
 హిమవర్షసహస్రాణి । స్వామిపుష్కరిణీతపే ॥ 101
- మత్కుమారతపోధ్యాన । సమాధికుసుమార్చితమ్ ।
 కుమారంపరమానంద । పరం విశ్వాభిషేచితమ్ ॥ 102
- మామంతః కరుణానంద । స్వానభూతిరసాలయమ్ ।
 శఙ్ఖచక్రావయోద్యుత్త । నితమ్బస్థచతుర్భుజమ్ ॥ 103
- దర్శనీయతమం లోకే । ప్రసన్నవదనామ్బుజమ్ ।
 అకర్ణాంతవిశాలాక్షి । కటాక్షబ్ధితరంగిణమ్ ॥ 104
- మందస్మితంసునాస్రగం । సుభ్రువంపాలశోభితమ్ ।
 జామ్బూనదేన్దుకస్తూరీ । కుంజుమామ్యూర్ధ్వపుష్పిణమ్ ॥ 105
- పాదనూపురమారభ్య । కిరీటానైస్సమర్చితమ్ ।
 వజ్రాంశుశర్వజాబ్జాది । రేఖపాదలలామయైః ॥ 106
- నఖమణ్డలచంద్రికాం । జ్యోత్స్నయా జితమాయయైః ।
 విలసత్కుచకాతిన్య । కుంజుమాంజ్ఞితరేఖయైః ॥ 107
- కమలాకరకాతిన్య । భావిమ్రదిమళాలినోః ॥
 భజతాం పరమానంద । మకరంద వదన్యయైః ।
 లసన్మాణిక్యమణ్డర । విద్యుత్పుష్ప ప్రభారురైః ॥ 108

అనేక కోట్ల మన్యకుల సౌందర్యమును మదింపగా వచ్చిన జగత్తును మోహింప జేయు గోపాలని రీతివిచిత్రములకు కారణభూతుడును. 98

అనేక వేదసారముల నెఱింగినట్టియు, వైఖానస మహర్షులచేతను, బ్రహ్మ అగస్త్య భరద్వాజ సనక శ్రీ శుకయోగీంద్రులచేతను 98

వామదేవ, శతానంద, భృగువు మొదలగువారిచే పూజింపబడువాడును, జనక చక్రవర్తి మొదలగు రాజేంద్రులచే పూజింపబడువాడును, 100

అనేక పేల సంవత్సరములు స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున నాచేతను, అంగిరసుని చేతను, లోకపాలరచేతను పూజింపబడినవాడు, 101

నా కుమారునిచే తపస్సు ద్యానము సమాధులనబడు పుష్పములచే పూజింపబడిన వాడును, ఎప్పుడును యువావస్థలో నుండువాడును, మహదానంద స్వరూపుడును, విరం తరము భక్తులు గావించు నభిషేకములతో కూడియుండువాడును, 102

నా హృదయమున కానందరసానుభూతి నిలయుదును, ఒక చేత చక్రమును ఒక చేత శంఖమును దరించి, ఒకచేతి నెత్తియుంచి, ఒకచేతిని కటి ప్రదేశమున నుంచుకొని నాల్గు భుజములచే ప్రకాశించువాడును, 103

చూడకగినవాడును, నిర్మలమగు ముఖారవిందము కలవాడును, విశాల నేత్ర ములయందు క్రీగంటి ప్రసారములు తరంగించుచుండువాడును, 104

చిరునవ్వు చిందించువాడును, మంచి ముక్కు గలవాడును, చక్కని కను బొమలు కలవాడును, చక్కని నుడుగు కలవాడును, స్వర్ణమయమగు చంద్రకళ, కస్తూరి, కుంకుమలతో నూర్వృషండ్రముల ధరించినవాడును, 105

పారములయందలి నూపురములను మొదలకొని కిరీటమువరకు గల యాభరణములచే నలంకరింపబడినవాడును, వజ్ర, అంకుశ, ద్వజ, పద్మాది రేఖలచే విలసిల్లు పాదపద్మములు కలవాడును, 166

కాలి గోళ్యయందలి చంద్రకాంతులచే మాయాంధకారమును పారద్రోలువాడును శ్రీదేవి కవచములయందలి కంకుమరేఖలచే చిహ్నితమైనవాడును, 107

పేవించువారలకు మహదానంద మకరందము నొసంగు నౌదార్యము కలిగియు, ప్రకాశించు మాణిక్యములుకల అందెల కాంతిపుంజములచే ప్రకాశించునవియు, 108

- మణికిక్కిణికాకాల । ఘోషైః వేదాంతరూపిభిః ।
పాదారవిష్ట సౌందర్య । యోగ్యానర్హ సుభూషణైః ॥ 109
- చారుణానురూపావణ్య ప్రధారజ్ఞాత భూషణైః ।
వితమృవిలసత్పీత । కాశేయాచ్ఛర మేఖలైః ॥ 110
- అనర్హ రత్నఖచితైః । జామ్బూనద పరిష్కృతైః
విచిత్రతేజసాం పుష్పైః । కాశీవై డూర్యమణ్డలైః ॥ 111
- నాభీపుటలసత్పీత । పద్మకోశ శ్రీయోజ్జ్వలైః ।
ఊర్ధ్వరోమావళీభాభిః । జితేంద్రిమణి కాన్తిభిః ॥ 112
- ముక్తాదామలనదృశః । స్థలపద్మాతదీతకరైః ।
జ్యోతిర్మయైర్భూహూతైః । తపనీయమయోజ్జ్వలైః ॥ 113
- కమ్బుగ్రీవాలసత్కణ్ఠ । మాలారత్న ప్రభాజ్ఞరైః ।
పదకేషు లసన్నానా । మణిదీపావళీవరైః ॥ 114
- సురత్నాజ్గదకేయూర । కంజుజైరజ్గోయతైః ।
ఇంద్రనీలమణీశ్యామ । రమణీయాహి భూషణైః ॥ 115
- శఙ్ఖచక్రాభయాది । శ్రీభూషితైశ్చ భుజోత్తమైః ।
సుచారుచురుకోల్లాసి । పల్లవాధర పాటలైః ॥ 116
- వక్షసక్కిలసద్దంత । కాన్తిచంద్రితపస్మితైః ।
హర్షచంద్రిముఖామృజ । రమ్యనాసాసమోన్నతైః ॥ 117
- సువర్ణమకరప్రఖ్య । కుణ్డలాభ్యాం కపిలయోః ।
జితబాలార్కబిమ్బాభ్యాం । సౌందర్యాకరసీమయోః ॥ 118
- దయామ్బురి సుధాస్నాన । కమలాక్షిద్యయోత్సవైః ।
మణిచావలతాచారు । భూల్లసద్బాలపట్టతైః ॥ 119

వేదాంతస్మరూపములై మణులచే గ్రువ్పబడిన చిరుగంటల శబ్దములు కలవియు.
పాదారవిండుముల సౌందర్యమునకు తగిన వెలలేవి యాభరణములు కలవాడును. 109

అందమగు మోకాళ్లు తొడలయందల లావణ్యముచే ప్రకాశించు నాభరణములు
కలవాడును, మొలయందు ప్రకాశించుచున్న పట్టు వత్తమును. మొలనూలు కలవాడును,

వెలలేవి రత్నములచే చెక్కబడి, బంగారముచే సంకోచింపబడినట్టియు, విచిత్ర
మగు లేటోరాకులుగల మొలనూలునందలి వైడూర్యములు కలిగినట్టియు, 111

చొద్దునందు ప్రకాశించుచున్న పచ్చని పద్మగర్భమునందలి కాంతులచే ప్రకాశించు
చున్నట్టియు, ఇంద్రనీలమాణిక్యములను మించిన నూగరుచే విలసిల్లువాడును, 112

మత్స్యాలహరములచే ప్రకాశించు వక్షస్థలమున మెరపుతీగలవలె కాంతివంత
మై బంగారువలె రాజిల్లు యజ్ఞోపవీతములు కలవాడును. 113

శంఖమువంటి మెడయందు ప్రకాశించు కంఠమాలయందలి రత్నకాంతులును,
ఆహారములయందు వ్రేలాడు పతకములయందలి దీపములవంటి మణులు కలవాడును 114

మేలు రత్నములచే బటికములగు భుజకీర్తులును, దండికడియములు, కంఠా
ములు, ఉంగరములు కలవాడును, ఇంద్రనీలమణులవలె నల్లనగు సుందర సర్పముల
చేతను, 115

శంఖము, చక్రము, అభయముద్ర కాంతులచే నలంకరింపబడిన భుజములు
కలవాడును, మిక్కిలి అందమగు గర్దము కలిగి ప్రకాశించు లేతచిగురువంటి పెదవులు
కలవాడును. 116

వజ్రముల వరుసలవలె కాంతివంతములగు దంతకాంతులచే వెన్నెలలవంటి
చిరునవ్వు లొలికించువాడును, పూర్ణచంద్రునివంటి ముఖపద్మమునందలి సుందరమై
యెత్తగు ముక్కు గలవాడును. 117

బంగారు మకరకుండనములు కలిగి లేత చంద్రబింబమువలెనుండి సౌందర్యము
నకు హద్దువలెనున్న గండస్థలములు కలవాడును, 118

కృపయినెడు యమృతపాగరమున స్నానమొనరించు శ్రీదేవి కటాక్షముకలిగి,
మణుల కదలికచే నండమగు కనుబొమ్మలపై ప్రకాశించు పాలప్రదేశము కలవాడును. 119

ఆనీలచికురాంతఃస్థః । ముక్తారాజివిరాజితైః ।

రమణీయసుకర్ణాక్షి । విటలాలక కుంతలైః ॥

120

రాజత్కిరీట సౌందర్య జితకన్దర్పకోటిభిః ।

త్రితేజోఽధిక సజ్జాతైః । నానారతైర్నర్మహాశ్రయైః ॥

121

తప్తహాటకసంలగ్నైః । నానావైచిత్ర్యరశ్మిభిః ।

అలంకృతం కిరీటేన । స్కన్దదత్తేన తేన చ ॥

122

రాజమానందయామౌఘిం । సుధారాభివర్షిణమ్ ।

సర్వాజ్ఞభూషణైస్సర్వైః । జగన్మోహనవిగ్రహమ్ ।

రూపలావణ్యసర్వాజ్ఞ । భూషణాద్యైరతిప్రియమ్ ॥

123

ఆపాదకేశవిలసన్మణీమన్మహార్హ । నేపథ్యజాలమణికాన్తితడిక్కులానామ్ ।

జామ్బూనదాగ్ర్యఖచితామలరమ్యవాసాం । సౌపానసాలిభిరతీవ భృశాభిరామమ్ ॥

తారాగణేష్ఠరవిమణ్డలమణ్డితోఽద్యుః । త్సౌదామినీత్రిపథగాగ్రహరాశియుక్తమ్ ॥

తార్క్ష్యదయాద్రికనకాచలశృంగనిష్ఠం । కాలాత్రబృన్దమివ కాన్తికులాభిరామమ్ ॥

శ్రీవేంకటేశమతిసుందరమోహనాంగం । శ్రీభూమికాన్తమరవిన్దదలాయతాక్షమ్ ।

ప్రాణప్రియం ప్రవిలసత్కరుణామ్బురాశిం । బ్రహ్మేశవన్ద్యమమృతం వరదం
భజామి ॥ 126

సతతం హృదయామౌఘిం । మధ్యే శ్రీవేంకటేశ్వరమ్ ।

ప్రణవార్ధస్వరూపం తం । త్రిమణ్డలసుసంస్థితమ్ ॥

127

చన్ద్రసూర్యాగ్నిబిమ్బానాం । ప్రకాశకరమచ్యుతమ్ ।

ధ్యానస్వరూపం దేవేశం । సర్వదానన్దదం మమ ॥

128

ఆపాదమస్తకాన్తం వై । శ్రీమద్భూషణభూషితమ్ ।

చన్దనాగరుకర్పూర । కస్తూరీమృగలాఞ్చనైః ॥

129

మిక్కిలి వల్లసగు ముంగురులక్రింద దాగియున్న ముత్యములచే ప్రకాశించును. సుందరమగు చెవులు, నేత్రములు, పాలప్రదేశమునందలి ముంగురులు కలవాడును, 120

ప్రకాశించు కీటి పొంగర్యముచే కోటి మన్మథులను జయింపజాలినవాడును, చంద్రసూర్యాగ్నులను మించిన కాంతిగలిగినట్టియు, గొప్ప ఆకరములతో (గమలతో) బుట్టిన అనేక విదములగు రత్నములతో 121

మేలిమి బంగారమునందలి విచిత్రకాంతులు కలిగి కుమారస్వామిచే నీయబడిన కీటిమచే నలంకరింపబడి 122

ప్రకాశించువాడును, దయారసముద్రుడును, అమృతధారలను కురిపించువాడును, నక్షత్రాంగములయందలి భూషణములచే నకల జగన్మోహనరూపుడైనవాడును రూప, లావణ్యము, అన్ని యవయవములయందలి భూషణములచే ముక్కిలి ప్రియమైనవాడును, 123

పాదములనుండి తలవరకును నమూల్యములగు మణిమయ సస్త్రాద్యలంకారముల కాంతి మెరపులు కలిగి, మంచి బంగారు చెక్కదములయందలి కాంతులకలిగిన మిక్కిలి సుందరుడును, 124

నక్షత్రసముదాయము, సూర్యమండలములచే నలంకరింపబడినవాడును, మెరపులు, గంగ, గ్రహరాకులచే కూడినవాడును, గరుడ, ఉదయాచలము, మేరువర్వత శిఖరమున నుండువాడును, పీఠిమేఘమునంటి కాంతిచే సుందరమైనవాడును, 125

మిక్కిలి మనోహరమగు శరీరముగలవాడును, శ్రీ భూదేవుల ప్రాణనాథుడును, తామరరేకులవలె విశాలమగు నేత్రములు కలవాడును, ప్రాణములకంటె ప్రియమైనవాడును, దయారసముచే ప్రకాశించువాడును, బ్రహ్మరుద్రులచే నమస్కరింపబడువాడును, అమృత స్వరూపుడును, కామితార్థప్రదాయుడునగు శ్రీ వేంకటాచలవతిని పేవించుచున్నాను. 126

ఓంకారార్థమగు స్వరూపముగలవాడును, సూర్యయోగి హృదయ వరమవదముల యందు స్థిరముగ నుండునట్టియు ఖిత్తుల హృదయ పుండరీకమధ్య విరాజిల్లు శ్రీ వేంకటేశ్వరుడును, 127

చంద్ర, సూర్య, అగ్నులను ప్రకాశింపజేయువాడును, ధ్యానమునకు తగిన స్వరూపముగలవాడును, దేవతలకు ప్రభువును, ఎల్లపుడు నానందమొనంగువాడును, 128

పాదములనుండి శిరమువరకు కాంతివంతములగు భూషణములచే నలంకరింపబడినవాడును, చందన, అగరు, కర్పూరము, కస్తూరి, పుసుగు, 129

- కుంకుమైర్లునసారభ్య . సువాసితదిగన్తరైః ।
మిశ్రితైర్దివ్యగన్దైశ్చ । సులిప్తాఙ్గం మనోహరైః ॥ 130
- నానావర్ణలసత్పుష్ప . దివ్యసారభ్యమాలయా ।
హిమామ్బుసిక్తయాదివ్య . వైజయన్త్యా విరాజితమ్ ॥ 131
- కుమారస్వామినా నిత్యం । భక్త్యా నిర్మలచేతసా ।
దివ్యోత్సవైర్దివ్యరస । ప్రవాహామృతపాయనైః ॥ 132
- దదిక్షీరఘృతైర్దివ్య . సూపాన్నమధుశర్కరైః ।
దివ్యసారభనైవేద్యైః । షడ్రసామృతపాయనైః ॥ 133
- దివ్యోపచారైః కల్యాణ . వైభవైః షోడశాభిదైః ।
దివ్యసారభతామ్బూలైః । ముక్తాచూర్ణవిమిశ్రితైః ॥ 134
- కర్పూరపీడికాభిశ్చ । దివ్యభోగైః సుపూజితమ్ ।
సర్వాఙ్గభూషణాదిక్య . లసత్కమలయా సహ ॥ 135
- ధూపదీపమహాదీప . రాజన్నీరాజనోత్తమైః ।
సున్దరైశ్చామరైశ్చత్రైః । వ్యజనైర్దర్పణోత్తమైః ॥ 136
- గీతవాదితనృత్యైశ్చ । మృదంగపటహానతైః ।
వీణావేణుసుతాలాద్యైః । గోమఘస్వరమణ్డలైః ॥ 137
- తూర్యభేరిసుశణ్డేన్ద్ర . దివ్యఘోషైర్దివాకసామ్ ।
సిద్ధకిన్నరగన్ధర్వా . పురఃకిమ్మరుషవ్రజైః ॥ 138
- సతుమ్మరుహాహామా . హః, నారదాదిసురర్షిభిః ।
గరుడోరగయజ్ఞాణం . విద్యాధరవినుదినామ్ ॥ 139
- సజ్గీతమధురాలాపైః । స్కన్దస్తోత్రైః సుతోషితమ్ ।
శుద్ధసత్త్వమయాకారం । అపి స్వామిసరస్వతే ॥ 140

కుంకుమల పరిమళాదికముచే పరిమళించుచున్న దిక్కుల చివరలకలిగి యన్ని పరిమళములతో కలసిన దివ్యగంధమును నర్వాంగములయందలందినవాడును, 131

అనేక రంగుల పుష్పముల పరిమళముచే పరిమళించుచు, మంచునీటితో తడసిన దివ్య వైజయంతీమాలతో ప్రకాశించువాడును, 131

నిర్మలమైన మనస్సుగల కుమారస్వామిచే భక్తితో సేవించబడువాడును, దివ్యోత్సవములతోను, దివ్యరుచులుగల అమృతమువంటి పాయసము 132

పెరుగు, పాలు, నేయి మొదలగువాటితో వపున్నము, తేనె, చక్కెరలతో నొసరించిన ఆరు రుచులుగల (తీపి, పులుపు, ఉప్పు, కారము, వగరు, చేదు) వంటకములతోను 133

కల్యాణ వైభవములతోను పదునారు విధములగు సువచారములతోను, మిక్కిలి పరిమళించు తాంబూలమును, ముత్యపుబొడితో కలసిన 134

కర్పూర తాంబూలములతోను, దివ్యభోగములతోను చక్కగా పూజింపబడు వాడును, అవయవము లన్నిటియందలి భూషణములచే ప్రకాశించు లక్ష్మీదేవితో 135

దూపదీప మహాదీపముతో నొప్పు హారతులతోను, సుందరములగు చామరముల తోను, గొడుగులతోను, వినవికల్మలతోను, అర్ధములతోను, 136

పాటలు, వాయిద్యములు, నృత్యములతోను, మృదంగ, వీణ, పిల్లనగ్రావి, తాళములు, బూరాలు మొదలగు వాయిద్యములతోను, 137

దేవతల వాయిద్యవిశేషము, భేరి, మంచి శంఖముల దివ్యధ్వనులతోను, సిద్ధాకిన్నర, గంధర్వ, అవ్వర, కింపురుష సమూహములతోను 138

కుమ్మర, గంధర్వ, నారదాది దేవతాశ్రేష్ఠులతోను, గరుడ, శేష, యశతికుసు విద్యాధరులకును ఓనోదమును కలిగించు 139

సంగీత మధురగానములతోను, కుమారస్వామి స్తోత్రములతో సంతోషపెట్టి బడినవాడును, శుద్ధ సత్వగుణ సంపూర్ణుడును 140

- రమన్తం రమయాసార్థం । ఆనన్దకరమాననమ్ ।
 వసన్తమమలానన్దం । ఆత్మారామం ముదాన్వితమ్ ॥ 141
- సమన్తదేవతావన్ద్యం । సార్వభౌమశిఖామణిమ్ ।
 కర్తారం సృష్టికాలే చ । భర్తారం పాలనే జగత్ ॥ 142
- హర్తారం ప్రళయే కాలే । వేంకటేశ్వరమవ్యయమ్ ।
 సర్వదేవనియన్తారం । సర్వదేవేశ్వరేశ్వరమ్ ॥ 143
- చరాచరాత్మకం విశ్వం । రక్షితారం కృపానిధిమ్ ।
 కిరీటాంకదసంరాజ । దీర్ఘబాహుమరిన్దమమ్ ॥ 144
- సర్వాంగలక్షణానన్దం । దర్శయన్తం పదామ్బుజమ్ ।
 సత్యం విశుద్ధవిజ్ఞానం । మనప్రజ్ఞాప్రదం హరిమ్ ॥ 145
- కారుణ్యవిగ్రహం దేవం । సర్వజీవదయాపరమ్ ।
 ఉపాస్మాహే వయం నిత్యం । హృదయేఽష్టదశామ్బుజే ॥ 146
- అష్టాక్షరపదానన్దం । రమేశం కర్ణికోపరి ।
 వీవం ద్యేయం పురస్కృత్య । పశ్చాద్ధ్యానమిదం వదేత్ ॥ 147
- యన్నామశ్రుతిపారసాన్ద్రజలదిస్థానే లసత్కౌస్తుభం ।
 స్వాజ్ఞానానన్దతమిస్రదుఃఖహరణం మత్పుత్రసంజ్ఞీవనమ్ ।
 విశ్వాభీష్టవరప్రదానఫలదం భోగీన్ద్రసదృశణం ।
 సర్వైశ్వరనిదానమాత్మవరదం శ్రీవేంకటేశం భజే ॥ 148
- సన్తోషో మమ వేంకటేశవికటే శ్రీస్వర్ణముఖ్యాన్తపే ।
 స్వావాసో భవతీతి దివ్యసరితః స్వర్గాపవర్గప్రదే ।
 కైలాసే విదికుమ్భనమ్భననుతే శ్రీకాళహస్తిస్తలే ।
 కైవల్యే వసతామనన్తమహిమా యోగీశ్వరో దుర్గరః ॥ 149

శ్రీదేవితో స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున విహరించువాడును, ఆనందము నొన గూర్చు మనస్సుకలవాడును, నిర్మలానంద స్వరూపుడును, తన స్వరూపమే తనకు ఉద్యాన వనమున నానందించువాడును, ఆనందస్వరూపుడును, 141

సకల దేవతలచే నమస్కరింపబడువాడును చక్రవర్తులలో నగ్రగణ్యాడును, సృష్టికాలమున సృష్టించువాడును, పాలించుకాలమున భరించువాడును 142

ప్రళయకాలమున సంహరించువాడును, నాశరహితుడును, సకల దేవతలను వియమించువాడును, సకల దేవతలకు ప్రభువును 143

ఇటునటు సంచరింపజాలు మనుష్య మృగ పక్షి జాతులను, సంచరింపజాలని కొండలు, వృక్షములు, రాయి, రప్ప మొదలగు ప్రపంచమును రక్షించువాడును, కరుణా సముద్రుడును, కిరీటము, భుజీర్తులతో ప్రకాశించు బొడలగు చేతులకలవాడును, 144

సర్వానందములయందు చక్కని లక్షణములచే నానందమైనవాడును, తన పాదపద్మములే శరణుని చూపుచున్నవాడును, సత్యస్వరూపుడును, శుద్ధ సత్యగుణో పేతుడును, జ్ఞానరూపుడును, గొప్ప జ్ఞానము నొసంగువాడును, కరుణాస్వరూపుడును, సకల జీవులను దయతో చూచువాడును, 145, 146

‘ఓం నమో వేంకటేశాయ’ యను నెనిమిది అక్షరములుగల పదముచే వెలుంగు శ్రీ వేంకటేశ్వరుని మనస్సునందలి యష్టదశకమలములోని మధ్యభాగముపై నుంచుకొని విత్యము ఊపావించుచున్నాము. ద్యానము విట్లు చేసిన తరువాత ద్యానము నిర్వాణర్పణలయును. 147

పార్వతీ : ఎవని పేరుఁడెవత్తులపాలమును నగాధనముద్రమున మెరయుచున్న శౌస్తుభరత్నమో, అజ్ఞానమును సంధతామిసన నరకరూపదుఃఖమును పోగొట్టునదియో, ఏ నామము నా పుత్రుని బ్రతికించినదో, ఏ నామము ప్రసంపమున నందరకు కామితార్థముల నొసంగునదియో, ఎవరదీశేషునికు భూషణమువంటివాడో, సకలైశ్వర్యము లెవనిదయచే నిద్రించుచున్నవో, నాకు నరముల నెవరొసంగునో యట్టి శ్రీ వేంకటేశుని సేవించును. 148

నాకు శ్రీ వేంకటేశ్వరుని సన్నిధానమున నుండుటయు, స్వర్ణముఖీనదీతీర నివాసమును, స్వర్ణమోక్షముల నొసంగు స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున నునికియు, కైలాస మునను, బ్రహ్మ, అగస్త్యులచే స్తుతింపబడు కాళహస్తి క్షేత్రమున విత్యనివాసమును, నాకు ప్రీతికరములు, కైవల్యమున విహించువారికిని గొప్ప ఊహిషగరి శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు పొందకత్యముకానివాడు. 14

- తారం నతిం సముద్భవ్య . శ్రీపూర్వం మస్త్రముచ్చరేత్ .
నవాక్షరమిదం దేవి . సర్వగోప్యం హృది స్థితమ్ .
త్వయి స్నేహాత్పమాఖ్యాతం . పరానన్దపదప్రదమ్ ॥ 150
- నమః శ్రీవేంకటేశాయ . శుద్ధజ్ఞానస్వరూపిణే .
వాసుదేవాయ కాంతాయ . శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥ 151
- మస్త్రధ్యానమిదం కృత్వా . పశ్చాన్మస్త్రమిదం వదేత్ .
నమః శ్రీవేంకటేశాయ . నమోఽస్తు వా సముచ్చరేత్ ॥ 152
- అష్టాక్షరమిదం ఖ్యాతం . మక్తిముక్తిఫలప్రదమ్ .
రహస్యం సర్వమస్త్రజ్ఞాం . గోపనీయం ప్రయత్నతః ॥ 153
- స్వామిపుష్కరిణీస్నానం . వేంకటేశ్వరదర్శనమ్ .
మహాప్రసాదస్వీకారః . త్రయః త్రైలోక్యదుర్గ భమ్ ॥ 154
- సర్వత్ర కీర్తయేత్ప్రాజ్ఞః . స్వామిపుష్కరిణీం పరామ్ .
సువర్ణముఖిం దివ్యాం . వేంకటేశ్వరమవ్యయమ్ ॥ 155
- అజ్ఞానాన్దతమఃసూర్యం . పాపినాస్తు న రోచతే .
ఏతత్సూక్ష్మతరం పుణ్యం . యోగినామపి దుర్గ భమ్ ॥ 156
- స్వామిపుష్కరిణీం గజ్ఞాం . సువర్ణముఖిం పరామ్ .
వేంకటేశం హరిం వేతుం . సర్వతీర్థేషు సంస్మరన్ ॥ 157
- మహాపాతకనష్టేభ్యో . ముక్తః ప్రజ్ఞానవాన్ భవేత్ .
ఏతత్ స్థూలం మహాపుణ్యం . పాపినాస్తు న రోచతే ॥ 158
- స్వామిపుష్కరిణీతీర్థం . దివ్యౌషధరసాయనమ్ .
వైద్యః శ్రీవేంకటేశోఽయం . మృత్యురోగనికృత్తనః ॥ 159

“ఓం” అను అక్షరమును, “నమః” అను అక్షరములనుజేర్చి శ్రీకారపూర్వకముగా మంత్రము నుచ్చరించవలెను. ఇది తొమ్మిది యక్షరముల మంత్రము. అతి రహస్యముగా నా మనమున నుంచుకొనబడినది. ఇది మహానందస్థానమగు మోక్షము నొనంగును. నీ యందలి ప్రీతిచే నీకు తెలిపితిని. 150

విర్మల జ్ఞానస్వరూపుడగు శ్రీ వేంకటేశ్వరునకు నమస్కారము. సర్వ వ్యాపియ, శాస్త్రస్వరూపుడగు శ్రీనివాసునకు మంగళమగుగాక: 151

అని మంత్రమును వ్యానించి ఏమృత “నమః శ్రీ వేంకటేశాయ” యని కావి “శ్రీ వేంకటేశాయ నమః” యని కావి మంత్రము నుచ్చరించవలెను. 152

ఈ అష్టాక్షరి మంత్ర మిహలోకమున నున్నంతకాలము ముక్తిని, భవిష్యత్తున పిమ్మట మోక్షము నొనంగును. ఇది నకల మంత్రములలో రహస్యమైనది. అతి ప్రయత్నముననైనను రహస్యముగా నుంచకగినది. 153

స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానమును, శ్రీ వేంకటేశ్వరుని దర్శించుటయు, శ్రీ వేంకటేశ్వరుని ప్రసాదమును భుజించుటయును నీ మూడును ముల్లోకములయందు పొంద శక్యముకానివి. 154

బుద్ధిమంతుడగువాడు గొప్పదగు స్వామిపుష్కరిణిని దివ్యమగు సువర్ణముఖరీ నదిని నాశరహితుడును 155

అజ్ఞానమును నందకారమునకు సూర్యునివంటివాడునగు శ్రీ వేంకటేశ్వరు నన్నిస్థలములయందును స్తుతించుచుండవలెను. పాపాత్ములు దీని కిష్టపడరు. మిక్కిలి సులభమగు నీ పుణ్యము యోగిండులకైనను పొందశక్యముకానిది. 156

స్వామిపుష్కరిణిని, గంగను, గొప్పదగు సువర్ణముఖరీని, వేంకటేశ్వరుని, శ్రీమన్నారాయణుని, నేతువును, నకల తీర్థములయందును తలంచుకొనువాడు 157

హెరపావ నంపుమలనుండి విడివడి జ్ఞానవంతుడగును. ఈ సుస్వప్నముగా నుండు మహాపుణ్యము పాపాత్ములకు మాత్రము రుచింపదు. 158

స్వామిపుష్కరిణీ తీర్థము దివ్యమగు నొషధవిశేషము. వైద్యుడు శ్రీ శ్రీనివాసుడు మృత్యువనెడు రోగమును ఛేదించువాడు. 159

యావద్వేంకటనాయకస్య శిఖరప్రాప్తిర్న నై యోగినామ్ ।
తావజ్జన్మజరాదిదుఃఖనిలయః సంసారకోలాహలః ।
బ్రహ్మజ్ఞానస్పరితమత్కృతమహాపుణ్యఘవన్ద్యోదయే ।
సత్సన్ధామృతసేవనాద్ధరిమయే శ్రీతిర్భవేద్వేంకటే ॥

160

యావన్నాస్తి సమస్తలోకరమణః శ్రీవేంకటేశాభిధః ।
స్వానన్దానుభవస్థిరోఽమలధియాం యోగీశ్వరాణాం నృణామ్ ।

నానాయోనిషు గర్భవాసమసుఖం విఙ్మూత్రశోకాకులం ।
సమ్రాప్త్యాఽశువినాశదుఃఖసరకాస్తావద్భవాద్భాస్థితిః ॥

161

అఖ్యానం దేవతాగోప్యం । బ్రహ్మగోప్యం సమాసతః ।
ఇదమేవ మమానన్దం । ధ్యానం హృదయగోచరమ్ ॥

162

అస్య శ్రీవేంకటేశస్య । సీమాయాం యాత్రికే జనే ।
వాఙ్మనఃకాయవగ్గేఽహం కుర్వన్తి నరాధమాః ॥

463

ఉపద్రవశ్చాఘాతశ్చ । దివ్యశ్చాపహరన్తితే ।
రారవాదిషు సర్వేషు । నరకేషు చ దారుణమ్ ॥

164

బ్రహ్మకల్పసహస్రాన్తం । పవ్యన్తే నాత్ర సంశయః ।
తత్త్వై శ్రీవేంకటేశస్య । సీమారంజం కరోతియః ॥

165

స ఏవ రాజ్యకర్తా స్యాత్ । దేహాన్తే ముక్తిమాప్నుయాత్ ।
పరమానన్దదం ధ్యానం । కృత్వాఽన్నం భుజ్యతే మయా ॥

166

త్వయా సమో నైవ నైవ । దేయో బ్రహ్మజ్ఞగోలకే ।
సత్యం శ్రీవేంకటేశస్య । నమః కాలత్రయేఽపి వా ॥

167

ఏతం రహస్యమధ్యాయం । శ్రీవేంకటాచలపతేః ప్రియమ్ ।
జపిత్యా భుజ్యతే యేన । ప్రత్యహం పరమాత్మనః ॥

168

శ్రీ వేంకటేశ్వరుని వివాసమునకు వేంకటాచల శిఖరమును చూడనంతవరకు యోగులైనను జన్మ, మువలితనము మొదలగు దుఃఖముల కాలవాలకును సంసార ఘోష తప్పదు. ప్రపంచ పర్యటనలో కావించిన గొప్ప పుణ్యరాయను చంద్రోదయమున నజ్జనసాంగత్యమును నమ తమును సేవించిన శ్రీమన్నారాయణుని వివాసమునకు శ్రీ వేంకటాచలమున ప్రీతి సంభవించును. 160

విర్యలాంతాకరణులగు యోగీంద్రులకును, మనుజులకును సకలలోక సంతోష కరుడగు శ్రీ వేంకటేశ్వరు డెంతకాలము యానందానుభవమున స్థిరముగానుండవో అంత వరకును మలమూత్ర కష్టములేదే కలుషితముగు గర్భవాన దుఃఖ మనేకజన్మలవరకును పొంది నశించుట, దుఃఖించుట మొదలగు నరకములను పొందుచు సంసారపాగరమున పడియుండును. 161

ఈ చరిత్ర దేవతలకును, తుదకు బ్రహ్మకై నను చెప్పక రహస్యముగా నుంచ దగినది, ఇదియే నా మనస్సువందలి యానందధ్యానము. 162

ఈ శ్రీ వేంకటేశుని వివాసమునకు హద్దుగానుండు స్థలమున యాత్రలకై వచ్చు జనుల విషయమై వాక్కుతోగాని, శరీరముతోగాని 163

విప్లవమునుకాని, హత్యనుకాని, ధనమును దొంగిలించుటనుగాని మొనరించిన నీవ మానవులు రారవాది మహానరకములయందు 164

వేయి బ్రహ్మకల్పముల చివరవరకు యాతవల ననుభవించుదురు. భక్తితో శ్రీ వేంకటేశ్వరుని వివాసమునకు హద్దుగానుండు స్థలమును కాపాడునో 165

అతడే రాజ్యమున కధిపతియై శరీరాంతమున ముక్తిఃపొందెను. పరమానందము నొసంగు శ్రీ వేంకటేశుని ధ్యానముచేసిన తరువాతనే నేను వీతో వన్నమును భుజించుచున్నాను. 166

శ్రీ వేంకటేశునితో పరిపోల్చదగిన దైవమే ప్రపంచమున లేనేలేదు. శ్రీ వేంకటేశునకు భూతభవిష్యత్ సర్వమాన కాలములయందు నమస్కారము. 167

ఈ రహస్యాధ్యాయము శ్రీ వేంకటాచలపతికి మిక్కిలి ప్రీయమైనది. ప్రతి దినము దీనిని జపించి భుజించువారికి 168

నృత్యన్తి పితరః సర్వే । సస్తుష్టాస్తస్య వంశజాః ।
దేవాశ్చ ఋషయస్తృప్తాః । ప్రయాన్తి పరమం పదమ్ ॥

169

ఋషయః —

అశ్చర్యమతులం శ్రుత్వా । పరమానందనిర్వృతాః ।

అనన్దశ్రుపరిక్లిన్నా । రోమాశ్చృతవపుర్ధరాః ॥

170

విస్మితాః శౌనకాద్యాస్తు । భక్త్యాఽఽనన్దంపునర్గతాః ।

పునర్ధ్యానం సమాసాద్య । పునర్గర్గదయా గిరా ॥

171

ఊహుః శనైర్మహాత్మానం । సూతం పౌరాణికోత్తమమ్ ।

వ్యాసశిష్యం మహావాగం । శాస్త్రసిద్ధాంతకోవిదమ్ ॥

172

అద్య శ్రుతం శ్రుతం ముఖ్యం । అద్యానన్దం గతా వయమ్ ।

అదైర్వత జన్మ సఫలం । సాక్షాత్సంసారమోచకమ్ ॥

173

త్వత్ప్రసాదాద్గమిష్యామో । వయం శేషాచలం ప్రతి ।

శ్రీసూతః —

అష్టాదశపురాణేతి । హాసానాముపధర్మినామ్ ॥

174

పురాణానాం స్మృతీనాశ్చ । సర్వేషాం శ్రుతిసారిణామ్ ।

అఖిలోపనిషత్పార । వేదాంతానాం మునీశ్వరాః ॥

175

శ్రవణైశ్చ కృతైర్మోగైః । భక్తిజ్ఞానవిరాగదైః ।

యజ్ఞదాసతపఃకర్మ । వ్రతమస్త్రజపార్చనైః ॥

176

అజన్మ నైమికారణ్య । కృతపుణ్యైరనేకకః ।

భవతామాగతం హస్తే । సాక్షాత్సంసారమోచకమ్ ॥

177

వైకుంఠస్థానశేషాద్రి । ప్రాప్తిరూపం మహాత్మలమ్ ।

అహం గోప్యమిదం వేద్మి । కుకో వేత్తిన చాపరః ॥

178

మధురోః కృపయాఽధీతం । ఉక్త్యా భవతాం ద్విజాః ।

గచ్ఛధ్వం మునయః సర్వే । సస్త్రీవృద్ధాః సబాలకాః ॥

179

సంశయమున పుట్టిన పితృదేవతలందఱును, సంతోషముతో నాబ్ధిమైనరీతియగు,
దేవతలను, ముఖమును తృప్తిపై చరమవరము నందుదురు. 169

ముఖములు —

ఇట్లు సూతుడీ చరిత్రమును చెప్పగా వివి అసరిమితానందము ననుభవించిన
వాడై ఆశ్చర్యమును చెందుచు కనులలో యానందాశ్రువులు విడిచియుండ పులికితగాత్రులై

భక్తితో పరఃకులై మరల చానమునుపొంది వజ్రకుడున్న మాటలతో 171

మహాత్ముడును, పురాణమును చెప్పవారలలో సుత్తముడును, వ్యాసుని శిష్యు
డును, పూజ్యుడునగు సూతునితో 17

నేడు ముఖ్యముగా వినవలసినదానిని వింటిమి. మాకు చాలనానందము కలిగి
నది. నేడే మా జన్మ వలంపైనది. మా కిప్పుడే సంసారబంధము వీడిపోయినది. 173

నీ యనుగ్రహమువలన మేము శేషాద్రికేగదమ'ని పలికినంతనే సూతుడు
వారితో — పదునెనిమిది పురాణములను రామాయణ భారత యితీహాసములను, ధర్మశాస్త్ర
ములను, 174

ఉపపురాణములను, వేదసారములన్నిటిని, ఉపనిషత్సారములగు వేదాంతములను
175

వినుటవలన, యోగసాధనములవలన, భక్తి, జ్ఞాన, వైరాగ్యముల నొనంగు
యజ్ఞ, దాన, తప, కర్మ, వ్రత, మంత్ర, జప, అర్చనల వలన 176

బ్రతికియున్నంతకాలము నైమిశారణ్యమున నొనర్చిన అనేక విధములగు
పుణ్యములచేతను, సాక్షాత్తుగా సంసారము బంధమును పారద్రోలు 177

రెండవ వైకుంఠమనదగు శేషాచలమును పొందగలుగుటయును గొప్ప ఫలము
మీకు కైవళమైనది (లభించినది). నేనే దీని వతి రహస్యముగా నెంచుచున్నాను. శుక
యోగింద్రుడు తప్ప అన్యులీరహస్యము వెలుంగరు. 178

మునీంద్రులారా : నా గురువగు వ్యాసుని దయచే నధ్యయనము చేయబడినది.
మీకు తెలుసనినది. మీరు వెళ్ళి శ్రీలతోను, వృద్ధులతోను, బాలలతోను 179

- సమాప్య సత్రం సకలం । విలంబో మాస్తు శీఘ్రతః ।
తత్ర గత్వోపవాసేన । స్నాత్వా స్వామినరోవరే ॥ 180
- సత్వాఽద్యం భూమివారోహం । జ్ఞానక్షేత్రనివాసినమ్ ।
దివ్యం విమానమాశ్చర్యం । నత్వా శ్రీవేంకటేశ్వరమ్ ॥ 181
- ప్రదక్షిణనమస్కారైః । స్తుత్వా ధోతైః ప్రణమ్య చః
నైవేద్యదానధర్మైశ్చ । పూజాం కృత్వా చ భక్తితః ॥ 182
- మౌనవ్రతమథ త్యక్త్వా । క్షమాపూర్వం వరప్రదమ్ ।
సమ్రూర్ధ్వ వివసామోఽత్ర । భూయాత్తేనస్రగహా మహాన్ ॥ 183
- ఇత్యేవం కాయవాక్పితైః । నివాసం సత్యమీరితమ్ ।
కురుధ్వం త్వరయా భక్త్యా । యాయం వై కుణ్ఠవేంకటే ॥ 184
- పరమానందసాగ్ధౌ । క్షీడధ్వం మునిపుష్కవాః ।
సమస్తదేవతానిధౌ । సన్నిధావాత్మవేంకటే ॥ 185
- స్వామినా క్షేత్రపాలేన । స్తుప్రసన్నేన రక్షితే ।
విభాసమపి నిర్విఘ్నం । కురుధ్వమవికల్పయా ॥ 186
- తయోరనుగ్రహేణైవ । వై కుణ్ఠక్షేత్రపాలయోః ।
భద్రం వో వసతాం నిత్యం । శాశ్వతం భవతి ద్విజాః ॥ 187
- అస్మిన్ క్షేత్రే కృతానాశ్చ భుహతాం పాపకర్మణామ్ ।
క్షేత్రపాలస్య కూలాగ్రే । యాతరా చక్రవర్తువేత్ ॥ 188
- యుగాంతం క్షణమాత్రేణ । తేషాం కాలస్తు గచ్ఛతి ।
పాపాస్తే ముక్తిరస్యైవ । వేంకటాద్రోన సంకయః ॥ 189
- సత్యం సత్యం పునః సత్యం । మధురోర్వచనం ద్విజాః ।
భవితాం పుణ్యశీలానాం । నైమికారణ్యవాసినామ్ ॥ 190

యగమునంతను పూర్తిగావిండుడు. అరిపింపవలదు. శేషాచలమునకేగి యువ
వానముతో స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానమొనరించి 180

జ్ఞానక్షేత్రముననున్న ఆదినరాహస్వామిని సేవించి. ఆశ్వర్థకరమగు నా దివ్య
విమానమునకు నడుస్కరించి శ్రీ వేంకటేశ్వరుని 181

ప్రదక్షిణ నడుస్కారములతోను, శ్లోతములతోను నుతించి. నడుస్కరించి
భక్తితో నైవేద్యమును, దాన, దర్శముల నొనరించి పూజించి 182

మానవతమును వీడి వరప్రదుడగు శ్రీనివాసుని మిమ్ములను క్షమింపుమని
ప్రార్థించుచు “స్వామీ! మేమిచ్చుట వివసించెదము. నీ యనమానానుగ్రహము మాకు
రక్షగుణగాక’ యని 183

మనోవాక్యాయములచే వేరుకొని యచ్చట వివసింపుడు. నేను విజమునే చెప్పు
చున్నాను. మీరు శీఘ్రముగా భక్తితో శ్రీ వేంకటాద్రియను 184

మహానందసాగరమున క్రిడించుడు. సకల దేవతలకును సిద్ధులకును వివాసమై.
185

విర్మలానుగ్రహముగల క్షేత్ర సంరక్షకుడగు స్వామిచే సంరక్షింపబడుచున్న
శేషాద్రియందు శత్రుభయములేక సందేహింపక స్వేచ్ఛగా వివసింపుడు. 186

శ్రీనివాసుని. క్షేత్రపాలర యనుగ్రహముచే నచ్చట వివసించు మీకు స్థిరమగు
సంరక్షణ జరుగగలదు. 187

ఈ క్షేత్రమున నొనరించిన గొప్పపాపాత్ములకు క్షేత్రరక్షకుని కులవుకొనలో
యమబాధలు చిన్నాభిన్నములై పోవునట్లు నశించును. 188

శ్రీ వేంకటాచలమున వివసించువారికి యుగముకూత క్షణములో గడచిపోవును.
పాపముల ననుభవించిన ఏమ్మట శ్రీ వేంకటాచలమున వివసించువారికి మోక్షము తప్పక
నిద్దించును. 189

మరిపుంగవులారా! నా గురువు మాటలు ముమ్మాటికిని సత్యము. నైమిశా
రణ్యమున వివసించు పుణ్యాత్ములగు 190

- కృపయాఽనుగ్రహం । లభ్యా । కాశీం గత్వా ప్రణమ్య చ ।
మద్గురోః పాదమూలఞ్చ । వ్యాసస్యామిత తేజసః ॥ 191
- అనుజ్ఞయా గమిష్యామిం । వేంకటాద్రిం ద్విజోత్తమాః ।
సూతవాక్యం తదా శ్రుత్వాం । శౌనకాద్యా ఋషీశ్వరాః ॥ 192
- సమాప్య సత్రమాగత్య । వేంకటాద్రిమనూష్య చ ।
సూతవాక్యప్రమాణేన । తత్రానందపదమ్బుధౌ ॥ 193
- దేహాంతం ప్రాప్య మోదంతే । ససూతాః శౌనకాదయః ।
ఇమం పవిత్రమధ్యాయం । సాక్షాత్సంసారమోచకమ్ ॥ 194
- సర్వవేదాంతసిద్ధాంతం । యః శ్రావయతి నిత్యశః ।
వేంకటేశ్వరభక్తేభ్యో । బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ యోగినామ్ ॥ 195
- యః శృణోతి సదా భక్త్యా । రహస్యానుభవోత్తమమ్ ।
యః స్థాపయతి లోకేఽస్మిన్ । సిద్ధాంతమిమమద్భుతమ్ ॥ 196
- విద్యార్థీ లభతే విద్యాం । ధనార్థీ లభతే ధనమ్ ।
పుత్రార్థీ లభతే పుత్రాన్ । కన్యార్థీ లభతే వధూమ్ ॥ 197
- వశ్యార్థీ వశ్యమాప్నోతి । జయార్థీ జయమాప్నుయాత్ ।
మోక్షార్థీ మోక్షమాప్నోతి । జ్ఞానార్థీ జ్ఞానమాప్నుయాత్ ॥ 198
- యాం యాం కామయతే సిద్ధిం । తాం తామాప్నోతి స ద్విజః ।
వేంకటేశే పరాం ప్రీతిం । లభతే సోఽతిభక్తిమాన్ ॥ 199

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే ఉమామహేశ్వర సంవాదే
నకరోపనిషత్సిద్ధాంత శ్రీవేంకటేశ్వర రహస్యానుభవోనామ
ఆశీతమోఽధ్యాయ స్సమ్పూర్ణః

మీ దయచే ననుగ్రహింపబడి కాశీకి నాకు గురువును నవరిమిత తేజశ్శాలి
యగు వ్యాసమహర్షి పాదపద్మములకు నమస్కరించి 181

వారి అనుగ్రహముచే వేంకటాచలమున కేగెదన'ని తెలుపగా శౌనకాది
మహర్షులు 192

యాగమును పూర్తిచేసి శ్రీ వేంకటాచలమున వివిసింది సూతుడు చెప్పిన
ప్రకారము వేంకటాచలమును ఆనందసాగుమున 193

శరీరములను విడచి సంతసించిరి. ఈ పవిత్రక్షగు అధ్యాయము తప్పక
సంసార బంధమును విర్రూలించజేయును. 194

సకల వేదాంతములచే స్థిరీకరింపబడిన యీ చరిత్ర నెవరు ప్రతిదినము శ్రీ
వేంకటాచలపతి భక్తులగు బ్రాహ్మణులకును, యోగీంద్రులకును వివిపించునో నాతడును 195

ఎవడీ రహస్యానుభవమును భక్తితో నెల్లప్పుడు వినుచుండునో, ఎవడీ లోక
మున నీ యాశ్చర్యకరమగు సిద్ధాంతమును వ్యాపింపజేయునో యాతడు సంసారబంధమును
వీడి పరమపదమునందును. 196

విద్యార్థి యీ యధ్యాయమును వివిపించుట, వినుట, సిద్ధాంతమును వ్యాపింప
జేయుట నొనరించిన విద్యనుపొందును. ధనము కోరినవాడు ధనమును బడయును. పుత్రు
లను కోరువారు పుత్రులను, భార్యను కోరువారు భార్యను 197

ఇతరులను వశపరచుకొన గోరువారు వానిని, జయమును కోరువారు జయమును
మోక్షేచ్ఛగలవారు మోక్షమును, జ్ఞానాభిలాషులు జ్ఞానమును పొందగలరు. 198

బ్రాహ్మణుడు కానెట్టి కోరికతో నీ యధ్యాయమును పఠించిన నా కోరికల నంద
గలుగును. అత డత్యధిక భక్తికలవాడై శ్రీ వేంకటాచలపతియందు మిక్కిలి ప్రీతి
కలవాడు కాగలడు. 199

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యమున పార్వతీవగమేశ్వర సంవాద
మున నుపనిషత్తుల సిద్ధాంతమగు శ్రీ వేంకటేశ్వర రహస్యానుభవమును ఎనుబదియవ
అధ్యాయము సంపూర్ణము

చతుర్వింశో ఽధ్యాయః

మేరుశిఖరా చ్చుక్రబ్రహ్మర్షేః వేజ్కటాచలాగమనమ్

దేవలః —

దేవదర్శనః దేవర్షేః । బ్రహ్మభూయకరం పదమ్ ।

మృతున్దానన్దనం బ్రూహి । ధర్మ కర్మవిమోచనమ్ ॥

1

దేవదర్శనః —

సాధు దేవల భూదేవః । యత్పుష్టోఽహ మిహ త్వయా ।

శృణు విద్వన్ । విశేషేణ । వక్ష్యమి తవ సువ్రత ॥

2

ఇతిహాస మిమం పుణ్యం । చతుర్వర్గఫలప్రదమ్ ।

యశస్కరం రక్షణకం । ఆయురారోగ్యభూతిదమ్ ॥

3

పురా సుమేరుశిఖరే । నానారత్నవిచిత్రితే ।

ఖచితానేకమాణిక్యే । సావర్ణే కుట్టిమస్థితే ॥

4

అనుస్యూతస్రవద్దేవ- । స్రవన్తీ నిర్భరాప్లుతే ।

మయాభోద్ధామరత్నైశ్చ । ఖణ్డితద్వాస్తకృజ్జితే ॥

5

సౌన్దర్యస్నిగ్ధ తరుచ్ఛాయ । సురద్రుమవనోదరే ।

మకరన్దం స్రవన్తీభిః । స్రగ్విస్తు పరిలమ్బితే ॥

6

మాణిక్యస్తమ్భమహితే । మకరాశన తోరణే ।

విచిత్రరత్న స్రవ్యప్త । స్వర్ణస్తమ్భచతుష్కృతే ॥

7

సింహాసనే మహారత్న । విచిత్రాంకువిరాజితే ।

సావిత్త్యా చ సరస్వత్యా । పదా ౨౨సీనః పితామహః ॥

8

గన్ధరైర్వర్గర్వవిర్వాహైః । గానవిద్యావిచక్షణైః ।

గాయద్భిః కిన్నరగణైః । గీయమాన శ్చ వీణయా ॥

9

ఇరువదినాల్గవ అధ్యాయము

మేరుకొరమునుండి శుకయోగిందుడు మేకటాచలమునకు వచ్చుట

దేవలుడు —

దేవదర్శనా : దేవర్షి : బ్రహ్మతో సమానమగు రూపమును లభింపజేయునదియు
శుభకరమును. శ్రీమన్నారాయణునకు ప్రీతిసొసంగునదియు. ప్రారబ్ధకర్మమును పార
ద్రోహనదియునగు ధర్మమును తెలుపుచు'వి దేవలుడు దేవదర్శను నడిగెను. 1

దేవదర్శనుడు —

దేవలా : బ్రాహ్మణోత్తమా : చక్కగా నడిగితివి, నీకు దానిని విస్తారముగా
తెలిపెదను. వినుము. 2

చతుర్విధ పురుషార్థముల నొసంగునదియు, కీర్తిదాయకమును, మనోహర
మును, అముదారోగ్యైశ్వర్యప్రదమును నగు నీ పవిత్ర చరిత్రము 3

పూర్వము వివిధ రక్షాలంకృతమును, అనేక మాణిక్యభరితమును. బంగరు
చదునైన స్థలమున 4

అవిచ్ఛిన్నముగ ప్రవహించు గంగానదీనుండి ప్రవహించు నెలయేరుండే తడుప
బడుచున్నదియు, సూర్యకాంతమణి నముదాయములచే వెలుగొందుచున్న పొదరిండ్లను
కలిగినట్టియు 5

దట్టమగు చల్లని వృక్షచ్ఛాయలుగల కల్పవృక్షములు కలదియు, మకరందమును
ప్రవిండుచున్న పూదీవియులు వ్రేలాడుచున్నదియు 6

మాణిక్య స్తంభములచే సుశోభితమును, మకరతోరణము కలదియు, విచిత్ర
రత్నగుంభిత బంగరు స్తంభములు నాల్గు కలదియు 7

మహారత్నముల విచిత్రకాంతులచే ప్రకాశించునదియునగు సింహాసనమున
సావిత్రి సరస్వతులతో కూడి బ్రహ్మ ఆసీనుడై 8

దర్శనార్థమగు గాన విద్యాపారంగతులగు గంధర్వులచేత సుతింపబడుచు,
కిన్నరగణముల వీణలచే సాదబడుచు 9

స్త్రాయమాన స్తుమ్మురుణా । హాహాహూహూత్థతేజసా ।
నేవ్యమానః సహస్రాక్ష । ప్రముఖైః సురసత్తమైః ॥

10

ద్రాహ్మీభిః శక్తిభి ర్భహ్మ । ధాషాభూషాభి రాత్మభూః ।
అంకుకాభరణాలేషా । కల్పహస్తాభి రన్తికే ॥

11

వసిష్ఠప్రముఖైః బ్రహ్మ । యునిభి సిద్ధచారణైః ।
మార్కండేయమరీచ్యత్రి । భృగుపూనై ర్మహర్షిభిః ॥

12

శాపానుగ్రహసామర్థ్య । సాధనై శ్చ తపోధనైః ।
మాహాత్మ్యం పుణ్యదేశానాం । ఊచివద్భిః పరస్పరమ్ ॥

13

సమన్తతః నేవ్యమానః । నేవారసవిశారదైః ।
నిషద్గిణైః ఉపనిషద్గిణైః । శ్రుతిగణై రపి ॥

14

సాక్షైః సంశీతమనా । విశ్వసర్గవిలాసభూః ।
ఆస్తే సమాలపన్ బ్రహ్మ । స్వపదాహ్లాదవిర్భరః ॥

15

కథాప్రసంగా దత్రైవ । నారాయణగిరే ర్మహత్ ।
మాహాత్మ్య మావిర్భావజ్ఞు । శ్రీనివాసస్య శార్ఙ్గిణః ॥

16

శ్రుత్వా శుకః పరమ ఋషిః । సభాయాం సముపవీతః ।
స దేశం తం దిదృక్షు స్సన్ । కౌతూహల సమన్వితః ॥

17

విజ్ఞాపయన్ బ్రహ్మణే తం । నమస్కృత్య చ సర్వతః ।
జగమ తస్మా ద్దేశా దైవ । దక్షిణాభిముఖః సుధీః ॥

18

వాసుదేవే వహన్ భక్తిం । పురాణ పురుషోత్తమే ।
తత్కాథాఽఽలాప కుతుకః । స్మయమాన ముఖో మునిః ।
దదర్శ నారాయణాద్రిం । తత్ర నారాయణాశ్రమమ్ ॥

19

హాహ హాహా యను గానముచేయు గంధర్వలచేతను, తుంబురునిచేతను
స్తుతింపఁబడు దేవేంద్రుని దేవతా ప్రముఖులచే సేవింపబడుచు
10

దేవదాక్షయే అపరణముగాగలిగి వస్త్రములు, అభరణములు, చందనాదులు మొద
లగు అలంకార ద్రవ్యములను చేతులలో దరించియున్న బ్రహ్మ సంబంధమైన శక్తి
యవలదు శ్రీలచే (సేవింపబడుచున్న చతుర్ముఖబ్రహ్మ)
11

వసిష్ఠుడు మున్నగు బ్రహ్మర్షులచేతను, సిద్ధ చారణులచేతను, మార్కండేయ,
మరీచి, ఆత్రి, భృగువు మొదలగు యోగిపుంగవులచేతను,
12

శపిండుటకును, శాపములను పోగొట్టి యనుగ్రహిండుటకును సామర్థ్యమునకు
వలయు సాధనములు కలిగినట్టియు, పుణ్యదేశముల మాహాత్యము నొందారులతో బాషించు
కొనినట్టి తైంకర్య రసమును బాగుగ నెఱింగిన మునీంద్రులచే వంతుటను సేవింపబడుచు,
13

అంగములతో కూడియున్న శాస్త్రసముదాయములు, ఉపనిషత్తులు సేదాశుల
చేత లెన్నగా శిక్షింపబడిన మనస్సుగలవాడై ప్రపంచ సృష్టియను లీలకు కారణబూతుడైన
(బ్రహ్మ) తన పదవివలన కలిగిన యానందముచే పరిపూర్ణుడగుచు యా మునీంద్రులతో
బాషించుచుండ
14, 15

సంభాషణ మధ్యమున నారాయణసర్వతము యొక్కయు, శార్దూమను ధనువును
ధరించిన శ్రీవివాసుని మాహాత్యము, అవతారమును గురించి
16

సభలోనున్న మహాయోగియగు శ్రీ శుకుడు వివి యా నారాయణాద్రిని చూచు
వేడక్కతో కూడినవారై
17

బ్రహ్మకు నమస్కరించి తన కోర్కెను విజ్ఞాపన మొనరించి యచ్చటనుండి
నుండి దక్షిణ దిక్కువ కేగెను.
18

అదిమర్యాంతరహితుడును, పురుషోత్తముడనగు శ్రీమన్నారాయణునియందు
ధక్తికలిగి యాతని కథలను కీర్తింతుటయందే శుతూహలము కలిగి మందస్మితవదనార
విందుడై శుకమహర్షి నారాయణాద్రిని యచ్చటి నారాయణాశ్రమమును గాంచెను. 19

శ్రీవేంకటాచల వర్ణనమ్

- నీల జీమూత ముదిత । నీలకణ్ఠ విడమ్బనమ్ ।
శృంగకోటి రవి శ్రాంత । వాలఖిల్య కులాకులమ్ ॥ 20
- తిగ్మంశ్వశ్వయరక్షణ్ణ । శృంగమాణిక్యమణ్డలమ్ ।
అమృతాంతు కరస్పర్శ । నిర్యదిస్తుద్భుషద్భ్రవమ్ ॥ 21
- యజ్ఞ శృంగ స్ఫురద్రక్తు । తరళీకృత తారకమ్ ।
మాణిక్య మణ్డల మహా । మాద్యద్యు మణి మణ్డలమ్ । 22
- వియల్లిహోత్తుజశృంగ । విశక్కుట విటక్కు కమ్ ।
చన్ద్రీకౌన్తనవాస్వాది । చకోరకులసంజ్ఞలమ్ ॥ 23
- స్ఫటికశ్మదరీశృంగ । నిర్వన్నిర్మల నిర్ద్వరమ్ ।
అధిత్యకారూపపుల్ల । లోద్ర సింహవిడమ్బనమ్ ॥ 24
- మాతన్త కుసుమా మన్త । మకరన్త సముక్షితమ్ ।
దన్తావల ఘటాఘాత । దద్దుర ప్రస్థ కన్దరమ్ ॥ 25
- వ్యతక్రమక్రమణాక్రాన్త । శరభప్రస్థదు స్థలమ్ ।
మహాన్ధికారమహిమ । దుర్నిరీక్ష్యమహార్ష భమ్ ॥ 26
- అఘాతవ్యాకులప్రాణి । వ్యాఘ్రభీమభృగుస్థలమ్ ।
నిర్దురాపాతపర్యన్త । గ్రన్తముస్తార్థసూకరమ్ ॥ 27
- యమవాహన దుర్దర్శ । వినదన్త హిషాకులమ్ ।
కాఖా శిఖాక్ర మద్భాఖా । మృగసాను మహీరుహమ్ ॥ 28
- విక్రీర్ణ శ్వాపదానీకా । ధిత్యకోపత్యకౌత్యమమ్ ।
అభ్రజ్జషాగ్రవివిధ । విటపాటవిపాటనమ్ ॥ 29

శ్రీ వేంకటాచలమును వర్ణించుట

జలగర్భితమైన నల్లని షేఘమును చూచి యానందించు నెనులినలె నున్నట్టియు
విభాగములయందు విశ్రమించిన వాలఖిల్యాది ఋషి సంఘములచే నిండినదియు 20

సూర్యుని రథ గుఱ్ఱములయొక్క దెక్కలచే నలుగగొట్టబడిన శిఖరముల
యందలి మణులారాలు కలిగినట్టియు, చంద్రకీరణముల తాకులచే కారుచున్న చంద్ర
కాంతమణుల ద్రవము కలిగినట్టియు, 21

ఎత్తగు శిఖరములయందు ప్రకాశించు రత్నములచే కనులను మిరుమిట్లు గొలు
పుచున్నట్టియు, మాడెక్కకుండలముల కాంతులచే ననుమడింపబడిన సూర్యమండలమును
కలిగినట్టియు, 22

ఆకాశమును చుంబించుచున్న ఎత్తైన శిఖరములయందు విశాలమైన సమప్రదేశ
ములు కలిగియున్నట్టియు, చంద్రుని కిరణములుపడి కరుగుచున్న చంద్రకాంతరాళ్ళ ద్రవ
మును త్రాగుచున్న చక్కోగుంపులచే విబిడమైనట్టియు 23

స్ఫటికమణి లామయ చరియలనుండియు శిఖరములనుండియు స్రవించుచున్న
నిర్మల పెరియేరులు కలిగియున్నట్టియు, కొండ పైభాగమునందంతటను మొలచి సింహ
ముల ననుకరించు పూచిన లొద్దుగవృక్షములు కలిగినట్టియు, 24

మామిడిపూతల యందలి విక్కుటమగు తేనెచే తడుసబడినదియు, మదగజ
యాధముల దెబ్బలచే మూర్ఛిల్లిన పర్వతచరియలు కలదియు, 25

తలక్రిందుగా నెక్కుచు నాక్రమించిన శరభ మృగములుగల చరియలచే
సంచారయోగ్యమకాని ప్రదేశములు కలిగియున్నట్టియు, 26

వానన తగిలినంతనే ప్రాణులను కలతనొందింపజేయు పెద్దపులులచే భయంకర
మగు చరియలు కలిగినట్టియు, పెరియేళ్లు పైనుండి క్రిందికిపడుటచే తడసినప్రాంత దేశ
ములయందు మొలచిన తుంగముస్తలను బీక్షించు నడవిపండులు కలిగినట్టియు, 27

యమధర్మరాజు యొక్క వాహనమువలె చూడశక్యమకానివై అంతెలువేయు
చున్న చున్నపోతులు కలదియు, కొమ్మలచివరల నాక్రమించియున్న కోతులుగల వృక్షములు
చరియలయందు కలిగినట్టియు, 28

యదేష్టముగా తిరుగుచున్న అడవిమృగముల గుంపులుగల పర్వతోర్ధ్వసమీప
భూభాగములు కలిగినట్టియు, ఆకనమును పరయునట్టి కొనలుగల నానావిధ వృక్షములుగల
అడవులచే నలంకరింపబడినట్టియు, 29

దాతుః ప్రసన్నరీనిర్యమదో । ప్రసనవణాకులమ్ ।
అస్తాన్యప్రతీకాశ । గుహాగేహోపితార్థకమ్ ॥

30

మిల్లికానాదబధిరీ । భూతదిక్పక్రవాళకమ్ ।
దివ్యం విభూత్యుపాదానం । గాయద్భిరుషితాన్తరమ్ ॥

31

నానామణిమయూఘాఘ । మహేంద్రాయుధ వర్చసమ్ ।
కృష్ణసారవరోద్రిక్త । హరిణీకులసంజ్ఞలమ్ ॥

32

విదున్వద్వాల విమల । చమరీచక్రమోత్కటమ్ ।
లాఙ్గాలవేల్లితల స । ద్గోలాఙ్గా కులాకులమ్ ॥

33

ప్రవాళకాఙ్గ ప్రస్తార । మణితాన్తరకన్దరమ్ ।
ఇత స్తత స్తసన్యద్భిః । ఋషిభిః నిర్దురాస్తితే ॥

34

ఆస్థాతవ్య ప్రస్థదేశం । బ్రహ్మధ్యాన పరాయణైః ।
అశ్రితార్తిహరచ్ఛాయ । విశాలవనపాదపమ్ ।
తస్యసానుమత స్సాఽపి । పాదానాశ్రిత్య సత్వరః ॥

35

కుకన్య శ్రీవేంకటాచలస్త పుణ్యతీర్థావగాహనమ్

విర్లురేష్యా స్లవం కుర్వన్ । విమలో దే ష్వనన్యథీ ।
హదేషు దేవఖాతేషు । నదీ ప్రసనవణేషు చ ॥

36

అన్యేష్య మలతీర్థేషు । త్రివృద్భహ్మ జపన్ మునిః ।
సంసారమోచినీం బ్రహ్మ । విద్యాం విద్యా విజృమ్భణీమ్ ॥

37

జపన్నుపాంకు మనసాఽ । వద్యావిద్యానిబద్ధిణీమ్ ।
వివసన్ రజనీ యేకాం । తత్ర తత్ర సమాహతః ॥

38

గైరికాది చాతుర్యము కలాప్రదేశములనుండి ప్రవహించు సెలయేళ్ళచే విండి
యన్నట్టియు, మృత్యువు ముఖమువలె భయంకరమైన గుహలనెడు యింద్లలో విలసయున్న
నీరు కలిగినట్టియు, 30

కీడురాళ్ల ద్వినులచే చెవిటివిగావయిన దిక్కులు కలదియు, జగత్తున కుపాదాన
కారణమౌతుడగు దివ్యుడగు భగవంతుని గూర్చి పాడుచున్న గాయకులలోపల ప్రాంతమున
గలదియు. 31

అనేక మణిరజజాలములచే వింద్రధనువును బోలిన కాంతిగలదియు, శ్రేష్ఠము
లగు జింకలచే నుత్తేజితములగు లేళ్లగుంపులచే విండినదియు, 32

ఊపుచున్న తోకలుగల తెల్లనైన చమరీమృగముల సంచారముచే గొప్పదైనటు
వంటిప్పి, తోకలనాడించుచు సంచరించుచున్న కొండముచ్చుల గుంపులచే విండి
యన్నట్టియు, 33

పొగడముల కొమ్మలు వ్యాపించుటచే నలంకరింపబడిన లోపలిభాగములు కల
చరియలు కలదియు, సెలయేరుల సమీపమున నటు నటు నున్న స్థలములయందు తవమాచ
రించుచున్న ఋషులు కలదియు, 34

బ్రహ్మచార్యులము నాచరించుటయందాన క్రిగల మునీంద్రులకు వివాసయోగ్యమైన
ప్రక్కప్రదేశములు కలదియు, ఆశ్రయించినవారి యలసటను పారద్రోల నీడలుకల విశాల
వనములు వృక్షములకల చరియలుగల నా వేంకటాచలము యొక్క చరియల నాశ్రయించి
కుకయోగీంద్రుడు త్వరపడుచు 35

శ్రీ శుకమహర్షి ఆరుపతికొండపైనున్న పుణ్యనదులలో
స్నానమాచరించుట

పవిత్రతోయములు కల సెలయేరులలో విశ్వరమానసుడై స్నానము నాచరిం
చుచు, దేవతలచే త్రవ్వబడిన (సహజములైన) చిన్న చిన్న షడుగులయందు, నదులనుండి
వచ్చిన ప్రవాహములయందు 36

ఇతర విర్మలోదకములయందు మూడావృత్తులు గాయత్రీ మంత్రమును జపిం
చుచు, సంసారబంధమును బావునట్టియు, పరమాత్మను పొందుటకు సాధనములగు విద్య
లను వృద్ధిపరచునట్టియు, సీతమైన యవిద్యను తలనై త్రసీయనట్టియు 37

బ్రహ్మవిద్యను మనస్సులలో పైకి వినిపించనటుల జపించుచు, ఆ యా ప్రదే
ములలో నొక్కొక్క రాత్రి స్వస్థచిత్తుడై నివసించుచు 38

అకన్దితోఽజ్ఞానగిరిం । ప్రాప విప్రోపవేశనమ్ ।
 తత్ర తత్ర గుహాగేహా । ష్టాసీనైః మునిపుంజనైః ।
 యోగిభి స్సిద్ధసజ్జేశు । విశుద్ధజ్ఞానకాలిభిః ।
 వైఖానసై శ్చ మునిభిః । కృతాతిభ్యసపర్యకమ్ ॥
 శీలాతలేషు నివసన్ । విపులేషు శనైః శనైః ।
 కుమారధారాం ధారాల । చ్యవమానామలోదకామ్ ।
 ఆసనదా స్థవం చా త్ర । చక్రే వ్యాసారసో మునిః ॥

స్కందస్య కుమారధానాస్నానేన శక్త్యాయుతపాపిః

అస్యా మాహాత్య మతులం । తులితానన్యతీర్థకమ్ ।
 శక్తిప్రదం శక్తిపాణేః । శరణ్యం శరణార్థినామ్ ॥
 పురా ఽమరైః ప్రార్థితేన । శక్కురేణ పురారిణా ।
 బౌమాపత్యో బాహులేయః । నై నాపత్యే నియోజితః ।
 తద్వోధు మసహన్ సో ఽపి । నైన్యాపత్యే ఽనివిష్టభీః ॥
 అనేకా పాయసదనం । ఉపాయరహితో గుహః ।
 దైత్యారేః ప్రాప్తుకామ స్సన్ । తత్రప్రతీకార మాప్తవాన్ ॥
 త్రిసన్ధ్య మాప్లవం కుర్వన్ । త్రివృద్భూజపన్ సుఖీః ॥
 త్రిసన్ధ్య మర్చయన్ విష్ణుం । దివ్యైః పుష్పై రనన్యభీః ॥
 అస్యా నిర్మలదారాయాః । తప స్తేపే సమీపతః ।
 తపసా తన్య సస్తుష్టో । భగవాన్ విష్ణురశ్రవా ॥
 అవిర్భూయ దదౌ శక్తిం । తస్మై సో ఽపి తిరోదదే ।
 కుమార స్తం ప్రణమ్యాథ । దేవం స్వర్గం జగమ సః ॥

జాగరూకతతో బ్రాహ్మణులు వివసించునట్టి అంజనగిరిని నమీపించెను. అచ్చట
చ్చట గృహములవంటి గుహలలో కూర్చునియున్నట్టి మునిశ్రేష్ఠులచేతను 39

యోగులచేతను. సిద్ధసంఘములచేతను విర్యుల జ్ఞానశీలరగు వైభావన వ్రత
శీలతైన మునులచేత నతీతిరుద్రాదలు శుశ్రూషలు చేయబడినవాడై 40

విశాలముగను బండరాళ్ళపై మెల్లమెల్లగా కూర్చొనుచు వేగముగా వ్రవహించు
విర్యులోదకముగల కుమారదారను నమీపించి యందు శ్రీశుకుడు స్నానమాచరించెను. 41

కుమారస్వామికి కుమారధారలో స్నానమాచరించుటచే

శక్తియను ఆయుధము లభించుట

కుమారధార మొక్క మాహాత్యము సాటిలేనిది. దీనితో సాటియగు తీర్థములు
లేనిది. కుమారస్వామికి శక్తియను నాయుధము నొసంగినది. శంఖు కోరినవారికి శరణము
నిచ్చునది. 42

పూర్వము దేవతలచే ప్రార్థింపబడి త్రిపురసంహారియగు శంకరుడు పార్వతి
పృథ్విదగు కుమారస్వామిని సేనావతిగా వియమించగా నాతడు దానిని పహించక సేనాధ్యక్ష
పదవియందు మనస్సులేనివాడై 43

అనేక అపాయములకు స్థానమగు సేనాధ్యక్ష పదవిని విర్యహింసజాలక ఉపా
యముతోపని కుమారస్వామి శ్రీమన్నారాయణునుండి యుపాయమును పొందగోరి దానికి
తగిన (వ్రతిక్రియ) ఉపాయమును బడపెను. 44

మూడు సంవ్యాసమయములందు స్నానము నాచరించుచు ముమ్మారు మంత్ర
మును జపించుచు శ్రీమన్నారాయణుని మూడు సంవ్యలయందు దివ్యపుష్పములచే వికర
తలంపులలేచి మనస్సుకలవాడై పూజించుచు 45

కుమారదారా నమీపమున తపము నొనరించెను. శ్రీమన్నారాయణు దాతని తప
మునకు నంతపించి 46

వ్రత్యక్షమై యాతనికి శక్త్యాయుధము నొసంగి యంతర్ధానము నొందెను.
కుమారస్వామియు శ్రీమన్నారాయణునకు నమస్కరించి స్వర్గమునకేగెను. 47

తస్మా త్కు మారధారే తి । విభ్యాతా విమలోదకా ।
ప్రళమాన ప్రళంసా ఓభూత్ । అప్రమేయఫలప్రవా ॥

48

ఇన్ద్రస్య పాపనాశనస్సానేన వృత్రవధజనిత పాపనిర్ముక్తిః

తతో గతః పాపనాశం । కృత్వా స్నానాదికం వశీ ।

ఉవాచ త్రిదినం తస్య । తీర్థస్య నికటే తతే ॥

49

యత్ర తీర్థే సకృత్ స్నాత్వా మరవా వృత్రహా పురా ।

బ్రహ్మహత్యా విముక్తః సః । ప్రాప చైన్ద్రం పునః పదమ్ ॥

50

పాపనాశః స విభ్యాతో । నిర్ఘరో జర్ఘరై నసామ్ ।

దేవతిర్యజ్మనుష్యాణాం । అవగాహా న్మలాపహామ్ ॥

51

ఆకాశగజ్ఞా మాహాత్మ్యమ్

ఆకాశగజ్ఞా మన్వాస్య । సమస్తఫలదాయికామ్ ।

అసాద్యా స్యా మాప్లవ ఇచ్చ । చకార నిరపప్లవః ॥

52

యస్యాః సంసారార్జవస్య । కర్ణధారే ఓమలే ఓమ్బుసి ।

దేవప్రియో నాగకన్యాః । గన్ధర్వ్యః కిన్నరాజ్ఞానాః ॥

53

సిద్ధాజ్ఞాన శ్చ కుర్వన్తి । స్నానం వై ఖానసాజ్ఞానాః ।

నారాయణగిరేః శౌరేః । తదీశస్య ప్రభావకమ్ ।

ప్రథయన్ మనసాఽతీవ । స్మయమానో మహామునిః ॥

54

ప్రతతీవ ర్తనీతీర్థస్సానకారేకుకబ్రహ్మర్షిప్రతిఅశరీరోక్తిః

ప్రతతీవ ర్తనీతీర్థ । మాససాద మహామునిః ।

తత్రా ఘమర్షణం చక్రే । సూక్తం వైష్ణావ ముచ్చరన్ ॥

55

కావున విర్మలోదకముయకల యాచార కుమారచారయని ప్రసిద్ధికెక్కినదై
యూహింపవలసికాని ఫలముల నొనంగునదై భ్రాపింపబడుచుండెను. 48

ఇంద్రునకు పాపనాశనియందు స్నానమాచరించుటచే వృత్రాసురుని
చంపిన పాపముపోవుట

అనంతరము కుకయోగిండుడు పాపనాశివకేగి యింద్రియ విగ్రహముకలిగిన
వాడై స్నానాపికముల నాచరించి యా తీర్థనమీపముననున్న తీర్థమున మూడు దినములు
వివసించెను. 49

పూర్వము వృత్రాసురుని వధించిన యింద్రుడీ తీర్థమున నొకమారు స్నాన
మాచరించిన మాత్రముననే బ్రహ్మహత్య పాపమునుండి విడిపడి తిరిగి యింద్రుడవది
నందెనో 50

యిట్టి పాపములను నశింపజేయు నా ప్రవాహము పాపనాశనియని ప్రసిద్ధి
కెక్కినది. ఆ నది కిరిలపాపులగు దేవతలకును, వకులశ్శ్యులకును, మనుష్యులకును
స్నానము నాచరించుటచే పాపమును హరించునదై యున్నది. 51

అకాశగంగ మాహాత్మ్యము

సకల ఫలముల నొనంగు నాకాశగంగను నమిపించి 52

ఏ యాకాశగంగానది యొక్క తీర్థము సంసారపాగరమునకు చుక్కానివంటిదో
యే విర్మలోదకమున దేవతాత్రీలు నాగకన్యలు గంధర్వ కిన్నరాంగవలు 53

సిద్ధలయొక్క త్రీలు, వైభావసుల కులపత్నులు స్నానమాడుదురో యట్టి గంగా
నదియం దుపద్రవములు లేవివాడై స్నానము నాచరించి నారాయణాద్రి యొక్కయు నా
పర్వతమున వదిపించియున్న శ్రీమన్నారాయణుని ప్రభావమును మనమున మిక్కిలి
కీర్తించుచు నాశ్చర్యమును చెందుచు 54

వ్రతతీవ్రతనీతీర్థమున స్నానమాచరించునపుడు బ్రహ్మర్షినిగూర్చి
యశరీరవాణి పలుకుట

వ్రతతీవ్రతనీ తీర్థమును నమిపించి విష్ణుసూక్తమును జపించుచు పాపవరిహ
రము నొనరించు స్నానము నాచరించెను. 55

స్మరన్ భగవతో విష్ణోః । ఉష్ణోః ద్వైపాయనాత్మజః ।
జలే మగ్నతనో స్తస్య । ఉదభూ ద్వా గళరీరిణీ ॥ 56

అమృతోదన్వదుత్తుజ్గ । తరజ్గమహిమావలీ ।
శ్రీవత్సవక్ష నిత్యశ్రీ । అదృశ్య శ్చ మలాత్మనామ్ ॥ 57

అనస్తభోగాయతనోఽ । నస్తోఽనస్తఫలప్రదః ।
అతోఽస్మా దగ్నిదిగ్భాగే । సార్థయోజనమాత్రకే ॥ 58

అస్య సానుమతః పాద । మూలే కూలజ్కషద్రుమే ।
నద్యాః సద్యోఽఘనాశిర్యాః । స్వర్ణముఖ్యా స్తపే శుభే ॥ 59

పద్మ మిత్తుత్తరే ఖ్యాతం । పవిత్రం పరమం సరః ।
తస్య గత్వా తపే తూర్ణం । అత్యుగ్రం తప ఆచర ॥ 60

ఁశ్చా దచచ్ఛలత్వం తే । మనీషాయా భవిష్యతి ।
తదా స్యా ద్భుగవాన్ విష్ణుః । ప్రత్యక్షః సర్వసాక్షిభూః ॥
ఏవం సాచర ముక్త్యా వాక్ । జరానాం శృణ్వతా మపి ॥ 61

అశరీరోక్త్యా శుకస్య పద్మసరోవర గమనమ్.

ప్రజ్ఞలయస్తీ శమలం । మునే న్యాతాఽశరీరిణీ ।
ఏవ మేతాం నశమ్యా సౌ । జలా దుత్తీర్య తీర్థతః ॥ 62

అతిన్నేహో విస్మిత శ్చ । వై యాసిః ముని రత్వరః ।
ఏవ మాలోచయన్ బుద్ధ్యా । శరీరాత్మవిశోధనీమ్ ॥ 63

ప్రసాదసూచినీం విష్ణోః । ప్రభవిష్ణోః ప్రశంసినీమ్ ।
జగమ వేగా త్తం దేశం । యత్ర పద్మసరోవరః ॥ 64

పద్మసరోవర వర్ణనమ్.

ప్రసన్నం సన్నన ఇవ । వై డూర్యవిమలోదకమ్ ।
ఉత్పల్లైః పుణ్డరీకై శ్చ । కల్పారైః కనకామ్బుజైః ॥ 65

జయఃకరుణ సకల కల్యాణగుణైక విధియనగు శ్రీమన్నారాయణుని ఛాపించుచు నీటియందు మునిగిన శశీరముగల శుకయోగీంద్రునకీ క్రిందివిధమైన ఆశరీరవాక్కు-
56
వినబడెను.

క్షీరసాగరతరంగుల కరాపారముల మహిమాన్వితరును, శ్రీవత్సము వక్షస్థలమున కలవాడును, విత్వము శ్రీతో నుండువాడును, పాపాత్ములకు కనరానివాడును. 57

శేషశాయియు, అంతములేని కోరికలనొసంగు శ్రీమన్నారాయణుడు వసించు పర్వతమున కాగ్నేయదిశలో ప్రండెందు మైళ్లు సూత్రమే చూరముగల 58

చరిహులల యీ యంజనాద్రి క్రిందిభాగమున తీరము నొరముచున్న వృక్షములు కలిగినట్టియు, వెంటనే పాపహరమునునగు శుభముగు స్వర్ణముపీ నదీతీరమున 59

కుత్తర భాగమున పద్మనరమని ప్రసిద్ధికెక్కిన పవిత్రముగు గొప్ప సరస్సు కలదు. శ్రీఘముగా దాని తీరమునకేగి మిక్కిలి ఘోరతపము నాచరింపుము. 60

అటుపై నీకు స్థిరబుద్ధి కలుగగలదు. అప్పుడు నీకు సర్వప్రాణి సాక్షిభూతుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు ప్రత్యక్షముకాగలడు" ఇట్లశరీరవాణి జనులందరుకూడ వినుచుండగా సాదరముగా పలికి 61

అశరీరవాణి చెప్పగా శుకయోగీంద్రుడు పద్మసరోవరమున కేగుట

శుకయోగీంద్రుని కల్యాణమును కడిగివేయుచు వెడలిపోయెను. ఈ యశరీరవాక్కును విని శుకయోగీంద్రుడు వదీజలమునుండి లేచి 62

ప్రాణులయందు మిక్కిలి ప్రేమకలవాడగు శ్రీ శుకుడు ఆశ్చర్యపడుచు దేహమును ఆత్మను పవిత్రమొనరించు నట్టియు 63

సమర్థుడగు శ్రీమన్నారాయణుని యనుగ్రహమును సూచించునదియు శ్లాఘ్యముననైన అశరీరవాణిని సావకాశముగా తలంచుకొనుచు పద్మనరస్సున్న ప్రదేశమునకు త్వరగా నేగెను. 64

పద్మసరోవర వర్ణనము

సత్పురుషుల మనస్సువలె నిర్మలమైనదియు, వైడూర్యమువలె స్వచ్ఛముగు నీరు కలదియు, చక్కగా వికసించిన పద్మములతోను, ఎరువును తెలుపును కలిగి మిక్కిలి పరిష్కరించు కలువలతోను, బంగారు పద్మములతోను 65

నీలోత్పలైః కువలయైః । రక్తాబై రశ్మితాన్తరమ్ ।

మకరస్థమదోన్మత్త । మధురాలిపలోజ్జ్వలమ్ ॥

64

కారణైః కలరవైః । వాచాటితదిగన్తరమ్ ।

భ్రమద్రుమరబ్బునై శ్చ । మధుపానమదోద్ధతైః ॥

67

గృహీతగ్రాహదుర్గ్రాహం । వలమానసుమీనకమ్ ।

వరాహసజ్జైరభితో । గ్రస్తమస్త్రైరలజ్జృతమ్ ॥

68

మృణాలకవలాఽక్షిర్హ । కరైః కరికదమ్పకైః ।

ఏతైః సశాబై రేజీభిః । ఉపాన్తే పరితో వృతమ్ ॥

69

మదోన్మత్తైః వనచరైః । పయోభి రభితో వృతమ్ ।

తపస్యతాపసక్లేశ- । హరణం రమణం హరేః ॥

శ్రీమదేతత్ పద్మతీర్థం । మహాతర్థం శుకో మునిః ॥

70

శుకస్య పద్మసరసి శ్రీనివాసధ్యాన పూర్వక స్నానాదికమ్

దదర్శ స గతక్లేశః । స్నానపాననిషేవణైః ।

సూరన్ నారాయణం విష్ణుం । అఖాత్ నిశ్చలచేతనః ॥

71

ముహూర్తం తత్ర విశ్రమ్య । సంయమీ నియమస్థితః ।

వన్యై రపాకైః పత్నై శ్చ । ఫలైః స్వపతితై రపి ॥

72

దినస్య ప౞కాలే నై । కృతాహారోఽభవ మ్మునిః ।

శిష్యే చ దర్శకయ్యాయాం । స వివర్త్యాఽహ్నికీం క్రియామ్ ॥

73

బ్రాహ్మే ముహూర్తే చా న్యేయ్యః । ఉత్థాయ ప్రయతో వశి ।

చిన్తయన్ పుణరీకాక్షం । శఙ్ఖచక్రగదాధరమ్ ॥

74

నల్ల కలువలతోను, తెల్ల కలువలతోను, పిట్టని పద్మములతోను ప్రకాశించు
పద్మభాగము కలిగినట్టియు, తేనెనుగ్రోలిన మదముచే మత్తెక్కిన తుమ్మెదపంక్తులతో
ప్రకాశించునట్టియు, 66

అవ్వక్త మధురముగా కూయుచున్న నీటిపక్షం ద్వనులచే ప్రతిధ్వనించుచున్న
చిక్కుల పద్మభాగములు కలదియు, తేనెను త్రాగి మత్తిలి తిరుగుచున్న తుమ్మెదల
గుంపులు కలిగినట్టియు 67

మొనళ్ళచే నాకమింపబడి దిగుట కళక్కమైనదియు, పరిశ్రమించు శుద్ధ చేపలు
కలదియు, ముస్తకిదుంపలను తినుచున్న పండులగుంపులచే నలంకరింపబడినదియు 68

తామర తూడుల గ్రహముచే నిండియున్న తొండములుకల యేనుగు గుంపుల
చేతను, పిల్లలతోను ఆడ లేళ్ళతోను కూడిన లేళ్ళతో దగ్గరగా చుట్టుప్రక్కల నంతయు
వ్యాపింపబడినట్టియు 69

మదముచే మడించిన కిరాతకులచేతను నీటిచేతను నంతటను వ్యాపింపబడి
నట్టియు, తపము నాచరించుచున్న మనవుంగవుల శ్రమను పోగొట్టునదియు, శ్రీ మహా
విష్ణునకు ప్రీతిపాత్రమైనదియు, మహాతీర్థమగు నీ శోభాళి పద్మతీర్థమును శ్రీ శుక
యోగీంద్రుడు 70

శుకుడు పద్మసరోవరమున శ్రీ నవానుని ధ్యానించుటద్వారా
స్నానాదుల నొనరించుట

గాంచి స్నానము, పానము, సేవలచే పోగొట్టబడిన శ్రమకలవాడై శ్రీమన్నా
రాయణుని ధ్యానించుచు చరించని మనస్సు కలవాడాయెను. 71

క్షణకాలమచ్చట విశ్రమించి యింద్రియవిగ్రహము కలిగి నియమముతోగూడిన
వ్యాపారములు కలవాడై, వందని కందమూలాదులు యడవియందలి యాహారములను
పండి, తమంతట తామే రాలిన ఫలములను 72

రోజులో నైదవకాలమున (రాత్రి సమయమున) భుజించుచుండెను. పగటి
విత్య విదులన్నిటిని విర్వహించి కుశళయ్యవై పరుండెను. 73

మకుషటి దివమున విజ్ఞానియగు శుకుడు బ్రాహ్మీమహారామను లేచి నిర్మలడై
యింద్రియ విగ్రహము కలవాడై శంఖచక్రగదలను ధరించినట్టియు 74

కరుణారసకల్లోలం । తరజ్జితకటాక్షకమ్ ।

శరత్పూర్ణేస్తువక్త్రాభం । పీతకాశేయవాససమ్ ॥

75

మహోరస్క ముదారాజ్ఞం । శ్రీనివాసం మహామతిః ।

సన్ధ్యా ముపాస్య విదివత్ । స్నానపూర్వం సమాహితః ॥

76

పద్మసరోవర తీరస్థ దివ్యాఽరామ వర్ణనమ్.

దదర్శ సరస్వత్యం । తీరే త్వభినవమ్ వనమ్ ।

పున్నాగనాగపనసం । పాటలాశోకకింకుతైః ॥

77

కున్దమన్దారమాకన్దం । హరిచన్దనచన్దనైః ।

తాలచమ్పక హిన్తాలం । హరితాలతమాలతైః ॥

78

నక్తమాలై శృంగారైః । నారితేనై శృంగేనైః ।

పననైః కేతకైః సాలైః । పాలాశైః పిప్పలైః వనైః ॥

79

ఖర్జూరైః ఖాదిరైః ప్లక్షైః । దుద్రాక్షైరసనై ర్దవైః ।

సక్కిర్ణ మభితః సాన్ద్రం । మహేన్ద్రోపవనోపమమ్ ॥

80

మాధవీమల్లికాయూథీ । వనయూథీసుజాతిభిః ।

శతపత్రిభి రాకీర్ణం । సుమనోభిః సుగన్ధిభిః ॥

81

దమనీమరుకాభాభిః । తులసీభిః విజృమ్భితమ్ ।

కున్ద మల్లికాయోపేతం । కుశకాశప్రకాశితమ్ ॥

విశ్వామిత్రైః పవిత్రైశ్చ । ముజ్జైరప్యభిజృమ్భితమ్ ?

82

ఇతి శ్రీసార్వభౌమజేతకాక్షే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే దేవం దేవదర్శన

సంవాదే సుమేరుగిఖరాత్ కుశస్య శ్రీవేంకటాచలగమన పదచనః

ప్రాప్త్యాదివర్ణనం నామ చతుర్వింశోఽధ్యాయః

చూరనము తరంగిండుడున్న శ్రీగంధీవసారము కలవాడును. శరత్కాలము నందిరి పూర్ణచంద్రునిబోలు ముఖకాంతి కలిగినట్టియు, పద్మని పట్టుబట్టును ధరించినవాడును

ఏకాల వక్షస్థలము వరిగినట్టియు, శరీరసౌష్ఠవము కలిగినట్టియు, తామరరేతుల వంటి నేత్రములుగల శ్రీనివాసుని స్వస్థచిత్తుడై ద్యానించుడు స్నానము నాచరించి యథా శాస్త్రముగ సంధ్యావందనము నాచరించి 76

పద్మసరోవర తీరముననున్న సుందరోద్ధానమును వర్ణించుట

ఆ సరోవర తీరముననున్న సురుపొన్న చెట్లతోను, పొన్నచెట్లతోను, పవన వృక్షములతోను, పాటరి తరువులతోను, అశోక, మోదుగ వృక్షములతోను, 77

మల్లి, మందార, మామిడి, రక్తచందనము, వసువువన్నె చందన వృక్షముల తోను, తాపి, సంపెంగి, గిరికతాడి, అరిదళ, చీకటిచెట్లతోను, 78

కానుకచెట్లు, సరళదేవదారు, కొబ్బరి, పొన్న, పవన, మొగలి, మోదుగ, రావి, మట్టిచెట్లతోను, 79

ఋహుర, చంద్ర, రావి, రుద్రాక్ష, నన్నరాష్ట్ర, ధవ వృక్షములతో దట్టమై వ్యాప్తమై దేవేంద్రుని ఉద్ధానమువలె నున్నట్టియు, 80

మాదవీ, మల్లె, మొల్లి, అడవిమొల్లి (గోపీచందన) మొదలగు మంచి జాతి లతలతోను, నూరు రేకులుగల తామర పుష్పములతోను, అందమగు, పరిమళముగల 81

దమనము, మరునము, తులసీ శాఖలచే వ్యాపింపబడినదియు, మల్లె, బొడ్డుమల్లె లతో కూడినదియు, దర్ప, రెల్లుపువ్వులతో ప్రకాశింపునదియు, ఒక విధమగు దర్పము, ముంజగడ్డితో నేవుగా పెరిగినదియు నగు క్రొత్తదగు ఉద్ధానవనమును గాంచెను, 82

ఇది శ్రీ పద్మపురాణమున క్షేత్రకాండమున శ్రీ వేంకటాచలమహాకృష్ణమున దేవర దేవదర్శనుల సంభాషణమున నుపేరుశిఖరమునుండి శ్రీ భువనాగ్రందుడు వేంకటాచలమును, పద్మసరోవరమును గాంచుటను వర్ణించుట యనెడు యిరువదియవ అధ్యాయము.

పజ్జువింశో ఽధ్యాయః

దీవ్యారామే శుకబ్రహ్మర్షేః మహానియమపూర్వక తపోసుష్ఠానమ్

దేవదర్శనః —

- తపే శ్రీపద్మతీర్థస్య : పద్మవాటిసటీయనః ।
వటాటవీజటాఽఽటోప । విశంకటవియ త్తపే ॥ 1
- అధితవేదవేదాంత । తాపసాఘనిషేవితే ।
అనూదితబ్రహ్మమోషైః । అన్వితేవయసాంగణైః ॥ 2
- పతక్లౌఽధ్యాపితాఽఽమూయ । ప్రమోదర్షికుమారకే
హతవై తానవహ్నుత్థ । హవిర్గన్ధసుమోదితే ॥ 3
- మృగశావవిలీనాగ్ర । కశగుల్మవిజృమ్భితే ।
మనఃసన్తోషకరణే । సర్వోపకరణాన్వితే ॥ 4
- విచిత్రవిపిధాఽఽమోదే । వనేచైత్రరథోపమే ।
తపః కరిష్యన్ దిష్ట్యా తు । సమాహితమనా మునిః ॥ 5
- విచిన్తయన్ వియద్వాక్యం । విమలాత్మా వ్యతిష్ఠత ।
స్వాధ్యాయం సమధీయానో । విష్ణుమేవా గ్రతో యజన్ ॥ 6
- పర్జాశనో హితాచార । వియతో నియమస్థితః ।
మితభాషీ మితాహారః । శాన్తో దాన్తో గురుప్రియః ॥ 7
- సాత్త్వికః సత్త్వసమ్పన్నో । విష్ణుభక్తో బభూవ హ ।
శ్రీనివాసమనారాధ్య । కేఞ్చ న్నాశ్నోతి నిత్యకః ॥ 8
- శుదాకమో ఽప్య వైషేద్యం । నో పజీవతి చై కదా ।
విష్ణుపాదోదకా దన్యత్ । తృష్ణార్తో ఽపి న చాపిబత్ ॥ 9

జరువదియైదవ అధ్యాయము

దివ్యోద్యానమున కుకమహర్షి గొప్ప నియమముతో తపము నాచరించుట దేవదర్శనుడు —

తామరపుష్పం తోటలతో దృఢమగునట్టియు, మట్టివృక్షముల యడవియందలి మట్టియుండల విస్తారముచే గొప్పదియగు యాకాశము కలిగినట్టియు 1

వేడిములను, వేదాంతములను నభ్యసించిన తపోవిష్ణుల గుంపులచే సేవించబడు నట్టియు, వేదాధ్యయనము ననునరించు వక్షిలగుంపులతో కూడియున్నట్టియు 2

చిరుకలచే వేదములను చదివించి నంతపించు ఋషి కుమారులు కలిగినట్టియు, హోమముచేయబడిన వైతానికాగ్నిహోత్రమునుండి లేచిన హవిస్సుయొక్క పరిమళముచే పరిమళించుచున్నట్టియు 3

లేడిపిల్లలచే కొరకబడిన మొదళ్లగల దర్శపౌరలచే వ్యాపింపబడినట్టియు, మనస్సునకు సంతోషమును కూర్చునట్టి సమస్త సాధనములతో కూడినట్టియు 4

విచిత్రములను, అనందజనకములునగు అనేక పదార్థముల పరిమళములతో కూడి కుబేరుని యుద్యానవనమును బోలిన వనములో నిశ్చలమగు మనస్సుకలిగి కుక యోగింద్రుడు దైవవళమున తపము నాచరించుడు 5

ఋగ్వేదాంతాంతరణుడై యశరీరవాక్కులనే తలంచుచు వేదాధ్యయనమును చక్కగా నాచరించుచు యెదురుగా శ్రీమన్నారాయణునే పూజించుచు 6

ఆకులను మాత్రమే భుజించుచు శాస్త్రములచే హితముగ చెప్పబడిన యాచార ములయందు నియమముగా ప్రవర్తించువాడై, మితముగా మాట్లాడుచు, మితముగా భుజించుచు, నంతరింద్రియ బహిరంద్రియ విగ్రహముకలిగి పూజ్యులకిష్టుడై 7

సత్సవ ర్తనకలిగి, కుద్ధ సత్వ గుణముతో కూడినవాడై విష్ణుభక్తుడై యుండెను, ప్రతిదినమును శ్రీనివాసు నారాధించక యేకొంచెమైనను భుజించకుండెను, 8

ఒకప్పుడును మిక్కిలి యాకలిచే కృశించినను శ్రీమన్నారాయణునకు నివేదించ బడని దానిని భుజింపకుండెను, దాహముకొనియున్నను శ్రీమన్నారాయణుని చరణ తీర్థమునతప్ప మరియొక నీటిని త్రాగకుండెను. 9

నిర్వహ్యో నిరహహ్కారో । ధీరో విగతమత్సరః ।

కుశేళయా సనాసీనః । కళాస్తరణభూతలే ॥

10

కుశాగ్రబుద్ధి రచలః । కుశహస్తపవిత్రకః ।

కృష్ణాజినోత్తరాసజ్గః । కృష్ణవర్తమశిఖాజటః ॥

11

కృష్ణాజినామృరధరః । కృష్ణద్వైపాయనాత్మజః ।

అక్షమాలాధరకరో । విజితాక్ష క్షమాక్షమః ॥

12

నాసాగ్రన్యస్తనయనః । అర్థవోర్జితకాయకః ।

దనై రసంస్పృశన్ దంతాన్ । జిహ్వగూహితతాలుకః ॥

13

దారణద్యానసమ్పన్నః । ప్రాణాయామవిశుద్ధధీః ।

ఉపాఃకుమానసజప । గూఢోష్ఠస్ఫురణాననః ॥

14

వైకుణ్ఠే ఒకణ్ఠితమతిః । గాయత్రీం వైష్ణవీం జపన్ ।

వర్షాసు జలమద్యస్థో । గ్రీష్మే వశ్చాగ్నిమద్యగః ॥

15

అద్యర్కదృ క్షమద్యన్వో । పద్రవో వీతనిద్రకః ।

కాలానలప్రతిభట । కాయః కమలరోచనః ॥

16

కుకమునితపోఽగ్ని జ్వాలాభిలోకో పద్రవోత్పత్తిః.

ఏవం ప్రవృత్తో ఘోర ఇచ్ఛ । తప శ్చర్తుం తపోధనః ।

తపసా తస్య సత్తప్తా । చచాల చ వసున్దరా ॥

17

మార్తంధి శ్చక్తికిరణో । న తతాప నభోఽత్తరే ।

అబ్ధియః క్షభితా స్సర్వే । వవర్షు ర్న బలాహకాః ॥

18

జాతవేదా న జజ్ఞాని । విమానాని దివోకసామ్ ।

నభో మధ్యే న చేరు శ్చ । బభూవే ప్తౌ శ్చ శక్తియః ॥

19

శీతోష్ణాది ద్విబద్ధములను లెక్కింపక అహంకారమును వీడి శాస్త్రవిహిత
దర్శముల నాచరిండుటయందు దైర్యముకలవాడై, అసూయలేక దర్శనపరచిన భూమిపై
పర్యవసమున కూర్చుండి 10

దర్శమొనవలె తీక్షిమగు బుద్ధికలవాడై, చలించనివాడై, దర్శనము పవిత్రము
లను చేతియందు ధరించి, లేడిదర్శము నుత్తరీయముగా ధరించి, విష్ణువలె ఎర్రనైన
జడలకలవాడై 11

లేడిదర్శమునే వస్త్రముగా కట్టుకొని, జనమాలను చేతిలోనుంచుకొని, ఇంద్రి
యములను జయించినవాడై భూమివలె ఓడ్చుకలవాడై 12

ముక్కుయొక్క అగ్రభాగమున చూపును నిలిపి సదాచారసంపదచే ప్రకాశించు
శరీరముకలవాడై, పండ్లతో పండ్లను స్పృశింపక నాలుకచే దవదలను మూసికొనుచున్న
వాడై 13

రారణమును యోగముతోకూడిన చ్యానసంపదకలవాడై ప్రాణాయామముచే
విర్యులనుగు బుద్ధికలవాడై పైకి వినబడకుండ ఏకాంతముగా మనస్సులో జపించు యదగు
చున్న ముఖముకలవాడై 14

శ్రీమన్నారాయణునియందు దృఢమగు మనస్సుకలవాడై విష్ణుగాయత్రిని జపిం
చుచు వరములు కురియుచుండగా నీటి మధ్యలోను, ఎండకాలమున పంచాగ్నిహోత్రముల
మధ్యలోను 15

సూర్యునివైపు దృష్టిని ప్రసరింపజేసి శీతోష్ణ సుఖదుఃఖాది ద్విబద్ధములచే
కలగు బాధలయందు ననుదృష్టికలవాడై (చురుకుతనము కలవాడై) విద్రునువీడి ప్రళయ
కాలాగ్నితో సమానమగు శరీరముకలవాడై, పద్మపత్రములవలె వికాలములగు నేత్రములు
కలవాడై 16

శుకమహర్షియొక్క తపోగ్నిజ్వాలలచే లోకమున కుపద్రవము కలుగుట

తపస్సేధనముగా గల శుకయోగీంద్రుడు ఘోరమగు తపము నాచరిండుట
కారంబిందగా నాతని తపస్సుచే తపింపజేయబడి భూమి వణకెను. 17

తీక్షిమలగు కిరణములుగల సూర్యుడాకాశమధ్యమున ప్రజ్వరిల్లకుండెను. నము
ద్రములు జోలిచెను. మేఘములు వర్షించకుండెను. 18

అగ్నిహోత్రుడు మండలేడు. దేవతల విమానము లంతరిక్షమున విహరిం
దేడు. ఇంద్రుడు సంశయగ్రస్తమానసుడాయెను. 19

వృత్రవైరీ మహేంద్రో ఒపి । కింకర్తవ్యవిమూఢభీః ।
 చింతయన్మన్య తపసో । విఘ్న మప్సరసస్తదా ।
 సమాహూయా ఒహ వచనం । సావరం సాన్త్యపూర్వమ్ ॥ 20

శుకతపోభక్తాయమహేంద్రోక్తరమ్భాదిసాన్త్యవచనాని

విస్మష్టా వేదసా యాయం । నిసర్గాత్ జగతో హితే ।
 దూపయోవనలావణ్య । శాలిన్యః పద్మలోచనాః ।
 మత్తమాతక్లగామినోః । మన్దమర్దరగీతయః ॥ 21

సుభ్రువ శృ సుకేశాంతాః । ఘనపీనపయోధరాః ।
 శుచిస్మితాః పక్వభిమ్బాభ । రోషా మదలాలసాః ॥ 22

యుష్మాభి ర్మోహితం విశ్వం । ససురాసురమానుషమ్ ।
 వీక్షణాద్వై ర్విలాసై స్తు । నిర్జితాః మమశత్రవః ॥ 23

కామినీః పురతో దృష్ట్యా । కః సమాధౌ ప్రవర్తతే ।
 నిర్మాతి మానసం తస్మాత్ । కార్ముకాత్ సాయకో యథా ॥ 24

యాయ మాపచి సర్వత్ర । బల మస్మాక మేవ హి ।
 నా శక్య మస్తి వః కిఞ్చిత్ । సర్వేషు భువనేష్వ పి ॥ 25

ఉపస్థిత మిదానీం నః । సకలానర్థకం భువి ।
 కర్తవ్యః ప్రశమ స్తస్య । భవతీభిః యుటి త్యపి ॥ 26

వాసవే నైవ ముక్తానాం । ప్రథానాప్సరసాం వరా ।
 ప్రణమ్య ప్రాజ్ఞలిః ప్రాహ । రమ్భా మధురభాషిణీ ॥ 27

మహేంద్రనికటే రమ్భాదికృతప్రతిజ్ఞా

య చ్ఛాససి సురేశానః । త దద్య విదధీమహి ।
 భవత్కృతే జీవితం నః । త్రినశాధ్యక్షః కేవలమ్ ॥ 28

స్మృతానురుని సంహరించిన దేవేంద్రుడు కూడ యేమిచేయుటకును తోచని మనస్కులలవారై కళయోగిండుని తపస్సును భంగముచేయుట కాలించించు నప్పరసలను పిరిచి సాచుముగా నోదార్చుతో

20

శుఃయోగిండుని తపోవిఘ్నమునకై రంభాదులతో

దేవేంద్రుడూరటతో పలుకుట

అప్పరసలారా : మీరు (సహజముగ) లోకమునకు శుభము నొనరింపటకై బ్రహ్మచే నృప్తింపబడితిరి. రూపము, యౌవనము, లావణ్యము కలిగి తామరపుష్పముల వంటి నేత్రములుకలిగి మడించిన యేషగు గున్నవలె నడచుచు మెల్లగ వీణ పాటలను పాడుచున్నవారై

21

వక్త్రాని కనుదొమలుకలిగి, అందమగు శిరోజులుకలిగి, దృఢమగు బలవనస్తనములు కలవారై, చిరునవ్వు తళుకులొత్తుచుండ, వండిన వొండవండువంటి పెదములు కలిగి, మనముచే వేడుక నొనగూర్చువారైన

22

మీచే దేవరాక్షసమనుష్యులతో గూడిన ప్రపంచము మోహింపబడినది. క్రీగంటి ప్రసారాచి మీ విలాస చేష్టతములచే నా శక్రవులు జయింపబడిరి.

23

శ్రీల నెదురుగా గాంచిన పురుషుడెవ్వడు వ్యానమున ప్రవర్తింపగలడు : ధనువునుండి బాణమువలె నిశ్చలవ్యానమునుండి పురుషుని మనము వెడలిపోవును.

24

మాకు సంభవించిన ప్రతి యాపదలలోను బలము మీరే కదా : మీకు సకల లోకములయందును, చేయజాలనిదెద్దియును లేదు.

25

ఇప్పుడు భూలోకమున మనకండరి కన్నివిధముల ఆపద సంభవించినది. దానిని మీరే వెంటనే యరికట్టవలెను.

26

అని తెలుపగా నప్పరసశ్రీలలో ప్రధానురాలను, శ్రేష్ఠరాజునగు రంభ యింద్రునకు నమస్కరించి చేతులుజోడించి మధుర వచనములతో -

27

దేవేంద్రుని సన్నిధానమున రంభాదు లొనరించిన ప్రతిజ్ఞ

“ దేవేంద్రా : మీ యాజ్ఞానుసార మిప్పుడే చేయుదుము. సురలోకనాదా : మా జీవితము మీ కొఱకుమాత్రమే యైయున్నది.

28

- శ్వేతద్వీపం బ్రహ్మలోకం । కైలాసం వా ఒన్య మూర్ధితమ్ ।
ప్రవేశ్యమో వయం దేశం । వర్తంతే యత్ర తే ఒరయః ॥ 29
- మోహితా శ్చ భవిష్యంతి । తే ఒస్మ ద్వీక్షణవీక్షితాః ।
ఏకాకినః సదై తాంత । భావాః సాత్త్వికసత్తమాః ॥ 30
- ప్రణమంతి స్మన నః పాదాన్ । శురోభిః మోహితాః స్వయమ్ ।
ఏవ ముక్త స్తు దేవేశః । తయా మధురభాషయా ॥ 31
- ఏవ మాహ న సస్తుష్టో । రమ్భాం అప్పరసాం వరామ్ ।
సత్య ముక్తం శ్వయా రమ్భే । మునిమోహనరూపయా ॥ 32
- భూమౌ కశ్చి స్మనివరః । “కుర” ఇత్యేవ నామతః ।
సువర్ణముఖరీ తీరే । తప శ్చరతి దుశ్చరమ్ ॥ 33
- తత్ర గత్వా మునిశ్రేష్ఠం । మోహయద్వం వరాజ్ఞనాః ।
ఇత్యుక్తా దేవరాజేన । ప్రేషితాః సాదరం కిల ।
దేవప్రియః తం ప్రణమ్య । జగ్ము ర్యత్ర తపోధనః ॥ 34

కుకతపోవనం ప్రత్యా గతానాం రమ్భాదీనాం శృంగారలీలాః

- మునేః సమీపతో గత్వా । తాః శ్రీయో మధురం జగుః ।
మదోద్ధతా శ్చ నన్యతుః । వేణువీణారవాన్వితమ్ ॥ 35
- కస్తర్పదర్పకలితాః । కథయన్త్యః కథా మిథః ।
వదంతి స్మ హాసంతిస్మ । క్షేలయంతి మదాలసాః ॥ 36
- స్థిత్యా పురస్తాత్ తస్యే త్థం । మదాన్ధాః సురయోషితః ।
శృంగారచేష్టాః చక్రు శ్చ । వివిధాః చాటుపూర్వకమ్ ॥ 37
- ఇన్ద్రియచోదిత స్తత్ర । తపనో తతాప చ ।
వాయుః కల్లారసురభిః । వవౌ మన్తః సుభావహాః ॥ 38

శ్రేష్ఠత్వమునకాది, బ్రహ్మలోకమునకాది, కైలాసమునకాది, గొప్పదగు
మరి యే యితర ప్రదేశములనుగాని నీ శత్రువులుండు నే దేశమునైనను మేము ప్రవే
శించుము. 30

మేము కన్నెత్తిగాంచిన నొంటరివారై యెల్లవేళలయుండు నవిచ్ఛిన్నమగు భగవ
ద్భావముచేయువారై, రత్నగుణసంపన్నులలో 30

శ్రేష్ఠులైనను మోహవిష్టులై తమ కిరస్సులతో మా పాదములకు నమస్కరిం
తుర" ని మధురమైన మాటలతో నలుకగా 31

ఇంద్రుడు మిక్కిలి సంతపించి అప్పరసలలో శ్రేష్ఠులారగు రంభతో " రంభాః
మునులను మోహింపజేయు పౌందర్యముగల నీవు విజమును పరికితివి. 32

భూలోకమున "కుకు" ధను పేరుగల మునీంద్రుడొకడు సువర్ణముఖి నదీ
తీరమున మిక్కిలి కష్టమగు తపము నాచరించుచున్నాడు. 33

శ్రీ రత్నములగు మీ రచ్చటికేగి యా మునీంద్రుని మోహింపజేయుదు"ని
పలికి ఆచరముతో వారిని పంపగా దేవతాంగనలు దేవేంద్రునకు నమస్కరించి తపశ్శాలి
యగు శుకయోగీంద్రుని చెంతకేగిరి. 34

శ్రీ శుకయోగీంద్రుని తపోవనమునకు వచ్చి రంభాదులు
విలాసచేష్టల నొనరించుట

రంభాదులా మునీంద్రుని సన్నిధానమునకేగి మధురముగా గానముచేసిరి.
మిక్కిలి మత్తలినవారై పిల్లనగ్రోవి, వీణావాద్యములతో నృత్యము నొనరించిరి. 35

మన్మథమదోద్రేకులై యొందొరులతో సంలపించుచు, నేవియో మాటలనాడ
దొడంగిరి; నవ్వసాగిరి; క్రీడించసాగిరి. 36

ఇట్లా ఒడలెఱుంగవి మదములో మగ్నమైన దేవాంగనలా మునిచంద్రుని
యెదుట ననేక విధములగు ప్రయోక్తులతో ననేక శృంగారచేష్టల నొనరించిరి. 37

దేవేంద్రుని యజ్ఞచే నపట సూర్యుడు ప్రజ్వరిల్లకుండెను. వాయువు కలువల
సుగంధముతో మెల్లగా సుఖముకలుగునట్లుగా వీచెను. 38

సుధానిధి శృ వవృధే । మదయన్ సురసుద్ధరిః ।

కాలః సర్వచ్ఛక్తుకుసుమో । పేత స్తత్ర ఇభూవ హ ॥

39

ఏవం విధే మధూచ్ఛేగ । మహితే లస్మిం స్తపోవనే ।

ఇత స్తతః శమ్పూరారిః । విశజ్జో-విచచార హ ॥

40

అత శ్చా నజ్జవివళాః । చేష్టయన్తో లమరాజ్ఞనాః ।

రా న శేకు స్తస్య నేత్రే । నివర్తయితు మగ్రతః ॥

41

శ్రీనివాసధ్యానేన జితకామం శుకం ప్రతి రమ్భాదిహాసోత్త్రైః

కో లపి ధ్యాయన్ శ్రీనివాసం । శఙ్ఖాద్యజ్జగదాధరమ్ ।

వాసుదేవం హృషీకేశం । జగతాం కారణం వరమ్ ॥

42

సమాశ్రితార్తిహరణం । సుహృదం సర్వదేహినామ్ ।

నా చింతయ చ్చాన్తికస్థాః । తాః త్రియ స్తపనై ధితః ॥

43

సమీక్ష్య తాన్తం దుర్ధర్షం । ఊచు రప్పరస స్తవా ।

లజ్జాక్రోధసమావిష్టా । త్రైచివ మూచుః పరస్పరమ్ ॥

44

“కోవా హ్యే నై లత్ర దుర్బుద్ధిః । పూష్టి నిక్షిప్త విక్షణః ।

ఉపస్థిత ముపేక్ష్యే ము । గణ మప్పరసాం స్వయమ్ ॥

45

సమీపస్థ మనమ్రేక్ష్య । సర్వస్య తపసః ఫలమ్ ।

దురాత్మనా లతిమూఢేన । అముత్ర కిం చిన్త్యతే లభునా ॥

46

దృష్ట్వా ముఖా న్యప్పరసాం । సహస్రాక్షః శచీవతిః ।

సురాదీశః సహస్రాక్షాం । సాఫల్యం సమ్యగ్ గత్నుతే ॥

47

యాగాదికాక్రియాస్పర్శాః । కుర్వన్త్యస్మత్కృతేనరాః ।

దదుశ్చ ధనదాన్యాని । తప్యన్తిన్మ తపాంసి చ ॥

48

దేవతాంగనలను మత్తుల నొనరించుచు చంద్రవధివృద్ధిని గాంచెను. ప్రతియొక
ముకువునను ప్రత్యేక ప్రత్యేకముగ పుష్పించు పుష్పములొకే పర్యాయము వికసించుటచే
కాలమర్హాహ్లాదకరముగ నుండెను. 39

ఇట్టి వసంతర్తు విజృంభణముచే మనోహరముగు తపోవనమున మన్మథుడు
విరాటంకముగా నుండరించెను. 40

మదనాతురత్వై సురాంగన లనేకవిధములగు శృంగారచేష్టల నొనరించుచును
శ్రీ శుకయోగీంద్రుని కనులను తమవైపు మరల్చుకొనజాలకపోయిరి. 41

శ్రీనివాసుని ధ్యానముచే కాముని జయించిన శ్రీ శుకుని
రంభాదులు పరిహాసించుట

శ్రీ శుకయోగీంద్రుడును శంఖము, చక్రము, వద్యము, గదాదులను ధరించి
నట్టియు, జితేంద్రియుడును, జగత్తునకు ప్రధాన కారణమైనవాడును, 42

తన నాశ్రయించినవారి దుఃఖములను పోగొట్టువాడును, సకల ప్రాణులకు
స్నేహాతుఁడనై హితమును కోరువాడునునగు శ్రీమన్నారాయణుని ద్యావించుచు తపోనిష్ఠా
గరిష్ఠుడై తన నమీనమున నున్న సురాంగనలను గూర్చి యాలోచించకుండెను. 43

అట్లు మిక్కిలి దుర్జయుడై యున్న శ్రీ శుకుని గాంచి యా దేవకాంతలు సిగ్గు
కోపము ముప్పిరిగొనగా తమలోకాము - 44

సూర్యభగవానునియందే దృష్టిని నిల్పియుంచి యటనున్న యీ మందబుద్ధి
యెవడోకదా! తన పరిసరములకు న్నయముగా నేతెంచినట్టియు 45

తపస్సునకంతకు ఫలమైనట్టి యీ యవ్వరసమూహమును లెక్కింపక వీక్షిం
పక దుష్టబుద్ధికలిగి మిక్కిలి మూఢుడగు వీతడెద్దానిని గురించి యిపుడిచ్చట ద్యావించు
చుండెనోగదా? 46

వేయి కన్నులుకలిగి దేవతల కధిపతియై శరీరేవికి భర్తయగు దేవేంద్రుడప్పు
రసం ముఖసందర్శనముననే కదా తన వేయి కనులవలన ఫలితమును చక్కగా చిదయు
చున్నాడు. 47

భూలోకమున మనుజులందరును మా కొఱకేగదా యజ్ఞయాగాదుల నొనర్చు
చున్నారు. ధనము ధాన్యము మొదలగు దానముల నొనంగుచున్నారు. తపస్సుల నొనరించు
చున్నారు 48

య స్త్విస్మాకం ప్రియాలాపాన్ । న శృణోతి మనోరమాన్ ।

అచేతనో వృధా జీవీ । భవ త్యల్పమతి స్సహి ॥

49

విద్యానా మార్జనం వాలేయే । యావనే విషయైషితా ।

వృద్ధత్వే తపసాం వృత్తిః । ఇ త్యుశన్తి మనీషిణః ॥

50

సుకుమరో యువా ఒత్కన్త । సుభగ స్తపసి స్థితః ।

శృణోరిణీనాం శృణ్గారః । సున్దరీజనసున్దరః ॥

51

దేశతాలా వతిక్రమ్య । యక్కర్మ కురుతే నరః ।

త త్తన్య విష్ఫుల మితి । ప్రవదన్తి మనీషిణః ॥

52

స్వవర్మాచారణతా । వేదశాస్త్రవిశారదాః ।

కరస్థం రత్న ముత్సృజ్య । మూఢభీః అన్య దిచ్ఛతి ॥

53

వివ్యాజ్ఞాః పూజనీయాః మనుష్యాణాం విశేషతః ।

అయ మస్మాన్ అదృత్య । తిష్ఠత్య త్యన్తదుర్మతిః ॥

54

పూజ్యపూజావిపర్యాసః । శ్రేయో హన్తీ త్యుశన్తి హి ।

తా స్విత్థం జల్పమానాసు । సురయోషిత్సు సువ్రతః ॥

55

రమ్భాదీనాం దుర్వ్యాపారాన్ విలోక్య శ్రీ కుకట్రహ్మర్ష్యనుతాపః

తపః కృశతరాకారః । కృష్ణద్వైపాయనాత్మజః ।

నా చిన్తయత్ సమస్తా స్తాః । ఘుష్యన్తీ రివ గర్దభీః ॥

56

ఉపస్థితం తపోవిఘ్నం । చిన్తయామాస చ స్థిరః ।

తే నేమాః ప్రేషితాః హ్య సృత్ । తపోభగ్గచిక్కిర్షణా ॥

57

అవ్యాజవైరిణా కశ్చిత్ । లోభోపహతచేతసా ।

విదానం పాపచేష్టానాం । పాపీయన్యః స్వతః ప్రియ ॥

58

మనస్సున కార్జునుము గొనగూర్చు మన ప్రియతాపణముల వినవి మూఁడు
చేష్టలుడిగి జడమై వర్జముగ జీవించువాడేకదా : 49

బాల్యమున వివ్వల వార్జించుటయు యౌవనమున విషయసుఖముల ననుభవించు
టయు వృద్ధాప్యమున తపము నొనరించుటయు కర్తవ్యములని పండితులు వక్కాజీతురు.

సుకుమారుడును, యౌవనవంతుడును, మిక్కిలి యందగాడును, పింగారవతు
లకు పింగారమును, సుందరాంగనలను సైతము మైమరపింపజాలు సుందరుడగు 51

పీతడు తపము నాచరించుచున్నాడు, మనుష్యుడు దేశకాలముల ననునరింపక
పనుల నొనరించినచో నాతని పనులు వర్జములని పండితులు ప్రబోధించుచున్నాడు కదా :

తన వర్జమునకు తగిన యాచారమునందానక్తి కలిగి, వేదశాస్త్రములయందు
చక్కని ప్రావీణ్యముకలిగియు చేతనున్న రత్నమును జూచిదచి యజ్ఞానియై యితర
వస్తువుల నాశించుచున్నాడు. 53

మనుష్యులకు ముఖ్యముగా దేవతాంగనలు పూజింపదగినవారు. ఈతడు
మిక్కిలి దుష్టబుద్ధి కలిగి మనల ననాదరించుచున్నాడు. 54

పూజింపకగినవారిని పూజింపకుండుట, పూజింపకగనివారిని పూజించుట యనర్థ
హేతువని పెద్దలు వక్కాజీతురు"ని యా దేవాంగన లిట్లు భాషించుకొనుచుండగా సదా
చార సంపన్నుడును, 55

రంభాదుల దుష్టచేష్టితములను చూచి శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు పరితపించుట

తపస్సుచే మిక్కిలి కృశించిన శరీరము కలిగినట్టియు, శ్రీ వ్యాసమహర్షి
పుత్రుడునగు శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు ఓండ్రపెట్టుచున్న యాదగాడిదలవలె పలువిధములుగ
సంభాషించుచున్న యా దేవకాంతలను లక్ష్యపెట్టకుండెను. 56

మరియు తనకు తపోభంగము దాపురించెనుగదా : యని చింతించుచు స్థిర
చిత్తముకలిగి "నా తపస్సును విఘ్నము చేయగోరుచున్నట్టియు 57

దురాశా మలినమానసుడు కారణములేకయే శత్రుత్వమును సాధించు నెనని
చేతనో నీ సురలోక వేశ్యకాంతలు సంపదించుచున్నారు. స్త్రీలు పాపకృత్యములకు మూల
కందములు. స్వభావముగనే పాపవరికృతజన్మచేష్టలు కలవారు. 58

- అనేకానర్థసార్థా స్తాః । వ్యక్తముక్తామనీషిభిః ।
 బ్రీడా విజ్ఞాన మాస్తిక్యం । పౌరుషం శ్రుతి రున్నతిః ॥ 59
- దర్శనా దేవ నశ్యన్తి । శ్రీణా మేతాని సర్వశః ।
 దైర్యపారంగతః సర్వ । ధర్మశాస్త్రవిచారదః ॥ 60
- యోషిద్దర్శనమాత్రేః । ముహ్యతి జీవ్యతి స్వయమ్ ।
 త్రీయో హి నరకద్వారం । నిర్మితం పరమేష్ఠినా ॥ 61
- తస్మా త్తద్దర్శనం పాపం । నరాణా మ్మ తపస్విసామ్ ।
 త్రీపుంవిభాగో జగతాం । భూత్యై ధాత్రా వినిర్మితః ॥ 62
- తేన ప్రవర్తతే లోకః । పురుషార్థాత్మకేన తు
 అజ్ఞానినో నరా ముహ్యః । న్యన్యోన్యప్రణయా దిహ ॥ 63
- పురుషా శ్చ త్రీయో దృష్ట్యా । తాం శ్చ దృష్ట్యా చ తా స్తథా ।
 తీతీర్ష స్తపసా లజ్ఞాన । మయం సంసారసాగరమ్ ॥ 64
- వివృత్తవిషయోఽత్రైవ । స్థితోఽస్మిన్ విజనేవనే ।
 విధినా లలపాదిత త్రై వా । స్త్రాయ స్తపసో మమ ॥ 65
- త్రియ స్తపోవిఘ్నకర్యః । పరిహార్యాః ప్రయత్నతః ।
 తిత్తీర్షం దుస్తరం ఘోరం । మహాసంసారసాగరమ్ ॥ 66
- గృహ్లాతి విషయగ్రాహో । మద్యే పురుష మిత్యుత ।
 తపోలోభభయా దిత్థం । చిన్తయన్ సహసా మునిః ॥ 67
- సమదర్శీ తు సర్వత్ర । జితక్రోధో జితేంద్రియః ।
 కన్దర్పసాయకాన్ ఘోరాన్ । జిత్వా లక్షభ్యో హి నిర్మమః ।
 శ్రీనివాసు హృషీకేశం । సహసా శరణం యయా ॥ 68
- కమలవిభవలోభనై రనన్తాభినవ । విభూతివిభాగభాగధేయైః ।
 అపరిపమునిమానసానుభావైః । అవమతి మాకలయన్ విలోకనై శ్చ ॥ 69

నందన ఆనందకారణభూతరాండ్రవి సందితులు సుస్పృష్టముగా నడుతుచున్నారు. సీగు, మందిరెతుల నెఱుంగు జ్ఞానము, భగవంతుని యందలి శిశ్వానలుద్ధి, పౌరుషము, మోక్షయోగము, సద్బంశసంజాతుడననెడి యౌన్నత్యము 69

మొదలగునట్టి యన్నియును శ్రీలను గాంచినంతనే నశించుచున్నవి. దైర్యమున పరాకాష్ఠనందినవాడైనను, ధర్మకాత్రముల నామూలాగ్రముగ నిభ్యయనముచేసిన వాడైనను 60

శ్రీల నరలోకించిసంతనే మోహమును చెంచుచున్నాడు. తనంతట తానే కలక నొందుచున్నాడు. విరాతచే శ్రీలు నరకమునకేగు మార్గముగా నిర్మింపబడియున్నాడు. 61

కావున తపశ్శాసనగు మనుష్యులకు శ్రీలను వీక్షించటమే పాపహేతుకగు చున్నది, బ్రహ్మచే శ్రీలవియు, పురుషులనెదు విభజన జగదభివృద్ధికై నిర్మింపబడినది. 62

ధర్మార్థకామమోక్షరూప పురుషార్థముల సాధింపటకై లోకము ప్రవర్తించుచుండ అజ్ఞానులగు మనుష్యులు తువ్వ కామవాంఛచే పరస్పర ప్రేమవలనను, 63

పురుషులును, శ్రీలును పరస్పరావలోకనములచేతను మోహము నందుచున్నారు. కావున నజ్ఞానముచే వ్యాపింపబడిన యీ సంసారసముద్రమును తపస్సుచే దాటగోరి 64

విషయసుఖములను వీడి, జనులు సంచరించని యీ యరణ్యమున వివసించుచున్న నా తపస్సునకు బ్రహ్మచే విఘ్నమాపాదింపబడెను. 65

తపస్సునకు విఘ్నము నొనరించు వీ శ్రీలను ఏ ప్రయత్నముననైనను దూరముగ పారద్రోలవలెను. దాటశక్యముగాని మోర సంసారసముద్రమును దాటగోరు 66

పురుషుని మధ్యగా విషయములనెదు మోసలి గట్టిగా బంధించుచున్నది. నేను వీరిని శపింతమువిన నా తపము తరగిపోవునకదా : యను భయముతో నిట్లు విచారించుచు 67

ప్రాణులన్నిటియందును నమదృష్టికలిగినట్టియు, కోపమును జయించినట్టి శుకయోగిండుడు భయంకర మన్మథబాణములను జయించి కలకచెందని మనస్సుకలవాడై మమకారములేక ఇంద్రియముల వియమించు ప్రభువగు శ్రీనివాసుని వెంటనే శరణువేడెను.

పద్మముల సంపదనుకూడ లోభింపజేయునట్టియు, మన్మథుని మాతనై శ్వర్య సంపదలో యనునట్లున్నట్టియు, మువ్వీశ్వరుల నిశ్చల ద్యానసంపదలను రూపుమాపునట్టి విలాస చూపులతో తపస్సునం దనాదరమును బుట్టించుచును. 69

శిఖరదళనదీదితి ప్రతానప్రసవ । నిరస్తతమశ్చుప్తైః ప్రహానైః ।

నటనవికటవిద్రుమైః చిక్చీర్షన్ । నయనవిలాసభరైః తపోఽన్తరాయమ్ ॥ 70

ఇతి విబుధవిలాసినిగణ స్తం । ముని మభితః పరివార్య చా వతస్తే ।

వ్యవసితమతి రచ్యుతప్రపత్తైః । స చ స శశాస తపోవిరాశభీరుః ॥ 71

ఇతి శ్రీపాద్మపురాణే క్షేత్రకాణ్డే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే దేవల దేవదర్శన

సంవాదే పాద్మనర ప్రీతస్థదివ్యరామే శుకబ్రహ్మర్షేః మహావియమపూర్వక

తపఃకరణాదివర్ణనం నామ సప్తవింశోఽధ్యాయః

షడ్వింశోఽధ్యాయః

శ్రీనివాసముద్దిశ్యరమ్భాద్యపురసస్సంక్షిప్తభీతశుకస్తుతిః

అథవిబుధవిలాసినిషు విష్వక్ । ముని మభితః పరివార్య తస్థుషీషు ।

మదనవికృతివికత్థనప్రలాపా స్వ । వమతినిర్మితనై జచాపలాసు ॥

త్రిభువనముదముద్యతాసుకర్తుం । మధుసహసాఽగతిగర్వనిర్వహాసు ।

మధురసభరితాఖిలాత్మభావా । స్వగణితభీతిమశాపతఃశుకర్య ॥ 2

అతివిమలమతి ర్మహానుభావో । ముని రపి శాన్తమనః విజాత్మగుప్త్యై ।

అఖిలభువనరక్షకస్య విష్ణోః । స్తుతి మథ కర్తుమనా మనాక్ బభూవ ॥ 3

శ్రియః శ్రియం షడ్గుణపూరపూర్ణం । శ్రీవత్సవిహ్నం పురుషం పురాణమ్ ।

శ్రీకణ్ఠపూర్వామరబృన్దవన్ద్యం । శ్రియః పతిం తం శరణంప్రవద్యే ॥ 4

విభుం హృదిష్ఠం భువనేశ మీడ్యం । నిరాశ్రయం నిర్మలచిత్తచిన్త్యమ్ ।

పరాత్పరం పార మాపార మేనం । ఉపేన్ద్రీమూర్తిం శరణం ప్రవద్యే ॥ 5

చింతాశ్రావణాంతిపుంజ ప్రసారములచే నీకటులను మాటననను మందహాసములతోను, నేత్రవిలాసలతో నిండియున్న నాట్యములోచూపు శృంగారదేహి విశేషములచేతను, అతని తపస్సును చెరచగోరుదున్న

70

సురలోక వేళాంగనానముదాయ మా శుకయోగిండుని నలువైపుల చుట్టుముట్టియుండిను. తపోభంగము కలుగునను భయమునుచెందుచు వారిని శపించక శుకయోగిండుడు శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుటయందే సుస్థిరమానసుడైయుండిను.

71

ఇది శ్రీ వల్మీకీపురాణమున క్షేతకాండమున శ్రీ వేంకటాచలసూహాత్మ్యమున దేవం దేవదర్శనుల సంవాషణమున వల్మీకీవర తీరమునందలి దివ్యోద్ఘానమున శ్రీ శుకయోగిండుడు మహావియమముతో తపము నొనరించుట యనెడు ఇరువదియైదవ అధ్యాయము.

ఇరువదియారవ అధ్యాయము

రంభాది అప్పరస సమూహమువలన భయపడిన శ్రీ శుకయోగిండుడు శ్రీనివాసుని గురించి యొనరించిన స్తోత్రము

అనంతరము మన్మథవికారముచే గర్వముచేసిందిన వాక్యములను పలుకుచున్నట్టియు, దుష్టబుద్ధిచే చేయబడిన స్వభావసిద్ధమగు పాపల్యము కలిగినట్టియు,

1

ముల్లోకముల కానందము నొనగూర్చుటలో ప్రయత్నించుచున్నట్టియు, తేనెవలె మధురమగు రసముతోనిందిన మనోభావములు కలిగినట్టియు, శుకమహర్షి కాపమువలన భయమును లక్ష్యముచేయనట్టియు నవ్వరాంగనలు శ్రీ శుకయోగిండుని నాల్గవైపులనుండి చుట్టుముట్టి నిలువగా

2

మిక్కిలి నిర్మలచిత్తము కలవాడును, గొప్ప మాహాత్మ్యముకలవాడునునగు శ్రీ శుకయోగిండుడు శాంతితోగూడిన మనస్సుకలవాడై తన ఆత్మను కాపాడుటకై సకలలోక పరిత్రాతయగు శ్రీమన్నారాయణుని స్తోత్రముచేయ సంకల్పించెను.

3

అందరిచే పేరింపబడు లక్ష్మీకిని పేరించదగినవాడును, జ్ఞానశక్త్యాది ఆరు ప్రధానగుణములతో నిండియున్నవాడును, శ్రీవత్సమను పుట్టుమచ్చ గుర్తుగాగలవాడును, అదిపురుషుడును, శంకరుడు మొదలగు దేవతాగణములచే నమస్కరింపబడువాడును, లక్ష్మీదేవి భర్తయగు శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను.

4

అంతటను వ్యాపించియుండువాడును, సర్వప్రాణుల హృదయకుహరములనున్నవాడును, తన కితరాశ్రయములేవివాడును, శాంతమగు మనస్సుతో ధ్యానింపకగినవాడును, పరాత్పురుషుడును, సంసారమున కావలిగట్టు ఆయినవాడును, అంతులేనివాడును అగు నీ వామనమూర్తిని శరణుజొచ్చుచున్నాను.

5

స్మేరాతసీసూనసమానకాన్తిం । సురత్తపద్మప్రభపాదహస్తమ్ ।
ఉన్నిద్రపద్మేరుహచారునేత్రం । పవిత్రపాణిం శరణం ప్రపద్యే ॥ 6

సహస్రహనుప్రతిమోపలోఘ । స్ఫురత్కిరీటప్రవరోత్తమాఙ్గమ్ ।
ప్రవాణముక్తాననరత్నతార । హారం హరిం తం శరణం ప్రపద్యే ॥ 7

తత్ర తత్కృత దశావతారస్తోత్రమ్

పురా రజోదుష్టధియో విచాతుః । అపాకృతాన్ యో మధుకైటభాఙ్కమ్ ।
వేదానుపాదాయ దదౌ చ తస్మై । తం మత్స్యరూపం శరణం ప్రపద్యే ॥ 8

పయోధిమద్యే పృథుమస్తరాడిం । ధర్తుం చ యః కూర్మవపు ర్భూతావ ।
సురాం సురాణా మవనార్థమిచ్ఛన్ । త మాదిదేవం శరణం ప్రపద్యే ॥ 9

చసున్ధరాం దుర్భరదైత్యపీడితాం । రసాతలాన్తర్వివరాభివిష్టామ్ ।
ఉద్ధారణార్థం ఞ్చ వరాహ ఆసీత్ । చతుర్భుజం తం శరణం ప్రపద్యే ॥ 10

నఖై రుర స్తీక్షణముఖై ర్హిరణ్యం । అరాతి మామర్దితసర్వసత్త్వమ్ ।
ఏదారయామాస హి యో నృసింహో । హిరణ్యగర్భం శరణం ప్రపద్యే ॥ 11

యో యజ్ఞవాట మభిగమ్య పూర్వం । బలే ర్యయాచే త్రిపదీం భువశ్చ ।
పశ్చాద్దదౌ త త్పద మేవ తస్మై । శ్రీవామనం తం శరణం ప్రపద్యే ॥ 12

త్రిప్పైత్తకృత్వః షితిపాలలోకం । పరశ్వదేనా పి నిహత్య పిత్రే ।
దదౌ నివాపం తదస్పృగ్జలౌఘైః । తం భార్గవం రామ మహం ప్రపద్యే ॥ 13

దశాననం దాశరథి ప్స భూయః । చిత్రాశిరాం న్యేకశరణ వీరః ।
లక్ష్మణం దదౌ యశ్చ విభీషణాయ । తం రామరూపం శరణం ప్రపద్యే ॥ 14

వికసించిన దివిఃకావ్యపుతో నమానమగు కాంతికలిగినట్టియు, మిక్కిలి యెర్ర
నగు తామరపుష్పమును బోలిన పాదములు, దేతులుకలిగినట్టియు, చక్కగా వికసించిన
తామరపుష్పమును బోలిన సుందరములగు కనులు కలిగినట్టియు, చేతిలో పవిత్రమును
(వస్త్రమును) ధరించిన శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 6

వేయి సూర్యసమాన కాంతిగల మణినముదాయముచే ప్రకాశించుచున్న పేలి
కీటమును శిరస్సున ధరించినవారును, పగడములు ముత్యములు నవరత్నములు గూర్చిన
నక్షత్ర హారములు కలిగినట్టి శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నానని స్తుతించెను. 7

శ్రీ శుకమహర్షి యొనరించిన దళావతార స్తోత్రము

మున్ను రజోగుణకృత్యమగు నహంకారముచే మందబుద్ధియగు చతుర్ముఖుని
వేదములను మధుత్వైటకులు హరింపగా వారినుండి వేదములను గొనితెచ్చి బ్రహ్మకొనంగు
టకై మతస్విరూపమును ధరించిన శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 8

పాలనముద్రమధ్యము నందలి మంధరపర్వతమును శేలికగా ధరించుటకును
దేవతలకమ్మతము నొసంగి కాపాడుటకును కూర్మావతారమును ధరించిన పురాణపురుషు
డగు శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 9

రాక్షసులచే భరింపనలవికాని విధముగా పీడింపబడుచున్నట్టియు, పాతాళలోక
గుహయందుంచబడినట్టి బూదేవిని లేవనెత్తగోరి వరాహరూపమును ధరించిన నాల్గు భుజ
ములకల శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 10

నకల ప్రాణులను హింసించుచున్నట్టియు, తనకు శత్రువగు హిరణ్యకశిపుని
వాడిగోళ్ళచే చీల్చివేసిన నృసింహరూపియు, చతుర్ముఖున కంఠర్యామియై సృష్టినినెరపు
శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 11

మున్ను బలిచక్రవర్తియొక్క యాగశాలను ప్రవేశించి మూడడుగుల భూమిని
యాచించి మరల బలివక్రవర్తి శిరముపై మూడవ యడుగునుంచిన వామనరూపియగు
శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 12

(ఒక రాజు తన తండ్రిని చంపెనను కోపముతో) గండ్రగొడ్డలిచే రాజు
పంశముల విరువదియొక్క మార్లు వదిలించి తన తండ్రికి వారి రక్తమునే జలతర్పణ
ములుగా నొసంగిన పరశురామవతారుడగు శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 13

దశరథుని పుత్రుడుగా నవతరించి యొకే బాణముచే రావణుని శిరములను
ద్రుంచిన వరాక్రమశాలియై విభీషణుఁకు రాజ్యము నొసంగిన శ్రీరామవతారుడగు శ్రీమ
న్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 14

హలాయుధో యో యదువంశదీపః । ప్రలమ్బపూర్వామరవై రిహన్తా ।
అభూ ద్భవాన్యో బలభద్రరామో । విరాట్పురం తం శరణంప్రపద్యే ॥ 15

వృష్ట్యన్వవాయప్రభవం ధరిత్రీ । భావాహారప్రతితప్రభావమ్ ।
కృష్ణం పరం పాణ్డవభాగధేయం । యోగీంద్రవన్ద్యం శరణం ప్రపద్యే ॥ 16

కలిం న్వతః కల్మషదుష్ప్రచర్షం : కలానువిధ్ధం వికరాలవేషమ్ ।
సంహృత్తకామో భవితా చ కల్కి । య స్తం ముకున్దం శరణంప్రపద్యే ॥ 17

అహం మహాత్వేన్ద్రియసంభూత । తన్మాత్రమాత్రాప్రకృతేః పురాణీ ।
యతః ప్రసూతా పురుషః తదాత్మా । త మాత్మనాథం శరణం ప్రపద్యే ॥ 18

పురా య ఏత త్సకలం బభూవ । యేనా పి త ద్యుత్ర చ లీన మేతత్ ।
ఆస్తాం యతో ఒసుగ్రహనిగ్రహా చ । తం శ్రీనివాసం శరణం ప్రపద్యే ॥ 19

నిరామయం నిశ్చలసీరరాశి । నికాశ సద్భూప్రమయం మహాస్తత్ ।
నియన్త్రో నిర్మాతృ విహన్త్రో నిత్యం । నిద్రాణ మేకం శరణం ప్రపద్యే ॥ 20

జగన్త్రి యః స్థావరజ్జమాని । సంహృత్య సర్వాణ్యు దరో శయాని ।
ఏకార్థవా న్తర్వటప్రతతల్పే । స్వపిత్య నన్తం శరణం ప్రపద్యే ॥ 21

నిరస్తదుఃఖాసు మతీంద్రియం తం । నిష్కారణం నిష్కల మప్రమేయమ్ ।
అఙ్గోరణీయాఽనమనన్త మన్తః । ఆత్మానుభావం శరణం ప్రపద్యే ॥ 22

దేతిలో నాగరినే యాయుధముగా ధరించినట్టియు, యాదవకులమున నావిర్భవించి నట్టియు, స్రలంబుడు మొదలగు రాక్షసులను సంహరించినట్టియు, ఉదారపురుషుడును, శ్రేష్ఠమైన విరాడ్రూపుడునునగు బలరామావతారుడగు శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను.

యదువంశోద్భవుడును, భూవారమును తీర్చుటలో ప్రఖ్యాతివిగాంచిన ప్రభావము కలవాడును, పాండవులొనరించిన పుణ్యఫలరూపుడును, మునీశ్వరులచే నమస్కరింపబడు వాడును శ్రీకృష్ణావతారుడగు శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 16

స్వరావముచేతనే పాపముల నిర్మూల మొనరించువాడును, షోడశకళాపరిపూర్ణుడును, భయంకరరూపుడును, జనులను సంహరింపగోరి కలికావతారుడు కాబోవునట్టి శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 17

ప్రకృతియు దానియొక్క వికారములగు మహత్తత్వము, అహంకారము, పదు నొకండు యంద్రియములు, పంచతన్మాత్రలు, పంచభూతములు యివియన్నియు యెవ్వని నుండి పుట్టి ప్రవర్తించుచున్నవో పురుషుడెవ్వనికి మతంత్రుడై ప్రవర్తించుచున్నాడో అట్టి సకలతత్వస్వరూపుడును, అనన్యధిపతియునగు నారాయణుని దిక్కుని నమ్ముచున్నాను.

పూర్వము సృష్టియంతయు నెవనిచే నృజింపబడెనో, యెవనియందు లీనమా యెనో కనికరము, కోప మెవని యధీనముననుండినవో యట్టి శ్రీనివాసుని శరణువేడు చున్నాను. 18

ఎట్టి యుపద్రవములలేనివాడును, చలించని పీఠినముద్రమును బోలిన చక్కని రంగుకలిగినవాడును, తేజోవిరాజితుడును, నర్వమును వియమించువాడును, సృష్టించు వాడును, సంహరించువాడును, నెల్లపుడును యోగవిద్రలోనుండు శ్రీమన్నారాయణునే శరణువేడుచున్నాను. 20

నరారాత్యకమగు ప్రాణినమూహమును సంహరించి దానినంతను తన గర్భ మున విడుకొని పండుకొనియుండువాడును, ఒకే జలమయమగు సముద్రమున మరెయిదు పై నిద్రించుచుండు పురాణపురుషుడగు శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 21

దుఃఖినముదాయమును పోగొట్టువాడును, ఇంద్రియములకు గోచరింపనివాడును, తనకు మరియొక కారణములేనివాడును, ఇంద్రియముల అననరములేకయే వాని కార్యము లను చేయువాడును, స్రమాణములచే నూహింపతగవివాడును, అణువుకంటె నణువును, అదిమధ్యాంతరహతుడును, స్వాధీనమైన మహిమకలవాడునునగు శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 22

సప్తామ్బుజీరజ్జాకరాజహంసం । సప్తార్ణవీసంసృతికర్ణదారమ్ ।
సప్తాశ్వవిమ్బస్థహిరణ్మయం తం । సప్తార్చిరక్తం శరణం ప్రపద్యే ॥ 23

నిరాగసం నిర్మలపూర్ణ బిమ్బ । నిరీధిరీనాథనిధాననాభమ్ ।
నిరీతనీతిం నిగమాస్తనిత్య । నిశ్రేయసం తం శరణం ప్రపద్యే ॥ 24

ద్వితీయహీసం రచితాజదాత్మ । నిజాస్తరారోపితవిశ్వవిశ్వమ్ ।
విస్సీమకల్యాణగుణాత్మభూతమ్ । విధిం విధీనాం శరణం ప్రపద్యే ॥ 25

శ్రీనివాసముద్దిశ్య శుకబ్రహ్మర్షి ప్రార్థనా.

త్వక్చర్మమాంసాస్థ్యస్సగ్రకుమూత్ర । శ్లేష్మాత్త్రవిట్పుక్రసముచ్చయేషు ।
దేహీష్వసారేషు న మే స్పృహై షు । ద్రువం ద్రువం త్వం భగవన్ ప్రసీద ॥ 26

కారుణ్యపాతోవిధివల్గదూర్మి । మాలాలనచ్చైవలకజ్జలాకైః ।
రాజీవరాజీరమజై రపాజై । రరాథ మానన్దయ నాకనాథ ! ॥ 27

భక్తిః క్వ మే త్వచ్చరణారవిష్ట । మధూదమాద్యన్మహిమా ఒప్యనన్యా ।
బుద్ధిః క్వ దుష్టేన్ద్రియవాజిరూఢా । నై కత్రతేజస్తిమిరస్థితి ర్హి ॥ 28

న విద్యతే త్వత్పదపద్మపీత । విషేవిణాం క్వా ప్యశుభం నరాణామ్ ।
ఉపస్థితం మే భయ ముత్పలాక్షీ । విలోకనై ర్లోపయ లోకనాథ ! ॥ 29

సప్తద్వీపాత్మక భూమండలమునంతను రంజింపజేయు రాజహంసయైనట్టియు, సప్తముద్రావృతమైన సంపాకసాగరమును దాటిండు చుక్కానిదారైనట్టియు, సూర్య మండలాంతర్వర్తియగు సృహటియ దివ్యమంగళ విగ్రహవిశిష్టుడైనట్టియు, అగ్ని కంఠర్కామిగానున్నట్టి శ్రీమన్నారాయణుని దిక్కుని నమ్ముచున్నాను. 23

చోషములలేనివాడును, నిర్మలమగు పూర్ణచంద్రునిబోలిన ముఖకాంతికల వాడును, ధర్మవిర్ణయము నొనరించువాడును, వేదాంతబోధితమై విత్తమగు మోక్షము నొనంగువాడునగు శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 24

సాటిలేనివాడును, జీవులకంతరాత్మగానున్న తనలో నిమిర్చుకొని ప్రపంచము నంతను సృష్టించినవాడును, హద్దులేని కల్యాణగుణములు స్వరూపముగా కలవాడును, విధు లకు నిధియైనగు శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 25

శ్రీనివాసునిగూర్చి కుకమహర్షి యొనరించిన ప్రార్థన

శరీరము, చర్మము, మాంసము, ఎముకలు, రక్తము, కొవ్వు, మూత్రము, శ్లేష్మము, మలము, కుక్రము మొదలగువాటిచే కూడిన సారములేని దేహములయందు నాకు కొరికలేదు, హే దేవా : ఇది విశ్చయము, విశ్చయము. నీవు నన్ననుగ్రహించుము. 26

స్వర్లోకాధిపా : దయాసముద్రమున తరంగించుచున్న కెరటములచేనొప్పు నాడు యను కాటుకచే పూయబడిన తామరపుష్పములవలె మనోహరములగు క్రీగంటి ప్రసార ములచే దీనుడనగు నన్నానందింపజేయుము. 27

స్వామీ : నీ పాదారవిందములనుండి ప్రవించునట్టి మకరంద రసాస్వాదనముచే మైమరపింపజేయు వైభవముగల విశ్చలభక్తి, అవిధేయములై దుర్విషయములవైపు లాగునట్టి దుష్టేంద్రియములనబడు గుణములచే నీడవబడుచున్న బుద్ధిగల నా కెల్లు ఘటించును, చీకటియున్నచోట వెలుగుండునా : 28

నకల లోకములకు ప్రభువైనవాడా : నీ పాదపద్మములను సేవిండు మనుజుల కభయమే యుండవుకదా : నాకు ప్రీతివ కటాక్షవీక్షణములచే భయము సంభవించినది, దానిని పోగొట్టుము. 29

సమాధిభక్తో ఓయ మిహ ప్రవృత్తే । దురాత్మనా కేన దురస్తచిన్తే ।
త్వ మేవ మాం రక్ష భయాదముష్మాత్ । త్వదన్యతో నాస్తి గతి ర్ముకున్తః ॥

అనాధనాథ । ధిషణా । మమ త్వయ్యేవ వర్తతే ।
సర్వథా సర్వనాలేషు । తదా ఓఽస్తాం త్వత్ప్రసాదతః ॥ 31

ప్రసన్నే త్వయి గోవిందే । లభ్యం సర్వత్ర కిం ప్రభో ।
స్వర్గాపవర్గౌ భగవన్ । త్వద్భక్తానామదుర్లభౌ ॥ 32

భవతా వీక్ష్యతే య స్తు । తస్య త్వద్భక్తి రూర్జితా ।
ఉపేక్ష్యతే తు య స్తస్య । భోగేచ్ఛా చా భిజాయతే ॥ 33

అతః శృణ్వారయోగ్యస్త్రీ । భయవిహ్వల మత్ర మామ్ ।
రక్ష త్వ మేవ శరణం । అనన్యశరణో గతః ॥ 34

నమః సకలకల్యాణ । కానడే కరుణాత్మనే ।
శ్రీవత్సవక్షసే తస్మై । లక్ష్మీనారాయణాత్మనే ॥ 35

రమ్భాదీనాం స్వలావణ్యనిన్దాపూర్వకం యథాగతం గమనమ్.

పారాశరే బ్రహ్మమునౌ పురాణం । పుమాంస మిత్రం శరణం ప్రపన్నే ।
దేవప్రియః కామశరేణ విద్ధా । యథాగతమ్ క్షీణధియః ప్రతీయుః ॥ 36

అథ సురవనితాభి రీక్షణాద్యైః । విజవికృతై రగృహీతచిత్తవృత్తిః ।
విదు రివ తమసా గృహీతముక్తో । ముని రపి విశ్చలధీః తపః ప్రపన్నః ॥ 37

మమకంధా : ఎవడో దుష్టబుద్ధికలవాడై నా తపోభంగము నొనరించుటకు పూను
కొనియన్నాడు. మిక్కిలి విచారముగానున్నది. ఈ భయమునుండి నీవే నన్ను కాపాడ
వలెను. నీకంటే వేరొకరు దిక్కులేదు. 30

దీనబంధో : నా బుద్ధి యెల్లప్పుడు నీయందే యుండును. అన్నివిడమల, అన్ని
కాలములయందా బుద్ధి యట్లే నీ యనుగ్రహమున నిలుచునుగాక : 31

ప్రతీ : గోవిందా : నీ వనుగ్రహించిన పొందరానిదేదియు నుండదుకదా :
వ్యర్థము. మోక్షము నీ భక్తులకు సుకరముగా పొందదగినవి. 32

నీ కటాక్షపాత్రుడగు వానికి నీయందు గొప్ప భక్తి కలుగుచున్నది. నీ పెవ్వని
విషయమున నుపేక్షింతువో వానికి విషయసుఖములయందాన క్తి కలుగుచున్నది. 33

కావున కేవల శృంగారరసమునకే తగిన శ్రీలవలన భయముచే క్రుంగుచున్న
నన్ను రక్షింపుము. నీవే శరణు. ఇతర దిక్కులేనివాడను. 34

నమస్త కుభముల నొనగూర్చువాడును, దయాస్వభావుడును, శ్రీవత్సవును
పుట్టుచున్న గుర్తుగాగలవాడును అగు లక్ష్మీనారాయణునకు నమస్కారము. 35

రంభాదులు తమ సౌందర్యమును నిందించుకొనుచు వచ్చిన
దారినే వెడలిపోవుట

సరాశరుని మనుమడగు శ్రీ కుకయోగీంద్రుడు ఆదిపురుషు విట్లు శరణు
పొందగా సురకాంతలు మన్మథబాజపీఠికులై మతిలేనివారై వచ్చినదారినే వెడలిపోయిరి. 36

దేవకాంతల క్రీగంటి ప్రసారములచేతను, శృంగారచేష్టలచేతను తన మనో
వ్యాపారములను చలించినీక చీకటిచే కప్పబడి విడువబడిన చంద్రునివలె శ్రీ కుకయోగీం
ద్రుడు శృంగార మనస్సుకలిగి తపమొనరించుకొనసాగెను. 37

చలాన్యలభమానాసు । తపోభజ్జే మహామునేః ।

రూపవేషాభ్యసూయాసు । నిర్గతాస్వస్వరస్వస్వి తః ॥

38

భగవత్కృపయా శుకకృతదృఢతర భక్తిపూర్వకభగవదుపాసనమ్.

తతః స్మరన్ భగవతో । హృషీకేశస్య శార్దూలః ।

ఇన్ద్రియగ్రామ మఖిలం । సంయమ్యా నై సమర్పయన్ ॥

39

పరాం కాష్ఠాం సమాకాఙ్క్షన్ । కాష్ఠాశ్మసమకాయకః ।

అతితాపసచారిత్రం । కుర్వ న్నన్లుష్కభూమిగః ॥

40

భక్తార్తిభజ్జనపరం । భక్త వత్సల మవ్యయమ్ ।

హృత్పుష్కరీకనిలయం । చింతయన్ పుష్కరేక్షణమ్ ॥

41

విజ్ఞానవైరాగ్యనిధిః । కార్ణద్వైపాయని ర్మునిః ।

అతిఘోరతరం క్రూరం । చకార సుమహా త్తపః ।

తపసా తస్య సర్వాత్మా । సస్తుష్టః పద్మలోచనః ॥

42

శుకమునిం వ్రతీ తపస్తుష్టశ్రీనివాసాగమన్.

సంహర్తా రక్షితా స్రష్టా । భువనాని చతుర్దశ ।

అనుగ్రహీతా అన్తర్యామీ । విగ్రహీతా నిరన్తరః ॥

43

శక్లచక్రగదామృజ । రాజక్కరచతుష్టయః ।

ముక్తాతపత్రితానన్త । సహస్రఫణమణ్డలః ॥

44

సన్తైరభినవాకల్పైః । తపనీయమయాంశుకైః ।

సుమనోభిః దివ్యగన్దైః । దివ్యలేపనవన్దనైః ॥

45

మహాయోగీంద్రుడగు శ్రీ కుకువి తపోఽష్టమున భరితము నొందనివారై
తన సాందర్యమును, వేషమును విడిచిండుకొనుచు చేవకాంతంబృతీకుండి వెడలిసంతనే

భగవంతుని దయచే కుకముని యొనరించిన గొప్పదగు
భక్తితోగూడిన భగవదుపాసనము

ఇంద్రియములకు వియంతయగు శ్రీమన్నారాయణుని ధ్యానించుచు తన
ఇంద్రియములనన్నిటిని వియమించి శ్రీమన్నారాయణునియందే సమర్పించుచు 39

భగవదుపాసనలో చివరి యనుభవమును కోరుచు, కర్రతోను, రాయితోను
సమానముగు శరీరముకలవాడై మిక్కిలి కఠినముగు తపశ్శాస్త్రము మించి కాలిబొటన
వేలివై భూమిమీద విరిచి 40

భక్తుల బాధలను పోగొట్టుటలో నానక్రికలవాడును, భక్తులయందు వాత్సల్యము
కలిగినవాడును, నాశరహితుడును, నజ్జనుల మనస్సనెడు పద్మము వివాసముగా కలవాడును
నగు తామరపద్మ వత్రములనుబోలిన నేత్రములుకల శ్రీమన్నారాయణుని ధ్యానించుచు 41

భగవదనుభవజనిత జ్ఞానముచే వైరాగ్యము మిక్కుటముగా కలిగినవాడై,
(నరాశర పుత్రుడైన) వ్యాసుని కుమారుడగు శ్రీ కుకయోగీంద్రుడు మిక్కిలి భయంకర
మును, తీక్షణమునగు తపమునావరించెను. చేతనాచేతనముల యం దంతర్యామిగనుండు
పుండరీకాక్షుడొకని తపముచే సంతసించి 42

కుకయోగీంద్రుని వద్దకు తపస్సుచే సంతసించిన శ్రీనివాసు డయదెంచుట

పదునాఱగు భువనములను సంహరించువాడు, రక్షించువాడు, సృజించువాడును,
సజ్జనులను దయచూచువాడును, ప్రాణులందరియందు ప్రవేశించియుండువాడును, దుష్టుల
శిక్షించువాడును, విత్యమైనవాడును 43

శంఖము, చక్రము, గద, పద్మములచే వ్రకాశించు నాల్గు చేతులు కలవాడును,
ముత్యముల గొడుగువలెనున్న యాదిశేషుని వేయి పడగలక్రింద నున్నవాడును, 44

అప్పటికప్పుడు వికసించినవియు క్రొత్తవియు, బంగరుమయమైన కాంతులు
కలిగిన కింజరంములు కలిగినవియు, మంచి పరిమళముగల పుష్పములతోను, దివ్యముగు
అంగరాగములగు మంచిగంధముతోను 45

అలంకృతాన్గమహిమా । స్మయమానముఖామ్బుజః ।

మకరస్త్రసవత్పద్మ । ప్రభావగుణవీక్షణః ॥

44

ఆపాదమాడమాధుర్య । మహిమా మహతో మహాన్ ।

సేవావికారదై స్సార్థం । గతై స్తు కుముదాదిభిః ॥

47

విచిత్రహేతిహస్తేన । విష్యక్సేనేన సేవితః ।

పంచాయుధైః మూర్తిమద్భిః । పరీక్షితసమేక్షణః ॥

48

మహర్షిభిః మరీచ్యత్రి । భృగుపూర్వైః మహాత్మభిః ।

ఇంద్రాదిభిః లోకపాలైః । సేవానుగుణభూతిభిః ॥

49

త్రయస్త్రింశత్కౌటిభి శ్చ । దేవబృన్దైరభిఃపుతః ।

పంచాత్మనఃసుపర్ణస్య । పంచోపవిషదాత్మనః ॥

50

పంచవక్త్రప్రతికృతేః । పంచాదర్శాన్గసమ్పదః ।

ఋగ్యజుస్సామవపుషో । నాగాభరణభూషణః ॥

51

అప్రమేయప్రభావస్య । స్కన్ధపీఠ మధిష్ఠితః ।

అహం ప్రథమపూర్వాభిః । ద్వాత్రింశత్కౌటిశక్తిభిః ॥

52

వైష్ణవీభి సేవ్యమానో । దేవః పద్మసరస్తతే ।

శ్రీభూమినీలాసహితః । ప్రాదురాసీ త్పరఃపుమాన్ ॥

53

భగవన్తం విలోక్య శుకమునికృతనటనాదికమ్.

తత స్తతః కర్మితాన్గో । ముక్తః పరమపావనః ।

పురుహూతజితస్కన్ధం । పురుషీఠ మధిష్ఠితమ్ ॥

పురుహూతానుజం పూతం । పురుషం తం పురాతనమ్ ॥

54

అలంకరింపబడిన శరీరసౌందర్యము కలిగినట్టియు, చిరునవ్వు చిందులించుచున్న పద్మమునంటి ముఖము కలిగినవాడును, తేనెలోఁబడుచున్న పద్మమునుబోలిన నేత్రములు కలవాడును 46

పాదముల నుండి శిరమువరకు మధురమగు మహిమచే గొప్పవాడై పూజనీయుడై యున్న వాడును, తనకు కైంకర్యము నొనరించుటలో నేర్పరులగు కుముదుడు మొదలగు గణ నాయకులతో కూడినవాడును 47

మిక్కిలి చిత్రముగానుండు ఆయుధమును చేతదరించిన విష్యత్సేనుచే నేవినబడుచు, శరీరదారులగు శంఖచక్రాది పంచాయుధములచే శ్రద్ధాభక్తులతో నేవినబడుచు 48

చరీచి ఆత్రి భృగువు మొదలగు మహాత్ములగు లోకపాలనతోను, తనను నేవించుటకు తగిన యైశ్వర్యముకల 49

ముప్పది కోట్ల దేవతా నమూనాములచే స్తుతినబడుచు, పంచాత్ముడును పంచోపనిషత్స్వరూపుడును 50

ఈశానము, తత్పురుషము, వామదేవము, సద్యోజాతము, ఆహారము అను నైదు ముఖములగల శివునకు మాఱు రూపగువాడును, పంచాధర్మాంగ సంపదకలిగినట్టియు, ఋగ్వేద యజుర్వేద సామవేద శరీరుడును, పాముల నాభరణముగా ధరించిన వాడును, 51

ఏ ప్రమాణములచేతను మాహింపశక్యముగాని ప్రభావముకలవాడును నగు గరుత్మాంతుని బాహువుల మూలమున కూర్చువియుండువాడును, నేను ముందర, నేను ముందరయని విచ్చేయు ముప్పదిరెండు కోట్ల విష్ణుసంబంధ శక్తులచే 52

నేవినబడుచు పరాత్పరుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు పద్మనరోపరతీరమున శ్రీ భూసీలాది దేవేంద్రులతో ప్రత్యక్షమాయెను. 53

శ్రీమన్నారాయణుని గాంచి కుకముని యొనరించిన

నటనము మొదలగునవి

తననుచే కృశించిన శరీరము కలవాడును, ముక్తకుల్యాడును, మిక్కిలి పవిత్రుడును, వ్యాసమహర్షి పుత్రుడును, పరమ మోసీంద్రుడును, తనమృత్యుచే నశించిన పాప ఘోరకలవాడనగు కుకయోగీంద్రుడు గొప్పదగు అననమున వాసీనుడును, దేవేంద్రుని కమ్ముడగు ఉపేంద్రుడును (వామనమూర్తియు), పరమపవిత్రుడును, ఆదిపురుషుడును 54

- కటాక్షవీణవిధ్వస్త । శ్రీతీర్థేశ్వరం పరమ్ ।
ప్రసన్నవదనం దృష్ట్వా । చిత్తరశవసం విభుమ్ ॥ 55
- వైయాపి యువిశార్దూలః । తపోవిగతకల్మషః ।
ససమృద్ధమం సముత్థాయ । నివిష్టః కుశవిష్ణరాత్ ॥ 56
- రోమాఞ్చకఞ్చకతనుః । హర్షోత్ఫుల్లవిలోచనః ।
స హసన్ ఉత్తరాసంగం । చిద్దన్ కృష్ణమృగత్వచమ్ ॥ 57
- విక్షిపన్ అక్షమాలా ఞ్చ । తూర్ణం భిష్టన్ కమణ్డలామ్ ।
అనన్దాశ్రుపరీతాక్షో । గద్గదగ్గలకన్ధరః ॥ 58
- తత శ్చ నర్తనం కర్తుం । వికర్తన విభాస్వరః ।
నివృత్తిధర్మనిష్ఠాతో । మునిఃప్రవవృతేముదా ॥ 59
- మతఃకృష్ణక్రమభ్రమో భ్రమన్మతఃకృష్ణభ్రమః ।
సురాభిలాషదేవభూః ఆమన్దమన్దవిక్రమః ।
వివాతదీపనిశ్చలః చలత్కరరవస్ఫుటత్ ।
దిగన్తరాశమణ్డాలో ననర్త నన్దయన్ విభుమ్ ॥ 60
- పరిభ్రమన్ ఆదక్షిణం ప్రదక్షిణం పరిభ్రమన్ ।
విభావయన్ విలోక్షయన్ ఆభావయన్ ఆలోకయన్ ।
శనైః శనై రసఞ్చరన్ సుసఞ్చరన్ శనైః శనైః ।
ముదావిలావలోకనో మదావిలావలోకనః ॥ 61
- తతస్తుతోటకంవృత్తం । కరతాడనపూర్వకమ్ ।
రచయన్ దణ్డమాదాయ । కరాభ్యామవలమ్బయన్ ॥ 62
- అస్థోటయన్ క్షేలయం శ్చ । స్వపదస్పర్శిమన్తకః ।
ననర్తపరమానన్దో । వాచయన్ నామశారీణః ॥ 63

తన శ్రీగంటి ప్రసారముచే తనను శరణుజొచ్చినవారి కష్టములను నశింప జేయువాడును, పరాత్పరుడును, అనుగ్రహపూర్ణమైన ముఖముకలవాడును, దర్శముడి ఆకారముగల వెంట్రుకల నుడి చెవియందుండుడచే విష్ణురక్షపుడనబడు సర్వవ్యాపియగు శ్రీమన్నారాయణుని తపస్సుచే పాపరహితుడగు వ్యాసుని పుత్రుడగు శ్రీ శుకుడను నా మునివచ్చుడు గాంచి తొందరపాటుతో దర్శనమునుండి లేచి వింది 55, 56

గర్వాటచే గప్పబడిన శరీరముకలవాడై సంతోషముచే మిక్కిలి వికసించిన నేత్రములుకలవాడై నవ్వుచు పైబట్టగా ధరించిన లేడివర్కము నెగురవేయుచు 57

జనమాలను పైతెగురవేయుచు, కమండలమును శీఘ్రముగా పగులగొట్టుచు ఆనందబాష్పములతో నిండిన నేత్రములుకలవాడై, ఆనందముచే తొట్రుపడుచున్న గొంతుకలవాడై 58

సూర్యునితో సమానమగు కాంతికలిగి మోక్షవర్కమునందాఠితేరినవాడై సంత సమున నాట్యమొనరింపసాగెను. 59

ఏనుగు నడకవలె నడచువాడును, తిరుగుచున్న గజమోయను భ్రమను కలి గించువాడును, అమృతమును గోరు దేవతల కాలవాలమగువాడును, ఒకప్పుడతివేగము గను, మరియొకప్పు డతిమందముగను సంచరించువాడును, గాలిలేనిచోట నున్న దీపము వలె చలించనివాడును, కదల్చుచున్న చేతులవప్పుడుచే తుత్తునియలగుచున్న దిక్కులును విదిక్కులును కలవాడును 60

పిచ్చివానివలె తిరుగుచున్నవాడై భగవంతునకు ప్రదక్షిణముగా తిరుగుచు, భగవంతునే దర్శించుచు, భగవంతునే దర్శించుచు, ఇతరములను చింతించక చూడక, ఒకప్పుడు వేగముగా నడచుచును, వేరొకప్పుడు మెల్లమెల్లగా నందముగా నడుచుచును, సంతోషముతో కలుషితమైన చూపుకలవాడును, గర్వముచే కలుషితమైన (ఎర్రనైన) కన్నులుకలవాడును 61

తప్పెటలతో తోటకవృత్తమును గానమొనరించుచు, దండమును రెండు చేతులతో పట్టుకొని 62

భుజములను కొట్టుచు, పెడబొబ్బలిడుచు, తన శరమును తన కాళ్ళకు తగులు నట్లుగా వంగుచు, మిక్కిలి సంతసించుచు శ్రీమన్నారాయణుని నామములనే యుచ్చ రించుచు 63

చరణం చటులం కలయన్ కలయన్ । కమలా రసికం సరసం రమయన్ ।
నటనం ఘటయన్ సుపదం సువదన్ । హరినామమునిః శుభవాయిశుకః ॥ 64

ఆరుణారుణపజ్జజసోదరదృక్ । కరుణారిణామికటాక్షచణమ్ ।
రథనేమిలసత్కరనీరయహం । రమయ న్నతసీకుసునూజరుచిమ్ ॥ 65

సరసం విచరన్ పురతః పరితో । విలస న్నసకృత్ మురవైరివిభోః ।
కరపజ్జజతాదనతాలలసత్ । గమనం విగమాన్తవిలాసభువః ॥ 66

భుజబద్ధజటః కరయుగ్మభృతా । జ్వలితో మృగయాధసదృప్తవపుః ।
మృగయ స్నివ యూథపతిం పరితః । పున రవ్య సకృత్ వికృతః సుకృతః ॥ 67

అతికుణ్డలితాగ్గభుజగ్గసమో । నటనస్ఫుటకుట్టితకుట్టిమభూః ।
రజనీముఖతాగ్గవకుణ్డలిత । త్రిపురాన్తకరీతిపురశ్చరణః ॥ 68

ఇతి దృఢకృతభక్తిః వాసుదేవే పరస్మిన్ ।
అకలసకలమిశ్రశ్రేయసి శ్రీనివాసే ।
విగతకలిలకాయో ఒపాయశూన్యాత్మభూతిః ।
విమలధిషణభూతః సంయమీ వ్యాససూనుః ॥ 69

హృదయకమలమద్యాద్యాసితం పజ్జజాక్షం ।
పరిజనపరిబర్తా భూషణాస్త్రాధిసేవ్యమ్ ।
ఐహి రివ పురత స్తం వీక్ష్య చక్షోఃపదస్థం ।
నియమితవిగమాన్తః పూర్ణకామో బభూవ ॥ 70

శ్రీనివాసకృపయా శుకబ్రహ్మర్షే రుక్మక్తిః.

ఈదృశం తాదృశ మృషిం । భక్తివిహ్వలచేతనమ్ ।
భక్తార్తిభజ్జనకరో । భగవాన్ స్తార్థ్యవాహనః ॥ 71

అక్షగుల సందముగా నుంచుచు, రమావల్లభుని సరసముగా రంజింపజేయుచు నటనమును కూర్చుచు, శ్రీమన్నారాయణుని చక్కని పదములుగల నామములను చక్కగా నుచ్చరించుచు

(4

మిక్కిలి యైరవగు పద్మమువంటి నేత్రములుకలిగి, దయచొరికించుచున్న శ్రీగంటి ప్రసారములలో నేర్చుకలిగినట్టియు, చక్రముచే ప్రకాశించుచున్న పద్మమువంటి చేయి కలిగినట్టియు, దిరిగెనపుష్పమువంటి శరీరసౌందర్యము గల శ్రీమన్నారాయణుని సంతసపరచుచు

65

మురు డను రాక్షసుని సంహరించినట్టియు, వేదాంతములకు విహారస్థానమైనట్టి శ్రీమన్నారాయణుని యెరుచును, చుట్టును పద్మములవంటి చేతులను తట్టుటచే కలిగిన తాళముచే ప్రకాశించు గమనము కలుగునట్లుగా చక్కగా సంపరించుచు మాటిమాటికి

66

ఉత్పహించుచు బాహుపులయందు వ్రేలాడుచున్న జనకంబాదై రెండు చేతులను జోడించినవాడై మృగరాజువంటి ఆప్రభువ్యమైన శరీరమునుకలవాడై ఆపుణ్యశీలుడు మృగనాథుని యన్వేషించుచున్నాడో యనునట్లంతటను మాటిమాటికిని వికారమునుచెందుచు

మిక్కిలి చుట్టలుగా చుట్టుకొనబడిన నాగుపామువలె నర్తనమొనరించుచు, నటనచే గట్టిగా త్రొక్కబడిన రాతికట్టదపు భూప్రదేశము కలవాడగుచు, రుద్రుడు సంధ్యాసమయమున నొసరించు నాట్యము ప్రవహనమొనరించు తాండవ పద్ధతికలవాడై యైరవమైన శరీరము కలవాడును

68

విరపాయమగు నాత్మైశ్వర్యము గలిగినట్టియు, విర్మల జ్ఞానస్వరూపుడును, జితేంద్రియుడును నగు నా శ్రీ కుకమహర్షి ఒక్కటియు తక్కువకాని సమస్త శ్రేయోస్వరూపుడగు పరవాసుదేవుడగు శ్రీనివాసునియందీ విధమగు భక్తికలవాడై

69

తన మనస్సనెడు కమలము మధ్యమున వివసించియున్నట్టియు, పద్మములవంటి నేత్రములు కలిగినట్టియు, సేవకాబృందముతోను, రాజులకు తగిన భూషణములతోను, అత్తములతోను సేవించబడుచున్నట్టియు, తనకెదురుగా నయనములకు గోపరించుచున్న శ్రీమన్నారాయణుని గాంచి స్వాధీనమైన వేదాంతార్థములుగల శ్రీ కుకమహర్షి కోర్కెలు పరిపూర్ణముగా పొందినవాడాయెను.

70

శ్రీనివాసానుగ్రహమున కుకయోగీంద్రునకు మోక్షము సిద్ధించుట

ఇపుడిట్లు వృత్కము నొసరించుచు మున్ను భగవద్దానైకవిష్ణుడై, భక్తిచే మోహమునందుచున్న మనస్సుకల కుకయోగీంద్రుని భక్తుల కష్టములను పారద్రోలువాడును, గరుత్మంతు నదిష్ఠించినవాడు నగు శ్రీమన్నారాయణుడు

71

దయామితామౌర్ధితుః । లోలకల్లోలకేనా ।

సమీక్ష్యకమలాభోగ । భాగధేయేనచక్షుషా ॥

72

శబ్దబ్రహ్మప్రహగర్భం । సంస్కర్తుశ్చసముద్యతః ।

స్నేహగర్భేణవచసా । బభాషేహ్యోదయన్ హరిః ॥

73

శ్రీభగవాన్ —

మునే! తాపసశార్దూల । తవ స్తవం సుదుశ్చరమ్ ।

ఆనందకన్దసద్గర్భ । నిశ్శేయసకరం పరమ్ ॥

74

ముక్తి ర్హతా ముదాకారా । సకరీరా ౭వి నశ్వరీ ।

కల్పితయే చ సాయుజ్య । మస్మన్మన్త్రాన్మమృతమ్ ॥

75

ఇత్యుక్త్వా భగవాన్విష్ణుః । కృష్ణద్వైపాయనాత్మజమ్ ।

భక్తప్రతారితో భక్తైః । తత్త్వేనా నర్దధే స్వతః ॥

76

ముక్త శ్చుకో ముని రపి । ముకున్దగతచేతనః ।

అప్రాకృతాఙ్గఃప్రథయన్ । ప్రకృత్యా ప్రకృతిప్రభామ్ ॥

77

ప్రణమ్య దంజవ ద్భూమౌ । సాష్టాంగం తత్ర నత్వరః ।

అవాప్తాభీష్టకామ స్సన్ । తత్రా ౭స్తే సుఖ మాశ్రమే ॥

78

ఇతి శ్రీపార్థసారథే క్షేత్రకాణ్డే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే దేవలిదేవదర్శన సంవాదే

శ్రీనివాస ముద్దిశ్య రమ్భాద్యపూరితజ్ఞభీతశుకస్తుత్యాదివర్ణనం

నామ షడ్వింశో ౭ధ్యాయః.

దయ యనెడు సముద్రమున నెత్తుగా తరంగించుచున్న తరంగములనుబోలిన
శ్రీదేవి కానందకరమగు నదృష్టనహితమగు కటాక్షముతో నీక్షించి 72

ప్రేమ నిర్భరమైన శ్రీసూక్తితో శ్రీకుకు నానందపరచుచు శ్రీహరి యిట్లు
చెప్పెను. 73

శ్రీమన్నారాయణుడు —

మునీంద్రా : శ్రీ కుకా : మహదానందరూపమగు మోక్షమునొసగు గొప్పదగు
దుష్కరమైన తపము నాచరించితివి. 74

సంతోషరూపమును, అప్రాకృత సంబోధవిషణ్ణయమగు శరీరముతోగూడిన
పునరావృత్తిరహితమగు మోక్షము నీ కొనంగబడినది. ప్రళయకాలమున నా మంత్ర శరీరము
వలన కలుగునట్టి సాయుజ్యమును మదయగలవు. 75

అవి యిట్లు శ్రీమన్నారాయణుడు శ్రీ కుకయోగీంద్రునితో పలికి భక్తుల భక్తికి
చళంపదుడగుచు నచ్చటనే యంతర్ధానము వందెను. 76

కుకయోగీంద్రుడును భగవదనుగ్రహముచే ప్రాప్తమైన ముక్తికలవాడై నారా
యణునే ద్యానించుచు అప్రాకృతమైన శరీరముకలవాడై యుండియు స్వాభావికమైన
ప్రాకృతిక శోభను జూపుచు 77

వెంటనే తొందరతో నచ్చట భూమియందు సాష్టాంగవందనము నాచరించి,
నకల కోరికలను బడసి యాశ్రమమున సుఖముగా నుండెను. 78

ఇది శ్రీ పద్మపురాణమున క్షేత్రకాండమున శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యమున దేవల దేవదర్శన
సంవాదమున శ్రీనివాసునితో రంభ మొదలగు అవ్వరస సమదాయమువలన భయపడిన
కుకయోగీంద్రు డొనరించిన ప్రోత్రము మొదలగునవి వర్ణించుట యనెడు

యిరువదియారవ అధ్యాయము.

సప్తవింశో ఒధ్యాయః

శుకమునికృత శుకపురాష్టోత్తరశత విప్రగృహ నిర్మాణాని.

దేవదర్శనః —

తత్ర శ్రీపద్మతీర్థస్య । తీరేఽస్మిన్ నివసన్ శుకః ।
ద్యానయోగపరో ఒధ్యాయాత్మ । బ్రహ్మవిద్యావిశుద్ధదీః ॥ 1

ఏకాన్తభావ మాతిష్ఠన్ । ఏకాయనవిదాం వరః ।
సాక్ష్యయోగపరో నిత్యం । సద్ధ్యానాధ్యయనాన్వితః ॥ 2

ద్వాదశాక్షరశిక్షకః । ప్రత్యక్షరనిరీక్షకః ।
పరాశరాత్మజసుతః । సుతరాం పరమో మునిః ॥ 3

ఉవాస సుచిరం కాలం । శ్రీనివాసపరాయణః ।
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థ । ముపగస్తుమనా స్తతః ॥ 4

చత్రే స్వనామ్నా ఒగ్రహార । మష్టోత్తరశతం ద్విజాన్ ।
నిత్యత్రయీకాన్ త్రయ్యస్త । ముఖాన్ మఖముఖక్రియాన్ ॥ 5

సువృత్తాన్ శుభ్రమనసో । నివృత్తావైదికక్రియాన్ ।
నానాగోత్రా నబ్జదత్తైః । నిర్మమే నమ సాదరాన్ ॥ 6

శుకపురే బలభద్రసహకృతకృష్ణప్రతిష్ఠా,

బలభద్రేణ బలినా । మాయయా సహ మాయినమ్ ।
దేవక్యా వసు దేవస్య । యశోదానన్దగోపయోః ॥ 7

ఇరువదియేడవ అధ్యాయము

శుకయోగీంద్రుడు శుకపురమునందు నూటయెనిమిది బ్రాహ్మణ

గృహములను నిర్మించుట

దేవదర్శనుడు —

శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు పద్మనరోవరముయొక్క గట్టున వివసించుచు, ధ్యాన
యోగమున నిష్ఠకలిగి బ్రహ్మకు సంబంధించిన యధ్యాత్మవిద్యచే పరిశుద్ధమగు మనస్సు
కలవాడై 1

ఏకాగ్రచిత్తులలో శ్రేష్ఠుడై, అనన్యపరులలో నగ్రేసరుడై, జ్ఞానయోగమున
నిష్ఠకలవాడై చక్కని భగవద్వాసము వేదాధ్యయనము నొనరించుచు 2

వాసుదేవద్వాదకాక్షరీ మహామంత్రనిష్ఠాతయు, అందలి ప్రతి యక్షరమును
విమర్శగా పరిశీలించువాడును నగు పరాశరమహర్షి మనుమడగు శుకుడు మునులలో
రోమణియై 3

శ్రీమన్నారాయణ పరజారవింద సంసక్తమానసుడై చారిత్రాలమవట వివసించి
స్వామిపుష్కరిణీ తీర్థమునకేగుటకు సంకల్పించి 4

ఆ పద్మతీర్థ తీరమున తన పేరుతో నొక అగ్రహారమును నిర్మించెను. అందు
ప్రతిదినము వేదపారాయణము నొనరించువారును, ఉపనిషత్తు ననుసంధించువారును,
యజ్ఞయాగాది వైదికకర్మవిరతులును నగు నూటయెనిమిది బ్రాహ్మణ కుటుంబములను
నెలకొల్పెను. 5

వారు మంచి నరపడికలవారును, నిర్మలమగు మనస్సుకలవారును. వేదముచే
విదించబడవి కర్మలనెన్నడును చేయనివారును, అనేక గోత్రములయందు పుట్టినవారు గను
నుండిరి. 6

శ్రీ శుకులు నిర్మించిన పట్టణమున బలరామునితో కృష్ణుని ప్రతిష్ఠించుట

పరాశర షట్రుడైన వ్యాసుని కుమారుడైన శ్రీ శుకుడు బలాధ్యుడగు బల
రామునితో ఆశ్చర్య శక్తితో కూడిన మాయను తన యధీనమున నుంచుకొనుటచే మాయ
యనబడునట్టియు, దేవకీ వసుదేవ నంద యశోదలకు

అనన్తవర్ధకం కృష్ణం । భద్రం భువనహర్షకమ్ ।
భూధారం హర్తుణామ ఇహ । కామరూపిణ మవ్యయమ్ ॥ 8

కుహనాగోపవపుషం । మేఘశ్యామం పురాతనమ్ ।
పారాశరిః పరమర్షిః । ప్రతిష్ఠాప్యే హ భూతలే ॥ 9

వ్యజ్ఞిపత్ సన్నిధానం । అత్ర బ్రహ్మమునిః శుకః ।
వైకుణ్ఠే తు యథా వాసః । కీరామ్బుధౌ యథా విభో ॥ 10

వాసో యథా అన్తరాదిత్యే । యోగినాం హృదయే యథా ।
తథా సదా కురుష్వా త్ర । సన్నిధిం కమలేక్షణః ॥ 11

ఇతి విజ్ఞాప్య దేవేశం । దణ్డవ త్రుణిపత్య చ ।
స్నిహ్యతా మనసా ధ్యాయన్ । వీక్షమాణః స్వవక్షుషా ॥ 12

శుకస్య స్వపురా చేష్ఠాచలగమనమ్

అజగమ ప్రసన్నాత్మా । స్వామిపుష్కరిణీం ప్రతి ।
ఉపాన్తే చో క్షతైలస్యోః । పేత్య నిర్మలనిర్ఘరమ్ ॥ 13

తత్ర త్రిషవణస్నానం । కృత్వా వ్యాసౌరస్రో మునిః ।
ఉపత్యకాయా మాసీనం । ఉదయాదిత్యవర్చసమ్ । 14

ఉపాంసుమానసజపం । ఉదారం దారసంయుతమ్ ।
మహాత్పులనిభం త్ర్యక్షం । మహో పనిషదజ్ఞకమ్ ॥ 15

అగ్నిజ్వాలాజటాజాల । లనద్గజేస్తుభోగినమ్ ।
వ్యాఘ్రాజినోత్తరాసజ । వానసం కృత్తివానసమ్ ॥ 16

అనందము నభివృద్ధి నొనరించువాడును, మంగళరూపుడును, లోకములను
సంతసపరచువాడును, భూభారమును తీర్చువాడును, కోరిన రూపమును ధరించువాడును,
నాశరహితుడును

కపటముగా దరించిన గొల్ల శరీరము కలవాడును, పేఘమువలె మిక్కిలి
నల్లనగు శరీరముకలవాడును, పురాణపురుషుడునునగు శ్రీకృష్ణుని, పరాశరమనుమడగు
శ్రీ శుకమహర్షి భూలోకమున ప్రతిష్ఠింపజేసి

బ్రహ్మర్షియగు శ్రీ శుకయోగి యాతని సన్నిధానమున నిట్లు విన్నవము నొన
రించెను. స్వామీ : పుండరీకాక్ష : తాము వైకుంఠమున నెట్లు వివసింతురో, పాలకదలిలో
నెట్లు వవ్వకింతురో

సూర్యమండలమున నెట్లధివసింతురో ముస్లిండుల మానసములలో నెట్లవా
సము నొనరింతురో యజ్ఞే యీ పురమునను వేంచేపియుండుడ' ని

దేవతలకును ప్రభునగు శ్రీమన్నారాయణునికి విజ్ఞాపన మొనరించి, సాష్టాంగ
వందనమాచరించి స్నేహార్ద్రమగు మనస్సుతో ద్యావించుచు తన నేత్రములతో స్వామిని
దర్శించుచు

శ్రీ శుకయోగిండుడు తన పురమునుండి శేషాచలమున కేగుట

నిర్మలాంతఃకరణుడై స్వామిపుష్కరిణి కేతెంచెను. వృషభాద్రి నమీసమున
మండు నిర్మలమగు పెరియేరుల నమీపించి

శ్రీ శుకమహర్షి అందు మూడు వేళలయందును మూడు స్నానముల నాచరించి
కొండచరియయందు కూర్చుండియున్నట్టియు, బాలభానువివంటి తేటోమూర్తియు

రహస్యముగా మనస్సులో జపము నొనర్చుకొనుచున్నట్టియు, గొప్పవాడును,
భార్య యగు పార్వతితో కూడియున్నవాడును, మంచి నీలకణవవంటి రంగుకలవాడును,
మూడు నేత్రములు కలవాడును, గొప్ప ఉపనిషత్తులే శరీరముగా కలవాడును

అగ్నివలె యెఱ్ఱగా ప్రకాశించుచున్న జడలతో విరాజిల్లెడు గంగ, చంద్రకళ,
వర్షములు కలవాడును, పులిచర్మమును పైబిట్టగా ధరించియున్నట్టియు

కాలకూటస్ఫురత్కణః । నాశం నణినవక్త్రకమ్ ।
సమీక్ష్య హృష్టమనసా । నమస్కృత్య చ తం హరమ్ ॥ 17

ఉషిత్వా త్రిదినం తత్రో । పాసకః పూర్ణమానసః ।
ద్రష్టుకామో లఖిలాశ్చర్యమ్ । పున రప్య ఇవాచరే ॥ 18

సిద్ధై ర్విద్యాధరై స్సార్థం । యోగిభిః కష్టరస్థితైః ।
శనై శ్శనైః సజ్జరం శ్చ । నిర్ఘ రేషు కృతాఽప్లవః ॥ 19

ధ్యాయన్ బ్రహ్మసభావృత్తం । వృత్తాంతం తస్య వై గిరేః ।
స్వామిపుష్కరిణీతీర । మానసాద సుభాస్పదమ్ ॥ 20

స్వామిపుష్కరిణీతీర వర్ణనమ్.

సుగన్ధపుష్పవల్లీభిః । వేల్లితై ర్వకుశై ర్యుతమ్ ।
ఞ్జురైః నారికేతై శ్చ । కేత కైః స్వరకేతకైః ॥ 21

పటీరపాటలాశోక । కింకుకాసనచమ్పకైః ।
నక్తమారై శ్చ పనసైః । మధాకైః సరళైః ధవైః ॥ 22

పున్నాగమరపున్నాగ । శిశుపున్నాగపూగకైః ।
కదళీకృష్ణకదళీ । మహాకదళికాగణైః ॥ 23

హరిద్రాభిః శృంగబేరైః । కస్తూరీరజనీకురైః ।
మల్లికామాలతీభి శ్చ । మాధవీభిః మధాత్కరైః ॥ 24

యూధిభిః శతపత్రీభిః । జాతిభిః వనజాతిభిః ।
సన్ధ్యావర్తాదిసు మనః । కక్షైః కుశీవధగ్ధకైః ॥ 25

భయంకర విషముచే ప్రళయించుచున్న కంఠనాళములు కరిగినట్టియు, వద్దము వంటి ముఖము కరిగినట్టియు, నీళ్ళరువిగాంచి సంతోషించిన మనస్సుకలవాడై యాతనికి నమస్కరించి 17

మాడు దినము లచ్చటనుండి ధ్యానమొనరించుకొనుచు పరిపూర్ణమగు మనస్సు కలవాడై యచ్చటి వింతల నన్నిటిని చూడగోరువాడై మరల యంజనాద్రియందు 18

సిద్ధ, విద్యాధరులతోను, గుహాయందు నివసించుచున్న మునీంద్రులతోను సంచ రించుచు సెలయేరులలో స్నానము నాచరించుచు 19

బ్రహ్మ నభయందు జరిగిన యంజనాద్రి వృత్తాంతమును తలంచుకొనుచు శభములకు విలయమగు స్వామిపుష్కరిణీ తీరమును జేరెను, 20

స్వామిపుష్కరిణీ తీరమును వర్ణించుట

చక్కగా పరిమళించుచున్న పువ్వుల తీగలతో చుట్టుకొనబడిన, వగడ చెట్లతో కూడినట్టియు, ఖర్జూరములతోను, కొబ్బరి వృక్షములతోను మొగలి పొదలతోను, స్వర్ణ మొగలి పొదలతోను 21

చందన వృక్షములు, పున్నాగ వృక్షములు, ఆశోకములు, మోదుగలు, వేగిన చెట్లు, సంపంగి, తాపింభ వృక్షములు, పనసలు, ఇప్పచెట్లు, దేవదారు, నారింజ వృక్షములు

కొండమల్లె, కొండమల్లెలో మరియొక జాతికించెందిన వృక్షములును, శిశుపున్నాగ చెట్లు, పోకవృక్షములును, అరటి, నల్ల అరటి, చక్కెరకేళి అరటిచెట్ల సమూహములతోను

పసుపువనము, అల్లపు మళ్ళు, కస్తూరి ఆళ్ళయోవి వృక్షములు, మల్లెలు, మాలతీ, తేనెలను ప్రవింపజేయు మాధవీ లతలతోను 24

అడవి మొల్లలతోను, పద్మములతోను, అనేక శ్రేష్ఠ అడవిజాతి పుష్పవృక్ష ములతోను, పుష్పపేషములతోను, మరళ భాగమునందున్న జాజి పొదలతోను 25

సమస్తతః సమాకీర్ణం । సాన్ద్ర్యానానమజ్ఞనైః ।
సాగన్ధితైః సుగన్ధాద్యైః । తులసీభిః సుమోదితమ్ ॥ 26

దయసీభిః పుష్పగన్ధైః । గర్భపుష్పలతాశతైః ।
అతిమృష్టామోదపుష్పాః । మోదితాశావకాశకమ్ ॥ 27

తాపనైః తరుణాదిత్యైః । వర్షోభిః అభితో వృతమ్ ।
వరాహసింహశార్దూలైః । మాతంగకులసంజ్ఞకమ్ ॥ 28

సీతాసితైః సారమేయైః । గజైః దుర్వారగర్వకైః ।
సేవితో నా తిథిమేన । క్షేత్రపాలేన పాలితమ్ ॥ 29

ఏచర స్మత్ర విపినే । మునిః విగతతృప్తుదయః ।
పరమాం ముద మాపన్నో । ముకున్దానన్దకన్దభీః ॥ 30

స్వామిపుష్కరిణీ వర్ణనమ్.

స్వామిపుష్కరిణీం పుణ్యాం । దదర్శ విమలోదకమ్ ।
తౌఞ్చనామ్బుజకల్పారైః । కమలైః శ్వేతపద్మజైః ॥ 31

సీతోత్పతైః ఉత్పలైశ్చ । పుల్లైః కువలయై రపి ।
తై రవై రపి కిర్ణాన్తాం । ఉద్గిరత్ పుణ్యగన్ధకైః ॥ 32

తరజ్ఞానరసఞ్చరైః । మత్తైః కారజ్జవై రపి ।
కారాభి శ్చ తర న్దీభిః । అన్యైః జలపత్రతిభిః ॥ 33

కలహంసకలాలాపైః । వాచాంతిదిగన్తరామ్ ।
తస్యా స్తీరసముల్లాసః । సమగ్రాభీష్టసన్తతేః ॥ 34

వట్టడుగు నీడలచానంగుడు సుందరముగానుండి చక్కని పరిమళము కలిగి
యున్న కామంచి చెట్లతోను, తమ మరిమళమును నడుచిక్కుల ప్రసరింపజేయు గొప్ప
పరిమళముగల తులసి వృక్షములతో పరిమళించుచున్నట్టియు 26

పుష్పపరిమళముచే విండిన మధ్య భాగములుగల అనేక పువ్వుల తీగలచే
విండినదియు, మిక్కిలి మమరముగా పరిమళించు పుష్పములచే పరిమళించుచున్న చిగంత
ములు కలదియు 27

బాల సూర్యునివలె ప్రజ్వరిల్లు కాంతులుకల యోగీంద్రులచే నంతట నావరింప
బడినదియు, అడవిసందులు, సింహములు, పెద్దపులులు, యేనుగుల గుంపులతో కూడి
నదియు 28

తెల్లని నల్లని రంగుకలిగి అద్భుతపెట్ట శక్యముగాని గర్వముగల కుక్కల గుంపు
లచే సేవింపబడుచు, అంత భయంకరడుకాని తోటమాలిచే సంరక్షింపబడుచున్నట్టి 29

యడవియందు శ్రీ శుకయోగీంద్రు డాకలిదవ్వులు లేక గొప్ప ఆనందము
ననుభవింపుచు, సంపరించుచు శ్రీమన్నారాయణ ద్యానరసానందమునకు మూలమగు
బుద్ధికలవాడై 30

స్వామిపుష్కరిణీ వర్ణనము

విర్మలమగు నీరుకలిగి పవిత్రమైనదియు, బంగారు పద్మములచేతను, ఎర్ర
కామరలచేతను, తెల్ల కలువలచేతను 31

నల్లకలవచేతను, కలువలచేతను, వికసించిన నల్ల కలువలచేతను, తెల్ల
కలువలచేతను వ్యాపింపబడిన భాగము కలదియు, నావియొక్క మంచి పరిమళమును
వెదజల్లుచున్నదియు 32

ఆ నదియందలి కెరటములలో సంపరించుచు మదించిన హంసలు కలదియు,
నీటియందు తరంగించుచున్నటు లాన్న నక్షత్రములు కలదియు, ఇతర జలపక్షిలు
కలదియు 33

కలహంసల యవ్యక్త మధురకూజితములచే మారుమోగుచున్న దిక్కుల
యంతర్భాగములు కలదియు, తీరమున ప్రకాశించుచున్న పరిపూర్ణమగు కావలసిన సమస్త
పదార్థములుగల 34

తీర్థం తోయ ముపస్పృశ్య । లక్ష్మ్యే సజ్జన్తయన్ విభుమ్ ।
ప్రసన్నమానసోల్లాసః । చక్రే తత్రా ఘమర్షణమ్ ॥

35

జప్తపద్మాసనాసీనో । ఒభితటం యోగ మేయివాన్ ।
ఘరమైకాన్తిధి స్సార్థం । బ్రహ్మవిత్ బ్రహ్మదర్శనః ॥

36

తత్రైవ సుచిరం కాలం । ఉవాస పరమర్షిభిః ।
రహస్యన్యోన్యసల్లాప । స్వాంతాన్తే వాసిసంతతైః ॥

37

శ్రీనివాసావిర్భావః.

కదాచి దృగవాన్ విష్ణుః । కారుణ్యగణ్యపుణ్యభీః ।
దర్శయన్ సకలాం ల్లోకాన్ । సాక్షి దక్షిపథం గతః ॥

38

దివ్యానన్దమయాకారైః । గరుత్మచ్ఛేషనై నికైః ।
పఞ్చాయుధైః పరికరైః । గణైస్తుకుముదాదిభిః ॥

39

పరిబర్హాభూషణాన్యః । జిన వస్త్రాంశుకాని చ ।
అయుధా న్యప్రమేయాని । దధానైః బ్రహ్మశక్తిభిః ॥

40

శక్తిభిః శాఙ్కరీభి శ్చ । నేవ్యమానో ముదాన్వితః ।
శ్రీభూమినీలాపూర్వాభిః । అపూర్వాకల్పభూతిభిః ॥

41

మహిషీభిః ముదా నన్దం । అవహన్తిభి రీశితుః ।
ముమోద స హి సర్వాత్మా । క్రీడాదమ్బరదామ్బికః ॥

42

లీలావిభూతివిహిత । వివిధానన్దవేషభాక్ ।
కాలకాదమ్పినీకాన్తా । కుశ్మంతాలకబన్దనః ॥

43

ఉద్యద్ద్యుమణిబిమ్బశ్రీః । శిఖామణిమహామహః ।
అష్టమీస్తుకశాకార । లలాటస్థోర్ధ్వపుష్పకః ॥

44

స్వామిపుష్కరిణీ తీర్థమును ఆవమించి లక్ష్మిదేవితో గూడిన శ్రీమన్నారాయణుని బ్రాహ్మికుడు నిర్మలమైన మానసికానందముకలవాడై పాపములను నశింపజేయు స్నానము నాచరించెను, 35

ఆనంతరము తీరమునందు పద్మానవములో కూర్చుండి, ద్యానములో మగ్నుడాయెను. బ్రహ్మజ్ఞానియు పరబ్రహ్మను సాక్షాత్కరించుకొను సామర్థ్యకారియునగు శ్రీ శుకయోగీంద్రు డచ్చటనే మహాహాసీంద్రులతోడను, రహస్యముగా నొకరితో నొకరు భాషించుకొను తన శిష్యగణములతో కూడ చాలకాలమచ్చటనే యుండెను 36, 37

శ్రీనివాసుని యవతారము

ఒకానొకప్పు డింతింతయనరాని దయచే పవిత్రమగు బుద్ధికారియునగు (శ్రీనివాసుడు శ్రీ శుకయోగీంద్రున కన్నిలోకములను చూపించుచు ప్రత్యక్షమయ్యెను 38

ఆ శ్రీనివాసుడు దివ్యమగు నానందస్వరూపములతోను, గరుడ, ఆదిశేషాది పై నికులతోను, పరికరములగు శంఖచక్రాది పంచాయుధములతోను, పద్మము మొదలగు గణములతోను 39

రాజ చిహ్నాలైన శ్వేతచ్ఛత్రము మొదలగు యోగ్యవస్తువులును, అభరణములు కృష్ణాజినము పీతాంబరములను, ఊహించుటకై నను నశక్యములగు నాయుధములను ధరించిన బ్రహ్మ శక్తులచేతను, శంకరునికి సంబంధించిన శక్తులతోను సేవింపబడుచు 40

రుద్రశక్తులచే సేవింపబడుచు సంతోషించుచున్నవాడై, మాతనాలంకార శోభాయుక్తులైన శ్రీదేవి, భూదేవి, సీతాదేవి మొదలగు 41

పట్టపురాణులు తన కానందమును కలుగజేయుచుండ విలాసార్థము శ్రీధర నాచరించుచు కపటవేషముల ధరించువాడును, సమస్త చేతనాచేతనముల కంతరాత్మయగు వాడును (ఆ శ్రీయశవతి సంతోషించెనని ముందు అన్వయము) 42

రీలావిభూతిలో ననేకములగు నానందకరములగు వేషముల దాల్చినవాడును, వీలమేఘ సంక్తులవంటి అందముగా కూర్చుబడిన ముంగురులు కలవాడును 43

ఉదయించు సూర్యబింబమువంటి కాంతిగలవాడును, అష్టమి చంద్రకళవంటి పాలభాగమున సూర్యపుండ్రములను ధరించినవాడును 44

- సౌవర్ణపద్మకల్పార . పుష్పకర్ణావతంసకః ।
 నేవాస్తరరసాశాసి । శార్ఙ్గభూమణ్డలద్వయః ॥ 45
- అతిసూక్ష్మస్ఫురత్తారాఽ . కర్ణపూర్ణారుణేక్షణః ।
 కరుణాద్ధిసముద్భూత । లోలపద్మవిలోచనః ॥ 46
- తీలపుష్పసమాకార । నాసాకాణ్డపుటద్వయః ।
 పక్వబిమ్బఫలాకార । రమణీయోష్ఠయుగ్మకః ॥ 47
- ప్రభావినారిశిఖరి । దశనావలివక్త్రకః ।
 ఖాకారకర్ణపాశాత్త । ముక్తామాణ్యకర్ణికః ॥ 48
- శరన్నిర్మలపూర్ణేన్దు । మణ్డలాననమణ్డలః ।
 కమ్బుతణ్డో వృషస్కన్ధో । భోగిభోగోల్లసద్భుజః ॥ 49
- శార్ఙ్గజ్యాహతికార్కస్య । రమణీయప్రకోష్ఠకః ।
 విశాలవక్షోవిలస । చ్ఛ్రీవతస్యః కౌస్తుభోజ్వలః ॥ 50
- శఙ్ఖచక్రగదాపద్మ । పరిష్కృతచతుర్భుజః ।
 విమ్బనాభిరముల్లాసి । మాణిక్యోదరబద్ధనః ॥ 51
- మేఖలాలంకృతకటీ । తటీచ్ఛురికయోద్భటః ।
 హస్తీహస్తసదృశోరు । జానుమణ్డలమణ్డితః ॥ 52
- క్రమవృత్తాయతాఽభోగ । జఙ్ఘాకాణ్డసుపార్షికః ।
 కూర్మపుష్పప్రపదకః । కిక్కిణీహంసకాఙ్ఘ్రికః ॥ 53
- శిష్టనాణిక్యమణ్డేర । ప్రభావితపదామ్బుజః ।
 నానానేవారసోద్భాసి । చంద్రబిమ్బనభావలిః ॥ 54

బంగారు యెఱ్ఱ తామరపుష్పముచే నలంకరింపబడిన చెవులు కలవాడును, కైంక ర్యమునండిపిడుచిని కలిగించుచు (నాజ్ఞాపించు) భనువునంటి రెండు కనుబొమలు కలిగినవాడును 45

మిక్కిలి మెల్లగా కదలుచున్న కంటిపాపలచే కూడి చెవులవరకు వ్యాపించిన యెఱ్ఱని నేత్రములు కలవాడును, దయాసముద్రమునుండి పుట్టెనో యనునటులుండి చలిం చుచున్న పద్మమునంటి నేత్రములు కలవాడును 46

నూగుపూవువలె నుండు ముక్కురంధ్రములు కలవాడును, పండిన దొండపండు వలె యెఱ్ఱనగు చక్కని యధరములు కలవాడును 47

కాంతివి వెనజల్లు కొనలుగల పలువనసకల నోరుకలవాడును, శ్రీకారమువలె నుండు చెవుల చివరలందు వ్రేలాడు ముత్యముల మాణిక్యముల దుడ్డులు కలవాడును 48

శరత్కాలమునందలి నిర్మలముగా ప్రకాశించు పూర్ణచంద్రమండలమునంటి గుండ్రని ముఖము కలవాడును, శంఖమునంటి కంఠమును, ఎద్దు మూపునంటి భుజ మూలములును, పాము పడగలవలె విశాలములగు భుజములును 49

కార్జ మనెడు భనుస్సుయొక్క నారి దెబ్బలచే మొద్దుబారిన అందమగు మణి కట్టు కలిగినవాడును, విశాలమగు వక్షస్థలమున ప్రకాశించు శ్రీవత్సము, శౌస్తుభములచే ప్రకాశించువాడును 50

శంఖము చక్రము గద పద్మములచే నలంకరింపబడిన నాల్గు భుజములు కల వాడును, లోతైన బొడ్డుక్రింద ప్రకాశించు మాణిక్యములచే కూర్చిన మొలత్రాడు కలవాడును

మొలనూలుకు నలంకరింపబడిన నడుమునందు వ్రేలాడు కత్తికలవాడును, ఏనుగు తొండమునంటి తొడ మీగాళ్ళచే ప్రకాశించువాడును 52

క్రమమగు గుండ్రము దీర్ఘము విశాలమగు పిక్కలును వాటిక్రింది భాగములు కలవాడును తాబేలు పీఠమునంటి ఎత్తగు అగ్రపాదములు కలవాడును, మువ్వలు అందెలుగల పాదములు కలవాడును 53

ధ్వనించుచున్న మాణిక్యములుకల నూపురములచే ప్రకాశించు పాదపద్మములు కలవాడును, అనేక విధములగు కైంకర్యముల గావించవలెనను కోరికలను పుట్టించు చంద్రబింబమువలె ప్రకాశించు 54

సుధాసూతిగృహోద్దామ । స్ఫురదజ్ఞాప్తసౌప్తవః
పజ్జ-జశ్రీపరిచితాన్యోన్య । తుల్యాజ్ఞిప్రజ్జ-జః ॥ 55

అతసీసుసుమత్యోతిః । ప్రఖ్యవిఖ్యాతవిగ్రహః ।
సంవీతవివిధాశ్చర్య । తప్తచామీకరామ్నరః ॥ 56

అంశా దాప్రపదాలమ్బి । వనమాలావిరాజితః ।
విదిత్రతన్నభవిత । తపనీయకీరీటకః ॥ 57

హారకేయూర కటక । కజ్జ-జ్ఞాదభూషితః ।
మణీమణ్డలతాబజ్జ । వీరపట్టాశ్శీయకః ॥ 58

అంశంమ్బినమాయుక్త । సౌవర్ణబ్రహ్మసూత్రకః ।
త్రిపచ్చసప్తసరిభిః । ముక్తాదామధి రణ్భితః ॥ 59

సర్వాభరణసంయుక్తః । సర్వగన్ధానులేపనః ।
సర్వర్తుకాలోత్థపుష్ప । దామోద్దామభున్తరః ॥ 60

భరతానుకమ్పాసహితః । శ్రీనివాసః పరః పుమాన్ ।
అవిర్భూత భగవాన్ । స్వామిపుష్కరిణీతపే ॥ 61

వ్యాసాత్మజో ముని యుక్తః । తం దృష్ట్వా హృష్టమానసః ।
ప్రణమ్య దక్షివద్భూమౌ । అవాజ్ఞాననగోచరమ్ ॥
తుష్టావ చ హృషీకేశం । కేశవం క్లేశనాశనమ్ ॥ 62

కుకబ్రహ్మర్షికుత శ్రీనివాసస్తుతిః.

జితం తే పుణ్డరీకాక్షః । వాసుదేవా మితద్యుతేః ।
రాగాదిదోషనిర్ముక్త । సమగ్రగుణమూర్తయే ॥ 63

నాథః జ్ఞానబలోత్కృష్టః । నమస్తే విశ్వభావన ॥
పజ్జ-ర్షణః విశాలాక్షః । సర్వజ్ఞః పరమేశ్వరః ॥ 64

గోక్షరంబాడును, అమృతమునకు పుట్టితై మిక్కిలి ప్రకాశించు బొటనవ్రేలితో
నొప్పువాడును, పద్మముల శోభతో సమానమగు పాదపద్మములు కలవాడును 55

విరివెనపూవునలె మృదువగు కాంతికలిగి, మిక్కిలి ప్రసిద్ధికెక్కిన శరీరము
కలవాడును, అనేకాశ్చర్యములతో కూడిన పుటముపెట్టిన బంగరువలె మెరయు పట్టు
వస్త్రము కలవాడును 56

భుజములనుండి పాదములవరకు వ్రేలాడుచుండెడి వనమాలికచే ప్రకాశించు
వాడును, అనేక విధములగు రత్నములచే చెక్కబడిన బంగారు కిరీటముకలవాడును 57

మాలలు భుజకీర్తులు, మురుగులు కంకణములు, భుజకీర్తులచే నలంకరింపబడిన
వాడును, మణులచే చేయబడిన కుండనములు, బంగారపు మెణుగు కమ్మలు, ఏరుదని
తెలియజేయు పట్టము, ఉంగరములు కలవాడును 58

భుజమునందు వ్రేలాడుచున్న బంగారు యజ్ఞోపవీతము కలవాడును, చూడు.
అయిదు, ఏడు పేటలుగల ముత్యాలహారములచే విరాజిల్లువాడును 59

అనేకాభరణములతో నలంకరింపబడినవాడును, అనేక విధములగు చందనపు
మెఘాతలు గలవాడును అన్ని ఋతువులయందు పుష్పించెడు పుష్పముల మాలికలచే
ప్రకాశించు వక్షస్థలము కలవాడును 60

భక్తులను దయచూచుటయే స్వభావముగా కలవాడును, పరమపురుషుడును నగు
శ్రీనివాసుడు స్వామిపుష్కరిణి తీరమున శ్రీ శుకయోగీంద్రున కన్నిలోకములను చూపిం
చుడు ప్రత్యక్షమాయెను. 61

ముక్తపురుషుని బోలిన శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు శ్రీనివాసుని దర్శించి సంతోషిం
చిన మనస్సుకలవాడై సామాన్యులకు వాక్కునకు, మనస్సునకును కూడ ప్రత్యక్షముకావి
యాతనికి సాష్టాంగపందన మాచరించి యింద్రియములను వియమించువాడును, కష్టముల
పారద్రోలువాడును నగు నాతని విల్లు స్తుతించెను. 62

శ్రీ శుకయోగీంద్రు డొనర్చిన శ్రీనివాసుని ప్రోత్రము

పద్మనేత్రా ! వామదేవా ! మహాశేఖోరూపా ! విషయములయం దభిమానము
మొదలగు దోషములులేక నకలగుణ పరిపూర్ణుడవగు నీకు జయము. 63

ప్రభో ! జ్ఞానము, బలములచే సర్వాధికుడా ! ప్రపంచములోని సర్వప్రాణులకు
ఛారకపోషక తోగ్యంబులనిచ్చి వృద్ధిగావించువాడా ! సంకర్షణా ! విఘాతనేత్రములు కల
వాడా ! నకలము నెఱింగినవాడా ! మహాప్రభూ ! నమస్కారము. 64

నమస్తే ఒస్తు హృషీకేశః । సర్వేశ్వరః జగన్మయః ।

దేవః జగద్ర్యపీర్యాత్మన్ । ప్రద్యుమ్నః జగతాః పతేః ॥

65

స్థిత్యుత్పత్తిలయత్రాణ । హేతవే శక్తితేజసే ।

జయా నిరుద్ధభగవన్ । పుహోపురుషపూర్వజః ॥

66

శ్రీనివాసః జగన్నాథః । నారాయణః దయానిధేః ।

కృతార్థో ఒహం కృతార్థో ఒహం । కృతార్థాః సర్వజన్తవః ॥

67

ప్రసీద గభవన్ః విష్ణోః । ప్రసీద పురుషోత్తమః ।

ప్రసీదః పుష్టారీకాక్షః । ప్రసాదా దాతృసాత్కురు ॥

68

ఇతి స్తువంత మాగత్య । మహర్షిం పుల్లలోచనమ్ ।

అనన్తనిర్భరాపూర్ణ । మానసం శ్రీకుకం మునిమ్ ॥

69

సమీక్ష్య మప్రసన్నం తం । ప్రసాద ప్రణయాన్వితః ।

దివ్యైః పరిజనై స్సార్థం । శ్రీనివాసః తిరోదధే ॥

70

మునిః పునః ప్రణమ్యా త్ర । దణ్ణవ చ్చ ముహూ ర్ముహూః ।

పరమైకాన్తిభిః యోగి । వర్యైః ఆర్యైః సహ పరైః ॥

71

ఆర్చావతారవిభవ । పరపూహస్తరాదికాన్ ।

ఆవిర్భావాన్ సృరన్ విష్ణోః । యయా మేరుగిరిం వ్రతి ॥

72

ఇతి శ్రీపాద్యపూజా తే త్రకాణ్డే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే దేవలిదేవదత్తన సంవాదే

కుకమునికృతకుకపురాణాష్టోత్తరశత విప్రగృహనిర్మాణాదివర్ణనం

నామ సప్తవింశో ఒధ్యాయః.

ఇంద్రియములను నీయమించువాడా : సకలప్రాణులకు వియాపకమైనవాడా :
జగత్తునంతటను వ్యాపించువాడా : దేవా : ఇశ్వర్యము, పరాక్రమస్వభావా : ప్రద్యుమ్నా :
జగత్స్వదో : నీకు నమస్కారము. 65

స్థితి, పుట్టుక, నాశన రక్షణములకు కారణమైనవాడా : శక్తి, రేఖోపేతుడా :
అనిరుద్రా : సకల కల్యాణగుణవిధే : పరాత్పరా : అదిపురుషా : నీకు జయమగుగాక : 66

శ్రీనివాసా : జగన్నాథా : నారాయణా : దయానముద్రా : నేను కృతార్థుడను.
నా జన్మతరించినది, సకలప్రాణులు దన్యమైనవి. 67

కల్యాణగుణ పరిపూర్ణా : సర్వవ్యాపీ : పురుషోత్తమా : అనుగ్రహింపుము.
వద్మనత్రతేత్రా : అనుగ్రహింపుము, అనుగ్రహముచే నన్ను వీ వానివిగా జేసికొనుము.

అని యిట్లు స్తుతించుచు విశాల నేత్రములుకలవాడై సంకోషముచే మిక్కిలి
విండిన మనస్సుకలిగి, ప్రసన్నుడగు శ్రీ శుకయోగీంద్రుని 69

గాంచి సమీపించి యనుగ్రహము స్నేహములచే విండినవాడై దివ్యులగు సేవ
కులతో గూడ వంతర్ని తుడాయెను. 70

శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు మరల నమస్కరించి మాటిమాటికి సాష్టాంగముగ
నమస్కరించుచు పరమైకాంతులగు (అనగా భగవంతుని మోక్షమునైన నపేక్షించని)
మానీంద్రులతోను, యితర పూజ్యులతోను 71

శ్రీమన్నారాయణుని అర్చావతారము, విభవ, పర, వ్యూహ, అంతర్యామి
యను పంప విధానతారములను తలంచుకొనుచు మేరువర్వకమున కేగెను. 72

ఇదిశ్రీ పద్మపురాణమున క్షేత్రకాండమున శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యమున దేవల దేవదర్శనుల
సంరాషణమున శుకముని యొనరించిన పురాణములు నూటయెనిమిది బ్రాహ్మణ
గృహవిర్మాణములను వర్ణింపఁట యనెడు యిరువదియేడవ అధ్యాయము

అష్టావింశో ఒధ్యాయః శ్రీవరాహవిర్భావవృత్తాంతః.

దేవలః —

పింహసానుమతః కుక్షే । స్వామిపుష్కరిణీతపే ।
శ్వేతస్య పోత్రిపోతస్య । ప్రాదుర్భావః కథం విభో ! ॥ 1

దేవదర్శనః —

చరాచరగురో రస్య । చారిత్రం చారు పోత్రిణః ।
శృణు విద్వన్ విశేషేణ । వ్యాచక్షే ఒహం విచక్షణః ! ॥ 2

అసురోపద్రవ మసహమానాయా ధరాయాః పాతాలగమనమ్.

పురా ధర్మచ్ఛిదో దృష్టా । దైత్యాః స్వేచ్ఛావిహారిణః ।
చాయాం స్వకీయా మపి చ । హస్తుకామా మదోద్ధతా ॥ 3

మునిభిః గౌతమాద్యైః యే । శస్త్రా భూమిం గతా ఇతి ।
తే లభిజాతే కులే జాతా । రాజ్ఞా మాజ్ఞావిలబ్ధినః ॥ 4

పాపిష్ఠా హ్యసురశ్రేష్ఠాః । నృపశ్రేష్ఠవపుర్ధరాః ।
నక్తం దివం హి బాధన్తే । త్రిలోకీ ధూమకేతవః ॥ 5

క్షోభం మహీక్షితా మేవం । దుర్దర్శబలశాలినామ్ ।
సర్వంసహః ఒసహమానా । నిమమజ్జ రసాతలే ॥ 6

పాతాళగతభూమ్యుద్ధరణోద్యుక్తవరాహవర్ణనమ్.

భూతదాత్ర్యాంవిమగ్నాయాం । అభోభువనసద్యని ।
సరక్షకః సర్వసాక్షీ । కరుణావాన్ అభోక్షకః ॥ 7

ఇరువదియెనిమిదవ అధ్యాయము

శ్రీ వరాహస్వామి యవతారము

దేవలుడు —

సింహములు వివసిండు జరియలయొక్క మర్కటాగములు కల స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున శ్రీమన్నారాయణుడు శ్వేతవరాహముగా నెందుల కవతరించెనని దేవలుడు ప్రశ్నించెను. 1

దేవదర్శనుడు —

పండితశ్రేష్ఠా : చేతనాచేతనములకు గురువగు నీ సుందర వరాహస్వామి యొక్క చరిత్రను విస్తారముగా చెప్పెదను, వినుము. 2

రాక్షసులొనరించు బాధలను సహింపజాలక భూదేవి పాతాళమున కేగుట

పూర్వ మొకప్పుడు ధర్మము నశించగా రాక్షసులు గర్వించి యదేష్టముగా విహరించు మదముచే విజృంభించినవారై తమ సిదను సైతము సంహరింప నుద్యక్తులై యుండి

గౌతముడు మున్నగు మహర్షులచే శపింపబడి భూలోకమున గొప్ప సంశయమున పుట్టి రాజుల యజ్ఞల నుల్లంఘించుచు (ఆతిక్రమించుచు) 4

పరమదుర్మార్గులై రాజేంద్రులవలె శరీరముల దరించి ముల్లోకములకు తోక చుక్కలవలె రాత్రింబవళ్లు జనుల బాధించుచున్నారు. 5

ఇట్లు వారింపశక్యముకాని గర్వము బలముకలిగిన రాజేంద్రులొనరించు బాధలను సైవజాలక నమస్తమ నోర్వజాలినదైనను భూదేవి పాతాళమున మునిగిపోయెను.

పాతాళములో మునిగిపోయిన భూమినుద్ధరించుటకు ప్రయత్నించు

వరాహస్వామి వర్జనము

ఈ విధముగా భూదేవి పాతాళలోకమున మునిగిపోగా నకల లోకముల చక్కగా రక్షించువాడును, శ్రాణులొనరించు కృత్యముల కన్నిటికి పాక్షిభూతుడును, దయాశీలుడును పరాత్పరుడువగు శ్రీమన్నారాయణుడు 7

సముద్ధర్తుమనా స్తూర్ణం । తాపాశనిలయాం భవమ్ ।
మహావరాహో భగవాన్ । బభూవ పరమః పుమాన్ ॥ 8

యత్కిరీటస్థరత్నా ని । సత్యలోకనివాసినః ।
అకాణ్డోదితమార్తణ్డ । ప్రపణ్డామలమణ్డలమ్ ॥ 9

పహ్లోపనిషదాత్మనః । సిద్ధా ముక్తా శ్చ మేనిరే ।
యస్య శ్రోత్రైకదేశస్థం । స్వపదంశబ్దిమాత్రకమ్ ॥ 10

తేజాంసి నిమమక్ష్తా శ్చ । నేత్రయోః వినరాస్తరే ।
నాసాగ్రే చ సమాయుక్తో । మాతరిశ్వా బభూవ హ ॥ 11

బభూవ పారావారోదో । పాదపజ్జ-జపజ్జ-దః ।
ఖురోదరే కణకణాః । సురాద్రి శ్చ కులాద్రయః ॥ 12

దశోత్తరై రావరజైః । లోకాలోకాచలః స్థితః ।
బభూవ బాహ్యవయవ । భావనాశేషవేషభాక్ ॥ 13

పోత్రిపాదైకరోమాస్త । రివివరస్థాం వసుస్థరామ్ ।
సపత్నీం పద్మవాసిన్యాః । సర్వభూతనివాసినీమ్ ॥ 14

ముస్తాభిః పూర్ణపజ్కాఙ్కాం । మార్గమాణో బభూవ హ ।

పాతాళగత ధరణీ వరాహయో నర్మ వ్యాపారాదిః.

తాం దృష్ట్వా వేపమానగ్గీం । లజ్జాలోలవిలోచనామ్ ॥ 15

పోత్రిరోమాస్తరాసీనాం । పావనీం పరమేశ్వరీమ్ ।
వై కుక్టో ఒకుట్టితోదంతః । కణ్ఠమూల మధోక్షజః ॥ 16

పాతాళమునందలి భూమిని వెంటనే ఉద్ధరింపగోరి గొప్ప వరాహరూపమును
కరించెను. 8

పరిషేష్టిపుమానిత్యాద్యప్రాకృత పంచభూతములనదిను బ్రహ్మచక్రమయమైన
శరీరము కలిగినట్టియు, సత్యలోకమున నివసించుచు వరాహరూపవారియగు శ్రీమన్నారా
యణుని కేటమునందలి రత్నములు కారణములేకయే హతాత్తుగా నుదయించిన సూర్యుని
తీవ్రమగు స్వచ్ఛమగు మండలమని 9

నిద్దులను ముక్తులను తరించిరో, శబ్దగుణకమగు నాకాశమును యే వరాహ
మూర్తియొక్క చెవిలో నొకమూల నణగియున్నదో 10

ఎవని కనుగుంటలలో సమస్త తేజస్సులు మునింగియున్నవో, ముక్కుచివరి
భాగమున వాయుమండలమంతయును హరియించెనో 11

సముద్రోదకమెక్కుని పాదపద్మములకు మాత్రమే బురదనొసంగునదో, హిమ
వత్సర్వతము, కులపర్వతములే వరాహస్వామి దెక్కల మధ్యభాగమునకు లగ్నమైన
రేణుమాత్రములుగానున్నవో 12

ఒకదానికంటె నొకటి పది పది రెట్లధికముగానున్న ఆవరణములచే నావరింప
బడియున్న లోకాలోక పర్వతము సంకల్పమాత్రముచే సనేక రూపములను ధరించు
శ్రీయఃపతికి బయటనున్న శరీరభాగమువలె నుండెనో 13

అట్లే వరాహమూర్తియొక్క పాదమునందలియొక్క వెంట్రుకకు మొదటి
యందలి రంధ్రము నందున్నట్టియు, శ్రీదేవికి నవతియైనట్టియు 14

సకల ప్రాణులకాదారమైనట్టియు, తుంగముస్త నెత్తుటచే బాగుగా బురద
గావింపబడి యుండినవాడై భూదేవిని వెనకుచుండెను. 15

పాతాళమునందలి భూదేవి వరాహస్వాముల కేళీవిలాసములు

వదంకుడున్న శరీరము కలిగినట్టియు, సిగ్గుచే చలించుచున్న కనులు కలిగి
నట్టియు, వరాహస్వామి రోమములయందు కూర్చునియున్నట్టియు, పవిత్రురాలను, పర
దేవతయు నగు భూదేవిని గాంచి (మొక్కవోని వ్యాపారములుగల) మిక్కిలి
ప్రతిభాళాలియు 16

రహస్యస్యాఃసమాఘ్రము । వరాహవపురాత్మభూః ।
గాఢాజ్ఞపాలికబలీ । భూతగూఢాజ్ఞపాలికామ్ ॥ 17

సత్యసన్దోహి ముముదే । నవోఢాం చ వధూ మివ ।
శరత్పత్యగ్రపక్కేణా । భినవా భోగలీలయా ॥ 18

స్నేహకామనయా దృష్ట్యా । అభివీక్ష్య గతజ్వరః ।
తాం బభాషే సురసయా । సుధాకర్ణోలలీలయా ॥ 19

సర్వభావనయా వాచా । శ్రీమాన్మణినలోచనః ।
వసుదేః దేవిః భద్రం తే । భద్రే భద్రాణి పశ్యసి ॥ 20

స్థాపయా ఖిలభూతాని । స్వస్థా స్వస్థాన మాస్థితా ।
ఏవంవరాహవపుషా । పుంసాభూమిఃసుభాషితా ॥ 21

స్నేహసాగరపూర్ణేన । ప్రీడాలోలవిలోకినా ।
నేత్రాఞ్చలేన స్వపతిం । వీక్ష్య కోలాననం విభుమ్ ॥ 22

స్నేహసన్దర్శగర్భేణ । మాధురీమహితాత్మనా ।
త్రిస్థానస్థేన వచసా । ధర్మశ్రవణతత్పరా ॥ 23

వరాహం ప్రతి ధరణ్యుక్తిః

బభాషే పురుషశ్రేష్ఠం । పోత్రివక్త్రం పురాతనమ్ ।
భగవన్ ! దేవ ! దేవేశ ! । దైత్యామిత్ర ! దయానిధేః ॥ 24

దైత్యదానవదుర్ధర్ష । భారత్ మగ్నం రసాతలే ।
రక్ష మాం పక్షిరాడ్వాహః । సర్వభారక్షమ క్షమామ్ ॥ 25

అధారశక్తయే తుభ్యం । అనంతశిరసే నమః ।
అవ్యాజసుహృదే భూయో । నమోఽనంతవిభూతయే ॥ 26

సత్యవతుడును వరాహరూపధారియగు శ్రీమన్నారాయణుడు కంఠము మొదిలి
నెవరు చూడకుండ వాననమాచి గూఢమగు నామె వక్షస్థలమును కప్పివేయునటుల గాఢ
ముగ నాతింగనమును గావించి

17

సూతనముగా వివాహమొనరించుకొనిన పెండ్లికూతురునివలె (గాంచి) సంత
పించెను. మరియు శరద్రుతువునందు క్రొత్తగా వికసించిన తామరపువ్వుమువలె సూతన
మగు పరిపూర్తిగల విలాసమును

18

స్నేహమును కోరు దృష్టితో నామెను తిలకించి బాధయువశమిల్లిననాడై మంచి
రసవంతమును, అమృతవీడికలవలెను నుండు

19

పరిహాసముతో గూడిన వాక్కుతో - భూదేవీ : నీకు మంగళమౌగాక :
మంగళరూపీ : నీవు శుభములను గాంచగలవు.

20

నీవు నీ స్థానమునజేరి స్వస్థతనుచెంది ప్రాణుల నుద్ధరింపుమ'ని వరాహ
శరీరధారియగు శ్రీ మహావిష్ణువుచే నా భూదేవి చక్కగ పలుకబడెను.

21

అపారమైన స్నేహముచే విండినట్టియు, సిగ్గుచే చలించు చూపుడుకలదై
క్రీగంటితో వరాహావధనుడగు తన భర్తనుగాంచి

22

స్నేహరస సమేతమును, మిక్కిలి మధురమును నగు ఉరఃకణ్ఠతాళ్యాది
స్థానములనుండి బుట్టిన వాక్కుతో ధర్మములను వినుటయందాసక్తి కలదై

23

వరాహస్వామితో భూదేవి సుభాషణము

వరాహరూపియును, వరాత్పరుడగు శ్రీమన్నారాయణునితో - కల్యాణగుణ
పరిపూర్ణా : దేవాదిదేవా : రాక్షస సంహారకా : దయానముద్రా :

24

రక్కసులు, రాక్షసులవలన కలిగిన తరింపరాని భారముచే పాతాళమున మునిగి
నహింపజాలని నెన్ను గరుడవాహనా : నమస్త భారముల నహింపగల స్వామీ,
రక్షింపుము.

25

నకల ప్రాణులను ధరించు శక్తికలిగినట్టియు, అనేక శిరస్సులు గల నీకు
నమస్కారము. కాంక్షము లేకయే స్నేహశాలివగువాడవును, లెక్కలేని విభూతుడుకల
నీకు మరల నమస్కారము.

26

ఏవం వసుధయా దేవ్యా । వేపమానాఖిలాజయా ।
 విజ్ఞాపితో విశ్వరక్ష । దీక్షితః ప్రత్యువాచ తామ్ ॥ 27
 సాభు దేవి : త్వయా పృష్టం । శృణు వక్ష్యే వసున్దరే : ।
 సర్వం సహా విశ్రుతా త్వం । తథ్యనామా భవ ప్రియే ॥ 28

ధరణ్యా సాకం పాతాళా ద్వరాహస్య శేషాచలాగమనమ్.

వరాహరూపీ భగవాన్ । ఏవ ముక్త్యా వసున్దరామ్ ।
 దేవీ : మణిక్షయ ధర్మం । స్వభారభరణక్షమమ్ ॥ 29
 శిక్షితా వసుధా దేవీ । తేన శుద్ధమనా దరా ।
 బభూవ మహితా తేన । స్వభారభరణక్షమా ॥ 30
 తదా ప్రభృతి దేవేశో । వరాహవపు ఊర్జితః ।
 పాతాళలోకాత్ లోకే లుప్తమ్ । కౌతూహలసమాకులః ॥ 31
 స్వామిపుష్కరిణీకూలే । పశ్యమే లుప్తమ్ ధరాతలే ।
 వర్మికబిలి మాసాద్యః । దద్వారా విజిహీర్షయా ॥ 32
 గమనాగమనం కుర్వన్ । తదథో భువనం ప్రతి ।
 భూత్వాశ్వేతఃపోత్రిపోతః । సచ్చరన్ ఆత్మనాయకః ॥ 33
 దివ్యై ర్గజైః వేద్యమానః । కదాచి దనపాయభిః ।
 భూషణైః పారిబర్హైః స్వైః । ఆయురైః చేతనాత్మభిః ॥ 34
 అవ్యాజమిత్రో లత్ర పోత్రీ । వర్తతే దివ్యగాత్రభృత్ ।
 హ్లాదయన్ ఆత్మన స్పర్శాన్ । జ్ఞానానందమయాన్ సురాన్ ॥ 35
 వరావరాణాం భూతానాం । అన్తర్యామిణి శార్ణిణి ।
 ఏవం హి వర్తమానే లత్ర । పవిత్రే చిత్రపోత్రిణి ॥ 36
 కదాచిత్ స్వాల్లత్రమే పుణ్యే । దుర్వాసాః కోపనో మునిః ।
 క్రీడన్తై కామమోహేన । దృష్ట్వా కిన్నరదమ్పతీ ॥ 37

ఇట్లు శరీరమంతయు గణగణ వడంతులు భూదేవి విన్నవిండుకొనగా ప్రపంచమును రక్షింపనమకట్టిన శ్రీమన్నారాయణు డామెతో 27

దేవీ : నీవు చక్కగా నడిగితివి. చెప్పెదను వినుము. ప్రియురాలా : నీవు "నమస్తేమును ధరించునద"ను ఖ్యాతిని బడసి పార్థక నామరేయిరాలవు కాగలవు. 28

భూదేవితో పాతాళమునుండి వరాహస్వామి కేషాద్రి కేతెంచుట

వరాహరూపమును ధరించిన స్వామి యిట్లు భూదేవితో వలికి తన భారమును ధరింపజాలనట్టి ధర్మము నాదేవికి బోధించెను. 29

ఇట్లు భూదేవి నేర్పబడినదై నిర్మల మనస్కురాలై తన భారమును ధరింపజాలినదై పూజ్యురాలాయెను. 30

అప్పటినుండి దేవాధిదేవుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు వరాహరూపమును ధరించి కాంతియుక్తుడై యీ లోకమును చూచు కోర్కెతో పాతాళలోకమునుండి 31

స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున నీ వర్వత పశ్చిమ భాగమున నొక పుట్టిలోజేరి దానిగుండా విహరించవలెనను కోరికతో వర్మికమునుండి పాతాళలోకమునకా తెల్లని వరాహ స్వామి స్వతంత్రుడై రాకపోకలను గావించుచు 32, 33

నిత్యములైన దివ్యగణములతో సేవించబడుచు, రాజోచితములగు తన యలంకారములతోను, చేతన స్వరూపములైన (జ్ఞానముగల) ఆయుధములతోను సేవించబడుచు

కారణములేకయే స్నేహశీలుడై దివ్యమగు శరీరమును ధరించి జ్ఞానానంద స్వరూపులగు తనవారిగు దేవతలనందును సంతసింపజేయుచు నివసించుచుండెను. 35

ఉత్కృష్టప్రావికృష్ట ప్రాణికోటి కంతర్జామియగు శ్రీమన్నారాయణు డిట్లు విచిత్రమైన పావనమైన వరాహరూపియై సంచరించుచుండ 36

ఒకానొకప్పుడు కోపిష్ఠియు, మహామౌనియు నగు దుర్వాసుడు తన పవిత్ర మగునా శ్రమమున కామముచే మోహింపబడి క్రీడించుచున్న కిన్నరదంపతులను గాంచి 37

శకాప నిర్భరే పుణ్యే । సింహనామ్ని మహీధరే ।
తై రాతం మిథునం స్యాతం । వన్యాః ఓహారౌ యువా మితి ॥ 38

దుర్వాససః శాపాత్ కిన్నరదమ్పత్యోః తై రాతరూపప్రాప్తిః ।
తతః కిన్నరదమ్పత్యోః । నిర్విణ్ణమనసోః సతోః ।
శాపమోచన మాచభ్యాః । కృపయా స చ తావసః ॥ 39

తత్ర స్వామిసరస్తీరే । సచ్చరన్ శ్వేతసూరః ।
శాపాత్ మదీష్వావిహితాత్ । మోచయిష్యతి తౌ యువామ్ ॥ 40

తథే తి దీనమనసా । ఉక్త్వా కిన్నరదమ్పతీ ।
తూర్ణం తం దేశ మాగత్య । జిజ్ఞాతే వ్యాధదమ్పతీ ॥ 41

తై రాతదమ్పత్యోః శేషాచలే పుత్రప్రాప్తిప్రియం కృష్ణ కరుణాదీని.

శాకమూలఫలాహారైః । దుష్టసత్త్వనిర్వృత్తౌ ।
అసాతే సుచిరం కాలం । అస్మిన్ సింహశిరోచ్ఛయే ॥ 42

ఋక్ష శార్దూలశరభాః । సింహేభవ్యాలదుర్గమే ।
అరణ్యేఽగణ్యపుణ్యాఘే । భీషణే రోమహర్షణే ॥ 43

వసత్కిరాతమిధునం । పుష్పాసవమదోద్ధతమ్ ।
అసూతపుత్రం చిత్రాంగం । చిరకాలనమీస్పితమ్ ॥ 44

ప్రసూతం తం సమీక్ష్య థ । సుకుమారం సుతం తదా ।
శబరః శబరీ చై తౌ । అస్తాం సమూర్ణమానసౌ ॥ 45

స్తన్యైః వన్యరసై రన్యైః । త మావశ్చిషవర్షకమ్ ।
తా వవర్షయతాం పుత్రం । చిత్రావయవ మర్చకమ్ ॥ 46

సింహహస్తనఖత్రోటి । విశాతశతధారతః ।
విభిన్నమత్తమాతల్గ । కుమ్భేద్భిన్నోరుమాక్రితైః ॥ 47

పుణ్యగది గల సింహాద్రియందు మీ రిరువరును కిరాతదంపతులై వనమునందలి
దండమూలముల భుజించుచుండుడని శపించెను. 38

దుర్వాసుని శాపమువలన కిన్నరదంపతులకు కిరాతరూపము కలుగుట

ఆ శాపమును విని కిన్నర మిథునము దుఃఖించుచుండ దుర్వాసుడు దయతో
వారికి శాపవిమోచనము విట్లనుగ్రహించెను. 39

అచ్చట స్వామిపుష్కరిణి తీరమున శ్వేతవరాహము నందరించుచు నేను
కోపముగా విధించిన శాపమునుండి మీమ్ము విడిపించున'ని పలికెను. 40

ఆ కిన్నరమిథునము దుఃఖాకాంత మనస్కులై యట్లేయని పలికి వెంటనే
యా ప్రదేశమునకు వచ్చి కిరాతదంపతులై పుట్టిరి. 41

కిరాతదంపతులకు శేషాద్రియందు పుత్రులుకలుగుట, ప్రియంగు

ధాన్యమును పండించుట మొదలగునవి

కూరలను, దుంపలను, ఫలములను భుజించుచు దుష్టమృగముల శిక్షించుచు.
నీ సింహాద్రియందు చాలకాలముండిరి. 42

ఎలుగుగొడ్డలు, పెద్దపులులు, శరభమృగములు, సింహములు, ఏనుగులు
పాములచే విండి ప్రవేశింప శక్యముకావెదయు, లెక్కింపతరముగావి పుణ్యప్రదమైనదియు,
భయంకరమును, గగుర్పాటును కలిగించునదియు నగు 43

నరణ్యమున పుష్పములయందలి కల్లత్రావి మదించియున్న నా కిరాతదంపతులు
ఎంతోకాలమునుండియు నాశించుచున్న చిత్రాంగుడను పుత్రుని బడసిరి. 44

సుకుమారుడగు నా పుత్రునిగాంచి కిరాతదంపతులు విందు మనస్సుకలవారై
యుండిరి. 45

చిత్రమగు నవయవములుకలిగిన కుమారు నైదుసంవత్సరములవరకు నా దంప
తులు స్తన్యపానముతోను, అడవియందలి యితర రసములతోను పెంచిరి. 46

సింహముయొక్క పంజాయందలి వజ్రాయుధమువంటి వాడియగు గోళ్ళకే
బిద్దలుకొట్టబడిన మదించిన యేనుగు కుంభస్థలమునుండి బయటకువచ్చిన గొప్ప ముత్య
ములచేతను 47

- దణ్డశేఖరవాసోభిః । బర్హైః బర్హిపతత్రిణామ్ ।
 త్రిమదోద్రిక్తమాతక్ష్ణ । మదపక్ష్కద్రవై రపి ॥ 48
- శ్రేయసః సరసాం స్వామి । సరసః శ్వేతమృత్స్నయా ।
 అలఞ్చక్రతు రన్యోన్యం । పితరౌ సుతరాం సుతమ్ ॥ 49
- కదాచి త్పర్యటం స్తత్ర । విపినే స వనేచరః ।
 కన్యచి ద్వటవృక్షస్య । సమీక్ష్య స్కన్ధకోటరే ॥ 50
- పక్వం కార్తస్వరనిభం । ప్రియఙ్గాప్రియదర్శనమ్ ।
 గృహీత్వా శబర స్సర్వం । గృహిత్యై త త్నమర్చయత్ ॥ 51
- సా ఽపి ప్రైయఙ్గవం ధన్య । ఉచ్చోష్య చ సమాచినోత్ ।
 తతః సన్యం చక్రతు శ్చ । ప్రైయఙ్గవ మతస్త్రితౌ ॥ 52
- వృత్తిభిః గోపయంతౌ తౌ । శక్రూషాభిః సమన్తతః ।
 అపక్వఫల మాకాక్షన్ । మిధునం తద్భూవ హ ॥ 53
- గోపనార్థం హి తన్వై వ । పుత్రం ప్రేషితవాన్ స్వయమ్ ।
 తుష్టో బభూవ చ క్షేత్రం । వీక్ష్య పక్వఫలోద్ధతమ్ ॥ 54

ఇతి శ్రీపాద్యపరాణే క్షేత్రకాణ్డే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే దేవలదేవదర్శన సంవాదే
 శ్రీవరాహవిర్భావపుత్రాంతవర్ణనం నామ అష్టావింశో ఽధ్యాయః.

ఏకోనత్రింశో ఽధ్యాయః

ప్రియఙ్గాగోష్ఠృ కిరాతసమీపం ప్రతి వరాహాగమనమ్.

దేదదర్శనః —

ప్రియఙ్గా నభితో గుప్తే । వాద్రాభిః వృత్తిభి స్తతః ।
 తప్త చామీకరాభోరు । పక్వధాన్యధరానతే ॥

నారణ్డట్టలతోను, నెమళ్లు మొదలగు వజ్రలయొక్క పంచములతోను, మూడు స్థలములనుండి కారునట్టి మదముచే గర్వించిన యేనుగుల మదములచేతను 48

సరస్సులన్నిటిలోను భక్తులకు మంగళప్రదమగు సరస్సులలో నుత్తమోత్తమ మైన స్వామిపుష్కరిణీయందలి తెల్లమన్నుతో నా పుత్రుని యా కిరాతదంపతులు మిక్కిలి యలంకరించిరి. 49

ఒకానొకప్పుడా కిరాతుడు వనములో విహరించుచు నొక మర్రిచెట్టుయొక్క మానునందలి తొట్టలో 50

బంగారు రంగుకలిగి చక్కగా పండి చూచుటకింపుగానున్న కొఱ్ఱలను చావ్యమును తెచ్చి భార్యకొనింగెను. 51

ఆమె యా కొఱ్ఱలను చక్కగా నారబెట్టి పోగుచేసెను. అతిశాగరూకతతో కొఱ్ఱధావ్యముల చేలను చేసిరి. 52

కంచెలచే నంతటను రక్షణలను చేయుచును అంతకును చేయవలసిన దోహదములను చేయుచు చేను పండవలెనని కోరుచు నా దంపతులుండిరి. 53

ఆ పొలమును సంరక్షించుటకై తమ పుత్రుని పంపించిరి. ఒకనాడు పండి వెన్నులతోనిండిన పొలమునుగాంచి యా కిరాతుడు చాల సంతసించెను. 54

ఇది శ్రీ పద్మపురాణమున శ్రీత్రకాండమున శ్రీ వేంకటాచలమహాత్యమున దేవల దేవదర్శన పంచాదమున శ్రీ వరాహస్వామి యవతరించుటను వర్ణించుట యనెడు యరువదియెనిమిదవ అధ్యాయము

ముప్పదితొమ్మిదవ అధ్యాయము

కొఱ్ఱధావ్యమును సంరక్షించుచున్న కిరాతునివద్దకు వరాహస్వామి వచ్చుట దేవదర్శనుడు —

మేలిమిబంగారు రంగుగల ఘనమైన పండిన కొఱ్ఱధావ్య భారముచే పంగిన కొఱ్ఱచేను వాడ్రలనబడు కంచెలచే కాపాడబడుచుండగా 1

శబర స్తం సమీక్ష్య థ । మధ్యే కృత్వా తు మఞ్చికామ్ ।

తద్రక్షణార్థం తత్త్వైవ । అతిష్ఠ స్స క్త ద్విచం స్వయమ్ ॥

2

కదాచిత్ భగవాన్ శ్చేకః । పోతిపోతో బుభుక్షయా ।

వత్మీకరస్థాత్ నిర్గత్య । క్షేత్రమధ్యం వివేశ హ ॥

3

తం దృష్ట్వా బహుశః సో లపి । శబరో విస్మయం యయా ।

తత స్తస్మణ్ణలేశాయ । రాజ్ఞేవిజ్ఞాపితం ద్రుతమ్ ॥

4

రాజదానీం ప్రవిశ్యా స్యా ల । వేదయ చ్చక్రవర్తినః ।

త బ్రుహ్మ సార్వభౌమ స్తు । రాజా కౌతూహలాన్వితః ॥

5

శ్రీవరాహదర్శనార్థం శేషాచలం ప్రతి నృపాగమనమ్

మృగయా వేషభృత్ భూత్వా । పదాతిః ఉపనిష్క్రమన్ ।

ఏకాకే తేన సార్థం హి । జగమ జగతాం హితః ॥

6

స్వామిపుష్కరిణీం పుణ్యాం । విగాహ్యా విగతక్లమః ।

దణ్డవ త్తాం ప్రణమ్యా థ । వ్యాధవాక్యవిచిత్రతామ్ ॥

7

మనసా లలలోచయన్ సమ్యక్ । సన్త్యక్తాన్యపరాక్రమః ।

ప్రియఙ్గోః క్షేత్ర మాసాద్య । ప్రియఙ్గుప్రియదర్శనః ॥

8

చతు స్తస్మిన్మనమాయుక్తాం । చతుర్రాశాం సముచ్చితామ్ ।

మృదుపల్లవసంస్తీర్ణాం । ఉపాస్తీర్ణమృదుత్వచమ్ ॥

9

అదాయ సకరం చాపం । తుణ్ణశృణ్వవినిర్మితామ్ ।

మఞ్చికా మాదురోహై తాం । తే న సార్థం నరాధిపః ॥

10

శబరః సార్వభౌమ శ్చ । జాగ్రతౌ నిశ్యతిష్ఠతామ్ ॥

వత్మీకవివరా చ్చిత్ర । సూకరో నిర్జగమ హ ॥

11

బోయవాడు గాంచి యా చేను చువ్వ ముచను విక్రియకొని దానిని కాపాడు
టకై రాత్రింబవళ్ళవచ్చటనే స్వయంసుగ వివసిండుచుండెను. 2

ఒకనాడు తెల్లని పందిపిల్ల రూపముననున్న భగవంతుడు ఆకలిచే పుట్టకన్నము
నుండి బయటకువచ్చి పొలముచువ్వ ప్రవేశించెను. 3

ఆ బోయవాడా పందిపిల్ల ననేకమారులు గాంచి మిక్కిలి యాశ్చర్యపడెను.
వెంటనే ఆ మండలాధిపతియైన రాజునకా వృత్తాంతము నెఱింగించుటకై 4

యాతని రాజదానికేగి యా చక్రవర్తి కెఱింగించెను. దానిని విని యా
చక్రవర్తి దానిని జూచు కుతూహలముకలవాడై 5

వరాహ దర్శనమునకై రాజు శేషాచలమున కేగుట

వేటకాని వేషమును ధరించి లోకహితకరుడగు నా రాజచంద్రుడు వంటరిగా
బోయవానితో కూడ కాలినడక నా చేనువద్ద కేగుచు 6

పవిత్రమైన వరాహపుష్కరణిలో స్నానమొనరించి మార్గాయాసము మందగిం
చగా, పుష్కరిణికి ననుస్కరించి బోయని మాటలలోని వైచిత్రిని 7

మనస్సుతో లెస్సగ నాలోచించుచు తన పరాక్రమమును సంకోచపరచుకొని
కొట్టచేను దాపునకు చేరి దానిని చూచుటలో మిక్కిలి వేడుకగలవాడు గాన 8

నాలుగు స్తంభములపై యెత్తుగ వేయబడినదై నలువలకల ఆకారముగలదై
లేకని చిగుళ్ళుపరచబడి, దానిపై మెత్తని చర్మము పరచబడియున్న 9

ఎత్తైన గుట్టపై కట్టబడిన మంచను ఆ బోయవానితో శరచాపధారియై యెక్కెను.

వారిద్దరు నా రాత్రియంతయు మేల్కొనియే యుండిరి. విచిత్రమైన నా పంది
పిల్ల ఒక పుట్టకన్నమునుండి బయటకు వచ్చెను. 11

నృపస్య వల్మీకవివరాగతవరాహ దర్శనమ్.

వృతిం విలక్ష్య వాద్రాభిః । పాశై రవ్యతిదుర్గమామ్ ।
క్షేత్రమధ్యం చ దావన్తం । సూకరం సుభగాఙ్గకమ్ ॥ 12

అత్తాభిలాష మాహారే । దంష్ట్రాదీధితిసచ్చయైః ।
ద్వాన్తం శకలయన్త ఇన్చ । భస్వ ద్దివ్యాఙ్గసజ్జతైః ॥ 13

రాజా తం వీక్ష్య సహసా । విస్మయం పరమం గతః ।
సజ్యే ధనుషి సన్ధాయ । సాయకం సాధు విక్రమః ॥ 14

తూర్ణ మాకర్ణ మాకృష్య । చలలక్ష్యప్రవేదినమ్ ।
గ్రహీతుకామోన్యపతిః । తేనసార్ధంతమన్వగాత్ ॥ 5

సూకరో వీక్ష్య దావన్తం । చావహన్తం మహీపతిమ్ ।
ఝటితి క్షణమాత్రేణ । వల్మీకవివరం యయా ॥ 16

వ్యర్థప్రతిజ్ఞో నృపతిః । ప్రాజ్ఞః ప్రఖ్యాతపక్రమః ।
వల్మీకమూల మాగత్య । ద్రష్టు సూకరమత్వరః ॥ 17

శశ్యే చ దర్శశయ్యాయాం । స్వప్నం కాఙ్క్షన్ షితీశ్వరః ।
ప్రబుద్ధః ప్రాకృతః ప్రాతః । అదృష్త్వా స్వప్నదర్శనమ్ । 18

కిం కర్తవ్యత్వభూన్యాత్మా । చిన్తయన్ కాయశోధనమ్ ।
మహా దాశ్చర్య మాహర్తుం । స్నాత్వా స్వామిసరోజలే ॥ 19

తపోవేషం సమాస్థాయ । ద్యాయన్ సూకర మీశ్వరమ్ ।
కర్తుం ప్రవవృతే వీరః । తతః ప్రాయోపవేశనమ్ ॥ 20

నిర్దవస్త్రోఽవన్ధ్యనిష్ఠ శ్చ । నిష్ఠావాన్ అస్య దర్శనే ।
ఏవం హి వర్తమానేఽస్మిన్ । నృపతో నియతాస్మాని ॥ 21

శబరేణ శబర్యా చ । పరిష్కృతసపర్యకే ।
వృత్తం విష్ణుపదే వాక్యం । విశుద్ధ మమృతోపమమ్ ॥ 22

రాజు పుట్టకన్నమునుండి వెలువడిన వరాహమును చూచుట

పాశము లుండుటచే ప్రవేశించుటకు శక్యముకాని కంచెను దాటి సుందరమైన
అవయవములుగలదై ఆహారమునందలి యిలాషకలదై కోరల కాంతిపుంజములచేత
చీకటిని చీల్చిచెందాడుచు చేనుచున్య పరిగిడుచున్న

12, 13

ఆ వరాహమును జూచి యా రాజు మిక్కిలి యాశ్చర్యపడినవాడై వెంట నారి
దిగిందియున్న ధనస్సునకు పరిగిడు లక్ష్మమును పడగొట్టునట్టి దాణమును నందించి మంచి
పరాక్రమశాలి గాన

14

తత్క్షణము చెవివరకు లాగి దాని నెత్తెనను పట్టనలెనను కోరికలవాడై యా
భోయనితో నా వరాహమును వెంబడించెను.

15

చేతిలో చాపమును ధరించి తవవెంట పరుగిడి వచ్చుచున్న నా రాజు నా వరా
హము గాంచి వెంటనే కనుమూసి తెఱచునంతలో పుట్టకన్నములో చూరిపోయెను.

16

పేరెక్కిన పరాక్రమవంతుడును, బుద్ధిమంతుడును నగు నా రాజు రిక్తపోయిన
ప్రతిజ్ఞకలవాడై పుట్టమొదటికి వచ్చి వరాహమును చూచుటకై మిక్కిలి త్వరకలవాడగుచు

కలలోనైనను కనబడునోయను నాశకలవాడై దర్బలతో పడకనేర్పరచుకొని
యచ్చటనే పరుండెను. భక్తిలేని సామాన్య మానవుడగుటచే కలలోనైనను గానలేక
ఉదయముకాగానే మేల్కొన్నవాడై

18

ఏమి చేయుటకును తోవక తపస్సుచే శరీరమును కృశింపజేసుకొనియైనను
మిక్కిలి యాశ్చర్యకరమైన నా వరాహమును పట్టుటకై సంకల్పించి స్వామిపుష్కరిణీ
తీర్థమున స్నానమునుజేసి

19

తపోవేషమును ధరించి వరాహరూపధారియైన సర్వేశ్వరుని వ్యాపించుచు
ప్రాయోపవేశమును చేయుట కుద్యుక్తుడయ్యెను.

20

ఆతని దర్శన విషయమైచేయు తపస్సులో శీతోష్ణసుఖదుఃఖాది ద్వందములను
పాటించక సార్థకమగు నిష్ఠలో నారితేరినవాడై యా రాజు విఘ్నచిత్తుడై

21

భోయదంపతులచే సువపరింపబడుచుండగా నాకవమున నీ క్రింది విధముగ
పరిశుద్ధమై అమృతమువలె భోగ్యమైన నొక మాట వినబడెను.

22

నృపం ప్రత్యశరీర్యుక్తిః.

ద్రష్టకామో యది భవాన్ । సాధు వృత్త మహీపతే : ।

తపసా లలం సగర్వేణ । సూకరార్చకదర్శనే ॥

23

యతస్య వృత్తం త చ్చుర్తుం । య ద్వజ్యేమి చ సువ్రత ।

సవత్సానితగోక్షర । దారాభిః అభిషేచయ ॥

24

అచ్ఛిన్నసన్తతాభి శ్చ । వర్మీకస్థం వరాహకమ్ ।

ఏవం నిత్యః స భగవాన్ । ప్రోత్రివక్త్రః పురాతనః ॥

25

ప్రాదుర్భవిష్యతి తతో । వర్మీకవివరాత్ విభుః ।

ఏవ ముత్తాన్తి తు వాక్యం తత్ । పున ర్నో వాచ కిచ్ఛన ॥

26

నృపతిః తం నిశమ్యా లకు । విస్మయో విస్మయం గతః ।

తం ప్రయత్నం ప్రవవృతే । ప్రయతో లప్రాకృతాత్మనః ॥

27

అన్యనారాయణగిరేః । లక్ష్మీనారాయణేశికుః ।

వసతేర్దక్షిణేభాగే । ద్వియోజననియోజితే ॥

28

తీరే స్వర్ణముఖ్యా శ్చ । దక్షిణే దక్షిణక్రమే ।

ప్రాగ్భాగే గణ్ణలైలస్య । సర్వోపకరణాన్వితే ॥

29

గ్రామే సజ్జామవిజయీ । సమాహితమనా స్తతః ।

సంచిన్త్య సర్వాన్ సమ్భరాన్ । తస్మా దాహృత్య సత్వరః ॥

30

తం వరాహాచ్ఛ వర్మీక । మభిషేక్తుమనా మనాక్ ।

విశుద్ధవాసానిష్ఠాతో । వైష్ణవః పూర్ణమానసః ॥

31

నిష్ఠాతః తత్సపర్యాయం । బహువ వసురాధిపః ।

సావధానఃసహమాత్యః । సాపత్యశబరాన్వితః ॥

32

ఆకన్తితః సాధు సాన్ద్రం । అశరీరివచః స్మరన్ ।

గోక్షరైః హేమకుమ్భవైః । వర్మీకవివరోదరమ్ ॥

33

రాజు వినిన ఆకాశవాణి

ఓ నదాచార సంపన్నుడవగువో రాజా : నీవు ఆ పండిపిల్లను చూడగోరెదవేని
యీ గర్వముతో చేయు తపస్సును విరమింపుము. 23

సుదృఢాధ్యవసాయశాలీ : నేను చెప్పనట్టి యీ యాచారము నాచరింపుము.
చూడతోనున్న కపిల గోక్షిరధారల 24

నెడతెగక ప్రవహింపజేయుచు పుట్టలోనున్న వరాహాశువు నభిషేకింపుము. 25

ఇట్లు వరాహ ముఖముతోనున్న నా యాదిదేవు డభిషిక్తుడై వెంటనే పుట్ట
కన్నమునుండి బయటవడును. అని చెప్పి విరమించెను. 26

ఆ మాట నా రాజు విని మిక్కిలి యాశ్చర్యపడెను. జితేంద్రియుడై వెంటనే
ఆ ప్రయత్నమునకు గడంగెను. 27

అప్రాకృతమైన ఆ నారాయణ పర్వతమున నారాయణుడు వేంచేసియున్న
స్థానమునకు దక్షిణమున రెండు యోజనముల దూరమున 28

స్వర్ణముఖీనదీ తీరమునందున్న గండపర్వతమునకు తూర్పు భాగమునందు
సకల పరికరములతో కూడియున్న 29

గ్రామమునుండి యుద్ధవిజేతయగు నా రాజు స్వస్థచిత్తుడై యాలోచించి సమస్త
పరికరములనంతటినుండియు తెచ్చియుంచుకొని 30

ఆ వరాహమును అదియున్న నా పుట్టను ఆభిషేకము గావించవలెనను సంక
ల్పమొకింతకలవదై శుద్ధవస్త్రములను ధరించి 31

ఆ వరాహమూర్తియొక్క పూజయందారితేరి యుండెను. మంత్రులతోను, తన
నంతానముతోను, ఆ బోయవారితోను కూడియుండి 32

వరాకొకింతయును లేక ఆ యాకాశవాణిని చక్కగ విద్దుషముగ తలంచు
కొనుచు బంగారు కుండలలో వింపబడియున్న కపిల గోక్షిరములతో నెడతెగని
ధారధారలుగా 33

అనుస్యూతా చ్చిన్నదారైః । అభిషేక్తుం ప్రచక్రమే ।
క్రియమాణే లభిషేకే తు । వత్మికవివరాంతరాత్ ॥

34

క్షీరాభిషేకాద్వరాహస్యః పత్మికాదావిర్భవః.

అవిర్భూతా భగవాన్ । వరాహవపు రీశ్వరః ।

కోటిరకోటివిలస । నృణామణ్డలమణ్డితః ॥

35

అమృతాంకుకళాకల్ప । దంష్ట్రాదస్తరపోతకః ।

లలాటపద్మమణిత । వేణువత్సోర్ధ్వపుష్పకః ॥

36

కమ్పుభిమ్బసదృక్కణ్ఠో । మాంసలక్ష్మస్తమణ్డలః ।

సుపారిజాతవిటప । విడమిప్తచతుర్ముఖః ॥

37

శఙ్ఖచక్రధరో వామ । ఊరుపీఠేస్థితాం మహిమ్ ।

దేవీం త్రపాగోపితాక్షీం । లోలావలలిలోచనామ్ ॥

38

సన్యాత్మసమ్మృతదయా । కాయినీం హర్షదాయినీమ్ ।

గాఢం గాఢం సమాలింగన్ । అస్యా అంగం పదద్వయమ్ ॥

39

గృహ్మానః సాన్ద్రహర్షేణా । లోకయన్ వక్త్రపఙ్కజమ్ ।

విశాలవక్షః శ్రీవత్స । కౌస్తుభాఢ్యా ఇన్ద్రాణ్యైః ॥

40

యజ్ఞోపవీతోత్తరీయ । దృఢబన్ధనబన్ధురః ।

హారకేయూరకటక । రమ్యహీరాంజలియభృత్ ॥

41

సమభ్యుత్థితవామాన్యైః । శిఖాన్మణ్డిరహంసకః ।

నవరత్నాన్తరప్రోత । ముక్తాహారభుజాన్తరః ॥

42

అప్రమేయై రభివవై । ఆకలైః ఆత్మహారిభిః ।

తపనీయైః శ్చిత్రవవైః । చిత్రైః శ్చిన్ద్రాంకుకైరపి ॥

43

నా పుట్టయొక్క లోభాగమును అభీషేకముతో తడవుచు కారించెను. ఇట్లు
భీషేకము జరుగుచుండగా నా పుట్ట మచ్చునుండి ౩4

పాల స్నానముచే వరాహమూర్తి పుట్టనుండి యావిర్భవించుట

ఆ వరాహరూపుడగు భగవంతుడు జటానటల ఆగ్రభాగమున ప్రకాశించు
మాణిక్యపుంజములతో నలంకరింపబడినట్టియు ౩5

చంద్రకళవంటి కోరలచే నిమిదమగు మూతిని కలిగినట్టియు, తిరుమణిమండల
మున తగులుకొనిన వెదురాకు ఊర్ధ్వపుండ్రమువలె ప్రకాశించుచున్నట్టియు ౩6

శంఖాకారమైన కంఠమును కలిగినట్టియు, బలసియున్న భుజ శిరములు కలిగి
యున్నట్టియు, దేవ తరువగు పారిజాత శాఖలవంటి నాలుగు భుజములను కలిగి
యున్నట్టియు ౩7

శంఖచక్రములను ధరించియున్నట్టియు, తన యెడమ తొడపై వేంచేసియుండి
సిగ్గుతో నవయవముల నాచ్ఛాదించుకొని పలిందుచున్న నేత్రములకలదై ౩8

సకల ప్రాణులయందును గల ప్రేమమూర్తిభవించియున్నదో యనునట్లుండి
భగవంతున కానందము వినుమడించుచున్నట్టి భూదేవిని గట్టిగ నాలింగనమొనరించి యామె
శ్రోణి భాగమును, పాదద్వంద్వమును ౩9

తన తొడపై నిడుకొని యామె ముఖకమలమును మిక్కిలి యానందముతో
చూచుచు విశాలమైన వక్షస్థలమున ప్రకాశించు శ్రీవత్సముతోను, కౌస్తుభముతోను
విరాజిల్లుచు 40

యజ్ఞోపవీతమును ధరించి, పైబట్టను గట్టిగ కట్టుకొని, మెడలో హారములను,
భుజముల దండికడియములను, చేతులకు ముడుగులను, వ్రేళ్ళకు వజ్రములు పొదిగిన
సుందరమైన ఉంగరమును ధరించి 41

యెత్తబడిన యెడమ కాలియందు హంసద్వనివలె శబ్దించు మాపురములను
కలిగియుండి, మధ్య మధ్య నవరత్నములు గ్రుచ్చబడిన ముత్యాలహారము యరమున
ప్రేరుచుండ 42

ఇంతింతనరానట్టియు, నూతనమైనట్టియు, మనోహరములైనట్టియు, సువర్ణ
వికారమైనట్టి యాభరణములతోనున్న విచిత్రవర్ణములు గల చీనిచీనాంబరములచేతనున్న 43

- మాలాపి రమలామోద । మాలాభిః మధుసూతిభిః ।
అష్టాత్మగర్భసందైః । అపారై శ్చ పరిష్కృతః ॥ 44
- అజాను చావిర్భవతి । పురుషే సూకరాత్మని ।
విచ్ఛిన్నా కీరధాగః లభాత్ । ధారాలా తు ప్రమాదతః ॥ 45
- తావాన్ ప్రత్యక్షదృష్టః । స తదథో నహ్యదృశ్యత ।
వశ్చా దనేకవిధయా । రాజా లపి ద్రష్టు మక్షమః ॥ 46
- ప్రయత్నా దప్రతీకారోఽ । తిష్ఠత్ తూష్టీం సత్పష్టదీః ।
శుష్కజిహ్వోకణ్ఠసృక్ష్వి । జ్యోష్ఠః సోష్ఠం వినిశ్వసన్ ॥ 47
- విదీర్ఘమానసో మానీ । విక్లిష్టాజ్ఞో విఘూర్ణిరః ।
ఏవం వృత్తే రాజ్ఞీ తదా । భగవాన్ భూతభావనః ॥ 48
- వరాహరూపవిభవః । పురాణపురుషోత్తమః ।
ఉవాచవచనంశ్రీమాన్ । కరుణాపరిణామభూః ॥ 49

రాజానం ప్రతి భగవదుక్తిః.

- రాజన్ అల మలం వ్యర్థ । ప్రయత్నేనా తిభూయసా ।
ఏతావాం స్తవ దృశ్యో లహం । త దథో న నృపాధిప ॥ 50
- ఏత ద్రూపం ప్రతిష్ఠాప్యః । శుద్ధయా శిలయా నృపః ।
తస్మై దేహ్యః ఖిలాన్ భోగాన్ । పూర్ణో భూత్వా సుపుష్కలాన్ ॥ 51
- అప్రాకృతాజ్ఞో విరజాః । సాత్వికో లయ మితి స్మరన్ ।
వైఖానసై ర్మహర్షిభిః । అర్చయ త్వం సరాధిపః ॥ 52
- వశ్చా న్మా మాపునయాః గచ్ఛ । సాధు శాధి వసున్ధరామ్ ।
ఏవ ముక్త్యా కోలవపుః । రాజ్ఞో లమూం కాలయాపనామ్ ॥ 53

తేనెలు కారుచున్న తెల్లనై సుగంధములతో తరంగించుచున్న మాలికలదేతను,
తెక్కకు మిక్కుటముగు సౌవర్ణాభరణములతోను, మోకాళ్ళవరకు నలంకరింపబడినట్టియు
వరాహాచారముతోనున్న దివ్యపురుషుడు కిరస్సునుండి పిక్కిలవరకు ఆవిర్భవించగా 44

నాతనిని సేవించు వరాకులో విరంతరముగ ప్రవహించుచున్న పాలచార
హలాత్తగ ప్రమాదవశమున నిలచిపోయెను. 45

అంతవరకును కంటికి గావ్పించుచున్న నా వరాహమూర్తి యంతకు క్రింద
గోచరించలేదు. 46

అంత నా రాజచంద్రుడును ఇంతను సేవించవలెనను ఆశతో చేసిన అనేక
యత్నములకు ఫలమును గాంచక విశ్వబ్రహ్మగ నిలచిపోయెను. వేడివిట్టూర్పుల విగిడించు
చుండెను. దానిచే నాచక, కంతము, ఓష్ణపార్శ్వము, పెరపులు యెండిపోయెను. 47

మిక్కిలి యభిమానవంతుడగు నా రాజు ప్రశ్నించునస్కుడై కిధిలబంధము
గవ అవయవములు గలవాడై మిక్కిలి చలించవొడంగెను. 48

షడ్గుణపూర్ణుడును, నకల ప్రాణుల నృప్తిస్థితియకారకుడునునగు రాజీయవస్థలో
నుండగా కరుణావరుణాలయుడును వరాహరూపధారియగు పురుషోత్తముడు కోరియ
మానుడై యా రాజుతో విట్లు పలికెను. 49

రాజునకు భగవంతుని శ్రీసూక్తి

రాజా : విష్ణుయోజనమైన నీ యపారప్రయత్నము నిక చాలింపుము. నేను నీ
కింతమాత్రమే నా దర్శనము. ఇక క్రిందిభాగము నీకు లభించదు. 50

ఓ రాజా : పవిత్రమగు రాతితో నీ విధమగు. విగ్రహమును చేయించి ప్రతి
ష్ఠించి నీవు విఠోటును లేదనివాడవై ఆ విగ్రహమునకు సమస్త భోగముల వర్పింపుము. 51

ఆ విగ్రహమును రాయి యని భావించక నది యప్రాకృత మవియు
రజోగుణ తమోగుణ సంపర్కమొక్కింతయు నా విగ్రహమునకు లేదని తలంచి వాన
ప్రస్తులతోను, మహర్షులతోను నా విగ్రహము నారాధింపుము. 52

ఆ పిమ్మట నన్ను దర్శింతువుగాక : పౌమ్ము. భూమండలమును సావధాన
ముగా పాలింపువని రాజునకు వరాహస్వామి కాలక్షేప పద్ధతి నుపదేశించెను. 53

శ్రీవరాహకృత కిన్నరమిధునస్య కిరాతత్వవినిర్మూక్తిః.

కిరాతవపుషా పీక్ష్యః విష్ణుః కిన్నరదమ్పతీ ।

మునిశాసా న్మోచయిత్వా । దదౌ తాభ్యాం స్వకం పదమ్ ॥

54

నృపస్య శ్రీవరాహప్రతిష్ఠాపూర్వకం స్వపురగమనమ్

తతః శ్చాస్తర్షదే దేవో । వరాహవపు రత్ర వై ।

తతః పూర్ణమనా రాజో । దివ్యం త్వష్టార మాహ్వాయత్ ॥

55

దేవం నిర్మాపయామానః । మనసా విశ్వకర్మణా ।

ఘోషరాహశిశుం పూర్ణం । రాజానం నాకవాసినామ్ ॥

56

వారాహవపుషం శౌరిం । దక్షవ త్రుణిపత్య చ ।

శరస్య జ్ఞౌ మోఽబధ్నన్ । స్మరన్నాశ్చర్య మివృశమ్ ॥

57

జితేన్ద్రియా జితక్రోధో । జితప్రకృతిసంప్తరః ।

జితామిత్రో జితాశేషో । రాజర్షిః స్వాం పురీం యయా ॥

58

తదాప్రభృతి దేవేశో । వరాహవపు రాత్మభూః ।

అనంతాచలశృంగే లైన్తః । నిక్షిప్తాఙ్గిసరోరుహః ॥

59

దేవ్యా వసుదయా సార్థం । స్వామిపుష్కరిణీతపే ।

సుఖ మాప్తే సురేశానః । సుఖీ రహసి సుందరః ॥

60

శ్రీనివాసస్య స్వామితీర్థదక్షిణతీర వాసవర్ణనమ్.

శ్రీనివాసో లపి శేషాద్రౌ । తత స్వామిసరస్తపే ।

వివసన్నాత్మనః కుర్వన్ । అర్వాచీనాన్ సుఖాత్మనః ॥

61

సచ్చిదా న్దనస్సద్దోహో । వృద్ధిక్షయవివర్జితః ।

కౌరుణ్యపుణ్యపదవీ । కమలాకాముకః కవిః ॥

62

శ్రీ వరాహస్వామి కిన్నరదంపతులకు కిరాతత్వమును దాపుట

శ్రీ మహావిష్ణువా కిరాతవేషములతో మన్న కిన్నరదంపతులను జూచి వారి ముగీశ్వరుని కావమును బాపి వారికి తన స్థానమగు వైకుంఠము నొసంగెను. 54

రాజు వరాహమూర్తిని ప్రతిష్ఠించి తన నగరమునకేగుట

వరాహరూపధారియగు నా దేవదేవు డచ్చటనే అంతర్ధానమయ్యెను. అంతట విందుమనస్సుగల నా రాజు విశ్వకర్మను పిలిపించెను. 55

ఆ విశ్వకర్మచే సంకల్పమాత్రముచేతనే స్వర్గవాసులకందరకు రాతైన వరి పూర్ణుడగు భూవరాహ దీర్ఘను నిర్మింపజేసెను. 56

వరాహరూపియగు నా భగవంతునకు సాష్టాంగవందన మాచరించి కిరమున కరములమోడ్చి యిట్టి యీ యాశ్చర్య సంఘటనను తలంచుకొనుడు 57

ఆ రాజుర్ని ఇంద్రియములను తన యచీనమునందుంచుకొని క్రోధమును జయించి ప్రకృతినందింధమును విరసించి శత్రువులను పాదద్రోలి నమస్త దుర్వర్గమును జయించి తన నగరమున కేగెను. 58

అది మొదలు స్వయంభువుడను దేవాదిదేవుడైన శ్రీయశతి వరాహరూప ధారియై శేషాచలగ్రామమున లోన పాదపద్మములనుంచి 59

భూదేవితో కూడ కల్యాణ పుష్కరిణీ తీరమున సుందరాకారుడై దేవదేవుడై రహస్యముగ (నెవ్వరికిని కాన్పించకుండగ) సుఖముగ వివసించెను. 60

శ్రీనివాసుడా స్వామిపుష్కరిణీకి దక్షిణతీరమున నివసించుటను వర్ణించుట

అటునిమ్మట శ్రీనివాసుడును (వెంకటేశ్వరుడు) శేషాద్రిపై స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున సనాతనులైన ఆత్మవర్గములను సుఖవంతులను గావించుచు వివసించుచుండెను. 61

సత్ చిత్ ఆనందపూర్ణస్వరూపుడును, పెరుగు తరుగులు లేనివాడును, దయకు పవిత్రమైన మార్గమును లక్ష్మీదేవిని ప్రేమించువాడును, భూతభవిష్యద్వర్తమానముల వెఱుంగువాడును 62

అభూమి రావదాం భూమిః । సంపదాం సంవిదుద్గమః ।

సమస్తసామసర్జిత । సచ్చరిత్రః పవిత్రహృత్ ॥

63

పురాణపురుషో ధాజా । పురుషః తమసః పరః ।

వై కుణ్ఠాహర్షనసతిం । త్యక్తే దాసిం హి తిష్ఠతి ॥

64

ఇతి శ్రీపాద్మపురాణే క్షేత్రకాణ్డే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే దేవలదేవదర్శనసంవాదే
ప్రియబ్లాగో స్తుకిరాతసమీపం ప్రతి వరాహగజున శ్రీవరాహవిర్భవాదివర్ణనం
నామైకోవంతింశోఽధ్యాయః.

— — —

త్రైంశోఽధ్యాయః

శ్రీనృసింహాచలస్థ నీలకణ్ఠతపఃక్షేత్ర వర్ణనమ్

దేవలః —

నచ్చస్కరే సపర్యాం క్వ । నీలకణ్ఠో మహేశ్వరః ।

వై కుణ్ఠాస్యా ముత్రగోత్రే । నరకణ్ఠీరవాకృతే ॥

1

దేవదర్శనః —

శృణు విప్రః సమాచక్షే । పురారాతేః పురావిదః ।

చరితం చరితార్థానాం । యోగినాం భోగసాధనమ్ ॥

2

అభీష్టఫలదం రమ్యం । చతుర్వర్గఫలప్రదమ్ ।

నరకేసరిణో విష్ణోః । పరబ్రహ్మస్వరూపిణః ॥

3

ప్రసాదప్రసవప్రాప్తి । హేతు బన్ధవిబన్ధన్ ।

ఇత ఉత్తరధాగేతు । త్రింశద్యోజనసమీతే ॥

4

ఆనందంకు నెలపుకానట్టియు, సంపదలకావాసస్థానమైనట్టియు, జ్ఞానమునరాకరు
డైనట్టియు, సకల సామగనములచే కీర్తింపబడు పవిత్ర చరిత్ర కలిగినట్టియు, పవిత్ర
మగు మనస్సును కలిగియున్నట్టియు

63

నిత్యనూతనమగును, ఎచ్చటనున్నను ప్రకాశించువాడును, పూర్ణుడును, రజ
స్తమోగుణదూరుడును నగు నారాయణుడు పూర్వముండునట్టి వైకుంఠవాసమును విడిచి
యప్పుడీ పర్వతమునందున్నాడు.

64

ఇదిశ్రీ పద్మపురాణమున క్షేత్రకాండమున శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యమున దేవరి దేవదర్శనం
సంవాదాంతర్వకమగు కొఱ్ఱచీనును గాపాడు కిరాకుఁ యొద్దకు వరాహస్వామి వేంచేయుట
శ్రీ వరాహస్వామి ఆవిర్భవించుటను వర్ణించునట్టి యరువదితొమ్మిదవ అధ్యాయము

ముప్పదియవ అధ్యాయము

నృసింహాద్రియందు నీలకంఠుడు తపంబొనరించిన క్షేత్ర వర్ణనము

దేవలుడు —

మహేశ్వరుడగు రుద్రుడు వరసింహాకృతి ధరించిన నారాయణుని యీ పర్వ
తమున నే భాగమున పూజనుగావించెనో తెలుపుము (అని దేవదర్శనము వడిగెను)

1

దేవదర్శనుడు —

ఓ బ్రాహ్మణోత్తముడవగు దేవలా! త్రికాలజ్ఞుడైన రుద్రునియొక్క చరిత్రను
చెప్పెదను. వినుము. ఈ చరిత్ర కృతకృత్యులైన యోగులకు సకల తోగములకును
సాధనమైనది.

2

సమస్త కోరికల నొసంగునది. వినుటకీంపైనది. ధర్మార్థకామమోక్షములలో
దేవిని కోరినవారికి దాని నొసంగునది.

3

పరాత్పరుడైనట్టియు నృసింహావతారుడగునట్టి శ్రీ మహావిష్ణువుయొక్క అను
గ్రహమును బిడయుటకు ముఖ్యకారణమైనది. సంపారబంధమును బాపునది. ఇక్కడకు
ఉత్తరమున ముప్పదియోజనముల దూరములో

4

ప్రదేశే భీషణే రోమ . హర్షణే భూతభీషణే .
కల్పితక్షితిధరామక్షి . కక్షక్షితిరుహాః ఒక్షయః ॥

5

త్ర్యక్షశ్రమః పక్షియాచ . వాసప్లక్షకకోటరః .
విశక్లబితటారూచ . వృక్షగుల్మగుహాతమాః ॥

6

శృంగక్రోడగుహావాస . వైభానసవనే చరః .
తుంగశృంగవరీనిర్య . దోమనిర్యలనిర్ధారః ॥

7

నిర్దురాపాతపర్యంత . స్నిగ్ధానోకహవాటికః .
తప్తహాటకసద్భాశ . గైరికాకీర్ణకన్దరః ॥

8

వానూపలముఖోత్కిర్ణ . చిత్రబానుశిఖాశతః .
చన్ద్రప్రభాశిన్నముఖ . చన్ద్రీకాస్త సుధాద్రవః ॥

9

కణ్ఠీరవనఖతుట్యుత్ . కుజ్జరీకుమ్భమౌక్తికః .
గలితైః మౌక్తికైః విష్వక్ . ఆకీర్ణప్రస్థదుఃస్థలః ॥

10

మాణిక్యధామన్యగూత . రవిమణ్ణలచఙ్గరుక్ .
నానావిధమణీవ్రత . మయాభోద్ధ్యోతఖస్థలః ॥

11

విద్రుమవ్రతతివ్రత . సంవృతాన్తిరకన్దరః .
వికీర్ణపద్మపాషాణ . పాటలస్థలకుట్టిమః ॥

12

శృంగకోటీరసజ్జిత . సంవివాద్యప్పరోగణః .
లతాకుసుమసంకస్త . లీలాలయవివాసిభిః ॥

13

మిథునైః కిన్నరాణాం హి . తాలశ్రుతివికల్పనైః .
దివ్యావిర్భావచరితం . సగ్గాయర్పిత స్తతః ॥

14

సకల ప్రాణులకును భయమును గొల్పనట్టియు, ఒడలంతయు గగరు పాటును బుట్టించినట్టియు, సకల ప్రాణులకును అతి భయంకరమగు నొకచోట మధ్య భాగమునందును, ఇరుప్రక్కలందును గొప్పవృక్షములకలిగి తరుగులేక పెరుగుచున్న నొక పర్వతము కలదు. అది యీ రుద్రుని యాశ్రమము. అయ్యది మొదలైన తొర్రలు గలిగి సజ్జలగుంపులకు నివాసమైయుండు రావిచెట్టు కలదియు, విశాలమగు చరియల యందు మొదలియున్న చెట్లు, తుప్పలు, గుహలచే నంధకారావృతమైనదియు 5, 6

పర్వతశిఖరముల మధ్యభాగమున నున్న గుహలలో నివసించు వానప్రస్థులను వనచరులను కలిగినట్టియు, ఎత్తైన శిఖరములు గల పర్వతచరియలనుండి స్రవించు ధారలు గల నిర్మలమైన సెలయేరులు కలిగినట్టియు 7

కొండయేరు పారుటచే యరుగుపొరుగున తడవిన చెట్లుగల పూదోటలు కలిగినట్టియు, కరగిన బంగారురంగు గల చాతువులతోవిండిన గుహలు కలిగినట్టియు 8

సూర్యకాంతరాళ్ళ యొక్క తాకుడులచే పైభాగములనుండి కుప్పతిప్పలగు చున్న సూర్యకిరణ జ్వాలలచే విరిగినట్టియు చంద్రకిరణములు సోకుటచే కరగిన పై భాగములుగల చంద్రకాంతరాళ్ళనుండి స్రవించుచున్న అమృతరసభరితమైనట్టియు 9

పింహముల గోళ్ళనుండి జారిపడునట్టి యేనుగుల కుంభస్థలముల యందలి ముత్యములు కలిగినట్టియు, అట్లు జారిన ముత్యములంతటను చిమ్మబడి పడియుండుటచే దుశ్శక్యమైన సంవారముగల పర్వత సమతలములు కలిగినట్టియు 10

సూర్యుని తీక్ష్ణకాంతలను తృణీకరించుచున్న మాణిక్యకాంతులకలిగియున్న ట్టియు, అనేక విధములైన మణి సముదాయములయొక్క కిరణములచే వెలుగొందింప బడిన ఆకస భాగముకలిగినట్టియు 11

పగడిముల రాకులచే నావరింపబడిన గర్భభాగములుగల గుహలు కలిగినట్టియు, రాళ్ళచే శ్వేతరక్తవర్ణముకలిగి వ్యాపించియున్న పద్మరాగ మణులచే పాటలవర్ణము (ఎరుపు తెలుపు) గల యెత్తైన చదును భూములు కలిగినట్టియు 12

శిఖరములయొక్క చివరభాగములయందు సంగీతకళలో పోటీలు పడుచున్న అప్సరస సమూహములు కలిగియున్నట్టియు, పువ్వులతో విండియున్న తీగెలతో నిర్మింప బడిన క్రీడాగృహములయందు నివసించుచున్నట్టియు, 13

తాళములు రాగమునకు తగిన శ్రుతులను మార్చి మార్చి భగవదవతార చరిత ముల సంతటను చక్కగ పాడుచున్న కిన్నర దంపతులచే 14

- అదిష్టితభృగుప్రాంతః । ప్రస్థగుణ్ణాభి రజ్జితః ।
గన్ధరైః గర్వవికతైః గీతవాద్యవికారదైః ॥ 15
- మన్ద్రమచ్యోచ్చమహితైః । మహితానేకకన్ధరః ।
మార్తణ్డమణ్డలక్షీప్త । స్ఫురన్మయనమణ్డరైః ॥ 16
- పుణ్డరీకసుహృచ్చణ్డ । మయూఖీమణ్డలాదిభిః ।
తాపనై శృణ్డతేతోభిః । మణ్డితోచ్చలక్ష్మకన్ధరః ॥ 17
- క్వచి ద్దమరుతోహ్మరత్ । కరై రుగ్రోర్ధ్వకేశకైః ।
విఘ్నార్ణమాననయనైః । మదస్థులికాయకైః ॥ 18
- భైరవైః భైరవీభి శ్చ । నిబిడావచ్చరై ర్యుతః ।
దేవానాం పూర్వదేవానాం । సిద్ధానాం యోగినా మపి ॥ 19
- భూతానాంయోగినీనాశ్చ । మాతృకాణాం యక్షరక్షసామ్ ।
అన్యేషాం దేవయోనీనాం । ఆవాసో పత్యకాశ్రయః ॥ 20
- ధ్యాయద్భి శ్చ పరం బ్రహ్మ । క్వచి చ్యోగాననస్థితైః ।
యోగివరైః ఆర్యభావైః । యోగాభ్యాసవిచక్షణైః ॥ 21
- ఏకాయనై ర్యేకభావైః । ఆలక్షితగుహాక్షయః ।
కృష్ణసారపురోయాయ । హరిణీకుల సజ్కులః ॥ 22
- పరశురపరిత్యక్త । వైరైః భీమై ర్మృగైఃపుతః ।
అప్రమేయప్రభావో యః । ప్రసిద్ధః పర్వతోత్తమః ॥ 23
- తస్య పర్వతవర్మక్య । పుణ్యారణ్యసమీపతః ।
ప్రత్యగ్రపల్లవైః కీర్ణ । సుబిల్వవనవాటికైః ॥ 24
- స్లక్షైరుద్రాక్షవృక్షై శ్చ । శ్లక్షైః సుశ్లక్ష పర్వకైః ।
అబ్రంలిహోర్ధ్వశాఖాగైః । అజ్ఞాతజ్ఞాతసంజ్ఞితైః ॥ 25

నధిష్ఠింపబడిన పర్యతచరియ భూములు కలిగియున్నట్టియు, పర్యతములకు పై నన్న నమతలములలో బుట్టిన గురివిందపొదలచే నండమైనట్టియు, గానవిద్యచే గర్వింపి యున్నట్టియు, సంగీత కళయందును వాద్యకళయందును ఆరితేరినట్టియు 15

ఆచరించదగిన మంద మధ్య ఉచ్చైస్వరములతో సన్ధ్యావింపబడిన పెక్కు గుహావాసులు కలిగినట్టియు, సూర్యమండల లగ్నదృష్టులైన 16

తాదసుల ప్రచండమైన కాంతులతోను, పద్మములను వికసింపజేయు సూర్య కాంతులతోను నలంకరింపబడుచున్న ఉన్నతమైన శిఖరములయందలి గుహలు కలిగి యున్నట్టియు 17

ఒకానొకచోట పెద్దవైన ధక్కాలను మ్రోగించుటలో నతి చండలమైన చేతులు కలిగి భయంకరముగ పైకి యెత్తిబెట్టుకొనియున్న జాతుకలిగి గిరగిర తిరుగుచున్న గుడ్డుకలిగి, మదముచే నటించుచున్న దేహములుకలిగి 18

ఆడంబరములతో నిండియున్న భైరవులఁబడు రుద్రకింకర దంపతులతో కూడియున్నట్టియు దేవతలకు, రాక్షసులకు, సిద్ధులకు, యోగులకు 19

భూతములకు, యోగినులకు, బ్రాహ్మీమాహేశ్వరీశ్యాది పేరులుగల సప్త మాతృగణములకు, యక్షులకు, రాక్షసులకు, ఇతర దేవజాతుల కన్నిటికిని వివాసస్థానమైన పర్యతప్రాంతమున చేరియున్నట్టియు 20

ఒకానొకచోట యోగాననములయందుండి పరమాత్మను ద్యావించుచున్న సహృదయులగు యోగాభ్యాస పరివిష్ణాతులైన యోగిపుంగవులచేతను 21

ఏకభావముకల ఏకాయనులచే కల్పించుకొనబడిన గుహావాసములు కలిగినట్టియు, నల్లయిట్టియనబడు నొక జింక ముందుపోవుచుండగా దానినంటి పోవుచున్న ఆడజింకలచే వివిధమైనట్టియు 22

మిక్కిలి భయంకరమైన పింహళార్థులఖడ్గమృగాదులు కూడ తమలో తమకు గల విరోధములను విడిచి వర్తించుచున్నట్టియు, ఇంతంతనరావి మహిమగల సుప్రసిద్ధమైన పర్యత శ్రేష్ఠమొందు కలదు. 23

ఆ పర్యతరాజము యొక్క పావనమైన నొక యటవీప్రాంతమున నూతనమైన చిగుళ్ళచే చిందించుచున్న అందమైన శ్రేష్ఠ బిల్వ వనతాగములచేతను 24

జావ్వెట్లచేతను, రుద్రాక్ష వృక్షములచేతను, ఇంకను కోమలమైనట్టియు మనోహరమైనట్టియు ఆకులుగల ఆకసమునంటు కొమ్మల చిగుళ్ళుగల కొన్నిటి పేర్లు ప్రసిద్ధమై కొన్నిటి పేర్లు అప్రసిద్ధమైయున్న చెట్లతోను 25

యజ్ఞశాఖిభి రాతీర్ణం । సజీర్ణం యజ్ఞవాటకైః ।

అనోకహైరవిరతైః । సరతైస్సర్వతోవృతమ్ ॥

26

సమాశ్రితా ర్తిహరణ । సానుచ్ఛాయం సమస్తతః ।

అహిర్బుద్ధ్యతపఃక్షేత్రం । క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞబస్థహృత్ ॥

27

సరకణ్ఠీరవస్థానం । కణ్ఠీరవరవోద్ధతమ్ ।

చైరవాచైరవాశ్చర్యం । భూరిభీషణభీషణమ్ ॥

28

నీలకణ్ఠాశ్రమస్థపుణ్యపుష్కరిణీ వర్ణనమ్

పవిత్ర మత్ర విపినే । వైడూర్యవిమలోదకా ।

కౌశ్ఠనామ్నుజకల్హార । కమలేంద్రివరోత్కటా ॥

29

ప్లవమానప్లవా మీన । మకరగ్రహమణ్డితా ।

మరాళమల్లమహితా । కారణ్ణవకులాకులా ॥

30

తారాతరళకల్లోల । మాలాలోలాస్తరాళకా ।

ఉత్పల్లకైరవాపుల్ల । పుణ్డరీకపురస్కృతా ॥

31

మకరస్థరసాస్వాద । మాద్యద్వనవయోగణా ।

త్రిమదోన్మత్తమాతల్ల । మదవార్యావిలా 2మలా ॥

32

దేవర్షిభి స్తపస్యద్భిః । రాజర్ష్యోమైః మహాత్మభిః ।

ఉపాస్తపర్యస్తభువి । వివసద్భి స్సమస్తతః ॥

33

తపోవిమలవిశ్వాజ్ఞైః । విశక్కుటతతోత్కటా ।

మస్త్రం షణ్ణవతీభేదం । జపద్విర్నారసంహకమ్ ॥

34

మరిచెట్లతోను విండియున్నట్టియు, యజ్ఞమండపములతో నావరింపబడి యున్నట్టియు, దట్టముగా కిక్కిరిసియున్న దేవదారుచెట్లతో నావరింపబడియున్నట్టియు 26

అంతటను ఆశ్రయించినవారి తాపములను తీర్చు నీడలుగల చరియలు కలిగి నట్టియు, అహిర్బుద్ధుడు తపంబొనరించునట్టియు, జీవుల శరీరబంధములను బాపునట్టియు

సింహముల గర్జనలచే భయంకరమైనట్టియు, మిక్కిలి భయమును గొల్పువాని కివి భయజనకమైనట్టియు, ఆనందజనకమైనట్టిదగుటచే నాశ్చర్యమును గొల్పునట్టియు, మిక్కిలి భయంకర పదార్థములచే భయమును గొల్పునట్టి పావనమైన నరసింహక్షేత్ర మొకటి యీ యరణ్యమున కలదు. 28

నీలకంఠాశ్రమమందున్న పుణ్యపుష్కరిణీ వర్ణనము

ఆదే యరణ్యమున పవిత్రమైన నొక పుష్కరిణి కలదు. అది వైదూర్యముల వలె విర్యులమైన నీరుకలదియు, సువర్ణచ్ఛాయగల తామరపువ్వులు కొండెమెర్రనై మిక్కిలి పరిమళించు కలువలు, తామరపువ్వులు, నల్లకలువలతో నిండినదియు 29

తేలియాడుచున్న పడవలుకలదియు, చేపలు మొసళ్ళు (చొరమీనులు, మరియొక రతాతార మత్స్య విశేషము) మొదలగువానిచే నలంకృతమైనదియు, కన్నెరేడు పిట్టలనబడు నీటిపక్షుల సంఘములతో కలకపడుచుండునట్టిదియు 30

కనుగ్రుద్ధవలె సతతము చలించుచున్న తరంగముల నముదాయములతో చలించుచున్న గర్భభాగముకలదియు. వికసించిన తెల్లకలువలతోను, తెల్లతామర పువ్వులతోను విండియున్నదియు 31

పూదేనెల త్రావి మదించి నంచరించుచున్న పడవిపక్షుల సంక్తులకలదియు, మూడుస్థానములనుండి కారుచున్న మదముతో మదించియున్న యేనుగుల మదజలములచే కలుషితమైనను పైకి విర్యులముగ గాన్పించునట్టిదియు 32

తపంబొనరించుచున్న మహాత్ములగు దేవర్షులు, రాజర్షులుయొక్క సమాహారములచే నిలువలు సంచరించుచున్న ప్రాంతభూములుకలదియు 33

తొంబదియారు భేదములచే భిన్నమైన నరసింహ మంత్రమును జపించుచు తపంబొనరించుచున్న విర్యులమైన సకలావయవములుగల వారిచే నధిష్ఠింపబడిన విశాలమైన ఒడ్డుచే మహాత్తరమైనదియు 34

నిష్కలం సకలం మిశ్ర । మాశ్రితావనవిశ్రుతమ్ ।
శ్రీవత్సాజ్ఞం నారసింహ । గర్భాగర్భకమద్భుతమ్ ॥ 35

జ్ఞానానందమయం జ్ఞాన । గమ్యం వైరాగ్యభోగ్యకమ్ ।
ధ్యాయద్వి స్తత్పురం బ్రహ్మ । తీన్ద్రియం విజితేన్ద్రియైః ॥ 36

బ్రహ్మర్షిభి స్సేవ్యమానా । బ్రహ్మభూయజ్గతై స్సదా ।
పురుషిచ్చరణస్పర్శ । పూతాపురుషపావనీ ॥ 37

పురాణపుణ్యభవనం । పురుషోత్తమహర్తిదా ।
పూర్వసేవాపురస్కారి । పుంమణ్డలపురస్కృతా ॥ 38

పుణ్యపుష్కరిణీ స్వామి । పుష్కరిణ్యాత్మభూమికా ।
దర్శనాత్ స్పర్శనా త్పానాత్ । నర్వేషాం సర్వకామదా ॥ 39

అశ్రున్యగ్రోధమూలస్త నీలకణ్ఠాశ్రమ వర్ణనమ్

తస్యా స్తీరే మహానశ్మ । న్యగ్రోధో గరికన్దరే ।
కాళాశతైః పరిచ్ఛన్న । దళాళా చక్రవాలకైః ॥ 40

సంవర్ధితాన్ధతమసా । స్వాన్తద్వాన్తమలాపహః ।
తాపత్రయార్తమనసాం । జన్మానాం ఆర్తిహారకః ॥ 41

కల్పవృక్షప్రతినిధిః । నిధి ర్నిగమవర్చసామ్ ।
నరాణా మాశ్రితవతాం । మహాపాతకనాశనః ॥ 42

తప్త్యో పలవటాఖ్యస్య । మూలే కులిన ఆశ్రమమ్ ।
హరిణై ర్హరిణీభి శ్చ । నారసింహవివర్ధితైః ॥ 43

(ఉపదేశగమ్యము)

35

జ్ఞానానంద స్వరూపుడై నట్టియు, జ్ఞానముచే నెఱుంగఁగినట్టియు, వీతరాగులకు మిక్కిలి రుచికరమగునట్టియు, బాహ్యేంద్రియములకు దుర్గాహమగునట్టియు, స్వాదీనమైన యింద్రియములుకల పరబ్రహ్మను ధ్యానించువారిచే నధిష్ఠింపఁబడిన తటప్రాంతములు కలిగినట్టియు

36

బ్రహ్మభావమును బడపిన బ్రహ్మర్షులచే నదా పేరింపఁబడునట్టియు, శ్రీ మహా విష్ణు పాదస్పర్శచే పవిత్రులై పూజనీయులగు పురుషులచే పవిత్రమైనదియు

37

ప్రాచీనమై నకల పుణ్యములకును నిలయమై పురుషోత్తమపామ్యము నొసంగు నదియగునట్టియు, జన్మాంతర పుణ్యరాశిగల పురుషపుంగవులకు మాత్రమే పురస్కరింప దగినదియు

38

ఆపర స్వామిపుష్కరిణియో యనునట్లుండి తనను చూచుటచేతను, తాకుట చేతను, త్రాగుటచేతను అందరకు నప్పికొరికల నొసంగు పావనమైన పుష్కరిణి యొకటి కలదు.

39

అశ్రున్యగ్రోధ (ఒక జాతి మఱివృక్షము) మూలమునందున్న

నీలకంఠుని ఆశ్రమ వర్జనము

ఆ పుష్కరిణి యొద్దను నొక పర్వత గుహయందు పుట్టి యనేక కౌమ్మలచే నావరింపఁబడిన దశదిశలుగల నొకజాతి మఱివృక్షము కలదు.

40

అది గాఢాంధకారముతోనే పెరుగుచున్నట్లున్నది. తాపత్రయములచే పీడితులైన మనస్సుగల ప్రాణులకు ఆర్తిని హరించి లోపలనుండు చీకటివంటి అజ్ఞానమనెడు మలమును హరించునది.

41

కల్పవృక్షమువలె కొరికల నొసంగునది. వేదవేదాంత విజ్ఞులకు నిధివంటిది. దాని దరిజేరిన మానవుల మహాపాతకములను హరించునది.

42

ఆ యశ్రున్యగ్రోధ వృక్షముక్రిందనే శంకరుని యాశ్రమము కలదు. సరసిం హస్వామిచే పెంచబడిన మగలేళ్లు అడలేళ్ళుచే నధిష్ఠింపఁబడిన సమీపతర భూభాగము కలది.

- సమాధ్యాసితపర్యంత । భూతలం వృషమూర్తిభిః ।
చణ్డక్రమైః పుణ్డరీకైః । మణ్డితాశాంతమణ్డలైః ॥ 44
- వైశ్వామిత్రైః కుశైః ముఞ్జైః । కాశైశ్చ పి సమావృతమ్ ।
మందారకున్దమాకన్ద । హరిచన్దనచన్దనైః ॥ 45
- పాటలాశోకతిలక । కృతమాలతమాలకైః ।
నక్తమాలైః శారీకేరైః । పనసై రనసై ర్థవైః ॥ 46
- పుష్పాగహగరుద్రాక్ష । వక్షలాక్షహరీతకైః ।
సమవృతస్సమచ్ఛాయం । వన్యైరన్యైరనోకహైః ॥ 47
- నన్ద్యావరైః జాతియాధీ । కరవీరాతివీరకైః ।
శతపత్తైః దమనక । మాధవీమాలతీస్తుభిః ॥ 48
- తులసీభి ర్గన్ధలతా । జాతిభిః పరితో వృతమ్ ।
పచ్చభిః పారిజాతాది । పాదపై శ్చ పరిష్కృతమ్ ॥ 49
- పవిత్రే లస్మిన్ హరిక్షేత్రే । హరిం నరహరిం హరః ।
అభ్యర్చితుమనాః స్థాణుః । అజగామ జగన్మయః ॥ 50

నీలకణ్ఠకృతనృసింహారాధన సజ్కల్పః

- స్నాత్వా లస్యాం పుణ్యపూర్వాయాం । పుష్కరిణ్యాం పురాన్తకః ।
హరో దివ్యామృతధరో । హరిచన్దనచర్చితః ॥ 51
- సర్వర్తుకాలోత్థఫల । మాలాశతపరిష్కృతః ।
దినై ర్భారతరజై ర్ముక్తా । ఫలరత్నప్రవాళకైః ॥ 52
- సమలఙ్కృతసర్వాఙ్గః । తుఙ్గమఙ్గళసంయుతః ।
కల్యాణవేషకృతైః । నర్మప్రముఖైర్గజైః ॥ 53

భయంకరముగ నుద్ధతమై సంభరించు పెద్దపులచే నలంకరింపబడిన దిగం
తములు కలది. విశ్వామిత్రములు, కుళలు, ముంజి, కాళ ఆను వివిధమైన దర్పవిశేషము
లచే నావరింపబడినట్టియు, మందార మల్లకలను పూలచెట్లచేతను, మామిడి వేలుపు
చందనచెట్లచేతను

(ఇవి ఇంద్రునకు ప్రియము).

45

కలిగొట్టుచెట్లు ఆశోకములు, బొట్టుగుచెట్లు, నువర్ణక వృక్షములు, తాపింభ
వృక్షములు, కానుగుచెట్లు, కొబ్బరిచెట్లు, పనసచెట్లు, వేగినచెట్లు, చంద్రచెట్లచేతను

సురపొన్నచెట్లు, పోకచెట్లు, రుద్రాక్షవృక్షములు, పగడచెట్లు, తాడిచెట్లు,
కరకచెట్లు మొదలగు నింకను నదవులయందుండునట్టి యనేక విధముల చెట్లచే నావరింప
బడుటచే నంతట నొకేరీతిగ నీడలుగలిగినట్టియు

నందివర్ధన వృక్షములు, ఉసిరికచెట్లు, అడవిమొల్లలు, గన్నేరు, తామరపువ్వులు
దమనము, పూలగురిగింజ, జాజి, నల్లతుమకీచెట్లచేతను

తులసిచెట్లు, ఇంకను అనేక పరిమళములుగల తీగజాతి వృక్షములచేతను,
అంతట నెదుకొనబడినట్టియు

పరమపావనమైన వీరిష్ణుక్షేత్రమునందు లోకమున పూజ్యుడుగా ప్రసిద్ధివి
జెందిన రుద్రుడు శ్రీ మహావిష్ణువతారభూతుడగు నారసింహుని యారాదించుటకై
యేకెంచెను.

నరసింహస్వామి నారాధించుటకు రుద్రుడుగావించిన సంకల్పము

త్రిపురములను సంహరించిన రుద్రుడు యీ షణ్మహాపుష్కరిణిలో స్నాన
మొనరించి దివ్యమైన బట్టలను కట్టుకొని హరిచంద్రమును తన శరీరమునందలండుకొని

అన్ని ఋతువులయందును వలయులను చేబూని అట్టి పువ్వులతో గ్రుచ్చబడిన
అనేక మాలలతోను ముత్యములు, రత్నములు, పగడములతో కూర్చబడిన దివ్యమైన
నగలతోను

తన యవయవములన్నిటిని యలంకరించుకొని ఉత్కృష్ట మంగళములచే
సంస్కరింపబడినవారై మంగళ వేషధారులగు నందిమొదలైన గణములచేతను

నేవితో భూతతతిభిః । నేవారసవిశారదైః ।

సితానితై స్సారమేయైః । దుర్వారైః ప్రమదై స్సహ ॥

54

నరసింహనపర్యాయాః । ప్రత్యూహప్రతిభా తినా ।

నేవితః క్షేత్రపాలేన । సుప్రసన్నో మహేశ్వరమ్ ॥

55

మహావరాణాం భూతానాం । స్రష్టారం పరమేశ్వరమ్ ।

సంహర్తారం చ పాపానాం । నిగ్రహీతార మచ్యుతమ్ ॥

56

అనుగ్రహీతార మీశం । ఈశానస్య తపః ఫలమ్ ।

సకలం నిష్కలం మిశ్రం । పరస్మా త్పర మవ్యయమ్ ॥

57

లక్ష్మీన్యసింహం సంహార । న్యసింహం దివ్యసింహకమ్ ।

అఖిలార్తిహరం వీర । ముగ్రం ప్రత్యగ్రవిగ్రహమ్ ॥

58

శబ్దబ్రహ్మమయం శబ్దా । తీతం శబ్దవిజృంభణమ్ ।

అర్ధబ్రహ్మవపుః పూతం । పురాణం పుణ్యపూరణమ్ ॥

59

అవ్యాజమిత్రం శత్రుఘ్నం । శరణ్యం శరణాత్మకమ్ ।

భక్తార్తిభజ్జనపరం । ఆత్మనామ భయప్రదమ్ ॥

60

సచ్చిదానందసద్దోహం । వృద్ధిక్షయవివర్జితమ్ ।

పూర్ణషాఙ్గుణ్యవిభవం । త్రైగుణ్యవిభవాస్పదమ్ ॥

61

శ్రీవత్సలక్షణం సర్వం । సర్వలక్షణలక్షితమ్ ।

అప్రవచ్ఛాం ప్రవచ్ఛాత్మ । ప్రసచ్ఛోతపరాక్రమమ్ ॥

62

విశ్వేశం తత్పరం బ్రహ్మ । ద్యాయ న్నేకాగ్రమానసః ।

వసానః కృత్తివసనం । పౌణ్డరీకో త్తరచ్ఛదః ॥

63

తైంకర్య రసజ్ఞులొమణులైన భూతసంఘములచేతను సేవింపబడుచున్నవారై
నల్లని తెల్లని కుక్కలు వెన్నంటుచున్న అప్రతిహతగతులగు ప్రమథగణములతోను 54

సృసింహభగవానుని సేవక కలుగు అటంకములను పారద్రోల నమర్తుడగు
క్షేత్రపాలకునితోను సేవింపబడుచున్నవారై మహానందభరితుడైన శంకరుడు 55

ఉచ్చ సిద్ధస్థితిగల సకల ప్రాణులను సృష్టించువాడును, నిరవధిక వియస్త
యును, పాపములను పోగొట్టువాడును, ఆశ్రీతులను విడువనివాడును, శత్రువులను
నిగ్రహించుటలోను 56

భక్తులను అనుగ్రహించుటలోను నమర్తుడును, సర్వవియంతయైనవాడును,
రుద్రుని తపస్సునకు ఫలమొందునట్లున్నవాడును, సర్వజ్ఞుడును, గొప్పవారికన్న గొప్ప
వాడును, నాశనములేనివాడును 57

కాంతియుతమగు నరుని రూపముతో కలపిన పింహరూపుడును, భక్తుల
శత్రువులను సంహరించువాడును, దివ్యమగు వరాక్రమనంపన్నుడును, భక్తుల సకల
దుఃఖమును పోద్రోలువాడును, వరాక్రమశాలియు, భయంకరుడును, అపూర్వ శరీరదారి
యును 58

సకల శాస్త్రప్రసర్తకుడును, వాక్కునకందనివాడును, వేదమును విస్తరింప
జేయువాడును, సకల వదార్థములను తనకు శరీరముగాకలవాడును, పావనుడును, అనాది
యైనవాడును, పుణ్యమునకు పరమావధియైనవాడును 59

విర్రేకుకరజెడీక్షితుడును, భక్తుల శత్రువులను నాశనమొనర్చువాడును, రక్షిం
చుటలో నిపుణుడును, తానే భక్తులకాదారమైనవాడును, భక్తుల దుఃఖములను బాపువాడును,
ఆశ్రయించిన సకల ప్రాణులకు అభయము నొసంగువాడును 60

సత్ చిత్ అనందములకు రాశియైనట్టియు, పెరుగు తరుగులు లేనట్టియు,
జ్ఞానశక్త్యాది షడ్గుణసంపదతో నలరారునట్టియు, సత్సరజస్తమోగుణ ప్రచురులగు ప్రాణుల
కాన్నదమైనట్టివాడును 61

శ్రీవత్సమే చిహ్నుగలవాడును, అన్నిటిని తన యధీనమందే కలవాడును,
సకల సర్వక్షణములతో కూడియున్నవాడును, ప్రాకృత ప్రపంచ దోషములంబనివాడును,
సకల లోకముల కంతరాత్మగానుండి తన వైభవమును విస్తరింపజేయువాడును 62

ప్రపంచముసంతను తన యధీనములో నుంచుకొనువాడును నగు నా పర
బ్రహ్మస్వరూపుడగు సరసింహుని చర్యమునే బట్టిగా గట్టుకొని, పులిచర్యమును ఉత్తరీయ
ముగా దరించి, ఏకాగ్రమనస్కుడై ద్యావించుచు (శివుడు కర్త) 63

పాచ్చరాత్రవిదానేన । పచ్చకాలపరాయణః ।

తస్యో పలవటస్యా ఛో । నరకేసరిణః స్వయమ్ ॥

64

సర్వలోకహితార్థాయ । సర్వావాసస్య శార్జిణః ।

సపర్యాం సుకృతీ కర్తుం । అగ్నిరేతాః ప్రచక్రమే ॥

65

ఇతి శ్రీపాద్మపురాణే క్షేత్రకాణ్డే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్యే దేవలదేవదర్శనసంవాదే
శ్రీనృసింహాచలస్థనీలకణ్ఠతపః క్షేత్రాదివర్ణనం నామ త్రింశో అధ్యాయః.

ఏకత్రింశో అధ్యాయః

నీలకణ్ఠకృత నృసింహారాధన విధిః

శ్రీకణ్ఠః శంకర శ్చాన్తో । నరకణ్ఠీరవం మహాః ।

వైకుణ్ఠంవై జయన్త్యాధ్యం । అకుణ్ఠితమనా స్మరన్ ॥

1

సర్వలోకహితార్థాక్షీ । స్థాణు స్వస్థాత్మమానసః ।

అస్మిన్ న్యగ్రోధమూలస్య । మూలే వై యామ్రచర్మణి ॥

2

అగర్భసాగ్రదర్పాగ్ర్య । సద్దర్పాక్షతనిర్మితే ।

పద్మాసనే సమాసీనః । సంయమీ సమదర్శనః ॥

3

కారుణ్యార్ణవకల్లోల । లోలలీలాకులేక్షయా ।

త్రీక్షణ్యా వీక్షయన్ విష్వక్ । త్రిలోకిం త్రిపాదాఙ్కితామ్ ॥

4

తరుణాదిత్యకిరణ । సహోదరజటాపటః ।

నీలకణ్ఠః పశుపతిః । శ్రీకణ్ఠః పరమేశ్వరః ॥

5

కపర్దజూటకలిత । కమచారికలాలయః ।

విలయోదస్తపీరశ్రీః । ఇన్ద్రస్కాగ్నిత్రిలోచనః ॥

6

ఆ నరసింహ భగవానుడు వేంచేసియున్న మర్రిచెట్టుక్రింద కూర్చొని పాంచ
రాత్రానములో చెప్పిన తీతిగ ప్రాతస్సంగమవ్యాహ్నికాల విభాగకర్తవ్యములను
పాఠించుచు

64

లోకకల్యాణమునకై నర్వవ్యాపియగు సర్వేశ్వరుని పూజించుటకై పుష్కారము
దగు శివుడు ప్రారంభించెను.

65

శ్రీ పద్మపురాణమున కేత్రకాండమున శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యమున దేవర దేవర్యుల
సంవాదమున శ్రీ నారసింహాచలమందు రుద్రుడు తనస్సును గావించిన క్షేత్రమును
వర్ణించుట యనెడు ముప్పదియవ అధ్యాయము

ముప్పదిఒకటవ అధ్యాయము

రుద్రుడుచేసిన నరసింహస్వామి ఆరాధన పద్ధతి

శోభాయమాన కంఠముగల రుద్రుడు ఇంద్రియ విగ్రహముకలవాడై వైకుంఠ
వాసియును వైజయంతీమాలను ధరించునట్టి నారాయణుడైన వృసింహాదను తేజస్సును
నిరంతరమనస్కుడై ధ్యానించుచు

1

సమస్తలోక కల్యాణమును గోరినవాడై చలింపక విర్వికారుడై తన మనస్సును
తన వశమునందుంచుకొని అది మర్రిచెట్టు మొదటియందు పులిచర్మముపై

2

కణుపులు పొరలులేవి కొనలుగల దర్బలతో నేర్పుతో చక్కగ కూర్చుండిన
ఆసనముపై పద్మాసనముతో కూర్చున్నవాడై ఇంద్రియములను జయించి నర్వభూతముల
యందును సమదృష్టికలవాడై

3

దయ యను సముద్రమునందలి తరంగములనదగు చలించు చూపులుగల
నేత్రత్రయముచే త్రివిక్రముని మూడడుగులదే చిహ్నితమైన లోకత్రయమును గాంచుచు

4

కాలసూర్యుని కిరణములవలె బంగారు రంగుగల జడలరాజ్ఞిని కాంతియుక
కంఠముగలట్టియు, పరమేశ్వరు డనబడునట్టియు, నల్లని కంఠముగల రుద్రుడు

5

తన జటాజూటమున కూర్చుండిన చంద్రకళను కలవాడై, ప్రళయంకర
శూక్రమనిరాజితుడై చంద్ర సూర్యాగ్నులనబడు మూడు నేత్రములుకలవాడై

6

జటాటరీలనదగ్గఱా । శిరోమాలాభిమణ్ణనః ।

అష్టమూర్తి రనంతాత్మా । విశిష్టవిభవేష్టభూః ॥

7

శరన్నిర్మలపూర్ణేన్దు । మణ్డలాననమణ్డలః ।

ఉన్యత్సంవర్తమాన్తాన్తా । చణ్డరున్యజ్గమణ్ణనః ॥

8

పవిత్రితాళ్గోఽహిర్బున్ధ్యః । చిత్తీర్షన్విశ్వరక్షణమ్ ।

దక్షిణామూర్తి రవ్యగ్రః । సమగ్రద్రవ్యసాధనః ॥

9

శత్రువిధ్వంసకం బ్రహ్మ । నృకేసరికిశోరకమ్ ।

నిష్కలం సకలీకృత్య । నిత్యాభ్యర్చనకానుకః ॥

10

కారుణ్యపుణ్యపదవీ । మృదఃకాత్యాయనీసఖః ।

చరాచరాణాం సర్వేషాం । అమీషాం మిత్ర మాత్మనామ్ ॥

11

అనన్దకన్దమహిమా । బభావ భువనేశ్వరః ।

నీలకణ్ఠప్రతిష్ఠిత శ్రీనృసింహవర్ణనమ్

నృసింహగర్భం సకలం । శత్రుసాదకరం పరమ్ ॥

12

త్రీక్షణీకోణసన్నిర్యత్ । కృష్ణనర్మశిఖాజటమ్ ।

దంష్ట్రాకోటివిటక్కాగ్ర । నిస్సరద్వహ్నికీలకమ్ ॥

13

ఊరూపరిసముత్తాన । విపాతితహిరణ్యకమ్ ।

సఖత్రుటితదైత్యేన్ద్ర । వక్షోవివరగహ్వరమ్ ॥

14

అమరాస్కక్కణ్ఠశిరో । లుణ్ఠాకానేకబాహుకమ్ ।

అనేకశస్త్రాస్త్రధరా । నేకబాహుసహస్రకమ్ ॥

15

మోరాల్లహాసనినద । విపాటికవియత్తటమ్ ।

భవద్భూత్యాత్మకం బ్రహ్మ । భానకం భక్తవత్సలమ్ ॥

16

జడలనెడు అరణ్యమున విలసిల్లు గంగను శరస్సున మాలికారంకారముగ
ధరించినవదై పంచభూతములు చంద్ర సూర్యులు మొదలగు విషమిడింబిని శరీరముగా
గలవాడై, భక్తులకంతరాత్మగానుండి వారి కభీష్టముల నొనంగుచుండువాడై 7

శరదృతువునందలి పున్నమచంద్రునివలె గుండ్రమైన ముఖముకలవాడై,
ప్రళయకాలమున నుదయించు సూర్యునివలె ప్రకాశించు దేహభరణభూషితుడై 8

విషుపాదోద్భవియగు గంగచే పవిత్రమైన శరీరముగల శంకరుడు ప్రపంచ
రక్షణమును చేయగోరి విదానముగ నా నమర్దగాత్రుడగు రుద్రుడు కావలసిన పాదన
సామగ్రీనంతను కూర్చుకొనినవాడై 9

శత్రునంహరకుడును, పాజ్ఞతృంబ్రహ్మయనగు నా బాలన్యసింహుని తన
నత్సన్యమునుగా భావించి నిత్యమును పూజించు నాశకలవాడై 10

భగవన్నిర్దేతుక కృపయనెడు పదవిని స్వాయత్త మొనరించుకొనిన పార్వతీ
పతియగు శంకరుడు చరస్థిర రూపములతోనున్న సమస్తాత్మలకును మిత్రుడై 11

సకలలోకేశ్వరుడగుచు ఆనందవిధియై యలరాలెను.

శివునిచే ప్రతిష్ఠింపబడిన నరసింహుని వర్ణనము

మానవ మృగ సంకలన రూపమైనట్టియు, కళాపూర్ణమైనట్టియు, సర్వోత్కృష్ట
జ్ఞమై శత్రునాశకరమైనట్టియు 12

పాలనేత్రాంబలమునుండి బయలువెడలు అగ్నిజ్వాలవంటి జూలకలిగినట్టియు,
కోరల అగ్రభాగమునుండి బయలువెడలు నిస్పృకణములు కలిగినట్టియు 13

తన తొడలపై వెల్లకిల నిడుకొనిన హిరణ్యకశ్యపుడు కలిగినట్టియు, వాని
బలసిన తొమ్మునకు లోపలనున్న గుండెలను గోళ్ళతో చీల్చిచెండాడినట్టియు 14

రాక్షసాగ్రణియగు హిరణ్యకశపుని రక్తమును కంఠమును శరస్సును అనా
యానముగ హరించునట్టియు, పెక్కు శత్రుములను, అత్రుములను ధరించు లెక్కలేవి
చేతులు కలిగియున్నట్టియు 15

భయంకరమైన గర్జనలచే నాకనమునంతను ప్రక్కలుగచేయునట్టియు, భక్తుల
దోషములను భోగ్యముగా గ్రహించునట్టియు 16

- నవరత్నాస్తరప్రోత । మౌక్తికత్రినరాన్వితమ్ ।
పంచసప్తసరీభిశ్చ । మణ్డితోరుభుజాస్తరమ్ ॥ 19
- స్ఫురత్కటకకేయూర । కజ్జణాజ్ఞాహిమాషణమ్ ।
ఉత్తరీయబ్రహ్మసూతో । దరబద్ధనబద్ధరమ్ ॥ 20
- ఘట్టానినాదలుణ్ణాక । ఘట్టికాదామనాదకమ్ ।
ప్రపదప్రస్ఫురద్రోచి । ర్మణిమజ్జీరహంసకమ్ ॥ 21
- చిన్నవీరుత్సమాయుక్త । కిక్కిణీదశోభితమ్ ।
ప్రత్యగ్రోత్ఫుల్లరకౌజ్జ । ప్రతిమాజ్ఞీకరస్థలమ్ ॥ 22
- విచిత్రతన్నభచిత । పీతకౌశేయవాససమ్ ।
సర్వర్తుమామోదయుక్త । ప్రసూనప్రగలజ్జృతమ్ ॥ 23
- దివ్యసద్గన్ధసప్తర్ప । గర్భారుణవిలేపనమ్ ।
అనేకచీనాంకుకప్రస । గాలేపాలజ్జృతాజ్ఞకమ్ ॥ 24
- వేద్యమానం సురశ్రేష్ఠ । పురుహూతపురోగమైః ।
ఘృద్ధారకైశ్చ మద్ధార । పుష్పాజ్జలిలసత్కరైః ॥ 25
- సమస్తత సేవ్యమానం । సనద్దసనకాదిభిః ।
సప్తతన్త్రీదగ్ధా । ధర్వశ్రుతివిలాసినా ॥ 26
- ఉపవీణయతానన్తా । పవానం భక్తితో మయా ।
సంస్తూయమానుగన్ధరైః । కుమ్భురుప్రముఖైర్ముదా ॥ 27

సకలైశ్వర్యైశ్వరమగునట్టియు, నృష్టి స్థితి లయములు లీలగాగఁజేయు, తన భక్తులకు తన విభవముచే నానందపరచునట్టియు, దేవతలకును దానపులకును సావారణమైన దేవుడైనట్టియు

17

రత్నముల కాంతుల సీనుడున్న కిరీటమకుటములను ధరించుటచే సూర్యునివలె వెలుంగుచున్నట్టియు, ఇద్దరు సూర్యులతో యనునట్లు కనుమిరిమిల్లు గొలుపు కాంతిగల కుండలములచే నలంకరింపబడినట్టియు

18

నవవిధ రత్నములును, మార్పి మార్పి కూర్చిన ముప్పేట ముత్యాలహారముతో నలంకరింపబడినట్టియు, ఐదేడుపేటల ముత్యాలహారములు వ్రేలు వక్షస్థలము కలిగి యున్నట్టియు

19

ప్రకాశించుచున్న మురుగులు, బాహుబిందులు, కంకణములు, ఉంగరములనెదు అలంకారములు కలిగియున్నట్టియు, పైపంచ, జందెము, కాకికోకనడుమునకు దిగించి కట్టినట్టియు

20

పెద్దగంటల ధ్వనిని కూడ వినబడకుండునట్లుచేయు చిన్న చిన్న గంటల మాలలను మ్రోగింపజేయునట్టియు, పాదాగ్రమున ప్రకాశించు కాంతియుత మాణిక్యముచి తమై హంసవలె శబ్దించు అందెలు గలిగియున్నట్టియు

21

అల్లిబిల్లిగా నల్లకొనిన పొదలను చీల్చుకొని బయటపడినదో యన్నట్లున్నట్టియు చిన్నమువ్వల మనోహరధ్వనితో నలరారునట్టియు, అస్పటికప్పుడు విడచిన యర్రతామరను పోలిన పాదతల కరతలములు కలిగియున్నట్టియు

22

రంగు విరంగుల రత్నముల కాంతులతో నలందుకొనియున్న పట్టుపీతాంబర మును ధరించినట్టియు, అన్ని ఋతువులలోను బూచు పరిమళించు పుష్పజాతులతో గూర్చు బడిన దండలచే నలంకరింపబడియున్నట్టియు

23

దివ్యమైన పరిమళయుతమైన రక్తచందనము నలందుకొనినట్టియు, పెక్కు- వీచివీనాంబరములుచేతను, దండలచేతను, సుగంధపూతలచేతను నలంకరింపబడిన దివ్య మంగళ విగ్రహమును వహించునట్టియు

24

దేవేంద్రుడు మొదలగు దేవప్రముఖులచే సేవింపబడుచున్నట్టియు, మందార పుష్పములతో విండిన దోసిలులను ధరించి చుట్టువారియున్న దేవతలచేతను

25

సనక సనందనాదులచేతను, అంతటను సేవింపబడుచున్నట్టియు, వీణావినాద ముల వీడుచున్నదో యనదగిన నాధర్యవేద ఋక్కులతో విలసిల్లు

26

వీణను చేబావి నేను (దేవదర్శనుడు) కత్తితో పెక్కులగు వృత్తకీర్తనము లను చేయుచుండగ, తుంబురుడు మొదలగు దేవగాయకులగు గంధర్వులచే పరమానందముతో స్తుతింపబడుచున్నట్టియు

27

పక్షిప్రవిష్వక్సేనాభ్యాం । గణై స్తు కుముదాదిభిః ।
రహస్సుదాతృపర్యస్తే । సంవృతం పరిచారకైః ॥ 28

పరిబర్తా భూషణాని । హేతి మిగ్గితవేదినీమ్ ।
దధతీభిఃనైష్ఠవీభిః । శక్తిభిః వృత మన్త్రికే ॥ 29

తౌద్రీభి శృక్తిభి కైవ్రవ । బ్రాహ్మీభిః పరితో వృతమ్ ।
పరమాత్మాన మాత్మీయ । మాత్మనా మభయప్రదమ్ ॥ 30

సేవ్యమానం సిద్ధసజ్జైః । సప్తకోక నివాసిభిః ।
నరసింహాత్మకం బ్రహ్మ । ప్రతిష్ఠాప్యే హ భూతలే ॥ 31

సన్నిధిం ప్రార్థ్య సర్వేషాం । దృష్టాదృష్టఫలప్రదమ్ ।
ఉపచారై స్సమభ్యర్చ్య । సంస్కారై స్సంస్కృతో భవాన్ ॥ 32

పరావరాణాం భూతానాం । ఈశ్వర స్స మహేశ్వరః ।
సమత్పిత సర్వాత్వా । కుర్వ స్సయన మాత్మని ॥ 33

ధర్మం భాగవతం శత్ర । చరన్ భగవతీనః ।
పురాణే సుఖ మాస్తే లిప్తీన్ । పురారిః పురుష స్సదా ॥ 34

తస్మా దయం నీలకణ్ఠః । ప్రసిద్ధ స్సర్వతో మహాన్ ।
జన్తూనా మపి జీవాతుః । జగ్గమాజగ్గ మాత్మనామ్ ॥ 35

శ్రీసృసింహసాన్ని ధ్యేవ నీలకణ్ఠాశ్రమస్యాధిక్యవర్జనమ్

పుణ్యపుష్కరిణీ సే యం । పుణ్యా పుణ్యఫలప్రదా ।
పురుషార్థప్రదా పుంసాం । పురారిప్రీతిపూరణీ ॥ 36

నవ మే తదహిర్బుద్ధ్యః । తపఃక్షేత్రం పవిత్రభూః ।
పుణ్యారణ్యం యత్ర తప్తం । తపః కోటివిధం భవేత్ ॥ 37

గరుడ విష్వక్సేనులచేతను, కుముదాది గణములచేతను స్తుతించుచున్నట్టియు,
గుప్త సభయందు తనకు దగ్గరగా దుట్టుకొనియున్న పరివారకులు కలిగియున్నట్టియు. 28

రాజోచిత భతవామరాలను ఆభరణములను సంజ్ఞలచే పంపరించు నాయుడ
ముల ధరించియుండు సాత్విక వైష్ణవశక్తులచేతను. 29

తామసశక్తులచేతను, రాజసశక్తులచేతను నలుగడల నలందుకొనబడియున్నట్టి
తన భక్తులందరకు నభయమొసంగునట్టియు. 30

ఏడు లోకములలోనున్న సిద్ధుల బృందములచే పేవింపబడుచున్న నరసింహ
కృతిగల పరంబ్రహ్మను నేను (నీలకంఠుడు) టూమియందు ప్రతిష్ఠించును. 31

తన దరిజేరిన చేతనులందరకును బహికాముష్మిక ఫలములనొసంగు నా
మూర్తిని నీవు (దేవతడు) స్నానశుద్ధవస్త్ర ఊర్వపుండ్రాలను ధరించి షోడశోపచార
ములతో పూజించుము. 32

బ్రహ్మాదులకేమి, ఇంద్రాదులకేమి నకల ప్రాణులకును ఆతడు నియంత
అన్నిటి కంతరాత్మ కావున నీవు ఆతనియందు ఏకాగ్రమగు దృష్టిని నిలిపియుండుము. 33

లక్ష్మికి తోడైయుండు నారాయణు డచ్చట భాగవత ధర్మమును నిరంతరము
విడువక సంపదించుచుండును. ఈ ప్రాచీనాశ్రమమునందు పురములను దహించిన ఈశ్వ
రుడు సర్వదా సుఖముగ నివసించియుండును. 34

కావున నీ నీలకంఠుడు మహాత్ముడని యంతటను పేరెక్కియున్నాడు. చరాచర
ములగు నకల ప్రాణులకు నీతడు జీవగణ్ఠి. 35

శ్రీ నరసింహుని సాన్నిధ్యముచే కలిగిన మహత్వముగల

నీలకంఠాశ్రమ పర్జనము

ఇచ్చటనున్న చెరువు సవిశ్రమైనది. పుణ్యమునిచ్చి తత్ఫలము ననుభవించ
జేయును. చేతనులకు చతుర్విధ పురుషార్థముల నొసంగును. శివుని యభీష్టముల నొసంగును.

ఇదియొక నూతనమైన ఈశ్వరుని తపోభూమి. మిక్కిలి సవిశ్రమైనది. దీనికి
పుణ్యారణ్యమని పేరు. ఇచ్చట గావించిన తపస్సు స్నానబలముచే కోటిమడుంగులై ఫలము
నొసంగును. 36

అసా వత్తోపలవటః । పటుః పాపవినాశనే ।

సకృద్దర్శనమాత్రేణ । సర్వాభీష్టఫలప్రదః ॥

38

నరకణ్డీరవతనోః । మన్దిరం త్విన్దిరాపతేః ।

శ్రీకణ్డార్చనతృప్తస్య । వైకుణ్ఠస్య మాహాత్మ్యనః ॥

39

సింహాహార్యో హరః పాపాత్ । కృతకౌచ స్తస్య హోబిలే ।

నీలకణ్ఠాశ్రమ ఇతి । స్థానాని సృహరేః హరేః ॥

40

ఏతేషా మపి పఞ్చానాం । స్థానానాం స్థానానేవితమ్ ।

స్థాన మేత త్సముద్దిష్టం । ప్రథితం సుప్రతిష్ఠితమ్ ॥

41

నీలకణ్ఠాశ్రమం సింహ । మహీధరమహాహ్వయమ్ ।

మహితాశ్చర్యమాహాత్మ్య । భూమిః భూమి ర్నిరాగసామ్ ॥

42

పాణ్డవతీర్థమాహాత్మ్యమ్

కిచ్చ వజ్ఞ్యమి విప్రర్షేః । సమాహితమనా శృణు ॥

ప్రాచీనబర్హిఃహరితి । శ్రీనివాసగిరేః సరిత్ ॥

43

ప్రసృతా ప్రస్థత స్వామి । పుష్కరిణ్యవిదూరతః ।

విద్రావిణీ చా వద్యానాం । నిరవద్యాఽతి భూమిదా ॥

44

మాయావినో మహావిష్ణోః । మహామాయాసమాశ్రయాః ।

పురా జ్ఞాతివధం కృత్వా । పాణ్డవాః చణ్డివిక్రమాః ॥

45

సమేత్య యత్ర తత్సాప । సుత్తయే దీనమానసాః ।

కాళీయవ్యాకలానేన । వాసుదేవేన చోదితాః ॥

46

సమూర్ధమానసా శ్చక్రః । ఆప్లవం నిరుపప్లవాః ।

మలప్రధ్వంసిని మాయాం । మహిషాసురమర్దనీమ్ ॥

47

శ్రీ పద్మ పురాణము - ముప్పది ఒకటవ అధ్యాయము 583

ఈ యువలవట మిచ్చటచే కలదు పాపములను వినాశమొనరించుటలో నమక్త మైనది, ఒక్కసారి సందర్శించినంతనే సకలాభీష్టముల నొనంగును. 38

ఇది లక్ష్మీవతియగు నరసింహుని యాలయము. ఈ నరసింహుడు శ్రీకంఠుని తపస్సుచే ప్రసన్నుడైన పరమదైవము. 39

సింహాహార్యము, పాపహరము, కృతకౌచము, అహోబిలము, నీలకంఠా శ్రమము అనునవి శ్రీ నృసింహ పుణ్యక్షేత్రములు. 40

ఇట్లు రుద్రునిచే నేవినబడిన పై యైదు స్థానములలోను యీ నీలకంఠా శ్రమము సుప్రతిష్ఠితమని ప్రసిద్ధినిగాంచెను. 41

ఈ నీలకంఠాశ్రమమునకు సింహమహీధరమనెడు పూజ్యనామదేయ మొందు కలదు. ఇయ్యది యాశ్చర్యముల కొక అద్వితీయ భవి ఇది పాపహరులకు తాపకము.

పాండవతీర్థ మహిమ

ఇంకనో దేవలమహర్షి : నే జెప్పనది న్యస్తచిత్తుడవై వినుము, వేంకటాద్రి యొక్క తూర్పు దిక్కునందు దాని వరియనుండి 43

స్వామిపుష్కరిణికి దగ్గరలో దోషములను పారద్రోలునట్టియు, స్వతఃదోష ములు లేనట్టియు ఐహికైశ్వర్యము నొనంగునట్టియు 44

ఆశ్చర్యశక్తియు క్షుడగు శ్రీ మహావిష్ణువుయొక్క సంకల్పరూప జ్ఞానములచే సృష్టించబడినట్టి నది యొకటి కలదు. 45

పూర్వము జ్ఞాతులగు తొరపులను జంపి భయంకర పరాక్రమశాలులగు పాండ వులు ఆ పాపమెట్లు పోవునా యని విచారించుచు, దీనమనస్కులై కాళీయసర్పమువలె నల్లనైన శరీరకాంతిగల (కాళీయసర్పమునకు మృత్యువైన) శ్రీకృష్ణునిచే ప్రేరేపింప బడినవారై 46

అదైన్యముతీరిన మనస్సుకలవారై ఏ విధమైన ఉపద్రవముగాని లేక యీ నదియందు స్నానమొనరించిరి. మాలిన్యమును హరించునట్టియు, ఆశ్చర్యశక్తియుక్త మైనట్టియు మహిషాసు మునిజంపిన కాళిని 47

సమ్పూజ్య సంస్తూయ తే లపి । శ్రీనివాస మధోక్షజమ్ ।

అతీంద్రియం సమర్థర్చ్య । స్వామిపుష్కరిణీతపే ॥

48

నిరేసస శ్శుద్ధధియో । యయుః తస్మా ద్యథాగతమ్ ।

విధిజ్ఞావిమలప్రజ్ఞా । నానాజ్ఞాన విలాసినః ॥

49

అమూ ముశస్తి సరితం । తీర్థం పాణ్డవమి త్యతః ।

సశ్చ త్రస్యాః పుష్కరిణ్యా । నారాయణగిరిస్మహాన్ ॥

50

నారాయణగిరి ప్రభాతవర్ణనమ్

యస్య దర్శనమాత్రేణ । ముచ్యంతే జన్తవ స్స్వతః ।

సంవర్తోదితదుర్దర్శ । సహస్రకిరణప్రభః ॥

51

తేజఃపుష్టౌ రఞ్చితాశః । కజ్జ కిజ్జల్క-పిజ్జరః ।

సర్వతాదిపతి స్తత్ర । సుఖ మాస్తే సురోత్తమః ॥

52

ఇతి శ్రీపార్థపురాణే క్షేత్రకాండే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే దేవలదేవదర్శన సంవాదే
నీలకణ్ఠాశ్రమవర్ణనే నీలకణ్ఠకృత నృసింహారాసవిద్యాదికవర్ణనం నామ
ఏకత్రింశో ఽధ్యాయః.

ద్వాత్రింశో ఽధ్యాయః

నారాయణాద్విస్థభైరవాఖ్యక్షేత్రపాలకోదంతః

దేవరః —

కుజో పుక్షక్షితిభృతో । దివ్యదేశస్య వై భవమ్ ।

దేవదర్శన మా లలచక్ష్వ । వైష్ణవం వై దిక్షర్ష థ ॥

1

ఆ స్వామి పుష్కరిణీ తీరమునందే పూజించి, స్తుతించి కంటికి గోచరించవి జితేంద్రియుడగు శ్రీనివాసుని పూజించిరి.

48

అందుచే పాపదూరులై నిర్మల బుద్ధియుక్తులై యచ్చటనుండి వచ్చిన చారివే యేగిరి.

49

శాస్త్రపద్ధతి నెఱిగినట్టియు, నిష్కలంక బుద్ధికాల్మలై నట్టియు, నకలవిధజ్ఞాన వికాసచే ప్రకాశించునట్టి మహాత్ములిట్లు పాండవులు స్నానమొనరించుటచే దీనిని పాజ్ఞాన తీర్థమని చెప్పవొడంగిరి. ఆ పుష్కరిణికి వశ్చిమభాగమున గొప్పదియగు నారాయణపర్వత మొకటి కలదు.

50

నారాయణపర్వత మహిమ వర్ణనము

ప్రళయకాలమునం దుదయించిన కనులను మిరిమిట్లు గొఱపు కిరణములుగల సూర్యునివలె వెలుంగునట్టియు, చూచినంతనే నకల ప్రాణులను స్వయముగ తరింప జేయునట్టియు

51

కాంతి సముదాయములచే దిక్కులకు మైపూతను బెట్టునట్టియు, శామర కేవల ములవలె పచ్చనగునట్టి యా పర్వతరాజముపై నా దేవాధికుడు సుఖముగా విరాజిల్లు చుండెను.

52

ఇదిశ్రీ పద్మపురాణమున క్షేత్రఖండమున శ్రీ వేంకటాచలమహాత్యమున దేవల దేవదర్శనము సంవాదమున పిలకంఠాశ్రమవర్ణనలోని ఈశ్వరు డొనరించిన నృసింహారాధన విధి మొదలగు వానిని వర్ణించుట యనెడు ముప్పదియొకటవ అధ్యాయము

ముప్పదిరెండవ అధ్యాయము

నారాయణ పర్వతమందున్న భైరవుడు మొదలగు క్షేత్రరక్షకవృత్తాంతము దేవలుడు —

వైదికశ్రేష్ఠా : ఓ దేవదర్శనా : వృషభాద్రి గర్భమునందున్న శ్రీ మహావిష్ణువు యొక్క దివ్యదేశ వైభవమును నాకెఱింగింపుము —

1

దేవదర్శనః —

శృణు దేవలః మేధావిన్ : । సమాహితమచ మునే : ।

కణ్ఠీరవగిరే ర్వుత్తం । వై కుణ్ఠావసతే రిదమ్ ॥

2

వై కుణ్ఠాదీన్ దివ్యలోకాన్ । సన్త్యజ్య భగవాన్ స్వయమ్ ।

మాయావీ తత్ర రసికః । శ్రీనివాసః పరః పుమాన్ ॥

3

సర్వాఽవాసః సహస్రాక్షః । పరమాత్మా సనాతనః ।

ఇచ్ఛావృత్తప్రపణ్ణో ఽసౌ । హృషీకేశ శ్చ కేశవః ॥

4

తం దేశం రక్షతి సదా । భై రవః పరివారకః ।

అసిత్తైః సారమేయై శ్చ । ప్రమదైః మదితాసురైః ॥

5

కాకోదరాలఙ్కృతాన్గ । స్ఫురత్ఫడ్గకపాలభృత్ ।

రవస్ఫూర్ణఙ్గమరుక । త్రికులః కులిభృత్యకః ॥

6

ప్రాచీనే తస్య దేశస్య । స్థితో ఽజ్ఞానగిరే స్తపే ।

తరుణాదిత్యసంకాశా । ఽఖిలాభీష్టఫలప్రదా ॥

7

గౌర్యా నారాయణాద్రితపఃకరణేన దుర్గాత్వ-శివార్ధశరీరత్వప్రాప్తిః

పరిభూతా పురా గౌరీ । దక్షయాగే పురారిణా ।

అన్తర్లితా ఽభూత్ ఉద్యేగాత్ । కపర్దీ చ తిరోదధే ॥

8

అహర్తుకామా వామార్ధం । తనో స్తస్య హరస్య సా ।

తవ స్తప్తమనా స్తూర్ణం । ఆజగామ తటి మిమామ్ ॥

9

సమాహితమనా స్తప్త్యాం । సా తేవే దుర్గమం తపః ।

మోరేణ తపసా తాం తు । 'దుర్గే' త్యూచుర్మహర్షయః ॥

10

దేవదర్శనుడు —

దేవల : బుద్ధితాళి : మననశీలా : శ్రీ వైకుంఠవాసియగు శ్రీ నారాయణుని
నృసింహాద్రి వృత్తాంతమును వినుము — 2

శ్రీమన్నారాయణునకు వైకుంఠాది దివ్యలోకములున్నను వానిని విడిచి స్వాధీన
ప్రకృతిగల నా మహాత్ముడగు శ్రీనివాసుడా కొండయందే ప్రీతితో వివసించును. 3

సర్వాంతర్యామియను, వేయి కన్నులున్నవాడును, అనాదియు, సంకల్ప
మాత్రముచే సకలలోక నృప్తికర్తయు, జితేంద్రియుడునగు నారాయణుడు (“ఈ కొండ
యందే ప్రీతితో వివసించునని” వెనుకటి శ్లోకముతో నన్వయము) 4

రుద్రుని పరిచారకుడైన భైరవుడా ప్రదేశమునంతను నల్లని కుక్కలతోను,
అనేక రాక్షస సంహారములను గావించిన ప్రమథగణములతోను కాపాడుచుండును. 5

అతడు తన శరీరమునంతను భయంకర పాములతో నలంకరించుకొని, తళ
తళ మెఱయుచున్న విచ్చుకత్తితోను కపాలములను ధరించుచుండి కాపాడుచుండును.
ఈతడు రుద్రుని భక్తుడు, ఆతనిచేతిలో డబ్బ డబ్బ ధ్వనించు ధక్కా త్రిశూలాద్యాదుల
ములు నుండును. 6

అయంజనాద్రి చరియయంచు తూర్పుదిక్కున బాలసూర్యవిపోలిన కాంతికలిగి
సకలాభీష్టముల నొసంగు 7

నారాయణాద్రియందు తపస్సుచేసి పార్వతి దుర్గయై,

శివుని అర్ధాంగియగుట

పార్వతి పూర్వకాలమున దక్షుని యజ్ఞమునందు శివుని విమిత్రముగ పరాభవిం
పబడి యంతర్ధానమయ్యెను. ఆ విచారమున రుద్రుడును అంతర్ధానమయ్యెను. 8

అంత నా పార్వతి యా రుద్రుని శరీరమునందలి యర్థ వామభాగమును బడయ
గోరి తపస్సును జేయనెంచి వెంటనే యీ పర్వతచరియ కేతెంచెను. 9

అమె యప్పట విశ్చరిచిత్తయై దుశ్చరమైన తపఃబొనరించుటచేతనే మహర్షు
లామెకు ‘దుర్గ’ యని పేరిడిరి. 10

ప్రీతః కపర్ది దత్త్వా లనైః । శరీరార్థం ప్రసాదతః ।
అర్థనారీవపుః రుద్రో యయా సో లపి యథాగతమ్ ॥ 11

పురారిదయితా పుణ్య । పురుషార్థఫలప్రదా ।
సమీపే శ్రీనివాసస్య । నై షా లజ్జానగిరే స్తతే ॥ 12

అత్ర్యాదిపంచాశన్మహర్షి ప్రశంసిత స్వామిపుష్కరిణీ మాహాత్మ్యమ్
స్వామిపుష్కరిణీ తత్ర । పురాణే పుణ్యపూరణీ ।
స్వర్భూపాతాశవాసిన్యాః । త్రిస్రోతసః ప్రసూతిభూః ॥ 13

త్రివిక్రమకృతో విష్ణోః । సపర్యాయై యదాత్మజా ।
సురజ్యేష్ఠేన నియమాత్ । కమణ్డలు సముద్భూతా ॥ 14

యస్యా స్తీరే చ విస్తన్తి । చతుర్వర్గా నభీప్సితాన్ ।
సురానరా శ్చ తిర్యగ్భూః । ప్రపన్నీకృతకారణాః ॥ 15

మాహాత్మ్య మూచిరే తస్యాః । పరస్పర మతీన్ద్రియమ్ ।
అప్లుతా విమలప్రజ్ఞా । మునయో బ్రహ్మవాదినః ॥ 16

అతిః —

జపం కుర్వన్ ఆపాం మధ్యే । 'తద్విష్ణోరి' తి యః సకృత్ ।
స్వామిపుష్కరిణీస్నాతో । ముచ్యతే పాతకా త్స తు ॥ 17

వ్యాసః —

అవగాహ్య జలే స్వామి । పుష్కరిణ్యాః సమాహితః ।
వ్యపోహ్య భూజహత్యాముం । అశ్నుతే లభీష్టసమ్పదమ్ ॥ 18

పసిష్ఠః —

యః స్నానా ద్వాసిణీ స్వామి । పుష్కరిణ్యాః స్మరన్ హరిమ్ ।
నైస్తజన్మకృతం పాపం । సహసా స వ్యపోహతి ॥ 19

రుద్రుడును అమె తపస్సునకు మెచ్చి తన శరీరమున యడమనట్లు నగము టాగమామె కొనంగెను. అందుచే నాతడర్థనాశీకృతుడయ్యెను. అట్లానంగి తన దాటినెగును.

అంజనాద్రి చరియయందు శ్రీనివాసునికి ప్రక్కగా శివునకు ప్రియమైనట్టి ము పుణ్యాత్ములకు చతుర్విధ పురుషార్థములను స్నానఫలముగా నొసంగునట్టియు 12

అత్రి మొదలగు ఏబదిమంది మహర్షులు ప్రశంసించిన
స్వామిపుష్కరిణీ మాహాత్మ్యము

మూడు లోకములను పావనమొనరించునట్టి గంగానదికి తల్లియగు ప్రాచీనమైన
నవస్త పుణ్యములను తానే యొసంగు స్వామిపుష్కరిణీ కలదు. 13

త్రివిక్రమరూపదాయగు శ్రీ మహావిష్ణువుయొక్క ఆరాధనార్థమై దేవప్రముఖు
డగు బ్రహ్మచే నీ పుష్కరిణికి బిడ్డయైన గంగ కమండలమునుండి యెత్తబడినది. 14

దేవతలుగాని, మనుష్యులుగాని, పశుపక్ష్యదులుగాని యా పుష్కరిణీ తటము
నందు తమకు కావలసిన పురుషార్థముల నన్నింటిని బడయగలుగుదురు. 15

వేదాధ్యయనవిరతులును, విర్మల జ్ఞానరాకులును నగు మునీశ్వరులు ఆ పుష్క-
రిణీయందు గ్రుంతులిడి యొకరితో నొకరి క్రింది విధముగ నా పుష్కరిణీయొక్క వైభవ
మును వర్ణించిరి. 16

అత్రిమహర్షి —

స్వామిపుష్కరిణీయందు స్నానమాడి నీటి మధ్యనిలవి 'తద్విష్టో' పరమం
పదం' అను మంత్రమునొక తడవ జపించినవాడు పాపదూరుడగును. 17

వ్యాసమహర్షి —

స్వామిపుష్కరిణీ జలములయందు వియతచిత్తుడై స్నానమొనరించినచో
బ్రహ్మహత్యవంటి ఘోరపాపములను కూడ పరిహరించుకొని కోరిన సంపదలను
బడయగల్గును. 18

వసిష్ఠుడు —

స్వామిపుష్కరిణీయందు శ్రీహరిని దలంచుచు స్నానమును చేయువాడు యేడు
జన్మల పాపము నొక్కక్షణమున బోగొట్టుకొనును. 19

పరాశరః —

యః కరోత్యా స్థవం స్వామి । సరసీజలమధ్యతః ।
సో లతీత్య నిరయం సర్వం । బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే ॥ 20

గౌతమః —

కీర్తయిత్వా జలే లన్యత్ర । 'స్వామిపుష్కరిణీ' తి యః ।
స్నాయా ద్ధ్యాయన్ శ్రీనివాసం । ముచ్యతే సో లతి పాతకాత్ ॥ 21

భరద్వాజః —

ప్రాత రుత్థాయ యే ప్రాజ్ఞాః । 'స్వామిపుష్కరిణీ' తి వై ।
కీర్తయ న్త్యాహితాత్మానః । తే యాన్తి పరమం పదమ్ ॥ 22

మనుః —

స్వామిపుష్కరిణీతీర్థ । జలం ప్రీతాః పిబన్తి యే ।
తే లపి నిర్ధూతపాప్యానో । యాన్తి బ్రహ్మ సనాతనమ్ ॥ 23

యమః —

స్వామిపుష్కరిణీకూలే । నరా న క్తం దివ ఇన్ద్ర యే ।
వసన్త్య భోజనా న్తే లపి । లభేరన్ పరమం పదమ్ ॥ 24

యాజ్ఞవల్క్యః —

విగాహ్యా స్వామిసరసో । జలం వీతక్లమా జనాః ।
ప్రార్థితం ప్రాప్నుయః ప్రాజ్ఞాః । ప్రజాపతి రువాచ హ ॥ 25

హరీతః —

హరిం స్మరన్తః కుర్వన్తి । స్నానం స్వామిసరోజలే ।
వీతాంహ సో వీతనిద్రా । విశన్తి విమలం పదమ్ ॥ 26

అశ్వినీ —

యే లమతిష్ఠన్త్యనుష్ఠానం । స్వామిపుష్కరిణీజలే ।
అనేకజన్మజనిత । మేషా మేనో వినశ్యతి ॥ 27

పరాశరుడు —

స్వామిపుష్కరిణీ జలములమధ్య స్నానమొనరించువాడు నరకములనన్నిటిని దాటిపోయి పరిశుద్ధాత్మ స్వరూపమును బడయును. 20

గౌతమః —

ఇతర తీర్థములలోనైనను 'స్వామిపుష్కరిణీ స్నానం' అని సంకల్పించి శ్రీనివాసుని తలంచుచు స్నానమొనరించిన నకల పాపములనుండియు విముక్తుడగును. 21

భరద్వాజమహర్షి —

తెల్లవారురూమున లేచి నిశ్చలచిత్తులై "స్వామిపుష్కరిణీ" యని యనుసంధించు బుద్ధిమంతులు పరమపదమును బడయుదురు. 22

మనువు —

స్వామిపుష్కరిణీ తీర్థమును ప్రీతితో గ్రోలినవారును పాపవిముక్తులై పరమాత్మ సాయుజ్యమును బడయుదురు. 23

యముడు —

స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున ఒక వగలు ఒక రాత్రియును క్రమముగ నుపవాసముతో వసించువారు పరమపదమును బడయగలుగుదురు. 24

యాజ్ఞవల్క్యుడు —

స్వామిపుష్కరిణీ జలములలో స్నానమొనరించువారి క్లేశములన్నియునుపోయి వారు తమ కభీష్టమైన నకల పురుషార్థములను బడయుదురని ప్రజాపతి నెలవిచ్చెనని చెప్పెను. 25

హరీతుడు —

స్వామిపుష్కరిణీలో శ్రీహరిని తలంచుచు స్నానమొనరించు మానవులు పాప దూరులై విద్రావి దోషవివర్జితులై శుద్ధ సత్వమయమైన పరమపదము నరింకరింతురు. 26

అంగిరసుడు —

స్వామిపుష్కరిణీలో స్నానమొనరించి స్నానానుష్ఠానములనందే నిర్వర్తించుకొనువారు అనేక జన్మార్జిత పాపరాశనంతను తొలంగించుకొందురు. 27

ఉశనః —

ఉదీరయన్తి యే నిత్యం । స్వామిపుష్కరిణీ తివ ।
దుష్కర్మపజ్గం నిర్ధూయా । శ్నువతే తేఽపి సత్ఫలమ్ ॥ 28

సంవర్తః —

యే కీర్తయన్తి సర్వత్ర । నదా స్వామిసరోవరమ్ ।
తే లప్యనద్యం వినిర్ధూయ । నిరవద్యా భవన్తి వై ॥ 29

ఆసస్తమ్భః —

స్వామిపుష్కరిణీతోయే । స్నానపానాదికర్మ యే ।
కుర్వన్తి పాపస్తమ్భం । తేపరిత్యజ్యా ల్పునన్తి సత్ ॥ 30

మరీచిః —

నారాయణగిరేః ప్రాస్తే । స్వామిపుష్కరిణీతపే ।
యః కిల్బిషీ వస త్యేకం । దినం నిష్కిల్బిషీ భవేత్ ॥ 31

మృకణ్ఠః —

కణ్ఠీరవగిరేః కుక్షే । పక్షిరాడ్వాహహర్షకే ।
యః సేవతే స్వామిసరః । స నరః సురసంకతః ॥ 32

పులస్త్యః —

క్రోడే వేంకటశైలస్య । సరః క్రోడాభినన్దకమ్ ।
గాయతే యస్త్రిషవణం । స నరః సర్వసమ్మతః ॥ 33

కాత్యాయనః —

వైకుంఠస్య ప్రితికరే । కణ్ఠీరవగిరే స్తపే ।
స్వామిపుష్కరిణీం యోఽసౌ । సేవతే స మహాన్ భవేత్ ॥ 34

బృహస్పతిః —

కుణ్ఠే ల్జ్వనగిరేః స్వామి । పుష్కరిణ్యం యో సరః ।
కృతార్ఘవః సకృత్ సత్యం । కృతకృత్యో భవేన్నరః ॥ 35

ఉశనస్సు —

నిత్యమును “స్వామిపుష్కరిణీ” యని యనుచుండువారు పాపమునెడు బుర
దను పూర్తిగ వదలించుకొని పుణ్యఫలములనన్నిటిని బడయగలుగుదురు. 28

సంవర్తుడు —

అంతట నన్ని వేళలను “స్వామిపుష్కరిణీ” యని యనుచుండువారు సకల
దోషరాశిని పారద్రోలి పరిశుద్ధులగుదురు. 29

ఆపస్తంభుడు —

స్వామిపుష్కరిణిలో గ్రుంకి యా తీర్థమునే త్రాగువారు స్తంభమువలె పాతు
కొనియున్న పాపములనుండి విముక్తులై సచ్ఛబ్దవాక్యుడగు నర్వేళ్ళరుని సాయజ్యమును
బడయుదురు. 30

మరీచుడు —

పాపాత్ముడని లోకమున పేరునుబడసిన దుర్మార్గుడును, నారాయణవర్చకము
నందున్న స్వామిపుష్కరిణీ తీర్థమున మునుకలిడి ఆ యొడ్డున నొక దినమంతయు నివ
సించిన యెప్పుడై పోవును. 31

మృకండుడు —

నృసింహగిరి గర్భముననున్న నారాయణునకు మిక్కిలి అభీష్టమైన స్వామి
పుష్కరిణి సేవించువాడు దేవత్యమును బడయును. 32

పులస్త్యుడు —

వేంకటాద్రికి వక్షోభాగమునందున్న వరాహస్వామి కభీష్టమైన స్వామిపుష్కరిణి
యందు మూడు ప్రొద్దుల గ్రుంకులిడు వాడందరకును (శ్రీయఃపతికి) ప్రేయుడగును.
(సర్వః = నారాయణః) 33

కాత్యాయనుడు —

శ్రీయఃపతికి ప్రేయమైన నృసింహాద్రి చరియలోనున్న స్వామిపుష్కరిణి సేవిం
చువాడు సకలలోకారాధ్యుడగును. 34

బృహస్పతి —

అంజనాద్రియొక్క కుంజమునందున్న స్వామిపుష్కరిణి తీర్థమున ఒక్కసారి
స్నానము నొనరించిన మానవుడు కృతకృత్యుడగును. ఇది విక్కము. 35

భృగువు: —

ప్రాత రుద్ధాయా నుదినం । స్వామిపుష్కరిణీం స్మరన్ ।
గోఘ్నో యో మాస మాసీత । గోప్రదానాత్ స శుద్ధ్యతి ॥ 36

వాల్మీకి: —

స్వామిపుష్కరిణీతీరే । యో వసత్యు ప పాతకీ ।
మాసం గోదానతః శుద్ధో । భవేత్ సర ఇతి శ్రుతిః ॥ 37

శఙ్ఖలిఖితా —

పారే స్వామినరో విద్వాన్ । స్మార్తం శ్రౌతం కరోతి యః ।
సహస్రదా కృతం తేనే । త్యుశన్తి బ్రహ్మవాదినః ॥ 38

శాతావస: —

హవ్యకవ్యాత్మకంకర్మ । స్వామిపుష్కరిణీతటే ।
వార్ధుషిః నా స్తికో వా లపి । యః కరోతి స సత్ఫలః ॥ 39

బోరాయన: —

స్వామిపుష్కరిణీతీర । నివాసీ హరిమేధనః ।
అశ్వమేధాదికం యజ్ఞం । యః కరోతి మహేశ్వరః ॥ 40

మార్కణ్డేయ: —

మృగరా దద్రుకుహరే । హరే రానన్దదాయని ।
కీర్తయన్ స్వామినరసిం । నా వసీదతి మానవః ॥ 41

మాణ్డవ్య: —

గోవిన్దమన్దిరే స్వామి । పుష్కరిణ్యా స్తతే వసన్ ।
వాసుదేవపరో మర్త్యో । భవే ద్వాసవపూజితః ॥ 42

శాణ్డిల్య: —

అసామిపుష్కరిణీతీరే । పశ్చికాలపరో వసన్ ।
సపశ్చతోస్ భవే న్ముక్తః । పశ్చోపనిషదాత్మకః ॥ 43

భృగువు —

గోహత్యను ప్రమాదవశమున గావించినవాడు ఒక నెలవరకును ప్రతిదినము వేకువున మేల్కొంచి స్వామిపుష్కరిణిని తలంచి గోదానమొనరించిన పాపదూరుడగును. వాల్మీకి —

ఉపపాతకములను చేసినవాడు ఒక నెల స్వామిపుష్కరిణి తీరమున వసించి గోదానమును చేసినచో కుద్దుడగును. 37

శంఖలిఖితుడు —

స్వామిపుష్కరిణి తీరమున నే బుద్ధిశాలియైనను శ్రౌతక్రియలనుగాని, స్మార్తక్రియలనుగాని గావించినచో నవి సహస్రగుణితములై ఫలప్రదములగునని బ్రహ్మవేత్తలు నెలవిత్తురని జెప్పెను. 38

శాతాతవుడు —

వడ్డివ్యాపారమొనరించి జీవించువాడుగాని, వాస్తవికుడుగాని పితరుల నుద్దేశించి గావి, దేవతల నుద్దేశించిగాని కర్మల నీ స్వామిపుష్కరిణి తీరమున చేసినచో వాడు మంచి ఫలమును బడయును. 39

బోధాయనుడు —

భగవదారాధన తత్పరుడగు మానవుడు స్వామిపుష్కరిణి తీరమున వసించుచు అశ్వమేధాది యజ్ఞములను గావించునేని వాడు మహేశ్వరుడే యగును. 40

మార్కండేయుడు —

నారాయణునకు ప్రీయమైన నరసింహాద్రి గహ్వరముననుండి స్వామిపుష్కరిణి నిరంతరమును కీర్తించుచున్నచో వాడెన్నడును చెడడు. 41

మాండవ్యుడు —

స్వామిపుష్కరిణి తీరమునందున్న భగవదాలయములో నివసించుచు భగవంతుని ద్యానించు మానవుడు దేవేంద్రునకును పూజింపదగినవాడగును. 42

శాండిల్యుడు —

స్వామిపుష్కరిణి తీరముననుండి ప్రాతస్సంగవమాది ఐదువేళలయందును భగవదారాధనను వియమము తప్పక చేయుచుండినచో ముక్తుడై తిరిగి జన్మించక అప్రాకృత దివ్యదేహముతో నుండును. 4

కాశ్యపః —

యో నరః స్వామిసరసి । స్మరన్ శౌరిం కృతాప్లవః ।
కర్మనిహూలకో ధీరః । కృతకృత్యో భవే త్సహి ॥

44

కణ్వః —

స్వామిపుష్కరిణీతీర్థం । యః పిబేత్ చులుకత్రయమ్ ।
అహోరాత్రకృతం పాపం । తక్షణాదేవ నశ్యతి ॥

45

అగస్త్యః —

ఇన్ద్రియైః కర్మభిః జ్ఞానైః । మనసా సహ యత్కృతమ్ ।
అప్లవాత్ స్వామిసరసి । త దేనః శుద్ధ్యతి క్షణాత్ ॥

46

దుర్వాసాః —

కీర్తయేత్ స్వామిసరసిం । సహ సర్వేన్ద్రియై ర్హి యః ।
పూజ్యతే సిద్ధసజ్జైః స । సనన్దసనకాదిభిః ॥

47

విశ్వామిత్రః —

పవిత్రం స్వామిసరసి । స్పృష్ట్యా తోయం నిరేనసః ।
విజ్ఞానసమ్మదో విష్ణుం । ద్రష్టుకామా భవన్తిహి ॥

48

శక్తిః —

పవిత్రవస్త్రః పరమాః । పఞ్చసన్మస్త్రవిగ్రహాః ।
భవన్తి తే లవగాహన్తే । యే స్వామిసరసీజలమ్ ॥

49

శుకః —

స్వామిపుష్కరిణీ నై షా । పురాణీ పుణ్యపూరణీ ।
సురాణాం నరాణాం ఇన్ద్రియైశ్చ త్మశోధినీ ॥

50

యస్యాం కోలవపు ర్భూత్వా । శ్రీనివాసః పరః పుమాన్ ।
దేవీభిః శక్తిభిః శైలైః । క్రీడానుగుణభూతిభిః ॥

51

తాళ్ళపుడు —

స్వామిపుష్కరిణిలో భగవంతుని తలంచుచు స్నానము నొనరించువాడు తన కర్మజాలమునొకను బాసి కృకకృత్యుడై కూర్చొనును. 44

కణ్వుడు —

స్వామిపుష్కరిణిలోని నీటిని ముమ్మారు మూడు పురిసెడులను ద్రావువాడు ఒక రాత్రి ఒక పగలును చేసిన పాపమునంత నొక్కక్షణమున ఖోగొట్టుకొనును. 45

అగస్త్యుడు —

కర్మేంద్రియములచేగాని, జ్ఞానేంద్రియములచేగాని బుద్ధిపూర్వకముగా చేసిన పాపములనన్నిటిని స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానమొనరించుటచే నొక్కక్షణకాలములోనే పటాపంచలై పోవును. 46

దుర్వాసుడు —

ఇంద్రియముల నన్నిటిని విగ్రహించియుంచి స్వామిపుష్కరిణిని వాగింద్రియముతో కీర్తించినచో ననక ననందనాది సిద్ధసముదాయములచే బాజింపబడును. 47

విశ్వామిత్రుడు —

పవిత్రమగు స్వామిపుష్కరిణి జలమును తాకినంతనే తాపములుపోయి విజ్ఞానులలో నగ్రగణ్యులై భగవంతుని సాక్షాత్కరింపగోరుచుండురు. 48

శక్తి —

స్వామిపుష్కరిణి తీర్థమున స్నానమాడువారు పరమపాపమలై సర్వోత్కృష్టులై పంచసన్మంత్ర విగ్రహాలగుదురు. (విష్ణుషడక్షరి, వాసుదేవద్వాదశాక్షరి, నారాయణాష్టాక్షరి, మంత్రరత్నము, చరమమంత్రము అని నీ యైదును పంచసన్మంత్రములనబడును) (లేక పంచోపనిషత్తయమైన అప్రాకృత దేహాలగుదురు) 49

ఆ యీ స్వామిపుష్కరిణి మిక్కిలి ప్రాచీనమైనది. నమస్త పుణ్యములనిచ్చునది. దేవతలను, మనుష్యులను, పశుపక్ష్యులను పవిత్రమొనరించునది. 50

ఈ పుష్కరిణిలో పరమాత్మయగు శ్రీయఃపతి వరాహరూపమును ధరించి శ్రీభూసీలాది దేవిమారులతోను, శక్తులతోను జలక్రీడలకునయోగించు 51

విచిత్రవివిధానేక । శృంగయన్తధృతిక్రమైః ।

జలక్రీడాం వితనుతే । విశ్వాప్యాయకరీం సదా ॥

52

శౌనకః —

నైషా హి స్వామిసరసీ । సమజ్జనజగద్ధితౌ ।

త్రిరస్నానపానైశ్చ । తాపత్రయనివారిణీ ॥

53

నారదః —

మాధవానందజననీ । మదనజ్వరమాధినీ ।

మదయ త్యాక్మణాతాని । స్వామిపుష్కరిణీ హ్యసౌ ॥

54

క్రతుః

స్వామిపుష్కరిణీ సౌమ్యా । సోమపీథీ సురర్షభః ।

యస్యా మవబృధస్నానం । కురుతే ఽద్యాపి విశ్వసూః ॥

55

కుజ్జరారిగిరేః కుజ్జే । వ్యజ్జేతాఖిలభావనాః ।

సాధవః స్వామిసరసీ । స్నానాత్ సంసారతారితాః ॥

56

వేదప్రధానా విబుధా । యస్యాం స్నాత్వా నిరంహసః ।

విష్ణుం సాక్షాత్కర్తుకామాః । స్వామిపుష్కరిణీ హి సా ॥

57

సత్యాషాఢః —

ఆషాఢానా మాశ్రమశ్రీః । ఆశ్రమాచారశాలినామ్ ।

అన్యేషాం భూతిభూమిశ్చ । నైషా సామిసరోఽభిధా ॥

58

కుణ్డినః —

కుహరే సింహత్కైలస్య । సరసీస్వామిపూర్వికా ।

శీలాచారవతాం నృణాం । అశీలానా మపీష్టదా ॥

59

హరీతః —

జయన్తీ చా పదాం భూమిః । సమృదాం సర్వకామదా ।

సరసీ స్వామ్యుపపదా । నైషా విష్ణుపదీజనిః ॥

60

సమస్త విచిత్ర శృంగయంత్రాదులతో (పిచికార్లు) తిత్తులతో ప్రపంచము నంతను ఆనందింపజేయు జలక్రీడను జరుపుచుండును. 52

శౌనకమహర్షి —

ఈ పుష్కరిణి జగత్తునకు యుక్తమైన హితము నొనగూర్చునదియై తన పేరు నుచ్చరించుటచేతను, స్నానము నొనరించుటచేతను తీర్థమును త్రాగుటచేతను తాపత్రయముల బాపునదిగానుండెను. 53

నారదుడు —

ఈ పుష్కరిణి శ్రీయఃపతి కపారానందము నొనగూర్చును. కామవికారముల నణగించును, తననుండి పుట్టిన వానినన్నిటిని ఆనందముతో మదింపజేయును. 54

క్రతుమహర్షి —

ఈ స్వామిపుష్కరిణి మిక్కిలి సౌమ్యమైనది. అనేక క్రతువులనుజేసి సోమ పాన మొనరించిన న్యయంభువగు బ్రహ్మ దీనియందు దీక్షింతు స్నానముల నివృత్తికిని యాదరించును. 55

నృసింహ పర్వతమునందున్న లతాగృహములలో తమ తమ యభీష్టసిద్ధికై తపంబులనొనరించు సాధువుంగవులు ఈ స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానములను గావించి సంసారమును తరించిరి. 56

వేదైకశరణ్యులగు బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠులు భగవంతుని సందర్శింపగోరి స్నానములను గావించి విరోధులగు పాపములను పోగొట్టుకొనునదీ పుష్కరిణియందే. 57

సత్యాషాడముషి —

సన్యాసాశ్రమ ధర్మములను శ్రద్ధతో నాచరించువారిచ్చట గావించిన వాతుర్మాన్య ప్రతముజ్జ్వలమగును. ఇతరాశ్రమస్థులకు సకల సంపదల నొనంగును. 58

కుండినముషి —

నృసింహపర్వత గహ్వరమునందున్న యీ స్వామిపుష్కరిణి సదాచారసంపన్నులకుగాని, దురాచారులకుగాని సకలాభీష్టముల విచ్ఛను. 59

హారీతుడు —

శ్రీవిష్ణు పాదములనుండి జుట్టిన నీ స్వామిపుష్కరిణి ఆవదలను బాపునది. సంపదలకు తావళము. సకలాభీష్టముల నిచ్చునది. 60

జైమినిః —

శిరస్యజ్ఞలి మాబద్ధన్ । స్వామిపుష్కరిణీం స్తువన్ ।
స్మరన్ హరిం స్వానుష్ఠానం యః కరోతి స పుణ్యభాక్ ॥ 61

స్నానం సకృత్ కర్వతే యే । స్వామిపుష్కరిణీ జలే ।
హవ్యకవ్యేషు తే యోజ్ఞాః । నరా నారాయణప్రియాః ॥ 62

కాదాలిః —

స్నానా దన్యేషు తోయేషు । స్వామిపుష్కరిణీం స్మరన్ ।
కృతకృత్యః కృతాత్మా స । మర్త్యః తత్ఫలమాప్నుయాత్ ॥ 63

పితామహః —

స్వామిపుష్కరిణీతీర్థ । పరిచర్యాపరో హి యః ।
స మర్త్యే వైష్ణవీం భూతిం । మర్త్యత్వే సమవాప్నుయాత్ ॥ 64

సనకః —

యస్యా స్తీరే నివసతి । శ్రీనివాసః పరాత్పరః ।
సా ధన్యా స్వామిసరసీ । సేవతే తాం య ఆత్మవాన్ ॥ 65

సనన్దనః —

విష్ణుపాదోద్భవం బ్రహ్మ । కరస్పర్శపవిత్రితమ్ ।
పవిత్రితేశానజటా । జూటం స్వామిసరోజలమ్ ॥ 66

సనత్కుమారః —

యా పునాత్యా స్లవాత్ సమ్యక్ । భువనాని చతుర్దశ ।
స్వామిపుష్కరిణీ ధన్యా । సా నర్వఫలదాయినీ ॥ 67

వాసుదేవః —

నరాంసి యాని దివ్యాని । సన్తి త్రిజగతీతలే ।
తేషా మేషా స్వామినీ హి । 'స్వామిపుష్కరిణీ' త్యతః ॥ 68

సనాతనః —

యే నరాః ప్రాత రుత్థాయ । తా మిమాం కీర్తయన్తి తే ।
స్వామిపుష్కరిణీం భక్త్వా । విశన్తి విమలం పదమ్ ॥ 69

జై మినిఱుషి —

కరములను శిరమునతోడించి, స్వామిపుష్కరిణి తలంచుకొనుచు నారాయణుని ద్యానించుచు తమ విధ్యుక్త ధర్మములను జేయువారు పుణ్యాత్ములు. 61

ఈ పుష్కరిణిలో నొక్కసారియైనను స్నానమును చేయువారు పావనులు. నారాయణునకెంతో ఇష్టులు. హవ్యకవ్యములతో వారిని ఆమంత్రించవలెను. 62

బాణాలి —

ఇతర నదులలో స్నానమొనరించుచున్నను అది స్వామిపుష్కరిణి స్నానమనియే భావించి గావించినచో మానవుడు కృతకృత్యుడగును. ఆ పుష్కరిణి స్నానఫలమునే బడయును. 63

బ్రహ్మ —

ఈ స్వామిపుష్కరిణి జలముతోనే విత్కమును భగవదారాధనను గావించువాడు మనుష్యుడుగా భూమండలమున జన్మించియున్నను శ్రీవైష్ణవ శ్రీవి చేబట్టును. 64
సనకుడు —

శ్రీనివాసుడీ స్వామిపుష్కరిణి తీరమునందు వేంచేసియుండుటచే నిది చాల ధన్యమైనది. దీనిని సేవింపవాడు లభిస్తాడు. 65
సనందుడు —

ఈ స్వామిపుష్కరిణి తీర్థము శ్రీయశతి పాదారవిందములనుండి పుట్టినది. చతుర్ముఖుడు దీనిని చేతితో తాకుటచే పవిత్రమైనది. ఈశ్వరుని జడలలో నుండుటచే పావనమొనరింపబడినది. 66

సనత్కుమారుడు —

తనలో స్నానమొనరిండుటచే పదునాఱగు లోకములను పవిత్రమొనరించు నీ స్వామిపుష్కరిణి ధన్యమైనదై సకల ఫలముల నొసంగును. 67
వామదేవుడు —

మాడు లోకములయందున్న సరస్సులన్నింటికిని యీ స్వామిపుష్కరిణి రాణి వంటిది. 68

సనాతనుడు —

ఉదయముననే లేచి భక్తితో స్వామిపుష్కరిణిని గూర్చి ఉచ్చరించిన మానవులు శుద్ధ సత్త్వమయమైన పరమపదమును చేరుదురు. 69

దేవరద్రవః —

ఇ త్యుచివాంసో విద్వాంసః । కృతకృత్యా హ్యమర్షణాః ।

తస్యా స్తీరే పుణ్యభూమౌ । ఆసతే మునిపుష్పవాః ॥

70

క్వచిత్ కదాచిత్ క్రీడార్థం । ఓవైః పరిజనై స్సహ ।

శేషసేనేశగరుడైః । ప్రథానై స్సేవితం శుభమ్ ॥

71

సేవమానాః శ్రీనివాసం । సాక్షాత్ అక్షిపథం గతమ్ ।

చతుర్భుజ ముదారాజం । అతస్సిగుచ్ఛసచ్చవిమ్ ॥

72

ఇతి శ్రీపాద్మపురాణే తే త్రకాణ్డే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే దేవలదేవదర్శన సంవాదే

అత్యాదిసంభాషకన్తహర్షికృత స్వామిపుష్కరిణీ ప్రశంసనం

నమ ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః.

— — —

త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః

దైత్యోపద్రవజ్ఞాపనార్థం బ్రహ్మాదీనాం క్షీరసాగరగమనమ్

దేవః —

స్వామిపుష్కరిణీకూలే । నారాయణగిరే ర్భృగౌ ।

ఆవిర్భావః కథం విష్ణోః । శ్రీనివాసస్య శార్ఙ్గిణః ॥

1

దేవదర్శనః —

శృణు బ్రహ్మన్ : సమాచక్షే । సమాహితమనా మునే ।

ప్రశ్నం సర్వాణ్ణగర్భస్య । ప్రాదుర్భావాత్మకం విభోః ॥

2

పురా దుర్మేధసా దైత్య । ప్రవరేణా మరారిణా ।

పీడితా రుద్రభక్తేన । భృశం బ్రహ్మదయ స్ఫురాః ॥

3

దేవదర్శనుడు —

జితేంద్రియులగు మునిపుంగవలిట్లు పలికినవారై తమను కృతకృత్యులుగా
భావించి పరమపవిత్రమైన ఆ నదీతీరప్రదేశమున వివసించిరి. 70

ఆ ప్రదేశమొకానొక పమయమున నారాయణునిచే అనంత గరుడ విష్వక్సేనాది
ప్రముఖ ప్రియ పరిజనముతోపాటు విలాసముగా నాదరింపబడిన మంగళకరమైనది. 71

ఆ స్థలమున నీ ఋషిపుంగవులందరును ప్రత్యక్షముగ దర్శనమొనంగుచున్న
నాలుగు భుజములను కలిగి మహోన్నత దివ్యమంగళ విగ్రహము చీకటి వృక్షపుష్పగుచ్ఛ
చ్ఛాయతో వెలుంగుచుండ సేవించుచుండిరి. 72

ఇది శ్రీ వద్మ పురాణమున క్షేత్రబంధమున శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యమున దేవల దేవదర్శన
సంవాసముద అత్ర్యాది యోబిదిమంది ఋషులచే గావింపబడిన స్వామిపుష్కరిణీప్రళంస
యనెడు ముప్పదిరెండవ అధ్యాయము.

ముప్పదిమూడవ అధ్యాయము

రాక్షసులు గావించు ఉపద్రవములు నెఱింగించుటకై బ్రహ్మాదిదేవతలు
క్షీరసాగరమునకేగుట

దేవలుడు —

నారాయణాద్రి తుంగముననున్న స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున కారంగధారియైన
శ్రీ మహావిష్ణువునకు శ్రీనివాసుని యవతారమెట్లు సంభవించెనో తెలుపుచునగా 1

దేవదర్శనుడు —

ఓ పూజ్యుడవైన దేవలమహాముని ! బ్రహ్మాండములనన్నిటిని తన కడువున
విడుకొనిన నారాయణుని యవతార విశేషమును గురించి చెప్పెదను స్వస్థచిత్తుడవై వినుము.

పూర్వము శివునికి భక్తుడగు దుర్ముద్దియైన చైత్యుడను రాక్షసునిచే బ్రహ్మాది
దేవతలందరును బాధింపబడినవారై 3

కాంతాగ్నిసదృశాః శుష్కః । వదనాః శోకవిహ్వలాః ।

సరాజితా జడాత్మాహః । కింకర్తవ్యావివేకినః ॥

4

దైత్యారిం శరణం ప్రాప్తుం । ప్రయతా యతమానసాః ।

క్షీరాబ్ధిం ప్రాప్తు రప్రాప్త । స్వావాసా త్తస్య కాంతయే ॥

5

తుష్టువు స్తత్ర దైతేయ । విధ్వంసనవిచక్షణమ్ ।

లక్ష్మ్యపరిక్షితం విష్ణుం । విశ్వరక్షణదీక్షితమ్ ॥

6

బ్రహ్మాదికృత క్షీరాబ్ధికాయ స్తుతిః

దేవాః —

ఓం నమో దేవదేవాయ । పూర్వదేవాయ ఖడ్గిణే ।

శ్రీవత్సాష్టాయ చ నమః । పరస్మై పరమాత్మనే ॥

7

నమః పరస్మై పూహోప । పూహో న్తరవిభూతయే ।

విభవాయ నమ స్తస్మై । విశ్వాన్తర్యామిణే లఙ్కవే ॥

8

అర్చావతారాయ నమః । అజన్మనే జన్మభాజినే ।

మాయావినే జగత్సప్తే । లక్ష్మీనారాయణాత్మనే ॥

9

జగత్సత్వవరోహాయ । జగదానన్దినే నమః ।

జగన్మజ్జకభూతాయ । జాహ్నువీజనకాష్ట్రయే ॥

10

జగ్గమాజగ్గమజగ । ద్ధాతుః జననకారిణే ।

జనార్దనాయ జమ్భారేః । అనుజాయ నమో నమః ॥

11

శ్రీయఃపతేః నమ స్తుభ్యం । సభ్యసన్దోహసగ్గినే ।

సదావిష్ణో మహావిష్ణో । విష్ణో లపారాదిరూపిణే ॥

12

నమో నళిననేత్రాయ । నేత్రభూతాయ నాకినామ్ ।

నారాయణాయ నాథాయ । నాగభోగళయాయ తే ॥

13

ప్రజ్వలించి, ప్రజ్వలించి చల్లారిన విప్పువలెనైనవారై యెంకిన నోళ్లు కల
వారై యిట్టితలై రాక్షసులచే నోకింపబడి చైతన్యభూన్యులై 4

యేమిచేయుటకును తోచనివారై, స్థానభ్రష్టులై, బాహ్యంతఃకరణములను
స్వాధీనపరచుకొన్నవారై రాక్షసహంతయగు నారాయణుని తమ దుఃఖశాంతికి వేక్షుటకై
పాలనముద్రమున కేగిరి. 5

అచ్చట నకలలోకములను రక్షించెదనని కంకణమును కట్టుకొని కూర్చున్న లక్ష్మీ
నారాయణుని రాక్షస సంహారదక్షతవు నీవేయని యిట్లు స్తోత్రమును చేయుట కారంభించిరి.

బ్రహ్మాదులు గావించిన క్షీరాబ్ధినాథ స్తోత్రము

దేవతలు —

దేవతలందరకును దేవుడైనట్టియు, వారందఱకంటెను ముందుగనే యున్న
ట్టియు, విచ్చుకత్తిని చేబట్టియు, శ్రీవత్సమనెడు మచ్చను విరూపకముగా కలిగియున్న
ట్టియు, పరాత్పరుడై యున్న పరమాత్మకే యీ యాత్మలన్నియు శేషభూతమైనవి.
అంతియేగాని స్వతంత్రమైనవికావు. 7

పరవాసుదేవ స్వరూపుడును, వ్యూహవాసుదేవ స్వరూపుడును, వ్యూహాంతరము
లను విభూతిగలవాడును, మత్స్యకూర్మాద్యవతార స్వరూపుడును, సర్వాస్తర్యామిత్యమునకు
తగిన సూక్ష్మరూపుడగు శ్రీయఃపతికి వందనము. 8

అర్చామూర్తియై ఆలయములలో వేంచేసియున్న నారాయణునకు నమస్కా
రము. కర్మకృతజన్మ లేకున్నను సంకల్పముచే నవతరించు శ్రీమహావిష్ణువునకు వంద
నము. సంకల్పమయుడై జగత్తును సృష్టించు లక్ష్మీనారాయణమూర్తికి వందనము. 9

దుష్టశిక్షణ, ధర్మరక్షణకై భూలోకమున నవతరించునట్టియు, భక్తలోకమున
కొనంద్రప్రదుడగునట్టియు, లోకములన్నిటికి మంగళముల నొనంగునట్టియు, గంగకు
బుట్టినిల్లగు పాదముగల శ్రీయఃపతికి నమస్కారము. 10

స్థిరపర రూపమైన జగత్తునకాధారభూతుడైనట్టియు, చతుర్ముఖునికి జనకుడై
నట్టి ఉపేంద్రుడైన జనార్దనస్వామికి పదే పదే వందనము. 11

లక్ష్మీనాథ! నీకు వందనము, సజ్జనబృందసంగతా! వందనము. సర్వవా సర్వత్ర
వ్యాపించేయుండు మహావిష్ణో! నీకంటె ముందుగ నొక్క శరీరధారి నైనను లేనివాడా!
నమస్కారము. 12

పుండరీకాక్ష! వందనము. దేవతలకు (నాయకుడా) మార్గదర్శకుడా! ప్రధానుడా!
వందనము, నాగపర్యంకమున పవళించు సర్వలోకనాథుడవగు నారాయణా! వందనము. 13

విశ్వేశ్వరాయ విశ్వాయ । విశ్వాతీతాయ తే నమః ।
విశ్వావ్యక్షాయ వీశాన । వాహనాయాదివేదనే ॥ 14

నిత్యాయ నిరవద్యాయ । నిరాకారాయ నీతయే ।
నిస్సిమకల్యాణగుణ । గణాతీతాయ తే నమః ॥ 15

సచ్చిదానందసన్దోహ । దేహవృద్ధి క్షయాక్షమ ।
అచ్యుతానన్తగోవిందః । నమస్తుభ్యం మహాశూనే ॥ 16

అపారకరుణామౌఢే । నిస్తరజ్ఞాత్మనిశ్చల ।
లక్ష్మీవిలక్షణవిభో । విచక్షణః నమోఽస్తు తే ॥ 17

ఋతః సత్యః పరబ్రహ్మః । కృష్ణః పిఙ్గళపూరుషః ।
ఊర్ధ్వరేతాః విరూపాక్షః । విశ్వరూపః నమోఽస్తు తే ॥ 18

నమో నమః కారణకారణాయ । నమో నమోఽనన్తమహావిభూతయే ।
నమో నమః శక్కిరచాపహారిణే । నమో నమః శాశ్వతశార్ఙ్గాధన్వనే ॥ 19

నమోఽన్తరాదిత్యహిరణ్యరూపః । నీరూపః తుభ్యం పురుషోత్తమాయ ।
నమో నమోభిః నిగమాన్తభూతైః । కృతస్తుతప్రస్తుతభావనాయ ॥ 20

ప్రసీద పుణ్డరీకాక్షః । ప్రసీద పురుషోత్తమః ।
ప్రసీద పరమానంద । ప్రసీద పరమేశ్వర ॥ 21

ప్రసీద కమలాకాన్తః । ప్రసీద కరుణాకరః ।
ప్రసీద భక్తార్తిహర । ప్రసీద విబుధర్షభ ॥ 22

బ్రహ్మాదీనాం పురతః క్షీరార్ణవాత్ లక్ష్మీసఖీ ప్రాదుర్భావః

దేవదర్శనః —

దేవ మేవం స్తుతవతాం । దేవానాం మహితాత్మనామ్ ।
హిరణ్యగర్భపూర్వాణాం । భవిష్యద్భూతభావినామ్ ॥ 23

సమస్త ప్రపంచమునకు నియంతయగువాడా : ప్రపంచమును శరీరముగా గలవాడా : లోకవికారదూరుడా : నీకు వందనము. సకల విశ్వసాక్షిభూతా : గరుడ వాహనా : అద్యబ్రహ్మస్వరూపుడా : వందనము. 14

విశ్వుడా : దోషదూరుడా : ప్రాకృతాకరరహితుడా : ధర్మసంస్థాపకా : నిరవధిక అసంఖ్యాక మంగళగుణగణములకు నిధియైనవాడా : నీకు వందనము. 15

సత్ చిత్ అనందనిధి : వృద్ధిక్షయములను సహించని దివ్యమంగళవిగ్రహా : భక్తులను భంగపరచనివాడా : గుణములకంతులేనివాడా : మహాత్మా : గోవిందా : నీకు వందనము. 16

హద్దుమీరిన దయాసముద్రుడా : నిర్వికారమగు మనస్సుతో చలించనివాడా : సర్వలోక విలక్షణమైన శ్రీయశవతీ : (లక్ష్మికి విరుపమ వల్లభా :) విలక్షణముగ గీతాదులను పఠకువాడా : నీకు వందనము. 17

సత్కర్మఫలభూతా : చేతనాచేతననియంత్రా : స్వరూపముచేతను గుణములచేతను అంతటను నిండియుండువాడా : పరమానందస్వరూపుడా : బంగరువలె స్పృహణీయమైన విగ్రహధారి : విత్యబ్రహ్మచారి : చంద్రసూర్య నేత్ర ప్రపంచశరీరీ : నీకు వందనము.

కారణ పదార్థములకన్నిటికిని పరమకారణుడా : నీకు వందనము. అపరిచ్ఛిన్న నియామ్యపదార్థములు కలవాడా : నీకు నమస్కారము. శివధనుర్బంజకా : వందనము.

సూర్యమండలవర్ధి : స్పృహణీయవిగ్రహా : వందనము. ప్రాకృతరూప రహితా : బద్ధము క్త నిత్యవిలక్షణా : పఠమారు నీకు వందనము. ఉపనిషత్పిద్యస్తతి వాక్యములచే స్తోత్రముచేయబడువాడా : నీకు నమోవాకములు 20

కమలదళాయతేక్షణా : అనుగ్రహింపుము. త్రివిధచేతనాచేతనవిలక్షణా : నిరవధికానందస్వరూపా : అనుగ్రహింపుము. సర్వవియంత్రా : అనుగ్రహింపుము. 21

లక్ష్మీవతీ : అనుగ్రహింపుము. దయావిధే : అనుగ్రహింపుము. భక్తుల బాధల బాపవాడా : అనుగ్రహింపుము, దేవదేవా : అనుగ్రహింపుము. 22

బ్రహ్మాదుల యెదుట పాలసముద్రమునుండి లక్ష్మీదేవి సహచరి

యావిర్భవించుట

దేవదర్శనుడు —

ఇట్లు స్తోత్రమును చేయునట్టి పూజనీయులును, త్రికాలజ్ఞులను నగు బ్రహ్మ మొదలగు దేవగణముల మ్రొల 23

ప్రాదుర్భూతావ పురతః । క్షీరాబ్ధే ద్దుహితుః సఖీ ।
పుణ్డరీకనిభా సా ఓపి । పుణ్డరీకాయతేక్షణా ॥ 24

పుణ్డరీకాఽననా పుణ్యా । పుణ్డరీకాక్షణాననాత్ ।
ఆఖిలశ్రేణహరిణ్యా । వ్యాహరిణ్యార్ధసమ్పదామ్ ॥ 25

లక్ష్మీసఖీ కథితభగవదావాసజ్ఞాపన పూర్వకాభయోక్తిః

సుధాం ప్రవత్త్యా వాచా చ । బభాషే తాన్ దివాకరః ।
న్వాగతం భవతా మస్తు । కార్యసిద్ధి శ్చ దేవతాః ॥ 26

బాధా క్వచి దదానీం కిం ? । సురా దైత్యాసురై రపి ।
తేషా మ్ను నిధనం కర్తుం । ద్రువ మవ్యాజరక్షకః ॥ 27

శ్రీవత్సలక్షణ శ్శార్దూ । దక్షిణో వ శ్చ రక్షణే ।
మా భైషిష్ట సురా యూయం । మాప్రత్యూహోభవిష్యతి ॥ 28

అచిరా ద్భగవాన్ విష్ణుః । శ్రీనివాసః స్వరా డ్విభుః ।
ప్రత్యక్షో భవితా వ శ్చ । సర్వం సిద్ధం సమీహితమ్ ॥ 29

ఆమోదాదీన్ దివ్యలోకాన్ । సన్త్యజ్య భగవా స్త్వరిః ।
ఇదానీం రమతే లక్ష్మ్యై । నారాయణగిరే స్తపే ॥ 30

స్వామిపుష్కరిణీతీరే । సర్వాస్తర్యామ్యధోక్షజః ।
సహస్రశీర్షాపురుషః । సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ ॥ 31

త దితో దక్షిణం భాగం । భూమే ర్గచ్ఛత సత్వరాః ।
అవిష్ణు మస్తు వః కార్యం । బ్రహ్మాన్ద్రాత్రిదివాకరః ॥ 32

ఇత్యుక్త్వా తుసఖీ లక్ష్మ్యైః । సహసా ఽన్తర్దధేపి చ ।
తస్యాః శ్రుత్వా వచో విష్ణు । పత్నిసఖ్యాః సమాహితాః ॥ 33

పాలసముద్రమునుండి తెల్లతామరను బోలినట్టియు, తెల్లతామర దళమువలె విశాలమైన నేత్రములకలదియు నగు పాలకడలిపట్టికి సఖియగు నొక దివ్యసుందరి యావిర్భవించెను. 24

పద్మమువంటి సుందరమైన ముఖముగలదియు, పుణ్యరూపియు, ప్రేక్షకుల వ్యధలను బాపునట్టియు శ్రీయఃపతి యాజ్ఞచే సమస్త సంపదలను సమకూర్చునట్టి యా సుందరాంగి 25

లక్ష్మీసఖి భగవంతుని స్థానమును చెప్పుచు దేవతలకభయము నొసంగుట

ఆ దేవతను గూర్చి అమృతరసస్యందియగు వాక్కుతో విట్లు పల్కెను. ఓ దేవతలారా : మీకు స్వాగతమగుగాక : మీరేతెంచిన కార్యము సఫలమగుగాక : 26

ఓ దేవతలారా : మీకు దైత్యులవలనగాని, రాక్షసులవలనగాని ఏమైనను బాధలు కలుగుచున్నవా ఏమి : నిర్దిమి త్త భక్తరక్షకుడగు నారాయణుడు ఆ రాక్షసులను సంహరించుటకై విశ్వయముగ సంసిద్ధుడై యున్నాడు. 27

శ్రీవత్సమును వక్షస్థలమందుగల నా నారాయణుడు శారంగమను ధనుస్సును చేబూని మిమ్ములను గాపాడుటలో సమర్థుడు. మీరు భయపడకుడు. మీకిక నంతరాయము లుండవు. 28

అకర్మవక్కుడను కపా అవతారముల నెత్తువాడును సర్వవ్యాపకుడునగు శ్రీనివాసుడు త్వరలో మీకు దర్శనమొసంగును. మీ కోరికలన్నియు నీదేరినట్లే. 29

జ్ఞానశక్తి బలైశ్వర్యాదిషడ్గుణపూర్ణుడైన శ్రీ మహావిష్ణువు ఆమోద ప్రమోద సంమోదాది లోకములను విడిచి యిప్పుడు లక్ష్మితో నారాయణాద్రియందు ప్రీతితో వర్తించుచున్నాడు. 30

వేయి తలలుకలవాడు, వేయి కన్నులను కాళ్ళను కలవాడు, అన్నిటిలోను అంతర్యామిగానుండి శాసించువాడు, స్వాధీనసకలేంద్రియుడు నగు స్వామి స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున నివసించుచున్నాడు. 31

కావున మీరిప్పుడు వెంటనే భూమికి దక్షిణ భాగమువైపు యేగుడు. మీవని నిరాఘాటముగ నెఱవేరును. 32

అని లక్ష్మీ సహచరి బ్రహ్మాండ్రాది దేవతలను గూర్చి పలికి వెంటనే యదృశ్యమయ్యెను. ఆ సఖీవచనములను విన్నవారై దేవతలందరును స్వస్థచిత్తులై 33

ప్రణమ్య దణ్ణవ ద్దేశం । తం పరీయుః ప్రదక్షిణమ్ ।
 సప్రీతమనసా దేవా । సావదానాః ససమ్భ్రమాః ॥
 తస్మా ద్దక్షిణతో భూమి । భాగం గన్తుం ప్రచక్రముః ॥

34

బ్రహ్మాదీనాం క్షీరార్ణవాత్ శ్రీనారాయణాచలాగమనమ్

తత స్తే విభుధా స్సర్వే । పరమేష్ఠిపురోగమాః ।
 భూయో నారాయణగిరేః । పాదా నాశ్రియ్య ర్ముదా ॥

35

పుణ్యాతిపుణ్యతోయాని । సరాంసి సరిత శ్చ హి ।
 సేవమానాః కృతాతిభ్యాః । సిద్ధపక్షై శ్చ తాపనైః ॥

36

మిథునైః కిన్నరాణాం హి । లతాగృహనివాసిభిః ।
 గీయమానాని గీతాని । ప్రాదుర్భావాత్మకాని చ ॥

37

మన్ద్రీమద్యోచ్చమహిమ । మాధురీధూర్వహాణిచ ।
 శీలాతలేషుకృష్ణాంతః । సర్పాయేషుసమాశ్రితాః ॥

38

సప్తతన్త్రీనాదగర్భ । సప్తస్వరవిభావనమ్ ।
 పేణువీణామృదంగాధ్యం । నవనాట్యరసాన్వితమ్ ॥

39

అవిర్భావాత్మకం కాల । శ్రుతికల్పితమూర్చనమ్ ।
 అప్సరోగణసజ్జీతం । లోకయన్తో ఒథ తే శనైః ।
 వీతక్లేశా వీతమోహాః । విమలానందభావనాః ॥

40

స్వామిపుష్కరిణీవర్ణ నమ్

నారాయణాద్రో ప్రాపు శ్చ । సామిపుష్కరిణీతటమ్ ।
 క్రొజ్జైః కారణైవై ర్హంనైః । సారనై స్సరనస్వరైః ॥

41

తారాభి శ్చ బలాకాభిః । అన్యై ర్వనవయోగజైః ।
 వివిదాన్తరకల్లోల । కోలాహలసమాకులమ్ ॥

42

ఆ దివ్యదేశమునకు సాష్టాంగముగ ప్రణమిల్లి దానికి ప్రదక్షిణ మొనరించిరి.
వారు మిక్కిలి తొందరలోనున్నను సావధానముగ మాత్రముండిరి. అచ్చటినుండి దక్షిణ
భాగమున్మగూర్చి బయలువెడలిరి. 34

బ్రహ్మాదులు క్షీరసాగరమునుండి నారాయణాద్రి కేతెంచుట

అటుపిమ్మట బ్రహ్మను పురస్కరించుకొనిన ఆ దేవతలందఱును తిరిగివచ్చి
నారాయణాద్రి ప్రత్యంతప్రాంతముల నానందముతో నాశ్రయించిరి. 35

నిరతిశయ పుణ్యప్రదములగు తీర్థములతో నిండిన పెద్ద చెరువులను, నదులను
సేవించుచు సిద్ధులయొక్కయు, తాపసులయొక్కయు సంఘములచే నతిధిపూజలు
గావింపబడిరి. 36

పొదరిండ్లలో నివసించు కిన్నర మిథునములచే మందమధ్యమ ఉచ్చైస్సర్వరము
లతో పాడబడుచున్న మధురరసభరితములగు భగవదవతారకథా సందర్భములతో గూడి
యున్న గీతములను వినుచు సర్పములు పరుండియున్న పెద్ద బండలున్నవి. 37,38

సప్తస్వరములను పలుకు సప్తతన్త్రులను మ్రోగించు వీణలు, పిల్లనగ్రోవులు,
మద్దెలడ్డనులతో నాట్యానుగుణ నవరసములతో నొప్పుచున్న 39

భగవదవతారములను గూర్చిన అప్పరస శ్రీజన సంగీతమును అనుభవించుచు
వారలను జూచుచు, వారు మెల్లమెల్లగా యాత్రాయాసమునుబాసి విగతమోహులై దుఃఖ
గంధరహితానందము ననుభవించుచు 40

స్వామిపుష్కరిణీ వర్ణనము

నారాయణాద్రియందున్న స్వామిపుష్కరిణీ తీరమునకు చేరిరి. (ఆ తీరవర్ణ
నము) రసవంతమైన కూతలుగల కొంగలు, కన్నెలేడి పక్షులు, హంసలు, బెగ్గురులు 41

తెల్లకొక్కెరలు, ఇంకను అనేక అడవి పక్షిసమూహములచేతను, పుష్క-
రిణీయందలి తరంగధ్వనులచేతను నిండియున్నట్టియు 42

తమాలై స్తలకైః పూగైః । నరికేళై శ్చ పాటలైః ।
తేతకై స్సురపున్నగైః । పున్నగైః పుత్రదీపకైః ॥ 43

జమ్బీరై శ్చమ్మకై శ్చూతైః । లికుచైః కుటజై ర్నైః
మద్దరైః కేసరై శ్చేవత । మద్దరైః హరివన్దనైః ॥ 44

కింకుకాళోకసన్తాన । సాలనీపహరీతకైః ।
శ్రీవృక్షై శ్చన్దనై ర్విలైః । కదళీభిశ్చ దాడిమైః ॥ 45

మాతులుజైః కురవకైః । కన్దైః అమలజమ్బుభిః ।
సమన్తత స్సమాక్షీర్ణం । సాస్పృచ్ఛాయై శ్చభూరుహైః ॥ 46

వీరుద్భి ర్దమనీభి శ్చ । మాధవీమాలతీ భద్రైః ।
ఫలపుష్పద్రుమైః పుల్లైః । మల్లవనశాతిభిః ॥ 47

జాతీభి శ్చతపత్రీభిః । పరాభి ర్విష్ణుపర్ణకైః ।
మలసీకృష్ణతులశీ । పశరతులసీశతైః ॥ 48

సన్ధ్యావరైః త్రిసంధీభిః । జపాభిః కరవీరకైః ।
శృంగబేరైః హరిద్రాభిః । కర్పూరైః రజనీకులైః ॥ 49

పసనై రార్ద్రపసనైః । అనేకైః కన్దజాతిభిః ।
పుణ్యగన్ధం కిరన్తీభిః । లతాతతిభి రావృతమ్ ॥ 50

కల్పారకమలానీక । మధుమ త్తమధువ్రతైః ।
కూజద్భిః కోకిలై శ్చాపి । మదాన్దైః మహితాన్తరమ్ ॥ 51

సమాశ్రితార్తిహరణ । సాస్పృచ్ఛాయం సమన్తతః ।
తత్ర స్థిత్యా ముహూర్తం తే । బ్రహ్మద్యా దేవతాగణాః ॥ 52

చీకటిచెట్లు, తిలకవృక్షములు, కొబ్బరిచెట్లు, కలిగొట్టుచెట్లు, మొగలిచెట్లు, దేవ
పున్నాగచెట్లు, పొన్నచెట్లు, పుత్రదీపక వృక్షములు 43

పెద్దనిమ్మలు, సంపెంగలు, మామిడి, చిన్ననిమ్మ, కొండమల్లె, మట్టి, ఎర్ర
మందార, మొగలి, తెల్లమందార, హరిచందన వృక్షములచేతను 44

మోదుగ, అశోక, కల్ప, మద్ది, కడిమి, కరక, చిన్నమారేడు, చందన, పెద్ద
మారేడు, అరటి, దానిమ్మచెట్లచేతను 45

మాదీఫల, పెద్దగోరింట, మల్లి, నిర్మలనేరేడు, మొదలగు దట్టమైన నీడలవిచ్చు
పెద్దచెట్లచే వ్యాప్తమైనట్టియు 46

తీగల పొదలచేతను, దమనీలతికలచేతను, బండిగురివింద, జాజి, చంద్ర
మొదలగు చెట్లచేతను, ఫలములను పుష్పాలను యిచ్చు వికసించియున్న చెట్లతోను, అడవి
మొల్ల జాతి తీగలచేతను 47

మంచి జాతికిచెందిన తామర పుష్పాలచేతను, ఉత్తమమైన విష్ణువర్ణక మనబడు
ఓషధి వృక్షములచేతను, శ్వేతతులసీ, కృష్ణతులసీ మొదలగు పెక్కు తులసీ వృక్షముల
చేతను 48

సాయంకాలము పూయు చంద్రకాంతలు, మూడు సంద్యలలోను పూచు వృక్ష
విశేషములు, మంతెనచెట్లు, కరివేపాకు, ఆల్లముచెట్లు, పసుపుచెట్లు, కర్పూర వృక్షములు.
రాత్రులందు పూచు రాత్రిరాణీ చెట్లు 49

పసనచెట్లు, సదాపసనచెట్లు, అనేక రకముల దుంపజాతులు, మొదలగు చెట్ల
చేతను, మంచి పరిమళమును వెదజల్లునట్టి యనేక తీగెలచే నావరింపబడియున్నట్టివియు 50

ఎరుపు తెలుపు కలసిన కలవపుష్పాల యందున్నట్టియు, తామరపుష్పాల యందు
న్నట్టియు తేనెను త్రాగి మదించిన తుమ్మెదలతోను, మిక్కిలి మదించి కూయుచున్న
కోకిలలచేతను, దర్శనీయ భూతాగమలు కలిగినట్టియు 51

దగ్గరకువచ్చినవారి తాపమును హరించు దట్టని నీడలు ఆంతటను కలిగినట్టియు,
నా స్వామిపుష్కరిణీ తటప్రదేశమునందు ఆ బ్రహ్మాది దేవతాగణములొక జ్ఞానముండి 52

కమలాఽఽక్ర్యాఽఽ బ్రహ్మాదికృత శ్రీనివాస సాక్షాత్కారోద్దోగః

క్షీరాబ్ధికన్యాసఖ్యాస్తు । సంస్మరన్తో వచ శ్శుభమ్ ।
శ్రీయశ్శ్రీయం శ్రీనివాసం । శ్రీవత్సకృతలక్షణమ్ ॥ 53

శ్రీకణ్ఠకృతకైంకర్యం । శ్రీమహీమహితం హితమ్ ।
ఏక మేకాయనవిదా । మేకాంతహృదయాలయమ్ ॥ 54

ద్వితీయామ్నాయనిష్ఠానా । మాతృనా మాతృభూతిదమ్ ।
త్రిమూర్తి మత్రిగుణకం । త్రివిధాత్మకకాలకమ్ ॥ 55

చతుర్మూర్తిధరం శాంతం । చతుర్వింశతిమూర్తికమ్ ।
చతుర్థావస్థాతిభూమిం । చతుర్వర్గఫలప్రదమ్ ॥ 56

పఞ్చోపనిషదాత్మానం । పఞ్చరాత్రప్రవర్తకమ్ ।
పఞ్చాధర్వశిరోరత్నం । పఞ్చమూర్తిధరం పరమ్ ॥ 57

షడధ్వమయచక్రస్థ । షట్కోటిగృహమేధినమ్ ।
సప్తార్చిఃపఞ్జరావాస । హంసం పరమహంసకమ్ ॥ 58

అష్టాఙ్గయోగవిత్సిర్ధ । సంఘహృత్పద్మవాసకమ్ ।
దశావతారచతురం । దశానన శిరశ్చిదమ్ ॥ 59

చరమోపాయ సుగమం । చరాచరగురుం హరిమ్ ।
గణ్గజన్మగృహాన్గృహం । పాదపఙ్కజవై భవమ్ ॥ 60

ప్రణతార్తిహరం ప్రాజ్ఞం । ప్రణవార్థ ప్రభావకమ్ ।
ప్రసాదమాత్ర ప్రభవ । ప్రమామాత్ర ప్రమాణకమ్ ॥ 61

అవ్యాజమిత్రం శత్రుఘ్నం । శరణ్యం శరణార్థినమ్ ।
జ్ఞానశక్తిబలైశ్వర్య । వీర్యతేజోవిజృమ్భితమ్ ॥ 62

కమలాని చెప్పినట్లు బ్రహ్మాదులు గావించిన శ్రీనివాసుని
సాక్షాత్కార ప్రయత్నము

లక్ష్మీ ప్రియసఖి చెప్పిన మంచి మాటలను బ్రహ్మాదులు జ్ఞాపకమునకు తెచ్చు
కొని లక్ష్మీకి విశ్వాశ్రయభూతుడగునట్టియు, శ్రీవత్సమను మచ్చను వక్షస్థమున కంది
యున్నట్టియు 53

రుద్రునిచే నారాధింపబడినట్టియు, భూదేవిచే పూజింపబడినట్టియు, అందరకు
హితుడైనట్టియు, ఏకాయనశాఖీయుల కద్వితీయుడైనట్టియు, పరమైకాంతుల హృదయము
నందు నిత్యవాసము చేయునట్టియు 54

యజుర్వేదీయులగు భక్తులకు ఆత్మైశ్వర్యము నొసంగునట్టియు, బ్రహ్మ విష్ణు
మహేశ్వరుల కంతర్యామియగునట్టియు, భూతభవిష్యద్వర్తమాన కాలాధిపతియైనట్టియు 55

వాసుదేవ, సంకర్షణ, ప్రద్యుమ్న, అనిరుద్ధ రూపములతో నున్నవాడును,
ఆకలి, దప్పి, శోక, మోహము, జరామరణములు లేనివాడును, యరువదినాలుగు తత్వ
ముల కంతరాత్మయు, బాల్య, కౌమార, యౌవన, వార్ధక్యస్థలు లేనట్టియు, ధర్మార్థ
కామ మోక్షములనిచ్చునట్టియు 56

పరమేశ్వరమూనిత్యాది పంచోపనిషత్ప్రాయమైన శరీరము కలవాడును, పాంచ
రాత్రాగమ ప్రవర్తకుడును, ఐదువిధములైన ఆధర్వణోపనిషత్తులయందు ప్రధానుడుగా
ప్రతిపాదింపబడునట్టియు, పరవ్యూహవిభవాన్తర్యామ్యర్పా రూపధారియైనట్టియు 57

సూర్యమండల మధ్యన ర్మియును, పరమహంసవలె నిర్లిప్త స్వభావుడును 58

అష్టాంగయోగములను బాగుగనెఱింగిన పిదప బృందములయొక్క హృదయ
ములయందు నివసించుచున్నట్టియు, దశావతారములను నేర్పుతో ధరించునట్టియు, రావ
ణుని సంహరించినట్టియు 59

ప్రపత్తిచే సుఖముగ పొందదగినట్టియు, స్థిరచరములకు గురుడగునట్టియు,
గంగనుబట్టించు బొట్టనప్రేరగల పాదమహిమ గలిగినట్టియు 60

ఓక్తుల బాదలను బాపునట్టియు, సర్వజ్ఞుడైనట్టియు, ఏకాక్షరమగు ఓంకార
ప్రతిపాద్య ప్రభావమును కలిగియున్నట్టియు, తన యనుగ్రహముచే జనించు భక్తిచేతను
మాత్రమే యెరుంగదగియున్నట్టియు 61

పిర్వైతుకపాతైషియై శత్రుసంహార మొనరించునట్టియు, తనను పాయమని
నమ్మినవారిని రక్షించుటలో దక్షుడైనట్టియు, జ్ఞానశక్త్యాదిషడ్గుణస్ఫూర్తి కలిగియున్నట్టియు

రజస్తమస్సత్త్వసజ్ఞః । విమోహితజగత్త్రయమ్ ।
సంసృష్టిస్థితిసంహారః । నిగ్రహానుగ్రహాత్మకమ్ ॥ 63

దత్తానా మవ్యభక్తానాం । చింతనా నోక్షకారణమ్ ।
నాదాంతగగనావాసం । శుద్ధం సూక్ష్మం నిరజ్జనమ్ ॥ 64

నిరవద్యం నిరాకారం । నిరాబాధం నిరామయమ్ ।
నిరాశ్రయం నిస్తరజ్ఞః । నీరరాశినిభం విభుమ్ ॥ 65

అతీంద్రియం పరం బ్రహ్మ । చేంద్రియైః ప్రపృష్టు మిచ్ఛవః ।
ప్యూహాత్మక మిదం సూక్తం । సుపర్వాణః సముత్సుకాః,
ఉదాత్త ముచైచి ఉచ్ఛేరుః । సమ్ముతం నిరుపప్లవాః ॥ 66

శేషాద్రా శ్రీనివాససాక్షాత్కారాయ బ్రహ్మాదికృతస్తుతిః

జితం తే పుణ్డరీకాక్షః । నమస్తే విశ్వభావనః ।
నమస్తే అస్తు హృషీకేశః । మహాపురుషః పూర్వజః ॥ 67

నమః శ్రీరామనిలయః । నమః శ్రీవత్సలక్షణః ।
నమః త్రిధాత్మనే తుభ్యం । నమః శ్రీమనమోహన ॥ 68

నాకౌకప్రత్యనీకారే । నారాయణ నమో అస్తు తే ।
నాగపర్యజ్కుశయనః । అనాథనాథ నమో నమః ॥ 69

విశ్వసప్తే విశ్వభర్రే । విశ్వత్రాతే విచక్షణః ।
విశ్వస్తర్యామితే తుభ్యం । విశ్వోత్తర విభోః నమః ॥ 70

నత్త్వరజస్తమోగుణముచే ముల్లోకములను మోహింపజేయునట్టియు, సృష్టిం
చుట, రక్షించుట, సంహరించుట, కోపించుట, అనుగ్రహించుట యను పీఠిని స్వాభావిక
గుణములుగా కలిగియున్నట్టియు

63

భక్తులైనను, తదితరులైనను విశ్వలముగ ధ్యానింతురేని మోక్షము నొసంగు
నట్టియు, శబ్దమున కాకరమగు పరమవ్యోమమును నిలయముగా కలిగియున్నట్టియు, తన
సంపర్కముచే నన్నిటిని పావనమొనరించునట్టియు, సర్వాంతః ప్రవేశసమర్థుడైనట్టియు,
కర్మసంబంధగంధమైనను లేనట్టియు

64

దోషరహితుడైనట్టియు, ప్రాకృతాకారములు లేనట్టియు, ఏవిధమైన బాధలకును
లోనుగానట్టియు, వ్యాధిగంధరహితుడైనట్టియు, తనకొక ఆధారము నపేక్షింపనట్టియు,
సర్వవ్యాపకుడైనట్టియు

65

ఇంద్రియములకు గోచరింపనట్టి పూర్వహస్యరూపుడగు పరమాత్మను తమ
యింద్రియములతో నంటగోరినవారై దేవతలు పరమపురుషుని పంచపూర్వములను తెలుపు
మంత్రములమధ్యగల పురుషసూక్తము నుచ్చైస్సర్వముతో తొట్రుపడక నుదాత్తముగా
పఠించిరి.

66

శేషాద్రిపై శ్రీనివాసుని దర్శించగోరిన బ్రహ్మాదులు గావించిన స్తోత్రము

ఓ పుండరీకాక్షుడా : మేము నీకు జితులమై దాసులమైతిమి. సంకల్పముచే
సృష్టించు నారాయణా : నీకు వందనము. స్వాధీనేంద్రియా : నీకు నమోవాకములు చెందు
గాక : ఓ మహాపురుషా : నీ వందరకు నాదికారణభూతుడవు.

67

పరమపదవిలయా : వందనము. శ్రీపత్నమను గుర్తును వక్షస్థలమున వహించు
స్వామీ : వందనము. బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వర శరీరములతో రాజిల్లు నీకు వందనము.
కాంతిపుంజముచే లోకమును మోహింపజేయువాడా : నీకు నమస్కారము.

68

దేవశత్రువులను ద్రుంచువాడా : నారాయణా : నీకు వందనము. శేషశాయీ :
దిక్కులేని దీనుల బ్రోచువాడా : వందనము.

69

జగత్తులను సృష్టించువాడా : భరించువాడా : రక్షించువాడా : సర్వసమర్థుడా :
ప్రపంచమున కంతర్యామియైయుండి శాసించువాడా : ప్రపంచ మర్యాదలను దాటిపోయిన
వాడా : నీకు వందనము.

70

స్వామిపుష్కరిణీతీరే స్తుతిప్రసన్నభగవద్విమానావిభావః

ఏవ ముచ్చరతాం తేషాం । హర్షోత్పల్లాస్యచక్షుషామ్ ।
అగ్రే సుధాన్దసాం వ్యగ్ర । మనసాం సమృద్ధినిమ్ ॥

71

న్యక్కృతాభిలతేజస్కం । చక్షుర్హ రిసమీక్షితమ్ ।
పశ్చిమే స్వామిసరసః తీరే । ప్రత్యగ్రవిగ్రహమ్ ॥

72

విమాన మావిర్భూష । పిమలానందకారకమ్ ।
దివ్యదుస్తుభినిర్హోష । జయశబ్దసమన్వితమ్ ॥

73

ద్యోతయ చ్చ దిశ స్సర్వాః । పుష్పవృష్టిపురస్పరమ్ ।
తద్వీక్ష్య నిమిషా స్సర్వే । విమానం విస్మయాన్వితాః ॥

74

అభితుష్టపు రాత్మేకం । శ్రీనివాసం సమజ్ఞానమ్ ।

బ్రహ్మాదికృతవిమానమధ్యగత శ్రీనివాసస్తుతిః

జయ శ్రియః పతే విష్ణోః । జయ సత్యాచ్యుతానిశమ్ ।
జయాఽ నిరుద్ధభగవన్ । జయ పూరుషపూర్వజ ॥

75

జయే శః సర్వజగతాం । జయ శ్రీకణ్ఠపూజిత ।
జయాఽఽత్యేకస్వరణీవాతో । జయ త్వ మపరాజిత ॥

76

శ్రీశ్రీనివాసావిభావః

స్తుత్యా నయా ప్రసన్నోఽస్మిన్ । విమానే పరమః స్వరాట్ ।
సహస్రాదిత్యసంజ్ఞాశః । సహస్రేంద్రసమప్రభః ॥

77

సహస్రహతభు క్షృణోః । విఖ్యాతవిభవోదయః ।
చతుర్ముఖ శృణ్ణచక్ర । వరావనతహస్తకః ॥

78

ఇట్టి స్తోత్రముచే సంతుష్టించెందిన శ్రీనివాసుడా పుష్కరిణీతటమున
తన విమానమును బుట్టించుట

ఇట్లుచ్చరించుచు ఆనందపారివశ్యమున వికపించియున్న ముఖములను, నేత్ర
ములను కలిగినట్టియు సంపదలనుగోరుచు తత్తరపడు హృదయములుగల నా దేవతల
సమక్షమున - 71

స్వేతర సమస్త తేజములను ధిక్కరించునట్టియు, చూడవారి నేత్రములను
మిరిమిట్లు గొలుపునట్టియు, నూతన రూపము గలిగినట్టియు 72

నిర్మలమైన ఆనందము నొసంగునట్టియు విమానమొకటి స్వామిపుష్కరిణీకి
పడమటి దిశయందు ఆకాశమున దేవతల దుండభిధ్వనులతో కూడిన జయశబ్దములతో
పుష్పవర్షములు కురియుచుండగ సాక్షాత్కరించెను. 73

అది యన్నిదిక్కులను వెఱగొందింపజేయుచుండెను. దానిని గాంచి దేవత
లందరును ఆశ్చర్యసాగరాంతర్నిమగ్నులైరి. నిఖిలాత్మలకు నభుదగు శ్రీనివాసుని తగిన
స్తోత్రములతో నుతించిరి. 74

విమానమధ్యమందున్న శ్రీనివాసుని బ్రహ్మాదులు స్తుతించుట

లక్ష్మీకాంతా : సర్వవ్యాపీ : సర్వోత్కృష్టముగా నుండుము. చేతనచేతన
నియతా : స్వరూపమునకు ఛ్యుతిలేనివాడా : జయంపుము. ఆంధ్రద్ధావతారా : షడ్గుణ
పూర్ణా : నీకు జయము. సకల చేతనుల కాదికారణభూతుడా : జయము జయము. 75

సకలలోకపాలకా : నీకు జయము. రుద్రునిచే బూజింపబడిన స్వామీ : నీకు
జయము. అనన్యేశ్వరా : నీకు జయము. జీవనౌషధమా : నీకు జయము. ఎవ్వనిచేగాని,
నెప్పుడుగాని పరాజయము నెఱుంగనివాడా : నీకు జయము. 76

శ్రీ శ్రీనివాసులు సాక్షాత్కరించుట

ఇట్లు దేవతలు గావించిన స్తోత్రముచే ప్రసన్నుడైన శ్రీనివాసుడా విమానము
నందే తన ప్రాభవముట్టిపడ వేయి సూర్యులొక్కసారి యుదయించినట్లు వెలుంగుచు
వేయి చంద్రులొక్కసారి వెలుంగునట్లు వెలుంగుచు 77

వేయి యగ్నిహోత్రము లొక్కసారి వెలుంగుచున్నట్లు వెలుంగుచు జగత్ప్ర
సిద్ధమైన మహిమతో పరుర్బుజములను ధరించి. శంఖ చక్రాయుధముల భారముచే
నొకింత వంగిన భుజములు కలవాడై 78

శ్రీవత్సకౌస్తుభోరస్కో . వైజయన్త్యా విరాజితః ।
ఉద్యత్ప్రచణ్డమార్తాణ్ణ । ప్రతీకాశకిరీటకః ॥ 79

మాణిక్యకణ్ఠహరశ్రీ . వీరపట్టవిరాజితః ।
కర్ణపాలీసమాలమ్బి । మకరాననకుణ్డలః ॥ 80

హారకేయూరకటక . కంజకాంక్షదసున్దరః ।
అఙ్గాశీయఘన్నకరో . దరబన్ధనశోభితః ॥ 81

ప్రవాళముక్తాప్రత్యుష్ట . నవరత్నసుదామకః ।
శృంజలబ్ధకౌశ్ఠేయ . కింకిణీకకటిస్థలః ॥ 82

పీతకాశేయవసనో . దీప్తమణ్డీరహంసకః ।
కింకిణీదామాఙ్గాశీయ . విరాజితపదామ్బుజః ॥ 83

సర్వాభరణసంయుక్తః . సర్వావయవసున్దరః ।
పుణ్డరీకవిశాలాక్షః । పుష్పదామవిరాజితః ॥ 84

అష్టాక్షైర్ధూపకైర్ధూవ్యాః । లేపనైః పుంజ్యగన్ధిభిః ।
సమ్యక్స్థానాన్కితాఙ్గాశ్రీః । పూర్ణచన్ద్రనిభాననః ॥ 85

అప్రాకృతాఙ్గామహిమా । ప్రాకృతాఙ్గావిడమ్బునః ।
ప్రాదుర్భూతావభగవాన్ . భక్తభావాత్మకః పుమాన్ ॥ 86

బ్రహ్మాదీన్ ప్రతి భగవత్కృతకుశలప్రశ్నః

ఈషదుత్పయమానస్తు . గీర్వాణాన్ వీక్ష్య విస్మితాన్ ।
బభాషేచసురశ్రేష్ఠః । పూర్వాన్ పూర్వవిదాత్మభూః ॥ 87

శ్రీభగవాన్ —

కచ్చిద్దేవాః । స్వాగతం వః । సహస్రాక్షపురోగమాః ।
పితామహం పురస్కృత్య । కిమర్థం యూయ మాగతాః ॥ 88

వక్షస్థలమున శ్రీవత్సము తొస్తుభమాజీకృతము, వైజయంతిమాలము నలరారుచుండ తీక్షణిరణుడగు సూర్యుడుదయించుచున్నాడో యనిపించు కిరీటము శిరమున రాజిల్లు

మాజీకృతములతో గ్రుచ్చబడిన హారకాంతితోను, వీరసట్టముతోను విరాజిల్లుచు రెండు చెవులనుండియు వ్రేలాడు మకరకుండల కాంతులు తాండవించుచుండ 80

ముత్యాలహరములు, భుజకీర్తులు, మురుగులు, తోడాలు, బాహుబందులతో సుందరుడై, ఉంగరములచే గప్పబడిన వ్రేళ్ళతోను, మొలకు విగించిన కాళీకోకతోను శోభించుచున్నవాడై 81

పగడములు, ముత్యములతోచేర్చి గ్రుచ్చబడిన నవరత్నహరమును ధరించిన వాడై, చిరుగంటల గొలుసుచే చుట్టువారుకొనిన నడుముకలవాడై 82

పచ్చని పీతాంబరమును ధరించి ప్రజ్వలించుచు, హంసవ్వసల పీనుచున్న నూపురములతోను చిరుగంటల బంగారు మాలతోను, ఉంగరములతోను విరాజిల్లు పాద పద్మములు కలవాడై 83

ఆపాదమస్తకము స్వస్థస్థానముల నుండదగిన ఆభరణములులతో నలంకరింపబడినవాడై శోభాయమాన సకలావయవుడై, ఎర్రతామరవంటి సుందర విళాల నేతములు కలవాడై, పుష్పమాలాలంకృతకంఠుడై 84

సౌగంధ్యము, కైత్యము, మార్దవము, సౌరూప్యము మొదలగు ఎనిమిది గుణములుకలిగి దేహకాంతి వినుమడింపజేయుచు పుణ్యగంధములను చిమ్ముచున్న మైపూతలతో నా యా స్థానములలో రెస్సగ నలంకరించుకొని ప్రకాశించుచు, పూర్ణిమనాటి చంద్రునిబోలిన ముఖముకలవాడై 85

అప్రాకృతమైన ఆంగసౌష్ఠవమును కలిగియున్నను లోకవిదంబనకై ప్రాకృత దేహధారివలె గాన్పించువాడై, భక్తుల తావనామయుడైన, షడ్గుణపూర్ణుడైన పరమపురుషుడవిర్భవించెను. 86

భగవానుడు బ్రహ్మాదులను కుశలప్రశ్న గావించుట

ఆశ్చర్యచకితులై విస్వేరబోయి విలచి చూచుచున్న దేవతలను జూచి శ్రీవివాసుడు చిరునగవు తటకొత్తు నెమ్మొముతో దేవాదిదేవుడును, సర్వజ్ఞుడును నగు నా పరమపురుషు డిట్లు పలికెను. 87

భగవంతుడు —

దేవేంద్రుడు మొదలుగాగల నో దేవతలారా : సుఖముగ నేతెంచినారుగదా : బ్రహ్మదేవుని ముందుంచుకొని మీరందరేల విచ్చేసిరి : 88

కచ్చి త్రాప్యేణ బాధ్యద్వే । ద్రువ మవ్యాజశత్రుభిః ।
ఏవ ముక్తే హృషీకేశే । కేశవే కేశమర్దనే ॥

89

భగవతే బ్రహ్మకృతలోకోపద్రవకార్యసురోదస్త విజ్ఞాపనమ్

ప్రత్యూదే విబుధశ్రేష్ఠః । ప్రణిపత్య పితామహః ।
జాగరూకే ఒత్ర భవతి । భగవన్ భక్తవత్సలే ॥

90

సర్వత్రారిష్ట మాసన్నం । త్వదధీనా వయం హితత్ ।
కింవా ఒకుశల మస్మాకం । జీవితం కష్టలోచన ॥

91

ఇంద్రాదయో లోకపాలా । వివర్ణవదనా ఇమే ।
స్వపదప్రచ్యుతా దుఃస్థాః । స్వస్థా న ప్రచకాశరే ॥

92

దైవతానా మమీషా స్తు । భీతివిహ్వలచేతసామ్ ।
నక్తం దివం న చేరు స్స్వ । విమానాని వియత్తలే ॥

93

ఏతే హి ద్వాదశాదిత్యాః । తమోవిధ్వస్తదీప్తయః ।
గ్రస్తా ఇవ తమోభి స్తు । న బిభుః విగతప్రభాః ॥

94

అష్టౌ వసుగణాః ప్రాయో । నా సత్యో ద్వౌ చ నాకినౌ ।
బభాసిరే న వీతాభాః । ప్రణష్టవసుకా ఇవ ॥

95

మమ లోకే నివాస శ్చ । దుఃస్థితో ఒస్వస్థచేతసః ।
కైలాసవాసో రుద్రస్య । మహాక్లేశకరో ఒభవత్ ॥

96

స్వకృతి ప్రీడయా సో ఒపి । తత్తైవ వ్యవతిష్ఠతే ।
కశ్చిన్నిదాన మేతేషాం । తృణీకృతజగత్త్రయః ॥

97

అమరారి రితి ఖ్యాతో । దైతేయేన్ద్రో మహేన్ద్రాజిత్ ।
శిపివిష్టం సముద్దిశ్య । దుర్విసితగణాధిపమ్ ॥

98

“విష్కారణ శత్రులగు రాక్షసబ్రువులచే తరుచుగ బాధపెట్టబడుచున్నారా : బానిది నిజమేకావచ్చును” అని యిట్లు జితేంద్రియుడును కేశహంకయు ప్రశస్త శిరోజు ములనుకలిగియున్న నారాయణుడగుగగనే — 89

బ్రహ్మ నారాయణునకు లోకమునకు ముప్పల నాపాదించు

రాక్షసుల చరిత్రనివేదించుట

దేవనాయకుడగు చతుర్ముఖుడు నమస్కరించి యిట్లు పలికెను. భక్తవత్సలా : స్వామీ : నీవు మా రాక్షసలో నేమరక వేంచేసియుండగా 90

పుండరీకాక్ష : అందరకును దాపరించు అరిష్టములు నీ యధీనమునందున్న మాకెట్లువచ్చును ? మా జీవితమున కమంగళము లేమియుండును : 91

యంద్రాదులును, లోకపాలురును చూడుము ఎట్లు మలినములుగా గాన్పించుచున్నారో. పాపము వారు స్థానభ్రష్టులై దురవస్థ ననుభవించుచు స్వస్థచిత్తులుగా గోచరించుటలేదుగదా : 92

భయభీతహృదయులగు నీ దేవతల విమానములు దివారాత్రములు ఆకసమున తిరుగుటయేలేదు. 93

ఈ వన్నెందుగురు సూర్యులును దుఃఖానుభవముచే భ్రష్టతేజస్కులై చీకట్లావరించివో యనునట్లు కాంతిఊన్ములై ప్రకాశించకయున్నారు. 94

అష్టదశపులును, నానత్యులను యిద్దరు స్వర్గవైద్యులున్ను భ్రష్టైశ్వర్యులవలె తేజోవిహీనులై బాసిల్లకయున్నారు. 95

బెంగగొనిన షనస్సుగల నాకును సత్యలోకమున వాసము దుస్తరముగానున్నది. వేయేల మన రుద్రునకు కైలాసవాసము మిక్కిలి దుఃఖావహముగానున్నది. 96

పాపము తన కన్ను తానే పొడుచుకున్నట్లు తానే (వారికి వరములిచ్చి) తెచ్చి పెట్టుకొనిన పీడయగుటచే చప్పగ నచ్చటనే పడియున్నాడు. వీరి దౌష్ట్యమున కండగా ముల్లోకముల నొక గడ్డిపరకగ భావించు నొకడున్నాడు. 97

వాడు దేవేంద్రుని కూడ నోడించి రాక్షసరాజగు ఆమరారియని ప్రసిద్ధి కెక్కినవాడు. 98

ఘోరాకారో ఘోరతరం । చకరాతిదిరం తపః ।

తపసా తేన సస్తుష్టః । పినాకీ స చ తామసః ॥

99

అజయ్యత్స మవధ్యత్స । మమరై రమరాధి సైః ।

అన్యై రతిజలై నై చ । తస్మై దుర్మేధనే దదౌ ॥

100

అమరారి ర్దివిషదాం । అన్యేషాం చ సతా మరిః ।

దుష్టాత్మా దుష్టచేతాః స । త్రిషు లోకేషు చ్చేష్టతే ॥

101

పిశేషతో దేవవర్గాన్ । దర్శిదాన్ దీనమానసాన్ ।

దివానిశం సదా క్షారః । తదా ప్రభృతి బాధతే ॥

102

తైత్యారిః దేవతామిత్రం । శార్క్లి ఖడ్గీ చ చక్రభృత్ ।

దేవః ప్రమాణం సర్వేషాం । అన్తర్యామీ భవాన్ స్వతః ॥

103

నమ స్తే కమలాకాన్తః । నమః కమలలోచనః ।

నమః కారుణ్యపుణ్యశ్రీః । నమః కాలాత్మకః ప్రభో ॥

104

అర్దితాన్ అసురేంద్రేణ । దుర్బ్బదా చా మరారిణా ।

అస్మా ననేకవిధయా । భవాన్ రక్షతు రక్షతు ।

105

ఇతి బ్రువాణే గీర్వాణ । గణే శ్రేయోభిశంసిని ॥

బ్రహ్మద్విపార్థనయా భగవదుక్తాభయోక్తిః

శరత్ప్రత్యగ్రఫుల్లాబ్జ । వక్త్రాభేవరమేషిని ।

కారుణ్యామృతవారాశి । కల్లోలామృతలీలయా ॥

106

వీక్షయా వీక్ష్య విశ్వాత్మా । విధ్వస్తజరయా ౭౭దరాత్ ।

ఉవాచ భగవాన్ విష్ణుః । స్మయమానముఖామ్బుజః ॥

107

భయంకరాకారుడగువాడు అవిదేయులగు గణములకు ప్రభువగు రుద్రునిగూర్చి
యెవ్వరను చేయలేని మిక్కిలి ఘోరమైన తపంబొనరించెను. ఆ తాపస చక్రవర్తియగు
నా శివుడు తపస్సునకు సంతృప్తుడై

99

ఆ దుర్బుద్ధికి దేవతలచేగాని, దేవాదివతులచేగాని మరి యితరయెట్టి బలాధ్యులచే
గాని జయింప శక్యముకాకుండుటను, చంపబడకుండుటను వరములుగా ప్రసాదించెను 100

ఆ యమరారి రాక్షసుడు దేవతలకును, ఇతర సజ్జన పురుషులకును శత్రువై
దుర్మార్గుడై, దుర్బుద్ధియై మాడులోకములలోను యదేష్టముగా తిరుగజొచ్చెను. 101

అది మొదలు ఆకూర్చుడు ప్రధానముగా దేవతాబృందములను, దీనమనస్కు
లగు దరిద్రులను రాత్రింబవళ్లు బాధింపదొడంగెను. 102

స్వామీ! నీవు రాక్షసహస్తపు. దేవతలకు మిత్రుడవు. శౌరంగమను ధనస్సును,
నందమను ఖడ్గమును, చక్రమును చేబూనియుండువు. సహజముగనే యందరి యంత
రాత్మలలో సంతర్వామియై వేంచేసియుండు నీవే యెఱుంగుదువు. నీ దయ. 103

లక్ష్మీవతే! నీకు వందనము, పుండరీకాక్ష! నమస్కారము, దయాసముద్రా!
నమోవాకములు. యమున కంఠర్యామివై సంహారము నొనరిండు నీకు మా వందనము 104

దేవశత్రువును దుష్టహృదయుడును నగు రాక్షసరాజుచే ననేక రీతుల పీడింప
బడుచున్నాము, నాదా! మమ్ములను నీవు కాపాడుము. కాపాడుము, 105

దేవతలంద రిట్లు పలుకుచుండగ వీరి శ్రేయస్సునే గోరునట్టియు, శరద్రుతువు
నందు నూతనముగ వికసించిన తామరపువ్వువంటి ముఖశోభగల చతుర్ముఖుడును పలుకు
చుండగను, బ్రహ్మాదులిట్లు ప్రార్థించగా కృపాపీయాష సాగరతరంగములవంటి కటాక్ష
వీక్షణములచే 106

వారిని జూచి వారి తాపమంతయు సంతరించునట్లు సర్వాత్ముడు ఆదరముతో
చిరునగవు ముఖపద్మమున తళుక్వొత్త పూజ్యాడగు నా శ్రీ మహావిష్ణువు 107

దంతపట్టి-ద్యుతిజ్యోత్స్నా । స్నపితాఽశాన్తరాలకః ।

“మా భిక్షుతు భవన్తోఽహం । కరిష్యే తత్రప్రతిక్రియామ్ ॥ 108

స్వస్మిన్ స్వస్మిన్ పదే యూయం । స్థాతారోఽనార్త మేవ చ ।

వధ్యవీవత్వవధ్యత్వం । ప్రాప్తవానపిహునిః ॥ 109

రక్షోగణసంహారాయ భగవత్కృతకుముదాక్షనియోజనమ్

అమరారి రముష్యా స్తు । త్రిలోక్యా దుష్టకణ్ణకః ।

ఇత్యుక్త్వా తాన్ సురగణాన్ । సుప్రసన్నః సురర్షభః ॥ 110

ఇగ్గితాకారచేష్టాజ్ఞం । ఇన్దిరారమణః ప్రభుః ।

కుముదాక్షం గణాధ్యక్షం । గదాపాణిముదైక్షత ॥ 111

శ్రీవత్సకౌస్తుభాభ్యాం చ । ఋతే సారూప్యసమృదమ్ ।

విష్యక్సేనాభిదానం చ । నేనాపత్యం ప్రదాయ చ ॥ 112

నియుజ్య తం తస్య వదేఽ । మరారాతేః గణాధిపమ్ ।

దేవాన్ సమ్భూష్య సహసా । సర్వాన్ స్వపదకాక్షిణః ॥ 113

భగవతో బ్రహ్మాదిప్రేషణపూర్వకమన్తరానమ్

కృత్వాఽభయప్రదానం చ । దత్త్వాఽఽశిష మనేకకః ।

స్మయమానముఖః శ్రీమాన్ । అచ్యుత స్తు తిరోదధే ॥ 114

తతో దేవా దేవదేవా । భిహితం వచనం హితమ్ ।

శ్రుత్వా ప్రీత్యా ప్రణమ్యై తం । దేశ ముద్దిశ్య చోర్జితమ్ ॥ 115

శిరస్య జ్వలిపుష్పా న । ప్యా బిన్దన్తః సుధాన్దసః ।

ప్రదక్షిణం పరిక్రమ్య । యయుః సంహృష్టమానసాః ॥ 116

తన దంత కాంతిచే దిగంతములను వెలుగొందించుచు ఓ దేవతలారా : మీరు క్షయపడకుడు. నేను దానికి ప్రతిక్రియను చేయుదును. 108

మీరు మీ స్థానములలో నిరుపద్రవముగ నుండగలరు. రుద్రునివలన చావకుండ వరమును బడసినను యీ రాక్షసుడు నాచే చంపబడితీరును. 109

రాక్షసబలమును నాశనముచేయుటకై భగవంతుడు
కుముదాక్షు నాదేశించుట

ఈ యమరారి దైత్యుడు మూడులోకములలో నుండువారికిని దుఃఖమునే కలిగించు దుష్టుడు అని సుప్రసన్నుడగు శ్రీయఃపతి ఆ దేవతలను గూర్చి పలికెను. 110

ఇంతలో చేత గదను ధరించిన యంగితజ్ఞుడైన గజాధ్యక్షుడగు కుముదాక్షుని ప్రభువగు నా శ్రీయఃపతి జూచెను. 111

శ్రీవత్సము, కౌస్తుభమాణిక్యమును తప్ప మిగిలిన సకల పరమాత్మ లక్షణము లతో నొప్పు విష్వక్సేను లను పేరుగల సేనానాయకుని కూడ తోడిచ్చి 112

తన గజాధిపతియగు కుముదాక్షుని అమరారిని చంపుటకై యజ్ఞాపించి తమ తమ పదవులను స్థిరముగ నేలుకొనగోరు దేవతలనందరితోను కొన్ని మాటలు పలికి 113

పరమాత్మ బ్రహ్మది దేవతలను పంపివేసి యంతర్ధానమగుట

ఇట్లభయమొసంగి, అనేకాశీస్సులనందజేసి, చిరునగవు ముఖమున తాండవించు చుండ నా లక్ష్మీనాథుడగు అద్యక్షుండంతర్ధానమయ్యెను. 114

అటు పిమ్మట దేవతలు తమ వాసస్థానములను గూర్చి శ్రీయఃపతి సెలవిచ్చిన హితమైన ఉదారమైన ఆదేశమును విని మిక్కిలి ఆనందముతో నమస్కరించి 115

తలయందు ఆంజలిని జోడించి ప్రదక్షిణముగా తిరిగి మిక్కిలి సంతుష్టాంత రంగులై ఆ దేవతలందరును తమ స్థానములకేగిరి. 116

శ్రీనివాసా వాసస్థలస్య సర్వఫలప్రదత్వవర్ణనమ్

దేవదర్శనః —

ఇతి దేవార్క మిత్రస్య । సర్వాస్త్యామినోవిభోః ।
అవిర్భావో మయాఽఽఖ్యాతః । శ్రీనివాసస్య దేవల ! ॥ 117

శృణ్వతాం పఠతాం చై వ । చతుర్వర్గఫలప్రదః ।
ఏతద్వై వైష్ణవం క్షేత్రం ! పవిత్రం చిత్రవై భవమ్ ॥ 118

అనాయాసేన జగతాం । అభీష్టఫలదాయకమ్ ।
ముక్తిభాణాం ముముక్షాణాం । లక్ష్మీవై భవకాంక్షిణమ్ ॥ 119

కిన్నరాణాం సరాణాం చ । సురాణాం సుఖశాలినామ్ ।
భూతానాం భూతయోనీనాం । భైరవాభైరవాత్మనామ్ ॥ 120

పరమైకాన్తినాం పంచ । కాలాకలుషితాత్మనామ్ ।
పంచశాఖాధర్వవిదాం పంచోపనిషదాత్మనామ్ ॥ 121

నిత్యానాం నియమస్థానాం । నివాసో యోగినా మపి ।
మాహాత్మ్య మస్య దేశస్య । వక్తుం వర్షశతై రపి ।
అశక్యం దేవల ! భవాన్ । కృతకృత్యః శుచిశ్రవాః ॥ 122

శ్రీశ్రీనివాసావతారదేశకాలనిర్ణయః

ఇత్థ మాత్మభువః కల్పే । హార్దామౌజభువో హరేః ।
ఆదౌ కృతయుగే జమ్బూ । ద్వీపే భారతవర్ష కే ॥ 123

గంగాయా దక్షిణే భాగే । యోజనానాం శతద్వయే ।
పంచయోజనమాత్రే తు । పూర్వామౌఢే స్తు పశ్చిమే ॥ 124

శ్రీనివాసుడు వేంచేసియున్న ప్రదేశము సకలఫలప్రదమని వర్ణించుట
దేవదర్శనుడు —

దేవలఘుషీ : ఇట్లు దేవశ్రేష్ఠుల హితైకతత్పరుడును, సర్వాంతర్యామియు నగు
జగన్నాథుడగు శ్రీనివాసుని యవతారమును గూర్చి నేను నీకు తెల్పితిని. 117

దీనిని చదివినవారికిని, వినినవారికిని యిది ధర్మార్థకామమోక్ష పురుషార్థముల
నొసంగును, ఇది విష్ణుపునకత్యంత ప్రియమైన పుణ్యదేశము. పాపహారి. ఆశ్చర్యకరమైన
మహిమకలది. 118

లోకులకు కష్టపడకుండగనే కోరిన కోరికలనిచ్చునది. ఇది ముక్తలకును,
మోక్షార్థులకును అపారైశ్వర్యకామకులను 119

కిన్నరులకును, మనుష్యులకును, సుఖానుభవపరులైన దేవతలకును, సమస్త
ప్రాణులకును, వానిని పుట్టిండు వారికిని, భయంకరమైన ప్రాణులకును, సౌమ్యమైన
ప్రాణులకును 120

వరమైకాంతులకును (ఈశ్వరునినుండి మోక్షమునైనను కోరనివారు) పంచ
కాలారాధనచే పవిత్రముగావించబడిన హృదయములు కలవారికిని, ఐదు శాఖలుగల
అధర్వోపనిషద్గర్థముల నెఱింగి యనుష్ఠించినవారికిని, వరమేష్టిపుమానిత్యాది ఐదు విధము
లైన ఉపవిషత్తులనబడు పంచభూతములచే విర్మింపబడిన దేహములు కలవారికిని 121

అనంత గరుడాది విత్యసూరులకును, శాస్త్రీయమైన నియమబద్ధమగు జీవితమును
గడుపువారికిని, యోగులకును నివాసయోగ్యమగు స్థానము. ఈ దేవదేవుని మహిమను
వర్ణించవలెననిన యెన్నివందల సంవత్సరములైనను శక్యముకాదు. దేవలా : నీవు కృత
కృత్యుడవు. నీ చెవులు దీనిని విని పావనమయ్యెను. 122

శ్రీనివాసుని యవతార దేశ, కాలములను నిర్ణయించుట

ఇట్లు బ్రహ్మకల్పమున ఉపాసకుల హృదయపుండరీకమును స్థానముగా గల
నారాయణుని ఆద్యకృతయుగమున జంబూద్వీపమున భారతవర్షమున 123

గంగానదికి దక్షిణదిగ్భాగమున రెండువందల యోజనముల దూరమునను,
తూర్పు సముద్రమునకు పశ్చిమదిశగా నైదు యోజనముల దూరమునందును 124

- మానే భాద్రపదే విష్ణుః । తిథా విష్ణుసమన్వితే ।
సిద్ధయోగే సోమవారే । గిరా నారాయణాహ్వయే ॥ 125
- స్వామిపుష్కరిణీతీరే । పశ్చిమే భూత్యపశ్చిమే ।
బృహద్రకాణాం బృందై స్తు । ప్రార్థితో లోకరక్షకః ॥ 126
- ఆవిర్భూవ భగవాన్ । శ్రీనివాసః పరఃపుమాన్ ।
శ్రీనివాసాయ మహతే । నిష్కలా నిష్కలాత్మనే ।
సమో అస్తు పద్మనేత్రాయ । పవిత్రాయా దివేధనే ॥ 127

ఇతి శ్రీపాద్మపురాణే క్షేత్రకాండే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే శ్రీశ్రీనివాసావిర్భావ
వర్ణనం నామ త్రయత్తింశో అధ్యాయః

చతుస్త్రింశో అధ్యాయః

పద్మసరోవరమాహాత్మ్యమ్

దేవలః —

- దేవదర్శన భూయో అపి । శ్రోతుం కౌతూహలం హి మే ।
పద్మాఖ్యసరసో బ్రహ్మన్ । మాహాత్మ్యం జన్మ మే వద ॥ 1
- యస్మిం స్తవస్యతో వైయా । సకేః సిద్ధి రుపాగతా ।
శుక స్తు ముక్త ఇతి వై । ప్రసిద్ధః జగతీ తతే ॥ 2
- బ్రహ్మలోకా దాగతో యః । శుకో అన్యో వా వదస్య మే ।
కృపాం మయి కురుష్వా ద్యుః । వద సర్వజ్ఞ మే గురో ॥ 3

- భృగుపాదాహతికుపితాయా లక్ష్మ్యైః కపిలాలయగమనమ్
శృణు పద్మాఖ్యసరస । ఉత్పత్తిం దేవలా ! ద్యు భోః । ।
భృగోః ఖ్యాత్యాం సమత్పన్నా । శ్రీః పూర్వః ధర్మనాయకః ॥ 4

బాద్రపదమాసమున ఏకాదశియందు శ్రీ మహావిష్ణు యోగమున సోమవారమున
నారాయణాద్రియందు 125

స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున ఐశ్వర్యమున కగ్రగణ్యమగు పదమటికట్టన
దేవతాగణములచే ప్రార్థింపబడిన లోకరక్షకుడైన పరమపురుషుడగు శ్రీనివాసుడు షడ్గుణో
పేతుడై యవతరించెను. 126

పూజ్యుడైనట్టియు, పుండరీకాక్షుడైనట్టియు, పవిత్రుడైనట్టియు, ఆద్యబ్రహ్మ
స్వరూపుడైనట్టియు, ఇంద్రియాధీనజ్ఞానము లేనట్టియు, పూర్ణకళాస్వరూపుడును నగు
శ్రీనివాసునికి నమస్కారము. 127

ఇది శ్రీ పద్మ పురాణమున కేత్రఖండమున శ్రీ వేంకటాచలమహావ్యక్తమున దేవల దేవదర్శనం
సంవాదమున శ్రీ శ్రీనివాసు లవతరించుట యనెడు ముప్పదిమూడవ అధ్యాయము

ముప్పదినాల్గవ అధ్యాయము

పద్మసరోవర మాహాత్మ్యము

దేవలుడు —

దేవదర్శనా ! పూజ్యుడా ! పద్మసరస్సుయొక్క పుట్టుకయును, మాహాత్మ్య
మును ఇంకను వినవలెనని నాకు చాల కుతూహలముగనున్నది. 1

ఏ ప్రదేశమున తపస్సునుచేయుటచే వ్యాసపుత్రుడగు శ్రీ కుకునకు సిద్ధి కర
తలామలకమైనదో దాని మాహాత్మ్యమును చెప్పుము. ప్రపంచమున శ్రీ కుకుడు ముక్తు
డయ్యెనని ప్రసిద్ధికలదుగదా ! 2

సర్వజ్ఞా ! నా గురువుంగవా ! నాయందు దయయించి యీ కుకుడు బ్రహ్మ
లోకమునుండి వచ్చిన కుకుడా ! వేరొకడా ! నాకు నెలవిమ్ము. 3

భృగుమహర్షి పాదముతో తన్నుటచే కోపగించిన లక్ష్మీదేవి
కపిలుని ఆలయమునకేగుట

ఓ దేవలా ! ధర్మనాయకా ! నేడు పద్మసరస్సుయొక్క పుట్టుకను గూర్చి
వినుము, పూర్వము లక్ష్మీదేవి భృగుమహర్షికి త్యాగియను భార్యయందు పుట్టినది, 4

భృగుపాదాహతస్యా స్య । విష్ణోః వై కుణ్ఠవాసినః ।

విప్రపాదరజఃస్పృష్టా । కుపితా కపిలాలయమ్ ॥

5

గత్వా పాతాలమూలం సా । మునినా తేన పూజితా ।

శ్రీమతా సా హితేనై వ । కపిలేన కృతాలయా ॥

6

పూజితా చ చిరం కాలం । తత్ర వాసం తదా ఒకరోత్ ।

ధరణీ సహితో విష్ణుః । లీలయా ధృతచామరః ॥

7

లక్ష్మ్యన్వేషణార్థం ధరాతలం ప్రతి భగవదాగమనమ్

తం మునిం పూజయిత్వా ఒధ । భృగుం బ్రహ్మర్షిసత్తమమ్ ।

నీలాం నిఃషీవ్య వై కుణ్ఠే । భూదేవ్యా భూమి మాగతః ॥

8

శఙ్ఖచక్రగదాకున్త । పాణిఃపద్మదతేక్షణః ।

శ్రీదేవ్యన్వేషణం కుర్వన్ । నానారూపి జనార్దనః ॥

9

షట్పాణ్శతకు దేశేషు । విచిన్వన్ పురుషోత్తమః ।

కొల్లాపురం సమాగమ్య । శ్రియో ఒధిష్ఠాన ముత్తమమ్ ॥

10

తత్రా పశ్య న్మహాలక్ష్మీం । అర్చారూపేణ రాజతీమ్ ।

అగస్త్యారాధితాం పూర్వం । ప్రతిష్ఠాప్యాఒలయోత్తమే ॥

11

తాం దృష్ట్వా తత్ర దేవేశో । మహితాం మునిసత్తమైః ।

అర్చయం శ్చ స్వయం విష్ణుః । ఉవాస దశ వత్సరాన్ ॥

12

శ్రీకొల్లాపురవాసిలక్ష్మీ మర్చయన్తం భగవన్తం ప్రత్య శరీరోక్తిః

అథా బ్రవీ త్తదా విష్ణుం । అశరీరా సరస్వతీ ।

విష్ణోః ప్రసీద భగవన్ । లక్ష్మీదర్శనలాలస ॥

13

ఇతో దక్షిణతో గచ్ఛ । కృష్ణవేణ్యో శ్చ దక్షిణే ।

ద్వావిశద్యోజనే విష్ణోః । సువర్ణముఖరీ నదీ ॥

14

వైకంఠమున వివసించు శ్రీ మహావిష్ణువు భృగుమహర్షి పాదముచే తన్నబడగా నట్టి బ్రాహ్మణుని పాదధూళిసోకి లక్ష్మీదేవి కోపగించి కపియని ఆలయమునకేగెను. 5

అట్లు పాతాళమూలముననున్న ఆ కపిలాలయమునకేగి భక్తిసంపన్నుడైన నట్టియు హితుడైన ఆ కపిలమహర్షిచే పూజింపబడినదై అచ్చటనే వివాసమునకేర్పాటుగావించుకొనినది

ఆయనచే నట్లు పూజింపబడుచు చాలకాల మచ్చట కల్పించుకొనెను. (ఇట్లుం దగా) శ్రీ మహావిష్ణువు భూదేవితో కూడినవాడై ఆమెచే విలాసముగా చామరముచే పీచబడుచున్నవాడై 7

లక్ష్మీదేవిని వెదుకుటకై శ్రీనివాసుడు భూమికేతెంచుట

అట్లు తన్నిన బ్రహ్మర్షులలో నుత్తముడైన భృగుమహర్షిని పూజించి పిమ్మట వైకంఠమున నీశాదేవిని నిలిపి భూదేవితో భూమండలమునకు వచ్చెను. 8

ఆ జనార్దనుడు పెక్కు రూపములను దరించుచు శంఖచక్రగదాకుంతాయుధము లను చేతులలో ధరించి లక్ష్మీదేవిని వెదకుచు 9

ఆ పురుషోత్తముడు (ఛప్పన్న) ఏబదియారు దేశములయందామెను వెదకుచు కొల్హాపురమునకు చేరెను. ఆ స్థలము లక్ష్మీకి శ్రేష్ఠమగు ఉనికిపట్టు. 10

అచ్చట పూర్వకాలమందే అగస్త్యమహర్షి లక్ష్మీదేవిని అర్చావిగ్రహరూపముగా ఉత్తమమైన ఆలయమున వేంచేపుచేసి ఆరాధించుచుండగ దర్శించెను. 11

దేవాదిదేవుడగు శ్రీనివాసుడామె నచ్చట ప్రసీద్ధ మునిపుంగవులచే పూజింప బడుచుండగా జూచి తానుకూడ వారితో నా లక్ష్మీని పూజించుచు పది సంవత్సరములుండి పోయెను. 12

శ్రీ కొల్హాపురమునందున్న లక్ష్మీదేవిని పూజించుచున్న భగవంతుని

గూర్చి అశరీరవాణి పలుకుట

అటుపిమ్మట ఆకాశశాణి యప్పుడా విష్ణువునుగూర్చి యట్లు పలికెను. లక్ష్మీ దేవిని చూడగోరు పూజ్యుడవగు నో మహావిష్ణో! అనుగ్రహింపుము. 13

నీవిచ్చటినుండి దక్షిణదిశగా కృష్ణవేణి (కృష్ణా) నదియొక్క దక్షిణముగా పెక్కుము. ఇరువదిరెండు యోజనముల దూరమున సువర్ణముఖి యను నొక నదికలదు 14

- తీర మాసాద్య తస్యా స్త్వం । ఉత్తరం మునిసేపితమ్ ।
కుస్తేనా ఽహత్య తత్తీరే । సరః కృత్వా తపః కురు ॥ 15
- అహృత్య దేవలోకా త్త్వం । సువర్ణకమలాని చ ।
సంస్థాప్య తస్మిన్ సరసి । సర్వాణి కమలాని చ ॥ 16
- తత్తీరే పుష్పజాతీ శ్చ । పుష్పవృక్షశతాని చ ।
పద్మా ఽరామే చ సరసి । పద్మాయాః పద్మవల్లభః ॥ 17
- జప స్నేకాక్షర మనుం । సహస్రాక్షర మేవ వా ।
ఆర్చయన్ కమలైః పద్మాం । ద్వాదశాబ్దం వస ప్రభో ॥ 18
- తతః ప్రసన్నా సా దేవీ । స్వయా మావిర్భవిష్యతి ।
సువర్ణకమలే దేవః । సువర్ణకమలాకృతిః ॥ 19
- ఊనషోడశవర్షా సా । శ్రీః పద్మనయనా తవ ।
గచ్ఛ శీఘ్ర మితో విష్ణోః । సువర్ణముఖరీ తటమ్ ॥ 20

శేషాచలాధ్వనా రాజరూపస్య భగవతః సువర్ణముఖరీతీరాగమనమ్

- అతి సౌమ్యం వచః శ్రుత్వా । విష్ణు రాకాశసమ్భవమ్ ।
జగమ గరుడారూఢః । సువర్ణముఖరీతటమ్ ॥ 21
- పశ్యం శ్చ వివిధాన్ దేవాన్ । పర్వతాం శ్చ వనాని చ ।
వరాహాధిష్ఠితం పుణ్యం । అజ్ఞానాద్రం సురారిహా ॥ 22
- స్వామిపుష్కరిణీం దృష్ట్వా । భూవరాహస్య సన్నిధౌ ।
గరుడా దవతీర్యా సౌ । స్నాత్వా స్వామిసరోజలే ॥ 23
- వైభావనై శ్చ మునిభిః । అతిధ్యేన సుపూజితః ।
న జ్ఞాతో రాజరూపేజ । మునిభిః పురుషోత్తమః ॥ 24

ఆ నదీతీరమునకు నీవు వెళ్ళుము. దాని కుత్తరదిశలో మునీశ్వరులు తపం
బొనరించుచుండురు. నీవచ్చట ఒడ్డునందే బల్లెముతో త్రవ్వి చిన్న సరస్సును కల్పించి
యచ్చట తపంబొనరింపుము. 15

దేవలోకమునుండి బంగారు కమలములను దెచ్చి వానినన్నిటిని ఆ సరస్సున
పడవేయుచు 16

ఆ మొడ్డుననే అనేక జాతుల పుష్పవృక్షములను నాటుము. లక్ష్మీనాథా ! ఆ
పద్మవనములతో నిండిన ఆ సరస్సునందు 17

లక్ష్మీ ఏకాక్షరీ మంత్రముగాని, సహస్రాక్షరీ మంత్రమునుగాని జపించుచు
లక్ష్మీదేవి పూజించుచు పన్నెండు సంవత్సరములు నివసింపుము. 18

అంత నా దేవి ప్రసన్నురాలైనంతనే నీకు బంగారు పద్మములో బంగారు
పద్మాకారముగ 19

పదునారు సంవత్సరములకు లోబడిన వయస్సుగలదై తామరపుష్పలను బోలిన
కండ్లుగల లక్ష్మీదేవి నీకు ప్రత్యక్షమగును. శ్రీ మహావిష్ణో! సువర్ణముఖరీ నదీతీరమునకు
వెంటనే వేంచేయుము. 20

శేషాచల మార్గమున రాజరూపమును ధరించి వేంచేయుచున్న
భగవంతుడు సువర్ణ నదీ తీరమున కేతెంచుట

ఈ విధముగ ఆకాశవాణియొక్క మృదువైన మాటను విని గరుడునెక్కి
సువర్ణనదీ తీరమున కేతెంచెను. 21

దేవశత్రుహంతకుడగు నారాయణుడు అచ్చట అనేకమంది దేవతలను, పర్వ
తములను, వనములను చూచుచు వరాహభగవానునిచే ముందుగనే అధిష్ఠిపబదియున్న
అంజనాద్రిని

స్వామిపుష్కరిణిని జూచి భూదేవితో కూడి వేంచేసియున్న వరాహస్వామి
సన్నిధిలో గరుడవాహనమునుండి దిగి స్వామిపుష్కరిణీ జలమున స్నానమొనరించి 23

వైఖానసవ్రతధారులైన మునులచే అతిథ్యపురస్కరముగ బూజింపబడెను, కాని
ఆ మునులచేత నా పురుషోత్తముడు రాజకుమారుడుగా తలంపబడలేదు. 24

- యయో ప్రాతః సముత్థాయ । మునీ నామ స్త్ర్య తాన్ విభుః ।
అశ్వరూపస్తు గరుడం । ఆరుహ్య పురుషోత్తమః ॥ 25
- గదా కుస్తభరో దేవో । గిరే ర్దక్షిణతో వ్రజన్ ।
సువర్ణపజ్కణాకీర్ణం । సువర్ణముఖరీం హరిః ॥ 26
- దృష్ట్వా స విస్మయో భూత్వా । గరుడా దవరుహ్య చ ।
తత్ర పుణ్యే సమే దేశే । కుస్తేనా ఽహత్య భూతలమ్ ॥ 27

భగవత్కృతపద్మసరోవరనిర్మాణ ప్రకారః

- గోకర్ణమాత్రవిస్తారం । చకార రుచిరం సరః ।
స్మృత్వా వాయుం సమాహూయ । తమువాచ మహామనాః ॥ 28
- ఇన్ద్రస్యా నుమతే వాయో । రుక్మపద్మాని చాహర ।
స్థాపయిష్యామి సరసి । లక్ష్మీపూజావిధౌ మరుత్ ॥ 29
- త ద్రుచ్యత్వా వాయు రాహౌ నం । తస్యాం నద్యాం హి సన్తి వై ।
కాఞ్చనాని చ పద్మాని । కిమర్థం సురలోకతః ॥ 30

శ్రీభగవాన్ —

- కొల్లాపురే మహావాణీ । హ్య శరీరా బ్రహ్మీ త్పురా ।
దేవలోకా త్సమానీయ । కాఞ్చనాబ్జాని చా ర్చయ ॥ 31
- ఇతి మా మబ్రవీ ద్వాయో । తస్మా దానయ మే ఽమ్బుజమ్ ।
గత్వాలోకంతతోవాయుః । ఇన్ద్రోలోకాదుదారధీః ॥ 32
- దేవేన్ద్రానుమతేః శీఘ్రం । ఆనయామాస తాని వై ।
కాఞ్చనాబ్జాని నిక్షిప్య । తస్మిన్ సరసి మాధవః ॥ 33

పద్మవికాసనైరన్తర్యార్థం భగవత్కృత సూర్యనారాయణ ప్రతిష్ఠా
విష్ణు స్సూర్యం ప్రతిష్ఠాప్య । ప్రాజ్ఞాఖం సరస స్తపే ।
అర్చయన్ పజ్కణాధీశం । కమలావాప్తయే విభుః ॥ 34

ఆ ప్రభువు ప్రాతఃకాలమున మేల్కొంచి యా మునులవద్ద సెలవుతీసుకొని
గుట్టును చూపమను ధరించియున్న గరుడునెక్కి 26

గదను, కుంత (బల్లె) మను నాయుదములను చేబూని ఆ కొండకు కుడితట్టుగ
జేగుచు బంగరు పద్మములతో నిండియున్న సువర్ణముఖినదిని 26

జూచి ఆశ్చర్యమును చెందినవాడై గరుడునినుండి దిగి, ఆచ్చట సమకలముగ
నున్న ప్రదేశమునందు బల్లెముతో బూమిని త్రవ్వెను. 27

భగవానుడు పద్మసరోవరమును నిర్మించుట

అపుడెవి యంతమాత్రమొక అందమైన సరస్సును నిర్మించెను. వాయుదేవుని
తలంచి రప్పించి ఆతనితో నిట్లనెను — 28

ఓ వాయుదేవుడా ! నీ వేగి దేవేంద్రుని యజ్ఞనుబడసి స్వర్గమునుండి బంగరు
పద్మములను తెమ్ము. లక్ష్మీదేవి పూజకై వాని నీ సరస్సున పడవేయుదును. 29

దానిని విని వాయువాతనితో నిట్లనెను. స్వామీ ! ఆ నదీయందు సహజముగనే
స్వర్ణపద్మములున్నవిగదా ! ఇక స్వర్గలోకమునుండి తేనేల ? యని పత్కెను. 30
భగవానుడు —

పూర్వమాకాశవాణి కొల్లాపురమున లక్ష్మీదేవి యున్నది. కావున నీవు దేవ
లోకమునుండి కనక కమలములను దెచ్చి వానితో నర్పింపుము. 31

అని యో వాయుదేవుడా ! నన్నుగూర్చి పలికెను. కావున నా కా పద్మములను
తెమ్ము. ఆ పిమ్మట నా యుదారబుద్ధిగల వాయువు దేవలోకమునకేగి ఇంద్రలోకమునుండి

దేవేంద్రుని యనుమతినిబడసి వేగముగ నా కనక పద్మములను దెచ్చెను.
అంత నా లక్ష్మీవల్లభు డా పద్మములను ఆ సరస్సులో సమర్పించెను. 33

పద్మములు సర్వదా వికసించియే యుండుటకు భగవాను డచ్చట

సూర్యనారాయణుని ప్రతిష్ఠించుట

విభువగు నా మహావిష్ణువు నదీతీరమున తూర్పుముఖముగ సూర్యుని ప్రతిష్ఠించి
లక్ష్మీదేవిని బడయుటకై యాతని సర్పించుచుండెను. 34

శక్తిపూర్వం శ్రీయో బీజం : కామబీజ మతః పరమ్ ।

అద్యంతః ప్రణవోపేతం । అక్షరత్రయసమ్ముఖమ్ ॥

15

లక్ష్మీమన్త్రోపాసనపూర్వక భగవత్కృత తపోవిధిః

త్రినహస్రం జప నిత్యం । దశాంశం తర్పయన్ విభుః ।

అర్చయన్ పద్మ సాహస్రైః । దివ్యైః కాంచనసమ్పవైః ॥

36

తర్పయన్ పద్మసరసో । రసేనో షసి మాధవః ।

క్షీరాహారో యతాహారో । లక్ష్మ్యైరాధనతత్పరః ॥

37

తద్బాసుసర్పిదా తీరే । పశ్చిమాభిముఖో విభుః ।

దీక్షం వివేక దేవేనో । ద్వాదశాబ్ద మనన్యతీః ॥

38

నృపకజ్జయా భగవత్తపోభజాయే స్త్రాదికృతరమ్భాదిప్రేషణమ్

ఏవం నితే మహావిష్టా । శ్రీకాజ్ఞీణి సమాహితే ।

ఇన్ద్రాదిదేవాః సంక్షిప్తాః । మాయామోహసమన్వితాః ॥

39

భూపతేః పార్థివేంద్రియైః । విష్ణోర్మానుషరూపిణః ।

విఘ్న ఇచ్చ తపసః కర్తుం । ఉద్యమం చక్ర రుద్ధతాః ॥

40

అహలాయా పురస స్పర్శాః । ప్రోచు స్సేన్ద్రా దివాకరః ।

యూయం గచ్ఛత భూలోకం । అజ్ఞానాదే స్సమీపతః ॥

41

సువర్ణముఖరీనామ । నదీ మునినిషేవితా ।

తస్యా ఏవో త్తరే తీరే । కుమ్భయోనేః మహాఽఽశ్రమః ॥

42

తదాశ్రమా త్పూర్వభాగే । కశ్చి ద్రాజా తపస్యతి ।

కనకాబ్జసర స్తీరే । పురస్తా ద్భాస్కరస్య చ ॥

43

త్రైలోక్యలక్ష్మీ మాకాజ్ఞీన్ । మాయావీ స చతుర్ముఖః ।

క్షోభయధ్వం నృత్యగీతైః । అన్తైః శృంగారోష్టితైః ॥

44

ముందుగ శక్తికూర్చి ఆవై లక్ష్మీబీజమును, దానిపై కామబీజమును చేర్చి
ఆదియంతములయందు వ్రణవమును కూర్చి మూడక్షరముల సంపుటమైన మంత్రమును 35

లక్ష్మీమంత్రము నుపాసించుచు భగవంతుడు తపమొనరించుట

వ్రతదినము మూడువేద జపించి అందు పదియవ భాగము (అనగా మూడు
వందలు) తర్పణమునుచేయుచు, వేయి దివ్యకనక పద్మములతో నర్పించుచు 36

శ్రీయఃపతి లక్ష్మీనారాదించు ఆనక్తితో ఆహారనియమమును కలవాడై పాలను
మాత్రమే గ్రోలుచు ఉదయమునందే ఆ పద్మనరస్సు నీటిలో తర్పణ మొనరించుచు 37

ఆ తీరమున సూర్యుఁ నన్నిదానమున పడమటిముఖముగా కూర్చొని పన్నెండు
సంవత్సరములు యితర చింతలు లేకుండగ నారాయణుడు దీక్షనువహించెను. 38

అది యొక రాజుచేయు తపస్సుని భ్రమించి దానిని చెడగొట్టుటకై

ఇంద్రాదులు రంభాదులను పంపించుట

ఇట్లు శ్రీ మహావిష్ణువు నిశ్చలచిత్తుడై లక్ష్మీని బడయుటకు ఉద్యమించుచుండగా
విష్ణుమాయావిమోహితులైన దేవేంద్రుని దేవతలు తల్లడిల్లినవారై 39

ఒక చక్రవర్తి వేషమును ధరించియున్న శ్రీ మహావిష్ణువు యొక్క తపస్సును
చెడగొట్టవలెనని ప్రబలి ప్రయత్నమును చేయుటకుద్యమించిరి. 40

ఇంద్రుని దేవతలు అప్పరసరి నందరను రప్పించి వారితో మీరు భూలోక
మునకేగి అంజనగిరికి సమీపముగ 41

మునులచే నేవింపబడుచున్న సువర్ణముఖరీయని ప్రసిద్ధిగల నది యొకటి కలదు.
దాని యంతరతీరమున అగస్త్యసహర్షి యాశ్రమ మొకటి కలదు. 42

ఆ యాశ్రమమునకు తూర్పుగా నొక రాజైవ్యుడో తపస్సును చేయుచున్నాడు.
సువర్ణపద్మ నరస్సు వద్దన సూర్యునకెదురుగా 43

ముల్లోకాధిపత్యమును గోరుచు మాయలమారియగు నా నారాయణుడే కావచ్చు
(తపస్సును చేయుచున్నాడు) మీరు ఆటలతోను, పాటలతోను, ఇంకను ఇతరములైన
శృంగారచేష్టలతోను 44

రాజవేషధృద్భగవత్తపోవనం ప్రతి ఇన్ద్రిప్రేషిత రమ్భాద్యాగమనమ్

ఇతి దేవై స్సమాదీప్తాః । సర్వా హ్యపురసాం వరాః ।

వసన్తకామసహితా । జగ్ముః పద్మసరోవరమ్ ॥ 45

అవతీర్ణోవసన్తస్తు । జజృమ్మే తద్వనే భృశమ్ ।

చూతకింకుకమద్దర । కర్ణికారానతోజ్జ్వలైః ॥ 46

కోకిలైః భృజ్గరాజై శ్చ । శోభితై ర్వివిధైఃఖగైః ।

రమ్యే వనే తపస్యన్తం । పురుషం సుభగాకృతిమ్ ॥ 47

దృష్ట్వా చతుర్భుజం చిత్రం । మోహితా శ్చా ప్సరోగణాః ।

జగుః కల శ్చా నన్మతుః । తద్రగే తావరాజ్గనాః ॥ 48

కల్టారశీతలో వాయుః । చాలయన్ పుక్షివాటికమ్ ।

వవో మలయ సమ్భూతో । మదయన్ వనవాసినః ॥ 49

స్వాశ్రమాగతాప్సరోవశ్చనార్థం భగవత్క్రొతమాయానిర్మాణమ్

ఏతస్మి న్నన్తరే విష్ణుః । కిశ్చి దుస్మిల్య చక్షుషీ ।

మాయా మన్యాం విసస్మజే । తాసాం సమ్మోహనాయ వై ॥ 50

తాం విష్ణుమాయాం విక్త్యైవ । వివశా వినతాననాః ।

స తు పద్మాని సశ్చిన్వన్ । చచార సరసీజలే ॥ 51

యథా పూర్వం పూజయం శ్చ । నిర్వికారో నిరజ్ఞనః ।

తం దృష్ట్వా నిర్వికారం తా । వికర్తుం పురుషోత్తమమ్ ॥ 52

అశక్తౌ జగ్ము రాకాశం । విష్ణుమాయావిమోహితాః ।

తాం మాయాం భగవా నహ । “లోకపూజ్యా భవిష్యసి” ॥ 53

ఇక్షువాపాసచక్రాన్తి । పుష్పబాణధరా నతీ ।

చతుర్వర్గప్రదా పుంసాం । వర్ణశీరాదిపూజితా ॥ 54

రాజవేషమును ధరించిన భగవంతుని తపోవనమునుగూర్చి ఇంద్రుని
పంపున రంభాదులు వచ్చుట

ఇట్లంద్రాదులచే నాజ్ఞాపింపబడిన ఉత్తమాప్సరస లందరును వనంతుడు, మన్మ
థుడు తోడుగరాగా వద్దనరోవరమున కేగిరి. 45

వనంతుడు క్రిందికి దిగి ఆ వనమునందంతటను మిక్కిలి విజృంభించెను.
మామిడిగున్నలు, మోడుగులు, మందారములు, కర్ణికారములును పూగుత్తులతోను, నూతన
చగుళ్ళతోను వంగి రాజిల్లుచుండెను. 46

కోకిలలు, శ్రేష్ఠమగు తుమ్మెదలు, ఇంకను నానాకముల పక్షులతో కోటిల్లు
చున్న సుందరాకారుడగు శ్రీ మహావిభావును 47

చతుర్బుజములతో విచిత్రముగ వేంచేసియుండ జూచి యా యప్సరసలందరును
తామేమోహించి మధురముగపాడుచు నాతనిముందా సుందరాంగులందరును ఆడదొడంగిరి.

మలయపర్వతమున బుట్టి యర్రకలవల సంపర్కముచే చల్లనైన గాలి పూరి
తోటనంతను కదల్చుచు తన వాసులకు కామోద్రేకమును కలిగించుచు వీచదొడగెను. 48

తన యాశ్రమమునకు వచ్చిన అప్సరసలను మోసగించుటకై
నారాయణుడు నిర్మించిన మాయలు

ఇంతలో నా శ్రీయఃపతి కొంచెము కన్నులను తెరిచి వారిని మోహబెట్టుటకై
మరియొక మాయను విడిచెను. 49

ఆ మాయను చూచినంతనే యప్సరసలు వరవశలై సిగ్గుచే తలలను వంచు
కొనిరి, నారాయణుడు మాత్రము ఆ నదీజలమున పుష్పములను కోయుచు 50

ఏ వికారములును ఏ కర్మలును లేకయే వెనుకటివలెనే విశ్చింతగా పూజను
నడుపుచుండెను. అట్లు నిద్వికారుడై తన పనిని సాగించుకొనుచున్న ఆ పురుషోత్తము
నా స్త్రీలు జూచి వికరింపజేయుటకు 52

అనుమర్చులై పైగా తామే ఆతని మాయలో మిక్కిలి వ్యామోహితులై ఆకా
మున కెగసిపోయిరి, అంత నా మహావిష్ణువా మాయతో నీవు లోకపూజ్యురాలవగుదువు 53

నీకు చెఱుకు నిల్లగును. శంఖము, చక్రము, శుద్ధము, పుష్పబాణములను ధరిం
చుట, పాలితో పూజింపబడి మానవులకు ధర్మార్థకామమోక్షముల నొసంగుచుండువు 54

ఇత్యా దిశ్య చ తాం దేవీం । అర్చయామాస పద్మినీమ్ ।
ఏవం తవస్యత స్తస్య । ద్వావశాబ్దా గతా ద్విజ ॥

55

పద్మసరోవరా ల్లక్ష్మీప్రపాదుర్భావః

తత స్త్రయోదశే వర్షే । కార్తికే శుక్ల పక్షతే ।
షణ్మాయాం శుక్రవారే చ । ముహూర్తే మస్త్రసంజితే ॥

56

వపుః పుణ్యా స్సుఖా వాతా । ఉత్తరాషాఢ తారకే ।
ప్రసన్నం సలిలం సర్వం । త్రైలోక్యాన్తర్గతం ద్విజ ॥

57

సుప్రభో భానుమా నాసీత్ । ప్రసన్నాని మనాంసి చ ।
తతః పద్మసరో మధ్యే । తేజోరాశి ర్మహా నభూత్ ॥

58

బాలభానుసహస్రాభః । సువర్ణ పద్మశచ్ఛవిః ।
తన్మధ్యే కాంచినైః పద్మైః । నిర్మితో రథ ఉత్తమః ॥

59

పద్మిభి ర్ఘృతపార్శ్వ శ్చ । చతుర్భిర్మదగన్ధిభిః ।
తన్మధ్యే కాంచినే పద్మే । సహస్రదశశోభితే ॥

60

తత్పద్మకర్ణికామధ్యే । పద్మాఽసనసమన్వితా ।
పద్మహస్తా పద్మనేత్రీ । రక్త పద్మపదద్వయా ॥

61

సువర్ణపద్మముకుళ । ద్వయశోభికుచానతా ।
మేరపద్మరజోగన్ధి । సముచ్చాసముఖామ్బుజా ॥

62

బిమ్బాదరసుసంవృద్ధ । స్మితశోభిసుధారసా ।
సమ్పల్లక్ష్మీసమావాస । విశాలనయనద్వయా ॥

63

సర్వరత్నసముత్తిష్ఠ । జామ్బూనదవిభూషణా ।
కర్ణికోత్పలతాటంకా । మౌక్తికాలకబన్ధనా ॥

64

అని యిట్లా మాయాదేవి కాజ్ఞయొసంగి తాను లక్ష్మీయారాధనను చేసుకొనెను.
ఓ దేవలా : ఇట్లు తపస్సుచేయుచు వన్నెండు సంవత్సరములను గడపెను. 55

పద్మసరోవరమునుండి లక్ష్మీ ఆవిర్భవించుట

ఆపైన పదమూడవయేట కార్తీకమాసమున శుక్లపక్షమందు పంచమీ శుక్ర
వారమున మంత్రమనెడు శుభముహూర్తములో 56

సుఖకరమైన పుణ్యవాయువులు వీచుచుండగ ఉత్తరాషాఢ నక్షత్రమున ముల్లో
కములలోవి ముస్సీరంతయు నిర్మలముగానుండగా 57

సూర్యుడు నిర్మల తేజస్సుతో వెలుంగుచుండ, సజ్జనచిత్తములు ప్రసన్నమై
యుండ, ఆ పద్మసరస్సునకు మధ్యభాగమున గొప్ప వెలుగొకటి యావిర్భవించెను. 58

దానికి మధ్యమందు వేయిమంది బాలసూర్యులతో నమనమై బంగరుతో నమా
నమైన కొంతిగలదై బంగరుపద్మములతో చేయబడిన శ్రేష్ఠమైన రథమొకటి 59

మంచిజాతికి చెందిన నాలుగు మదగజములచే నలుగడల ధరింపబడినదై గావ్విం
చెను. దానికి మధ్యభాగములో వేయిదళములుగల సువర్ణపద్మములో 60

దావి దుద్దుపై పద్మాననాసీనయై పద్మమును చేతిలో ధరించి పద్మములను తోలిన
కండ్లు, ఎఱ్ఱని పద్మములవంటి పాదములుకలదై 61

బంగరు పద్మమొగ్గలను పోలిన స్తనద్వయముచే కొంచెము ముందుకు
వంగినదై, వికసించిన తామరపువ్వునందలి పరాగమువలె పరిమళించు ఉచ్చాసన విశ్వాస
ములుగల ముఖపద్మముకలదై 62

దొండపండువంటి అధరముపై తళుకొత్తు చిరుగవుతో చిమ్మబడిన పీయూష
రసాన్వితయై, వికసించు శోభచే నావరింపబడుటచే విశాలమైన రెండు కండ్లుకలదై 63

సకలరత్నములచే పొదగబడిన బంగరు అభరణములను ధరించినట్టిదై తామర
దుద్దును, నల్లకల్వను చెవులకు కమ్మలనుగాగలదై, ముంగురులను ముత్యాలహారముతో
బంధించినదై 64

ఆముక్తముక్తామకుట । కటకాజ్జదకజ్జణా ।
విద్యుత్సుజ్జప్రతీకాశ । విచిత్రామృరచిత్రితా ॥ 65

మనస్మితా మనోజ్ఞాజ్ఞీ । మాధవం వీక్ష్య సాదరమ్ ।
కల్పారమాలా మాదాయ । యక్షకర్దమలేపరామ్ ॥ 66

సుగన్ధితులసీదూర్వా । మధూకకమలోత్పలామ్ ।
స్థితాపద్మరతేదేవీ । దేవం వీక్ష్య చతుర్భుజమ్ ॥ 67

తతో దేవగణా స్సర్వే । వాదయన్ దేవదుష్టభీః ।
శఙ్ఖానాపూరయామాసుః వీణా శ్చ ముముచు స్స్వరాన్ ॥ 68

షడ్ధాదీన్ సమతాలేన । గన్ధర్వా లలితం జగుః ।
సన్మతుర్దివ్యాప్సరసః । సుస్వరం గీతలాలసాః ॥ 69

తూర్యఘోషేణ మహతా । కృత్స్నమాపూరితం జగత్ ।
తేన ఘోషేణ విజ్ఞాయ । శ్రియః ప్రత్యక్షతాం విధిః ॥ 70

లక్ష్మ్యవతారదర్శనార్థం పద్మసరస్థీరం ప్రతిబ్రహ్మాద్యాగమనమ్

హంసారూఢ స్సహమునిః । బ్రహ్మ తత్ర సమాయయా ।
కైలాసా చ్చక్రర శ్చా పి । గౌరీ గణసమన్వితః ॥ 71

ఇన్ద్రో శ్చద్యా లోకపాలైః । శ్రుత్వా శఙ్ఖధ్వనిం యయా ।
వసిష్ఠాద్యా శ్చ మునయః । సనకాద్యా శ్చ యోగినః ॥ 72

కాశ్చనాబ్జసరస్థీరం । పద్మనాభాశ్రమం యయుః ।
సర్వలోకేశ్వరీం తత్ర । శ్రియం పద్మరథస్థితామ్ ॥ 73

దృష్ట్వా విద్వాధరా స్సర్వే । పుష్పవృష్టి ముచో దివి ।
విస్మితా స్మశ్మితా స్సర్వే । దేవా న్తస్థు శ్చ సన్పూహాః ॥ 74

ముత్యముల కిరీటమును ధరించి, మురుగులు, దండకడియములు, తోడాలను ధరించినదై మెరుపుల గుత్తులను బోలిన విచిత్రమైన చీరెను చిత్రముగా ధరించినదై 65

మనోహరమైన నమస్తావయవములనుకలదై, చిరునగవు ముత్యమున తళుక్కులై మాదవుని ఆదరముతో జూచి సుగంధద్రవ్యములను చేర్చిన చందనము పూయబడిన విజ్ఞ కలువమాలను చేధరించి 66

సహజముగ పరిమళించు తులసీ, దూర్వా, ఇప్ప, పద్మ, కలువ మాలలను ధరించినదై పద్మరథముపై నాసినయైన లక్ష్మీదేవి చతుర్ముఖుడైన ఆదిదేవుని గాంచెను. 67

అంతలో దేవతలందరును దేవదండదురులను మ్రోగించిరి. శంఖములను గట్టిగానుదిరి. వీజానాదములను వినుపించిరి. 68

గంధర్వులు షడ్బాది సర్వరములతో తాళము తప్పకుండగ పాడిరి. పాడుటతో పరవళులగు ఆస్పరసలు మంచి స్వరములతో పాడుదు నాడిరి. 69

మహాత్తరమైన వాయుద్యధ్వనులతో ప్రపంపమంతయు నిండిపోయెను. ఆ ధ్వనిని విని చతురాననుడు లక్ష్మీ ప్రత్యక్షమైనదని యెఱింగి 70

లక్ష్మీదేవి యవతారమును సందర్శించుటకై పద్మసర స్తీరమునకు

బ్రహ్మాదులు విచ్చేయుట

బ్రహ్మదేవుడు హంసవాహనమునెక్కి మునీశ్వరులతోగూడి యచ్చటకు విచ్చే సెను. కైలాసమునుండి శంకరుడును పార్వతీదేవితోను, గణములతోను వచ్చెను. 71

ఆ శంఖధ్వనిని విని దేవేంద్రుడు శచీదేవితోను, దిక్పాలతోను ఆక్కడ కేతెంచెను. వసిష్ఠాది మునీశ్వరులున్ను, సనకాది యోగులున్ను 72

పద్మనాభుని ఆశ్రమముగు సువర్ణపద్మ సరస్సుచర్చనకు విచ్చేసిరి ఆచ్చట వారందరును పద్మరథమందు వేంచేసియున్న సకలలోకేశ్వరియగు లక్ష్మీదేవిని 73

దర్శించిరి. విద్యాధరులందరును ఆకసమున పుష్పవృష్టిని గురిపించిరి దేవత లందరును ఆశ్చర్యావిష్టలై నగుమొగములతో లక్ష్మీదేవియందాళతో నిలచియుండిరి. 74

- దైతేయా దాసవా శ్చాపి । నాగాః పాతాళవాసినః ।
 సాభిలాషా రమాం వీక్ష్య । స్థితా మదనమోహితాః ॥ 75
- మా మాశ్రయే న్మా మాశ్రయేత్ । ప్రత్యేకం మేనిరే హృది
 ఇతి తేషు స్మరత్స్వే వ । దేవదానవభోగిషు ॥ 76

లక్ష్మీకృతపూలార్పణపూర్వకభగవద్వరణమ్

- ఉత్థాయ సస్థితా లక్ష్మీః । ఆగత్య హరి మజ్జసా ।
 ఛైరమాలా మున్నువ్య । విష్ణోః కణ్ఠే సమర్ప్య చ ॥ 77
- ఆలింగ్య తం చతుర్బాహుం । సర్వలోకాన్ వ్యలోకయత్
 హరిః క్షఃప్రతిష్ఠాయాః । శ్రియో దృష్ట్యశ్చలేక్షితాః ॥ 78
- స్వస్వాధికారాన్ సమ్ప్రాప్నుః । దేవదానవయోగినః ।
 శ్రియా సమేతో భగవాన్ । కృతార్థః కమలావతిః ॥ 79

భగవతః పద్మసరోవరవరదానపూర్వకం శేషాచలగమనమ్

- పాద్మం సర స్సమీక్ష్య భ । వరం తస్మై దదౌ హరిః ।
 హేసరః తవ తీరే లస్మిన్ । పద్మకాంతస్య భాస్వతః ॥ 80
- తపః కుర్వ న్నుహం పద్మాం । ఆప్తవా నస్మి శాశ్వతీమ్ ।
 తస్మా త్త్వ మద్య ప్రభృతి । పద్మవాపీతి నామతః ॥ 81
- ‘పాద్మం’ ‘పద్మసర’శ్చేతి । పద్మాప్రీతికరం భువి ।
 త్రిలోకీప్రథితం భూయా । హృద్దేశకమలాలయ ॥ 82
- ఇత్యుక్త్వా గరుడేశానం । అధిరుహ్య రమాసఖః ।
 భోగిరాజగిరిం గత్వా । స్వామిపుష్కరిణీ తతే ॥ 83

నారదాద్యష్టమహర్షిప్రశంసితపద్మసరోవరమాహాత్యమ్

- రమతే రమయై కాంతే । రమణీయే శ్రియఃపతిః ।
 తం దృష్ట్వా మునయ స్సర్వే । ప్రశంసంసు స్సరోవరమ్ ॥ 84

రాక్షసులును రక్కసులును పాతాళమునందు నివశించు సర్పములన్ను లక్ష్మీ దేవిని సందర్శించి కామజ్వరపీడితుడై లొట్టలువేయుచు విలచియుండిరి, 5

“నావద్దకే వచ్చును, నావద్దకే చేరు”నని ప్రతివారును తమ తమ హృదయ ములలో తలంచుచుండిరి, ఇట్లు దేవతలు, రాక్షసులు, పన్నగులు తలంచుచుండగనే 76

లక్ష్మీ భగవంతుని కంఠమున పుష్పమాల నర్పించి వరించుట

లక్ష్మీదేవి చిరునగవుతో తేచివచ్చి వెంటనే తన మెడలోని ఎఱ్ఱ కలవపూవులను తీసి నారాయణుని మెడలోవైచెను. 77

ఆ చతుర్భుజుని తొగిలించుకొని ఆపైన లోకులనందరను జూచెను, విష్ణు పక్షస్థలమున విరాజిల్లుచున్న శ్రీ మహాలక్ష్మీదేవి యొక్క కటాక్షవీక్షణముచే 78

ఆ దేవతలు, రాక్షసులు, యోగులు మొదలగువారందరును తమ తమ అధి కారములను బడసిరి. షడ్గుజపూర్ణుడగు నా మాధవుడు కృతార్థుడై లక్ష్మీదేవితో కూడకొని

భగవానుడు ఆ పద్మసరోవరమునకు వరములొసంగి

శేషాచలమున కేగుట

శ్రీహరి ఆపైన పద్మసరోవరమును కటాక్షించి దానికిట్లు వరమొసంగెను. ఓ సరస్వా ! పద్మముల కాంతితో టాపిల్లుచున్న నీ యొక్క యీ తీరమునందు 80

నేను తపంబొనరించుచు శాశ్వతమైన లక్ష్మిని పొందితిని. కాబట్టి నీవీనాటినుండి “పద్మవాసి” యను పేరుతో బరగుదువు. 81

“పాద్య” మనియు “పద్మసరస్వ” నియును నీకు పేరుండును. భూలోకమున నీవు లక్ష్మీకెంతయు ప్రియమగుదువు. లక్ష్మీకి స్థానమైన షడ్భాగముకల సరస్వా ! నీవు మూడులోకములయందును ప్రసిద్ధిని గనుము. 82

అని పలికి భగవానుడు గరుడనిపై నెక్కి శేషాద్రికేగి స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున 83

నారదాది యెనమండుగురు ఋషులచే కొనియాడబడిన

పద్మసరస్సుయొక్క మహిమ

మనోహరమగు నచ్చోట శ్రీయఃపతి ఏకాంతమున శ్రీ మహాలక్ష్మీదేవితో కలిసియుండుచును. ఆ సరోవరమును జూచి మునులందరును ఇట్లు స్తుతించిరి — 84

నారదః —

యః పద్మసరసి స్నాతః । స ప్తజన్మాఘనాశనే ।

శ్రియ మా ప్నోతి విమలాం । శ్రియఃపతి రివా మలః ॥

85

పసింః —

రుక్మాంబుసరసి స్నాతో । రుక్మనద్యా స్తబోద్భవే ।

కోటిజన్మకృతైః పాపైః । మువ్యతే శ్రియ మాపున్నయాత్ ॥

86

మరీచిః —

సువర్ణ ముఖరీకూలే । స్నాతః పద్మసరోవరే ।

మహాపాతక ముక్తో యః । స ముచ్యేతాం హసః క్షణాత్ ॥

87

అత్రిః —

అత్ర పద్మసరస్నాతో । యో రుక్మతటినితచే ।

స నర్వపాపనిర్ముక్తః । శ్రియ మాప్నో త్యసరళయమ్ ॥

88

ఆజ్ఞేరాః —

భ్రష్టరాజ్య స్తు యో రాజా । స్నాత్య స్మి నృజ్జలం యమే !

పద్మాకరాఖ్యే సరసి । స రాజ్యం ప్రాపున్నయా చ్ఛ్రియమ్ ॥

89

పులస్త్యః —

విప్రో యః పద్మసరసి । వ్రాత్యో మస్త్రవివర్జితః ।

సో ఏ పూత స్త్రిషవణాత్ । దినే నై కేన కుద్ధ్యతి ॥

90

పుంహః —

వైశ్యో యో వజ్రనాజీవీ । వ్యవహారవిశారదః ।

స పద్మసరిసి స్నాత్వా । రాజా భవతి ధార్మికః ॥

91

క్రతుః —

కూద్ర స్త్వాచారవిభ్రష్టో । దేవత్రాహ్మణదూషకః !

స పద్మసరసి స్నాత్వా । పూతో వైశ్యో భవిష్యతి ॥

92

దేవదర్శనః —

ఇతి ప్రస్తూయ మనయో । యయు స్తే స్వాశ్రమాన్ మనే ।

ఉత్పత్తిః పద్మసరసః । తవో క్తా దేవలా ! మలా ! ॥

93

నారదమహర్షి —

ఏడుజన్మల పాపములను హరించు ఈ పద్మసరస్సునందు స్నానమొనరించు
వాడు నిర్మలాదై నారాయణునివలె ఆపారమైన లక్ష్మీని బడయగల్గును. 85

వసిష్ఠఋషి —

సువర్ణనది యొద్దను బుట్టిన సువర్ణపంకజ సరస్సులో స్నానమాడినవాడు కోటి
జన్మలనుండియు చేసిన పాపమునంతను బాపుకొని లక్ష్మీనంపన్నుడగును, 86

మరీచి —

సువర్ణముఖరీ నదీతీరమున బుట్టిన పద్మసరస్సులో స్నానము చేసినవాడు మహా
పాతకియైనను ఒక్క క్షణమున ఆ పాపమునుండి విముక్తుడగును, 87

అత్రి —

సువర్ణనదీ తీరముననున్న పద్మసరస్సులో స్నానమొనరించువాడు పాపములకు
దూరుడై లక్ష్మీనిబడయును. ఇందు సందియములేదు. 88

అంగిరసుడు —

రాజ్యమును పోగొట్టుకొనిన రాజు పద్మాకర మనెడు సరస్సునందు ఇంద్రియ
విగ్రహముతో నలుబది దినములు స్నానమును గావించినచో ఆ రాజ్యలక్ష్మీని తిరిగి
బడయగల్గును. 89

పులస్త్యబ్రహ్మ —

మంత్రమును విడిచి ఆచారశ్రుత్యదైన బ్రాహ్మణుడు పద్మసరస్సులో మాడు
వేళల స్నానము నాచరించినచో ఒక్కరోజునకే పరిశుద్ధుడగును. 90

పులహుడు —

మోసగించి జీవించు వ్యవహారకుళయడగు వైశ్యుడు ఆ పద్మసరస్సునందు
స్నానముచేసినచో ధార్మికుడై వ రాజగును. 91

కతువు —

వర్ణాచార శ్రుష్టదై దేవతలను దూషించు శూద్రుడు పద్మసరస్సులో స్నానము
చేసి పవిత్రుడై వైశ్యుడగును. 92

దేవదర్శనుడు —

ఇట్లా ఋషులందరును ఆ సరస్సును పొగిడి తమ తమ ఆశ్రమములకేగిరి.
పాపరహితుడవగుచో దేవలా : పద్మసరస్సుయొక్క పుట్టుకను నేను నీకు జెప్పితిని. 93

శుకచారిత్రవర్ణనమ్

- ఇతః పరం శుకోత్పత్తిం । వదామి శ్రుణు దేవలః ।
 పురా శుకో బ్రహ్మదారీ । సాక్షి ద్వైయాసకిః మహాన్ ॥ 94
- లభ్యా బ్రహ్మాపదేశ స్తు । రుద్రాత్ జ్ఞానీ బభూవ హః ।
 తప సిద్ధో జగమై వ । పశ్యన్ బ్రహ్మాత్మకం జగత్ ॥ 95
- ఏవం జగౌ చ సతతం । జ్ఞానోన్మత్త స్స బాలవత్ ।
 ఊనఘోషకవర్షా ఒసౌ । సాక్షి త్కృష్ణ ఇవో జ్వలః ॥ 96
- మాతా చ కమలాదేవీ । పితా దేవో జనార్దనః ।
 బాన్ధవా విష్ణుభక్తౌ శ్చ । స్వదేశో భువనత్రయమ్ ॥ 97
- ఇత్యుక్త్వా వ్యాస మున్ముచ్య । భానుం ప్రతి జగామ హః ।
 గచ్ఛంతం శుక మాలోక్య । తీవ్రాంశో శ్చ సమీపతః ॥ 98
- వ్యాసః పుత్రే తి చుక్రోశ । పుత్రే తి చ పునః పునః ।
 ఆలోక్య ధ శుకం భానుః । ఉవాచ ప్రణయా ద్వటుమ్ ॥ 99
- హేవతో గచ్ఛ భూలోకం । అపుత్ర స్త్వ మవాక్పిరాః ।
 ముక్తః పితృఋణా త్పుత్రం । ఉత్పాద్యా గచ్ఛ శీఘ్రతః ॥ 100
- అపుత్రస్య గతి ర్నాస్తి । తపః కృత్వా పి భూతరే ।
 యజ్ఞం కృత్వా పి లోకార్థీ । స్వర్గం నై వాపున్యాత్ పుమాన్ ॥ 101

ఛాయాశుకోత్పత్తిః

- ఇతి భానువచః శ్రుత్వా । శుకో ద్యాత్వా జనార్దనమ్ ।
 ఆత్మచ్ఛాయా మధ శీర్షాం । అసృజ త్వాత్మపూరుషమ్ ॥ 102
- ఛాయాశుక ఇచ్చ తం కృత్వా । స్వాత్మపుత్ర మివా త్మవాన్ ।
 పితు ర్మే శోకనాశం త్వం । కురు పుత్ర త్వ మాగతః ॥ 103

శుకుని చరిత్రను జెప్పట

దేవలా : ఇకమీదట శ్రీ శుకుని జన్మనుగురించి చెప్పెదను వినుము. పూర్వ కాలమున పూజ్యుడైన బ్రహ్మచారియగు వ్యాసపుత్రుడగు శ్రీ శుకమహర్షి 94

రుద్రునినుండి బ్రహ్మోపదేశమును బడసి జ్ఞానియయ్యెను. తపస్సుచేసి పిద్దిని పొంది జగత్తునంతను పరమాత్మాత్మకమున జూచుచు పోయెను. 95

జగత్తంతయు బ్రహ్మాత్మకమేయని నిరంతరము పఠకుచున్నవాడై జ్ఞానపార వశ్యమున బాలునివలె సంవరించుచు పరునాజేండ్లింకను నిండకనే సాక్షి శ్రీకృష్ణునివలె ప్రకాశించెను. 96

నాకు లక్ష్మీ తల్లి; జనార్దనుడు తండ్రి. విష్ణుభక్తులే బంధువులు. మూడులోకములు నాకు స్వదేశములే. 97

అని చెప్పి వ్యాసమహర్షిని విడచి సూర్యునియొద్ద కేగెను. సూర్యునియొద్ద కేగుచున్న శ్రీ శుకుని జూచి 98

వ్యాసమహర్షి పుత్రా ! పుత్రా ! యని మాటిమాటికి కేకలిడెను. అటునిమ్ముట సూర్యుడా శుకుని జూచి పరివయమువలన నా బ్రహ్మచారినిగూర్చి యిట్లు పలికెను. 99

ఓ బ్రహ్మచారీ ! నీవు బిడ్డలను కనలేదు. తలక్రిందుగా భూమికిపొమ్ము. కుమారుని గని పితృబుణమునుండి విముక్తుడవై వెంటనే నాయొద్దకు రమ్ము. పొమ్ము. 100

పుత్రులు లేనివానికి ఊర్ధ్వగతిలేదు. ఊర్ధ్వలోక ప్రాప్తికి భూమియందెంత తపస్సును చేసినను, యెన్ని యజ్ఞములను చేసినను స్వర్గమును బడయలేదు. 101

ఛాయా శుకుడు పుట్టుట

అనెడు సూర్యుని మాటలను విని శ్రీ శుకుడు శ్రీమన్నారాయణుని ద్యానించి తలక్రిందుగాగల తన నీడను తన బిడ్డగా సృజించెను. 102

లబ్ధిన త్రాకుడగు నా శ్రీ శుకుడు ఆ ఛాయా రూపమగు శుకుని తన బిడ్డనుగా జేసి నీవు నాకు పుత్రుడవై నా తండ్రి దుఃఖమును పోగొట్టుము. 103

- ఇత్యుక్త్వా భాను మారోక్య . వివృతం త త్పథం గతః ।
చాయా శుక స్సమాగత్య । వ్యాసం క్రోశంత మాతృజమ్ ॥ 104
- నమస్కృత్య పితుః పాదౌ । శ్రుత్వా భాగవతం సుధీః ।
కృత్వా వైవాహికం కర్మ । పుత్రా సుత్పాద్య పుణ్యధీః ॥ 105
- పురాణం శ్రీభాగవతం । ప్రతిష్ఠాప్యా వనౌ సుధీః ।
కృష్ణప్రసాదా త్సకుకః । ఋషిత్వం ఞ్చ ప్రపద్య చ ॥ 106
- సశరీరో బ్రహ్మలోకం । గత్వా ప్రీతో వసన్ సుధీః ।
శ్రీవేంకటాద్రిమాహాత్యమ్ । శ్రుత్వా పద్మసరోవరమ్ ॥ 107
- ప్రాప్య కృత్వా తప స్తీవ్రం । సరో ఒమ్ముజదళైః సృజన్ ।
స సభ్యాన్ మానసాన్ పుత్రాన్ । అష్టోత్తరశతం ద్విజాన్ ॥ 108
- తా సద్యాప్య బ్రహ్మవిద్యాం । తై స్సహా ద్రిం గతో మునిః ।
మాసి భాద్రపదే పుణ్యే । బ్రహ్మణా నిర్మితో త్సవే ॥ 109
- వర్తమానే శ్రీనివాస । సేవార్థం వ్యాసపుత్రకః ।
ఉత్సవే వాహనాన్ కృత్వా । శత మష్టోత్తరాన్ ద్విజాన్ ॥ 110
- ఉత్సవాన్తే చా వ భృథే । శ్రవణార్థే ప్రసన్నధీః ।
స్నాత్వా చ స్వామిసరసి । తై ర్ద్విజైః కమలోద్భవైః ॥ 111
- సభాయాం వేంకటేశస్య । వాహకార్థం వ్యజ్ఞిపత్ ।
స్వనామ్నా య త్పురం దేవ । మయా క్లుప్తం సురేశ్వర ॥ 112
- తత్కేత్ర సమృపం సస్యం । జీవితం శ్రీపతే కురు ।
సేవాం కర్షంతాస్సశయం । వాహకా ఉత్సవేషు తే ॥ 113
- శ్రుత్వా మునివచో దేవః । శ్రీనివాస స్తథా ఒస్త్వితి ।
చాయాశుకస్యా త్మ జానాం । సభ్యానాం జీవ మబ్రవీత్ ॥ 114

అని పలికి సూర్యుని జూచి తెఱవబడిన ఆ మార్గమున నేగెను. ఆ ఛాయా
కుకుడు బిడ్డకై యేడ్చుచున్న వ్యాసుని యొద్దకువచ్చి 104

తండ్రి పాదములకు ప్రణమిల్లి ఆతనినుండి శ్రీమద్భాగవతమును విని బుద్ధి
మంతుడై పెండ్లాడి పుణ్యబుద్ధిగలవాడై బిడ్డలను గని 105

శ్రీ బాగవతపురాణమును ప్రపంచమున స్థిరముగ స్థాపించి కృష్ణుని యనుగ్ర
హమున ఋషియై 106

ప్రాకృత శరీరముతోనే బ్రహ్మలోకమునకేగి సంతుష్టాంతరంగుడై యచ్చట
కనించుచు శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యమును విని పద్మనరోవరముఁకు 107

వచ్చి తీవ్రమగు తపస్సుచేసి యందలి తామరపువ్వుల రేకులతో తన సంతర్ప
ణముచేతనే నూటయెనిమిండు ఉత్తములగు బ్రాహ్మణ బిడ్డలను సృజించి 108

వారికి వేదాంతవిద్యను బాగుగ బోధించి వారితో నా శ్రీ కుకముని శేషాద్రి
కేతెంచి భాద్రపద మాసమున బ్రహ్మచే విర్మింపబడిన పవిత్రమగు బ్రహ్మాత్మవము 109

జరుగుచుండ శ్రీనివాసుని సేవించుటకై వచ్చి తాను సృష్టించిన నూటయెనిమిది
మంది బ్రాహ్మణ బిడ్డలను నూటయెనిమిది వాహనములనుగాజేసి 110

ఆ ఉత్సవము పూర్తికాగానే శ్రవణానక్షత్రమునందు దీక్షావసానస్నానదివమున
విర్మించిత్తుడై తామరపువ్వులతో బుట్టింపబడిన నా బ్రాహ్మణ బిడ్డలతో స్వామిపుష్కరి
ణిలో స్నానమును గావించి 111

శ్రీనివాసుని సభలో వారిని భగవంతుని వాహకులనుగా విజ్ఞాపనజేసెను.
స్వామీ ! నేను నా పేరుతో సృజించిన పురమునందలి 112

క్షేత్రములోబుట్టిన పంట వీరి కాహారముగా నంగీకరింపుము. వీరు ప్రపంచ
మున్నంతకాలము నీ ఉత్సవములలో నీకు వాహకులై సేవలను చేయుదురుగాక : 113

ఇట్టి ఛాయా కుకమహర్షి మాటలను విని వేంకటేశ్వర భగవానుడు ఆర్జునయని
సమృతించి సభ్యులగు ఛాయా కుకుని బిడ్డలను అంగీకరించెను. 114

బ్రహ్మలోకం జిగమిషుః । పునః ఛాయాశుకో మునిః ।

కృష్ణ ఇచ్చ బలిభద్ర ఇచ్చ । ధానుం పద్మసరోవరమ్ ॥ 115

ప్రదక్షిణీకృత్య శుకః । స్థీయతా మితి చాత్మజాన్ ।

భరద్వాజాదిషడ్గోత్రాన్ । శత మష్టోత్తరం సుధీః ॥ 116

సఖ్యాన్ సభాసదః పాద్యాన్ । ఉక్త్వా ౭ కాశం జగా మహా ।

దేవదర్శనః —

ఉక్తం పద్మసరోజన్మ । ఛాయాశుకమునే రపి ।

సభార్వాణాం ద్విజాతీనాం । శుకమానసజన్మనామ్ ॥ 117

దేవలః —

దేవదర్శన! సర్వజ్ఞ । కృతార్థో ౭స్మి నతో స్మి తే ।

నాస్తి శ్రోతవ్య మేతస్మాత్ । సంశయో విగతో మమ ॥ 118

ఇతి శ్రీపాద్మపురాణే క్షేత్రకాణ్డే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే దేవలదేవదర్శన సంవాదే

పద్మసరోవరమాహాత్మ్యాదివర్ణం నామ చతుత్రింశో ౭ధ్యాయః

ఇతి పాద్మపురాణా న్నర్గత వేంకటాచలమాహాత్మ్యమ్

స మ్పూర్ణమ్.

ఛాయా శుకమహర్షి బ్రహ్మలోకమునకు తిరిగిపోగోరి శ్రీకృష్ణుని జలరాముని
సూర్యుని పద్మసరోవరమును 115

ప్రదక్షిణ మొనరించి భారద్వాజుడు మొదలగు ఆరు భిన్నగోత్రులై నట్టియు 116

పద్మదళములనుండి బుట్టినట్టియు సదాచారులగు వారినందరను నా శ్రీవివాసుని
సభాసదులను నుండుడని ఆ బ్రాహ్మణ బిద్ధలతోచెప్పి ఆకాశమార్గమున నేగెను. 117
దేవదర్శనుడు —

దేవలా : నీకు నేనీ విధముగ పద్మసరస్సుయొక్క పుట్టుకను. ఛాయా శుక
మహర్షి పుట్టుకకు సభార్తులైన బ్రాహ్మణ బాలకులయొక్క శ్రీ శుకమహర్షి సంకల్పము
వలన బుట్టుటను చెప్పితిని. 117

దేవబుడు —

సర్వజ్ఞుడవగు నో దేవదర్శనా : నేను కృతకృత్యుడనైతిని. నీకిదే వందనము.
నా కింతకుమించినది, వినదగినదిలేదు. నాకిక దేవినిగూర్చియు సంశయములేదు. అని
పలికెను. 118

శ్రీ పద్మ పురాణమున కేత్రకాండమున శ్రీ వేంకటాచలమహాశ్యామున దేవల దేవదర్శనుల
సంవాదమున పద్మసరోవరమహాశ్యాములోని వర్ణమున ముప్పది నాల్గవ అధ్యాయము

సంపూర్ణము